

Uctihodného otce

Judmika Granadského,

z řádu kazatelského,

Wůdce hříšníkům.

Česky jazykem vyložil

Jan Nep. Frantisek Desolda,

Kapitulár a kněz řádu premonstrátského w Těplé, kněz, arcib. notár a professor
řeči klasických na c. l. gymnasiu plzeňském.

Podíl údů na rok 1868.

W Praze. 1868.

Nákladem Svatojanského Dědictví.

Na skladě V. Štýbla w Praze, E. Šblzla w Olomouci
a R. Winikra w Brně.

„Spisy Ludwika Granadského čtětež se uctivě a pobožně, po-
něvadž obsahují nejspasitelnější osvícení, jakéhož jen duši s nebes
pojmouti lze.“

Sw. František Saleský.

„Kolikož spisy tvoje s prospěchem četlo, tolikož synů jsi Kristu
zplodil a tím jsi prokázal lidstvu mnohem větší dobrodiní, než
kdybys slepým zrakem a mrtvým životem na Bohu byl vyžádal.“
Papež Řehoř XIII. v listu, psaném otci Ludwiku Granadskému.

Krátký nástin

žiwota ctihodného otce Ludwika Granadského.

Ludwik Granadský narodil se r. 1504 w španiel-
ském městě Granadě, od něhož i přijmí své obdržel,
z rodičůw chudých sice, ale velmi nábožných. Již z mláde
okázal se býti pachořikem jasného rozumu, horlivým
k učení, útlé a wrouci zbožnosti. To pohynulo rodiči
jeho, že se snažili dáti ho na študie, aby se pak du-
chowinimu stavu obětoval. W tomto jejich účelu našli
šťastné podpory u bohatého šlechtice Mondechara,
jenž i sám byl mladého Ludwika seznal a krásné jeho
schopnosti znamenal. Této podpory bylo Ludwikowi
tím více potřebi, poněwadž náhle, maje sotwa věku
svého 14 let, otce svého smrtí pozbyto sobě sám a do-
brodincům byl zůstaven. Jejich pomoci, zvláště pak
podporou pana Mondechara započatá w rodném
svém městě študia šťastně dokonil na vysokých školách
w Walladolidu. Nawrátiv se pak do svého rodiště,
seznámil se s welebnými otcí řádu kazatelského či sw.
Dominika, jimž byl nedávno král Ferdinand tamní
klášter u sw. kříže založil. Všickni užásti se nad
ostrotipností, učeností, zbožností a wmlutností mladého
Ludwika, tak že ho i křesťanským Ciceronem nazwali a
pak mílerádi do svého řádu přijali.

Ška řeholníkem wěnowal se Ludwik docela a
wroucně službě Boží a spáse svých bližních. Tak horlivě

Bohu sloužil, widno jest z toho, co spisowatel života jeho o něm píše, že t. po celých 68 lét w řádu strávených, ani jednoho zákona swaté řečole nepřestoupil, ale neustále w pokorném sebe zapírání i bratřim stkwělý příklad swatého života we swém chování dáwal, i k spášení jiných swětých lidí wssemožně přispíwal. Wypravuje životopisec jeho, že jednou dwa prostopássní mladíci, ženouce se pozdě u večer na místo, kdežby hanebné wásssni swé dosti učinili, právě ssli okolo klástersa dominikánského a zastawiwssse se pod oknem cely Ludwíkovy, sthsseli, jak tento muž Boží nemilosrdně swé tělo bítuje a za odpustění hříchů lidských Boha úpěnlivě prosí. Sati wroucim jeho stenáním a plamenou modlitbou zwolali: „My bidnici! Tento duchovní otec, který snad po celý život swůj žádného těžkého hřichu se nedopustil, koná zde tak tuhé pokání, co my neustáváme hřích na hřích množiti a tak k wěčnému zahynuti se bráti. Bůh zajisté k nassemu zahánění a uaprawení to zřídil, že swědky jsme se stali tohoto kajícího skutku.“ S nawrátily se z hanebné cesty swé domů, a obratwssse si otce Ludwíka za duchowního swého zpráwce pod moudrým a lastawým wedením jeho, napravwili život swůj a zbožnými muži se stali.

W tiché soukromosti klástersní wěnowal Ludwík wssecten swůj čas učení se wědám bohoslowným, tak že je pak brzo sám k rozkazu swých wřchních jiným s prospěchem přednássel. Mimo to byl dle přebpísu řádu swého, jenž kazatelským sluje, herliwým kazatelem slowa Božího. Kázani jeho byla nawssstěworána přehojuě ob libi wsselického stawu a u mnohých způsobjyla znamenité obráčení života. Zakkoliw pak i učení i swatosti života daleko ssiroko sšlinul, nic méně w hluboké je držel

pokore, nic nepřičítaje horlivému sužení svému, nhlřž wšsecko mocnému působení milosti Boží, kteréž wšsecko své konání u wroucí modlitbě poroučeti nepřestával.

Nedaleko města Norduby byl za příčinou krajiny ue docela zdravé osamotnělý, skoro opusštěný klášter. Ten měl opět zřizen a duchovními osazen býti. Několik se o to mnozí byli pokusili, nepowedlo se žádnému. Z zvolen byl k tomu konečně welebný otec Ludwík. Wědělt on dobře a znal obtiže s takovým dílem spojené; wšsak ale podstoupiti těžké a úsilné práce k sláwě Boží bylo mu radostí. Z žehnal Bůh suhám jeho, a opusštěný stánek Páně se opět zaliduil a oslawil, a pod horlivým řízením a wedením welebného otce Ludwíka wzornim klášterem pro jiné se stal.

Zde w pusté, ale jeho zbožnému srdci sladké samotě wydal Ludwík owoce horlivé a planoucí své lásky k Bohu a bližnímu, sepsaw swou krásnou knihu „o modlitbě a wnitřním rozjímáním,“ z kteréž wyhwitá, jakož wúbec ze wšsech spisů jeho, že Bůh neobhčejným oswicením wroucí jeho zbožnost odměnil. Kniha ta náleží k nejdokonalejšsim jeho spisům, jimž se wúbec málokteří o duchownim životě jednající wyrownají. Bernard Fresceda, tehdejší biskup města Ronchy, takto ji wychwaluje: „Není možná, aby které srdce bylo tak zatwřelé, jenž by se nábožným obsahem knihy této nepohnulo, neobrátilo, nepolepssilo a k konání dobrých skutků nepowzbudilo.“

Když byl později horlivý tento služebník Boží, dostawiw se dle powinnosti k provinciálnímu sněmu, rozkaz obdržel, aby k otewření jeho slawnou řeč měl, učinil to s tak wážnou a plamenou wýmluwností, že wšsicni

užáši, kdo ho slyšeli, wojwoda pak z Mediny Sidonie, w jehož kraji sbor sněmował, opis té řeči si wyžádal, a welebného otce provinciala prosil, aby mu ctihodného Ludwika co duchowního zpráwce k wojwodskému jeho dworu propustil. Jsa nepřitelem wšeho zewnějšího lesku a liché oslawy, kteréž se obával, že se u dwora wyhnouti moci nebude, uerab svou soukromnost opustil; ale doufaje, že bude moci k wětší cti a chwále Boží pomoci zbožného wojwody působiti, svolil konečně. Odebrav se tedy do šidelního wojwodského města Badajozu, brzo tam s připěním štědrého wojwody klášter řádu swého založil; jsa pak jeho přeworem, mocně i k zbožnému vzdělání swých podřízených bratří, i k naprawení jiných wěřících působil. Wrouci horlivosti a plamenou k Bohu a bližnímu láskou neustál rozjímati směř slova Božího w celém wůtoli, a byl tak šťasten, že se hojného owoce prací swých dočkal; přemnozí z obywatelůw i městských i wenkovských obřekli se hříchů a neprawosti a obrátili se k Bohu a k ctuosti a polepsili, posvětili život swůj. Aby toto owoce prací swých i na dálší wěty upewnil, sepsal knihu tuto, kterouž uyni w českém rousse zbožným krajanům swým podáváme: **„Wúdce hříšníkůw;“** tuť ou sám za nejznamenitější ze wšech swých spisů wydáwá, a jistý spisowatel duchowní o ní doswědčuje, „že mnohem wíce zbloudilých na prawou cestu ctuosti a bohabojnosti uwedla, nežli w sobě písmen obsahuje.“

A skutečně kniha ta či prawěji řečeno milost Boží knihou tou nescíslně mnoho lidí k lepšimu životu obrátila, jako žádnu jinou. W jasném rozwržení klade ctihodný spisowatel nejprwé mocné důwody, jimiž každý člověk se zamazuje, aby se Bohu zcela wydal a wěrně

Zemu a stále sloužil. Pať mocně wprvacuje wffelité námitky, kterýchž hříšníci k osprawedlnění, či k wpmu-
wení swého nezřízeného žiwota uwádějí. A kdž byl takto
w srdci čtenáře to pewné přewědčení utwrdil, že neodo-
latelou má powinnost, ctuosti se celý wěnowati, poně-
wadž toho vlastní jeho prospěch žádá, kdž se totiž hříš-
níkům nikdy ani zde ani onde užadného ani miru, ani
útěchy, ani blaħa nedostává; webe jej na cestu, po
kteréz by tohoto neocenitelného dobra došel a si je získal
a tak jej od prvního základu, odvrázení se od zlého,
k nejwšěšsimu wrcholu křesťanské dokonalosti, k jjednocení
s Bohem, k žiwotu opravdu zbožnému postupně powznáší.

Powěst o ctuostech a swaté horliwosti ctih. otce
Rudwika rozhlásila se zatím wždy dál a dále a pohula
kardinalem Sindřichem, Infantem (králewicem) por-
tugalským, jhnem krále Emanuela, že ctihodného sluhu
Božího powolal do Emory w Portugale, swé arcibi-
skupské stolice. Dobebral se tam Rudwik po rozřazu
swých wrchních a byl téměř wítězoslawně uwitán. Z
zde působil swým kázáním mocně, ba skoro zázračně na
wšefeky, kdož ho slychali, tak že kdž a kdekoliw kázal,
odeššad se wšefeky k němu hrnulo. To wzbudilo w srdci
jmenowaného swrchu kardinala žádost, aby tak mocného
hlasatele slowa Božího swému biskupství na vždy získal.
Z způsobil to, že welebuť otec Rudwik ze španielské
provincie do portugalské přejazen a tu jednoglasně za
provinciala zwolen jest. Tento swůj úřad wedl s weli-
kou jať moudrosti a opatrností tak i mírností a lástou;
pracowal horliwěji a úsilněji nežli prwé, aniž pať byl
od skromného a přísného žiwota w čemž upustil, čehož
budiž mimo jiné ten toliko důwod za příklad utweben,
že aby při částech a dalekých cestách swých ani okamžiku

čaju bez užitku nestrávil, takové jedlo si udělati dal, aby i koňmo jeda čisti mohl.

Kateřina, královna portugalská, kněžna velmi bohabojná, podávala mu biskupství Wisewské; ale on ho nijádným způsobem nepřijal, maje úmysl jiti w tom za krásnými příklady swatých mužů swého řádu, sw. Dominika, Tomasse Aquinského, Ramunda a jiných, kteří též wšselitých hodnosti statně se odřekli. Ale brzo nastala statnosti a pokoře jeho zkouška nová. Swrchu řečená královna Kateřina, jotwa že byla uslyšela, že arcibiskupství Bragaišké uprázduěno jest, powolala ctihodného otce Ludwika k sobě a snažic se přemluwiti ho, aby tu hodnost přijal, prawila mezi jiným: „Weslebný otče! nedáwno jste mi odepřel přijmouti biskupství Wiseu, a já ani nepochopuji, jak jsem se s tím spokojila; ale nyní žádné wpmuwy a uždánuého odporu nepřijímám, wy si musíte wziti arcibiskupství Bragaišké. Wždyt wás není tajno, jak stádce ono zanedbáno jest, jak velmi se tam wšselité neprawosti znobly. Tomu nelze jinak pomoci, než když wy sám wedení libu toho na se wezmete. Neboť wěřtež mi, že wassi učnosti, wassého ctuostného žiwota jest tam potrebi, aby se ty neprawosti wšfořenily a ctuosti z nowa opět wšstipily.“ Ale ctihodný Ludwik w své pokoře a stromnosti návrh ten opět odhodlaně zamítl, jakkoliw snažně královna ho za to žádala a na swém stála, aby důstojnost tu přijal. Z neupustila jinak než pod tou wpminkou, aby jí sám nějakého té důstojnosti hodného muže nawrhl, jemuž by důležité to místo swěřiti mohla. Tu on poradil se o to u wrouci modlitbě s Bohem, nawrhl jí ctihodného otce Bartoloměje ob sw. mučeníkůw, muže i uměním i ctuosti znamenitého, jenž wšsobecné úcty požíwal. „Muže

tebý," řekla na to královna, „jestliže vám Bůh vnuknutí dal, buďiž Bartoloměj arcibiskupem; Bůh račiž všemmu jeho počínání požehnati!"

Nedlouho na to (1561), odřekla se královna vlády a vzdala péči o vedení nezletilého syna svého svému svatovi, řečenému již svrchu kardinálovi Zindřichovi. Tenť se i hned do Visabonu odebral, aby vládu celého království vedl. Že pak mu velebný otec Ludvík téměř pravou rukou a všim byl, pojal ho s sebou, aby v mnohém radý jeho užíval. Tím si Ludvík lásku a vážnost získal též u nástupce vlády, jakož se z ní dáwno již těšil u téhož strýce. Tak velmi v hlavním městě Ludvík činným byl, došvědčují spisy, které téhož času vydal: Kázání na celý rok v 4 dílech, spolu s sbírkou průpovědí o modlitbě a rozjímaném životě; kázání poštní ve 2 dílech; úvaha o pokání; sbírka mravních průpovědí ze spisů mudrců pohanických: Seneky, Plutarcha, Aristotela a j.; spis o duchovním řečnictví, o němž se došvědčuje, že by zasluhowal zlatými písmeny vypsán býti. Tehdáž i vydal velezuamenitou svou „pamětní knihu křesťanského života." Potom přeložil též mnohé spisy sv. Jana Klimaka, ctihodného Tomáše Kempenického a j. Mimo to sepsal dílo katechetické, z něhož veliká jeho učenost vysvítá. Dle svrchu jmenované sbírky mravních průpovědí sepsal a vydal sbírku průpovědí z sv. písma, svatých otců, mudrců světských, řečníků i básníků. Tato sbírka dle předmětů spořádaná působí dokonalý pořad a zájebu pro zpráwce duchovní a kazatele, a svědčí jať o jasném rozumu, tať též o wytrwalé pilnosti spisowatelově, an co neunavná wčela odewšad zájebu sladkého medu w úl knihy své snesl, aby jim bližní své občerstwil. Sepsal též životy

mnohých svých dobře známých vrstevníků, jako zbožného arcibiskupa Bartoloměje od sv. mučovníků, kardinála Zindřicha, potomního krále portugalského, ctihodného otce Awily a j.

Šak důležité spisy ty byly, dokazují nejen častá jich vydání, ale i překlady do rozličných řečí. Do naší české řeči pak jest tento náš překlad „wůdce hřisníkůw,“ počub wíme, první pokus. Tehdejší sw. otec Řehoř XIII. nazýwal welebného otce Ludwika knížetem spisowatelůw swého věku, a na pobidnutí sw. kardinála Karla Boromejského pochwalným psaním ho poctil, kterěz tuto pro jeho důležitost celé klademe.

„Swému rozmilému synu Ludwikowi Granadskému, řádu kazatelského, papež Řehoř XIII.

Rozmilý synu! Pozdravení tobě wzkazujeme s požehnaním apostolským.

Tvá každodenní a neustálá snaha, abys lidi i od nepravosti odvrátil i k dokonalosti uwekl, byla nám wždy milá, těm pak, kteří jak swého vlastního, tak též svých bližních spasení wroucně dbají, i horliwosti pro čest a sláwu Boží planou, wždy potěšiteluá a spasitelná. Mnogo jsi kázal a mnoho knih wydal, plných spasitelného učení a wroucí nábožnosli; a takto neustáwáš působiti co den a přičiniti se, abys Kristu získal tolik dušší, co můžeš, i přítomných i wzdálených. Upřimně se těšime z ovoce tak utěšeného na tobě i na jiných. Neboť kolikož lidi z kázání twých prospěch mělo, nic wšak nepochybujeme, že jich bylo a jest posub množstwí znamenité, tolikož synůw jsi Kristu duchowuě zplodil a jim dobrodiní prokázal mnohem wětšší, nežli, kdybys byl slepým zrakem, mrtwým žiwota na Bohu byl wyžádal. Neboť mnohem wíce prospěje ono wěčné swětlo a žiwot

bláženú znáti a po něm w bohobojnosti a swatosti tou-
žiti, nežli pozemským zbožím oplývati a w rozkosech
swětířch se kochati. Sám sobě pak jsi mnohonásobné
koruny získal, an jsi se celú se wší láskou a wroucností
takowému ze wšech nejspanilejšsimu suázení wěnowal.
Krácej tedy dále, jak jsi započal a posud se zachowal,
a wzdej se celým srdcem swatému tomuto suázení a do-
konej díla započatá (dosslo nás totiž, že mnohá jsi za-
počal) a wydej je na swětlo k uzdravení nemocných,
k posílení slabých, k potěšení zdravých a silných, k oslawe
církwe jak bojující, tak wítězné.“

K těmto slowům sw. otce a náměštka Kristowa
na zemi přidáme tuto jen ještě swědectví sw. Fran-
tiška Saleského. Ten wúbec duchowním radi, aby
pilně četli spisú ctihodného Rudwika Granadského,
a je skoro jako druhý swúj breviár chowali. „Tak,“
dohládá, „čiwil též sw. Karel Boromejský. Učkoliv
překrásně slowo Boží hlásati uměl, přec se při tom nej-
wice učení Rudwika Granadského držel. Wšak
ten nebudiž jediná z jeho spisú wám prospěch; nhrž
hleďtež, abyste jimi srdce swá k pravé zbožnosti a k ko-
nání wšelikých skutků lásky roznitili. Ole mého minění
má se počiti s „wúdcem hříšníkúw,“ pak přistou-
piti k „pamětui knize křesťanského žiwota,“ a
pak dále k jiným téhož druhu spisům. Aby pak čtení
jich bylo prospěšno, uesmi se diti kwapně, — téměř
hltavě, nhrž wážně s přisúhým přemýšlením toho, co
je čte; než přeješ od jednoho článku k druhému, hleď
předěšš w pamět i srdce wstipiti, a při dálšim čtení
měj mysl wždy w rozjímání a modlitbě obrácenou k Bohu.
Čti je uctiwě a zbožně, jakožto knihy plné spasitelných
nadání, kteráž se dussi twé s nebes udělují, aby wšech

nezřízených žádostí zproštěna a pevným předsevzetím k svému cíli vedena a docela obnovena byla.“ —
 Ziných pochvalných výroků jakkoliv od nejznamenitějších mužů pocházejících ponecháme, uvádějice jen to, že všickni jeduoblasně ctihodného toho otce Ludvíka i učinnost i ctuost co nejvyšše vychvalují a velebí.

Učkoliv pak se ctihodnému tomu otci vsfeliká chvála lidská w srdci protivila, a on uerad se u věci světšké nichal, nemohl se přec nijak vyhnouti úctě a chvále, kterouž mu nejwznešenější knížata a králowé vzdávali; nemohl se vyhnouti důvěře, kterouž w něj skládali, w nejdůležitějších a nejútlejších záležitostech jeho rady si žádajice s tím přesvědčením, že muži tak ctuostně a swatě žijicimu zajisté Božského wnutnutí se dostává. Kromě wznešených osob, z části již jmenowaných, Jana VII., krále portugalského, Sebastiana, Zindřicha kardinála i arcibiskupa, který též potom na králowšty přestol portugalský dosedl, a králowny Kateřiny, projewil welebnému našemu otci Ludvíkowi swou zvláštní úctu též Filip II., král španielský, wzuesa k němu rozsudek u weliké důležitosti, w nižto se jednalo o získání celého králowství, a odporoučeje ho obzvláštně králewici Albertowi, arcibiskupu a kardinálu.

Tchdejší papežský wyslanec u králowského dwora portugalského Alexandrinus, blízký příbuzný sw. otce Pia V. též wrouci úctu k němu měl. Jednou se domníwal, že ho radostně přetwapi zprávou, že ho sw. otec Sixtus V. za jeho zásluhy o čest Boží a o blaho wěřících u důstojnost kardinála powyšsiti hoblá. Ale muž Boží byl tou zprávou jako bleskem zaražen. Ihned utekl je u wrouci modlitbě k Bohu, snažně prose, aby mysl papežowu na osobu nějatou hodnějši obrátiti ráčil; potom

pať rychle psal do Říma a úpěnlivě prosil swatého otce, aby ho wěkem již sesslého 80letého starce, an setwa s to jest, aby práh swé cely překročil, s tať wznessenou důstojnosti ussetřil. S stalo se tať. Ničim teby nedala se hluboká jeho pokora poruffiti, jakkoliw často a mnoho= násobuě lefkem swětiské chwały byl láfán. Čim wice wážen býwal, tím wice sám se ponižowal. Když ho mnozi wznessení mužowé nawssťěwowali, jen aby ho seznali, říkával, že je powažowati musí za zuamenitou obludu, když si tať mnozi žádaji, aby ho spatřili.

Wssecken čas, který mu zbýwal od powiunosti stawu jeho, wěnowal buď w swé celi anebo w knihowně modlitbám, zbožnému rozjímání, a sstudium. Přijně si odepřel wsseliké wyraženi, spokojil se s strawou neissprostšsi a nechťel ani dopuštiti, aby se mu času zimního zatopilo. Když jednou za třesuté zimy jeden z jeho známých ho nawssťiwil a muže tať letitého a zbožného spatřil, an zimou se třese, oděn jsa sstatem wetčým a otrhaným, jal se k němu s pohnutím mluwiti: „Welebný otče, widite, že jste již wěkem sessš, slabostí a neduheim sfličený, a zima jest tať krutá, nechťe si aspoň zatopiti; oděw wáš jest již obnossený, domolte mi teby, abych wám nějaký nowý zjednal a poslal.“ Wslyššew ho odpowěděl laškawě otec Lubwík: „Toho wšseho není nic zapotřebi. Když mne dobrotimý Bůh posud i w sebe krutější zimě zachowal, zachowá mne, tať doufám, i dále, zwlášš, ano sstat můj jěště dost dobrý jest, aby mne proti zmrznutí chránil.“ A když tento neustával prositi ho, nijak neswolil, ale sstromně a prostosrděčně řekl: „Ustaňte, otče milý; dost již o tom; mně se wede mnohem lépe, nežli zasluhuji. Sřouf zajisté mnozi lidé mnohem chudšsi nežli já, jřouce nad to muchem lepšsi, ctnost=

nějsší a zbožnější, třesouce se zimou a chřabnouce hladem. Těm poslete co mně nehotnému poslati chcete a nechte mne tak žiti, jako jsem od svého mládí byl uvyl.“

Tak hluboká byla jeho pokora, tak upřímná jeho láska k chudobě, že vždy v wetchem, obnosseném ssatu chobil, a že vssecko, co se mu i v nemoci k přilepsení podalo, sobě ujmul a chudým sdělil; pro ně ve dne v noci pracoval, za ně u wznessených a bohatých mužů prosil. Dusse jeho neustále obcowala s Bohem; život jeho byl jedno ustawičné snažení po swatosti. S obzvláštní zbožností připravoval se ke mssi swaté, a po ní dlouhý čas v důčinění za nejsmirnou v nejsvětější oběti jemu profázanou milost trwával. Ole příkladu sw. Bernarda odložil u prahu swatyně wesserou péci a snažil se v této době jen s Bohem swým se obirati. Když se jednou ke mssi sw. ubíral, přissel k němu jistý známý člověk, žádaje za nějakou radu. I řekl mu ctihodný otec Rudwík, aby odessel a přissel později. Tu onen řekl, že tu počká, až ou mssi sw. odslouží. Načež Rudwík opět přísně řekl: „Zběte, at nejsem pokoussen pospíchati, jakobyšte mne za oděw držel a potahowal!“

Wšec byla mysl jeho vždy obrácena k Bohu, před jehožto obličejem až k poslední hodině své trácel. Prožit v neumavné činnosti a wrouci zbožnosti ke cti a chwále Boží a k prospěchu bližního na wzor wšem lidem zvlášt pak duchovním let 84 usnul v Pánu po dlouhé a bolestné nemoci poslední den roku 1588, aby, jak bí životopisec jeho, „nowým rokem i uowý blažený život započal v sláwě wěčné.“

Ú v o d

welebneho otce Rudowika Granadského i této ob
ného sepsané knize.

„Acete spravedlivému, že **dobře**
bude jemu!“ *) Tak zni poselství, jež druhdy
Bůh sám zvěstovati ráčil všem spravedlivým
ústy proroka Isaiasse, krátké sice v slověch,
ale hojné a bohaté milostí a odměnou. Vidě
obvyčejně býwají mnohomluvní v svých slibech
a štědrí řeči, ale skutkem a plněním zaslíbení
svých velmi skoupi a tuzi; u Boha však jest
opač toho; On jest v plnění slibů svých wele-
štědrým a dobrotivým, byť je byl i sebe krat-
šími slovy vyjádřil. Tak jest totéž u slibu,
který v čelo této knihy stawíme. Neboť, což lze
kratčeji vyjádřiti, nežli „řečněte spravedli-
vému, že **dobře** bude jemu?“ Ale jak hojný,
jak bohatý, jak téměř nemyslitelný jest obsah slo-
víčka „**dobře!**“ Tak tuffim prostě a beze všeho

*) 3f. 3, 10.

wýkladu řekl proto, aby lidem poukázal, že nemožno jest obsah jeho weskrze pojmuti a wswětliti, poněwadž se jím obsahuje weskřeré bohatstwi milosti a darů Božích, jimíž se Bůh sám odměňuje sprawedliwým, jakož na jiném místě dí: „**Táť** jsem odplata twá welmi weliká.“ *)

Tať též i Mojžišowi odpowědel na otázku, jaké jest mu jméno, řka: „**Tá** jsem, kterých jsem,“ **) aby okázal, že jsoucnost Jeho žádnými slowy wyjádřiti a wypsati nelze, ale že jsouc wseobecna a neobsáhlá wseliké jiné jsoucnosti w sobě obsahuje, a nejwýsse dokonalá, nižadué nedokonalosti nepřipouští. Proto tedy též ústy prorokowými slibuje sprawedliwému krátce, že „**dobře** bude jemu,“ beze wseho zwláštneho wýkladu, znamenaje tím, že slowo „**dobře**“ obsahuje téměř weskřerenstwo wseho dobra, co ho jen srdce lidské pojmuti a sobě žádati může, a toho wseho že se dostane odměnou sprawedliwému za ctuost jeho.

W tom záleži hlavni látka, kterouž s pomocí Ducha swatého w této knize spracowati hodlám, připoje pak k tomu jessťe návěští a prawidla zwláštni, jichž zachowáwati potřebi

*) I. Mojj. 15, 1. **) Mojj. 3, 14. II.

těm, kteří ctnosti pilni jsou. Tak tedy meškerá tato nauka bude obsažena o dvou knihách, čili odděleních; v první knize provedu, jak mocně a přísně zavázáni jsme k plnění ctnosti a spolu okáži, jak hojného ovoce a prospěchu se nám za to dostává; v druhé pak zvláště pojednám o zbožném životě na bedlivém konání veslelé ctnosti záležejícím a spolu též udám zvláštní návod a pravidla, dle nichž by každý k ctnosti dospěl.

Neboť dvojí věci hlavně se žádá k tomu, aby kdosi ctnostným a zbožným byl; jedna jest, aby si toho skutečně žádal, druhá pak, aby dobře věděl, jak by toho dosáhl. K onomu cíli směřuje tuto u našeho „můdce“ kniha první, k tomuto pak kniha druhá. Neboť kdo by jednat domodil, že člověk povinnen jest k plnění ctnosti, ale neukázal by spolu, jak že by k ní dospěl, podoben by byl člověku, anby sice svitilnu rozžal, ale oleje nenalil. A tak lze říci, že v tomto našem díle druhá kniha jest velmi prospěšná, první vsať uewyhnutelně potřebná. Proč? Že totiž k poznání dobrého a zlého již i pouhé přirozené světlo rozumu mnoho prospěje; ale abychom si jednat ono zamilovali, toto pak v uenávisti měli, onoho suazně pilni byli, tohoto se wssemožně waro-

wali, w tom se nám mnohé a weliké obtiže protivuji, majíce půwod a téměř zárodek a wzrůst w hřích, a nalézajíce se i w nás i kromě nás.

Neboť poněwadž celá bytnost člověka skládá se z duše a z těla a každá tato částka si toho žádá, co jest jí podobno; tudíž tělo wyhledává wždy to, co tělesné jest, w čemž hlavně panuje hřích; duch pak si žádá toho, co duchovní jest, w kterémž pak oboru panují ctnosti. Zať se tedy stává, že duch pocituje silného odporu od těla, kteréz se mocně nese toliko za tím, co lahodné a rozkošné jest; tyto pak žádosti tělesné jsou po hřích prvotném welemocné, protože jsme jim pozbyli půwodní spravedlnosti, kteráž by sic byla ony žádosti na uzdě držela a krotila. — Mimo to pak odporuje duchu též swět, jenž wšeděn we zlém jest postaven.*) — Odporuje dále duchu též ďábel, úhlavní nepřítel wšeliké ctnosti; odporuje konečně ctnosti zkažená též powaha naše, i zlá nawyklost, která býwá časem jako druhá přirozenost. Kdo tedy těmito odpornými živly šťastně se probírá a wodopustou tohoto života přístawu ctnosti doplouti chce s opravdowým a přisným opowržením swých tělesných žádostí, tenť beze wšsi pochyby s mnohým a mocným odporem se potká.

*) I. Jan 5, 19.

Abychom tedy každému w tomto boji ku pomoci přispěli a k vítězství dopomohli, tak aby ctnosti upřímně a opravdově byl žádostiv, k tomu čelí první kniha tohoto našeho díla, w kteréžto se všemožně vynasnažujeme, téměř w jedno sněsti všech, coby člověka k milování a vykonávání ctnosti povzbudilo a podporovalo, poukazujice i k prospěchům z ní vyplývajícím i w tom i w onom životě, i k příkazům Boha samého, jimiž nám ji velí a jehož neposlouchati hřích jest, poněvadž jsme Semu k poslušnosti zavázáni, jak pro Jeho nesmírnou moc a velebnost, tak též pro Jeho lásku a dobrotu k nám. Co nás k tomu pohnulo, jest, že skoro každodenně pozorujeme mnohé, kteří sice ctnost vychvalují ústy, ale skutkem po nepravostech se ženou. Š zdát se, že jenom z toho ohledu tak nesmyslně si počínají, protože míní, že ctnost jest nemožná a neúspěšná, a proto se nepravostem vzdávají, blaženosti se od nich naděje.

Hleděli jsme tedy ukázati těmto, že jejich mínění bludné jest, vylicivše jim všemožně i krásu i možnost i důstojnost i úspěšnost a blaženost ctnosti, abychom jich k milování ji přiměli a k vykonávání povzbudili. Neboť jestli ctnost ze všech pozemských i nebeských věcí po Bohu ta nejkrásnější, nejúspěšnější, nejdůstojnější, nejúspěšnější, kdožby toho nezelel, že tak

mnoho lidí takovým dobrem mnohdy z pouhé nevědomosti pohrdá? Kdožby nepřiznal, že velikou službu i Bohu i lidem i ctnosti učinil ten, kterýby tuto královnu u lidí opět w pravou důstojnost postavil a jí srdce i vůli lidí získal a naklonil? Neboť jisto jest, že ctnost jest královna wšech záležitosti lidských.

Báji pohané o svém hrdinském Herakleovi, že přijda do mužných lét octnul se na rozcestí nevěda, má-li se w prawo, či w lewo dáti. Tu se mu okázala w lewo rozkoš w obraze bujné a nestydaté žensstiny, nabízejíc se mu wšším způsobem, aby se jí přidržel. Ale z pravé strany přišla mu w ústřety ctnost u wšší kráse a sluffnosti, jať w twářnosti tať w oděwu a celé postavě i w chování a upřímně mu zvěstujíc mnoho práci a nesnázi, bude-li jí následowati, ale konečně že ho přec uweđe k sláwě a blaženosti. S nesháhal hrdina dlouho a wolil si ctnost prowázenu sice nesnážemi, ale wedoucí konečně k blaženosti, powrchna rozkošsi spojenou sice s klamnými slastmi, ale konečně w propast nesmírné bídny uvrhující. — Na tomto rozcestí ocifuje se buď si dříwe, buď si později každý člověk. Zdaž-li pať tedy nějaká wěc na světě pro něho powáženi wice hodna jest nad to, má-li se důstojné ctnosti, či swůdné rozkošsi oddati? Roz-

hodnuti toto, od něhož buď věčná bída, buď věčná blaženost závisí, může-li pať miti něčeho důstojnějšího? Když v záležitostech vezdejších se lidé tať pečlivě o vše starají, tať bedlivě všech rozvažují, tať úzkostlivě se rozhodují, zdaž-li pať mnohem větši péče, bedlivosti, úzkosti nezasluhují záležitosti duse naší nesmrtelné, ě věčnému blahu povoláné?

A toho, milý křesťane, rádi bychom tímto svým spisem docílili, abyš tať učinil; abyš totiž pomina všech péčí pouze tělesných, všeho lomozu a lopotěni světského u sebe sám v samotu všel a s sebou sám rozvažoval, jaký způsob života byš pociti, jakou dráhu ě blaženosti věčné byš nastoupiti měl. Pomni, že ze všech péčí vezdejších nemáš nijádné důležitější nad péči o náležitém uspořádání svého života, žádná že nevyžaduje tať zralého rozmyslu, tať statné odvahy jako ta; neboť dle toho máš trvati až do posledního okamženi života a učiniti konečně rozhodný krok na věčnost. Založíš-li tedy dobře a náležitě život svůj, budou všechny činové tvoji chvalitebni a záslužni a onde se ti za ně dostane odměny neobsáhlé; jestliže všať život svůj nespořádáš, pať budeš žiti v neustálém odporu sám s sebou i se všemi jinými a v nebezpečí se octneš, že věčně zahyneš.

Což prospějí všedňý wýhody, všedňo umění, všedňý pocty a hodnosti, kdýž žiwot twůj jest špatně zřizen a w nepravostech se kolísá? Což škodi weškeré nesnáze celého swěta, kdýž žiwot twůj jest náležitě uspořádán a ctností se stkwí? Wždyť sám Spasitel to dospědčuje, řka: „Co prospěje člověku, byt všeděn swět ziskal, duše pak swé škodu trpěl?“*) Nemůže býti zaměstnání důležitějšího a které by se člověka bliže týkalo nad toto; tu nejde o statky, o pocty a důstojnosti, ale o spásu duše, o žiwot wěčný. Pročež neroď toto naše dílo jen powrchně a leda bylo proběhuouti, čisti semo tamo některou stránku, anebo mnoho listů najednou, abys brzo hotow byl; ale čti wážně a zdlouha a pomalu, tiše a klidně a co přísný soudce jednotlivé částky w úwahu běr, aniž pokračuj dále, leč bys byl přiwé, co jsi četl, pochopil, w pamět a w srdce si wštipil, i žiwot dle toho zřídil. Pomni, jak tě samého krásný tohoto Božího swěta řád těší a k twému prospěchu směruje; a ty bys uspořádání žiwota swého, prospěchu swého wěčného nic nedbal?

Woněwadž se tedy tuto nejedná o nic pozemského, ale o nebe samo, o nic cizího, ale o tebe samého, pamatuj, že w tom nejsiš jeduati

*) Mat. 16, 26.

kwapně, zběžně, nedbale, ale vážně, pilně, bedlivě. Věžiš-li posawade w nepravosti, důvěřuj, že jest tobě možná powstati a znou se zroditi; wejdi s sebou w přísň, spravedlivý soud; přetni osnou nepravosti svých, abyš nou života ctnostného usuowal. Ach! kéž bych tě pohnul, abyš mne slyšel, abyš mi uwěřil, abyš dle toho, jať w knize nalezneš a seznaš, sám o sobě rozfoudil a život svůj zřídil! Toť by bylo rozhodnutí, toť by bylo usnesení spafitelné! Wím dobře, že od tebe takto mnoho žádám a že žádná kniha nemůže býti s to, aby to sama o sobě dokázala; pročež ihned na počátku díla tohoto prosim za to jedno, aby Sen, jenž jest Mocnost a Moudrost Otowa, jenž má Klíč Dawidůw a otevírá bránu nebes komu ráci, aby Sen tobě, milý křesťane, při čtení byl přítomen, svou milostí tě nadchnul, w přesvědčení utwrdil, k následowání posiluil!

A bychť nižádného prospěchu u jiných tímto svým dílem nezpůsobil, to mi budiž důstatečnou odměnou, že jsem žádosti své žádosti učinil wychwálením ctnosti, nad niž není nic krásnějšiho, nic welebnějšiho, nic žádoucnějšiho pod nebem. Nic wsať méně wynasnažil jsem se, co jsem jen mohl, abych touto svou prací prospěl wšem, duchowním i světským, ctnostným

i hříšníkům. Ctnostni, hleděl jsem, aby se tím více w ctnosti utvrdili a jí dokonce věrni zůstali; hříšníci pak aby seznali, co hříchem ztratili, a aby láskou k ctnosti zahořevše, jí opět nabýti se snažili. Dle pravidel w knize té položených lze rodičům vychovávatí děti své, aby od útlého věku ctnost zamilovali a jí po celý život statně plnili. Sakež pak může býti větší pro ně blaho, než-li patřiti, že synové a dcery jejich jsou ctnostni a bohabojni a vždy wic a více k nebi dospívají?

Nejprospěšnější pak bude dílo to těm, kterýmž náleží w církwi Boží vyučowati lid a dráhou ctnosti ho wéstí k blahu věčnému. Ti naleznou u zvláštích článků i zvláštni pravidla, na nichž by co na základních kamenech chrám ctnosti w srdci věřících wystawěli; naleznou též zvláštni tam zewrubně udané odměny, jichž se ctnostným již w tomto životě dostává, čímž mnozí, zvlášt nováčkové a slabší, w konání ctnosti nemálo bývají potvrzeni a podporováni.

Konečně poněwadž weskterých těch darů dostává se nám skrze působení vykoupění Kristowa, jakožto původu a zřídla wsselilé milosti, nemalého potvrzení a wysvětlení nalezne i w knize této nauka o tomto tajemství plném, základním článku spasitelné wíry naší.

Kniha první,

**obsahující obsírné a důkladné pouzbuzení
k ctnosti a k zachovávaní přikázání Božích.**

Díl první.

Že jest powinností člověka, ctnostným býti a Bohu sloužiti, dokazuje se z swrchowaných dokonalostí Božích.

Článek první.

Nejistatnějším důvodem, abychom Bohu sloužili, jest Jeho swrchovaná a samostatná bytost.

Dvě věci, milý křesťane, bývají pohnutkou pro člověka, aby nějakou počestnou práci podnikl: jedna jest cit pro powinnost, jimžto se dle zákona mravního k něčemu zavázanými býti citíme; druhá užitek a prospěch, kteréhož z předsevzaté práce dojiti doufáme. Pročež i wšickni učitelové moudrosti w tom se shodují, že při každém činu předewšim toho štetiti třeba, jestli sám sebou dobrý, anebo prospěšný, poněwadž právě toto dvě wůli nassi k wšelikému činu powzbuzuje a wede.

Několicw lidé wůbec wice hlediwají k užitku a prospěchu z nějakého činu vyplýwajícimu, předce

cit pro povinnost, čili vědomí, že to, co činíme, samo sebou je ctnostné, vážnějším jest a mocnějším, poněvadž nad krásu ctnosti nelze si na světě ani pomysleti většího prospěchu, jenž by se s ní porovnáti dal, jakož na opak není většího zlého, jehož by člověk ctnostný neutrpěl raději, než aby se nepravosti, hříchu dopustil. Poněvadž úmysl můj při spisování knihy této jest, lidem lásku k ctnosti vštípití a je k ní vším způsobem vésti, budeť záhodno, zkoumání své s nejdůležitějším článkem započítí. Ozkázi tudíž nejprvé, čím k ctnosti a touž i k Bohu zavázáni jsme; Bůh totiž, sám v sobě jsa bytostí nejdokonalější a svrchovanou, velí, žádá, odměňuje jediné ctnost. Sledmež tedy bedlivě, jakými spravedlivými důvody Bůh nám povinnost tak velikou ukládá, a ty pak nám pohnutkou býti mají, abychom se o vyplnění její přičinili. Ač důvody ty nescíslné jsou, obmezíme si je toliko na šestero, ježto tuto položíme, pro něž člověk všemožně, každý bez výminky a bez výmluvy, ctnosti a Bohu zcela se věnovati má.

Nejpřednější a nejdůležitější důvod a pohnutka k ctnosti, jižto však velmi těžko vysvětliti a náležitě pochopiti lze, jest ta, že Bůh jest, kterýž jest. V těchto slovích veškerá velebnost a svrchovaná dokonalost Jeho se obsahuje; totiž: nepostihlá, nesmírná Jeho dobrota, Jeho milosrdenství, Jeho spravedlnost a moudrost, Jeho nekonalá moc a velebnost, Jeho krása a věrnost, Jeho pravda, dobrotivost a blaženost, Jeho vznesenost a sláva, i všecky ostatní nescíslné,

stvořené dokonalé vlastnosti, Božské bytosti Jeho příslušici, které tak jsou veliké a nesmírné, že, dle slova jistého, velikého učitele církevního, kdyby veškeren svět naplněn byl knihami a všickni lidé spisovali a veškeré moře v černidlo se proměnilo, ještě spíše by všickni spisovatelové se unavili a moře psaním vyprázdnilo, než by jedinou z těchto dokonalostí v celém obsahu jejím dostatečně vyjádřili. Těž otec církevní dokládá ještě, že kdyby Bůh nového člověka stvořil, jenž by měl srdce větší, jemnější a citelnější než veškeré člověčenstvo, a člověk tento kdyby takovým svým zvláště a zázračně osviceným srdcem jen jedinou z dokonalostí těchto v celé její míře a slávě pochopil; i tak by neskonale oné slasti nevyhnutelně podlehnouti a z pocitěné radosti umřítí musil, leč by jej sám Bůh zvláštní mocí a silou podporoval.

Budiž nám tedy přední a nejslavnější pohnutkou, abychom Boha nade všecko milovali, Jemu sloužili a Jeho poslouchali, toto: že On jest pravda, a to pravda věčná a tak stvořená, že ani Epikureoenci jakkoliv všeříké zkoumání o božských i lidských věcech naprosto zmařili, popírajíce prozřetelnost Boží a nesmrtelnost duše, přece se neopovážili, náboženství, t. j. uctění nejvyšší bytosti, zawrhnouti. Jeden z nich, jehožto řeč Cicero ve své knize „o přirozenosti bohůw“ uvádí, dokazuje důvody nezvratnými, že jest Bůh, že Bůh tento nesmírné má dokonalosti, pro které od nás nej-

vyšše ctěn a weleben býti zasluhuje, jakož toho již velikost Jeho a nesmírná welebnost žádá.

Kdyby tedy ani žádného jiného důvodu nebylo, již z toho jediného měl bychom Bohu tu nejvyšší čest vzdávati. Neb jestliže králi, mimo říši svou cestujícimu, nižádné od něho odplaty neočekávajíce, jen pro jeho vysoké důstojenství všemožnou úctu prokazujeme, proč bychom tím větší uctivost a poddanost neměli vzdáti Pánu tomu, na jehožto rouchu a bedrách, jak dí sv. Jan, napsáno jest: „Král králůw a Pán pánůw?“ *) Důl třemi prsty okres zemský drží; Důl původy všech věcí řídí a nebesy pohybuje; Důl počasnými proměnami vládne, živly škrocuje, vody rozděluje, větrům weli, hvězdám běh vykazuje, a jakožto nejvyšší král a pán všechny tvorů živých a zachovává. Nezakládá se pak království Jeho ani na dědictví, ani na wolbě, aniž na jaké smlouvě; výbrž na vlastní Jeho přirozené, původní moci. Jakož člověk velikosti předci mravence, touž ba mnohem větší měrou přewyšuje bytost nejvyšší všechny věci stvořené, tak že vše, což jest, weškeren obor světo-
vých w očích Jeho sotwa w takové velikosti se objevuje, jako malitké ono zvířátko. Když mudrc onen pohanský pravdu toho uznával, proč by jí moudrost křesťanská neuznávala? S učí ona, že ač z mnohých ohledů Bohu zawázáni jsme, onen důvod právem všechny předci, tak sice, že kdyby i jiného nebylo, již z tohoto jediného nasse powinnost Jej ctíti a milowati newyhnutelně

*) 3jew. 19, 16.

by vyplývala, a sice tať stvořeně, že kdybyš i tisícero duší a srdci měl, všech byš této lásky a uctě Jeho věnovati povinen byl.

Takové city v sobě vzbuditi, bylo snažení všech Svatých, jichžto láska k Bohu byla tať čistá a upřímná, jakož ji vypisuje sv. Bernard řka:*) „Láska pravá ani uadějí se nezvímá, aniž nedůvěře přístupu dovoluje,“ čímž nám okazati hledí, že pravá láska k Bohu nezvímá se očekáváním odměny a nic neochabne, byť i jistotu měla, že nikdy nijaké odplaty neobdrží; neživí se ona žádostí prospěchu a zisku, nhybrž čistým ohněm plápolá, jakýž náleží jenom stvořené dobrotě Jeho.

Několi by rozjímání toto lidi vůbec k Bohu vésti mělo, nicméně ti, kteří jistého stupně dokonalosti ještě nedosáhli, méně k tomu schopni a nakloněni jsou a sice z dvojí příčiny: předně poněvadž žádost zisku tím více u nich převládá, čím hlouběji láska k sobě samým v srdcích jejich utkvěla, a za druhé, že přemnozí, jsouce sprostí a nevědomi, o velikosti a kráse lásky té nekonečné ani zdání nemají. Byli-li by s to, aby ji toliko poněkud poznali a pochopili, jistě že by jediná zář této Božské lásky srdce jejich tať rozvítala, že by si ničeho více nežádali. S nebude tedy zbytečno, v duších takových lidí nějaké světlo rozžici, aby velebnost Božskou poněkud lépe poznali. Co tuto o věci té mluvíti budu, vzal jsem ze spisu sv. Dionysia.**)

*) Serm. 83. m. Cant. **) De myst. Theol. c. 41.

Porovnávaje přirozenost bytosti nejvyšší s věcmi stvořenými snaží se onen sv. spisovatel nám ukázati, že kdýž Boha poznati chceme, zrak svůj od dokonalosti, jež na tvorech spatřujeme, odvrátiti musíme, abychom suad stejnou měrou neměřili vlastnosti Boží s vlastnostmi tvorů; nýbrž všelikého twora daleko ponechajíce, abychom mysl svou k oné nejvyšší bytosti povznegli, kteráž jest nade všecky bytosti; abychom obrátili oči své k onomu světlu, kteréž jest nade všecko světlo, proti němuž každé jiné čirou jest tmou; abychom stále hleděli k oné kráse, proti níž všeliká sličnost jest sřkaredou sřerednosti. Na to poukazuje ona tma, w kteroužto wstoupil Mojžiš, maje na hoře Sinai rozmlouvati s Hospodinem, *) tma, kteráž přikrýwala nočním sřerem všecko wůkol, mimo Boha, tak že Jeho jedině spatřiti a poznati bylo. Zdá je, že Eliáš tomu naswědčuje, řka, **) že přikryl twář svou pláštěm, kdýž sláva a welebnost Hospodinowa se mu objevila. Tak odvrát člowěk oči své od věci pozemských, žádáš-li si spatřiti sláwu Boží.

Pravda tato ještě více se objašni, powážime-li nesmírný rozdíl, kterýž jest mezi bytostí nestvořenou a všelikým tvorem. Pať uwidíme, že vše, cokoliv stvořeno jest, mělo počátek a wezme konec, kdežto Stvořitel těch věcí nemá ani počátku, aniž konce kdýs miti bude; tworové uznávají vyšší bytost nad sebou, kteréžto

*) II. Mojš. 24. **) III. Strál. 19, 13.

podřízeni jsou, — Stvořitel vsať, nikomu podřízen nejša, vyššího sebe nemá nikoho; tvorové mnohým změnám jsou podrobeni, — Stvořitel pať vždy tentýž zůstává a nemění se. Věci stvořené složeny jsou z rozličných částek; ale Bůh jest jednoduchý, pouhý a čistý v podstatě své; neboť byl-liby složen z částek, bylo-by před Ním musilo stáwati stvořitele týchž, toť pať naprosto jest nemožno; tvorové mohou přejiti v stav dokonalejší, než jest ten, v němž se nacházejí, mohou více zvědět, než již vědí; — ale Bůh nemůže ani býti větším, než jest, aniž může nabyti více, než má, poněwadž v Ném jest nesmírná hojnost vsěho bohatství; On nemůže více zvědět, než wi, poněwadž moudrost Jeho jest neobmezena a bytnost Jeho věčná, neboť Semu vsěcky časy a vsěcky věci přítomné jsou. Protož také Aristoteles, nejznamenitější řecký mudřec praví, že Bůh jest „činnost pouhá,“ nejvyšší totiž dokonalost, k kteréž ničeho přidati nelze, jelikož není ani možno, aby mimo bytost tuto bylo ještě což podobného, nebo vyššího, aniž lze něco si pomysleti, čeho by se Ji nedostávalo.

Všěcky věci stvořené mají do sebe vlastnost pohyblivosti, aby si to, čeho potřebují, vyhledati mohli; a vsať u nejvyšší bytosti vsělický důvod pohyblivosti odpadá, jelikož v ničem nedostatku nemajíc, na každém místě jest. Všěcky ostatní věci mezi sebou jsou rozdílné, tať že je jedna od druhé liší; toliko u Boha není rozdílnosti částek, poněwadž jest pouhá jednota, tať že pouhá právě jsoucnost jest Jeho bytnosti, byt-

nost — Jeho moci, moc — Jeho vůli, vůle — Jeho myšlenkou, myšlenka — Jeho úmyslem, úmysl — Jeho moudrosti, moudrost — Jeho dobrotou, dobrota — Jeho spravedlnosti, a spravedlnost — Jeho milosrdenstvím; a jakkoli tyto dvě poslední vlastnosti rozličné účinky působí, jelikož jedna odpouští, druhá pak třepe, jsou nic méně obě v Bohu totéž, tak že spravedlnost Jeho stýká se s Jeho milosrdenstvím a Jeho milosrdenství s Jeho spravedlností, a to tím způsobem, že vlastnosti a dokonalosti v Něm se nalézající, rozdílné sice býti se zdají, ale v skutku nikoliv rozdílné nejsou, jak sv. Augustin pravdivě dokládá. *)

Neboť On jest nejskrýtejší a všemocný; On nejsilnější a nejsilnější, stálý a nevyzpytatelný; na žádném a na každém místě; neviditelný a vševědoucí; nepohybný a vše řídící; vždycky a všecko působí a věčně odpočívá; všecko naplňuje a ničím obsazen býti nemůže. On pečuje o všechny věci a nelze, aby Semu co ušlo. On jest veliký bez objemu a protož nesmírný; On jest dobrý bez obmezení a protož nejvyšší dobro; — slovem, jakož všechny věci stvořené obmezenou mají bytost, v kteréž se nacházejí, tak mají též i obmezenou moc, jejížto meze jim přestoupiti nelze; činnost jejich vztahuje se toliko na jistou míru a na jistý cíl; prostora, v kteréž se pohybují, jest jistým místem ohrazena; mají i jména zvláštní, kterými je

*) Med. XII. 2.

nazýváme, jisté rody, třídy a druhy, podle kterých je pořádáme: ale Božská stvorchovaná spravedlnost, jakož jest nekonalá ve své bytnosti, tak jest i nekonalá ve své moci i ve všech ostatních vlastnostech; a jakož povahu její nijádným popisáním vysvětliti nelze, tak i není ani rodu ani třídy, v něž by se pojati dala; není místa, na kteréž by poutána byla, není jména, kterýmžbychom ji naznačili — jakkoliv dle slova sv. Dionysia *) „nijádného jména nemá, přece všemní jmény pojmenována býti může, poněvadž má všechny dokonalosti, kteréž jménem jakýmkoli lze vyjádřiti.“ Z toho jde, že ježto všickni tvorové skonali a obmezení býti musejí a proto i pochopeni býti mohou, samojediná toliko bytost Boží, jsouc nekonalá a neobmezená, lidskému rozumu naprosto jest nepostizitelná. Neboť jakož dle Aristotela to, co nekonalé jest, nemá ani začátku ani konce; tak i nemůže nijádným rozumem, leč který vše obsahuje, zcela a úplně postizeno býti.

Což jiného medle významávají oni dva Serafimové, jež Isaiáš státi widěl před Pánem, sedícím na trůnu vznesseném? „Šest křídel měl každý z nich: dvěma zastírali tvář Jeho a dvěma nohy Jeho.“ **) Nelze-li pak tomu tak rozuměti, že ani vznesseným duchům u vysoké důstojnosti v nebi před tváří Hospodina samého stojícím nelze Boha úplně poznati, ačkoli se jim toho nevhýslného štěstí dostalo,

*) De div. nom. c. 1. **) Isai. 6, 1, 2.

že na Něho smějí téměř tváří v tvář patřiti? Podobají se lidem, jenž stojíce na břehu mořském, „vidí moře, nikoli však šířkořt a hlubokořt jeho.“ Tak i oni vzneřeni duchové a ořtatní nebeřtí wyvolenci skutečně řice na Boha patři, ale aby velikořt a věčnořt Jeho pořtíhli, ř to neřřou. Protož také di piřmo řw., že „Bůh ředi nad Cherubiny“ *) t. j. daleko vzneřen řeřt nade řřřecky nebeřtany, tak že ře řemu zcela přibřžiti nemohou, tím méně pak řeho pořtihnouti. To řřou ony tmy, o kterychž mluví řw. pěvec řka: „A polořil tmy wůkol řtánku řwého,“ **) aby naznačil, co di apořřtol: ***) „Bůh we řwětle nepřięřtupném přebýwá.“ To prorok nazýwá „temnořtí,“ na řrozumění dáwaje, že Boha nelze ani řpatřiti, aniž pochopiti. Neboť ačkoli, jak řiřtý mudřec di, nic we řwětě není jasněřřiřho a widitelněřřiřho nad řřlunce, přece řeřt nemořžno, aby nařř řdo dlouho patřil a zrakem řwým ře úplně pořtíhl pro velikou, ořřlepující jaořřnořt jeho a řřlabořřt zřaku lidřřkého; tak lze i řřici, že ačkoli na prořřto nic není tak zřewného jako Bůh, přece ř týchž důwodů ničehož není, co by tak těžko k pochopení bylo, jako Dn. Řdoby tedy dořřtoupil i toho nejwyořřřiřho řřupně poznání Boha, jehož dořřici lze, přięřnati muřři, že jeřřtě daleko wzdálen řeřř cíle, an Bůh wětřři, wzneřřeněřři řeřř nade řřřecko, co rozumu lidřřkému pořtihnouti lze, ba naopak čím wice ře řdo přeřřwědci, jak nepochopitelná řeřř

* řřai 37, 16. Dan. 3, 55. **) řřalm 17, 12. ***) I. řřim. 6, 16.

bytost Boží, tím blíže k poznání jeho přikročuje. V tento smysl vykládá sv. Řehoř slova Sobowa: *) „Kterýž činí veliké věci a nezpytatelné a divné bez počtu,“ takto: „Tehdáž nepřiměřeněji o Bohu mluvíme, když rozjímajíce všemohoucnost a velikost Jeho, podivem a úžasem mlčíme.“ **) Neboť nenalezá-li kdo slovo, aby něco dle zásluhy pochválil, pochválí to nejlépe úplným pomlčením. Toho mínění jest i sv. Dionýš říká: „Tajemství Božstva, veskeré poněti přewyššující, swatou toliko wnitřní úctou a čistou, bezhlasnou, němou tichostí welebmež.“ ***)

Podobá se, že právě řečený učitel církweni uváděje místo toto, poukazuje na slova prorokowa, kterážto dle překladu sv. Seronyma takto slyšána býti mají: „Před Tebou, ó Bože! umlkají vsedky chwalozpěwy na Sioně;“ †) čímž zajisté na srozumění dává, že nejdokonalejší chwála mlčením a uctiwou, němou tichostí se projevuje, poněwadž tím nepostihlou hlubokost oné nezpytatelné bytosti uznáváme, kteráž velikosti swou vsedky ostatní nade vsedko pomyššlení wznesšené velikosti widitelné i niewiditelné daleko přejahá a přewyššuje, tať že w nižádném ohledu k nižádné přirównána býti nemůže. Z téže příčiny praví sv. otec Augustin: „Což pať hledám, hledaje Boha swého? Nehledám útwaru tělesného neb ozdoby pomijitelné, žádné jasnosti swětla, aniž lesku barew, žádného

*) Job. 5, 9. **) Mor. 27, c. 76. ***) De myst. theol. c. 1.

†) Psalm 64, 2.

libozvuků zpěvu, aniž lahody zvukné, žádné libovůně květné aniž sladkosti medu a marmy, ničehož, co citu lichotí a vůbec smysly baví a obveseluje, nikoli, — toho všeho nic nehledám, hledaje Boha svého. Daleko odstup ode mne, abych to měl za Boha svého, co i zvíře smysly svými chápe. A přece hledaje Boha svého, hledám světlo nade všecko světlo, jehož se žádné oko nedopátrá, hlas nade všechny hlasy, jehož žádné ucho nepojímá, vůni nade všechny vůně, nijádnému čichu přístupnou, sladkost nade všechny sladkosti, kteréž žádná chuť nepocíti, rozkoš nade všechny rozkoše, které žádný cit nepojme. A přece září světlo toto v prostore neobmezené, hlas tento zaznívá bez ustání, vůně tato se šíří bez všelikého váni vzduchového, sladkost tato chutná i bez chťení a rozkoš tato není obmezena nijádným přesyćením.“

Zádáš-li však o této nepochopitelné velikosti Boží něčeho více se dozvědětí a jasněji v ni nahlédnouti, obrať zřetel svůj na okres světa, dílo rukou Jeho, a užře nádhernost budovy takové aspoň poněkud poznej, jak výborný ten mistr, který všecko to učinil. U všech věcí totiž, jak praví sv. Dionýš, toto tré nalezáme: bytost, mocnost a činnost, a toto tré tak ouzce vespolek spojeno jest, že jaká bývá bytost věci, taká bývá i mocnost, a jaká mocnost, taká i činnost. Podle tohoto pravidla tedy pozoruj svět v jeho kráse, pořádku a nesmírné velikosti — poněvadž dle výroku hvězdoslovců jsou některá tělesa nebeská stokrát větší, než všechny země a

moře, z kterých koule světová sestává. Pať rozvaž, jak překrásně svět tento sporádan, jak rozmanitými a nescíslnými twory na zemi, ve wodě, w powětrí a ve wšech ostatních částkách naplněn, twory diu, ježto wesměš s takowou dokonalošti učiněni jsou, že od počátku světa až po dnešní den (wchijimaje nestwůry) nenajdeš twora, je mužby k úplné dokonalošti něeho se nedostávalo. Več tuto diuwuplnou welikánskou budowu světa stwořil Bůh, jak di sw. Augustin *) w jedinéu okamžení wchowodiv ji z nebyti w bytnost, neboť ji stwořil bez látky, bez pomocníka, bez nádobi, beze wzoru a bez nákladu času. Sediné projeweni wůle Jeho postáčowalo k wchweděni této nesmirné soustawy světové.

Pať pozoruj dále, že Bůh s touž lehkošti, s kterou svět tento stwořil, ješšě tisícě tisíců jiných mnohem wětšich a krásnějšich světů stwořiti a stwořené opěť tak lehce a bez nejmenšših odporu zrušiti a w jich prvotný niwec obrátiti mohl. A kdž dle swrchu řečeného pravidla sw. Dionysia z činnosti wěci její mocnost a z mocnosti její bytost poznati lze, jaká mocnost musí ta býti, která s to jest, aby coš tak nesmirného wchwedla? — A jest-li mocnost tato tak nade wšedčo wchjádření weliká, — jaká musí býti ta bytost, která se w takowéto mocnosti zjewuje? — W prawdě tato myššlenka přewyššuje wšedčo pochopení ducha lidského.

Pomni pať ješšě dále, že wšedchy tyto pře-

*) De genesi c. 28.

krásné a veliké věci — a sice skutečně stvořene, jakož i ty, které ještě stvořeny býti mohly, — u přirovnání k oné pramocnosti, kteráž je vyvedla, jsou nekonečně malické, jelikož ten, jenž neobmezenou moc tuto má, také nesmírně jest větší. Kdož by netrnul a neomdlával úžasem, když pováží nevyšlovnou velikost takové bytosti a nesmírnou všemohoucnost její? — A jakkoli nelze člověku smrtelnému Si zrakem tělesným postihnouti, lze nicméně zdravým rozumem se Si dosouditi a obádati, jak jest veliká, jak nepostizitelná.

Uhmž způsobem lze nám i o všech ostatních dokonalostech Božích souditi, poněvadž nutně z nesmírné bytnosti Jeho následuje, že všechny vlastnosti Jeho též nesmírné jsou. Tomu učí nás písmo sv. říká: „Jakož velebuost Jeho, tak i milosrdenství Jeho stejně jest veliké.“*) Takž to jest i s ostatními vlastnostmi Božími: Taková jest velikost Jeho, taková i Jeho dobrotivost, Jeho showivavost, Jeho velebnost, Jeho příznivost, Jeho moudrost, Jeho láska, Jeho milosrdenství, Jeho důstojnost, Jeho sličnost, Jeho všemohoucnost, Jeho spravedlivost. On tedy jest i nesmírně dobrotiv, i nesmírně milosrden i laskav i hoden, aby ho všichni tvorové poslouchali, Jeho se báli, Semu se klaněli, Jej milovali. Kdyby tedy srdce lidské nekonečné lásky a pokory schopno, nekonečné poslušnosti a poddanosti prokázati s to

*) Ekkli. 2, 23.

bylo, toť by pak vyšším přisným právem tomuto nejvznešenějšímu, nejsvrchovanějšímu, nejvelebnějšímu Hospodinu svému vždy veskrze povinno bylo. Neboť kdýž jisto jest, že větší a vznešenější důstojnosti i větší a vznešenější úcta přináleží, tuť jistě též nesmírné vznešenosti a velebnosti Božské i nesmírná úcta náležeti bude; jestli však láska a úcta nasse nedostatečná, tohož příčina jest ta, že přirozeně neskonale důstojnosti Božské dosáhnouti na prosto nemůže, jak by Semu jakožto Pánu vssěhomira náležela a přísluffela.

Jať velice jsme tedy z uvedeného důvodu, byt i žádného jiného nebylo, — Bohu svému nejvřelejší láskou a posluffností zavázáni! Neboť může-li pak někdo říci, že něco miluje, kdýž nemiluje dobrotu nejvyšší ze vší dušse své? — čehož pak se bude báti ten, kdo se vssěmohoucnosti Boží nebojí? Komuž pak se podrobí, kdo se ani takovému pánu nepoddá? — Nač medle dána jest člověku svobodná vůle, než aby dobré zamiloval a konal? A jestli ona vssěmohouci bytlost nejvyšší dobro, proč by je neměla vůle nasse milovati nade vssěcko, anot v skutku milování nejvyšše hodno jest? Kdýž pak tedy již těžkým proviněním jest, nemilovati Boha nade vssěcko a Jeho se nebáti, jať pojmenujeme zločin toho, jenž na Něho nedbá, Jeho si nic newází? S kdo by pomysllil, že by newděčnost a zlomysluost lidská tať velmi zblouditi směla? — A přec, Bohu žel! jať často patřime, že lidé tu pro rozkoš tělesnou, tu pro marnou

chválu světskou, tu pro ničemný zisk, toto nejvyšší dobro zneuctívají a urážejí? S té zaslepenosti, kteráž sobě rovné nemá! ó té právě dábelké opovážlivosti! Čehož medle zasluhuje ten, kdo se takového nesmírného zločinu odváží? Sáfou pokutou, jakými mukami měloby takové bezpráví, jakýmž jest zajisté nenávisť *Boha w ssemohoucího*, trestáno býti? — Tot jisto, že duffe, tať hluboce sfleslá, nemůže menší pokutou trestána býti, než jaká na tať weliké provinění jest uložena, mukami pekelnými; wšak ani tyto, jakkoliv nesmírné jsou, welikosti zločinu, trwám, newyrownají se.

Tento tedy jest první důvod, jeuz nás k milování *Boha* a wěrné službě Jeho wáže. Ale powinnost tato jest tať weliká, že wšechy ostatní powinnosti, kolik jich koliv k tworům tohoto světa pro jich zvláštní vlastnosti miti můžeme, u přirownání k té, jižto *Bohu* zawázání jsme, ani jména powinnosti nezaslubují. Neboť jakož dokonaloosti wšechy ostatních wěcí u přirownání k dokonalostem *Božim* ničim nejsou, tať i powinnosti, ježto z ohledu takowých dokonaloosti k pozemským tworům máme, powinnostmi býti přestávají, jať mile je porownáme s powinnostmi k *Bohu*; a podobně i urážky tworům učiněné u přirownání k urážkám proti *Stworiteli* zpáchaným za žádné jmíny býti nemohou. Pročež di *Dauid* w žalmu kajícím:*) „*Tobě samému z hřessil jsem,*“ ačkoli se byl těžce

*) Žalm 50, 6.

prohřešil i proti Uriassowi, jehožto newinného na smrt wydal, i proti manželce jeho, kteroužto ponížil, i proti svým poddaným, jimžto chováním svým veliké pohoršení dal. A přec wyznal, že zhřešil Bohu sámému, poněwadž věděl, že těmito slovy wsseliké wýstupy a winy své úplně wyjádřil, a to vědomí, že Boha urazil, tať jej tísnilo a bolelo, že proti tomu wsseliké bezpráví lidem učiněné za menší ba nepatrné pokládal. Neboť jelikož Bůh stvoreně welebnější jest nade wssedka stvoření, jsou i powinnosti, které k Němu máme, i powinění, jichž se proti Němu dopouštíme, stvoreně wětší, než wssedky jiné; co skonale jest, to s Neskonalým porównáwati naprosto nelze.

Článek druhý.

Druhý důwod k milování ctuosti a úplnému oddání se službě Boží jest dobrodiní, je náš Bůh stvořiti ráčil.

§. 1.

Boha milowati, Bohu sloužiti a přikázani Jeho zachowáwati powinni jsme nejen proto, že jest Bůh sám od sebe ta nejdokonalejší bytost, ale i pro to, čím jest pro nás, co totiž pro nás učinil; neboť bytost Jeho nesčíslnými nám prokázanými dobrodiními stvoreně se nám zawděčila. Ačkoli na jiném místě z jiné příčiny o tomto předmětu pojednáno bylo, i tuto o něm pojednati musíme, abychom tím zřejměji poznali, jak mnohonásobné příčiny nás zawazují Bohu co stvorenému dobroditeli swému wděčnými býti.

První z těchto dobrodiní jest, že nás stvořiti ráčil. Velikoz dobrodiní toto všem známo jest, dosti bude, když dim krátce, že pro tuto jedinou milost již člověk povinen jest, Stvořiteli svému všecel náležeti a službě jeho se docela oddati. Neboť podle práva stává každý se dlužníkem toho, od kterého něco obdržel; dluh pak řídí se dle ceny toho, co kdo obdržel. Poněwadž tedy člověk dobrodiním tím, že od Boha stvořen jest, svou bytost má, i tělo se všemi smysly i duší se všemi schopnostmi a silami jejími, z toho jde, že jedním i druhým původci svému sloužiti povinen jest, jinak by byl krátce offemetný a newděčný podvodník toho, od něhož všecko to obdržel. Vystaví-li kdo dům, komuž medle užitek náležeti bude z něho, leč tomu, kdo jej vystavěl? anebo založí-li kdo winnici, kdož jiný má sbirati wino, leč ten, kdo na ni práci vynaložil? Anebo máli otec děti, komuž mají býti oddanější a poslušnější, než tomu, kterýchž je zplodil? Tuto swazek dětí k rodičům tak veliký jest, že někteří zákonodárcové moc otcovskou až na to stanovili, že syna vlastního právem prodati směl, a to prý proto, že, poněwadž jej na swět zplodil, i také všelikou moc nad ním míti má. Jest-li tedy právomocnost otcova nad dětmi tak obsáhlá, čím větší musí býti právomocnost Toho, jenž všemu, což jest na nebi i na zemi, život dal? — A mají-li ti, ježto nějaké dobrodiní obdrželi, co role úrodná, dle wvrčení mudrce Seneky více vrátiti, než přijali, lze-li pak nám, Bohu podobnou wděčnost

prokázati, poněvadž, vzdejme Mu, co vzdejme, přece nikdy Mu více dáti nemůžeme, než-li jsme byli obdrželi od Něho? Když tedy ten, jenž více newrátí, než-li obdržel, předpisu onoho mudrce nikoliv zadoosti nečiní, což medle máme říci o těch, ježto mnohem méně wracejí, než-li byli obdrželi?

Aristoteles di, že bohům a rodičům nikdy za obdržené dobrodini dostatečně odsloužiti se nemůžeme. Uze-li pak tedy Bohu, jenž více dal, než všickni otcové vesškerého světa dáti mohou, dostatečně se odsloužiti? Když to již jest těžké provinění synovo, chová-li se k otcí svému neposlušně a vzdorně, jak pojmenujeme provinění, kdž odporujeme Tomu, jenž w každém ohledu více jest otcem našim, než-li kterýkoliv otec pozemský! Protož také právem stýská si Bůh ústy proroka svého, řka: „Sestližel jsem já otec váš, kdež jest čest má? a jestliže jsem já Pán, kdež jest čest, kterouž mi vzdávati máte?“ *) Touž newděčnosť wytká jiný prorok, mnohem trpěimi slowy řka: Tímliž se odplacuješ Hojpodinu, lide possetilý a nemoudrý? Zдалиž On neni otec twůj, kterýž wládne tebou, a učinil a stvořil tebe?“ **)

Takowi lidé k nebesům uifdy ani nepohlednou, aniž sebe samých pozorují, žiji ani sebe neznajíce. Neboť kdžby sami na sebe pohledli, kdžby svou vlastni bytnost poznati hleděli,

*) Malach. I. 6. **) V. Mojš. 32, 6.

ptali by se sami sebe, odkud původ a počátek myšlí? od koho a k jakému cíli stvoření jsou? S tohoto poznání by pak jistě zvěděli, co jim činiti náleží; že pak toho nedbají, proto i žijí tak, jako by život tento sami od sebe měli. Tak byl živ i onen bezbožný král Egyptský, jemuž Bůh prorokem svým hrozí, řka: „A tobě mluvím Faraone, králi Egyptský, draku veliký, jenž ležíš u prostřed řek svých a říkáš: Mát jest řeka, a já jsem sebe samého učinil.“ *)

Takto tento, tak mluví též vsiichni, kteří nespomenouce na Stvořitele, jakoby byli sebe sami stvořili, žádného jiného za původce bytí svého neuznávají. Zcela jinak smýšlel svatý Augustin, jenž přišel od poznání stvořitele svého k poznání sebe samého v rozmluvách s sebou samým takto dí: „S přišel jsem sám k sobě a řekl jsem v sebe a řekl jsem k sobě: Ty, kdo jsi? A odpověděl jsem sobě: Jsem člověk, bytost rozumná a smrtelná. S počal jsem rozjímati, co by to bylo, a řekl jsem: Odkud jest ten a takový živočich, Pane Bože můj? — Odkud od jinud leč od Tebe? Ty jsi stvořil mne, a nikoliv já sebe. Ale kdo jsi Ty? — Ty, Pane Bože můj! jsi sám pravý a sám všemohoucí a věčný, a neobsahlý a nepostihlý, kterýmž vždycky živ jsi a na věky nikdy nic neumírá v Tobě. S pověz mi, poníženému služebníku svému, Bože můj, pověz, Slitovniče! bidnému stvoření svému,

*) Ezéch. 29, 3.

powě; prosím pro milosrdenství svá: Odkud jest tento a takový živořich? jedině od Tebe. Zdalíž pak může kdo učiniti sám sebe? Zdali od jinud než od Tebe pojiti může bytnost a život? Zdalíž Ty nejsi svrchovaná bytnost, od kteréžto jsou wesskeré a wsseliké jiné bytnosti? Nebo cožkoli jest, jest od Tebe, protože nic není bez Tebe. Zdali Ty nejsi studnice života, z kteréž prýšsti se wsseliký život? Nebo cožkoli žije, žije Tebou, protože nic není živo bez Tebe. Ty tedy, Pane, wssedko jsi stvořil. Ptám se tedy, kdož jest, jenž mne učinil? Ty Pane, učinil jsi mne, Ty, bez něhož nic není učiněno. Ty jsi stvořitel můj, a já dílo Twé. Díky wzdáwám Tobě, Pane Bože můj, že jsi učinil mne; nebo škrze Tebe žiti jsem já a škrze Tebe živi jsou wssedky věci. Díky wzdáwám Tobě, Twůrce můj, že ruce Twé učinily mne a stvořily mne. Díky wzdáwám Tobě, swětlo mé, že jsi oswítil mne a našel jsem Tebe i sebe.“*)

Že nás tedy Bůh stvořiti ráčil, jest první ze wssedch nám prokázaných dobrodiní a základ wssedch ostatních; neboť bez jšoucnosti, kteréž se nám stvořením dostalo, wsseliké jiné bylo by nemožno; onat základem jest wsselikých jiných darůw; onat jest takorča jedinou podstatou, na nižto wssedko ostatní dobré jakožto nepodstatné zakládá se. Z toho poznejž, jak nesmírně weliké jest dobrodiní toto, že tě Bůh stvořil, a jak welikou máš přičinu, za ně s wroucim srdcem díky

*) Soliloq. c. 31.

wzdávati. Když Bůh vůbec příjné žádá, aby-
 chom dobrodini od Něho přijatých wděčně pa-
 mětlivi byli, jistě že to tím více žádati bude
 ohledem tohoto dobrodini, jakožto základního
 wšech ostatních. Neboť Bůh jsa dle přirozené
 své bytosti nad miru štědrým w udělowání do-
 brodini swých, wšim právem i powinných díků
 za ně žádá, nikoliv wšak, že by jich pro sebe
 zapotřebi měl, ale že co nejwyšší dobré i od
 nás zachowání powinnosti nassich k nassemu vlast-
 nimu blahu očekává. Tak čteme w písne swa-
 tém starého zákona, že kdykoli Bůh lidu swému
 nějaké dobrodini prokázal, pokždé i hned po
 udělení daru oběti dikůčinění nařídil, ježto na
 wěčnou památku po wšechy časy wzdarati se
 měly. Wswobodiv lid wywolenu z poroby Egypt-
 ské, rozkázal mu i hned, aby každoročně w týž
 den na památku toho dobrodini slawnost zvláštui
 swětil. *) A poněwadž Egyptany zahubením wšeho
 prworozeného w zemi jejich potrestal, chtěl
 také, aby Semu od lidu Sfraelského a potomků
 jeho wšeliké prworozené od prworozeného z lidi
 až do prworozeného ze zvířat zaswęceno a obě-
 towáno bylo na wěčnou památku uděleného za-
 chorwání. — A za to, že Hospodin lid swůj na
 poušti po čtyřiceti let manou krmil, rozkázal
 Mojžissowi, aby wezma jistou miru tohoto ne-
 beského pokrnu do zvláštui nádoby w stánku
 umluwy ji uložil, aby potomci lidu Sfraelského
 na wěčné časy této weliké příjné pamětlivi byli. **)

*) II. Mojž. 12, 13. **) II. Mojž. 17.

Když pak Bůh nedlouho potom Izraelitům slavně vítězství nad Amalekity udělil, řekl k Mojžíšovi: „*W piš to na památku do knihy a wlož w uffi Sozue.*“ *) Tudiž také powstala u sw. arcioctů myšlenka, aby Hospodinu, pro památku obdrženého zvláštního dobrodini oltář vzdělali. **) Zachováwali pak památku od Boha udělených milosti též tím, že swým dětem jména na to se wztahující dávali, aby památka obdržených od Boha milosti u budoucích rodů nikdy w zapomnutí nepřišla. Protož i proslavený učitel církewni ***) velmi pravdivě dí, že každé okamžení Stvořitele swého pamětlivi býti máme; neboť jakož není žádného okamžení, w němž bychom mnohých dobrodini Jeho nepožimali, tak také žádného okamžení býti nemá, w němž bychom Ho neměli u wděčné paměti swé chowati.

Mimo to pak powinný cit wděčnosti k Bohu w srdce člověka tak hluboce jest wstřipen, že i mudrcowé swětšši velmi potřebnou ji býti uznali, příjné k ní nabízejíce, jako Epiktet, mudrc stoický, an takto prawi: „*Nebudiž, ó člověče! newděčným k Bohu storchowanému za dobrodini od Něho obdržená, jakož jsou: zrak, sluch a jiné smysly a přede wšim za život, kterým tebe obdařil; za wšesky věci, jimiž tě zachowává, i příjemným čini, jakož jsou owoce a wšeliké požitky, wino, olej a wše ostatní. Nejwětšši wšak díky vzdáwej Mu za swětlo rozumu, kteráž Tobě dal, abys wšech těchto věci náležitě užiti a pra-*

*) Samj. 17, 14. **) I. Mojž. 12, 13, 22. ***) Aug. solil. 18.

wou jich cenu poznatí mohl!“ Když mudrc pohanský powinnost wděčnosti tak wysoce schwaluje, a tak důtklivě k ní powzbuzuje, abychom ji u požívání wšeobecných darů konali, což medle činiti má křesťan, swětlem swaté wíry oswícený a mnohem wětšimi a díky hodnějšimi dary od Boha obdařený?

A wšak namítne mi snad někdo, že tato wšem tvorům wesměs udělená dobrodini nikoli nejsou zvláštní dary Boží, ale spíše od přírody pocházejí a tudýž je k díkům zawázání nejíme, jelikož příroda dle určitých zákonů během swých krácejíc, věci tyto podle ustanoweného řádu plodí. Namítka tato jest křesťana zcela nehodná; tak by mohl mluwiti jen pohan, anebo člověk pod nerozumné zvíře šlešlý. K wyvrácení námítky této stůjtež tu dále slowa mudrce swrchu jmenowaného, jiniž on takové zpozdlé smýšlení kárá, řka: „Řekneš snad, že wšech těch dobrodini příroda ti uděluje? O newděčnice, jenž nemá sobě rowna! Což newidíš, že přírodě-li něco připisuješ, tím toliko Bohu jiné jméno dáwáš? Neboť což jest příroda jiného než-li Bůh sám, jenž jest půwodcem jejím? Tím zajisté newděčnost swou neomluwiš, řekneš-li, že přírodě a nikoli Bohu za dary obdržené zawázání jsi, neboť bez Boha přírodě býti nelze. Kdyby tobě Lucius Seneka něco byl zapůjčil, a ty bys napotom twrdil, že jsi Luciovi a ne Senekowi dlužen, tím bys wěřitele swého nezapřel, ale toliko jméno jeho změnil.“

§. 2.

Jiný důvod, proč Boha co Stvořitele svého milovati máme.

Uvšsať netoliko z dlužné a spravedlivé povinnosti Stvořiteli svému sloužiti máme; samá vlastní pilná potřeba naše toho na nás žádá, chceme-li jiná účelu, k němuž stvořeni jsme, dokonalosti totiž vezdejší a blaženosti věčné dojiti. Žádná totiž věc z prvopočátku svého nebývá nikdy zcela dokonalá; byť i některá částka v ni od počátku nějaké dokonalosti do sebe měla, vždy při tom ještě mnohého nedostatku spatříš, který později teprv se napraví. Zdokonalení všať toto může Ten toliko dati, kterýž dílo to započal, to jest: jediný původce, z kteréhožto věc nějaká býti počala, jest i s to, aby ji též k úplnému dovrnutí a zdokonalení přivedl. Proto se učiníť máme vůbec k původcům svým vraceji, aby jimi dalšího pokroku a konečného zdokonalení svého dosáhli. Tak byliny povždy pnou se vzhůru, kdežto jich kořeny počáde hloub do zemi sahají, odkud pošly. Ryby naproti tomu neopouštějí vody, bez které jim žiti nelze. Kuře, sotwa že z vaječka vyleze, utíká pod křídla matky své, aniž ji opouští. Tak i jehňátko jedwa zrozené hledá wemena roditelky své, a byť i sto jiných ovci s ni stejnou barwu i potravu mělo, nicméně by ze všech našlo matku svou a za ni šlo, jakoby říci chtělo: Odtud jsem dostalo co mám a čím jsem, a zde budu také hledati čeho

se mi ještě nedostává. Totof Inuti a přitulování se rozenců k svým rodičům spatřuje se u všech živočišných bytosti v přírodě, ba snad by i neživotné věci pud tento jevily, kdyby jim pohyblivosti bylo dáno. Dejme tomu, že by malíř byl zhotovil obraz, oči na něm nedokonal, že komu by se obraz, kdyby tohoto svého nedostatku si vědom byl, k napravení toho obrátil? Sotva by šel do paláce některého krále nebo velmože — neboť ani jeden ani druhý nebyl by s to, aby žádost jeho vyplnil; ale hledal by obydlí umělcovo, prose ho, aby nedostatek na něm doplnil a dílo začaté ukončil.

S rci tedy, člověče, tvore rozumem obdařený, čím to jest, že se tak nezachováváš, jak se i nerozumí tvorové chovají? Všdyť pak i ty jsi bytosti dosaváde nedokonalou, jižto se k úplné dokonalosti ještě mnoho, velmi mnoho nedostává! Všdyť pak jsi, ať tak dim, toliko hrubý nářez, čekaje posledního svého vyvedení a vylesnění, kteréhož velikému dílu k dokonalosti nevyhnutelně potřebi. O tom svědčí zřejmě neukojitelná touha duše tvé po něčem neznámém, čeho ji schází, a čeho si ustavičnou, prahnoucí touhou hledá. — Tuto převelikou chtivost vštípl Bůh umylně v duši tvou, abyš znaje tuto vlastní potřebu svou, ohlédal se po cestě pravé, kteroužby k původu svému krácel. Protož nechtěl, abyš úplně již dokonalým z rukou Jeho vyšel a najednou všemi dary Jeho se stkvěl. Neucínilť tak, jakoby se Mu štědrosti bylo nedostávalo, nýbrž učinilť to z milosti a lásky k tobě, poně-

tvadž věděl, že dobře tobě býti, ne-li chudým, alespoň pokorným; že ti prospěje nedostatek trpěti, abys žretel svůj povždy k Němu měl. Sestřije tedy chudým a wšselicéhož potřebným býti se cítíš, proč medle neobracíš se k Otci, kterýž tebe k životu powolal, k Twůrci, kterýž tebe z hruba nakreslil, aby pak dokonal na tobě, čeho se ti ještě nedostává? — Královský pěvec Dawid zajisté we věci té ochotnějším se ukázal, řka: *) „Kuce Twé učinily mne a stvořily mne: dej mi rozum, abych se naučil příkázáním Twým.“ Jako by řekl: Kuce Twé učinily wše to dobré, kteréž na sobě shledávám; dílo Twé wšak není ještě we wšech částkách doplněno a ukončeno: zraťu duše mé nedostává se ještě jasnosti a swětla wnitřního, kterýmbych žretelně poznal, čeho mi posud schází. Ale odkud mám nedostatek tento nahraditi? Odkud od jinud než od Toho, kterýž dal byl to, co mám. Protož dejž mi, ó Bože! toto swětlo wnitřní; otevři oči slepému od narození, abych poznal Tebe, — a tím aby dílo Twé na mně započaté k dokonání přišlo! Máli tedy původce náš, Hospodin Bůh, tu moc, rozum náš powznésti na stupeň nejwýšší dokonalosti, můžet totéž působiti i na vůli naši i na wšech ostatních mocnostech dušewných, tať že celý útwar tento týmž mistrem, kterýmž jsoucnost svou započal, i konečné své dokonalosti obdrží. Až pak k tomu dospěje, tuť bude wšsi chyb prosti kráčetí bez nesnáze wzne-

*) Žalm. 118, 73.

šfenému určení svému vsťřic; zbohatne bez tv-
loh a marné okázalosti, a bude mirem swatým
oblažen, byt by uizáduými poklady ucoplywal.
Bůh to totiž způsobí, že twor Jeho, byt i sebe
chudšším a bidnějším byl, přec s osudem swým
bude spokojen; tak ač mizeu, bohatým, ač opu-
štěn — blaženým, ač prazden vsseho, přec tak
šťastným mniti se bude, jakoby celým swětem
wládl. Protož i prawdu má mudrc, takto řka: *)
„Mnohý nemaje nic, jest jako bohatý,
a opět mnohý maje mnoho zboží, jest
jako chudý.“ Neboť chudý maje Boha, jak
nám příklad swatého Františka ukazuje, jest
bohatým; nejchudším vsšak jest ten, kdo jest
bez Boha, a byt si byl nejmocnějším wlada-
řem pozemským. Což medle prospěje bohatému,
možným býti, kdž srdce jeho zmitáno jest
tisícerymi traplivými myšlenkami, tak že se mu
wšseliká hojnost jeho ažaj huší? Může-li pak
šťwostné štastwo, lahodné pokrmy, škríně a bedny
zlatem a klenoty naplněné, můželiž wšskeré zboží
swěta ukojiti trpký bol dusse od Boha odloučené
a zpoustou pozemškosti této zmitané? Casto-li aš
za jedinou noc bohatec na měkkém lůžku se sem
a tam obraci, aniž spánek se uhosti na umdle-
ných jeho očích, jelikož lakota jeho dosud nena-
šycena úzkostně jej trápi, wždy mu strachu na-
hánějic, aby mu ničehož neubyl z toho, co byl
nashromáždil? Ze vsseho, co posud řečeno, zřejmě
wyswítá, že jsme zawázáni, Stwořiteli swému

*) Wřisl. 13, 7.

sloužiti, a Semu u wšsi lásce a poddanosti wroucí díky wdávati, nejen že od Něho stvořeni jsme, nýbrž že jen skrze Něho k žádoucí své dokonalosti a smrchované blaženosti dospěti můžeme.

Článek třetí.

Třetí důvod, abychom Boha milovali, jest, že On nás živi a řídí.

§. 1.

Bohu láskou a službou zavázáni jsme nejen, že nás stvořil, nýbrž i že nás živi a o nás láskavě pečuje. Onť jest to, človeče, jenž stvořiv tebe i zachovává a živi, tak že na Něm z cela záвисиš, aniž ti lze bez Něho dále živu býti, jakož ti nebylo lze bez Něho w život wstoupiti. Důvod tento není menšší předesslého, anobrž mnohem wětšší. Neboť dobrodini, že tě Bůh stvořiti ráčil, jednou toliko ti bylo profázáno; péče wšak o zachování tvé každým okamžením se obnovuje, tak že tě Bůh tačořka ustwicně znou stwořuje, jelikož powždy o to pečuje, co jednou byl stvořil. První pak i druhé stejné požaduje i mocnosti i lásky. Šili tedy Semu k díkům powinen, že tě w jednom okamžení stvořil, čím wice máš Semu děkowati za to, že tebe po tolik hodin, dni, lét bez ustwání živi a zachovává! Nelze ti ani kroku učiniti, aby On jej neřídil; bez Něho ani ucotewřes, ani nezawřes oči swých. Ntwěřis-li, že kdykoliv jen některým idem těla swého pohybuješ, wlastně

Boží moci a Božím dopuštěním se tak děje, nejsi jména křesťana ani hoden; věříš-li vsfat skutečně, že Bůh ti milost tuto prokazuje a odvažuješ-li se nicméně urážeti Je, tuž ti jména ani nerám.

Kdyby někdo, stoje na věži vysoké, člověka s hora zpusštěného na tenkém provázci držel, zdalíž by pať tento, věda, že w patrném životě wísi nebezpečenství, opovážil se uraziti a haněti toho, kterýž moc má i jej před náhlým úpadem ochrániti, i každé okamžení w záhubu pustiti? — A nyní pomysli si, že ty sám jsi ten, jenž w nebezpečí takovém se uznášíš. Život tvůj záwisi na vůli Boží, jakoby wísel na tenouké nitce, tať že kdyby Bůh jen na okamžení wstahl ruku svou od tebe, we svou předešlou nicotu byš se jistotně swrhl. Sať tedy můžeš tať possetilým a zpozdilým býti a k hněwu popouzeti Boha všemohoucího, jenž tebe taťměč nad jicnem zhoubné propašti udržuje? — Sať se opavazuješ urážeti toho, Jehožto vůli žiješ a tyješ? O té své neslýchané zaslepenosti, o toho nepochopitelného odbojnickwi! Poddání strojí odboj proti hlavě, jim všemohoucí ochranu svou stále poskytuji! — Ale přijdeť den, kdež proti přepychu takowému nastane soud, a urážena čest Welebnosti Božské žalobu aš takowouto proti odpůrcům těmto powede: Proti Bohu jste se spikli, tworowé zrádni a neděčni! — Dobře by bylo, kdyby weškeren swět powstal proti wám a panovník wěčný wešlelíké stwoření proti wám ozbrojil, aby wás za urážku Sobě učiněnou potrestal, a weškeren obor

světa wessel w pútku s newděcníky, ježto darů Božích uznati nechťeji! Neboť sluffno zajisté a náležito, aby ti, kteříž majice řdy, aby k Bohu swému pohledli, a pozbuzowáni jssouce k tomu mnohonásobným dobrodiním, přec nechťeli ani oči swých k Němu pomzněsti, učinili pak to následkem muť newhřslowných, nestonalých.

K tomu sluffi pozorowati i přehojných a skřowstných darů celého swěta, ježto Bůh co štědrý hostitel člowěku denně jako na stole bohatě prostřeném stroji a k požiwání předkládá. Wšsecko, co pod nebem jest, ustanowenof k užitku člowěka, buď k jeho wlastnímu požiwání, anebo k zachowání těch tworů, kteřížto jemu ku potřebě slouží. Neboť ačkoli nepotřebuje člowěk k. p. much w powětří létajících k swému pokrmu, jssou mu užiteční a milí ptáčkové, jimi se žiwíci; ač člowěk tráwy luční sám nepožiwá, sloužit ona wsselikým zwiřatům za potravu, a ta pak opět jemu za pokr. Rozhledni se, člowěče! po wssech koncínách země a uvidíš, jak daleko se rozprostiraji twé úrodné nivy, jak bohaté jest dědictwí twé! — Wšsecko, cokoliw na zemi se pohybuje, we wodě plowe, we wzduchu létá a na nebi se třpyti, to wsse jest twé! Neboť wssedky tyto wěci jssou dary Jeho, dilo Jeho wssemohoucnosti, odlesť Jeho krásy, důkazy milosřdenstwi Jeho, dilo lásky a swědkowé štědrosti Jeho. Gle, kolik hlasatelů welebnosti a wssemohoucnosti swé k tobě Bůh wysílá, abys stále se učil poznáwati Jej! — „Wšsedky wěci, kteréž jssou na nebi i na zemi,“ di swatý Augustin, „wzhřowaji mne bez přestání,

abych Tebe, Hospodina svého, miloval," a toto povzbuzování děje se ustavičně ke všem lidem, tak že nikomu, neciní-li toho, nijádné nezbyvá výmluvy. S též bys měl ussi, abys uslyšel hlasu všech bytosti; srozuměl bys, že všechny napominají a vyžívají tebe k milování Boha; neboť všechny i mlčením svým hlásají, že stvořeny jsou k službě tvé, tebe spolu napominati mají, abys sám o sobě i spolu s nimi Pánu všech věcí sloužil. Nebesa mluví k tobě: „My za dne posíláme tobě světlo sluneční, a v noci opět měsíc a hvězdy ošvěcují stezku tvou, abys nekrácel ve tmách. My přispíváme k zdatu všech, čehokoliv k zachování svému potřebuješ.“

— Vzduch ti praví: „Ve mně dýšes, já ti věji chládek, jáť mírním přílišnou horkost krve tvé, aby zdraví tvé tím zážij netrpělo; ve mně žijí nešťastní druhové ptactva, oko tvé rozmanitou krásou obveselujících, ussi tvé zpěvem svým okouzlujících a lahodným masem svým potravu příjemnou tobě poskytujících.“

Voda zase ti praví, že v příhodný čas posílá tobě vydatných dešťů, pro tebe že plnou řeky a potoky její, k potravě tvé že živí tisícové druhy ryb, role tvé a zahrady tvé že owlazuje, aby rostlinstvo i ovoce se dařilo, že mořem země vzdálené spojuje, abys všechny končiny projiti a zboží krajů cizích k výrobkům vlasti připojiti mohl. A což mám říci o zemi, této všech věcí matce obecné, jenž jest, ať tak dím, dílna a zářobárna, v kteréžto výrobky přírody nashromážděny jsou? Onať vším právem může

ti říci: „Já ti poskytnám pevného stanoviště k pracem tvým a jako matka chovám tebe na ramenou svých; opatřuji tebe všemi potřebami života, krmím tebe plody pučícími z lůna mého. Pro tebe pojím se se všemi živly, abych jimi zúrodněna jsouc plodnou byla všemi potřebami tobě prospěšnými; co máti láska nikdy tě neopouští; neboť kdysi jsem tě byla živila a chovála po celý život tvůj, v smrti tvé do lůna svého tě přijímám, poskytujíc tobě lůžka k odpočinutí tvému.“ Slovem vškerý svět hlasitě volá k tobě: „Wiz, ó člověče, jak veliká jest láska Stvořitelova k tobě! Onť mne pro tebe stvořil a přikázal, abych hotov byl k službě tvé, ty pak abys Se, panovníka světa, kteržž mne pro tebe, tebe pak pro Sebe stvořil, ctil a miloval!“ Tak, ó člověče, všketenstvo hlásá! Kdo toho hlasu neslyší, ten v pravdě prahluchým jest, a kdo přijímaje tak nesmírná dobrodini necitelným zůstává, ten zřejmě objevuje uowděl, jenž sobě rovného nemá! — Oudrželíš dary tolikeré, dokaž pak, že za ně powinné díky činíš, abys nebyl stihán pokutou, na newděcných uloženou. Wšjelici tworowé, co jich koliv jest, di jistý učitel církewni, takto k člověku mluwi: „Přijímejž! dáwej! boj se!“ To jest: Přijímejž, ó člověče, dobrodini, kteréz tobě na rozkaz Stvořitele svého poskytují; nezapomeň všsat za ně díky wz dáwati; tak-li neciníš, boj se příjného trestu.

Abys všsat o wěci té ještě lépe se přewědčil, slyš slowa Epiktetowa, mudrce řeckého,

stworhu již jmenovaného, kterýchžto myšlinum se až k tomuto vznesenému učení o Bohu, žádal, aby člověk Stvořitele svého ve všech tvorech poznával, ika: „Zakráká-li křávec, a oznamuje-li škřekem svým nastávající změnu povětrnosti, nečiní to křávec sám o sobě, ale Bůh sám rostipil mu vlastně ten přirozený pud, že jistou dobu před změnou povětrnosti ten jistý hlas vydává. Tak i kdž hlas člověci před nebezpečnostim tě vystrahuje, činí to takéž Bůh, jelikož On stvořiv člověka, tou schopností jej opatřil, aby ti nebezpečnostim oznámil, které ti hrozi. Čta však rozjímání toto, — dí dále tentž Epiktet, — rci k sobě samému: „Nebyl to nikoli mudrc Epiktet, kteržž tomu všjemu učil, nýbrž Bůh sám; neboť kdož jiný propůjčil člověku dar mluvení?“

Zdaliž tedy hoden jest slouti „křesťanem,“ kdo se nezardi, kdž jej v poznání tomto mudrc pohanský překoná?

Možná-li pak, aby zrak světlem víry oswičený nedonikl tak daleko, jako oko temnostim zastiněné, jemuž nezasvitla jiná záře, leč ta, kteráž ze zakaleného světla rozumu lidského vychází?

§. 2.

Z toho, co tuto powěděno, opačně souditi lze, jak veliká a trejtu hodná nepravost ješ, nechťiti sloužiti Bohu.

Kdž to vše tak jest, tuť nelze ani pochopiti, aby člověk, v takové hojnosti darů postaven jsa, nechťel pomněti na štědrého jich dárce.

„Kdo čini dobře nepříteli svému“, di sv. Pavel, „uhlí řečavé šhrnuje na hlavu jeho.“ *) Jsou-li tedy všickni tvorové tohoto světa pro nás vesměs dobrodiním Božím, musí vlastně veskerý ofres světový býti jediný ohnivý žár, jestávající z toliko plamenů, koliko jest tvorů Božích. Sať necitelné, jak tvrdé musilo by však býti srdce to, které by se u prostřed ohnivého tohoto moře nedalo roznititi, ba ani rozehřáti? Jest-li pak možná, ó křesťane, abys u prostřed nerohýšhajícího proudu dobrodini takových nepowznesl zraků svého k nebesům s toužebnou žádostí; uzříti prazřídlo to, z něhož dobrodini tato se čerá! Powěz medle, kdybys tak po dlouhé cestě umdlen jsa, hladem a žízni prahna pod nějakou věží zklešl a někdo s věže by tobě hynoucimu pokrmy i nápoj dolů spustil, — zdalíš bys se zdržel, abys nepohledl wzhůru a nechtěl poznati toho, jenž se tebe tak laskavě ujal? A což čini Bůh jiného, než že s wšlosti nebeské tobě bez přestání dary své sesílá? S jmenuj mi ze všech věcí jedinkou, kteráž by nám nebyla Bohem z obzvláštní milosti propůjčena? — A ty ani takto bys neměl zraků svého powznésti wzhůru, abys dobročinnou bytost tuto seznal a ji milowati se učil! Což se má jiného o takové necitelnosti říci, než že člověk takový prázděn jsa všeho člověčského citu w tupost howadskou zklešl! Dwssem že nesslerí člověka se zvířetem nerozumným porownáwati; ale jak jinak

*) Řim. 12, 20.

možná, řdž toho pro chování své zasluhuje? Vidí tak neděčné právem k těm zvířatům lze přirovnati, ježto pasouce se pod dubem, co pastvec se stromu žaludy setřásá, nic jiného nečini, leč chrochtající mezi sebou o potravu se perou, a nic si nevěšují, kdo jim ji poskytuje, ani nepohlednouce k tomu, jenž o ukojení potřeb jejich pečuje. O té právě hovádké neděčnosti vaši, synové Adamovi! Všdyť pak netoliko světle rozumu nad zvířaty předčíte, uýbrž i dar máte přímo k hvězdám wzhůru patřiti; a přec nechcete vnitřní zrak ducha k nebesům pozdvihnouti, abyste tam uviděli a poznali Toho, jenž vám bez přestání dary své posílá a jimi vás živí.

Alle což k tomu řekneme, jestliže nás i zvířata wděčnosti často překouávají? Zákon wděčnosti zajisté tak jest všeobecný a přirozený, že jej Stvořitel i zvířatům vstřipil, jak to z mnohých příkladů lze patřiti. Šestli pak které zvíře divější lva? Nicméně vypravuje Appian, *) spisovatel řecký, o wděčnosti téhož důtklivý příklad. Dítěť otrok, pro kruté s sebou nakládání pánu svému utekl a do Afriky se odebral. Bloudil dlouho na poušti hledaje přístřeší, až konečně do jedné jeskyně vstoupil. Brzo na to přišel k němu lev, maje jednu nohu silně ukrváčenou a řva žalošně, jako za pomoc prose. Člověk uáramně se uleť, nemyslil než že jest po něm; tu lev proti nadání upokojiv se přikročil k člověku ukazuje tlapu raněnou a hledě k němu nic jinak,

*) Aulus Gellius fr. 5. kap. 14.

než jakoby jeho za pomoc prošel. Nato mu člověk onen z nohy vytáhl veliký zabodlý trn. S ustála bolest zvířete a rána se časem zahojila. Od té doby hleděl lev wděčnost svou všemožným způsobem na jeho dáti; netoliko že člověku obydli w doupi své popřál, alebrž i nejlepší částku toho, co sobě ulovil, každodenně mu přinášel, čímž onen se živil a zachoval. Později vsaf člověk ten dopaden, do Říma odveden a odsouzen, aby při krutých veřejných hrách k obveselení lidu w divadle s divočkou zvířeti zápasil. Týmž časem chycen i lev a do Říma přiveden. Náhodou se stalo, že první ze zvířat dravých na otroka odsouzeného puštěných byl onen lev. Zuřivě vyrazil z železné závorhy, ale zvířetím dobrodince svého náhle zastavil se; oháně se ohonem lichotivě se připlazil k němu, dávaje tím na jeho, že poznal dobrodince svého. Muž ten pak veřejně lidu vypravoval příběh, jak se byl s tím lvem seznámil, a nejen život obdržel, nýbrž jest i na swobodu puštěn. Lva toho wodil dlouho s sebou po světě, za peníze jej lidu ukazuje co příklad wděčnosti. —

Taktéž čteme o jakémsi Hespisowi Samoském, že zahnán byw bouři s spolucestujícími k břehu Afrického, a wystoupiv z korábu před lvem naň s otevřenou tlamou dorážejícím utíkáje rychle na strom vystoupil. S lehl si lev pod strom, wdávaje rhy temné a žalostné, jakoby za pomoc žádal. Tuť onen na stromě znamenal, že zvířeti veliká košť w jícnu se přicila. Sestoupiv tedy spěšně dolů, vyňal lvu košť nebezpečnou z jícnu.

Lew zůstal dobrodini toho pamětliv, i přinášel dobrodinci svému i soudruhům jeho po celý čas, dokud přinuceni byli na břehu se zdržovati, z toho co ulovil tolik, že se i všichni uživil.

Praví se i o jiném lvu, že zápasiv jednou s velikánským hadem, nemoha ho překonati, byl by jižjiž podlehl, kdyby se jistý lowec právě k tomu nebyl nahodil a hada potřel. Zwíře wděčné od té doby přidrželo se wyswoboditele svého, prowázejíc ho na low a nedalo se ani odehnati. Když pak muž ten posléze na loď wstoupil, chtě do vlasti své odplouti, a lva na břehu zůstawil, skočil lew do moře a plul za lodí až umdle, prvé než se mu ku pomoci přispělo, we wlnách utonul.

U což medle mám říci o wděčnosti a wěrnosti koní? Plinius wyprawuje, že byly jsou koně, které nad umrtinu svého pána tak truchlily, že zármutkem i slze prolévaly. Dř krále Nikodema po smrti pána svého ničeho požiwati nechťeje, tak dlouho lačněl, až mrtev k zemi zklešl. Dini usmrceň pánu svých na wrazích kopáním i kouřáním mstili.

O psech, jichžto wěrnost a wděčnost staly se přísłowím, wyprawuji se wěci wšefku wiru přewysšující. Těž spisowatel římský, Plinius, podává zpráwu o jednom takowém zwířeti, že když pán jeho od loupežníků přepaden a zawražděn byl, ani w smrti ho neopustilo, nýbrž ačkoli samo ranami pokryto, poslední síly své na to wynaložilo, aby drawou zwěř od mrtwoly milowaného pána svého odhánělo. Pes jakéhosi Dasona Lucia

po smrti pána svého z zármutku hladem possel. Plinius vypravuje o jednom psu udalost mnohem podivnějši, kteráž prý se stala za věku jeho za konsulů Appia Junia a Publia Silia v Římě. Pěš tento, jistému k smrti odsouzenému Římanu náležejce, nechtěl se ze žaláře, v kterémž pán jeho byl vězen, ani hnouti, ba ani po odpravě neopustil mrtvol jeho, zármutek svůj žalostným vytkim na jeho dávaje. Seden ze zástupu kolem stojícího hodil mu kousek masa; pěš vezma je, nesl k ústům pána svého, jakoby ho tím krmiti chtěl, a když posléz mrtvola pánowa do Tiberu hozena jest, uvrhl se pěš do řeky, snaže se wšsi silou tělo pána svého před utonutim zachowati. Menilž pak chování tohoto zvířete nad miru podivu hodno? — Za času cisáře Sindřicha Štácníka byl jistý cizí rytíř v paláci cisářském od psa, který co živ nikomu neublížil, bez nadání pokoušán. Pěš oháněje se ohonem běžel k pánu svému a hned zase na rytíře se řitil. Wškol stojící nemohouce si chování psowo wyšwětliti, dotírali na cizince tak dlouho, až se přiznal, že před dáwným časem prwnějšiho pána téhož psa byl ušmrtil. — Šelikož tedy zvířata nerozumná, majíce toliko jiskřičku pudu k wděčnosti, dobrodiní obdržena tak horlivě uznávají, a dobrodincům svým wšselikým způsobem uznalost a wděčnost swou prokazují, možná-li pak, aby člověk, moha ošwiceným rozumem weliká dobrodiní Boží poznati, zapomněl na Toho, jenž tolikými dary neustále jej obohacuje? Šlussi-li pak, aby se lidé od zvířat wděčnosti, wěrnosti

a uznalosti dali zahanbiti, kdežto darové, od Boha lidem udělování, mnohem vznesenější a dokonalejší jsou, než které oni zvířatům poskytnouti mohou?

Mimo to vsáť jest i láska, z kteréž Bůh darů svých uděluje, tať nesmírná, že daleko předci i přehojná, neščíslná dobrodiní Jeho, anť Bůh nikoliv z zisku, ani z prospěchu Semu ne-
jať vyplývajícího, nýbrž z pouhé milosti a přízně člověku vsácky své dary dává. A takovému dobrodinci neměla-by se wděčnost prokazovati?

Jeť pať se tu wděku newzdává, kde bys ho ze vsáech důvodů nejspíše očekával, jest w skutku cosi k wiře nepodobného. Meda se to jinať wysvětliti, než že nějaci zli duchové rozum náš zaslepují, srdce nasse zatvrzují a paměť naši oslabují, abychom na laskawého dárce vsáeho dobra newzpomínali. — Šestliže pať newzpomínati naň, jest proviněním přewelikým, kdež naleznu slow, abych wyjádřil, jať šeredný to zločin, urážeti Jeť? a jať teprw ten, kdž se vlastních Jeho darůw k urážení Jeho nadužívá?

První stupeň newděčnosti, — di Seneka *) — jest, nesplácti dobrodiní s dobrodiním; druhý, zapomínati dobrodinců svých; třetí, za dobré zlym se odsluhowati, což práwě wrchem newděčnosti nazwati lze. A vsáť čím offemetněji jedná ten, kdo dobrodiní jobě udělených k urážení a hněwání dárce swého nadužívá? W pravdě newím, jestli na celem swětě člověka, jenžby se

*) D dobrodiních kn. I. kap. 12.

opovážil tak se chovati k bratru svému, jakož se mnozí opovážují chovati se k Bohu! Jest-li pak zrádce tak nešťlechetný, jenžby dary od panovníka svého obdržené vynakládal na sbití vojska k odboji proti němu samému? — A ty, nešťastníče, opovážuješ se dobrodini těch, kteréž ti pán všech pánů, nejvyšší dárce všeho dobrého uděluje, užívati k zjevnému nepřátelství a zpouře proti Němu? Může-liž ohavnějšího zločinu býti? — Nebylo-li by to chování nejostlivější, kdyby manželka vzácnou a skvostnou ozdobu dostavši od manžela svého na důkaz lásky a náklonnosti jeho, darovala ji pak frejři, aby jej k trestuhodné lásce swedla? Takovéto chování bylo by ovšem proneměrou neshýchanou, zradou ohavnou; nicméně bylyby při tom obě strany, i urážející i uražená sobě rovný; stál by tu člověk proti člověku. — Ale jak hrozný jest zločin ten, stává-li se taková urážka Bohu, nejdobrotivějšímu, laskavému a svrchovanému dobrodinci všech lidí? — A přece děje se tak z hůsta, ba každodenně, že lidé své zdraví a síly tělesné, své bohatství, i všechny jiné dary sobě od Boha udělené k hříšnému počínání a zhm skutkům vynakládají! — Síla tělesná činí je zpupnými a hrdými, krása — marnými a uadherými; zdravota — nestřídmými v pokrmu a nápoji, bohatství — lakotnými a žádostivými statku cizího, byť i chudým, sirotkům a wdovám náležel. Shromáždíjí poklad na poklad, strojí a šperkují tělo své, činí úklady ctnosti a newinnosti pauenské zavádějice newinné

dusse k tomu, aby jako Sidáš krew Spasitelowu prodaly a oni aby ji jako židé za špatnou cenu koupili. S jak mám vysvětliti nadužívání ostatních dobrodiní Božích? Může užíwají k tomu, aby jim ze všech konců země chutných lahůdek snáštělo, krásy weškerého tworstwa slouží jim toliko k ukojení mrzkých žádosti, plody a výrobky země nejsou s to, aby nasýtily lakotu jejich, sličnost tělesná k pýšce a marnosti je nadýmá, štěstí k posvětlostem a nepravostem je swadí; neštěstí w zoufalost, w vraždění sebe, w záhubu věčnou je dohání a pohřžuje.

„Na ujwítě powstává wraždění k,“ di Sob, „wraždí nuzného a chudého a w noci temné čihá jako zloděj.“*) Cokoliv Bůh k oslawení swému stворil, tohož užíwají neschetníci k ukojení žádosti swých hříšných. Chtělby kdo všecky ty zbytečné, marné a hříšné věci wypočísti, k kterým člověk dobrodiní Boží nadužívá, ani času by se mu k tomu nedostalo. Tu silné opojné nápoje, tu nescíslné, rozmanitým způsobem strojené krmě, tu wonné mašti a wodičky, tu tisícere okrasy a ozdoby těla, dle jistých pravidel a předpisů uspořádané, jak to k nadlehčení hříchu w velikých knihách napsáno a tiskem wydáno. Tak welice zmohla se marnivost a rozkošnost, že všech těch spanilých darů, za kteréž Boha nikdy dosti chwáliti a welebiti nelze, pouze k powzbuzování trestuhodných žádosti, k okázání marnosti se užíwá. Einu mnoho cíl, k které-

*) 24, 14.

muž Bůh tolik věci k blahu našemu stvořil, úsilně zvracejí, užívajíce toho, coby jich k ctivosti porozbuzovati mělo, za nástroj počínání hříšného, — slovem — obracejí oni vše toliko k tomu, aby žádostem tělesným hověli, bez ohledu na bratry své, jež Bůh milovati přikázal. Jest-li řeč o tom, že by se nuznému bližnímu něco dáti mělo, ihned jsou chudi a vymlouvají se, že toho a toho ještě potřebují, že to a to ještě mají zapraviti; ale v každé jiné případnosti o nedostatku není ani známky. — Pročež nedopouštěj, milý křesťane! aby bráně tať těžké až k poslední hodině tebe tísnilo; neboť čím bude těžší, tím přísnější počet od tebe bude požádán. Věť, že se takměř na trest každému neděčnicku zboží pozemského přidává a žeť to znamením jistého odsouzení, připustili Bůh, aby vždy nové a nové poklady nashromáždovával; neboť ty jej čini ještě neděčnějším a jej od Stvořitele dále odlučují. — O lidi všeho studu prázdných, ani lhostejně patří na to, když i nerozumná zvířata wděčnosti je zahambují, k dobrodincům svým mnohem uznalejšími se prokazující, než u tvorů rozumných se spatřuje. Už jednou v strážlivý den soudný Minivité povstanou proti židům, žalobu těžkou vedouce, že napominání byvše Kristem nechtěli činiti pokání; pať se i my budeme míti co obávati, aby Bůh poukazuje nám na příklad zvířat, jenž dobrodince své milovala, neodloučil a nezavrhl nás, poněvadž jsme nemilovali Jeho, stvořovaného dobrodince svého!

Článek čtvrtý.

Čtvrtý důvod k ctnosti nás zavazující jest neocenitelný dar nasseho vykoupení.

§. 1.

K darům stvoření a zachování nasseho, jichž se nám od Boha dostalo, přidružuje se neocenitelný w pravdě dar nasseho vykoupení. A wšak o wznesšeném předmětu tomto mluwiti tak nehodným a nedostatečným se býti citim, že w skutku ani newim, jak počiti, co říci a co zamlčeti mám. Kdyby lidé při necitelnosti a ztupělosti své neměli ještě takové pohmutky zapotřebí, w pravdě lépe by bylo hlubokosti tajemství tohoto mlčky se klaněti, než-li chtíti slowy je zatemniti. Wšetečný jistý malíř, maje wypodobniti wšseobecnou žalost nad umrtim dcery králowy, wyobrazil přátelstwo a příbuzenstwo králowice zemřelé, ano wšsecko s smutnou twáří wůkol ražwe stojí, w twáři wšak matere nejhlubší bol a zármutek nalicil; otce pať postawil uměle s twáří žalem jako zakalenou w temný stín, tim nepochybně na jewo dáti chtěje, že velikost takowého bolu wyznaciti umění jeho ani nepostačuje. — Nepostačuje-li tedy wšskerý rozum nás k tomu, aby dobrodiní stvoření nasseho jen poněkud wyswětlil, jaké tu medle řeči, jaké wmluwnosti bude potřebí, aby se dar vykoupení nasseho důstojně wyslowil a wypowěděl.

Swět a lidstwo stwořil Bůh pouhým projewením své swaté wůle, ale vykoupení stálo

Boha člověka unavou až do potu práci po 33 let, bolestné pak krevproliti a muky, kdežto ani údu, ani smyslu nezůstalo bez utrpení newidáního, neslychaného. Myslíti, žeby tak welebné tajemství jazykem lidským vyjádřiti se dalo, zdá se mi býti jeho zneuctěním.

Což tedy počíti mám? — Mámliž mlčeti anebo mluvíti? Mlčeti nesmím a mluvíti se neodvažuji! Saťž bych mohl mlčením pomínouti milosrdenství newymluvné a jak bych byl s to, abych tak welebné a wznesené tajemství slovy vyhlíčil? Mlčeti jest tu newděkem, mluvíti opovážlivostí. Pročež, ó Bože věčný! wzývám nestonalou dobrotu Tvou, račiž milostivě působiti, aby swati nebesstáné, co ja w sprostnosti dusse své zde o Tvých swatých tajemstvích k wětšičti a sláwě Tvé mluvíti budu, tam na wýsostech místo mne Tobě se klaněli a Tebe chwálili; mně pak w tomto počínání mém, které s přewelikou odwážlivostí, nižadným uměním podnikám, ku pomoci přispěli a to swým spolupůsobením nahradili, s co má dussewni slabost nestačí.

Když Bůh člověka stvořil, a powznesena důstojnosti nade wšiecky twory w ráj rozkossný postavil, měl člověk s Stwořitelem swým wazbami tím tužšími spojeným se cititi, čím stwoštěnější a drahocennější dar jemu udělen. A wsať byl Hospodinu Bohu swému neposlušten, a protivil se Semu. A tytéž věci, kteréž jej k milování Boha pohnouti měly, byly mu příčinou, Bohu se zpronewěřiti. S wyvrženč z ráje, sobě

za obydli vykázaného, stal se wyhovězcem a propadl trestu pekelnému, aby zároveň s ďáblem, s kterýmž téhož provinění se dopustil, i tžž trest trpěl. Prorok Eliseus řekl k služebniku svému Siezi, kdž byl proti zákazu dary od Námana přijal: „Wzalt jsi stříbro i rouchy; ale i málomocenství Námanovo přichyti se tebe i potomků twých až na věky.“*) Takéž odsoudil i Bůh člověka s Luciferem, aby kdž chtěl miti pýchu a nádhernost jeho, také málomocenství jeho t. j. pokuté věčného trestu propadl. Takť tedy člověk, an byl ducha zlého následoval w zločinu, na stejnou též pokutu s nim odsouzen jest. Kdž jsme takto od Boha odpadli, dokona milost Jeho potratili a od Něho zawrzeni byli, tu Bůh wšsemohouci w neobmezené dobrotě své nehledě takť k přetěžkému Welebnosti své učiněnému uražení, wzhlédl wice milostiwě na bídu nassi. Provinění prworodičů nassich dojalo Jej wice k milosrdenství, nežli by bylo spravedlnost Jeho k trestu wyzywalo. Ustanowilť w smilování svém člověčenstvo wykoupiti a fice prostřednictwim Syna svého. Který wšsal jazyk lidský wypowi nám, jakým způsobem se smíření stalo?

Brátelství, které Sežíš Kristus mezi Otcem svým nebeským a člověčenstwem opět získal, jest takť srdečné, že Bůh člověku netoliko těžký jeho hřích odpustil, jej opět na milost přijal a s ním se páskou lásky spojil, ale i, což

*) IV. król. 5, 26. 27.

rosselikou řeč přewyssuje, k němu se snížil a připodobnil, tať že mezi rossemi wěcmi stwořenými nikterá s druhou w takowém sloučení se neoctla, jakož od doby Božího wtělení bylo Božství a člověčenství, jsouc oboje netoliko láskou a milostí, nýbrž i jednotou osobní spojeno. Kdož by se kdy byl osmělil doufati, že rána tať těžká tímto způsobem se zaceli? Kdož by .si kdy byl pomyslil, že mezi dvěma wěcmi i powahou i winou od sebe tať welice rozdílnýma sjednocení tať úzkě státi se může, a sice nikoliw jednotou obydli, ani společenstwím stolu, ani účastenstwím w též milosti, nýbrž jednotou osobnosti? Což medle wice od sebe se lissi, než Bůh a hřisník? a což medle jest úžeji spojeno, sloučeno a sjednoceno, než Bůh a člověk? „Není nic wznešenějšího,“ di sw. Bernard, *) „nad Boha a nic chatrnějšího nad prach, z kterého člověk stwořen jest; a přec tať hluboko snížil se Bůh, že k lidem na zemi sstoupil, a prach zemský tať byl powýssen, že k Bohu se wznesl; i můžeme pak říci, že co působil Bůh, totéž spolu působil i prach; a co utrpěl prach, to že spolu utrpěl i Bůh.“ Když člověk nah a trápen wědomim, že hněw Hospodina Boha swého na sebe utalil, w ráji pozemském místa si hledal, kde by se utryl, — kdož pak by ho byl tehdáž přemluwil, aby utvěřil, že přijde doba, kdež se bídný z prachu rozenec s Bohem w jedné a též osobě sjednotí? — A sjednocení toto bylo tať tuhé a pewné, že

*) Sermo III. in vig. nat.

Když obyčejným během přírody, v době totiž umučení, zrušiti se mělo, nijakž se to státi nemohlo. Mohlať ovšem smrt duši přirozeně s tělem spojenou od něho odděliti, ale Božství ani od duše ani od těla odloučiti nemohla, poněvadž Bůh, co jedenkrát z převeliké lásky na sebe béře, nikdy více neopouští. Tent jest tedy onen mir mezi Bohem a námi uzavřený; to jest to spasení, jehož se nám prostřednictvím dobrotivého vykupitele nasseho dostalo.

Alle jakkoliv za to převeliké dobrodini Bohu díky nejvroucnějšími povinni jsme, kterýchž nižádný jazyk lidský nikdy dostatečně vzdáti moci nebude; nicméně i způsob, jakým se vykoupení nasse dělo, stejně nás touž povinnosti k Bohu váže jako spasení samo, jehož se nám dostalo. — Ba nemyslitelným díkem povinen jsem Tobě, Pane Bože můj! za to, že jsi mne zbavil pekla a opět se mnou se smířiti ráčil; a vssak díky ještě většší slusit Tobě vzdáti za způsob, kterýmž jsi mi svobodu znova získal. Podivou hodná zajisté jsou ve vssem díla Tvá a jakkoliv člověk, jedno toliko pozoruje, domnívá se, že není větššího více, tať že se mu úžasem ani ducha nedostává: přec vsseděn odív jeho mine, jakmile oko své k jinému předmětu stvoření Tvého obrátí. Tať vždy div divem zatemněný patřime. Vssak velebnost Tvá, ó bytosti věčná! tím nižádné ujmy netrpí, že u Tebe jeden div druhým takměř hýne, nýbrž sláva a vssemohoucnost Tvá tím právě vždy velebněji a důstojněji se nám zjevuje.

Jakých medle prostředků ráčil jsi použiti, abyš nás od hříchu vykoupil? Nesčíslné cesty otvíraly se před Tebou, na kterýchžto jsi bez práce a bez oběti pomoci Své nám poskytnouti mohl; ale dobrotu Tvá a milosrdenství byly tak převeliké a neobmezené, že toliko trpkými bolestmi vykoupení naše podniknouti jsi ráčil, abyš tím newýslownou lásku a dobrotu Svou tím zřejměji wyjewil. A bolesti tyto byly tak ukrutné, že předzvidání jich Tobě pot krvavý ze všech oudů vyhánělo a že w hodinu skutečného jich podstoupení skály útrpnosti se pučaly. Plesetež nebesa Tobě, Bože veliký! — a andělé wyhlassujtež diwy Tvoje! Zdali pať Tobě blaho naše bylo nutnou potřebou? — či Tobě záhuba naše nějak byla na ujmu? „Sestliže hřešiš,“ di Job,*) což Semu usškodíš? a jestliže se rozmnoží nepravosti twé, co swedeš proti Němu? Paťli sprawedlivě dělati budeš, co tím daruješ Semu? anebo co z ruky twé wezme?“ — Tento tak náramně mocný Bůh, jsa nad wsselikou bolest wywýssen, Dehožto bohactwi a moc i moudrost nijakého ani rozmnožení ani umensšení schopny nejsou; kterýchto ani před stwořením ani po stwoření swěta nebyl ani wětšim ani menšim; Semužto sláwy nepřibude, byf i kúromé andělští Semu chwálu prozpěwowali a wesskerý obor zemský Mu plesal, a Dehožto zářící stwělost nezatemní se, byf i wssični tworomé Semu se po-

*) 35. 6. 7.

rouhali, — tento neskonaleně veliký Bůh, ni-
žádnou nutností puzen, jen z pouhé lásky, ráčil
s výsostí nebeských sestoupiti k nám v toto
údolí slzavé, ačkoli jsme byli nepřáteli Jeho,
aby se v pozemské roucho smrtelnosti nassi oblekl,
všeliké břímě provinění nassich na se vzal a
pro vykoupení nasse podstoupil i muky nejukrut-
nější, kterých nikdo před Ním netrpěl, aniž po
Něm kdosi na věky utrpí.

Z lásky ke mně, ó Pane! narodil jsi se
v chlévě a položen jsi byl v chatrné jesle; pro mne
byl jsi obřezán, pro mne jsi opustil vlasti své a utekl
se do Egypta; pro mne jsi tolik protivenství, tolik
haný a posměchu snášel! Z lásky ke mně jsi se
postil, tolik noci probděl, obtížných cest vykonal,
potu i slzi proléval a tolikeroiu bidu a nesnáž
podstoupil, kteráž náležela mně, abych já ji na
pokutu za hříchy své vytrpěl; a všecko to trpěl
jsi, sám vši winý jsa prost, ježto nikdy ani
slovička zlého nevyšlo z úst Tvých, ba Ty sám
jediný byl jsi uražen, aniž jsi kdys koho byl urazil!
Pro mne, ó Pane, byl jsi jat, od Svých opu-
štěn, zapřen, zrazen, od soudce k soudci vlečen,
kritvě obžalován, poličkován, uplván, porouhán
a bičován, trním korunován a kletbou uražen,
na kříž přibit, usmrcen a pohřben! Tak jsi ko-
nečně dílo vykoupení dokonal, vypustiv na kříži
pně ducha Svého před očima bolestné matky
Své. Tak jsi i v poslední hodině vši útěchy
a posily zbaven byl, že jsi žizni nesnesitelnou
prahna, na darmo o jediný krapet vody volal,
jímž bys vyprahlá ústa Svá owlážil. Ode všech,

ba i od Otce Svěého nebeského byl jsi opuštěn! Můž-li coſi býti větſſího úžasů hodno nad to, že Bůh přewelebný na ohavném dřewě kříže umirá a k tomu jeſtĕ mezi zločince jſa počten? Kdyby člověk jakýkoliw a ſtawu ſebe ſproſtĕjšího byl tať neſtajen, že by pro nepravoſti ſwé ſmrt tať ukrutnou podſtoupil, a ty zocitw jej, poznal w něm ſwého známého, jať náramně byſ pohnut byl, wida ho, an tať boleſtně a ohavně umirá! Seſtliže wiſať pohled na člověka ſproſtého a pro nepravoſti trpícího k útrpnoſti tebe pohne, jaťým pohnutím ſrdce twé muſí trnouti, kdýž zříſ Boha, Pána wſſeho ſtvoření, an taťto umirá? Můž-li býti wěc úžasnějšſí, než patřiti, jať Bůh ſám taťto pro nepravoſti zločinného lidſtwa ſmrt, a ſmrt přeukrutnou, přewelebnou podſtupuje? A kdýž utrpení taťowé tím žaloſtnějšſí a pohnutliwějšſí jeſt, čím wyſſí a důſtojnějšſí jeſt oſoba, kteráž je trpi, — ó tuť řečnete wy andělé nebeſtí, jelikož wám ſnad jediným welebnoſt Boží a wzneſſené wlaſtnoſti Jeho w plné míře zjeweny jſou, — řečnete wy, jaťou newýſlownou boleſt jſte pocitili, jaťý děſný úžas zmocnil ſe wáſ, kdýž jſte Boha ſwého widěli, an pni na kříži boleſtnem? —

Dwa oni cherubinowé, kteréž Bůh z obojí ſtrany archy umlowny poſtawiti přiřádal, *) měli twáře k ſobě obrácené, patřice taťto úžasnými zraký na to miſto miłoſti. Tim ſe znamenalo, jať i wzneſſeni duchowé nebeſtí w hluboký úžas ſkleſnou, až

*) II. Mojj. 37.

uvidí, an Bůh sám, Pán všehomíra, v cenu na dosažení slitování nebeského na kříži pni.

Wesskerá příroda hlubokým úžasem byla jata; wesskerí tvorové ustáli, knížata nebeská se chwěla, poznávajice tuto přenáramnou dobrotu Boží. Což medle mají si pocíti, kdožkoliv netonou ve wlnách takového poznání? Což mohou činiti oni, kteří nejsou pohřženi v moře dobroty Božské? Kdož pak by nebyl bez sebe, jako Mojžiš, anž zvolal, kdž mu byla Welebnost Božská na hůře zjewila obraz tohoto tajemství, řka:*) „Panující Hospodine! Bože! milosrdný a milostivý, trpělivý a mnohého slitování!“ Nebylť zajisté s to, aby jiného coby mluvil a činil, leč hlasitě welebil veliké milosrdenství Boží, kteréz se mu bylo zjewilo. — Kdožby jako Eliáš**) nezastřel twáře své, wida an Bůh se tu jemi, ne sice v sláwě a welebnosti Swé, nýbrž v obraze nejhlubšího ponížení; ne jako kdž všemohoucnosti swou hory káci a skály rozmitá, nýbrž v stavu nejbídnějším, nad nimž i skály se utrpnosti puřaly.

Kdož by tedy dušewního zřaku swého nezastřel, a neotewřel lůna wůle swé, aby velikost takové lásky a dobroty pojal a Pána Boha swého bez miry a bez obmezení milowal? O té wýsošti lásky Boží! O té hlubokosti nejmírného ponížení! O toho niewyslowitelného milosrdenství! O té niewyřpytatelné propasti Jeho dobroty! Šestlize Tobě, ó Bože, tať přewelikým díkem za wřkou-

*) II. Mojš. 34, 6. **) III. král. 19, 14.

peni své povinen jsem, jak mohu jen poněkud slusně odměniti se Tobě za způsob, kterýmž jsi mne vykoupil? Vykoupil jsi mne přenáramnými bolestmi, snáseje hanu i posměch nesnesitelný, počten k zločincům, považován za plévu a porohel lidstva. Rouháním, které jsi utrpěl, mou čest jsi mi z noru navrátil; žalobami proti Tobě zavedenými osvobodils mne od soudu, jemuž jsem byl já propadl; svou předrahou krví za mne prolitou obmyl jsi mne od nešťvarů hříchů mých; smrti svou k životu opět jsi vzkřísil mne a slzami svými sprostil jsi mne pláče věčného a škřipění zubů. O ty Otče nejdobrotivější, kterýchž dítky své tak vroucně miluješ, Tyš zajisté onen pastýř dobrý, kterýchž sebe samého dáwaš w pokrm stádu svému! O ty ochránce nejsslechtnější a nejvěrnější, jenž dušsi svou dáwaš za otce, své péči a ochraně svěřené, — jakými pak dary měl bych se já Tobě za dobrodíní tak veliká odsloužiti? — Také slzy dám za pláč Tvůj? Taký život, za život Tvůj čistý, neuhonný a svatý? O nesmírné té propasti mezi životem Tvým a životem člověka, ó toho rozdilu mezi slzami Stvořitele a tvora! —

Domnívášli se vsšak člověče, že nejsi Bohu tak velikými díky povinen, poněwadž neumřel za tebe jediného, nýbrž za celý svět, hled, ať nezbloudíš; neboť tak umřel za vsšechy, že i za každého zvláště život svůj obětował. Neboť w neskonalé moudrosti své měl vsšechy, za kteréž umřel, tak jasné na zřeteli, jakoby vsšickni stáli za jednoho; a w neskonalé lásce své objal

je všedň, jako by každého jednotlivce objímal; prolil krev svou za každého jednotlivce zvlášť jako za všedň vůbec; neboť byla láska Jeho k nám tak nesmírná, že dle vyřčení jistého swatého, kdyby i jen jediný z lidí winen byl býval, Spasitel pro něho samého všedň to byl by podstoupil, co za všedň vůbec vytrpěl! Muže, rozvaž tedy v duši své, jak mnoho jsi povinen Pánu, kterýmž tolik pro Tebe učinil a snad i ještě více byl by podnikl, kdyby toho blaho Tvé bylo žádalo.

§. 2.

Z tohoto rozjímání sud každý, jak těžce se provinuješ, když Spasitele svého urážíš.

Muže necht mi dojmědci weškeri tvorové, že nemůže býti dobrodini wětšího a wětší milosti; a však můž-li býti i povinnošti wětší nad tu, která z toho vyplývá? Mohou-li pak weškeri křowé andělské říci, že by Bůh byl kdy pro ně tolik učinil? — Možná-li pak, aby se některý člověk spěcował vzdáti sebe zcela Pánu swému w obět důčinění! „Z tři přicin,“ prawi sw. Anselm, *) „povinen jsem Tobě, Pane a Bože můj, všim, co jsem: Předně, že jsi mne stwořil; druhé, že jsi mne vykoupil, a pro tu přčinu wětším ještě právem se všim, co jsem a co mám, Tobě náležim; třetí pak že mi mimo

*) Med. de red. hom. c. 7.

to vše i Sebe samého za odměnu slibuješ, za to opětně vssecek Tvůj jsem.“ — Proč bych medle se ne vzdal beze vsseho obmezení Tomu, jemuž tolikterým právem zcela přináležím? O newděčnosti přehrozná! ó krtá zatvzrzelosti srdce lidského! — Ba w pravdě přehrozným zatvzrzelcem jsi, ó člowěče, když Tě ani tať nesmírná dobrodiní, ani tať nescíšlní darowé nepohnou, abys se docela vzdal swému dobroditeli. Kenit na swětě nižádné wěci tať twrdé, aby se nedala nejať změkčiti. Kowh sléwají se w ohni, i ocel týnuž samým stává se ohebným; jediné ty, neblahé srdce lidské, twrdšši jsi nad skálu i ocel, jelikož se ani plamenem ohně pekelného, ani vsse pronikající láskou Otce nebeského, ani nejswětější krtwi Onoho newinného, nepostworného Beránka obměkčiti nedáš! Poněwadž tedy Ty, ó Paue, tolik dobroty a milosrdenstwi člowěku prokazuješ, že to ani wšlowiti nelze, kterak medle štrpěti můžeš toho, kterýž lásku swou Ti odpirá a nepamatuje nescíšlných dobrodiní Tebou jemu propůjčených, — ba, co nejšserednějšim jest newděkem, kterýž se neostýchá urážeti Tebe? Což může milowati, kdo nemiluje Tebe? jaké dobrodiní toho k wděčnosti pohne, kdo newděčným jest Tobě, dobrodinče nejšstědčější a nejlastawější! Sať bych se neklauel w nejwroucnější uctiwosti Tomu, kterýž mi takowou newšslownou lásku prokázal? kterýž mne s takowou pečliwosti, s takowým úcastenstwim hledal a od záhuby mne, ach! tať draze wykoupil. „Až budu ppowyššen od země,“ di Spasitel, „vssecko

potáhnu k sobě.“ *) Takou to silou, ó Pane! a jakými pouty potáhneš a připojiš nás k Sobě? — Silou lásky Svě a pouty dobrodini Svých. „Swazky Adamowými,“ odpovídá Pán, „pouty lásky potáhnu vás k sobě.“ **) Kdož by se nedal rád takovou láskou přitahnouti, takovými pouty spoutati, tak nesčíslnými dary podmaniti?

Když tedy neshýchanou zkaženosti srdce jest, nemilovati Pána tak milostivého, jak máme pojmenovati zloshynství to, když se člověk dokonce i opovazuje, urážeti Ho a přikázání Jeho přestupovati? Tak to možná, ó člověče! že rukama svýma brojíš proti Tomu, kterýchž ruce své otvírá jediné proto, aby tobě dobrodini uděloval, ba kterýchž ruce své z lásky k tobě v ukrutných mukách na kříž přibiti dal?

Když nestoudná ona šmilnice swatého mládence Josef a k zlému skutku lákala, chtíc jej donutiti, aby proti pánu swému hanebně se zpronewěřil, hájil se šlechetný, newinný panic těmito slovy, řka: „He, pán můj wšsecky věci mně odewzdal; newi ani sám, co má w domu swém, aniž jest čehosi, což by nebylo w moci mé, a což by mi nebyl odewzdal, kromě tebe, jenž manželkou jeho jsi: kterať tedy mohu to zlé učiniti a hřešiti proti Bohu swému?“ ***) Takoby řekl: „Šestliže Pán můj tak dobrotivým a mi-

*) Jan 12, 32. **) Dž. 11, 4. ***) I. Mojj. 8, 9.

lostitvým ke mně se prokázal, svěřiv mi vssedko jmění své, a nad jiné povýšiv mne, jak bych mohl uraziti ho, jsa jemu za tolikrát dobrodini díky povinen?" — Pozorujmež zvláště v slo-
vích Josefových, že neměl dosti na tom, aby řekl, že se nespouští sproneměriti se pánu svému, anebo že to nespouští učiniti; nýbrž že nemůže tak veliké zlé učiniti, dávaje tím na srozuměnou, že velikost dobrodini jemu prokázaných netoliko vůli jeho váže, nýbrž takměř i moc i možnost mu odnímá, urážeti Hospodina Boha svého.

Zasloužila-li tedy milost a dobrota, člověkem prokázaná, takové vděčnosti a věrnosti, což medle zasluhuje nespouštná, nespouštná dobrodini, Bohem nám udělená? Onen egyptský velmož Josefovy svěřil vssedchen statek svůj; Bůh pak tobě, ó člověče, vzdává a daruje vssě, co má. Přirovněj medle, co velmož onen měl, s tím, co má Bůh, a shleďáš, jak mnohem většší, dražší a vzácnější jsou darové Boží. Dvoj-
bá stonásobně více obdržel jsi ty, než bylo Josefovi onomu svěřeno. Aci, jakých pokladů, jakých statků podržel si Bůh, aby jich nebyl sdělil s Tebou? Oblohu, zemi, slunce, měsíc, hvězdy, moře, řeky, zvířata, stromy, slovem vssě, co pod nebem jest, dalk v ruce tvé; — ba netoliko co pod nebem, nýbrž i to, co výše jest, nebe samo, slávu svou a blaho věčné. „Vssedko jest vasse," di apostol, „bud Pavel, bud Apollo, bud Petr, bud svět, bud život, bud smrt, bud přítomné věci, budto budoucí,

wšfectoť jest waffe," to jest: wšfectoť k spašení, k blahu wšsemu zřizeno jest. *)

A wšsať což jest, kdýž máš netoliko nebe, ale i Hospodina samého, Pána nebes i země, jenž tisícerym způsobem tobě je wzdáwá, swým nazwati můžeš? Twým zajisté jest co otec, ochrauitel, Spasitel a učitel twůj; On jest twým lékařem, Dnt cenou wykoupení twého; Dnt twým wzorem, twým spomocníkem, lékařstwím i obranou twou. Co otec dal nám Syna swého, Syn pak nás učinil hodnými k přijetí Ducha swatého, kterýž od Otce i Syna vychází, pramen jsa wšselichých darůw.

Kdýž tedy prawdou jest neomylnou, že Bůh wšfectoť w ruce twé wzdal; jať jest možná, abyš ty rukou swých k odboji proti Němu pozdwihl a trest Jeho na sebe sám wzýwal. Uže-li pak pomysliti, aby člověk k otcí tať laskawému a dobrodinci nejmilostiwějšímu newděčným byl? — Kdo by wšsať takovým byl, tenť by se jisté lotrowstwí nejohawnějšiho dopouštel. Což pak ten, kdoby se k této newděčnosti jěště opowrzení, urážky a potupy proti dobrodinci takowému odwázil? Kteráť takowé zlosynstwí lze pojmenowati? — Sestliže ouen swrchu jmenowaný sšlechtný mládeuec **) tať welice pánu swému powinným se býti citil, že wzgnal, že na prosto nemožno jest mu uraziti toho, jenž mu byl wšfecten stateť swůj swěřil; kdež se wezme w člověku možnosť, urážeti Toho, kterýž nebesa i zemi i

*) I. Kor. 3, 22. **) I. Mojj. 39.

Sebe samého mu vzdal? Ó nešťastníče, neděčníče tvorův nerozumných neděčnější, zdivočilejší zvíře dravé, necitelnější škály tvrdé, což se neděšíš zbojnosti takové? Které zvíře, buďsi lev anebo tygr, tak velice se zapomene, aby vlastnímu pánu ublížilo? — Sv. Ambrož vypravuje,*) že jistý pes celou noc u mrtvolu zavražděného pána svého žalostně wyl až do rána, kdež se množství lidu k tomu místu shromáždilo, mezi - nimž i wrah člověka onoho. Sotwa že přij pes toho byl spatřil, osopil se naň, wztekle ho trhaje, a tak ho co pachatele zločinu toho udávaje. — Co tomu říkáš, ó člověče neděčný, že pes za sousto chleba tak wěrným a wděčným k pánu svému se ukazuje? — Snad se ti neděčnost tak líbí, že lhostejně na to hledíš, kdž i zvířata wděčnosti tebe přefonávají? — A jestliže onen nerozumný tvor s takovou wzteklostí na wraha pána svého dorážel, proč medle nebrojíš proti těm, kteříž Pána Twého usmrtili? Neboť kdož jsou byli jini, ježto Pána twého usmrtili, než vlastní hřichové tvoji? Ti ho jali, swázali, bičovali a k smrti křiže wlékli; oni jediné byli winni smrti Pána a Spasitele twého. Oni byli katany a ukrutníky, kteří Ježíše skutečně ukřižowali; tito by nebyli měli tolik moci nad Ním, kdžby jich k tomu zločinové tvoji nebyli ozbrojili. Proč tedy nehorlíš, proč nebrojíš proti wrahům Pána swého? Proč nehoří láska twá wždy wic a wice k Němu,

*) Hexameron. 1. 6.

Když vidíš, jak před očima tvýma za tebe umírá? Proč nezapasíš s hříchy jakožto původci smrti Jeho, dobře věda, že všechno, co On činil, mluvil a trpěl, jediné k tomu směřovalo, aby osflivost a nenávist hříchu v srdci lidském vzbudilo? Aby hříchu smrtelnou ránu zasadil, sám se na smrt vydal; aby ruce a nohy nasse k hřešení vždy hotové a ochotné pouty spasitelnými sevřel, Své vlastní bolestně na kříž přibiti dopustil. Taká jest tedy opovážlivost od tebe, vedě-li život takový, kterýmžby vsselike svizele a úzkosti, jež Pán Ježíš utrpěl, na tobě zmařeny byly, tvrdosijně v okovech otroctví zůstávaje, jichž On tebe sprostil svatou krví Svou za tebe přebolestně vylitou? Zdalíž netrneš bezděčně, pomyslíš-li jen na hřích, věda že Bůh sám pro hřích muky nejukrutnější vytrpěl, aby jej zahubil a zničil. Což měl, což mohl Bůh více učiniti, aby člověčenstvo jako o závod v spádnu propast hříchů se řítící, věčné zhouby uwaroval, nežli postavě jim Sebe sama na kříž přibitého vstříc? Kdež bude opovážlivec tak drzý, aby panovníka vssehomira, soudce nejspravedlivějšího urážeti se osmělil, wida před sebou ano mu tu sídlo Blahoslawených klyne, tu jicen pekelný otevřený jest, aby věčné ho pohltil? Ale mnohem více působí na něho, když patří, anž Bůh sám za něho na kříži pni a umírá. Kdo takovým pohledem se nepohne, — tenť, newím, čím by se na světě pohnouti dal.

Článek pátý.

§. 1.

Dokazuje se, jak za dar nasseho ospravedlní ctnosti pilni býti máme.

Což by nám bylo prospělo vykoupenu býti, kdyby na to nebyla následovala milost ospravedlnění, kterou teprva mocné působení téhož přeměcného daru se nám přivolastňuje? Sakož hojitelná mast sama sebou nepospěšná jest a bez účinku, nepřiložíš-li ji na ránu anebo otok; tať též i ono nebeské lékařství bylo by zůstalo pro nás bez účinku, kdyby se ho nebylo k nassemu ospravedlnění i použilo. Toto se pať hlavně děje působením Ducha swatého, k němuž posvěcení člověka náleži. Onť slitováním swým hříšníka předchází, pať ho k sobě volá, a přivolaného ospravedlnňuje, ospravedlněného pať cestou spravedlnosti řídí a potom ho udělením daru setrvalosti k cíli wyznačenému uvádí, až mu konečně vítězoslavný wěnc wěčné blaženosti na hlavu wstawi. Tať dar tento wsselika jiná dobrodini Boží w sobě obsahuje. Z těchto nejprvnějším jest dar powolání a ospravedlnění, když totíž člověk přetrhna a zrušiw pomoci téhož Ducha sw. pouta a osidla hříchůw, wywázne z poddanosti a poroby dáblow, od smrti w život wzkříšsen býwá, z hříšníka učiněn spravedlivým, ze syna kletby synem Božím. Ale to wsse nelze, leč zvláštнім přispěním pomoci Boží, což zřejmými slowy dospědčuje Pán, řka: „Ni k do ne-

může přijíti ke mně, leč Otec, kterýž mne poslal, přitáhne jej.“*) Cimž Pán Ježíš říci chce, že ani svobodná vůle, ani síly přirozené člověka samy o sobě nikoliv od hříchů sprostí a k milosti přivesti nemohou, leč silné ráme všemohoucnosti Božské pomůže jemu. Tato slova Spasitelova vysvětluje sv. Tomáš Akvinský takto: „Jako kámen přirozenou tíží svou vždy k zemi tihne a bez působení síly zevnější nikoli do výšky vystoupiti nemůže; tak i člověk vrozenou v sobě náklonou hřichu vždy jen k zemi lne, to jest: náklonnosti a žádosti svou po věcech pozemských baží a jimi dolů tažen bývá. Máli tedy pozdvižen býti a vzhůru t. j. k milování a nadpřirozenému toužení po věcech nebeských se vznést, má k tomu zapotřebi pravice Nejvyššího, pomoci Božské.“ Pravda tato zasluhuje větší od nás pozornosti, poněvadž takto člověk k poznání sebe samého a křázené přirozenosti své přichází a úplného přestědčení nabývá, jak velice má potřebi Boha za Jeho svatou pomoc ustavičně prositi.

Melzeť tedy člověku vlastními t. j. v přirozené jeho povaze spočívajícími silami od hřichu vysvobozen a milosti navrácenu býti; k tomu má nevyhnutelně potřebi pomoci Boží. A však jaká svrchovaná dobrodini zahrnuje v sobě toto jedno! Neboť již z toho, že ospravedlněním hřích, původ všeho zlého, a duse vypuzen bývá, souditi lze, jak veliké jest dobrodini to, poněvadž se

*) Jan 6, 44.

řím i všelijké z hříchu povstávající zlo z duše odstraní a vymyjí. Je pak rozjímáním daru tohoto v člověku i mocný cit vděčnosti k dobrotvému dárci, i vroucí touha po ctnosti vzniknouti musí; uveduť zkrátka nejslavnější dobrodini, která nám z daru ospravedlnění vyplývají.

Prvně bývá ospravedlněním člověk s Bohem smířen a opět na milost přijat; neboť největší a nejhoršší zlo, které vše jiná zla převyšuje a hříchem smrtelným v duši člověka se plodí, jest, že se stává nepřítelem Božím; anť Bůh, jsa nejvyšší dobré, nic tak velice nenávidí a Sobě nezoffliwuje jako hřích, pročez i prorok královský dí: „Nenávidíš vsěch, kteříž činí nepravost: zahubíš vsěcky, kteříž mluví lež;“ a dokládá, že „muže krve žádostivého a podvodného v nenávisti má Hospodin.“*) Boha sobě nepřítelem učiniti, jest nejhorší zlo, všelijká jiná převyšující, jest počátek a kořen všeho neštěstí, jako naproti tomu od Boha milování býti jest to největší štěstí, původ a pramen všeho blaha. Tohoto strážlivého zla nás sprostuje dar ospravedlnění! Tím býváme s Bohem smířeni a z nepřátel přáteli Jeho učiněni a k přátelství tomuto mezi Bohem a námi nelze žádného jiného přátelství obvyčejného přirouhati; neboť ono jest nejvyšší a nejvroucnější, jaké jen býti může, jesti to poměr otce k dítkám. Protož i učení onen, kteréhož Ježíš nad jiné miloval, právem dí: „Pohleďte,

*) Žalm. 5, 7.

jakou lásku dal nám Otec, dáda nám tu moc, abychom synové Boží slouli a byli.“*) Possimněme si toho, že sw. apostol nepraví toliko, abychom synové Boží slouli, ale dokládá, abychom jimi i skutečně byli, aby tím člověk, vědom jsa své nízkosti nad to pak i malé viry jsa, k úplnému přesvědčení o lásce Boží přišel a jasně nablížel, že toto důstojenství synovství Božího nám netoliko dle jména, nýbrž i skutkem se uděluje.

Šestlize veliké jest uestěsti od Boha zawrženu a nenáviděnu býti, jak přeweliké musí býti naopak štěstí býti od Něho milowánu, požiwati milosti Jeho? U mudrců platí to pravidlo, že čím nějaká wěc sama o sobě jest lepši, tím též opak její jest horši; pročez musí newyhnutelně nejwyšším dobrem býti to, co jest opak nejwyššího zla; toto wšak jest, jak práwě řečeno, nenáviděnu býti od Boha, následowně tedy, milowánu býti od Boha nejwětším jest dobrem. Pořádají-li si lidé na tomto iwětě již za veliké štěstí, jsou-li u představených swych k. p. u papeže, krále, knížete a jakkoliv jinak se jmenují, u zvláštní přízui, jak newýslowně šťastným musí se cititi ten, jenž milosti ualezl u krále wšech králů, otce wšemohoucího a panovníka nejwyššího, proti Němuž wšeccka mocnářstwi a říše swěta tohoto w niwec se rozpadají?

U tato milost Boží jest tím wětši, jelikož darmo se nám dáwá. Neboť jakož jisto jest, že

*) I. Jan 3, 1.

člověk ničehož učiniti nemohl, čím by si byl zasloužil stvořenu býti, poněvadž prvé ani nebyl, tať i není ničádné pochybnosti, že w hřích upadna tať též ničehož učiniti nemohl, čímžby si byl mohl ospravedlnění na Bohu zasloužiti; tu pať nikoliw proto, že ani nebyl, nýbrž proto, že byl zlým a tudíž u Boha w nenávisti stál.

Druhý dar z ospravedlnění našeho vyplývající jest oswobození od trestu věčného w pekle, kterémuž člověk pro hřích své propadl. Neboť hřích zosklivuje člověka w očích Božích, a nikomu nelze beze své veliké škody mimo milost Boží živu býti. Poněvadž pať hříšníci od Boha se odvracují, činíce zlé a povrhující Sim, zaslubujit tolikéž, aby od Boha spravedlivého zatrženi, od tváře a společnosti Jeho vzdáleni a z přeslavného sídla Jeho vyhostěni byli. A poněvadž dále, jať mile Boha opouštějí, věci pozemské žádosti nezřizenou milovati počínají, sluffno jest a spravedliw, aby co nejprísněji pokutowáni a trestem věčným stiháni byli, — trestem, proti kterémuž wšsecky mučy, jať sobě člověk wymysliti může, slabým toliko stinem jsou. A takowému strassliwému neschťesti potom přichází jessťe onen čerw nikdy neumirající, kteržto wždy a wždy w utrobách hříšníka hlodaje zlému svědomí uřtáti nedává. A což mám říci o společnosti duchů pekelných, a wšsech zatracenců? o tmavém onom a věčnou nocí pokrýtém obydli, plném zmatku, „kdežto žádný řád, nýbrž věčná hrůza přebývá;“*) kdež není žádné

*) Job 10, 22.

radosti, žádného míru, žádného ulehčení, žádné naděje, ale neustálý pláč, nepřetržené nářky a věčné skrípění zubů, vztek nehynoucí, strážná rouhání a děsné kletby je rozléhají? Ode všech těchto mučivých utráceních osvobozuje Bůh ty, jež ospravedlňuje, kteřížto pak s Ním jsou smířeni a na milost přijati, prosti jsou i Jeho hněvu i těchto hrozných trestů.

Ještě jiné a však více duchovní dobrodini, z neocenitelné milosti ospravedlnění vycházející, ješt proměnění a obnovení člověka vnitřního, kterýž byl hříchem zkažen a zohaven. Neboť hřích netoliko Boha samého z duše vypuzuje, ale odjímá jí také všecku nadpřirozenou sílu a všechny poklady a dary Ducha svatého, jimiž před pádem ozdobena, uslechněna a obohacena byla; brzo pak ztratí vši milost Boží, ješt raněna a takměř nemocna a zkažena i v přirozených mocnostech svých. Poněvadž totiž člověk ješt tvor rozumný, hřích pak věc rozumu odporná, tedy přirozeným zákonem z toho jde, že z dvou sobě odporujících věcí vždy jedna druhou nutně musí; následovně tedy čím více se hříchové v duši zmáhají, tím více přirozené síly duševní chabnou a se musí, nikoliv sice co do přirozené povahy své, ale co do působivosti k výkonům svým potřebné. Takť tedy hříchové činí duši nemocnou a bídou, ocháblou a nestatečnou k každému dobrému skutku; a naopak hotovou a nakloněnou k všelikému zlému, bez síly v zápasu s pokusem a lenivou ku tráčení po cestách Božích.

Hřích odjímá dušsi též prawou swobodu a wládu ducha; činí ji otrokyni dábla, swěta, těla a rozkossí jeho, tať že tím se nachází takměř u wyhnanstwi a zajeti, nad babylonské a egyptské daleko horšsim. Nadto pať bhývaji hřichem i wšsecky wnitřní dufferní smysly otupeny, tať že hřissníť hlasu a wnuřnutí Božího neslyssi, welikého sobě hrozícího zla newidi, sladké wůně ctnosti nečije, na spanilé příklady a wzory Swatých nepatři, nic nepoznává, „jať sladký jest Hospodin,“ a wystrah před hřichem a pobideľ k ctnosti nic si newissimá. Hřích konečně zbaruje člověka sladkého pokoje a radosti, z čistého swědomi wyplýwající, duši čilost ducha a tať konečně člověka w očich Boha a Swatých Jeho celým sšeredným, posskwrněným, zohaveným a neuátwiděným objewuje.

Wšsecky těchto nehod sprossťuje a oswobozuje nás dar ospravedlnění. Neboť Bůh w přehojném slitování swém nemá dosti na tom, že člověku winu hřichu odpouští, nýbrž zapuzuje i wšseliké zloby s hřichem spojené a tať celého wnitřního člověka proměňuje a obnowuje. Tať hojí nasse rány, očistňuje dušsi ode wssi nečistoty, ruffí okowy, jimiž nás hřichowé poutali, snimá s nás jarmo zlych žádostí, wyšwobozuje nás z poroby dáblowý a krotí bujnost hřissných wássi a náruživosti nassich. Nawracuje dušsi prvotní swobodu a čistotu, jakož i mir a rozkoš dobrého swědomi, dodává smyslům wnitřním nowé čilosti, ozbrojuje požadující mocnost nassí čerstvou silou, aby dobré chtěla a konala, zlého pať se wa-

rowala; poſiluje ji w odporu proti pokuſſením dábelſkým, obohacuje ji skutky dobrými — ſlowem proměňuje člověka wnitřního ſe wſſemi duſſewními ſilami a ſchopnoſtmi tať zewrubně, že apoſtſtol oſprawedlněnce žiwe tworý obnowenými, znou w zrozenými. Totot wnitřního člověka obnowení tať neobmezeně ſe ſtává, že kdýž křtem ſwatým ſe děje, znou w zrozením, kdýž pokáním, znou w wzkříſſením ſluje, a ſice netoliko proto, že duſſe ze ſmrti hřichu k životu miłoſti wzkříſſena býwá, nýbrž i proto, že tať ono ſlawné budoucí z mrtwých wzkříſſení předpodobňuje. Ký jazyk lidſký jeſt s to, aby wzněſſenou prawdu proměnění tohoto a ſpaniłoſt duſſe oſprawedlněné wylícil? Tot toliko Duchu ſwatému powědomo, jenž ji čiſtotu tuto uděluje, ji chrámem Swým čini a w ni ſi přebýwati woli. Byť by ſe i wſſeliká pozemſká ſkwěłoſt a bohatſtwi, wſſecka wmyſſlená čeſt a nádhera ku kráſe duſſe oſprawedlněné přiroownala, to wſſe by bylo temným toliko ſtinem proti ni, ba ničím. Neboť jakož wzdálena jſou od ſebe nebeſa a země, jať rozdílní jſou duch a tělo, wěčnoſt a čas, tať ſe i liſſi od ſebe život miłoſti a život přirozený, ſličnoſt duſſe a ſličnoſt těla, bohatſtwi wnitřní a zewnějſſi, ſila duſſewní a ſila těleſná. Wſſecky tyto wěci co obmezené a počasné zewnitřním těleſným ſmyſlům kráſnými ſe objevují a dějí ſe toliko obyčejným působením Božím; ony wſſať požadují zvláſttního, nadpřirozeného působení. Nemohouť ſlouti časnými, protože wědou k wěčnoſti, aniž konečnými, protože jimi

si získáme Boha, bytost neskončenou, v Jehožto očích jsou tak vzácné a drahocenné, že Jej samého spanilou slávností svou k lásce zavou a vábí. Několik ostatně Bůh veskeré toto dílo posvěcující jediné o své moci a vůli v duši působiti mohl, nechtěl tak učiniti; nýbrž ráčil duši člověka ozdobiti ctnostmi wlithými, sedmerem darů Ducha swatého, jimiž nejen ona co do bytnosti své vůbec, nýbrž i veskeré mocnosti její zvláště ozdobeny a okrášleny bývají.

Ke všem těmto dobrodiním přidala věčná a neskončená dobrota Božská ještě jedno jiné totiž přítomnost a přispění Ducha swatého a tak celé nejsw. Trojice. Ta spouští se v duši ospravedlněnou a zavítá v ni, aby v ni přebývala, ji vyučovala, jak by všech těch jí udělených pokladů užívati měla, takměř jako otec dobrý, kterýž nemá na tom dosti, že synu swému veliké bohatství odkázal, ale i poručníka mu ustanovuje, kterýžby ho vyučoval a vedl, jak by náležitě zpravoval je a z něho těžil. — Sažť tedy v duši hříšníkove toliko plemeno ještěřů, hadů a sstírowé, t. j. celé hejno zlých duchůw se uhnizdi, zvolivšich v takové duši přibytel swůj, jak zřejmě učí Pán (u sw. Mat. 12.): takť v duši ospravedlněnou Duch swatý a s Ním i nejsvětější Trojice Boží zavítá, zapuzujíc z ni všech ony obludy pekelné a oblažujíc ji svou přítomností, posvěcujíc si ji v chrám swůj a své obydli, jakož to Spasitel wšlowně dosvědčuje, řka: „Milujeli kdo mne, řeč mou zachowáwati bude, a Otec můj bude ho mi-

lomati a k němu přijdeme a přibytěk u něho učiníme." *) Uvažujice slova tato, učí všickni učitelové církevní i bohoslovci, že Duch svatý zvláštním způsobem w dušsi ospravedlněné přebývá, činice rozdíl mezi Duchem svatým samým a dary Jeho a říkáce, že On dušsi netoliko dary Swé, nýbrž i sebe samého dává a skutečně w ni přebývá, následowně pak ji očisťuje, posvěcuje a milostmi Swými ozdobuje, aby si ji přibytkem Sebe důstojným učinil.

A však vyčtená dojud dobrodini všedka ještě nedostačují; přidružuje se k nim ještě jiná podivuhodná milost, že totiž kdož ospravedlnění jsou, živými údý Spasitelovými se stávají, byvše dřive toliko údý mrtvými, ježto se jim od Krista, jakožto hlavy, životných jil nedostávalo; z toho pak povstávají opět jiné, znamenité přednosti a dary: Nejprvé, že Syn Boží spravedlivce takorča jako vlastní údý své miluje, o ně takovou péci má, jakou každý má o vlastní údý své, a uděluje jim neustále své všeživoucí sily jakožto hlava svým údům. A Otec nebeský taktéž laskavě na ně patří, jakožto na živé údý jednorozeného Syna Swého, ipojené s Ním štrže účastenství Ducha Jeho. Proto i skutky ospravedlněncůw, jelikož údý jsou Syna, w nich dobré působícího, w očích Otce dobrolibeznými a záslužnými se stávají. Z této důstojnosti i jde, že ospravedlněnc, prosí-li Boha za propůjčení nějaké milosti, se vši důvěrou to

*) Jan 14, 23.

čini, neboť prosí spolu nejen za sebe, nýbrž i za Syna Božího, jenž to učiní a s nimi spolu oslawen býwá. Neboť kdýž nedá se zapřítí, že to, co údomé čini, i hlawa čini, a kdýž Kristus jest hlavou ospravedlněncůw, jdeť z toho přímo, že čeho tito pro sebe žádají, tohoť i žádají pro hlavu swou, kteráž jest Kristus. A kdýž konečně dle wyřčení apóstolowa onino, kteříž proti údům těla Kristowa hřessi, také proti Němu samému se protiňují, a kdož pronásledují údy Kristowy, Jeho samého pronásledují, jakž On to sám osvědčil apóstolowi pronásledujícímu církew Jeho; tuť nediv se žádný, kdýž pravím, že kdo ctí údy Těla Kristowa, i Krista samého ctí. S jakou tedy důwěrou lze spravedlivému vždy profiti Boha, pomysli-li, že kdýž prosí za nějakou milost pro sebe samého, tím spolu za touž i poněkud prosí Otce wěčného pro milého Syna Jeho. Prokáže-li se jednomu nějaká milost na přimluwu druhého, to prawdě i tomu se tím dobrodiní stává, kterému k vůli se milost ta uděluje. Tak lze nám jistým býti, že pokud pro Boha chudým milosrdenství prokazujeme, ne toliko chudým, alebrž i Bohu samému to činíme. *)

A wšak není to ještě poslední dar z těch, které z ospravedlnění vyplývají; neboť největší ze wšech a nejwšše oblažující, k kterémuž wšedka předešla směřují, jest práwo k dědictwí žiwota wěčného. Jakož wěčný Stwořitel swěta, Jehožto neskončená spravedlnost rovněž tak zjetná jest

*) Mat. 25, 40.

jako milosrdenství, všesady hříšníky, pokání nečinící k trestům věčným odsuzuje, tak i všesady opravdu kající u věčnou blaženost přijímá. Učkoliv Bůh lidem provinění jejich odpustiti a je zase na milost přijmouti mohl, aniž by je věčné slávy Svě učástny učinil, nechtěl tak učiniti, nýbrž kterýmž v slitování Svém hříchy byl odpustil, tyf i posvětil; kterěz posvětil, tyf i syny Svými učinil; kterěz syny Svými učinil, tyf učinil i dědici a účastníky království nebeského, ipolu s jednorozeným Synem Svým. Toto zaslíbení dodává srdci spravedlivého útěchy v každé těžkosti a v každém protivenství, anť závdavek má jistý, že se mu onoho pokladu přehojného dostane. Necht' nestěsti sebe většii naň doléhá, necht' choroba a bida ho tíží, wit on, „že utrpení tohoto času nejsou rovná budoucí slávě, kteráž se zjví v nás;“ *) wit on předobře, že „toto nynější kratičké a lehké soužení naše převelmi velikou wáhu věčné slávy v nás působí.“ **)

Tak mnohé dary obsahuje tedy v sobě tato milost ospravedlnění; pročez sw. Augustin je klade i nad dar stvoření našeho; neboť nebe i zemi stvořil Bůh slowem jediným; aby však člověka padlého ospravedlnil, uwolil se vlastní krev Smou proliti a mnohé bolesti i muky podstoupiti. Jsme-li tedy Bohu díky nesmírnými povinni, proto že nás stvořil, čin většii Mu budeme povinni, že nás ospravedlnil? A toto

*) II. Kor. 4, 17. **) Řim. 8, 18.

dobrodiní tím více nás k tomu zavazuje, čím většimi nesnáze a bolestmi nám je získal.

Učkoliv pak nikomu s úplnou jistotou přesvědčenu býti nelze, zdalíž před Bohem ospravedlněn jest, smí se toho z mnohých známeť s velikou pravdě podobností nadíti, z nichžto jedna nemalá jest úplné obnovení života, kdž totíž hřešiti přestal, ač byl jindy s největší lehkomyšlností denně hříchů až bez počtu zpáchal. Kdož takovým jsi, pamatuj, jať přísně posvětiteli svému službou povinen jsi, jenž tě vykoupil, tať mnohých neřešti tě sprostil, tať nescíslnými dary obdaril, jezto jsme ti tuto posud vyčísti se snažili. Kdo však dosud ještě w hřichu wěziš, tuť ani newím, čím by tě Bůh více pohnouti mohl, abys se i hned obrátil, leč tu upomena tě na wšeliké zlé, nebezpečí a hrůzy z hřichu pocházející, tu pak poukáže ti na přewelikou hojnost slasti a blažá z nešmirného daru ospravedlnění našeho vyplývající.

§. 2.

O tom, co Duch swatý w duši člověka ospravedlněného dále působí; zvláště pak o nejsvětější Swátosti oltární.

Co posud wyčteno, neni ještě wšedko, co Duch swatý w duši člověka ospravedlněného působí. Neboť nemá na tom dosti, kdž člověka uvedl branou ospravedlnění, nýbrž podporuje ho, kdž sám též stezku spravedlnosti nastoupil, a wede po wšech cestách, jimiž krácti má, až zručna miru a úškali i boučlivé tohoto života

wodopusty zdrav a bezpečen přístavu blahoslawenstwi věčného dopljuje. Neboť kdž Duch swatý skrže milost ospravedlnění w dussi člověka zawitá, nelení zajiště; neboť nemá na tom dosti, aby dussi přítomnosti swou zdobil, nýbrž dopomáhá mocně k posvěcení jejimu; působí w ní a skrže ni wšedko, čehožli třeba k věčnému jejimu spasení. On w ní bydlí, ať takřka říkám, co její pečlivý hospodář, wšed, čehož třeba, nařizuje a opatruje; co učitel dobrý we swé škole swého učně řídí a weda; co zahradník umělý zahradu swou w stawu dobrém udržuje, rosou swé milosti ji zwlažuje a neustále zlepšuje; co král šlechtitný wšed prozřetelně řídí a zprawuje; ano co slunce w swětě zářemi swými jej osvěcujíc i zahřívajíc; ba co duse w těle, jimž hýbe a wládne, — tím wšim jest Duch swatý w dussi člověka ospravedlněného. Což může býti radostnějšího a blaženějšího nad štěstí toto, kdž takový host k nám zawital, wůdce takový w srdci našem se ubytoval, takový ochránce a spomocník, král takový a společník, kterýžto jsa wšim i též wšedko působí tam, kde přebývá. Jako pramen swětla osvěcuje On rozum náš a rozněcuje wůli naši, ať že se až k nebeským wýsostem wznáší; co holubice ztrocuje wázně naše a čini nás mírnými, tichými a přívětivými ke wšem; co oblač před zřehými paprsky slunečnimi takřka On nás chrání před prudkým ohněm náruživosti, ochlazuje zápal žádosti našich; konečně co witr prudký ohýbá wůli naši, aby se klonila k dobrému, rozpláskuje wšeliké zlé náklonnosti, až pak ospra-

wedlněncowé konečně k tomu dostoji, že se jim wsech neprawosti, k kterým dříve luuli, zoffkliwi, místo nich pak si wseliké ctnosti zamiluji, které jim druhdy byly odporné. Tak wedlo se i králi Dawidowi podle vlastních slow jeho, an dí: *) „Nenáwidimť wšeliké cesty neprawosti;“ a na jiném místě: **) „Na cestě swědectwí twých kochám se, jako we wsech bohatstvích.“ Tato proměna w králowském proroku působená byla tolikéž dílem Ducha swatého, an mu wstipil offkliwost ke wšemu wěcem pozemským, jakoby hořkostí pelunkowou byly napuštěny, a osladil mu na opak přikázani Boží, že mu byla příjemna co med, tak že celým srdcem swým po nich co nejwroucněji zatoužil.

Seřtit tedy patrnó, že wšeliké dobro w nás Duchem swatým se působí: odvracujeme-li se od zlého a hledáme-li dobré, stáwat se to Jeho milosti; setrwáme-li na cestě sprawedlnosti, děje se to Jeho přispěním a pomoci, a dosáhneme-li jedenkrát odplaty ctnosti zaslíbené, opět se nám jí toliko skrze Něho dostává. Tak zřejmě tedy potwrzuje se prawda slow sw. Augustina, řkoucího: ***) „Odplacuje-li Bůh služby nasse, odplacujet toliko vlastní dobrodiní Swá w nás;“ — „odměnujete zásluhy z milosti Jeho poslé nowými milostmi.“ Swatý arciolec Josef neměl na tom dosti, že bratřím swým obilí wydal, kteréž si w Egyptě byli nakoupili, nýbrž i kázal, skřebro,

*) ž. 118, 104. **) tamž. 4. ***) Na Šalm 144. a list 105. k Sigtowí.

jež byli k nakoupení obilí s sebou přinesli, jim do pytlů vložiti. Tak jedná i laskavý Otec nebeský se syny svými: Odplacuje jim životem věčným, udělív jim prvé milosti Svou vše, čímž by ho dosáhli. Odvolává se na poměr tento, dle Eusebius Emesický: *) „Onen, Semuž se klaníme, aby se slitoval, již se slitoval, abychom Semu se klaněli. Ohledni se tedy, člověče, k předšlému životu svému, a zkoumej, jaká dobrodinií Hospodin tobě prokázal, jaké hříchy, k. p. smilstva a loupeží, podvodu a swatokrádeže a j. tobě odpustil, a poznáš, jak welice ty Semu díky powinen jsi.“ „Selikož pak, jak dle swatý Augustin, wšeliké hříchy, jichž jsme se nedopustili, tak považowati máme, jakoby nám je Bůh byl odpustil, ano toliko Jeho milosti od nich ochráněni jsme byli; pročez i lásku swou měřiti máme nejen podle množství wšitupků, kterěz nám byl odpustil, nýbrž i dle milosti, jižto nás od jiných nepravosti uchránil. Neroď tedy jen málo milowati Boha swého, že ti jen něco málo odpustiti měl, nýbrž s co jsi miluj Dej, protože jsi opravdu přemnoho obdržel. Neboť kdž ten, komu se dluh odpustil, wděčnosti powinen jeſt; čím více ten, komu se dar udělil pouze jen, aby jej měl. Kdo tedy od počátku života swého čistým zůstal, od Boha zajisté chráněn a weden byl; kdož pak hříchu nějakému k. p. smilstvu se byl oddal a potom k čistotě se nawrátíl, tenť milosti Jeho naprawen jeſt; ale kdo až do skonání swého

*) Hom. 8. in Pascha.

to nečistotě setrval, tenť jakožto neposlušník od Něho byl opuštěn.“ *)

Poněwadž tedy tak jest, což máme činiti jiného, leč zvolati s prorokem: **) „Naplnítež se ústa má chválou, a bych prozpěwował sláwu Twou, celý den velikost Twou.“ Kterážto slova sw. Augustin takto wysvětluje: „Což medle znamená slovo: „celý den?“ Dwišsemť že tolik co „bez přestání,“ uštwicně, wždydych Tebe chwáliti a welebiti máni: w štěstí, poněwadž mne oblažuješ; w protiwenství, poněwadž mne káráš a napravuješ; než jsem byl, poněwadž jsi mne stwořil, a když jsem býti počal, poněwadž jsi mne spasil; když jsem zhřěšil, poněwadž jsi mně odpustil, a když jsem se byl napravil, že jsi mne podporował; a setrwám-li až do konce, že mi za to sláwou wěcnou odplatiš. Protož tedy naplnítež se ústa má, ó Pane! chválou Twou a zvěstujtež w chwalozpěwích sláwu Twou na wěky!“ ***)

Nebylo by zajiště od místa, promluwiti zde o sw. swátostech, jakožto nástrojích k poswěcení našemu, zvláště pak o křtu, o swětle wiry a o milosti, které se nám jim uděluje. Poněwadž jsem wšak o tom wšsem na jiném místě byl pojednal, tu mlčením pomijim. Ale milost wšsedy milosti, swátost wšsedy swátosti, kteroužto Bůh tak hluboko se snižuje, že k lidem sštoupiti a u nich a w nich přebýwati ráci, w kterěžto se jim každo-

*) Aug. de virg. c. 40. conf. c. 7. **) Žalm 70, 8. ***) Aug. na Žalm 70.

denně za pokrm a lék k spasení věčnému podává, tu nikoli mlčením pomínouti nemohu.

Jednou se byl Spasitel v krvavou obět na spasení duší našich na kříži obětoval; v svátosti této však každodenně za hříchy naše na oltáři se nekrvavě obětuje: „To čiňtež na mou památku!“ praví Du sám. *) O převzácná památka vykoupení našeho! oběti nejpříjemnější, chlebe života, pokrme nejsladnější, večere královská, manno nejsladší, kdož Te dostojně chváliti, kdož Tebe hodně přijímati může? Kdož Tobě náležitou pokorou a dosti vroucnou pobožností se klaněti? Umdlévá duše má, pomním-li k Tobě; oněmují ústa má, mají-li mluvíti o Tobě; i nejsemť s to, abych zvěštoval náležitě přezáračnou velebnost Tvou, jak bych rád učinil! Kdyby dobrotivý Stvořitel dar tento toliko newinným a čistým duším byl prokázal, již proto byloby to dobrodini neocenitelné; ale jak nešmirná jest dobrota Tebo, že netoliko k spravedlivým vstupuje, aby je navštívil a potěšil; nýbrž neodporuje ani projíti strže ruce služebníků nehodných! Tělo Kristovo jednou toliko Sidásem bylo prodáno; ale v této svátosti tisíckrát bývá zrazeno a prodáno; jednou toliko v životě utrpěl posměch a rouhání; však ale, jak často, ach! se Mu to děje u velebné svátosti této! Jednou toliko pněl na kříži mezi dvěma lotry; ale nyní téměř každodenně mezi bezbožné hříšníky upadá. Takovými cestami a tolikým způsobem vyhledáváš, ó Se-

*) Euf. 22, 19. I. Kor. 11, 24. 15.

žijí nejlastavější! spasení a blaho naše. Staž postacíme, Tebe za to dle zásluhy ctiti a Lobě za pokrm tento převzácný povinné díky vzdáti? Jestliže služebníci pánům svým k veliké práci se propůjčují za obživu, jižto se jim od nich dostává, a jestliže wojinové z lásky k vůdci svému, od kteréhožto odplatu za činy své očekávají, ani meče, ani ohně, ani smrti se nehrozi, což medle my pro toho Pána činiti máme, kterýžto nám tak převzácný nebeský pokrm podává? — V knihách zákona starého čteme, že Bůh od synů Izraelských za mannu jim s nebe seslanou opět a opět díky činění požádal. Žádal-li pak toho Bůh za pokrm zláze a poruffeni podrobený, čím wice požádá wděčnosti naši za pokrm nebeský, kterýžto netoliko sám w sobě zláze nepodléhá, ale i tu wlastnost do sebe má, že ty, ježto jej hodně přijímají, od zlázy zachovává a chrání? Jestliže Syn Boží Otci svému za několik chlebů ječných děkował *), čím wice powinni jsou lidé díky vzdávati za tento nadpřirozený chléb, chléb života, chléb nebeský? A jestliže, abych zkrátka řekl, Bohu za pokrm, jimžto přirozený život náš zachováwáme, díky činíme, zdaliž pak to tím wice činiti nemáme za pokrm, dopomáhající nám k životu a spasení věčnému? Wždyť pak nechwálíme člověka, koně, wino, snad proto, že to člověk, kůň neb wino jest; nýbrž proto, že to dobrý člověk, dobrý kůň a dobré wino. Ži-li tedy, ó člověče! stwořiteli svému již proto díky nejwětšším po-

*) Jan 7, 11.

winen, že tě člověkem učinil, máš zajisté tisíckrát více a s nejtroucnější wděcností k Němu přilnouti, proto že ti wšse propůjčil, abys dobrým byl; jsi-li tak mnoho powinen za přirozené dary těla, jichž ti Bůh uděliti ráčil, což Mu wzdáš za dary a milosti dusse? Máš-li již příčinu Nejwyššímu wděčným býti, že tě synem Adamovým učinil, což Mu wzdáš za to, že tě, syna člověka hříšného, k důstojnosti syna Božeho powznesl? „Neboť w prawdě den, w kterém se rodíme k životu věčnému, jest“ — di Eusebius Emeský — „pro nás mnohem lepši a blaženější, než-li den, w kterém se rodíme k životu wездеjšímu, plnému nebezpečství a strašti.“

Toť jest tedy, milý člověče, opět nový swazek, nové pouto, které srdce tvé wize a spolu s těmi, jež jsem prvé udal, mocně k tomu táhne, abys ctnostný život wedl a Pánu Bohu swému wěrně a wděčně sloužil.

Slánek šestý.

Že i přewzácny dar Božeho předzřízení člověka k ctnosti zavazuje.

K darům právě wyčteným přichází jestě také dar wywolení k věčné blaženosti, jehožto se wšsak toliko oněm dostává, jež Bůh od věčnosti w radě moudrosti Swé k životu věčnému wywolil. Za dar tento wzdáwá apostol Pawel nebeskému Otci swým a wšsedh wywolených jménem tworuci díky, řka: „Zweleben budiž na wěky Bůh, otec Pána nasseho Ježíše

Krista, kterýchž požehnal nás wšselikým požehnaním duchownim dary nebeskými w Kristu, jakož wywolil nás w Něm před ustanowenim swěta, abychom byli swatí a neposskwrněni před obličejem Jeho w lásce, a předzřídil nás k zwolení za syny skrze Ježíše Krista pro sebe.“*) To též dobrodiní welebí také královský pěvec, řka: „Blahoslavený, kohož jsi wywolil a přijal: obhýwati bude w siních Tvých.“**) Protož dar tento právem darem nade wšsech dary a milosti nade wšsech milosti nazwati lze; jestiž milosti nade wšsech milosti, jelikož se nám beze wšsech předcházejících zásluh nassich pouze z neskönčené dobroty milosrdenství Božího ude- luje. Dnt sice nečini žádnému křiwdy, ba nao- pať každému dostatečné milosti k dosažení bla- ženosti wěčné propůjčuje; ale přec co swrchowaný a milosrdný Hospodin některým wywolencům mi- losti své u wětšii hojnosti poskytne. Jestliž dobro- dinim nade wšsecka dobrodiní, netoliko že wšsecka ostatní welikosti přewyšsuje, nybrž i také že zá- kladem jest wšsech ostatních. Neboť jak mile Bůh člověka k dosažení království wěčného wywolil, určil mu i wšsecky ty milosti, jichžto k dosažení cíle tohoto potřebuje, jakož sám ústy proroka swého di: „Láskou wěčnou milowal jsem tě: protož přitáhl jsem tě, smilowam se.“***) Jestliže žřetelněji wyjadruje to aposstol ná- rodů, řka: „Nebo kteréz předzvěděl, ty i

*) Efez. 1, 3—4. **) Žalm 6, 4, 5. ***) Jer. 31, 3.

předzřídil, aby byli připodobněni obrazu Syna Jeho, aby On byl prvorozený mezi mnohými bratřími; kteréz pak předzřídil, těch i povolal, a kterýchž povolal, ty i ospravedlnil, kteréz pak ospravedlnil, ty i oslavil." *)

Když totiž Bůh ve svém laskavém a prozřetelném řízení všeho, což jest, některého člověka k věčné své slávě zvoliti ráčil, tomu uděluje pro tuto jemu prokázanou milost mimo to i mnoho jiných zvláštních milostí, opatřuje ho otcovsky vším, co k pramilosti oné směřuje, čím by s ni hodně spoluičinkoval, v ni setrval a konečně svého blaženého cíle dosáhl. Jako otec některý pozemský, určiv syna svého buď k kněžskému anebo jinému učenému stavu, již od prvních dětských jeho let celé chování a vyučování jeho tak řídí a pořádá pečlivě, aby k dosažení téhož vytknutého cíle nápomáhalo; tak i nebeský otec uvádí i toho člověka, kteréhož si byl k věčné slávě vymolil, svou laskavou péčí na cestu spravedlnosti, po kteréž by jí dosáhl, a provádí ho na ní věrně a stále, až konečně k žádoucimu tomu cíli dospěje. Kdybychom tedy znamení takového svého vymolení na sobě pozorovali, budmež stvořiteli svému za tuto pramilost wděčni, co jen můžeme. Nebo byť i poznání toho tajemství oku lidskému nedostihlé bylo — neboť „newi člověk, zdali lásky čili nenávisti hoden jest," **) — mohou se

*) Řim. 8, 29—30. **) Řaj. 9, 1. —

přec jisté známky dosaženého ospravedlnění člověka, spolu i za známky jeho vyvolení považovati a z toho poněkud s pravdě podobnosti lze souditi, že jest i k slávě věčné předurčen. Jakož tedy není nejmenší známkou dosaženého ospravedlnění, když byl člověk život svůj úplně napravil: tak jest i setrvání v dobrém životě spolehlivou známkou jeho vyvolení. Kdo tedy mnohá léta v bázni Boží strávil a se co nejobedlivěji každého těžkého hříchu varoval, ten by směl se i důvěrně nadíti toho, co di sv. apostol, *) že totiž Bůh ho „útvrdí až do konce bez úhony ke dni příští Pána našeho Ježíše Krista,“ a že blaženě dokoná, jakož byl počal.

Zatím pak nikdo s jistotou vědėti nemůže, setrvá-li až do konce, jelikož i onen moudrý Salomoun, živ jsa po mnohá léta bohabojně, na konec života svého do hříchů upadl, což pak toliko za zvláštní výminku obvyčejného řádu a pravidla jmíno býti má, jak tomu Salomoun ve svých příslovích učí, řka: „Přísloví jest: Mládenec podle cesty své, také když se sestará, neuchýlí se od ní;“ **) kdo totiž z mládeí horlivě si ctnosti hleděl, i v pozdějších letech svých od ní neupustí. — S těchto a podobných znamení, jež učitelové církevní udávají, může ten, kdo jich na sobě znamená, v neskonalou dobrotivost Boží pokorně se důvěře domniti se, že k vyvoleným náleží, neboť jakož

*) I. Kor. 1, 8. **) Přisl. 22, 6.

W dobrotimost Boží doufá, že blaženosti věčně dosáhne: tak i pokorně se domnívati může, že jest z počtu těch, kterých předzřiveni jsou k též blaženosti věčné, poněvadž jedno z druhého vyplývá.

To když tak jest, považ, ó člověče! jak velmi Hospodinu, Bohu svému, za toto nestonale a převelike dobrodini zavázán jsi, zapsán jsa totiž w knize oné, o kteréž Spasitel aposto-lům svým dí: „Ale však z toho se neradujte, že se vám poddávají duchové: ale raději radujte se, že jména vaše napsána jsou w nebesích.“*)

Daké to w pravdě nerůslovné štěstí, od věčnosti, co Bůh Bohem jest, od něho milování a vyvolenu býti; od počátku věkůw w Jeho nejšťastším lůně spočívati; že synovství Božího je radovati již od té doby, kdežto Jeho Sedno-rozený Syn z bytosti Jeho zplozen jest w zářící slávě svatých, ani w Božské Jeho myslí přítomni byli!

Povaz tedy, milý křesťane, jednotlivé připadnosti, s tímto Božským zvolením spojené, a nalezněš, že každá z nich sama pro sebe jest převelikým dobrodininm Božím, a že ti každá pohnutkou býti má, abys Ho nade všecko miloval. Nejprvé považ velebnou vznesenost Toho, kterých tě vyvolil: Tenť jest Bůh sám, jenž k své nesmírné blaženosti a nekonalému bohatství svému ani tebe, ani jiného člověka potřebi ne-

*) Luf. 10, 20.

měl! Hleď pať za druhé, jať nehodným proti tomu jest ten, kterýž w ywolen jest, jsa jen bídné a smrtelné, wšsem neduhům, nesnážím a potřebám života podrobené stwoření; propadlé i prvotním i wlastním hřichem trestu wěčnému. Rozvaž za třetí, jať weliké w ywolení toto jest, protože ti důstojnosti dodává, nad niž neni nižádné wětší, že totiž synem Božím a dědicem králowství Jeho se stáváš, bera podíl w sláwě Jeho! Při tom jest za čtvrté w ywolení toto darmo, neboť se ti ho dostává před každou twou zásluhou, z pouhé milosti Boží, dle uložení wůle k chwále a sláwě milosti Jeho, jať di apoštol. *) Když pať dobrodini nějaké darmo se dáwá, tím mocněji k wděčnosti zawažuje. Wiz pať dále za páté, jať dáwné jest dobrodini to, poněwadž nebylo teprw se stwořením swěta uděleno, nýbrž mnohem dříwe — jest totiž wěčné co Bůh. Onť sám jsa wěčný i w ywolerance swé wěčně milowal, posawade miluje a na wěky milowati bude, hledě k nim s otcowskou milostí a lástkou a prohlédaje k blaženosti té, k kteréž je w ywolil a předzřídil. Konečně rozvaž za šesté, jať řídká jest milost ta; jať přejšťastný totiž loš tobě připadl, když tě Bůh z tolika tisíců lidí diwočých a zpuštělých powolal do počtu těch, ježto k životu wěčnému si zwolil. Proto tě tedh odloučil od zkažené části pokoleni lidského, kteréž pro swé hřichy zatraceni wěčnému propadlo, a z kwasu zkaženého učinil

*) Efez. 1, 5. 6.

tě takměř pokrmem andělským, účastníkem společnosti blahoslavenců svých. Při tom rozjímání málo psáti, ale mnoho, mnoho, mnoho pováziti lze, jak totiž každý dle zvláštních darů, jež byl obdržel, wděčen býti může a má. Wůbec pak jest i pozorování hodno, jak skromný jest počet wywolenných, jak veliký wssak počet zawržených; tento jest, jak Salomoun dospědčuje, nescíslný.

Nepohne-li pak sebou nic, co jsem posud řekl, pohniž sebou alespoň to, co Otec nebeský w nesmírném slitování uzavřel učiniti, aby se ti daru wywoleni toho dostalo. Určil jednorozeného Syna svého w život tento bídný wyslati, předrahou krew Jeho proliti a takto sřze Jeho své Božské předzřizeni toto wykonati. Saky tedy čas postaci k pojmuti takového slitování? Který jazyk lidský velikost Jeho wyjádři? Které srdce je pociti? Saky mi pak službami byl by člověk w stavu za to se odsloužiti? a jakou láskou lze takowouto Božskou lásku odměniti? Kdož by byl tak neděčným, aby po kratičkou tohoto času dobu nemilowal Toho, kterhž si jej od věčnosti tak zamilowal? Kdož by si Jej za přítele přede wssemi nezwolil? Jestliže písma swatá přítele starého nad jiné wychwalují, kdož by za wssedky přátele na světě přizeň a náklonnost nejstaršího tohoto, věčného přítele, Boha, dáti chtěl? A jestliže mnoholeté a od nepamětných věků trvajici užívání statku práwo k němu udili tomu, kdo žádného jiného práwního důvodu nemá: jaké práwo má na nás Bůh, ježto od začátku věků Jeho jsme a tak již tímto právem Semu přináležime! Z toho

rossého zřejmě lze poznati, že není na tomto světě nijádného zboží, kteréž by se za tento dar dáti smělo, aniž jakého může býti utrpení, kteréž bychom neměli rádi a ochotně pro něj podniknouti.

Kdyby nám zjevením Božským vědomo bylo, že člověk chudý, jenž od dveří k dveřím chleba žebře, takovým jest vyvolencem Božím: kdož by tak necitelným byl a se zdržel, aby před nim na tvář nepadl a nelibal sšlepějí nohou jeho? Kdož by v nejhlubšší uctivosti a pokore nohy jeho neobjal a jej nepozdravil aš takto: „Požehnaná a blahoslavená jsi ty, jsa jeden z oněch šťastných vyvolencův Božích, jenž budeš někdy přijat v blažené sbory andělské, budeš pěti s nimi chvalo zpěvy věčné. Ty budeš účasten slávy a říše nebeské a patřiti na oslavenou tvář Pána Ježíše Krista a nejsvětější Rodičky Jeho! O požehnaný ten den, v kterémž jsi se zrodil, a požehnaná mnohem více hodina, v kterouž s životem tímto pozemským se rozloučíš, abys život nový, život věčný započal! Blahoslavená země, po kteréž kráčíš, neboť nosí poklad nevyhromnaný; blahoslavené jsou strasti, které podnikáš, chudoba a bída, kteráž tebe svírá; neboť otvírají ti cestu k životu věčnému! Nechť bolest a zármutek tebe zde co temná mračna obklopují, zmizíť ona ve světle naděje, kteráž svítí tobě!“

Tak asi mluvili bychom k tomu, o němž bychom jistě věděli, že k vyvolencům Božím náleží. Kdyby přišel mezi nás králewic mladý, jediný dědic říše veliké, opustili by bezpochyby všickni obyvatelé krajiny této domy své, jdouce

jemu slavným průvodem vstříc, spatřit mládence, jemuž dle obecného mínění světa tak přemvelkého štěstí se dostalo, že jest dědicem weffskeré říše. Sim více wšak byl by obdivu hoden ten, o kterémž by se jistě vědělo, že k blaženosti věčné wmwolen jest? Neboť beze wšší zásluhy a beze wšseho práwa narozen a určen jest: nikoliv aby na krátký čas pozemskou vládu wedl, nýbrž aby s Bohem samým a swatými Jeho na wěky wěkůw panował. Patnoť tedy z toho, jak nemyslowitelně wděčným, ó křesťane! má býti Bohu ten, jemužto se tohoto nesmírného dostalo daru, k wěčné blaženosti zwolenu býti! Nikdo nemni, že bys od dobrodiní tohoto byl wyloučen; jen hled, ať wěrně powinnosti swé plniš a neustáváš snažiti se po dokonalošti, abys, jak sw. Petr *) di, „skrze dobré skutky jisté učinil powolání a wmwolení swé,“ neboť jistě wěřim, že, kdož tak čini, spasení dojde. Mimo to pak milost a pomoc Boží nikoho neopustila, aniž opusti, kdožkoliv k poswěcení swému spoluoučinkuje. Přeswědčení tedy jsouce o obojí pravdě této, setrvejmež w dobrém a kojme se tou nadějí, že w blažený počet wmwolencůw Božích náležíme!

Článek sedmý.

Sedmý hlawní důwod, kterž nás k etnosti powzbuzuje, jest smrt, z čtyř posledních wěcí člověka prwní.

Každý z položených posud důwodů měl by již sám o sobě člověka k tomu přiměti, aby se

*) II. Petr. 1, 10.

wšecet oddal službě Hospodina Boha swého, je-
muž tať mnohonásobně powinowán a zawázán
jest. Ale poněwadž lidé wůbec raději odměnou
a ziskem, anebo bázni před trestem nežli citem
pro powinnost pohnouti se dáwaji k dobrému,
uznávám za prospěšné, abych mimo to, co již
o věci té řečeno, poukázal tať na weliké od-
měny, jichž se ctnosti zde i na onom swětě do-
stává. Dvě nejwětšiji pohnutky k ctnosti jsou
tedy sláwa a blaho, jezto ctnosti dosáhneme, a
tresty, jimž ujdeme. Jsou, ať tať dím, dvě wesla,
jejichž pomoci baučlivé wodopusty života tohoto
znikneme. Protož i sw. Frantisek i sw. Dominik
jednim duchem jsouce wedeni, oba bratřim swým,
co hlasatelům slowa Božeho nařídili, aby neřá-
zali než o ctnosti a neprawosti, o odměně a tre-
stu; jedním aby poučowali, w čem pobožný život
záleží, druhým pať lid k takowému životu po-
wzbuzowali. W témž i wšickni učitelowé křesťan-
ské moudrosti se shodují, že odměna i trest jsou
jako dvě záwaži nebo pružná péra, kteráž hodi-
nowý stroj života wezdejšjšího ženou. Neboť tať
slabá a bidná jest wůle naše, že nikdo ctnost
nekoná pro ni pro samu, nýbrž jen ohledem
k odměnam, jichž za ni očekává, anebo k trestům,
jichž se obává, kdyžby ji nekonal. Poněwadž pať
nelze ani trestu hrůznějššího, aniž odplaty wětšiji
pomysleti nad zatracení wěčné a nad sláwu ne-
beskou, pojednáme o obou nyní, wšak položime
před tím dvě jestě rozjímání, o smrti a soudu,
protože obé časem předcházi. Majit zajiště jednot-
livé tyto články přewelikou wáhu do sebe, aby

každého k ctnosti povzbudily a od hříchů zadržely, dle výroku mudrce říkujícího: „Paměťliv buď na poslední věci své, a na věky nezhřešiš.“*)

Počneme tedy o smrti, jenž jest první z čtyř posledních věcí člověka. — Rozjímání o smrti mocně dojiti musí mysl každého z nás, poněvadž jest nemyhnutelná, všeobecná, obyčejná; dojem pak ten jest tím větší, pomníme-li, že v smrti veškerý život náš soudu zvláštnímu zvrubně podléhá, jehožto výrok i pro soud všeobecný platí, protože čeho se každému v hodině smrti dostane, nikdy více se neodvolá.

Uvšak jak hrozný soud tento jest, a jak přísný účet tehdaž od tebe požádán bude, o tom nemim svými slovy tě poučiti, ale z jistého příběhu to znamenej, který nám sv. Jan Klimakus co očitého svědka takto vypravuje:**) „Nemohu mlčením opominouti udalost, kteráž se v klášteře, kdež jsem dříve obýval, s jedním poustevníkem byla přihodila. Poustevník tento po dlouhý čas povinnosti svých zanedbával, nijádné péče o spasení duše své nemaje, až posléze nemocí těžkou nawištiven jsa, již již k smrti pracoval. S upadl jednou u veliké těžké mdloby a kdž byl as po hodině opět k sobě přišel, poprosil mne i ostatních bratří přítomných, abychom odešli, načež dvéře k světničce své zazditi dal. Takto od nás odloučen ještě dvanácte let v přísné samotě strávil, s nikým nemluvě, aniž poživaje

*) Eccli. 7, 40. **) Scala parad. grad. 5.

čehoš jiného, leč chleba a vody. Dbíral se tou jedinou myšlenkou o hrůzách smrti a soudu Božího, jakož se duchu jeho v oné mdlobě byly objevily, a rozjímání to tať ho dojalo, že bez pohnutí a vřecel ztuhlý seděl, zraký své stále na jedno místo upíraje, co slzy bez přestání z očí jeho téměř tolem se řinuly. Když konečně hodina smrti jeho se byla přiblížila, odezdívšse vchod světničky jeho, vtročili jsme tam, abychom mu vším potřebným posloužili. Na žádost nassi, aby k poučení nassemu několik slov promluvil, nemohli jsme od něho wyzvědět leč slova tato vážná: „Koho jedenkrát myšlenka smrti dojala, ten nikdy více nezhrěší.“ S užasli jsme hledíce na muže tohoto, jenž nedbaje prvě spasení svého najednou tať se změnil a zcela se obrátil.“ Tať wypravuje sv. Klimakus, kterhž nám udalost tuto co očitý svědeč ve spisech svých zachoval, tať že o ni, jakkoli více nepodobná býti se zdá, nikomu právem pochybowati nelze. — Tať mnohé poučení nalezáme v příběhu tomto, bázni a hrůzou naplňujícím, zvláště, kdž povážime, k jať tuhému životu se poustevník po svém hrůzy smrtelné spatření odhodlal a že v něm tať dlouho až do posledního okamženi svého setrval! Vidíme z toho, že nade vši pochybnost pravdivá jsou slova mudrcova, an dí: „Pa-matuj na poslední věci své, a na věky nezhrěšíš!“

Destliže tedy pomyslení na smrt samo o sobě duši hrůzou před smrti naplňuje, a ji tať mocně od hříchu odlučuje, prospěje k zvyššení spasitel-

něho účinku tohoto, přihlédnouti něco bližší k jednotlivým okolnostem, kteréž obyčejně smrt promážívají.

Budiž toho pamětliv, že jsi člověk a křesťan: jsa člověk, jistotně umřeš, jsa křesťan, jistotně po smrti své učet ze života svého vydáš. Pravdě této neomylné uči nás víra, každou pochybnost o věci této zamítajíc; zřusšenost pak denně před očima nassima ji dotvrzuje, okazujíc nám, že nikdo, buď si císař, buď si král, buď si kdokoliv jiný, všeobecnému osudu tomuto neujde. Přijdeť den, jehožto jitra uzříš, večera neuzříš; přijdeť jistě, — ale kdy? zdali dnes již, anebo zejtra, tof nejisto; — přijdeť den, kdež ty, jenž nyní rádky tyto čteš a jsa zdráv a silen, dny života svého dle toho počítáš, co jesttě na tomto světě činiti a vykonati hodláš, přijdeť, já řku, den, kdež na lůžku bolestném ležeti budeš, očekávaje každé okamženi, že tebe zachováti smrt a soud že pak nad tebou se vyřkne, od něhož nebude odvolání nijádného k soudci vyššimu.

Zvláště pak považ, jať nejistá jest hodina tato, anať obyčejně přichází, kdž se jí člověk nejméně naděje a v největší bezpečnosti na ni ani nepomyšlí, ba naopak práwě k záměrům se chystá, které k životu dalššimu a dalššimu směřují. Protož i o smrti písmo dí, že přijde jako zloděj, který v noci se přikrádá, kdž lidé v tvrdém spánku pohřivení příchodu jeho ani netušívají.

Předchůdcem pak smrti bývá obyčejně těžká nemoc, promázena jsouc zároveň mnohým utr-

penim a bolestmi, tisnic wesměš nemocného a působic mu trapných dnů i noci, a upravujíc takto cestu poslednímu jeho hosti — smrti. Nic tu nespomáhají léky, ani masti, ani wýwarý, ani zahřívání a podkuřování, ani sřawky, ani pilulky; nic neprospěje wseliké sebe laskawější ošetřování a obsluha přátel; nic umění lékařské a laskawá péče příbuzných. Neboť jako wůdce polni, nějaký twrdý hrad stěci usiluje, nejprwe hrubou střelbou mezeru w hradbách prorazití hledí, pať místo celé swirá, wníknouti tam a je obsaditi se snaží; tak obyčejně těžká nemoc před smrtí předcházejíc potirá náramnými bolestmi wesskerou sílu životní, že nemocnému ani we dne ani w noci oddechu nepopřává, nýbrž úd po údu weskřze probíhá, až duffe ubohá odewřad sewřena, hrad swůj déle brániti nemohouc, již ho držeti nedostačuje, a opuřtíwřsi tělesnou tuto schránku swou, prchá a na wěčnost se ubírá.

Když tedy wřsecky okolnosti poukazují, že nižádné k životu neni naděje, žádného wice powřtání a poslední hodina se již již přiblížuje, jaká tu přenáramná úzkost a strach pojímá pať duffi umírajícího! — — Tuť wřstoupí celý twůj předewřřlý život jessťe jednou se wřsemi poklesky twými jako nějaký přízrak před tebe, a widíš, že již nyní se wřřim se rozloučiti musíš, k čemu srdce twé na tomto swětě lnulo; manželku, dítky, přátele, rodiče, čest, statky, bohatřtwí, poklady, zkrátka wřsecko, co s žiwobytím twým byř sebe užěji spojeno jest, nastane ti opuřtiti. Znenáhla ukazují se jistí předchůdcoré nastáwající smrti:

Pot studený vyrazí se na čele, hluboko zapadlé oči se kálí, pohledem nepokojným o vnitřní úzkosti dusse svědčice; ruce i nohy sthdnou co led; tvář bledne, rty i nehty sinaví, jazyl dřevění a těžce toliko a pracně dere se dech temným chropotem z vyshchajících prsou; puls ustávající jde nestejně, brzo zdouha, brzo rychle, ale vždy slaběji a slaběji; celé tělo pozbývá přirozené teploty své a vssecky údý tuhnou. Tak musí člověk u vykročení z tohoto světa splatiti bolesti jiných, jimiž w tento svět wkročil; bolestně umírá, tak jako bolestně se rodil. Tim způsobem se spravedlivě wyrowná vykročení jeho z života tohoto s wkročením w něj; jedno i druhé jest bolesti plné, wkročení plno bolesti matčiných, vykročení plno bolesti vlastních.

A w takovém stavu nastává poslední zápas vyshleného žiwobytí s mocnou smrtí; žiwě tu umírajícimu napadá vsse, co mu nastává: rozloučení se s životem, uložení těla w tmavý hrob, kdež shnije a zpráchníwi, jsouc pokrmem čerwům. Ale nejvíce děsí ho budoucí osud dusse, která se snad za okamžení od těla odděli, a o které newi, kam se dostane. Tuť pať ti předstoupí před oči spravedlivý a přísný soud Boží; tuť powstanou vssecky hříchý twé, jichž jsi se kdý dopustil a jezto nyní na tebe před soudnou stolicí vssemohoucího budou žalowati; tuť pať nahlédneš, jať weliké a sseredné byly nepravosti twé, i jať lehkomyslně jsi se jich dopoušťel; tuť proklinati budeš den, w kterém jsi zhřessil; tuť zlořeciti budeš offemetným žádostem, jezto tě tať často k hřichu

lákaly; tuť nebudeš moci ani pochopiti, jak jsi jen mohl po wšech těch ničemných a klamných wěcech bažiti, ježto nyní tať nezřízeně miluješ, kterěz tě do nebezpečenství nejwětšsio uwrhly — do nebezpečenství wěčně zatracenu, odsouzenu býti k mukám nejstrašlivějšsim, wěčným, na něž jen pomněti již dušsi tvou w poslední hodině smrtelné s newýslownou úzkostí trýzní. Neboť wšedky rozkossé wездеjšsi dáwno již pomínulé, bywše samy w sobě liché, před soudem se bližicim objewí se w celé své holé nicotě; co wšak býwalo samo w sobě wážné, toť se ti pať objewí we své ohromné velikosti, protože to tehďáž w tať důležitých okolnostech z cela poznáš. S poznáš, že jsi pro marnou a lichou, ať uedim hanebnou rozkoš o tať wznesené radosti a newýslowné blaho se pripravil; kamkoliw oči obrátíš, nikde nenalezneš spásh, ale wšude jen hrůzu a bolest. Déle žiwu býti nelze, k pokání neni wice kdy; dnové tvoji spočteni jsou! Wšedko, k čemuž jsi na swětě láskou nezřízenou přilnul, a čeho jsi sobě nejwice wážil, wšedko to nic ti neprospěje. Modly, kterým jsi se druhdy kláněl, nemohou pro tebe nic učiniti; ba naopať nyní práwě to wědomi tebe nejwice trápati bude, že jsi jim w bezuzdné žádosti wšedken swůj žiwot, wšedku swou snažnost wěnowal. Už se tedy w tomto tať hrozném okamženi octneš, rei medle, jak ti bude? co si pomyslíš? co řekneš? kam se obrátíš? k komu se utečeš? — W žiwot se nawrátiti pouhá nemožnost! opustiti ho hrůza nesnesitelná! Což tedy učiniš? „W ten den,“ di Hospodin ústy

proroka svého, „zapadne slunce o poledni a uvedu tmy na zemi w den swětla a obrátím slawnosti wasse w kwilení a wsecky zpěvy wasse w nářek, a bude smutek a kwilení jako nad jednorozeným a poslední věci její budou jako den hořký.“*)

O slova strasslivá! slova srdcem i sebe tvrdším mocně pohybující! „W ten den,“ praví Bůh, „zapadne slunce o poledni.“ Tu se totiž hříšníkům nesmírná provinění jejich představi, aniž užři, že spravedlivý Bůh nit života jejich přetíná, a mnozi pak z nich strachem a úzkostí trásti se budou, žádné naděje k spasení nemajíce, jen malomyšlně se strachujice, že jsou zatvrzení a od milosrdenství Božího na věky věkům odloučeni!

Budiž i, že jsou ještě w poledni, že jsou ještě na živě (čas života jest totiž co poledne čas zásluby a winy); oni wšak domníwati se budou, jim že nelze wice užadné zásluby získati, jim že wšeliká cesta k zásluze zamezena jest. Strach totiž na člověka mocně účinkuje; to co malé jest, jako hrozné mu představuje; čeho tu ani není, toto mu jako přítomné na oči stawí. Když takto působí strach před malou, často jen domnělou věcí, čim wice strach opravdowý před tímto hrozným, wěčným nebezpečím?

Jest owšem člověk umirající ještě na živě a u prostřed přátel swých se nachází; ale domní-

*) Amos. 8, 9. 10.

wá se nicméně, že již již muſy zatracencůw trpí, a pokládá se takorſka touž dobou i za živého i za mrtvého; neboť co ho jednať rmouti, že wſſecko zde zůſtawiti muſí, trápi ho i pomnění na to, co ho očekává. Protož blahoſlawí ty, jimž popřáno jeſtě po něm děle na ſvětě zůſtati, a záwiſt tato boleſti jeho množí. Semu tedy opravdu zapadá ſlunce o poledni; neboť kamkoliv oči obrátí, wſſude wídi ceſtu k nebeſům zawřenou, a žádný pableſť ſwětla neoſwěcuje temnou jej obkličující noc. Neboť pohledne-li wzhlůru k mi-loſrdenſtwí Božímu, uzuává ſe za nehodna, aby ſe Bůh nad nim ſmilowal; pomní-li k ſprawedl-noſti Božíſké, hrozi ſe třeſtů, k nimž jať ſe do-mníwá, Bůh jiſtě ho odsouditi muſí; i nahlíží, že mu poſud doſti času bylo popřáno w životě, jenž byl dnem jeho, ale nyhni že naſtává den Páně, ba jemu že již naſtal! Pomní-li na život ſwůj minulý, nenalezá leč winy; hledi-li k při-tomnoſti, newídi leč ſmrt; pohledne-li w naſtá-wající budoucnoſt, ſpatřuje ſoudce, kterýž úſudek ſwůj co newidět nad nim wyřkne. Slowem, že wſſech ſtran obkličěn jeſt úzkostí a hrůzou; co ſi má tedy počiti, kam ſe obrátiti?

„A za jaſného dne uweďu tmy na zemi,“ di prorok dále; t. j. co tě prwé těſſilo a blažilo, tehďaž tě nejwice boleti bude a utrobny duſſe twé rozerwe. Zdravému owſſem radoſt nemalou působí ditky jej milující, přátelé wěrně po bohu mu ſtoující, zboží ſſetruoſtí a při-činliwostí ſe wzmaňující, důſtatek konečně wſſeho, coſkoli jen oko a ſrdce ráci. Ale wſſecka tato

pozemská blaženost promění se v bolest, a naplní duši trpkými mučkami v hodiině smrti. Neboť jako přítomné a okamžité požívání všeho toho, po čem srdce dychtí, člověka k jaré veselosti vybízí, tak těž zmocňuje se ho zármutek a bolest prudká, když se s ním rozloučiti má. Protož odstupují dítky od lůžka otce, an se z tohoto světa ubírá, a věrná manželka odvrací obličej svůj, aby pohled její umírajícímu manželi nepůsobil žalu většihó. Neboť ačkoli duše již brzo tělo opustiti a na svou dalekou a osudnou cestu se odebrati má, bráníť tu prudký žal s umírajícím se rozžehnati a takto povinnosti přátelství a lásky zadost učiniti. Zestliže jsi již, milý čtenáři, někdy v postavení takovém byl, tu pravdu slov mých snadno uznáš; pakli nic, ptej se těch, kteří ze zkušenosti o tom více vědí, neboť „kteříž se plaví po moři, vypravují nebezpečenství jeho.“ *)

Když tedy okolnosti, které rozloučení se s tímto světem provázejí, člověku tak bolestné a těžké jsou, jak mnohem těžnější jest to, co mu nastane, jak mile duše z těla vyjde. Za se octne ihned před soudcem nejspravedlivějším, aby mu přísný účet ze svého v těle přebývání vyдалa. Ale jak velmi se toho obávati máme, na to netáž se milovníků světa tohoto, kteří takměř v Egyptě, to jest v krajíně temnosti přebývají, a slepotou poraženi jsouce, v bludech sferedných žijí; nhybž o to k mužům svatým

*) Sirach 43, 26.

obrat se s potazem, kteří bydlejí v zemi Gesen, sluncem pravdy osvěcené; oni tě i slovy i příklady poučí, proč že soud onen a učet přehrozný jest.

Veliká zajisté byla spravedlnost Dawidowa a přece takový strach měl před soudem Božím, že zvolal: „Nevcházej v soud se služebníkem svým, Hospodine, neboť nebude ospravedlněn před obličejem tvým žádný živý.“ *) Sakkoli nábožný byl život sv. Arsenia, přece kdž se hodina smrti jeho přiblížila, hojně slzy proléval, celý se chvěl, tak že všickni vůkol stojící s úžasem jali se ho po příčině toho tázati: Co pláčeš, otče, co se chvěješ? Což se umřítí bojíš, nic jinak nežli jako jiní lidé? „Dvšem že se strachuji,“ odpověděl onen, „a tento můj strach prowázel mne po celý čas, co jsem poustevníkem.“ — O swatém Agathonowi se povídá, že po tři dny v posledním tažení ležel, maje oči v sloup obrácené. Kdž bratři ho budili, otazujice se, kam nyní myslí, odpovéděl jim: „Stojím před soudnou stolicí Boží.“ A kdž tito dále se tázali, zdaliž se bojí, řekl jim: „Vždy jsem se snažil, co jsem mohl, abych příkázání Boží zachovával; avšak jsem pouhý člověk; nikdy nemohu vědět, libi-li se Bohu skutkové moji, čili nic.“ S řekli bratři: „Nemůžeš-li pak důvěřiti se v skutky své, které jsi dle zákona Božího konával?“ — „Před Bohem,“ odvětil, „nespolehám na nic; neboť jinak soudí Bůh, jinak lidé!“

*) Žalm 142, 2.

Neméně dojímavý jest příklad, kterýž sv. Jan Klimakus o jiném řeholníkovi vypravuje. Položme ho k lepššímu vzdělání vlastními jeho slovy: „*W klášteře nassem,*“ tak di, „bydlel bratr, jménem Štěpán, který velikou náklonnost k životu soukromému a odloučenému jevil. Strávil tedy dlouhý čas v tuhé klášterní kázi, a významává se jak posty a mrtvením těla, tak zvláště darem slzi i mnohými jinými ctnostmi zbožného života, vystavěl si chýšku na úpatí hory, na které druhdy Eliáš vidění Božské měl.*) Ale jakkoli v nábožnosti byl prospěl, větší ještě pokání si uložil, a odebral se na poušť k poustevníkům nejprísušší život vedoucím. Na tomto všeho lidského obydlí prázdném, od všeliké pomoci lidské vzdáleném místě (byloť na 24 mil od obydlené krajiny vzdáleno) strávil ještě několik let v úplné samotě, a pak opět stárim jsa sesslý, do chýsse na úpatí hory svaté se přistěhoval. Tamť bydleli dva nábožní poustevníci z Palestiny. Tu po nemnohých dnech upadl do nemoci na smrt. Den před skonáním svým najednou vzhopil se jako ze sna; očima otevřenýma hledě kolem sebe v levo i v pravo, mluvil hlasitě, že to všickni okolostojící slyšeli, jako by někomu odpovídal: „Ano, to je pravda; ale já se za to tolik a tolik let postil a z toho se kál!“ A hned zase na to: „Nikoli, tohoť jsem nečinil; vy lžete.“ Pak opět: „Ano, známť se k tomu, ale dlouho jsem

*) Šorb. III. řácl. 19.

to oplakával a bližním svým sloužil.“ Sned na to opět pravil: „Ano, toť pravda; nemohu nic proti tomu říci, ale doufám v milosrdenství Boží.“ Hrozný zajiště a strasslivý byl přísňý tento a newiditelný soud všem přítomným, na němž se umírajícímu starci taková provinění předstírala, k kterým ani on sám se úplně nepřiznával, jakkoliv v tuhé samotě po čtyřiceti let hříchů své byl oplakával a za ně pokání činil. A tu na mnohé žaloby neměl co odpověditi, než že „spravedlivé jsou a nemohu leč doufati v milosrdenství Boží!“ Jakkoliv bezúhonný a zbožný byl život swatého muže tohoto na zemi, nicméně nelze říci, jak se soud nad nim ukončil a jaký výrok nad nim jest wynešen.“ Už potud slova sw. Klimenta, důstatečně dokazující, jak velmi se lehkomyslní a hříšni lidé obáwati mají konečného oddělení duse od těla, když i swatí tak se ho strachovali. Kdyby se však nad tím pozastawoval, že i sami prawi a wěrní služebníci Boží soudu Božího se strachují, tomu odpowídá sw. Řehoř řka: *) „Pomysli-li duse spravedlivého na wšedňo, co se v ni dělo, pojme ji strach hrozný před soudem Božím; nebo byt by byla sebe wyššího stupně dočonalosti dosáhla, není přece prosta wší bázně, poněwadž přísňost soudu tohoto si představujíc, tu bážni, tu naději dojata se cítí; newít totiž, jak soudce wěčný, až se před Něho dostawí, s ni naloží, zdali to a

*) Gregor. lib. IV. mor. cap. 2.

ono promine, či potrestá. Neboť svatí mužové, jakkoliv jisti jsou, že něčehož hříšného skutkem se nedopustili, dobře si též vědomi jsou a hrozí se zlých myšlenek, které snad častěji na mysl jim tanuly. Neboť jakkoliv vně působiti mohou, aby neklešli skutkem, nemohou nikdy tolikéž působiti uvnitř, aby neklešli myšlením. Často tedy i spravedlivým mimo jich vůli nezřízeného co si napadne, co dobře na sobě pozorují i jakou vinou před očima Božima jest, přisně uvažují. S ačkoliv se pro to vždy obávají spravedlivého soudu Božího, přec je tehdáž větší strach pojímá, když se jim to okamžení blíží, že z tohoto světa vykročiti a před soudnou stolicí Božskou postarviti se mají; hrůza ta se tím více rozmáhá, čím blíže odplata věčná k nim přichází. Zraků jich duševného nekali žádné blouznění myslí; odloučení jsouce ode všeho, co by jich mysliti mohlo, nevidí nic jiného, leč sebe a toho, jehožto soud se k nim blíží. — Vyrůstá strach jejich, čím více se k nim ten soud přibližuje a odloučení se od těla jim nastává; čím více přísný soud se jich téměř chápe, tím větší hrůza je pojímá. Ačkoliv v tom, co věděli, nic neprovinili, obávají se přec ohledem toho, co nevěděli, poněvadž sebe dokonale poznati a posouditi nemohou, a tak když hodina jich vykročení se blíží, útlejší bázeň a děsná úzkostlivost je svírá. S musí opravdu každá duše v tom okamžení strachem a úzkostí pojata býti, poněvadž právě po kratičké době tohoto života dochází toho, co se věčně změnití nedá." Posud sv. Řehoř.

Obávaji-li se tedy lidé nábožni soudu Božího, čím větší příčinu k strachu mají ti, kteří daleko jšouce od života swatého, největší částku let swých w marných rozkošich swětšých strávili a urazivše Stvořitele swého nescísněkrát, na zdař Bůh živi byli, o dušsi swou nijádné peče nemajice, ba kterým ani nenapadlo, aby se k poslednímu skonání swému připravili! Co má hříšník očekávati, jestliže spravedlivý uzkosti se chvěje? Kam se poděje slabá tětina, kdýž cedr libanonský bouří se káci? „A poněwadž spravedlivý sotwa spasen bude, — bezbožník a hříšník jak obstoji?“ *)

Řci, člověče, jak ti bude w té hodině, až se rozloučíš s životem tímto a k onomu soudu Božimu se dostavíš sám a sám, nahý a chud, bez zástupce, jenž by se tebe ujal, mimo skutky dobré, které jsi vykonal, průvodce nemaje, leč swědomí swé? Tuť nastane soud spravedlivý a přísný; tuť nepůjde o život a smrt časnou, nýbrž o život věčný a smrt věčnou. Kdýž pak, obtížen jsa náramným břemenem hříchů, nebudeš se moci ospravedlniti, ó jaká uzkost a hrůza zmocni se tehdáž dušse tvé, jaká zoufalost! Žal tebe opanuje hrozný, ale bude pozdě; nenalezneš ani pokoje, ani pomoci, ani nádeje! Veliké, hrozné ovsšem bylo ustrassení mezi knížaty Súdšými, kdýž Sesachům, krále Egyptského meč wítězný po ulicích Serusalemských brojil; i přišli jsou trestem, kterýž je byl dostihl, k poznání provinění

*) I. Petr. 4, 18.

a pokléstů svých. Však ale slabé jest přirovnání toto proti hrůze a poděšení hříšníka před soudní stolicí Boží! Neboť což si tehdy hříšník počne? — kam se obrátí? Kdo se ho ujme? Marný pak bude wffelický pláč, marné wffelické poání; pak bude konec modlitbám, pak nebudou nic platiti sliby a přísahy polepsení. Tak mile poslední okamžení života pomine, neplatí nižádné poání, tím méně pak spomohou zboží pozemské a důstojnosti, neboť dí mudrc: „Neprospějeť bohatství w den pomsty Boží: ale spravedlnost wyswobodí od smrti.“*)

Poznawšši pak dusse ustrassená přebídný stav svůj bezpochyby zwolá s prorokem: „Obklíčily mne bolesti smrti: a proudové nepravosti zkormoutili mne; bolesti pekla obklíčily mne; zachwátily mne osidla smrti.“**)

Uch mne přebídného! Kam mne utvřhli hříchové moji! Tak neočekávaně mne hrůzyplná hodina tato překwapila! Tak nenadále shrnul se na mne strasslivý osud tento! Což mi nyní prospěje wssechen lesť pozemských důstojností? což bohatství a nádhera? což množství přátel a veliký počet komonstwa a služebníků? Co mi nyní jsou platny poklady a zboží? aj! rubáš sprostý, těsná rakew, úzký tmavý hrob — toť wsseček můj statek, wssečko mé bohatství! Co jsem s tolikerym bezprávím nashromáždil, musím tuto pozůstawiti; jini se z toho radowati a weseliti budou, co já

*) Přisl. 11, 14. **) Šalm 17, 15.

navezmu s sebou, leč své hříchy, jichž jsem se při shledávání pokladů dopustil, za něž mne trest věčný očekává. Což mám nyní ze všech těch rozkoší a plesů? — Pominulých, nepozůstativostem mi po sobě než hořký kal, výčitky svědomí totiž, jež mne co ostré trní bodají, srdce mé drou, a veskeré, utroby duše mé věčně mučiti nepřestanou. O té mé nesmírné, nesnesitelné tuposti! O té mé na věky proklaté nedbalosti! Tak jsem jen zapomenouti mohl na den tento a nepřipraviti se k němu? Tak často mne na něj všechno upomínalo; já však co hloupec nedbal jsem na rady spasitelné. Běda mi! proč jsem poverhl lázni? proč jsem učitelů neposlechl? proč jsem si nevážil slov vyhucujících mne? Bezbožně živ jsem byl v církvi Boží a uprostřed lidu vyvoleného zprznil jsem velikými hříchy duši svou!

Tak a podobně bude hříšník učitati na nešťastný osud svůj. Takové myšlenky budou mu v posledních dobách živobytí jeho na myšlitanouti a srdce jeho svíratí mocně.

Abys pak i ty, milý křesťane, někdy nebyl tak nešťasten, a podobným způsobem nenaríkal a neúpěl, prosím a zapřísahám tě, pomni na vše, co posud bylo řečeno. S bedlivou pozorností a vždy to živě si rozjímej a představuj. Ale především toto tré si pamatuj a ani na okamžik s myšlí nespouštěj: Nejprve považ nevěšlounou hrůzu, jižto duše tvá v hodině smrti pocítí za příčinou mnohých a velikých hříchů, jimiž jsi nekoučenou dobrotu Božskou urazil. Druhé pomni, jak toužebně si tehdáž přáti budeš,

abyš byl tak život svůj strávil, že byš se naditi směl, aby Bůh ti byl w poslední hodině milostiv. Řeči pomni, jak radostně a ochotně byš tehdáž i to nejpršnějši a nejstrašnějši poání podnikl, kdyby ti bylo delšího života popráno! — Protož od nyníčka tak živ buď, jakož si w onu hodinu budeš přáti, abyš byl živ býwal!

Článek osmý.

Osmý důvod k ctuosti nás powzbuzující jest poslední soud, že čtvera posledních věcí člověka druhá.

Šned po smrti nastane soud pro každého zvláště, potom pak soud obecný wšech lidí wúbec. Tehdáž se vyplní, co di Aposstol: „Wšickni my zajisté ukázati se musíme před soudnou stolicí Kristowou, aby přijal jedenkaždý, jakož w životě činil, buďto dobré a nebo zlé.“ *)

Pojednawše jinde **) o znameních strašlivých před soudem posledním i o soudu samém, promluwíme zde toliko o přísném úctu, jehož od nás Bůh požádá, i o tom, co po něm následowati bude. To wšse pak jest takové, že člověka k ctuosti nejen powzbuzuje, ale i mocně táhne.

Nejprvé wšechu pozornost nassi zoujímá to, nad čímž i Sob tak žasl, že totiž Bůh neskončeně welik a mocen člověka, twora křehkého a bídného, tak strašlivě a přísně soudí, uopro-

*) II. Kor. 5, 10. **) O modlitbě a rozjímání. S. I.

mina ani slova, ani nejstřetější myšlenky, aniž nejtajnějšího pohnutí srdce, jehožby v knize své zaznamenaného neměl a z něho přísného účtu nepožádal. Di totiž Sob: „Proč twáť swou skrýváš a máš mne za nepřítele swého? Proti listu, kterýž od větru zachvácen býwá, ukazujes moc swou, a strniště suché stiháš! Nebo zapisujes proti mně hořkosti a zkaziti mne chceš pro hříchy mladosti mé! Dal jsi jako do klády nohy mé, a šetřil jsi wšech stezeť mých a slepěji nohou mých sledowal jsi; kterýžto jako šhnilina stráwen býti mám, a jako roucho, kteréž sežráno býwá od molů. — Clowěk narozený zženy, krátký žiw jsa čas, naplněn býwá mnohými bidami. Wyházíť jako kwět a setřen býwá a utíká jako stín a nikdy w témž stawu nezůstává. A ty za hodné máš na takowého otwirati oči swých a powolati jej k soudu swému? Kdož muže učiniti čistým toho, kterýž z nečistého semene počat jest?“ *)

Tak prawil nábožný Sob, žásna nad přísnou sprawedlností Božskou, že tak proti tworů křehkému a k wsselikému hříchu nakloněnému jedná, jenž pije neprawost jako wodu. Kdyby Bůh tak přísně s anděly byl nakládal, kteřížto jsou tworové pouze duchowní a mnohem dořonalejší, nebylo by tu diwu; ale že na clowěka, nescířlným žlým žádostem a naruřiwostem podrobeného, tako-

*) Sob. 13, 24—28. 14, 1—4.

mou přisnost pouští, učtu tak přísného od něho požaduje, že w celém živobytí jeho ani jediného slova marného, ani jediného okamžení zmařeného neprominuje, tot wšeho podivení hodno. Neb kdož by se celým tělem nechvěl a nestruul, slyše slova Páně: „Ale pravím wám, že z každého slova prázdného, kteréž mluvíti budou lidé, wydají počet w den soudný.“ *) Zestliže tedy z marných slow, nikoho neurážejících, tak přísného učtu se žádá, což bude se slowy nečistými, s myšlenkami nestoudnými, s rukama krví poskvrněnými, s pohledy cizoložnými, s životem z cela w hříších stráveným? Když to tak jest, jako že o tom nic pochytovati nelze, bude-li pak moci jazyk lidský wyjádřiti, jak strasslivý jest ten soud Boží! Co koliv o tom říci lze, daleko za prawdou zůstane, ba ani se k ní přirovnati nedá.

Taká tedy hrůza a úzkost zmocní se člověka, až bude státi před wznessenou stolicí soudní, kdež oči nescíslných sborů andělů a swatých naň patřiti budou; až bude míti zodpovídati se z každého slowička, kteréž byl za živobytí swého marně, neprozřetelně z úst vypustil? Kdož by se takové strasslivé přisnosti nezhrozil? Kdož by se kdy byl opovážil o takové jen pomysliti, kdyby sám Kristus tak nebyl učil? Který kníže potahuje služebníky své k zodpovídání, se i za nejmenší jehličku, která by se ztratila? O wznessenosti wiry Kristovy! jak přesná jest čistota, jižto wyučuješ!

*) Mat. 12, 36.

Tať přísný učet, jehožto od svých věřících žádáš! — Tať spravedlivý soud, jímžto tyse zkoumáš a odměňuješ! Tať velmi zastydí a zardí se bídníci pro své hříchy a nepravosti, jež byli za žitvobytí svého v skryšších domů a paláců svých tajili! ty nestoudnosti a ohanosti, jež byli od útlého mládí až do posledního života okamženi páchali! až veškeré sebe tajnější hlubiny srdcí jejich se otevrou a co tam skrytě sídlivalo: hanebné myšlenky, sšeredné žádosti, plžké, newinnost hubící úklady před světem veškerým se odkryji! Kdož se pať bude moci tať pevně na čistotu svědomí svého spolehnouti, aby tu nezbledl a nezachvěl se a neotrnl studem a hanbou? — Tať se lidé již zardívají, mají-li zpowědníkú svému pod pečeti nejpršnějši mlčenlivosti z win svých se wyznati, tať že někteří z studu i hříchy své zamlévají! — Š jať náramné bude potom zahabeni a stud hříšníkú, až před oblicejem Božím a celého světa, před veškerými věky minulými, přítomnými i budoucími nepravosti jejich zjeveny a odkryty budou! Tať welice zastydí se, až i dle slovo prorokových hlasitě zvolají: „Hory přikryjte nás a pahrbkové padněte na nás!“ *)

Wšak to tyse ješštė nic není proti soudnimu wyroku, jenž co blešš strasslivý dusse jejich pronikne a zachwátí: „Odejďte ode mne zlořečení do ohně věčného, kterýž jest připraven ďáblu a andělům jeho.“ **)

Tak newyslowitelné muky výrok tento hříšníkům způsobí! „A poněwadž sotwa malou kapku řeči Jeho slyšeli jsme, kdož bude moci na hřímání velikosti Jeho patřiti?“ *) Grozně a mocně zawzní hlas Boží, tať že náhle země se rozstoupí, „a w okamžení zpropadnou se do pekla, jesto nyhni drží buben a harfu a weselí se k zwuuku píšťal a duh své w rozkossích tráwi,“ di Sob. **) Co potom se stane, o tom dáwa zpráwu swatý Jan we swém zjeweni těmito slowy: „A potom jsem widěl jiného anděla sstupujícího s uebe, majícího moci velikou: a země oswicena byla od lesku sláwy jeho a zkríkl silně, řka: Padl, padl Babylon ten veliký a učiněn jest přibytkem dáblůw a doupětem wšselikého ducha nečistého, a wšselikého ptactwa nečistého a ohyzdného.“ ***) Sned pať na to dále wyprawuje tíž apostol, řka: „S zdwihl jeden anděl silný kámen jako žernow veliký a uwrhl jej do moře, řka: Takowou prudkosti uwržen bude Babylon, to město veliké, a již wice nebude nalezeno.“ †) Tak tedy propadnou se bezbožníci (ti se w slowích právě uvedených jménem Babylonu mini) w onu propast a žalář tmawý, plný zmatku a muť newýslowných. Kdož by wyslowil tresty nesmírné, jichž se jim tam dostane? Tamť mučena budou těla jejich plamenem horoucím, neuhasitelným a

*) Sob 26, 14. **) 21, 12. ***) Zjew. 18, 1. 2. †) Tamž. 21.

dusse čertvem věčně hladajícím. Tamť rozléhati se bude věčný pláč, tam se neuslyší, leč neustálé škřípení zubů, jakož o tom písmá swatá opět a opět wěsti. Tamť nešťastníci, jež trest takowý uchwátí, wztekem hrůzným puzeni zuřiti budou zlosti proti Bohu a proti sobě, šžirajíce vlastní swá těla, drouce wesskeré utroby swé, s zběsilostí hrůzy plnou metati budou kletby rouhawé proti soudci, že je k mukám těmto odsoudil; kłiti bude každý z nich osudu swému a dni narozeni swého, a naríkati bude bez ustání a oddechu, jakož druhdy zlořečil Sob z bolesti náramné dni narozeni swého, řka: „Proklet budiž den, w němž jsem se narodil, i noc, w níž bylo řečeno: Počat jest čłowěk. Ten den obratiž se we tmy, newyhledáwejž ho Bůh s hůry a nebudiž oswicen swětlem denním. Zatmějtež jej tmy a stín smrti; opanujž ho mrákota a budiž obalen hořkostí. Nocí tou, w níž jsem počat byl, tmawý wichr wládni, a nebuď počítána mezi dny a nocmi ročnými, aniž přijď w počet měsíců. Noc ta budiž osamělá, ani chwály hodná. Zlořečte jí, kłeři zlořeči dni a kłeři hotowi jsou wzbuditi Lewiathana. Zatmětež se hwězdy mráktou její! Dčeláwej swětla a newiž, aniž spatři wýchodu nastáwající záře jitřní. Nebo nezawřela dwěři žiwota, kłerhž nosil mne, aniž odjala zlych wěcí od očí mých. Proč jsem neumřel hned w žiwotě matky? anebo wyšsed ze žiwota proč jsem

i hned nezahynul? Proč jsem vzat byl na kolena? proč kójen u prsou?“ *)

Taková na místě tom nešťastném rozléhati se bude hudba, taková tam zavzní píseň, takové tam budou slyšeny plesy; takový nářek nešťastníci oni neustále powedou. Ach, neblahá ústa, ježto se neotvíráte leč k rouhání! ach, nešťastné oči, ježto nepatříte leč bídu a zármutek! ach, neblahé uši, ježto neslyšíte leč pláč a škřípení zubů! ach, přenešťastná těla, ježto nemáte jiného občerstvení leč plameny věčně horoucího ohně! Sak bude tehdáž těm, kteří tak mnohý den života wezdejššího stráwili hrou a marnostmi, a kteří swůj wěk prožili w rozkosech a prostopášnostech? Ach, jak dlouhý — věčný řetěz béd a zármutku působili krátké ony radosti! Ach, což wám prospějí, possetilci nesmyslni! rozkose tělesné, jimž jste howěli, kdž nyhni nařikáte w mukách věčných? Kam se děla wasse bohatstwi? wasse poklady? wasse radowaný? wasse plesy? Kdež to wsecko? Pominulo sedm let úrodných a nastalo sedm neúrodných, kterěz wsecku zásobu prwnějšších pohltily; nezůstalo po nich ani památky! Zmizel leš dnů wassich a blaho wasse zpropadlo se w moře strasti! Nic wám nezůstalo ze wseho, cožoli jste měli; nezůstalo wám ani kapky wody, abyšte jí na okamžik prahnoucí ústa swá swlazili. A wssak netoliko že wám wsseliké rozkosné slasti, w kterých jste za žiwa oplýwali, pranic nepospějí! naopak mukám wassim přitíží.

*) Job 3, 3—12.

Neboť se naplní, co psáno jest w knize Dobově:
 „Nechť zapomene naň milosrdenství,
 sladkost jeho necht jsou čerwi: necht
 není w připomínání; ale setřen buď jako
 dřewo neplodné.“ *) „Tehdáž se,“ jak wy-
 kládá tato slova sw. Řehoř, „tehďáž se obrátí
 rozkošné slasti hříšníkům w bolestnou hořkost
 čerwa hlodajícího a nikdy neumirajícího, kdž si
 oni připomenou, čím byli druhdy, a čím jsou
 nyní, a že pro kratičkou pomíjející rozkoš nyní
 věčným mukám podrobeni jsou.“ Pať teprwa
 ale příliš pozdě poznají offemetnost nepřitele
 zlého, že je swedl mámením swým a wolati bu-
 dou slowy mudrcovýchmi: „Pobloudili jsme
 od cesty prawdy a swětlo spravedlnosti
 neswitilo nám, a slunce rozumnosti ne-
 wzesslo nám! Ustali jsme na cestě ne-
 prawosti a zatraceni, a chodili jsme po
 cestách nesnadných, cesty pať Páně ne-
 znali jsme.“ **) Tak budou odsouzenci po
 wšsedky věky věkůw naříkati a křiveti; ale na-
 darmo, neboť doba prospěšného pokání ta tam!

To wšse kdž se náležitě powáží, mocnou
 pohnutku k ctnosti obsahuje. Protož také sw.
 Jan Blatonistý ***) použil toho we swých ká-
 zaních k powzbuzení věřících k ctnosti, hlásaje
 takto: „Abys dussi swou w hodný přibytel Páně
 připravil, pamatuj na onen hrozny a strassliwy
 den, kdežto wšsicni se před soudni stolicí Kri-
 stowu dostawime, abychom počet wydali ze wšseho,

*) Sob 24, 20. **) Moudr. 5, 6—7. ***) Chrysost. hom. XXII.

co jsme v životě tomto zpáchali. Tu budou všichni hříšníci naši před tváří celého světa zjeveni a všichni skutkové naši odhaleni, odkryti před těmi, kteříž o nich ničehož nevěděli, tam kdežto jezero ohnivě, kdež čerť, který neumírá, kdež vše zřejmo a patrné. Tu se otevrou nejtajnější skrýše srdce našeho, a co tam utajeno, co jsme buď za tmavé noci, nebo v tajném ukrýtu, i co při jasném světle denním, buď z nevědomosti, buď z nedbalosti, buď jakýmkoliv jiným způsobem, kterýmkoliv údem, kterýmkoli smyslem zpáchali, a co před očima světa bylo ukryto, to všecko, všecko na jevo přijde! Pomni tedy, že jistě k soudci se dostavíme, kterého oklamati nelze, před nímž nejen ze skutků ale i ze slov a myšlének počet vydáme, a kterýchž i to, co se nám lehkým toliko poklesek býti zdá, přísně trestati bude. Na to stále pamatuj a na oheň věčně planoucí nikdy nezapomínej. Představ si božského Spasitele, anť k soudu přichází; patř na tisíce a tisíce zástupy andělů, tu Dej provádějících, tu mrtvé ode všech stran světa zvukem bláskných trub k soudu volajících. Slyš slovo odsuzující soudce věčného! Sle, jak tu mnohý v propast věčných temnoti stvořen, tu mnohý od brány ráje nebeského odloučen, jakkoliv byl po mnohá léta snažně se v čistotě držel! Sle, jak se tu mnozí co koukol v snopky svázání v oheň věčný metají, tu jiní na nohou i rukou spoutáni v tmavé žaláře uvrhují, tu opět jiní hladajícímu čerťu v kořist podávají; jiní v pláč, jiní v škřípení zubů odsouzeni jsou.

Tu jeden odsouzen pro přílišný nezřízený smích, tu ten pro křivdu na bližním zpáchanou, tu ten pro pohoršení způsobené; tu ten pro tajné hříchy zatracen, tu ten pro marné řeči odsouzen, tu ten pro křivý úsudek zavržen; tu opět jiný pro rouhání blaženosti nebeské zbaven, jiný opět pro neukojitelný hněv, jež v srdci svém choval, hrozným mukám odevzdán; tam jeden k věčné hanbě povstává, tu opět mnozí prchají před přísným výrokem Páně: „Zajisté pravím vám, že neznám vás!“ neboť byli činili, co Kristus zakazuje. —

Poněvadž tedy to vše pravda neomylná, nuže jak se tu zachováme? jak nepravosti své dostatečně oplakávati budeme? „Kdož dá hlavě mé vody a očím mým prameny slzi a plakati budu dnem i noci?“ *) Abychom ušli hrozným trestům, „předejděme s důtkoučiněním před tvář Hospodínovu!“ **) a newinným, bezúhonným životem, smilování Jeho využvejmež; „neboť v pekle kdož využvati bude Tebe?“ ***) di svatý pěvec.

Oči, ussi, ruce, nohy Bůh nám dal po dvou, abychom při uražení jednoho druhým si posloužili; dussi však nám dal jedinou, když tu ztratíme, čím ji nahradíme? O tuto tedy hlavně pečujme, blaho její nade všecko kladouce; onať s tělem těž se octne před soudnou stolicí Kristovou a spolu souzena bude. Už někdy řekneš: „Bohatství mne swedlo!“ odpoví ti soudce:

*) Jerem. 9, 1. **) Žalm 94, 2. ***) Žalm 6, 6.

„Neslyšels: Co jest platno člověku, by w ssečen swět získal, dušse pať swé sřkodu trpěl?“ *) Budeš-li se mymlouwati: „Dábel mne oklamal!“ uslyšiš, že jako nic neprospělo Twě řici: „Had mne podwedl!“ tať že ani tobě nic neprospěje. — To tedh na paměti majice, pojďmež a řajmež se, prvé než tmh wěčné přepadnou nás, prvé než přijde den Hospodinůw, a než se zjewí Ten, o němž prorok di: „Sle, přichází! Ale kdo bude moci mysliti den přichodu jeho a kdo ostoji u wídení jeho?“ **) Den ten den strassný, den hrozný, den smutný!

Lázeš pať se: Zať medle lze se uchowati takomého zlého? — Odpowidám: Nejen tělem se w swaté čistotě chovej, uhyř i duchem; i řdyž se ti ubližuje, dobře čii; řdyž newinně jsi obžalowan, trpělivým buď a tichým. Postiš-li se, nechlub se tím; neboť nezáleži púst toliko w zdrželivosti od jídla a piti, ale w uchowání se hřichu. Skoumej písma! Wiž, jať prorok u wídení spatřil nejprvé prut mandlowý, pať řotel žhouci. ***) Tim zjewuje, že řdo se nedá naprawiti prutem řarajícím, dostane se w pokutu ohně wěčného. Totěž za doby Mojžiše ukazowal Bůh lidu w sloupu ohniwem; toť znamená, že řdo posluchá zákona, řráci we swětle, řdo wřsať nic, ten že se dostane w oheň wěčný. Čtete w písmech Páně, a dozwíte se, že nám odcházejícím odtud tanto nebude moci sponoci niřdo. Tuť newy-

*) Mat. 16, 26. **) Malach. 3, 1. 2. ***) Ser. 1.

soupi z přísné pokuty ani bratr bratra, ani přítel přítele, ani rodičové dítě, ani dítě rodičů; ba což dim o bídných lidech, byt by přišel i Noe, i Job, i Daniel, ani ti neuprosí soudce přísného. *) Zážeš se po důkazech toho? Nečteš-li pak, že člověk, nemaje roucha swatebního, wyvržen byl od hodů swatebních bez milosti, aniž byl, kdo by se za něho přimlouval? **) — Nevíš-li, jak se ničemnému služebníku dělo, anť obdrženu hřivnou nic netěžil, aniž byl kdo za něho orodoval? ***) Popatř na patero panen wyhostěných ode swatby ženichovy, ježto Kristus posetilými nazývá, a jichž se nižádná z moudrých jejích družek neujíma! Powrhy ony swětšými rozkossami, udušily žár tělesných žádostí, cwičily se posty, bděním a jinými přísnostmi života kajícího, a nicméně nemoudrými se projewily; proč? poněwadž zachowawosse wznessený panictwa zákon, skrowného příkázání pokory zanedbaly. †) — Popatř, jak při soudném dni soudce ku pravici své postawi owce, neužitečné pak kozly na lewici; jak potom k stojícím na pravici řekne: „Pojďte, požehnání Otce mého, vládněte králowstwím připraveným wám;“ ††) a stojící na lewici utvrženi budou w temnosti zewnitřní, z wywolencůw pak nebude jim moci pomoci nikdo. — Slycháš, jak bohatec onen nemilosrdný, jenž se nesmilowal nad Lazarem, w ohni wěčném hoře, žádal si kraptu wody, aby wyprahlá horouci

*) Ezech. 14, 14. **) Mat. 22. ***) Mat. 25. †) Lamž. ††) Mat. 25, 34.

palcivosti ústa občerstvil; wiš též, jať ani Abraham nemohl mu ulevení wyprofiti. *)

Pročez tedy pomozme raději sobě sami, než omrtkeme; než nás noc přetwapi, wzdejmež chwálu Bohu, hledice si získati milosti Jeho. Lépe jest postiti se a neomociti rtů swých, než proléwati si hrdlo nápoji hojnými, a tam pať teprw prahnouti po občerstwující krupěji wody na darmo, a wěčně hořeti w ohni neuhafitelném. Malou zde přetrpenou nesnázi můžeme tamto zbýti welikých muť. Jsme-li tať slabi choulstiwci, že w tomto životě ani zimniční palcivosti po tři dny sněsti nemůžeme, jať pať sneseme na onom životě oheň wěčný? — Dřozime se a trneme, widouce zde konati trest smrti na zlocincích, řdyž se jich katané chopí, je poutaji, na poprawiště wlekou, bičují, wěsí, stinaji, páli; — ale to wsse a tisícere jiné muť jsou stinem toliko proti muťám onoho swěta. Wšseliké muť wездеjší berou s životem za swé; ale tamo čerw hlodajici nikdy neumře, oheň nikdy neuhafne. Ale což pať učini neschastnici oni, widouce se od wěčné blaženosti odloučeny a k trestům wěčným odsouzeny? Což si počnou? což řeknou? Kwileti, nařikati, plakati budou! Wšsať pozdě! — pozdě! Neboť řdyž lodička ponořena, což pomohou plawci? řdyž nemocný mrtew, což prospěje lékař? Užři, uznaji oni potom, jať welmi chybili: „To jsme učinili, toho jsme nechati měli, řeknou; řěz bychom byli tať částých napomenutí uposlechli.“ Po-

*) Lut. 16, 19—30.

tom i židé poznají Toho, „jenž se béře ve jménu Páně;“ však marné pozdní toto poznání; neboť nebude k obrácení se času žádného. O my nešťastníci! což budeme moci k své výmluvě uvéstí v onen den, až nebesa i země, slunce i měsíc, noc i den, a všecko — všecko, co v nich jest, proti nám svědčiti bude, udávající nepravosti nasse, jež jsme byli před tváří jejich zpáchali? A byť by i vše oněmělo, i sám úhlavní nepřítel náš — ďábel ničehož nám nevyčítal, probudí se a povstane proti nám vlastní nasse svědomí a vyčte nám do poslední myšlenky všecko, čeho jsme se dopustili, a vyhýwati bude pomstu spravedlivého soudce proti nám!“

Čak hlásá sv. Jan Batoústý. — Z tohoť vidno, čeho se v ten den obávati tomu, kdož se ke dni onomu jak náleží nepřipraví. Toho se obával sám sv. Ambrož, řka: „Běda mi, nebudu-li oplakávati hříchů svých! Běda mi, nebudu-li vstávati o půlnoci, oslavovat Tebe Hospodine! Běda mi, ukřivdim-li bližnímu svému! Běda mi, nebudou-li ústa má mluvití pravdy. K žmenu již hlavatka položena jest; čiň, kdo můžeš, ovoce milosti; — a kdo to nemůžeš, tehdy alespoň ovoce hodné pokání! A! Hospodin, již již přichází; stromu úrodnému požehná a žito-dní ho, planý vytrhne a uvrhne v oheň věčný.“*)

*) Ambros. in Lucam III.

Článek devátý.

Žak třetí z čtyř posledních věcí člověka, království totiž nebeské, mocným jest důvodem k ctnosti.

Co posud řečeno, mělo by ovšem nad miru stačiti, by srdce člověka vroucí láskou k stvořiteli roznitilo, povzbuzujíc jej, aby jediné ctnosti se věnoval. A však srdce lidské jest tak zatvrzelé, že všecky tyto sebe mocnější pohnutky nejsou s to, aby ho k tomu přiměly. S přidáme tedy k oněm jiný ještě mnohem mocnější důvod dosažení totiž království nebeského. Při tom zvláště dvou věcí pozorovati sluší: slávu a krásu onoho místa, ráje totiž nebeského, a vznesenou velebnost Hospodina tam s vyvolenými svými jidlicího.

Vznesenou krásu říše nebeské nelze lidskému jazyku ani vyprávěti; jen důmyslem poněkud slabý pojem o ní si učiniti můžeme. Prohlédneme-li nejprvé k účelu, k kterémuž Bůh toto místo blahoslavenství stvořil, shledáme, že Bůh je způsobil, na zjavení slávy a velebnosti své. Neboť, ač Bůh, jak di Salomoun, všecko k větší cti a slávě své učinil, přece nebesům zvláště tento účel vytknul, aby vznesenou velebnost Jeho zvěstovala. Neboť jako praví písmo o králi Asverovi, an královal od Indie až po zemi mouřeninskou, a nad sto sedmmecitma krajinami vládl, že knížatům a nejmocnějším vládkům říše své melikou hostinu učinil, kteráž trvala se vsi nádherou a skvostností po

osmdesáte celých dní, aby tím dvořeninům svým vznesenou moc a slávu svou i bohatství svého hojnost ukázal: tak i král všech králův ráčil učiniti hostinu v nebesích, kterážby netoliko nějaký čas, nýbrž věčně věkům trvala, aby tím svrchovanou moudrost a sstědrost i dobrotu svou okázal. Tak jest ona hostina, o kteréž Izaiáš mluví, řka: *) „S učini Hospodin zástupů všechněm národům na hoře této hody z věci tučných, hody vína a mozku tučného a vína učistěného,“ jakoby řekl vůbec: hody záležející z pokrmů nejistvoštějších a nejchutnějších.

Když tedy Hospodin Bůh hody království nebeského proto učiniti ráčil, aby tím slávu svou okázal; sláva ta pak když spolu nade všecko pomyslení nesmírná jest; jak nesmírné musí býti hody tyto? jak slavná nádhera a spanilost? jak vznesené a nesmírné bohatství ve všem?

To to zřejměji poznáme, povážíme-li spolu i všemohoucnost Božskou, — všemohoucnost, kteroužto na jediné slovo tuto podívu hodnou budouvu světa stvořil, jižto takéž jedním slovem v niwec obrátiti může. Ne jeden pak, nýbrž tisíce tisíců světů takových týmž způsobem k pouhému slovu i stvořiti i zničiti může. A to vše, co On nesmírnou svou mocí čini, to čini beze vši práce; neb s touž snadností, s kterou tvoří nejmenšího mravence, povolává v život i ne-

*) 25, 6.

scišlné sbory andělů nejvznešenějších; jakož Mu-
stvoření všehomíra nijádné obtíže nepůsobilo,
tak podnes u všemohoucích rukou Jeho váží
spousta slunce co prášek sluneční; chtítí a vy-
konati toť u Něho jedním okamžením se děje;
pouhé pomyslení Jeho vyhádí divy nám věčně
nepochopitelné.

Když tedy všemohoucnost Boží tak neroz-
slovně velika jest, když sláva nejsvětějšího jména
Jeho vše převyšuje, co ani jazykem vysloviti,
ani myšlenkou pojmuti nelze, když láska Jeho
nekončená, dobrota Jeho nepostihlá jest, tuť
i krása a velebnost onoho místa blaženého všecko
pomyslení převyšovati musí; hody od Něho
uchytnané musí býti nesmírně bohaté, skvostné,
slavné. Sať by to jinak býti mohlo? Když vše-
cka Jeho díla jsou dokonalá, následovně tedy
i toto v každém ohledu dokonalé býti musí. Tuť
nemůže scházeti síly a moci, neboť jest tu Stvo-
řitel všemohoucí; tuť nemůže scházeti rozumu,
neb tu působí Moudrost věčná; tuť neschází vůle,
neb tu spoluúčinkuje Dobrota nesmírná; tuť
nelze pomyslití jakéhoš nedostatku, neboť jest tu
Hospodin vládnoucí hlubinou všeho bohatství
a pokladů nerozvážných. Saťá tedy bude vzne-
šenost chrámu Velebnosti Jeho, anť k Němu ta-
kové pomoci pohotově jest? Saťou krásou zaskví
se budova tato, k nížto umělcové spoluúčinkují,
jakož jsou Všemohoucnost Otceva, Moudrost
Synova, Dobrota a Láska Duchy svatého? Tu
všecko, co Dobrota chce, Moudrost řídí a po-
řádá, Všemohoucnost pak v skutek uvádí, ač to

vosse jedním jediným skutkem se děje, třem Osobám Božským vesměs přináležejícím.

Mimo to i z jiného, ale předestlému podobného důvodu můžeme o vznesené kráse Království nebeského souditi, anť totiž Bůh netoliko k své cti a slávě, nýbrž i k oslavení vyvolených svých je způsobiti ráčil. Nyní rozvaž, jak velice Bůh o to pečoval, aby milujícím Sej vyplnil zaslíbení spasitelem dané, anť dí: „Bude-li mi kdo sloužiti, poctíť ho Otec můj.“ *) Pravdu toho poznáváme již z toho, že Bůh přátelům svým někdy moc a vládu nade všemi bytostmi již zde na zemi uděluje; takť k. p. na příkaz Sozue slunce na nebi státi zůstalo; a Hospodin, jak di písmo sv. „poslussen byl hlasu člověka.“ **) Podobného cosi spatřujeme i u Izaiáše, anť králi Ezechiášovi na vůli ponechal, zdali chce, aby stín slunce o 10 čáreť napřed, nebo o tolikť stupňů zpět postoupil, neboť jedno i druhé bylo mu s pomocí Páně rovněž snadno učiniti. ***) A jakáž byla moc proroka Eliáše, když k rozkazu jeho oblaka nebeská se zavřela, a nijádný déšť zemi neovlážil; a po druhé opět k slovu jeho mračna na nebi se shromáždila a déšť hojný vydala. †) Uvšsať netoliko w životě uděluje Hospodin vyvoleným svým takové moci, ale cti je takť velice, že i ostatků jejich k objevení moci své zázračně používá! Kdož by nemelebil všemohoucnost Hospodinovu,

*) Jan 12, 26. **) Sof. 10, 14. ***) IV. Král. 20, 8—11.
†) III. Král. 17—18, 45.

čta, jak mrtvé tělo dotknutí se kosti zemřelého proroka Elisea k životu jest vzkříšeno? *) A kdož by neznamenal a nevěřil, že stvorchovanou milostí svou Hospodin svaté své obdaruje, čta, jak v ten den, co sv. Kliment s kotvicí lodní na hrdlo přivázanou v moře utvržen byl, voda na tři míle ustoupila, aby lid věřící tělo jiného sv. mučeníka tam pro sv. víru utopeného spatřiti a k uctění vyždvihnouti mohl? — S ráčil Bůh sv. vůli svou zážrky osvědčiti, aby se výročně památka konala „o k o w ů w sv. Petra,“ jimiž svatý ten v žaláři spoután byl; z čehož uzavřiti lze, v jak veliké vážnosti těla svatých u Boha jsou, jelikož okovy, jsouce jinák nástrojem potupy, protože tělo apoštola svatého poutaly, v uctivosti miti káže, zážrky jimi konaje. Avšak i mnohem více podivu hodno, když Bůh nejen okovy, kterýmž svatí Jeho pro Něho byli spoutáni, nejen jejich prach a popel, kosti a jiné ostatky tak oslavuje, že skrze ně zážračnou svou moc jemu, nýbrž že i stínu těla Petrowa té moci udělil, aby nemocní jim zastinění uzdraveni byli.**)

O Bože zážračný, jak veliká jest dobrotivost Tvá, že uděluješ člověku, čehož jsi ani sám sobě nedopřál! Neboť nikde nečteme v písmě svatém, že by stín Pána Ježíše Krista nemocné byl uzdravoval, jakož se to o svatém Petru došvědčuje.

Seštlíže tedy Bůh tak laskavým se prokazuje k vyvolencům svým, že je v čas a v místě

*) IV. Král. 13, 20, 21. **) Efut. 5, 15, 16.

nikoli k oslavě jejich nýbrž k snášení nesnáží a
 béd ustanoveném tak vyznámenává; jak veliká
 bude sláva, kterouž jim tamto chystá, kdež jim
 teprva odměniti chce poctou, kterouž by On sám
 v nich oslawen byl! Když pak Bůh nejen hotov
 jest své věrné oslawiti, nýbrž to i ve své moci
 welefnadně učiniti může; souditi z toho lze, jak
 nesmírné, skwostné, spanilé a welebné musí býti
 wse, což byl od wěčnosti k oslawě jejich při-
 pravil. Tu sluffi i nesmírnou Hospodinowu sstědrost
 w úwahu wzíti, kterouž odměňuje sluhám svým
 rozkazů Jeho posluffným. Onť welel arcioctci
 Abrahamowi, aby Semu milého syna swého jedno-
 rozeného obětowal; a když Abraham posluffen
 jsa rozkazu, k oběti se chystal, uslyffel hlas Boží
 s nebe řkoucí: „Nyní poznávám, že se bo-
 jíš Boha a neodpustil jsi jednoroze-
 nému synu swému pro mne; protož po-
 žehnám tobě a rozmnožím simě twé
 jako hwězdy na obloze nebeské a jako
 píseř na břehu mořském: wládnouti
 bude simě twé branami nepřátel swých,
 a požehnání budou w semeni twém
 wšickni národové země, že jsi uposlechl
 hlasu mého;“ *) t. j. z potomků twých bude
 jeden, jenž bude wykupitelem swěta, synem twým
 a spolu Synem Božím. Není-liž to odplata
 Boha hodna?

Tak odplacuje Bůh věrným svým odpla-
 tou sebe co Boha wšemohoucího dostojnou, neboť

*) I. Mojš. 22, 12. 16—18.

okazuje se Bohem ve všem, co činí, Bohem v odplacení, Bohem v potrestání, Bohem ve všech jiných jakýchkoliv činech svých.

Když Dawid jedné noci považil, že sám bydlí v domě cedrovém, kdežto archa Boží postavena jest toliko pod kožemi stanu, vzňala se v něm myšlenka, aby vystavěl dům Pánu Bohu svému. Stalo se pak té noci, že promluvil Hospodin k Náthanovi řka: „Jdi a mluv k služebníkmu mému Dawidovi: Toto praví Hospodin: Zdaliž ty vystavíš mi dům, v kterémž bych přebýval? Když se vyplní dnové tvoji a usneš s otcí svými, vzbudím simě tvé po tobě, kteréž vyjde z života tvého, a utvrdím království jeho. Onť ustaví dům jménu mému, a já upewním trůn království jeho až na věky. Já budu jemu otcem a on mi bude synem; milosrdenství pak svého neodejmu od něho. Budeť věrný dům tvůj i království tvé až na věky před tváří tvou a trůn tvůj bude pevný ustavičně.“ *) Tak řekl, tak učinil; neboť až do přístí Kristova panovali v Israeli ti, ježto byli z rodu Dawidova, a tu nastoupil Kristus, jehož království potrvá na věky.

Když tedy ráj nebeský jest odplatou nábožného, Bohu zasvěceného života, a když Bůh v této odměně dle nesmírné bytosti své i nesmírně stědrým se prokazuje, nebudeť těžko dle

*) II. Král. 7, 5—16.

toho i na nejmírnou blaženost království nebeského souditi.

Tato nesmírná blaženost dá se pak i ceniti dle ceny, za kterouž nám jí Bůh, jakkoliv štědrý a dobrotivý jest, uděluje. Po hříchu v ráji zpáchaném nedostává se slávy nebeské nijádnému jinak, leč za cenu smrti a krve Pána Ježíše Krista; jen za smrt Syna Božího dostává se člověku života božského, za Boží muky uděluje se člověku radosti věčné; za to, že Bůh pněl na kříži mezi dvěma lotry, přijímá se člověk ve sbory nebesťanův. Můžeš-li pak, milý křesťane, velikost a velebnost blaha tohoto oceniti, kteráž aby ti získal, Bůh sám za tebe krvi se potil, jako zločinec jat, svázan, bičován, posmičován, trním korunován a ukrutně na kříž přibit byl? Také musí blaho to býti, na jehož získání Hospodin při své nesmírné dobrotě tak převelmi vysokou cenu ustanovil! Kdo by hloubi tohoto moře lásky Boží pronikl, dosáhl by rozjímáním takovým jistějšího pojmu o slávě nebeské, než by ji jakékoliv řeči vyspati a vyobraziti mohly.

Wišak ale i od člověka žádá Bůh, aby k dosažení takové odplaty to nejvyšší, co mu vykonati a obětovati lze, rád podnikl a obětoval, aby totiž kříž svůj až do skonání nesl, oko své pravé, pakli mu pohoršení dává, vyrval a vrhl od sebe; aby opustil otce i matku, rozkosi světských se odřekl, cestou pokory a ponížení radostně krácel; ba aby sám sebe, i když by byl vše vykonal, co mu nařizeno a seč síly jeho stačí, vždyž přec služebníkem neuzitečným nazýval, poněwadž

ta jest vůle Boží, aby Semu samému vsselická sláva přičtena a vsselické dobré, cokoliiv konáme, působením milosti Jeho jmino bylo. Toť do-
svědčuje ústy swatého Jana, řka: „Sát jsem Alfa i Omega: počátek i konec: Sát žiz-
nitvému dám ze studnice vody žiwota darmo.“ *)

Sakáž medle, milý křestane, bude tedy bla-
ženost ta, za kterouž Pán tak mnohé a těžké věci ukládá? A nad to jessť, kdýž wssedko toto uči-
nime a wykonáme, weli wyznati, že nám wsse
toliko darem, darmo uděleno bylo, že totiž skutky
nasse wsskerý samý o sobě jsou bez ceny, a to-
liko od milosti Boží pravé ceny dosahují. —

Kdýž tedy Pán Bůh tak štědrý a milostiwý
jest, že w nesmírné dobrotiwosti swé nám wssem
w žiwotě wездеjším tak rozmanité věci k poži-
wání wylázal, kdýž wssedko, co na nebi i na
zemi se nalezá, k službě nassí bez rozdílu usta-
nowil, kdýž dle Jeho ustanowení wsskerý swět
slouží wssem lidem zlým i dobrým: kdož tu medle
pochybowati smi, že blaženosti nebeské, na od-
měnu sprawedliwým zwláště od Něho připrawené,
nejsou nade wsse porownání mnohem dražší,
škwostnějssi, slawnějssi?

Jest-li pak kdesi člowěka, jenž by tak weličých
pokladů tomu udělil, jemuž ničeho dlužen není,
jako Bůh uděluje lidem zde na zemi? Sak mnohem
wíce udělí tedy dobrotiwý otec nebeský těm, za
jichžto dlužníka sám sebe prohlásil. Kdýž tak

*) 3jcw. 21, 6.

štedrým jest w udělowání darů dobrovolných budeť mnohem štedřejší, až dojde na to, aby, sliby učiněné splnil! Když darmo tolik uděluje, což učini na odměnu služeb wěrných? Když dary darmo dané tať jsou štwostné, jať přestwostná nade wšedko bude odplata zašlivená? Nepostačí slowa lidská wyhsati nesmírnou a wznesšenou sláwu, kterouž Bůh své wěrné oslawí, když urvážíme, jať welikých a hojných darů již zde mimo wšse zašloužení uděluje.

Dále pať i dle polohy a wznesšenosti tohoto blaženého sídla lze na jeho welikost a krásu souditi. Jest totiž nebe nadhwězdné, kteréž, jakož jest nade wšsedky kruhy nebeské nejwyšším a nejwětším, tať též jest i nade wšsedky nejwznesšenějším, nejkrásnějším, nejšlawnějším, nejwlebnějším. Toto místo nazývá písmo swaté „zemí žiwých“ *) na srozuměnou tím dáwajíc, že tato země, kdež my přebýwáme, jest proti nebi zemi mrtwých. Když pať již zde w zemi mrtwých sličnost a spanilost tworů Božských užasem a podiwením náš naplňuje: jať mnohem krásnějším a spanilejším budou tworové Jeho tam we wlasti žiwých! Kamkoli w tomto widitelném swětě zrať své obrátíš, wšsude spatíš wšselikou krásu a rozmanitost! Šať šlawně kleue se nad námi obloha nebeská! Šať welebně září slunce! Šať jasné třpytí se měsíc a hwězdy! A země, po nižto kráčíme, jať jest krásná! Šať podiwu hodná rozmanitost bylin ji ozdobujících! Šať nesčísluh

*) Šalm 26, 13.

počet zvířat tisícových tvarů a barev, na ni se pohybujících! Sať nás to vybzí k tiché rozkosti, když patřime na nivy pokryté bujným osením, na květnaté louky, na hory zelení ověncené, na stinná údolí, na prýstici se zřídla, na vinoucí se a ploužící potoky a řeky! A jak welkolepý a užasný jest pohled na nepřehlednou hladinu mořskou, dimy nescíslné w hlubinách swých chowající. Saťá krása, když rybníky, jezera i moře jako welikánská zrcadla nám obraz jasnomodrých nebes okazuji! Sať spanilá jest jasná, hvězdnatá noc! A co mám říci o wšech těch pokladech, které země w lůnu swém skrývá? O bohatých žilách rychého zlata, stříbra a jiných kowů wzácných, o wšech těch w překrásných rozmanitých barvách se blýstících drahokamech? A kdož netrnc užasem a radostným podivením, patře na měnivé barvy pestrého ptactwa, motýlů a květin? A přidáš-li k této kráse přírody jestě rozmanitá díla umělecká, pať obdivení twé nejvyššího stupně dosáhne. Sať rozmanitá a překrásná díla wytvořuje umělost lidská z wšelikých látek přírodných! Sať spanilé wýtworky působí ruka řezbářowa a malířowa? Sať mile dojímá nás důmyslné a sličné uspořádání zahrad a sstěpnic, a odwážliwá stawba chrámů a paláců s jich mohutným sloupowim a něžným okrajsami tu nramorowými, tu zlatými, tu stříbrnými? (Saťým užasem patřime na ohromné stroje, silu tisícových rukou lidských zastupující a člověka s wýrobou jeho přes hory doly, přes řeky a moře rychlostí wětrů unášející! Sať trneme užasem patřice, ana my-

šlénka lidská, jak prostorou bez meze a hradeb na nejdálší končiny zalétá, tak též spolu tam se druhému lehounkým strojem sděluje! — Kdož by vyčetl všecky divy přírody a umění? Kdož by nad těmi všemi vůbec i nad každým zvlášť nezásl?)

Poněvadž tedy již zde, v tomto sprostém živobytí pozemském, v zemi mrtvých, tak mnoho se nachází, ježto nás svou velikostí, krásou a spanilostí tak náramně těší a k podivení povzbuzuje, čím skvošněji, krásši a velebnější bude vše, co se v onom nade všecky živly pozemské daleko vznesenějším místě — ve vlasti živých nalézá! A povážíme-li ještě nad to, jak velice všecka tělesa nebeská zraku našemu viditelná, slunce, měsíc, hvězdy, svým světlem, svou velikostí, svou krásou a trvalostí všecko přerovňují, co na tomto světě v okrese našem spatřujeme: tuť směle souditi můžeme, že se toho všeho v mnohem větší míře domniti lze o věcech, ježto nedostizitelné jsou očím našim smrtelným, toliko zraku bytosti nesmrtelných se objevují! Vznesenosti, velikosti, velebnosti a spanilosti těchto duchů lidskému ani tuffiti, tím méně pochopiti a pojmuoti možná.

Konečně pak můžeme na vznesenost a krásu sídla blaženosti věčně souditi z rozdílu mezi obyvateli světa tohoto a světa onoho; vždyť věc přirozená, aby obydlí bylo přiměřeno svým obyvatelům. Již pak tato země, jak jsme slyšeli, jest země mrtvých, ale tamto na nebesích jest vlast živých; tento svět jest plný hříšníků,

ale tamto přebývají toliko spravedliví; obyvatele této země jsou lidé, ale obyvatele nebes jsou andělé; zde na zemi bývají co u vyhnanství kajícníci, tamto pak jsou světci a světky všeho hříchu prosti; zde jest sídlo bojujících, tamto odpočinek vespasných vítězův; zde jsou přátelé s nepřáteli, ale tam jsou jen přátelé a vyvolení Boha věčného. Sať veliký tedy jest rozdíl mezi obyvatelem vešdejšími a nebeskými, tať veliký musí i rozdíl býti mezi obydlím tímto pozemským a mezi říší blahoslawených v nebi, ať Bůh totiž sám dle stvorchované moudrosti a moci své vespasných přibytel obyvatelům jeho přiměřených učinil. V pravdě: „Slavné věci hlásají se o tobě město Boží!“*) nesmírné rozsáhlosti, překrásné na pohled, přestřovně vzdělané, přestřovně obyvatelstvem, přelibežné zaměstnáním, bohaté na vespasné dobro, prázdne a prosté všeho zla. Welebné jsi ve všem: neboť převelebný jest Stvořitel, vznesený účel tvůj, slavní jsou obyvatele tvoji, jimžto se dostává té milosti, aby přebývali v stáncích tvých.

Me vspasno, co pōsud řečeno bylo, toliko náhodnou sídla tohoto slávu působí. Stvorchovaná a nesmírná a tudíž podstatná sláva jeho záleží v patření na Boha a požívání Jeho, o čemž di svatý Augustin: „Odplatou ctnosti nám bude Jen, jenž nám ctnost dal; Jej viděti budeme věčně, Jej milovati budeme bez testnosti, welebti bez ustání.“ Odplata tedy ctnosti zaslíbená záleží

to Tom, co nade vsedko pomysleni wznessené jest. A to neni nebe, ani země, ani moře, aniž jakákoliv věc stvořená; nýbrž Stvořitel sám, stvorchovaný Pán vsedch bytnosti, jenž zároveň jediné a pouhé jest dobro, jenž vsat i vsškeré bohatství a blaho v sobě chová.

K lepsiimu porozumeni toho považ, že to právě u bytnosti božské tím nejwznessenějšim diuem jest, že isa sám od sebe bytnost pouhá a jednostatná spolu i vsškeré dokonalošti vsedch věci a to stvorchovaně v sobě obsahuje. Neboť Bůh isa nejen půwodcem a stvořitelem, nýbrž i vládcem vsedch věci, weda každou k konečné její dokonalošti, kterouž jí byl určil a vytknul, musí nerohmutelně sám to míti, co jiným tak hojně uděluje, a nelze aby měl nedostatek toho, čeho tak štědre rozdává. Tím to jest, že blahoslawenci v Bohu samém vsedch věci pospolu spatřuji, každý vsat dle stupně oslaweni swého, jehož dosáhl. Sakož tedy nyhni prakrása Boží v jednotlivých tvorech jako v žřicadle se spatřuje, tak bude potom Bůh sám žřicadlem, v němžto krásá, sličnost a libeznost vsedch bytnosti se okáže, a sice mnohem jasněji a žřetelněji, než jsme jich ve tvorech samých pozorovali. Tamt bude tedy Bůh stvorchovaným pokladem vsedch swatých, jejich nejwššší blaženosti a dokonahým wyplněním vsedch žádosti a tužeb jejich! Tamt bude Bůh očim blahoslawenciu žřicadlem vsi krásy, vsim jejich liboznějicim souzrukem, chuti jejich, pokrmem a nápojem nejsladšim, a čichu skwoštnou vůni balsamovou. Tamt spatřime a pocitime

přednosti a střídavé lahody počasů, jemnosti jara, jasnosti léta, hojnosti podzinku a odpočinku zimy. Tamt bude vssěcko spojeno, co smysly potěšiti a síly i schopnosti dusse ukojiti může. „Tamt bude,“ jak sv. Bernard di, „Bůh rozumu nassemu jasným světlem, žádostem nassinu úplným utiessením a storchovaným blghem, paměti nassi věčnou zábavou. Moudrost Salomounowa bude se tam zdáti newědomosti, sličnost Absolonowa sserednosti, síla Samsonowa slabosti; dlouhé žiwobyti prvých pozemčanůw rychlým umíráním, a poklady wssedch králů a císařů na zemi budou právem slouti chudobou a nedostatkem.“

Když to tak jest (jako že zajisté jest), proč si medle, člověče neblahý, žádáš jestě déle zůstati w zemi Egypťské, w zemi temnosti sseredných? Proč piješ wodu řalnou z wsselikých studní nečistých, a odvracuješ se od zřídla blaženosti věčné, z něhož jediné woda žiwá se prýšští? Proč žebřeš a nužně sbíráš, čeho se ti tamo u weliké hojnosti dostane darmo? Bádáš-li si rozkošsi, nuže povznes srdce své a wiž, jak rozkošsno požiwati toho dobra, které wssedch blaženosti slast nejwysšši w sobě chová. Když se ti již tento žiwot počasný líbí, jak mnohem wice blažen budeš věčným wsseho žiwota půwodcem? Když tě již zdrawí tělesné těssi, jakým potěšením opojí tě Ten, jenž jest prazřidlem wsseho zdrawí a bujarosti! — Když mysl twá ráda se obírá twory, rozmanitými sice, wždy wssať pomijejícími, jak zaplesá, až naplněna bude poznáním Stwořitele wssedch tworůw! Bawíš-li se rád krásou, Onť jest Ten, „jehožto

krásu i slunce i měsíc obdivují!“ — Bažíš-li po vznesenosti, Onť jest původ i vrch vznesenosti a šlechetnosti veskeré! Toužíš-li po dlouhém a jistém životě, — Onť život věčný — nekonalý! — Žádáš-li si hojnosti a bohatství, — Onť obsahem dobra veselitého! — Kocháváš-li se v libeznosti hudby souzvucné zpěvných hlasů lidských, — tamť opoju ucho tvé nesmrtelní hlasové andělských sborů a hudba věčného tohoto města nebeského! — Máš-li zalíbení své v přátelské společnosti známých a důvěrných duši, tamť se octneš ve společnosti nescíslné wyvolenců Božích, jenž jsou vespoleť jedna mysl, jedno srdce. — Dychtiš-li po pokladech a statech, po cti a vážnosti, — tamť v přibytích Hospodina Boha svého nalezeš hojnost vesech darů, — vrch veselité slávy. — Žádáš-li si konečně ujiti vessem nesnázem, strastem, trestům a bolům, tamť přebýwati budeš u věčné a neswadlé swobodě, bezpečnosti, rozkoši, slávě! Neboť jakož byl rozkázal Bůh v starém zákoně *) osmý den po narození obřezávati pacholátek, tak On osmý den, den totiž věčného odpočinku po témdni pracného života vezdejssiho, sám odejme, odřízne téměř od wyvolených swých vessecky nesnáze, strasti, bolesti a nedostatky tohoto věku, a uvede je ve slávu a radost věčnou.

Vze-li pať tedh jen pomysliti wětšši blaženosti nad život wšsi bídy a nesnáze prázdny a prostý? „Což jest,“ dí sw. Augustin, „blaženějšího nad život věčný, kdežto není se co báti ani chu-

*) I. Mojš. 17.

doby, ani nemoce, ani nouze, ani slabosti? Tamť se nikdo neuráží, nikdo se nehněvá, nikdo nikomu nezávídí; tamť není vášně nijádné, žádného hladu, žádné žízne, žádného bažení po cti a slávě. Tamť se není co báti ani ďábla a úkladů jeho; tamť není se co hroziti ani pekla ani smrti; tamť život nesmrtelný, nesmrtelnosti blažený věčně. Tamť nebude ničehož zlého, nijádné nestvornosti, nýbrž vše bude u svatém pokoji, ano všickni svatí budou wespolek sjednoceni. Mir a weselost spoji všecky w jedno; tichý poklid a světlo věčné tam panowati bude, nikoliw takowé jako tuto na zemi; neboť město Boží „nebude potřebowati světla slunečního,“ di sw. Jan we zjemení swém. *) Bůh sám wšemohoucí oswití je a swice jeho jest Beránek Boží! Tuť ti, kteří se pravým učením oswititi dali, skwiti se budou, jako blešk oblohy, a kteříž k sprawedlnosti wyučowali mnohých, jako hwězdy na věčné věčnosti.“ **) Protož není tam ani tmy, ani mračen, ani bouří, ani wedra, ani zimy přílišné, nýbrž takowá we wšem mirnost a libezná pohoda, jižto „ani oko newidalo, ani ucho neslyšelo, ani w srdce lidské kdý wstoupilo;“ ***) leč těch, kteří budou za hodny uznáni jí pořiwati, jižto jména jsou psána w knize života.

Alle to všecko přewýšseno jest štěstím připočtenu býti k sborům andělůw, archandělůw a všech mocnosti nebeských; obcowati se sw. pra-

*) 22, 5. **) Dan. 12, 3. ***) I. Kor. 2, 9.

otci a proroky, poznati sv. apoštolů a všecky ostatní vyvolence Boží; užití též rodiče, příbuzné, přátelé své. Toť ovšem velekrásné jest a slavné; však ale všecko to není ku porovnání s blažeností nesmírnou patřiti na Boha, tváří tvář, viděti Ježíš v světle nekonalém; nesmírná bude ta sláva poznati a viděti Boha jaký sám o sobě, jest, miti Ježíš v sobě, požívatí Ho věčně.

„O duše má,“ volá tentýž svatý Augustin dále, „kdybychom každodenně mučení býti, ba i pekelný oheň na dlouhý čas trpěti měli, toliko abychom Krista v slávě Jeho spatřili a k svatým Jeho počtení byli; zdaž by pak to nestálo za to podstoupiti veliký zármutek, velikou strast a bolest, kdyžbychom jen takového štěstí, takové blaženosti byli jednou účastni? Nechť tedy ďáblové o mne ukládají, pokuseni mi strojí, nechť se tělo trápí, hrubým oděvem hněte, pracemi namáhá, bděním hubí; nechť na mne tu ten povolává, tu ten mne hání; nechť mne šklíčuje zima, svědomí tresce, horko pálí; nechť tělo stíně, prsa duffněji, žaludek se nadýmá, tvář bledne: nechť jsem všecek nemocen, nechť hyne život můj bolesti a léta má lkáním; nechť kosti mé spráchnivějí a já se za pokrm dostanu červům, — jen když odpočinu v den zármutku a úzkosti, a vznesu se k oslavenému lidu svému. Nebo jaká bude sláva spravedlivých? jak veliká radost svatých, když obličej jednoho každého z nich skvíti se bude jako slunce!“ *)

*) Aug. Manuale c. 15.

Když tedy sláva ta jest tať nesmírná a wznesená, jakáž bude blaženost a sláva těch wyvolených očí, jimžto dáno bude to wšse patřiti? Sať welebný bude pohled na krásu města toho nebeského! na sláwu obywatelů jeho! na twář stwořitelowu! na wznesenost a stwořtnost obydli wywolenců Jeho! Saťá radost bude panowati weškrze u vlasti této nebeské! jať utěšené bude patření na sbory duchů blažených! jať wážné bude shromáždění jejich! jaká welebnost starců oných, jež widěl sw. Jan, *) aniž sedí na trůnech čtyřmecitma před obličejem Božím, „oblečeni w roucha bílá a majíce koruny zlaté na hlavách swých.“ Sať libezná a sladká rozkoš bude to, wěčně poslouchati souzřwučné plesy a chwalozpěwy andělů a wšsech wyvolených Božích w jednom sboru souhlasně pějících: „Požehnání a jasnost a moudrost a díkůčinění, čest a moc i síla Bohu nassemu na wěky wěkůw.“ **)

Když newýslovnou to bude radosti, slyšseti tyto souzřwučné chwalozpěwy andělské, jať weliké bude potěšení ze souhlasného spojení dušsi s těly, ba jaká slast nad sjednocením člowěčenstwa s wznesenými nebeskany, a co díw s nebeskany? jakou blažeností opojen bude každý nad spojením přímo s Bohem samým! Může-li pať býti blaženosti wětšší nad tuto? W této blaženosti patřiti tam budou wywolenci na nepřehledné nitwy nebeské, na prameny života wěčně tekoucí, na pa-

*) 3jerm. 4, 4. **) 3jerm. 7, 12.

louky tučné na horách Israelských. *) Kdo může vyhsati rozkoš hodů nebeských? býti a seděti mezi pozvanými a vyvolenými k nim, věčně hodovati s Bohem samým, to jest: věčné účastenství míti v neskonalé slávě a blaženosti Jeho? — Tam budou svatí věčně odpočívati, radovati se, plesati, prozpěwovati, chváliti a welebíti, požívati wšech slasti bez uštání, bez proměny.

Když tedy swatá naše wira tak skwostnou, tak nesmirnou, tak wznessenou odplatu ctnosti slibuje, kdož by chtěl býti tak zaslepeným, tak netečným, tak nedbalým, tak possetilým, aby se tím wšim nic pohnouti nedal, wšl swou sílou a moci zasaditi se o to, aby této tak hojné, tak slawné odměny dosáhl? —

Článek desátý.

Zat konečně čtvrtá z posledních věcí člověka, věčné tresty pekelné, pohnouti má každým, aby ctnosti pilen byl.

§. 1.

J ta nejmenšší ze wšech posud uvedených odměn měla by již sama o sobě postačiti k tomu, aby w dušši nassí lásku k ctnosti wzбудila a roznitila, poněwadž toliko ctností wšech s vrchu řečených blaženosti lze nám dosíci. Powážíme-li pať wedle přehojné odplaty, která se ctnostným zaslibuje, i věčné tresty pekelné, které každého

*) Ezech. 34.

bezbožníka očelávají, tu jistě nebude nikdo tak posetilým zatvzrcem a vzdorným odbojníkem, aby neopustil cesty nepravosti, a nenastoupil na cestu ctnosti. Bohaprázdný v hříšcích zarytec nemůže se těšiti tím, aby řekl: „Necht jsem hříšník a nespravedlivec! Co z toho? — Necht se nedostanu do nebe; to bude celá škoda má. Všeho ostatního nic nedbám; neobdržím více žádné odměny, ale také se nemám žádného trestu co obáhati.“

Chyba, příteli, veliká chyba! Neni tak; neboť nemyhnutelně jedno z těchto dvou ti padne: buďto panovati budeš s Bohem na věky, anebo hořeti s zatracenci v ohni věčném. Mezi těmato oběma neni místa jiného, mimo předpekli a očistec do času Bohem určeného. Pravdu tuto ukazuje nám Bůh v pěkném obraze, když ukázal prorokovi Jeremiášovi dva kofe síků před chrámem Hospodinovým postavené, z nichž jeden naplněn byl síky zlatými, velmi dobrými, druhý pak měl síky velmi špatné, kteréž nebyly k jídlu, jsouce zkažené a trpké. Obrazem tohoto podobství ráčil Hospodin poukázati na dvojí druh lidí: jedněch, jimž se dle storchované milosti odměny života věčného dostává, druhých pak, které Bůh dle přísné spravedlnosti své k trestům věčným odsoudí. Přesřastný jest osud oněch, tak že blaženějšího nad něj ani pomysliť nelze; ale nesřastný osud těchto, neboť neni nic strasslivějšího nad mučy věčné. Dobrým dostane se nejvyššího blaha tím, že na tvář Boží věčně patřiti budou; zlým pak největší poťuty v tom, že na věky od tváře Boží budou zatvřeni. To

by měli zvláště pozorovati a hodně povážiti, kdožkoliv se neostýchají smrtelného hříchu se dopouštěti; též by znamenali, jakou tíži a jaké břímě na sebe uvalují, nehrozíce se ani věčného trestu při páchaní hříchu smrtelného. Všdyť pak nosičové, majíce těžké břemeno na se vzíti a nésti, předewším potěžkávají a zkoušejí, zdali je unesou. A ty, posetilce! pro malou a jen na krátce trvající rozkoš nic nedbáš na to, jak náramné břímě na se uvaluješ; neměl bys právě zkufiti tíže, kterou tak lehkomyslně na bedra swá nakládáš? neměl bys pomněti na hrozné a věčné tresty, kterýmž za hříchy a nepravosti své propadneš?

Abys tedy zkoušku tuto učiniti mohl, představím ti w tomto rozjímání, jaké a jak veliké jsou tresty pekelné, abys je poněkud alespoň poznal a z toho soudil, zdali síla twá dostačí, je snášeti. — Považ předewším, jak nesmírná a nekonečná jest welebnost Toho, jenž hříchy tresce; Bůh se we všem, cokoliw činí, Bohem, totiž bytostí nesmírnou, swrchowanou prokazuje; On jest powždy veliký a divotvorný w skutcích swých, jak w moři, tak na zemi, jak w nebi, tak i w pekle. Když tedy Bůh, jak wira nás tomu whučuje, we všem swrchowaným se prokazuje, budeť swrchowaným i w huětu, w pomstě a potrestání hříšníkůw. Protož i prawi: „Což se mne nebudete báti a před twáří mou nebudete se trásti, kterhž jsem položil píseť za cíl moři, příkázání věčné, jehož nepřestoupi; i pohnou a nadmou se wlny

jeho a nepřejdou ho.“ *) Takoby řekl: „Což se nebojíte mocné ruky mé, jejížto sílu poznati můžete v díle tomto podivuhodném?“ Kdo tedy ve všech skutcích svých velikým se prokazuje, zdaž-li pak nebude velikým i v potrestání hříšníků? — Když Bůh jedna pro svou velebnost nejvyšší úcty, pro svou dobrotu nejvroucnější lásky hoden jest, zdaž-li pak nezasluhuje pro svou příjnu spravedlnost největší bázně? — Seremiáš prorok, jakkoliv byl newinen a již v životě mateřském zasvěcen, **) přec bázeň před Bohem tak velikou choval, že řekl: „Není podobného Tobě, Hospodine; veliký jsi Ty a veliké jméno Tvé v síle! Kdož by se nebál tebe o králi národů; neboť Tvoje jest čest: mezi všemi mudrci národů a ve všech královstvích není podobného Tobě.“***) A jinde opět dí: „Wzdálil jsem se od lidí, a sám jsem sedával; poněvadž naplněno bylo srdce mé bážní hněvu Tvého.“ †) —

Ačkoliw swatý wěštec wěděl, že tento hněw Boží neplane proti němu, zachwěl se nicméně bážní w utrobách duse své, velikost a sílu jeho si připomínaje. Protož také wšim právem dí pěvec královský: On wzhlédá na zemi a působí, že se chvěje; dotýká se hor a kouří se z nich,“ totiž plamenem a dýmem se wznímají; ††) a Tob: „Sloupové nebesíti třesou

*) Ser. 5. 22. **) Ser. 1. ***) Serem. 10, 6. 7. †) Serem. 15, 17. ††) Žalm 103, 32.

se a chvějí k poškynuti Jeho.“ *) Krásně totěž w prefaci mše swatě wyslowuje církev swatá: „Třesouť se před welebností Boží říše a mocností nebeské;“ nikoliw pro to, že by nebyly již jistý blaženosti swou, nýbrž že nesmírná welebnost Jeho je bázní naplňuje. Nejsou-li tedy ani tať dořonalé bytosti bez strachu a bázně před welebností Božskou, čím wětšší příčiny k bázni mají ti, kteříž Bohem pohrdajice těžké winy na sebe uwrhují? oniť jsou práwě ti, na kteréž On strassliwý hněw svůj až na dno wyleje. Nemyslowitelná welebnost Boží jest tedy jedna z hlawních příčin, z kteréžto na hroznou velikost trestů souditi lze, jichžto hříšníci obáwati se mají, jak sw. Jan we zjewení swém zřetelně to dospědčuje, řka: W jeden den přijdou rány na Babylon, **) smrt a pláč i hlad, a ohněm spálen bude; nebo silný jest Bůh, kterýž jej souditi bude.“ ***) S apóstol národů tuto moc Hospodinowu dobře na paměti máje, di: „Hroznost jest upadnouti w ruce Boha živého.“ †) Upadnouti w ruce lidí není hroznost, poněwadž nikdy nemají takowé moci, již by nebylo lze wjiti, anebo se wyhnouti, dusse pať usmrtiti, t. j. w tresty wěčné uwrhnouti naprosto nemohou. Protož i Spasitel di: „Nebojte se těch, kteříž zabíjejí tělo, ale dusse nemohou zabítí: než bojte se raději toho, kterýž může i dusiti i tělo za-

*) Job 26, 11. **) Babylonem tuto lze rozuměti wúbec hříšný tento swět. ***) Sjew. 8, 18. †) Ř židům 10, 31.

tratiti do pešelného ohně." *) Tyt jsou ty ruce, w něžto upadnouti apoštol Páně za hrozno poškádá, z čehož snadno souditi lze, jak mocné jsou ruce ty, o nichž i mudrc praví: Ne-učinime-li pokání, upadneme w ruce Páně, a nikoliv w ruce lidské." **)

Z tohož tedy je všehe patrno, že jakož Bůh welik jest ve své všemohoucnosti, ve své velebnosti a ve všech skutcích svých, tak i welik jest ve svém hněvu, w trestech totiž, jimiž hříšničky stihá.

Alle to zřejměji se pozná, pozorujeme- a považíme-li stvorchowanou Jeho spravedlnost, jejížto tačměř přirozeným výsledkem jsou tresty ony. Stvorchovaná pať tato spravedlnost Boží wyšwitá již z trestů, jimiž Bůh zde na zemi zlošny w rozličných dobách trestal, jakož se toho docítáme w písmě sw. na mnohých místech. Sať hrozny byl trest Dathana a Abirona a všech účastníků w zločinu jejich? neboť náhle otevřela se pod nima země, i pohltila je se stany a všelikým statkem jejich a oni za žitva propadli se do pešel, protože se zbouřili proti Mojžišowi a wěrným jeho. Kdož pať slyšel o strassliwějších pohružkách nad ty, kterýmiž Bůh w páté knize Mojžišowě vyhrožuje přestupníkům příkázani Jeho? Mezi mnohými jinými děsnými a strašlitými pohružkami praví tam Hospodin takto: „Zestliže pať nebudeš čtiti poslouchati hlasu Hospodina Boha svého, abyš

*) Mat. 10, 28. **) Eccli. 2, 22.

o stříhal a činil všecka přikázání jeho, kteréž já přikazuji tobě dnes: přijdou na tebe všecka zlořečení tato, a zachvátí tebe. Zlořečený budeš v městě, zlořečený na poli; zlořečená stodola tvá a zlořečené zásoby tvé; zlořečený plod života tvého i ouroda země tvé, skoty volů tvých i stáda ovci tvých. Zlořečený budeš vycházeje a zlořečený vycházeje. Posle Hospodin na tebe hlad a lačnost a hněv na všecky skutky tvé, kteréž ty budeš činiti, dokudž nesetře tebe. Kani tebe Hospodin chudobou, zimnicí a zimou, pálcivostí a medrem a povětřím porušeným a rží a bude tě stíhati, dokudž nezahyneš. Kani tebe Hospodin pomínutím smyslu, slepotou i tupostí srdce a budeš mačati o poledni, jako mačá slepec ve tmě a žádného zdaru a štěstí nebudeš mít na cestách svých. A po všechliž čas budeš snáseti nátisky a násilí, aniž bude, kdo by vysvobodil tebe. A omámen budeš od strachu těch věcí, kteréž uvidí oči tvé. Kani tebe Hospodin vědem nejhorším a ránu morovou uvede Hospodin na tebe, dokudž tebe nepotře.“*)

Sakkoli hrozné a strážlivé jsou tyto i všecky jiné tresty, kterýmiž kdy lidé na tomto světě nastaveni byli, jsou předce slabý toliko obraz, mdlý stín trestů, které zatracence na onom světě očer-

*) V. Moj. 28.

kávají, neboť tehdaž přestane showitvatost Boží a zableskne spravedlnost Jeho těm, kdož v tomto životě milosrdenstvím Jeho powrhli. Sestlize tedy již pouhý stín spravedlnosti této nás strachem a hrůzou naplňuje, kdož pak bude v staru snéstí přísný soud Boží, až jeho strasslivá skutečnost se oláže? Když čisse hněvu Božího, jakkoliv wodou milosti Jeho zde na tomto světě smissena, přec nám tak trpka přichází; jak bude, až se podá bez milosrdenství těm, kteří Jim opowrhli, kteří neucinili milosrdenství s bližním svým? Wssať i takto bude trest vždy menssi, než pravá byla prowina hříchů.

Alle netoliko z nesmírné spravedlnosti Boží souditi lze na nesmírné tresty z ní vyplývající, nýbrž i z nesmírného milosrdenství Jeho, ačkoliv přewrácenost lidská v hřessení na toto příliš spoléhá. Což by nás medle k wětšimu podiwení pohnulo, než-li když widíme, že Bůh sám wezma na sebe schránku tělesnosti lidské v ni wffelikým neřestem, posměchům a bolestem se podrobil od prvního okamžení, co na tento svět wstoupil, až do toho, když na kříži wypustě duffi, jej tak přebolestně dořoncil. Lze-li pak pomysliti sobě wětšii slitowání, nežli oswědčil Spasitel náš, jenž přissed na tento svět, winu wesskerých hříchů weskerého lidstwa na se wzal, aby je od ní wykoupil, na to dobrowolně i život obětowal za ty, kteří krew Jeho prolily?

Jakož tedy nad těmito skutky milosrdenství Božího žásneme, tak musí nás skutkové spravedlnosti Jeho strachem a hrůzou proniknouti.

Neboť u Boha nelze mysliti nižádné vlastnosti, která by byla buď menší buď větší než-li druhá, nýbrž v každé se jeví nesmírnost bytosti Božské, Bůh sám; tudíž jako nesmírné jest milosrdenství, tak též nesmírná jest i spravedlnost Jeho a vše, co k ní přináleží a od ní závisí. Jakož se z velikosti jednoho ramena na velikost druhého k témuž tělu náležejícího souditi dá, tak i právě můžeme rámě spravedlnosti božské měřiti dle ramena milosrdenství Jeho.

Když pak Bůh, chtě světu milosrdenství své prokázati, tak záračné divy podnikl, že veškerý svět nad nimi užásl, až nemoha je pochopiti, i posetilství je nazval, tuť medle rei, což učini, až přijde čas druhého přísti Jeho, v kterémž světu spravedlnost svou ukáže? což učini tehdyž tím více, anť se Mu k tomu udá tolikrá přičina, kolik bude provinění lidských? Neboť milosrdenství Jeho nemělo vybitnutí nižádného; nebhol nikoho, kdo by je byl vyžádal, anaf přirozenost lidská pražádné k ni zásluby do sebe neměla, ale spravedlnost božská tolikými tačměř ostny k hněvu a pomstě vyhizena a povzbuzena bude, kolik se udá, že bylo hříchů na světě spácháno. Kdož medle pochopí, kdož spočte, kdož rozměří, jak nesmírnou, jak hrůzuplnou se okáže spravedlnost Boha věčného? Krajináf jsou o tom slova sv. Bernarda: „Jak lařkaw byl Bůh při prvním svém přísti, tak přísný bude při druhém; jako nyhi lze každému milosti u Něho dosíci, tak to po krátce nebude možná nikomu. Když d o-

brota Jeho olázala se *) mimo nadání, nad vše pomysleni, tak též to souditi lze v objeveni se přísné Jeho spravedlnosti: Nesmírný, nepostizitelný jest Bůh i v spravedlnosti i v milosrdenství; svrchovaný, kdž odpouští, svrchovaný, kdž trestá. Však milosrdenství přednost ji osobuje, takže kdž jen chceme, přísnost ani nenalezá, proti komu by zuřiti měla." **)

Obě tyto stejně veliké vlastnosti Boží značuje též královský pěvec řka: „Bůh náš jest Bůh, jenž spasiti může a u Hospodina Pána jest ujiti ze smrti: Dítě žet Bůh poláme hlavy nepřátel svých, vrh vlasů procházejících se v hříchích svých.***).

Pozoruj z toho, že Hospodin rovněž tak přísným se prokazuje proti nepřátelům a odbojníkům, jakož jest laskav a dobrotiv k přátelům svým. Totéž vysvitá i z trpělivosti Boží, kterouž netoliko k veskerému světu, nýbrž i k každému jednotlivci zvláště dobrému i zlému prokazuje. Sať mnohé spatřujeme, jenž v kalu nepravosti tak hluboko pohřženi jsou, že od prvního okamženi, kdež rozumu nabylí, až do poslední hodiny života dny své toliko v uráženi Boha a v pohrdání příkázanými Jeho trávi, nic nedbajice ani na sliby, ani na pohrůžky Jeho, ani na jiné milosti Páně! A přede čelá na ně nemyslovná dobrota Boží po celý čas života jejich s nejvěšší trpělivostí. Dni nepřetíná nitku života jejich a nepřestává je vsselitým způsobem

*) Řit. 3, 4. **) De nativ. Domini. Ser. 1. ***) Šalm 67, 21—22.

ku pokání vzbuzovati ani tehdaž, když ani známky polepsšení na nich neshledává. Ale až tato showinamost konečného dojde cíle a mezi určených, až někdy vypukne Jeho vsseszírající hněw, jež byl tať dlouho w prsou spravedlnosti své tajil, kterak potom oněm bidníkum bude? Protož i wolá apostol národů: „Zdali bohatstwim dobroty Jeho a trpěliwosti a dlouhočelánim pohrdáš? newíš-li, že dobrotiwost Boží ku pokání tě wede? Ale ty zatím podle twrdosti své a nekajícího srdce shromažduješ si hněw ke dni hněwu a zjemení spravedliwého soudu Božího, kterýž odplati jednomu každému podle skutků jeho.“ *) Ze pak di: „shromažduješ sobě hněw,“ tím mimi apostol, že jako člověk, který poklad shromažduje, den co den peniz k penizi ukládá, a tať bohatstwí své rozmnožuje, až u weliký počet wzroste: tať hřissník hněw Boží si den co den množí, zlosti swou wždy wice a, wice k němu přidawaje. Kdo by se wssemožně wynasnažil, aby si welký poklad nashromáždil a k tomu cíli w uzawřenou schránku ustawičně ani jedinkého dne, ba ani jedinké hodiny nepromina, část po částce by ukládal a to po dlouhá dlouhá léta činil by; jať by jisté konečně a byť i bylo jen po padesáti létech, užásl nad welikým počtem bohatstwí swého. A ty bys neměl, nsslastniče, znamenati, jať si den co den onen poklad hněwu Božího množíš, množíš k wlastní

*) Řim. 2, 4—6.

zláze a zhoubě své? Množil se pak a vzrůstá on hříchů tvých, jichž ty se neustále dopouštíš. Siž nestydaté pohledy očí tvých, nečisté myšlénky, zlé žádosti a nenávisť srdce tvého, slova marná a zlolajici, vyházející z úst tvých, to svědčí, byt by ničehož jiného nebylo, mohlo by zlobou zaplaviti veskeren svět; přičteš-li vsať k tomu svědky své zločiny, jež jsi zpáchal, tuť považ, jať přehrozně jsi sobě hněvu Božího nashromáždil.

Ze pak tresty spravedlnosti Boží nesmírné býti musí, lze i souditi, považíme-li newděčnost a zlomyšlnost hříšníkům. Pomněmež nejprvé, jať veliká jest dobrotivost a štědrost Boží k lidem veskerým; pak co Bůh sám zde na zemi pro lidské pokoleni učinil, kázal, trpěl; pozorujmež, že svědčí, čeho k zachování a pohodlí života wezdejšího tať hojně používáme, od Jeho lastkavé, otcovské dobroty pochází; považme, jať často nám odpustil, ba nassich nepravosti jaťoby ani neznamenal, jať mnoho dobrého nám prokázal, od zlého nás chránil, hojnými dary svými denně nás opatřil. A to svědčí hříšníkům jen k rozmnožení hněvu Božího slouží. Naproti tomu považme, jať často mnozi lidé na Stvořitele svého zapominaji nic o Něho nedbajice; jať newděčně a vzdorně k Němu se chovaji, jať se i Pánu vssemohoucímu rouhaji, Semu i zákonu Jeho se posmívaji, jať se netoliko pro něj jaťý prospěch a zisk, z hřichu vyplývající, k přestoupeni swaté vůle Jeho svěsti dávaji, nýbrž i přecaťsto jaťýmsi zalíbením we zlém sw. zákonu Jeho nic jinať než jaťo nohama sflapou. Zať

welmi musí to wšse hněw Boží wzbuditi a roz-
nititi!

Kdo tedy tak drže a ohatně swrchowanou
welebnosti Páně pohrdá, nic jináf nečiní, než
jakoby s modlou dřewěnou zacházel; kdo tak
často, at s apóstolem dim, „Syna Božího
posslapáwal a krew smlouwy, kterouž
poswěcen jest, za posslwrněnou měl,“ *)
kdo tak často činy bohaprázdnými, jakých ani
pohané páchati se neopowáží, Božského Spasitele
křizowal, — což jiného může ten a takový oče-
kávati, až nastane hodina soudu, nežli aby uražené
welebnosti božské zúplna dosti učinil, a jako ne-
smírná byla urážka, i nešmirnému trestu propadl?
Telikož wšsak Bůh jest soudce sprawedliwý,
musíť newyhnutelně k tomu hleděti, aby se pokuta
wyrownala křiwdě Semu učiněné. Když pať
Bůh sám ten jest, Semuž tak těžká urážka se
stala, jakého pať odsouzení dojde hříšník na dušsi
i na těle, aby bylo prominěni zpáchanému při-
měřeně? Byloli k dosti učiněni uražené Welebnosti
Boží potřebi krew Jeho wlastního Syna, tak
že jenom důstojnosti Toho, jenž se byl sám w oběť
smírující wydal, náležitá welikost trestu byla na-
hražena; což nastane tomu, kterýž nijakou dů-
stojnosti osobni, nýbrž toliko přisnosti trestu
podstoupeného bude miti dostiuciniti? —

Poznawajice wlastnosti soudcovy a nedo-
statečnost odsouzencowu, obraťmež nyní zřetel
swůj na toho, kterému Bůh wykonání trestu ode-

*) Žib. 10, 29.

vzdá. Tuf kdž povážime, že dábel bude katanem odsouzcůw, snadno poznáme, co je w ruce starého toho nepřitele lidstwa očekává. Sať hrozně a ukrutně zachází on s těmi, kteréž se w ruce jeho dostávají, poznati lze z příkladu Soba nábožného. Gle, jať hrozně starý ten ukrutník proti newinnému tomuto zuři, že horššího si ničehož ani pomysliti nelze, bez milosti, bez outřpnosti. Bravý a služebníky jeho ohněm s nebe zničil; sřrže Sabejské stoty a oslice zajal, sřrže Chaldejské welbloudy jeho odehnal, pastýře pať mečem pohubil, domy jeho sřrhl a pod žřiceninami syny jeho pohřbil, konečně pať i jeho samého ranil malomocenstwim od hlavy až do paty, nenechaje mu místa leč na smetisti, kdezto sřřepinou wředy těla swého offkrabával. Že mu pať manželky a přátel ponechal, to neučinil, aby se mu útechy nějaké dostalo, nýbrž aby i tito jej pohružkami a wřčitkami swými twice ještě trá-pili co hlodawi čerwi utroby sřrdce jeho sřřirajíce. Takowou zlost wykonal dábel dopustěním Božim na člověku newinném. Takowou pať hrůzou wylil zlobu swou na Božském Spasiteli nassem zwlášt w onu noc, kdezto odewzdán byl mocnostem temnosti; — toť ani nelze slovy wy-powěditi.

Poněwadž tedy zloba a křtost tohoto úhlat-niho nepřitele a katanu pokolení lidského a ho-lomkůw jeho tať weliká, ba w pravdě hrozúá jest, co pať bude z tebe, politowání hodný ne-sřřastný hřřisníce, až budeš zadán w ruce jeho a on celou swou wzteklost na tobě bude moci wy-

liti? Ach, toť věc všeho pomyslení hroznější! A trapné muky ty nebudou trvati noc, den, rok; nýbrž vždycky, věčné věky věkův! Ach, jak děsný, temný, černý a hrozný bude ten den, kdežto vydán budeš a upadneš v drápy oněch vzteklých vlků pekelných! Abyš všat zřejmě poznal, jaké milosti v ruku ukrutného pekelníka se ti lze nadíti, slyš příběh, jež nám zaznamenal sv. otec Řehoř, a který se udál za jeho věku. „Byl,“ dí on, „nedávno v klášteře mém na učení mladík, jménem Theodor, člověk spustlý a blaha svého do konce nedbalý. Tent v bouři té, kteráž se byla poslední čas v městě (Římě) sběhla a velkou část lidu pohltila, v život raněn jsa smrti se blížil. Když pak v posledním již tažení ležel, sešli se jak obyčejně bratři, aby se u něho za šťastnou hodinu smrti modlili. Siž již údy umírajícího stydly, studený pot na čele vyrážel, prsa se jen časem křečovitě dmula, a dech v strasném chropotu o poslední života jistře dosvědčoval. Když všichni bratři dvojnásobnou vroucností se modliti počali, tu umírající děsnými slovy mezi modlitbami jejich volal: „Ustaňte! ustaňte! — He, já jsem odemzdán ještěru pekelnému! — Siž se blíží, pohltit mne! — Siž se mne chápe! — již mne dávi! — Ustaňte! ať mne nemučí déle! — ať je již po mne! — Ach, hrůza přehrozná!“ — Tuť bratři napomínali jej, aby se znamenal svatým křížem; on pak řekl s obtíží: „Rád bych; ale nenechá mne, dávi a poutá mi ruce mé!“ — To uslyševše bratři, i hned nici k zemi padli a Boha úpěnlivě za smilování pro nešťastníka

wzhýwali. A na to onen po krátkém čase počal levněji si oddychowati, a pak wzpamatowaw se, řekl: „Díky Bohu! Wassi modlitbou zahánán prchl duch sšeredný, a nepřemohl mne. Mhni, prosím wás, modlete se za mne hřissného, aby mi Bůh milostiw bhiti ráčil; já se chci polepsšiti, chci se celý službě Boží wěnowati.“ Š dostal slowu. Uzdrawiw se, zanechal žiwota swětského a stal se wěrným služebníkem Božim.“

A tak popisuje zlé duchy i sw. Jan we swém zjewení, řka: „Widěl jsem ano hwězda š nebe spadla na zemi, i dán jest jí klíč od studnice propasti. Š otewřela studnice propasti i wystoupil dhým ze studnice, jako dhým z pece weliké: i zatmělo se slunce i powětři pro dhým studnice: A z dhýmu studnice wysšly kobylky na zemi, i dána jest jim moc takowá, jakož mají sšitrowé zemssiti. A příkázáno jim, aby nessškodily trávě zemské, ani žádné věci zelené, ani kterému stromowi: než toliko lidem, kteříž nemají znamení Božihó na čelích swých. A dáno jest jim, aby jich nezabili; ale aby je trápiли za pět měsíců, a aby trápení jejich bylo jako trápení od sštira, když bodne člověka. A w těch dnech hledati budou lidé smrti, ale nenaleznou ji: a žádati si budou umřiti, ale smrt utíkati bude od nich. A podobensstwi kobyliť podobné koňům, připraweným k boji, a na hlavách jejich jako koruny, podobné

zlátu, a tváře jejich jako tváře lidské. A měly vlasy, jako vlasy ženské: a zubové jejich byli jako zubové lvů. A měly pancíře jako pancíře železné a zvuť křidel jejich jako zvuť vozů koní mnohých, běžících k boji. A měly ocasey podobné stírům a žahadla byla v ocasech jejich.“ *)

Ací tuto, zbožný křesťane! což jiného ráčil Duch svatý (Onť sám totiž jest původcem zjevení toho), tímto obrazem naznačiti, než strastlivou metlu trestající spravedlnost Boží? Mohl-li pať tím jiný účel míti, než aby strastlivým tímto vypsáním nás napomenul, abychom pamětlivi jsouce hněvu Božího, hrozných nástrojů jeho trestu, muť zatracencův a krutosti nassich odpůrcův, těmito aspoň hrůzami zastrasseni byli a ustáli urážeti Pána Boha svého? Neboť kdož jest medle hvězda ona, kteráž s nebe spadla, jižto dán jest klič k studnici propasti? Kdož jiný, než onen stkvělý anděl, který spadl s nebe a jemuž dána jest moc nad temností? Kdož jsou ony kobylky, podobající se koním, ozbrojeným a hotovým k boji, nežli duchové pekelní, Luciferovi tovaryšsi, pomocníci a holomci? Což vyžnamenává tráva a jiné věci zelené, kterým nemělo se usfkoditi? což jiného, než dusse spravedlivé, jež se zelenají a kvetou, rosou milosti Boží jsouce otvážené a ovoce vydávající k životu věčnému? A kdož jsou ti, kteří nemají znamení Božího na

*) Sjev. 9, 1—10.

čelích svých, leč hříšníci, ježto prázdni jsou Ducha Božího, kterých jest jediné pravé znamení věrných ovci stáda svého? — Proti oněm bídníkům tedy vypravěno jest vojsko toto, aby od těchže mučení a trýznění byli, jimž za života sloužili, jako druhdy Egypťané souzeni byli od žab a much, kterýmž se co modlám klanovali. Ach, jaká bude hrůza patřiti na místě zatracení takové nestvořry ohavné, onu straslivou obludu hrozného vždy hladovitého ještěra, onoho Behemota ohromného, o kterémž di kniha Sobova, že „oh onem svým jako cedrem sšlehá, že řeky vypiji a hory pohlcuje!“ *)

Ze všeho, co posud řečeno, patrné, že trest, který konečně hříšníky očekává, bude nesmírný v každém posud uvedeném ohledu. Sať může býti jinak, když patřime k nesmírné velebnosti Božské, k velebné pravim Jeho spravedlnosti, s kteroužto každý hřích tresce? Sať možná jinak, když hledime k nesmírné Jeho trpělivosti, s kteroužto hříšným tať dlouho showivá a k pokání je žive? Když hledime k nescíslným dobrodiním, jimž hříšníky obdařuje, aby si je takto lastavou dobrotou svou získal? — Když hledime k nesmírné nenávisti, jižto proti každému hřichu chová; neboť, anť hřích uráži nesmírnou velebnost, nerozhnutelně z toho jde, aby i tato nesmírně jej v nenávisti měla. — Sať lze souditi jinak, když pozorujeme nesmírnou zuřivost úhlavních nepřátel našich pekelných, jsoucích nejen mocných sško-

*) Sob. 40, 12.

diti nám, nýbrž i hotových vždycky, zlobu svou na nás provésti. Což možná z toho všeho souditi jiného, než že hříšníci očekávají tresty a muky nesmírné, hrozné, newidané, neshýchané.

Když tedy trest na hřích určený tak veliký, a dle učení víry tak jistý jest, že mu žádný provinilec neujde, jak nerozumní, jak zaslepeni jsou lidé, kteří věřice a wyznávajice to, nic toho uedbaji a takovou ohromnou tíži na sebe uvalují! Neboť kdožkoliv jen jediného hřichu smrtelného se dopouští, winen se stává nesmírných trestů těchto, o nichž posud pojednáno.

§. 2.

O věčnosti trestů pekelných.

Co jsme právě o velikosti trestů, hříšníků w životě onom očekávajících pověděli, dostačilo by již samo w sobě, aby srdce nasse storchovanou hrůzou a bázní před nimi naplnilo; ale to vše nás mnohem více dojme, povážimeli, že tresty tyto jsou věčné. Neboť kdyby po mnohých tisících let bylo lze očekávati konce nějakého, anebo aspoň ulevení muš oněch, bylo by to ovšem velikou útěchou odsouzeným na ně neschastníkům. Ale věčnost nemá konce, nemá proměny, jako Bůh sám. A wyšvětlení toho di jistý učitel církevní, že kdyby jeden jediný neschastný odsouzenec po každém teprw tisíciletí jedinkou slzičku prolil, učiniloby to za celou věčnost předc tak veliké množství slzi, že by se jimi cela nesmírná zpusťta světová zaplavila. Všeliká mysl lidská hrůžy takové ani pomysliti sobě nemůže. Neboť

Kdyby věčné tyto tresty nepozůstávaly v nijádné větší bolesti, než co by jedinké pichnutí jehlou obnášelo, nicméně lépe by bylo veskeré i sebe hroznější mučy tohoto světa podstoupiti, abychom se toliko věčného toho trestu uchovali. — Věčnost! — Věčnost! — Věčnost! — Ach, kéžby to slovo veskerou mysl tvou i srdce tvé, ó člověče, opanovalo a dojalo! Sať propěšně by každé na ni pomyslení v srdci tvém účinkovalo!

Díšť prý světáť rozkossim wšelikým zcela oddaný, jal se jednou rozjímati o věčnosti; a tím, že v ni nebude konce, tať byl dojat, že si taťto řekl: „Bajisté. nenalezl byš člověka zdravého rozumu, jenž by za celý svět se podvolil, ležeti upoután na loži rúžemi a jinými květinami postlaném jenom asi 30 anebo 40 let; a ty byš za bidnou okamžitou rozkoš hříšnou se podvolil ležeti v propasti požáru pekelného, a to věčně? Saťať to zpozdilost, jaťé bláznovství, jaťá zběsilá, šílená posetilost!“ — Dímto rozjímáním jsa pohnut opustil rozkossi a marnosti světských, a věnoval se wší silou ctnosti, tať že v ni velmi prospěl, a po zbožném životu swatě skonol. Muže což tomu řečnou choulostiwáčkové tohoto světa, kteří mnohdy již pro sršení jediné musšky na měkkém lůžku nemohou pospati, až se octnou ležice v prohlubni ohně planoucího, věčně je žhoucího, a nikdy nestrávicího? A taťowým wolá prorok Isaiáš: „Kdo z wás bude moci bydliti s ohněm šírajícím? Kdo bude moci bydliti z wás s horkostmi věčnými?“ *)

*) Isai. 33, 14.

Kdež bude údů tať silných, tať necitelných — taťměř železných, jenž by, w mukách těch ukrutných wytrwaly — věčné? O, possetilci nesmyslni! ó, plémě zaslepené půwodnim oným offemetnikem, lhářem, loupežnikem a vražednikem, jenž posud wesskerý swět flame a hubi. Může-li pať býti coš nesmyslnějšího, než pečowati tať snažně o wsse, co se wездеjšího pohodli thče, a tomu k wůli nic nedbati blaha věčného, ba pohrdati jim? Když toho nedbáme, čehož pať dbáti budeme? Když o to nepečujeme, oč pať pečowati budeme? Když věčných trestů nic se nebojime, čehož pať se budeme strachowati? Když o blaženost věčnou se nic nepřičiňujeme, oč pať se potom zasadíme? Když tať jest, nuže tedy zasadmež se co nejsnažněji o život ctnostný, byt nám to i sebe těžšši bylo, abychom aspoň usšli trestům věčným.

Kdyby ti Bůh nyri na wůli dal, abys buď dožiwotně nějakou holestnou nemoc k. p. dnawost a nebo bolení zubů trpěl, dnem i noci bez uřtání, anebo prázděn wšši bolesti a zdráw abys w přířněm nějakém zákonu, k. p. kapucinském a nebo kartusianském a nebo jiném sebe tužššim do smrti trwal, a podwolil se wšsem kajícím skutkům w řádech těchto obwyklým; zajisté nerozmýřšlel bys se dlouho, co bys woliti měl. Neboť trwám, že nelze, aby se nalezl possetilec, jenž by, a byt jen z lářky k sobě samemu, nezwolil si raději jakýkoliw přířný řád duchowni, než aby měl trpěti ony boleřtné nemoce. Ale kdžž křuté muky a bolesti trestů věčných wsse přemýřšují, co jen o tom lidském duchu pomýřšliti lze, a sice nejen

přirozenou svou hrůzou, nhybrž i trváním bez-
 konečným a bezúlevným po celou věčnost; při
 tom pak Bůh od nás mnohem méně žádá, než
 přísnost řádů stvorchu jmenovaných káže, abychom
 tím zatracení věčnému usfli; neníliž pak nesmírná,
 nade vše pojmenování zpozdilá posetilst nasse,
 anť my se zpěčujeme tak škrowné práce a tak
 krátké nesnáze podstoupiti k uwarování se trestů
 věčných? Kdož by v tom, právě v tom nezna-
 menal stvorchovaný blud světa tohoto, zpozdilst
 opravdu nesnesitelnou? Sakéž medle přinese nám
 blud ten ovoce? Sakéž jiné, než že chtice tuto
 ujiti pokání krátkému a snadnému, upadneme
 tamto v pokutu věčnou, nesnesitelnou. Obraz
 její dán jest nám v peci ohnivé, již král Nabu-
 chodonozor v Babylouě rozpáliti kázal, z nížto
 se vyrážel plamen na čtyřiceti devět
 loket. *) Schází tu na uplných padesáte loket —
 loket jeden; což to znamená? Rok padesátý jest
 rok milostivý, v němžto církev svatá stvorcho-
 vanou svou od Boha obdrženu moci vsselikým
 i sebe větším hříšníkům odpouští a je na milost
 přijímá. Sakkoliv tedy požár pekelný, plamenem
 babylonské ohnivé pece vyobrazený, nesmírný jest
 a přehrozně neskastné zatracence šžívá, přec muka
 jejich nebude na vssedky věky věkům tak do-
 vrssena, aby léta milostivého dosáhla, aby se
 jim slitování a osvobození dostalo. O, muky
 bezúčitečné! O, slzy plané! O, pokání tuhé, přísné,
 kruté, vssak bez prospěchu, bez naděje, bez úlevy,

*) Dan. 3, 47.

bez útěchy! Sať mnohem snazším poňáním mohl se každý z nešťastných tam odsouzencův trestů těchto zde na zemi sprostiti! Sať snadně mohl jich zde za léta milosti života vezdejššího zniťnouti?

Muže tectěž slzy pravé kajcnosti z očí našich! Dměte je srdce naše neustále tvoucimi povzdechy k nebesům za smilování prosíce, dokud čas jest, dokud let milostivých se nám dopřává. „Nad tím křvíleti a úpěti budu, choditi budu obloupen a nah, učinim křvílení jako dračův a úpění jako pštrosův, neboť bez naděje jest rána lidu mého.“ *)

Kdyby to všecko bylo nejisté, pochybné, podezřelé, bez věrného potvrzení, dala by se zbloudilá posetilství lidská poněkud vysvětliti, omluviti; ale na opak vše, co jsme o tom pověděli, jest stvřzeno a pojistěno neomylným výrokem Slova věčného, anof dí: „Nebe a země pominou, ale slova má nepominou; — nepomine ani jedině písmě, ani jedině puntík, až se to všecko stane.“ **) A my to vše pevně věřice a zjevně vyhánávajice, přec tať nedbale, zpozdlle a netečně žijeme! Zdaž-li pať to není nesmyslností a posetilství všeho pomyslu většší?

Muže tedh rci, zaslepený zpozdlče, jaké bohatství, jaké statky světské za to stojí, abys taťkové pokutě propadl? „Byť bys měl,“ dí sv. Jeronym, „moudrost Šalomounovu, krásu Ab-

*) Mich. 1, 8—9. **) Luk. 21, 33. Mat. 5, 18.

solonovu, sílu Samsonovu, léta a věk Henochův, bohatství Kroisovo, důstojnost a moc Oktavianovu, — což ti to všedko zpomůže, až se tělo tvé dostane za pokrm červům a žížalám, duse pak uchváćena a stržena bude do pekel od ďáblů, aby věčně s nemilosrdným bohatcem *) trápena byla.“

Tímto zavíráme díl první, obsahující rozjímání naše o důvodech k ctnosti. Druhý bude o zvláštních odměnách, jichžto se člověku ctnostnému od Boha již v tomto životě dostává.

*) Luk. 16.

Díl druhý.

U časných odměnách duchovních, jichž se lidem ctnostným již w tomto životě dostává, a z nichž se tuto zvláště uvádí dvanáctero předností, wýhradně s ctností spojených.

Článek jedenáctý.

U ctnosti jsme zavázáni pro wýhradní přednosti jí w odměnu zaslíbené.

Netvím zajisté, jakým důvodem se ospravedlniti anebo aspoň wyloučiti mohou, kdožkoliv ctnosti pilni nejsou, poněwadž mnoho je důvodů, člověka k ní potvzbuzujících. Což pak malým jest důvodem to, co jsme posud na důkaz toho uvedli, že Bůh sám jí velí? — jest malá ta odměna, kterouž ctnostným w onom životě zaslubuje? jsou malé ty tresty, jimiž bezbožníkům hrozi? — S právem bys se tu s úžasem tázati mohl, odkud to, že jsou tak mnozi křesťané, kteří jakkoliv tomu všemu co článkům wiry věří a wiru tu wyznávají, přec ctnosti nic nedbají a hříšným životem wiru svou zapírají? Kdyby se lidi takových nalezalo toliko mezi pohany, ctnosti pro to nic nedbajícími, že jí neznají, nebylo by divu; bylo by to tak, jako kdyby

kovkop nalezeným mezi rudou drahotkamem pohodil, neznaje wýtečnosti a ceny jeho; ale kdž křesťané, kteří wšsecky posud pro ctnost uvedene důwody znají, wěti, wzhnuwají, přes to wšsecko žijí, jakoby ničemu z toho newěřili, ba jakoby ani o tom newěděli, bez pomnění na Boha, jen sobě slouží, wáásním a žádostem swým otroci, pohřženi tím wice w pécech swětských, čím wice nebeských ani nepomni, ženouce se horempátem po wšselikém hřichu, jako by ani smrti, ani soudu, ani nebe, ani pekla nebylo; toť, já řku, wěc, Bohu žel! užasu, politowání hodna.

Práwem tedy jest se tu, jať jsem swrchu řekl, tázati, odkud tato nedbanlıwost, tupost, a taťměř dábelská omámenost pochází. Blé ono má kořeny mnohé a rozličné, z nichžto jeden z nejhlawnějšsich jest wšseobecný jakýsi blud, w němžto lidé z wěťši části žijí, domnuwajice se, že odměny Bohem za konání ctnosti slíbené wstahují se toliko na život budoucí, w tomto že za ni žádné odplaty očekáwati nelze. Slowěť tedy ohlédajice hlavně po prospěchu sobě užitečném a sice co nejbližšim a newida pať zde nižádného, nic nedbá budoucnosti. Tať židé činili za dnů prorokůw. Neboť kdž jim druhdy Ezechiel k rozkazu Božímu weliké odměny slibowal, a jindy opět strassnými tresty hrozil, wšsniwali se mu, s opowrženim powoláwajice: „Widění, kteréž widi tento, na mnohé dny jest; na dlouhé časť tento prorokuje!“ *) Rowněž tať wšsmi-

*) Ež. 12, 27.

wali se prorokowi Isaiášowu nic nedbajíce slow jeho a říkajíce: „Rozkaz a opět rozkaz; počkej a opět počkej; maličko tu, maličko tam.“ *) A ta jest jedna z hlavních příčin, které překlázejí lidem w zachowávání příkázání Božích. Oni totiž za to mají, že se ctnosti na tomto světě nijádné odplaty nedostávají, nýbrž že se jí teprw w onom životě dosahuje. Na tento blud poukazuje i moudrý Salamoun řka: „Ze se rozsudek proti zlým newynássi hned, proto beze wšsi bázně synové lidští pássi zlé věci.“ **) A přino na to dokládá: „Jest i jiná marnost, kteráž se děje na zemi. Jsou totiž spravedliví, jimžto se zle weđe, jakoby činili skutky bezbožných a jsou bezbožní, kteříž tať bezpeční jsou, jakoby měli skutky spravedlivých; neboť stejně se weđe spravedlivému i bezbožnému, dobrému i zlému, čistému i nečistému, obětujícímu oběti, i tomu, jenžto pohrdá poswátnými oběti. Takož se mívá dobrý, tať se mívá i hříšník: jako třiwopřísežný tať i ten, kterýž prawdomluwně přísahá. A toť jest nejhorši mezi wšsim tím, což se děje pod sluncem, že začasť weđe se jednomu jako druhému. Pročež i srdce synů lidských naplněna bývají zlosti a pohrdáním, pokudž žiwi jsou, až potom do přibytků podzemních dowedeni budou. ***)

*) Isai. 28, 10. **) Kaz. 8, 11. ***) Kaz. 8, 9.

Co zde Šalomoun praví, k tomu se znají bezbožníci též u proroka Malachiáše, říkáce: „Marno jest sloužiti Bohu, a jakýž iist, že jsme ostřihali příkázání Jeho, a že jsme chodili smutni před Hospodinem zástupů? A protož nyní blahoslavené pravíme byti hrdé, nebof jdou wzhůru pássice bezbožnost a pokoušeli Boha a zůstali bez trestů.“ *) Tak mluví bezbožníci a z těchto zdánlivých důvodů setrvají ve zlém, poněvadž, jak sv. Ambrož di, za těžko pokládají, o své ujmě naději si koupiti, to jest: statky budoucí za přítomné vyměnití, a to, co mají, dáti za to, co teprv budoucně obdržeti doufají.

Wyrácení tohoto nade wsecky jiné škodlivého bludu newím lépe a prospěšněji počiti, leč slowy Spasitelowými, anť pláče nad Jerusalemem wolá: „D kdybys poznalo i ty a to w tento čas twůj, které věci ku pokoju tobě jsou; ale nyní skryté jsou před očima twýma.“ **) Hleděť Božský Spasitel slowy těmi jednať k stvorchowaným darům, jichžto se s Božskou osobou Jeho wesserému světu a spolu i národu onomu newděčnému dostati mělo; ale jednať i patřil, jak právě národ ten nad tichým a pokorným Jeho životem, wznessenými oněmi dary pohrdá a tímto swými hříchem nejen jich samých pozbývá, nýbrž i wesserou swou wlast i město w záhubu uvádí. Wroucim tedy žaleni jsa dojat, hojné slzy prolévá Kristus Pán a wolá

*) Malach. 3, 15. **) Luk. 19, 42.

ona krátká slova, ježto pak čím kratší jsou, tím hlubší významu do sebe mají. Lze jich však dobře k vytknutému účelu nassemu obrátiti. Neboť hledíce jednať ku přirozené kráse ctnosti a k hojným milostem ji provádějícím, a jinať opět spatřující, jak lidé pozemským rozkošem a péčím oddáni toho všeho nic nedbají a tím sebe samy o tať wznessené dary připravují, tať že ctnost jakoby wyloučena byla ze společnosti lidské, opuštěná jsouc místa nenachází na wesskerém okresu zemském: nemáme-liž pak takto dostatečného důvodu uad lidstvem neskastným zplakati a zvolati s Kristem: „D bys poznalo ty, aspoň w tento den!“ To jest: Kéž by ti Bůh oči otevřel, zaslepené plemě lidské, abys poznalo ctnosti wznessenou welebnost, poznalo hojnost milosti, mir a swobodu, oswícení mysli a poklid srdce, slast a rozkoš a wšecdy nescíslné dary, s ctností spojené a ji co družky nerozdílné sledující! Sať draze bys si jí wážílo! jak dychtivě bys po ní toužilo! jak horlivě a snažně jí dosíci se snažilo, a byt by tě to i sebe wice strasti, slzi a namáhání stálo.

„Ale nyní to wšeccko skryto jest před očima twýma,“ očima oslnulýma žádostmi pozemskými, tělesnými. Neboť ty nespátřují na ctnosti leč zewnějšší kůru; o sladkosti jádra u wnitř ukrytého poněti nižádného nemajíce, domníwají se, že celá jest twrdá, trpká, nechutná; powažují ctnost, jakoby byla peuzem neberným w tomto životě, platným toliko w onom; z toho potom soudí, že wšse, co na ctnosti dobrého jest, k onomu

toliko životu náleží, nikoliv k wezdejssimu. A tať we své tělesné moudrosti uzavírají, že nelze jim ztrátou si kupowati naději a dáti, co nyní mají, za to, co se jim w budoucnosti teprw slibuje.

Tať mudrují horssice se nad zewní stránkou ctnosti a neznajíce moudrosti Kristowj. Tato pať záleží w tom, bychom podobnými byli Kristu, jenž wné nesa na sobě podobu člowěka slabého a nuzného, uwnitru přec byl Bůh a Hospodin wssého stwoření. Téhož se dočítáme i o wěrných Krista následownících, jichžto život, kdž byli odumřeli světu, „skryt jest s Kristem w Bohu.“ *) Taťž tedy sláwa Kristowa skryta byla za pozemského života Jeho, tať skryta jest i u wssech wěrných Jeho života nasledownících. Dělávaly se prý, jať čteme, za starodáwna u pohanů sochy zewnitř hrubé a neuhledné, ale uwnitř krásně a uměle wypracowané, tať že oči neumělcůw ničehož zwláštňho na nich nepozorowaly, ale umělcowé tajným jejich krásám se obdivowali. Tať to bylo i s životem swatých prorokůw, apostolůw, a wůbec wssech wěrných křestanůw, jať s životem samého Pána a Spasitele našeho, Ježíše Krista. —

Kdožkoliv tedy se wymlouwáš, že ctnost příliš jest těžká, a stežka k ní přikrá a drsná, proč medle se neohlédáš po tom, čím nám Bůh k přemožení těžkosti oněch spomáhá, po nadchnutí Božské milosti Jeho, po darich Ducha swatého,

*) Kol. 3, 3.

po swatých nowého zákona swátostech, a jiných podporách a pomůckách, které námi na dráze k ctnosti a k věčné blaženosti sloužiti mají co wesla a plachty plawcům, co perutě a třídla ptákům? Pohled tedy nejprve k přirozeným vlastnostem ctnosti, že jest powahy nejsslechetnější a dle toho w srdci člověka tisse a jemně wládne. Pomni potom, že Bůh swým wěrným slibuje dary sláwy a milosti swé i w tomto i zvláště w onom životě dle slow žalmisty swého: „Milost a sláwu dá Hospodin.“ *) Ty jsou jako dvě skříně dary wsselitými naplněné; jedna pro tento, druhá pro onen život, z čehož snadno souditi, že ctnost wice w sobě zamírá, než se zewnitr spatřuje.

Powaž konečně, že Twůrce nesmírné přirody, jenž nikdy tworů swých w potřebách jejich neopouští, (neboť každý z nich nadán jest od Něho náležitými k zachování swému vlastnostmi) ctnost tak wznesenou a potřebnou nade wssedky věci we swětě, nikdy nemohl ponechati pouhé swobodné vůli člověka, jsouci tak sešláblé, pouhému rozumu, tak oslnulému, pouhé přirozené náklonnosti, tak křehké, přewrácené a k zlému nakloněné — slowem pouhé přirozenosti hříchem porušené a poškozené: nýbrž musil ji obstarati wssim, co by ji k šťastnému se přepravení přes wodopustu wezdejssího života pomohlo. Neboť nebylo by ani sprawedliwo, ani sluffno býwalo, aby Božíká moudrost a dobrota, udělilossi pawoučkům a musskám wsselité nástroje k zachování života

*) Žalm 83, 12.

prospěšné, člověka jediného bez schopnosti a podpory byla zůstavila k dosažení ctnosti, ku kteréž stvořen a povolán jest. Ba řeknu i dále, když svět a ďábel tēm, ježto se službě jejich podrobili, tolikerých slasti, lahůdek a rozkossí, zdánlivých aspoň, podávají, jestli pak možná, aby Bůh tak skoupým byl k věrným sluhám svým a je bez odměny, takměř suchýma rtoma zůstavil uprostřed tak mnohých prací a strastí? — Takže? ty bys se domníval, že ctnost toliko trpkosti prowážeji, co hříchu sladkosti se dostává? Mniš, že Bůh dopustiti může, aby hříšník wždy w rozkossích se kochal, a spravedlivý wždy w strastech a nesnázích se zmičal? Nikoliv! Slyš, co Bůh na stížnosti bezbožníkům odpovídá ústy prorokovými: „Obraťte se a wize, jaký jest rozdíl mezi spravedlivým a bezbožným, mezi tím, jenž slouží Bohu, a tím, jenž Mu neslouží.“ *) Tim poukazuje na přednost, kterouž mají spravedliví před bezbožníky, nejen na onom světě, nýbrž i již zde na zemi; proto dí: „Obraťte se a wize!“ Jakoby řekl: „Nechci, abyste čekali až na ocen život a pak teprw spatřili sláwu a blaženost spravedlivých; nýbrž obraťte nyní oči svých a wize, jak náramný rozdíl jest mezi dobrými a zlými, patřte hojnost oněch, nouzi těchto; oněch utěchu, těchto zármutek; mir a poklid oněch, boj a zápas těch; jasnost a světlo, w němžto žijí oni, temnosti círé, w nichžto se potácejí tito, a z toho již se-

*) Malach. 3, 18.

znáte, jak mnohem blaženější, nežli wy se domýšlíte, jest stav spravedlivých."

Podobně i odpovídá Bůh jiným, kteří tluž bludem sklamání jsouce, spravedlivým se posmívali říkouce: Nechť se jednou ukáže slavně Hospodin, abychom ujrěli Sejwe weselosti wassi: — Ale oni zahambeni budou." *) Takoby říci chtěli: „Nechť projeví Hospodin velikou mocnost a slávu svou nad wami; nechť ukáže k wám přízeň milosti své, ať pak ujríme blaženost a přednost, jižto se dostává sloužícím Semu před těmi, kteří Mu neslouží." K slowům těm Hospodin i hned odpověď připojuje, poukazující na blaženou radost spravedlivých řka: „Weseltež se wssickni s Jerusalemem a plesejte w něm wssickni, kteříž jej milujete: radujte se s ním radosti wssickni, kteříž kwílite nad ním, abyste sšali a nasýtili se u prsu potěšeni jeho: abyste dojili a rozkošsemi oplýwali od wšseliké sláwy jeho. Neboť toto prawi Hospodin: A já obrátím na něj jako řeku poloje, a jako rozwodněný potok sláwu národů, kterouž sšáti budete; při prsich chowáni budete, a na kolenou budou wám chláholiti. Saťo k tomu matka lahodi, tať já potěšim wás, a w Jerusalemě potěšeni budete! Ujríte to zajisté a radowati se bude srdce wasse, a kosti wasse jako bylina pučiti se bu-

*) Sjai. 66, 5.

dou i seznána bude ruka Hospodinova při službách Jeho.“*) Safohy řekl: „Sako lidé pohledem na nesmírná nebesa, moře a zemi a na překrásné slunce, měsíc a hvězdy přicházejí k poznání wznessenosti, moci a welebnosti Božské: tak přicházejí i spravedliwi k poznání newyslo- witelné štědrosti a dobroty Jeho zakusením ne- scíslných milosti a darů jim prokázaných a propůj- čených, w nichžto otcowskou lásku a náklonnost Jeho denně seznávají.“ Neboť jako Bůh pře- hroznými ranami, jimiž byl Faraona trestal, wešterému světu swou spravedliwou proti bez- božníkům přisnost okázal; tak nesmírnými dobro- dinimi a dary milosti své, které denně spra- wedliwým hojně uděluje, swou nestonalou osvěd- čuje dobrotu, swou otcowskou k nim péci a lásku. O blažená zajisté každá duše, která dary a mi- lostmi obdrženými Božskou lásku osvědčuje; ale ptenesskastná ta, která tresty a pokutami, jež trpí, weřejný důkaz a příklad dává hrozné Jeho ale spravedliwé přisnosti.

Když medle každý z udaných posud pro ctnost důwodům tak wznessený jest, jak hojně budou počlady, které se z nich, co pramenů newymazitelných prýští? Zdá-li se ti pak dráha ctnosti i dále ještě příkrá a drsná, pomni, co Božská moudrost o ní dosvědčuje:**) „Při mně jest bohatstwi a sláva, zboží nadherné a spravedlnost. Cestami spravedlnosti chodím, prostředkem stezeť soudu, abych

*) Lamž 10, 14. **) Přisl. 8, 18—21.

obohatila pravým zbožím ty, kteříž mne milují, a poklady jejich naplnila.“ Také medle jest to bohatství, jaké dary, které přemýšlují veškeré poklady tohoto světa, než dary oné moudrosti nebeské, kteréž se dostávají, kráčejícím stezkou spravedlnosti, jenž právě jest ctnost, o nížto mluvíme? Neboť jestliže se nenalezá zde na zemi bohatství lepšího a vzácnějšího nad to, které nám svět podává, proč pak by apoštol Páně díky vzdával Bohu za Korintany, že „ve všem bohati učiněni,“ jsou?*) Bohatými na prosto je zve, znamená tím, že druhých, — bohatců totiž světa tohoto, — nelze vlastně bohatými zvatí.

§. 2.

Wssedo, co posud řečeno, Božským slowem Páně se dotvrzuje.

Učkoliv jsme wssedo, co posud řečeno, dostatečně wšwětlili a dořázali, připojime nic méně k wěššimu dotvrzení pravdy té i wážné slowo Páně, ježto byl řekl Petrowi, tázajícímu se, jaké se jemu a druhým učeníům dostane odměny za to, že byli z lásky k Němu, Božskému mistru swému, wšse opustili. Di tedy dle swědectwi sw. Marka takto: „Zajisté pravím wám: Žádného není, ježtoby opustil dům, nebo bratry, nebo sestry, neb otce, nebo matku, nebo syny, nebo role pro mne a pro ewangeliium, aby newzal stokrát tolik, nyní w času tomto, domů a bratrů a sester a

*) I. Kor. 1, 5.

mateř a synů a roli s protivenstwími, a w budoucím věku život věčný.“*)

Ta jsou slova Kristowa, jichžto nelze lehce wážíti. S nelze tu tedy předně upirati, že se rozdíl činí mezi odměnou, které se dostává spravedlivým w tomto životě, a tou, která jich očekává tamto na věčnosti; tato se odkládá do budoucnosti, onano se líčí jako přítomná. Dále pať nesmi žádný o skutečnosti a jistotě odměny té pochybowati, neboť slibuje se ústy, kteráž i řekla: „Dokudž nepomine nebe i země, ani jediného písmene, ani jedině tečky nepomine, až se wsecko stane,“ jakkoliv by se sebe nemožnějším býti zdálo. Neboť jako že jisté wěříme, že Bůh jest jediný we třech osobách, poněwadž Bůh tať zjewil, ačkoliw tajemstwí to nemožným se býti zdá: tať musíme i tento wýrok Páně za prawdu uznáwati, jakkoliv jej nepochopujeme; máť totiž základ prawdy své taťtéž w swědectwí Jeho.

Muže ale což jest to, o čemž prawí, že toho „stokrát tolik“ spravedlivým se dostává? Neboť spatřujeme skoro neustále, že se jim nedostává ani welikého bohatstwí, ani wznessených důstojnosti, ani hojných statků pozemských; nýbrž že mnozí z nich žijí w skrytosti, taťměř pohřbeni w nepaměti, w chudobě a nouzi, w strastech a bolestech až do posledního wzdechnutí. Sať medle bude lze neomylnou prawdu onoho wýroku Páně dotwrditi jinať, leč kdžž přiznáme, že darů, kteréž Bůh spravedlivým uděluje w tomto životě,

*) Mar. 10, 29—30.

záleží w poklady duchowních, kteří mimo wšední zernitřní lesť a nádheru světskou člověka spíše nežli wšední jiné spokojiti, potěšiti, oblažiti, nasytiti mohou, a byt bychom mu celý svět dali. A to není divu. Neboť věříme-li, že Bůh život tělesný nejenom chlebem, pokrmem pozemským, zachovati může, — máť ovšem jiných k tomu prostředků dosti; — tak může i duše svých věrných i bez statků, pokladů a rozkostí pozemských nasytiti, a to velmi lehce. Tak učinil weškerým swatým a wpyvolencům svým; neboť ty duchovní utěchou a slastí a zbožnosti nadšennou tak opojil, že si své modlitby, duchovní cvičení, nábožné slzy a rozjímání nade wšedky radovánky a rozkostí tohoto světa páčili. A tak jest nezvratně dokázáno, že se spravedlivým za tu skromnou maličkost, kterou opouštějí, „stokrát tolik“ w odměnu dostává; za zboží liché a zdánlivé dostává se jim darů opravdových a stálých, za pomíjející věčných, za tělesné duchovních, za nebezpečí bezpečnosti, za nesváze odpočinuti, za zármutek a strasti utěchy a slasti wnitřní, a konečně za život plný hříchu, nepravosti a ohavnosti, života bezohonného, svěleho ctnosti, Bohu i weškerým nebesťánům milého. Pročež i ty, milý křesťane, vzdáš-li se statků počasných, pro Krista, ualezněš u Něho poklady přezwácné; porrhneš-li počtami lichými, dosáhneš u Něho oslawy pravé; opustiš-li lásky otcovy i matčiny, dojdeš u Něho utlejší péče, než jakou koliv tělesní rodičové prokázati mohou; Dnť ti bude Otce w Božským na wěty; zamítneš-li z lásky

Ě NĚmu wšsecky zhoubné a jedowaté rozkošse swĕtské, požiwati budeš u NĚho prawých, čistých, swatých slasti nebeských na wěky wěkůw.

Kdo cile toho dosáhneš, zřejmě seznáš, že wšskeré wěci pozemské, které se ti prvé libily, potom se ti přičiti a oskliviti budou. Neboť jať mile nebeské swĕtlo oči nasse oswiti, i hned se nám wšsecko na swĕtĕ w podobĕ zcela jiné objewi a okáže, jaťo by bylo dřiwější swou twárnost docela změnilo; co se nám zdálo býti sladkým, jest nyní hořkým, co se zdálo býti hořkým, jest sladkým; co se nám protivilo, nyní se nám libi; co se nám libilo, nyní se nám hnusi; wšbec wšse se nám jinakým býti objewuje než prvé, poněwadž jsme je prvé nebyli náležitĕ poznali.

Tať tedh neomylnou prawdou jest slowo Pánĕ přislubujíc nám „sterou“ odmĕnu, když se nám totiž za zboži pozemské dostává darů nebeských, za rozkošse tělejnĕ slasti duchowních; za statky pomijející darů wĕčné Jeho milosti, kteréž jať swou wnitřní cenu přewyšsuji wšskeré zboži tohoto swĕta, tať též jediné touhu ducha nasseho nashytiti mohou. K wšswĕtlení toho wšseho stůjž zde příklad z dějin o znamenitých mužích řádu cisterciackého.

Když sw. Bernard, tať se tamž wyprawuje, w Belgicku slowo Boži lidu hlásal a wrouci horlivosti tamnější obywatele k Bohu obrátiti se snažil, byl mezi mnohými, kteří mocným hnutím Ducha swatého k polepsšeni žiwota se obrátili, i rytíř jeden urozený a slawný w stawu swém, jménem Arnulf, jenž byl posud hluboce w hřichu

pohřížen a mnohými osidly k světu poután. Tent byl pak horlivým kázáním sv. Bernarda pohnut tak, že posvádnému životu svému dada výst, k Bohu docela se obrátil, a přijma roucho řehole cisterciacké, potom svatým životem mezi bratřimi se stkvěl. S říkával pak o něm nejednou sv. otec Bernard, „že Kristus se w obrácení bratra Arnulfa tak mocným prokázal, jako při vzkrísenu Lazara; neboť jako prý tohoto zapáchajícího již puchem hrobovým a obwázaného prosteradly mrtvých k novému životu slowem jmým povolal; tak též i onoho poraženého smrti hříchu a spoutaného pouty nečistými tohoto světa k novému, duchovnímu životu vzkrísil.“ S prokázal se Arnulf tak též horlivým w dalším svém w svatosti pokroku, jako bylo zázračné obrácení jeho. Opominouce jiných ctností, udejme toliko zvláštní příklad jeho trpělivosti, sloužící k účelu nassemu. Trpíval totiž onen svatý muž na křeče žaludkové tak, že se kolikrát co černo smíjel a jako k smrti pracoval. Když pak jednou opět w takových bolestech celý bez sebe ležel, ani slowa promluwiti nemoha, udělila se mu jakožto umírajícímu svátost posledního pomazání. Po té nabyw odlehčení a oddechu, počal náhle hlásně Boha welebíti, wolaje: „Wšedco prawda jest, co slibuješ, dobrý Zežíssi!“ Když pak častokrát tak wolal, tázali se ho s podivením přítomní bratři, proč by tak wolal? Ale on opět vzdychal: „Wšedco prawda jest, co slibuješ, dobrý Zežíssi!“ —

Když pak bratři mezi sebou tisse howořice prawili, že již mysl ho opouští, an prý není, co

mluwi, tuť on jasně k nim se prohlásil, iťka: „Nikoliv, bratři milí, nýbrž zdravým rozumem a dobrou pamětí tak pravím. Neboť nyní seznávám, že pravda, co di Kristus w sw. ewangelii, že ten, kdo opusti rodičů swých a jiných věcí pozemských z lásky k Němu, stokrát více wezme na tomto světě, a pať na onom život věčný. Toť se nyní u mne dotvrzuje; neboť jakkoliv veliké jsou moje bolesti, přec mi tak velikou útěchu působí, že bych je nedal za weškeré rozkoše světské, w nichž jsem se jindy kochával. A když mne, bidného hříšníka, Kristus w bolestech mých tak sladce těší naději jistého mého spasení, čím větší musí býti útěcha swatých, kteříž Semu vždy věrní býwali! Ta jest ona duchovní rozkoš, daleko přewyšující weškeré tohoto světa zboží!“ — S podiwili se nemálo takové řeči sw. muže toho druží bratři, anť jinak byl zcela neumělý a neucený, a seznali, že Duch swatý zvláštním působením swým mysl jeho ozařil a z něho mluwil.

Z toho tedy patrnó, že Bůh beze wešeho skřowstu a nádhery věci pozemských dáwá wěrným swým lepši a hojnějši dary, utěšující srdce jejich mnohem více nežli weškeré zboží, ježto byli pro Něho opustili. Z toho pať přímo jde, jať velmi bloudi, kdožkoliv se domníwají, že se ctnosti na tomto světě nižádné odměny nedostává. K úplnému wyvrácení bludu toho tak velmi škodlivého uvedeme nyní zewrubně dwa náctero zvláštních darů, ježto ctnost již w tomto životě co ovoce s sebou přináší, aby ctitelové

tohoto swěta seznali, že odměna ctnosti již zde bývá mnohem wětšší, než oni se domníwají. Ale jakkoliv k úplnému poznání prawdy této náleží důkaz ze zkušenosti vlastní — neboť teprwa, kdo k oná ctnost, okoušši sladkosti ovoce jejího; — nicméně čeho z této částky schází, doplníž wira w slowa sw. písma, jimiž co wýchroky neomylné prawdy Boží dotwrditi hodlám wšse, co w této wěci propowím, tať že wznesšená důstojnost ctnosti, doufám, nižádné pochybnosti nepodlehne.

Článek dwanáctý.

Š ctnosti nás powzbudíž prwní její přednost záležející w tom, že Bůh sám zwlášttní swon prozřetelností sprawedliwé se wšsemu dobrému wede, bezbožné pak přísně třešce.

Majice tedy úmysl pojednati o dwanácteru přednosti wýhradně s ctnosti spojených, položme za prwní tu, z nížto jako z židla wšsedky ostatní se prýššti a tekou. Za pak záleži w tom, že Bůh dle swé stworchowané prozřetelnosti sám otcowsky o swé wěrné služebníky pečuje. Sakkoliv sice wšseobecnou péci má o wšsedky twory swé, přec zwlášt si hledi těch, kteréz si wýwolil; ty powažuje za swé dítky, a wšstěpuje jim srdečnou lásku synowskou a sám opět otcowskou náklonnost k nim chowá, a dle této náklonnosti je taťtéž otcowskou péci ošetřuje. Ale jaká nesmírná jest tato otcowská prozřetelnost Boží o swé wěrné, ani pochopiti nelze, leč kdo toho zakušil a nebo na jiných příklad toho spatřil a nebo

pozorlivě aspoň čel ta místa swatého písma, kteráž o takových příkladech jednají. Všude lze říci, že vškerá písma swatá otcowskou prozřetelností Boží dostvědují, o ni se takměř co nebesa o svou osu otáčeji; točnami pať jejimi opět jsou přikázání a zaslíbení. Neboť všude ve sv. písmech nalezáme, že Bůh tu přikazuje, tu opět slibuje; tu přikazuje zachovávatí zákonů swých, tu opět slibuje hojně odměny těm, kteří uposlechnou, a těžkými tresty hrozí těm, kteří jich nezachovají. Toto učení tak jest w písme swatém rozlučeno, že knihy mravoučné přikazují, knihy dějpravné pať líčí výsledek těchto přikázání, buď na tu nebo na tu stranu, poukazujice, jak rozličně se chová Bůh k dobrým a k zlým. Je však Bůh jest tak wznesený, bohatý a štědrý, ale člověk opať toho tak bídný, nuzný a slabý, jest i tentýž rozdíl mezi tím, co dává Bůh a co dává člověk, a nebo co weli Bůh, a co za to podává; weli málo a dává mnoho; weli lásku a poslušnost, k němžto sám též napomáhá, a za to podává dary nesmírné, dary přirozené i dary milosti a slávy, w tomto i onom životě.

Z těchto darů pokládáme za první láskouou péči otcowské Jeho prozřetelnosti, kterou chová k těm, jež si byl za syny zvolil, a která přewyššuje vškerou jinou lásku otcowskou, jižto by srdce lidské pojmuti, nebo mysl pomyslití mohla. Neboť nelze, aby se někdy a někde našel otec, jenž by byl ditkám swým tolik pokladů nashromáždil, jako Bůh připravil od wěčnosti wšwolencům swým, — účastenstwí totiž

to sláwě své; nelze aby který otec tolik za dítě své byl podstoupil, co podstoupil a trpěl Bůh za služby své, wycediv wsecku svou krev za ně do poslední křípěje; nelze aby otec lidský tak bedlivě strážil dítě své, jako ostražuje Bůh své wěrné, ani s očí je nespouště, we wsech nesuázecích jim pomáhaje, we wsech strastech jim přispívaje a je těše. Uznává to Dawid w žalmích, říká: „Mne pak pro newinnoš mou přijal jsi a utwrdil jsi mne před obličejem swým na wěky.“ *) To jest: Tyš mne nikdy nespustil s očí, wždy jsi o mne péci měl! A jinde di: „Oči Hospodinowy nad sprawedliwými a oči Jeho obráceny jsou k prosbám jejich; ale obličej Hospodinůw nad těmi, kteříž činí zlé, aby je wyhladil ze země i památku jich.“ **)

Je pak tato otcowská Božská prozřetelnost s kteroužto Bůh o člověka pečuje, nashim nejwětšším bohatstwim jest, a čím si ji více wědomi jsme a ji poznáváme, tím více nás těší a posilňuje, za slusno uznávám tuto některá místa sw. písma o této Božské prozřetelnosti položiti. Jsou jako úkazy nebeského krále k poddaným swým pozemčanům, ústí poslancůw Jeho jim zjewené, a zřejmá potvrzení wěčné smlouwy Jeho s lidem swým.

W knize „Eklestiasstikus“ nazwané čteme: „Oči Páně patři na ty, kteříž se Ho boji, a On zná wšseliký skutek člověka. Onť jest

*) Žalm 90, 13. **) Žalm 33, 16—17.

obrance. jich mocný, podpora pevná, zastření proti vedru a zastínění proti slunci polednímu, odstranění úrazu a pomoc w pádu; Onť jest, kterýchž powýšsjuje dusse a oswěcuje oči, dáwá zdramí a život i požehnání.“ *) Z těchto slow wyswítá, jať mnohonásobným způsobem Bůh člověku péče a ochrany své propůjčuje. Totěž doswědčuje swatý pěwec žalmů takto: „Hospodinem krotky člověka zprawowány budou. Jestli že by upadl, neurazí se, nebo Hospodinu podkládá ruku svou.“ **) Považ medle, možná-li, aby což zlého potkalo toho, kterého sama ruka Hospodinowa řídí a spravuje? Byť by i padl, tato Božská, otcowská ruka jest mu co hebounká poduffka, wsselikému úrazu bránic. Sinde pať opět: „Mnohá jsou soužení sprawedliwých: a ze wssch těch wyswobodí je Hospodin. Dstříhá Pán wssch kosti jejich, ani jedna z nich zetřina nebude.“ ***) W nowém pať zákoně mnohem wětšsi lastawosti tuto swou prozřetelnost oswědčuje, řka, že nejen o životy sprawedliwých péči miti bude, nýbrž i o každý wláseť hlav jejich, aby ani jediný nespádl a nezahynul, znamenaje tímto mluweni způsobem, že nejwětšsi, nejzwláštnejšsi péči o své wchwalence miti dyce. Neboť což by mohl opominouti ten, kterému na posledním wlásku člověka tať mnoho záleží? Nezdejž se to wssať ni-

*) Ěir. 15, 20, 34, 19 – 20. **) Žalm 36, 23. ***) Žalm 33, 20, 25.

komu příslušným; neboť již ústy prorokovými dosvědčuje Hospodin: „Kdo se vás dotkne, dotkne se zřitelnice oka mého!“ *) Nemá dosti říci: „Kdo se vás dotkne, dotkne se „mne“; nýbrž praví: „zřitelnice oka mého“ totiž: Kdo se vás tkne kdekoliv, považovati budu, jakoby zřitelnici oka mého ublížil.

Wšak ale nemá laskavý Otec náš na tom dosti, že sám nad námi bdí; ráčil i anděle své ustanoviti, aby strážili nás. Tak totiž čteme w žalmu: „Neboť andělům svým přikázal o tobě, aby tě ostrihali na všech cestách tvých; na rukou ponесou tě, abyš neurazil o kámen nohy své.“ **) Tak jest to potěšitelné, když víme, že andělé jakožto prvorození bratři nassi nás střehou a takměř na rukou nosí, jakož od starších bratři nosseni bývají mladší, sami ještě choditi neumějíce. To wšak děje se nejen w životě, nýbrž a to zvláště w smrti, jakož toho příklad máme w sw. ewangelium w příběhu o bohatci a chudém Lazaru; tam se dosvědčuje, že chudý Lazar po smrti unesen jest od andělů w lůno Abrahamovo. Dostává to i swatý pěvec královský, říká: „Postawi se anděl Hospodinůw wůkol těch, kteříž se Ho bojí, a wytrhne je!“ ***)

Kde jest medle král, jenžby takowou měl životní stráž, jakou Bůh ustanovil nám? Zřejmě to patřiti lze w životě Elisea proroka. †) Král

*) Zach. 2, 8. **) Žalm 90, 11. ***) Žalm 33, 8.

†) IV. Král. 6.

Chrstý byl totiž přišel s wojském náramným, aby jal Elisea proroka. To wida sluha prorokůw, ulekl se welmi, až celý trnul. Tu je jal prorok profiti Boha, aby ráčil newěřicimu služebníkowi oči otewřiti, aby spatřil, jať mnohem wětšsi a silnějšsi wojsko jest pohotowě, ochrániti ho, než co přišlo bylo uškoditi mu. „S otewřel Bůh oči služebníkowi a widěl horu plnou wojska a wozů ohniwých stražicich Elisea.“ — Podobná jest i straž, která se připomíná w písni Salomounowě: „Co spatříte na Sunamitce?“ — kterězto jméno rozuměj buď o cirkwi swaté, anebo o každě duffi žijící w milosti Boží; — „co spatříte na Sunamitce, leč zástupy wojenské?“ t. j. zástupy andělůw. Což to medle zuamená jiného, leč že Bůh obzwláštni swou prozřetelností ostrihá duffe spravedliwých? Neboť jať by bylo jinať možná, aby člověk w hříšicich počatý a zrozený, swou powahou křehký a slabý a k zlému nakloněný mezi tolikerými osidly a nebezpečím mohl žiti mnohá léta bez hříchu smrtelného, kdyby ho lastawá, mocná prozřetelnost Boží nedržela? Tato wšak jest dosti mocná, že lidé nejen ochraňuje přede wšim zlem, nýbrž i wšeliké zlo, do uěž z neopatrnosti upadávaji, w dobré proměňuje, čini je takto opatrnějšsi, pokornějšsi, wděčnějšsi k tomu, kterýž je z tať welikých a mnohých nebezpečí wyswobodil, jim tať welikých a mnohých hříchůw odpustil. W ten smysl di swatý apóstol, že „těm, kteří milují Boha, wšecky věci k dobrému prospiwaji.“ *)

*) Řim. 8, 28.

Tuto svou podivuhodnou lásku a péči prokazuje pak Bůh nejen přímo spravedlivým, nýbrž i synům a vnukům a veškerým rodinám jejich, jakož dí: *) „Já jsem Hospodin, Bůh tvůj silný, horlivý, trestaje nepravost otců na synech do třetího i čtvrtého pokolení těch, kteříž nenávidí mne, a činící milosrdenství do tisícího pokolení těm, kteříž milují mne a oštrňují příkázání mách.“ *) Toho příklad máme na Dawidu králi. Neráčil totiž Bůh docela zavrhnouti pokolení jeho, jakkoliv toho byli za hříchy své mnohonásobně zasloužili. To učinil jen pro zásluhy služebníka svého Dawida. — Tak svou prozřetelnost okázal Bůh i na služebníku Abrahamovu, weda jej na cestě jeho, kdž měl přivésti nevěstu synovi pána svého, a pomohl mu, aby šťastně službu tu wyvedl. — Ba i naopak pro lásku služebníkovu uděluje Bůh i pánům jich milosti své. Tak požehnal Bůh pro Josefův domu Putifarovu w Egyptě, a udělil mu hojnosti doma i na poli, jakkoliv byl modloslužebníkem.

Můželi pak býti péče a prozřetelnosti bedlivější a láskavější nad prozřetelnost a otcovskou péči, kterouž má Bůh o své věrné? Kdožby tedy byl tak zpozditým, a nechtěl sloužiti Pánu tak štědrému, tak věrnému, dobrotivému ke všem služebníkům svým, ano i ke všem, kteříž k nim náležejí? —

*) II. Mojš. 20, 5—6.

§. 2.

Zať jména dává sv. písmo Bohu ohledem k svatě Jeho prozřetelnosti.

Když se pať tato Božská prozřetelnost w rozmanitých účinech jemi, dávaji i swatá písma ohledem toho Bohu rozmanité názwy. Nejobyčejněji wšak a nejznamenitěji jmenuji Ho — Otce. On pať opět zvláště w sw. ewangeliu nás žiwe milými syny. Iméno Otce dává Bohu i písmo starého zákona; neboť tať di sw. pěvec: „Tať se slitowává otec nad dítkami, tať slitowává se Hospodiu nad těmi, kteříž se Ho boji; neboť On zná mdlobu nassi.“ *) A jinému prorokowi i toto jméno nedostatečným se býti zdálo, tudíž zvolal: Hospodine, Tyš opatrowník náš, a Abraham neznal nás a Israel newěděl o nás, Ty jsi Hospodine jediný otec náš a wylupitel náš; toť jest od věku jméno Twé.“ **) Tať by řekl: Kteri podle těla byli otcí nassimi, u přirovnání k Tobě tať slouti ani nezasluhuji.

Wšak ale že matka obyčejně wroucenější a uitlejší lásku chowává k dítkám svým, proto i Bůh swou o lidi péci s láskou matky porownává a ji i nad tuto stawí, jakož di u Isaiáše proroka: „Zdaliž se může zapomenouti žena nad nemluwnátkem svým, aby se nesli-

*) Žalm 102, 13. **) Isai. 63, 16.

tovala nad plodem života svého? a byl se ona zapomenula, já však nezapomenu se nad tebou.“ *)

Možná-li pak vyjadřiti lásku svou slovy útlejšími? Kdož by byl tak zaslepený, tak tupý, aby věda to nezaplesal, neoživil, že má takovou mocnou záštitu v lásce a prozířetelnosti Božské? Neboť kdo považí, že Bůh tak mluví, jenž klamati ani nemůže, jehož mocnost nemá mezi, jehož dobrota a štědrost jest nepostizitelná, koho medle se má obávati? čehož se může nadíti? jak může vždy plesati nad osvědčením takové útle a mocné a věrné lásky a pečlivosti! Což mám říci více?

Abych Bůh útlou svou, takměř matěřskou lásku k lidem okázal, vyvolil si k vysvětlení toho příklad matky nade všecky jiné vroucnější a pečlivější, orlice totiž, řka: „Jako orlice, ponoukajíc mladých svých k litání a litajíc nad nimi, roztáhl (Hospodin) křídla swá nad lidem svým a pojal je a nesl na ramenou svých.“ **) Ještě zřetelněji vysvětluje prorok tuto laskavost Boží k věrným svým těmito slovy, jež byl k lidu israelskému řekl, an do země zaslíbené již již vstupoval: „Na poušti nesl tebe Hospodin, Bůh twůj, jako nosivá člověk maličkého syna svého, a to po vši cestě, po kteréž jste šli, až jste přišli na místo toto.“ ***) Ale jakož Bůh sám sebe jménem otce nazývá, tak

*) Izai. 49, 15. **) V. Mojš. 32, 11. ***) V. Mojš. 1, 31.

uás i milými ditkami svými jmenuje, řka ústy Jeremiáše proroka: „Zdaliž není Efraim syn můj zvláště milý a dítě rozkossné; neboť jakož jsem mluvil o něm, ještě naň pamatovati budu. Protož kormouti se wnitřnosti mé příčinou jeho a musím se slitovati nad nim, dí Hospodin.“ *)

Beškerá slova tato, co slova Boha samého, zasluhují, aby je každý bedlivě, zbožně rozvážil a hluboce w pamět a w srdce své wstípil. Jsouť owšem mocna obměčiti srdce nasse láskou Božskou a powzbuzowati nás wždy k wroucímu milování Boha, jenž nás, bidné a nuzné tvory své, tak útle si zamilowal, tak bedlivě a otcowsky nás chová, tak mocně o nás pečuje.

Týmž smyslem, kterýmž se Bůh zůwe Otcem, i pastýřem slouti ráci, jakž ze sw. ewangelia patrnó. Aby pak okázal, k komu tato láska směřuje a jak wysokého stupně dosahuje, proto i sám dí: „Já jsem pastýř dobrý, a znám owce své, a owce mé znají mne.“ — Takž medle je znáš, o Pane? Takýmž pohledem k nim hledíš? „Jako mne zná Otec,“ tak odpowídá, „i já znám Otce;“ **) totiž týmž pohledem, kterýmž Otec můj na mne, a já na Otce svého patřím, týmž i patřím na owce své. O blaženého tohoto pohledu! ó přežádoucího, milostného žření! O wznešené té prozřetelnosti! Také wětšší sláwy, jakých wětšších pokladů, jakého wětššího bohatství

*) Jerem. 31, 20. **) Jan 10, 10—14.

bychom si mohli žádati nad to, že k nám Synu Boží tímž pohledem hledí, kterýmž sám Otec k Němu patří. Sakkolivo pak poměr ten není docela rovný, — neboť my jsme jen za syny Boží přijati, ale On jest Synem Boha živého přirozeným, zplozeným od věčnosti, — přec jest to sláva tak veliká, že k ní žádné jiné porovnání nelze. Také však jsou dary a dobrodiní této Božského pastýře o své owce pečlivosti, o tom Bůh sám nás poučuje prorokem Ezechielem, řka: *Uj, já sám hledati budu owci swých a nawštwím je! Sakož nawštwuje pastýř stádo swé w den, kdž by byl u prostřed owci swých rozptýlených, tak nawštwím owce swé a wyswobodím je ze wšech míst, kamž w den oblaku a mrákoty rozptýleny byly. A wywedu je z národů a shromáždím je ze wšech zemí a uведу je do země jejich, a pásťi je budu na horách Israelských při potocích a na wšech místech příhodných w zemi té. Na pastwách přehojných pásťi je budu a po horách wysokých Israelských budou pastwy jejich; tam odpočiwati budou na bylinách zelených a na pastwách tučných; pásťi se budou na horách Israelských. Já pásťi budu owce swé a já způsobím to, aby bezpečně a pokojně lehaly, prawi Pán Bůh. Což se bylo potratilo, budu hledati, a co pobloudilo, zase přiwedu, a co bylo polámaného, uwíži, a co mdlého bylo, posilním, a co*

tučného a silného, ostříhati budu a pásti je budu prožřetelně.“ A hned na to dokládá: „A učiním s nimi smlouvu pokoje a způsobím to, že zmizí jejich země, a ti, kteří bydlí na poušti, bezpečně spáti budou v lesích. A položím je vůkol pahrbku mého požehnání, a sesíláti budu děss časem svým: děsskové budou plni požehnání“*)

Mohl-li pak více slibiti Božský pastýř náš? Mohl-li pak se zřejměji, laškověji, krásněji vyjádřiti? Mohl-li pak sebe co pastýře dobrého a wesskerou péci svou o nás sličněji wyliciti? — Neboť zřejmě jest, že nemluví o stádu obyčejném živočichů nerozumných, nýbrž o stádu duchovním, kteréz jsou lidé, tworové rozumní, jak jinde sám osvědčuje: „Wy pak jste owce mé, stádo pastvy mé.“**) Patrně dále, že nespobuje pici polni, aniž pozemské nějaké zboží, nýbrž hojnost milosti duchovních, zvláště pak jeho swaté prožřetelnosti, jižto co Hospodin wšemohoucí stádo své wede a živi, jak sám se prohlašuje u Saisse proroka: „Jako pastýř stádo své pásti bude, w náruči swém shromáždí beránky a w klně swém poneše, matky pak na ramena swá wezme.“***) Usslechtile též se co dobrý, laškový pastýř líčí w žalmu wúbec známém: „Hospodin řídí mne, nic mi scházeti nebude.“ †)

S netřeba dále zewrubně dowozowati, že

*) Ezéch. 34, 11—16.—25. 26. **) Lamj. 34, 31.
***) Sjai. 40, 11. †) Žalm 22, 1.

Bůh jak sluje pastýřem našim, proto že nás po nivách milosti své vodi a živi, tak též se nazývá i Králem, proto že námi vládnou a nás chrání, Učitelem, že nás vyučuje, Lékařem, že neduhy a rány naše léčí, Strážcem, že nad námi bdí a nás ostříhá, — to vše se skoro na každém listu písem svatých dosvědčuje. Ale ze všech jmen, jimiž je Bůh v poměru k lidem nazývá, není útlejšího a laskavějšího, jímž by se pečlivá prozířetelnost Jeho uslechtilěji značila nad jméno *Chotě*, kteréž se mu mimo jiné zvláště v písni Salomounově dává. Tímto sladkým jménem vyžívá zvláště duši hříšnickou, aby se obrátila k Němu a sledovala Ho, řka ústy prorokovými: „**Edy ašpoň nhui wzhwej mne: Otec můj a vůdce panenství mého Ty jsi.**“ *) Název ten vychvaluje apoštol Páně, když uveda slova Boha Stvořitele, jež byl v ráji k Evě řekl: „Protož opustí člověk otce i matku svou, a přidrží se ženy své,“ dokládá: „Tajemství to veliké jest, já však pravím, v Kristu a v církvi,“ **) ta (církev) jest totiž chotí Kristovou, jakož i každá duše trvající v posvěcující milosti Boží. Nuže což bychom nesměli doufati a očekávati od Toho, kterýž tolik laskavých jmen v ohledu k nám si dává, a nejen co pouhých názvů bez významu a bez skutku, nýbrž každé z nich skutky nejúčinnějšími co nejhojněji dotvrzuje a dokazuje!

Ale nač v písnech po zvláštních jménech pá-

*) Jerem. 3, 4. **) Ešej. 5, 31. 32.

trati? vždyť každé, jimž Její nazýváme, nějaký zvláštní dar od Něho pocházející významává a okazuje, tak že kdo Její miluje a k Němu se utíká, vždy daru sobě právě potřebného nalezá a dostává. Toť sv. Ambrož krásnými slovy stručně líčí, říká: „Vše jest nám Kristus; stůněš-li na nějakou ránu, Onť jest lékařem; prahneš-li vedrem zimničným, Onť jest pramenem občerstvujícím; stisněš-liš nepravosti, Onť slitovníkem ospravedlňujícím; omdléváš-li slabosti, Onť jest mocným pomocníkem; obáváš-li se smrti, Onť jest životem věčným; toužíš-li po nebi, Onť jistou k němu jest cestou; zniknouti-li si žádáš temnosti, Onť jest světlem jasným; lačniš-li po pokrmu, Onť jest pokrmem nashycujícím k životu věčnému!“

Šle, milý křesťane, jak rozmanitými jmény se jmenuje Kristus, jsa jeden jediný; neboť jakkoliv jediný jest sám w sobě, tak pro nás jest všim, a to aby nám spomocníkem byl we všech potřebách našich, jichž jest bez počtu. Nepostačiloby nám ani místa ani času, chtěli-li bychom veškerá místa písem swatých toho doswědčující uvést; jen některá jsme storchu uvedli, jednať na útěchu těm, kteří věrně Bohu slouží, jednať k povzbuzení jiných, aby se službě Jeho oddali a Jemu věrni byli; neboť jisto jest, že nelze pokladu nalézt pod nebem většního nad Boha našeho. Neboť jako wojin, který byl některému pozemskému králi na polních wypravách věrně sloužil a zásluhy si o něho získal, kdýž pak doftane wyswědčujícím listem pochwalu a slib odměn

welikhých, listinu tu s podpisem královým bedlivě chová, často si ji čítá, jí se těší a honosí, a pať w čas potřeby s ní se k králi dostawuje, a sli-benou sobě odměnu žádá: tať chowají i wěrní služebníci slowa swrchowaného nebes krále, co úpisy w skrini srdci swých, a důwěřuji w ně wice, než w jakákoliw slawná slowa králů pozemských. W těch se obsahuje naděje jejich, posila w nesnážích, pomoc w nebezpečích, útěcha w zármutcích, útočistě w potřebách wesskerých; ta slowa Hospodinowa rozněcují plamen čisté k Němu lásky w srdcích jejich; ta je porwzbuzují k swaté účinnosti, aby wisse pro Boha swého podnikli a wylonali, jako Dn se jim ke wssemu swou swatou pomoci nabízi, a slibuje jim, že jim bude wssim Dn sám. Z toho widno, že hlawní základ života právě křestanského jest, z wlastni zkussenosti prawdu toho seznati a pocítiti. Uze-li pať si jen předstawiti cosi dražšího, skwoftnějšiho, krásnějšiho, žádoucnějšiho nad Boha? Můž-li pať jen pomysliti si daru wětšího nad ten, míti Boha swým Otcem, Pastýřem, Bě-kařem, Učitelem, Wůdcem, Strážcem, hradem nejperwějšim, schránkou nedostizitelnou, útočistěm nejjistějšim? míti Dej konečně swým Ch o t ě m — míti w Něm swé wssecko? Může-li pať na tomto swětě dáti přítel příteli dar, který by se tomu jen dost málo přirovnati směl? S majíť spra-wedliwí w tomto swém sstěsti dostatečný důwod zplésati a radowati se, že se jim takowého daru dostalo; w něm pať mohou i nabýti wždy útěchy i posily i oslawy nade wssecku jinou, kterouž jen

pomyšliti lze. „Radujte se w Hospodinu,“
 di pěvec královský, „a plesejte sprave-
 dliwí a prozpěwujte w ssickni, kteříž jste
 upřimného srdce.“ *) t. j. necht si jini po-
 těšeni své mají w bohatství a w hodnostech
 tohoto světa, jini opět w urozenosti, w přátelích
 wznesených, w přízni knížeci, jini opět w důstoj-
 nosti stavu svého; kdožkoliw wšak máte Hospo-
 dina Boha svého a Jeho jste si za uděl swúj
 a dědictwí zwolili, plesejte a radujte se z tohoto
 opravdového pokladu svého; tenť weškeré statky,
 zboží a bohatství tohoto světa tak přewyšsjuje,
 jako přewyšsjuje Ewúrce twory weškeré. K tomu
 se přiznává prorok královský w žalmu řka:
 „Wytrhni mne a wyswobod mne z ruky
 synů cizozemců, jichž ústa mluwi marnost
 a jichž pravice jest pravici nepravosti;
 jejichžto synové jsou jako bujni sstip-
 kové w mladošti své; dcery jejich wy-
 strojené, wúkol ozdobené ku podobenství
 krásy chrámu; spizírny jejich plué wy-
 dáwající potravu jednu za druhou;
 owce jejich plodné, rozhojněné w stádech
 swých; kráwy jejich tučné. Není zboření
 zdě, ani průchodu, ani křiku na ulicích
 jejich. Blahoslaveným nazýwali lid, kte-
 rýž měl ty věci; ale já řku: **Blahosla-
 wený lid, jehož Bohem jest Hospodin!** (**)
 Proč? Patrně pro to, že kdo Boha má, w Něm
 má poklad, kterýž wšse jiné objahuje, čehož si

*) Žalm 31, 11. **) Žalm 143, 11–15.

jen kdo žádati může. Necht tedy se čím koliv jiným honosí, kdo chti, já nebudu se honositi leč w Hospodinu Bohu svém. Tak smýšlel i onen prorok Páně, an di: *) „Sá pať w Hospodinu radowati se budu a plésati budu w Bohu, spasiteli svém! Bůh Pán jest síla má; a učini nohy mé křeplé jako jelenůw a na wýsosti mé prowodi mne, co witěz w zalmich Semu zpíwati budu.“

Tent jest tedy ten poklad, ta jest ta sláva, připravena těm, kteříž wěrně slouží Bohu. Tent jest i hlavní důwod, proč se službě Jeho wěnowati máme, a proto i spravedlivou stížnosti si Bůh stěžuje na ty, kteří se jí zpěčují, nechťice sloužiti Semu, tak laskavému Pánu, tak wěrnému ochranci, tak upřímnému, mocnému opatrowníku. Takowou stížnosti wolá k lidu israelskému ústy Seremiassowými: „Sakou hledali otcowé wassi při mně křiwdu, že se vzdálili ode mne a chodili za marnosti?“ A hned na to: „Zdali pustinou učiněn jsem Sfraselowi a zemi tmawou?“ Tako by řekl: „Mikoli, neboť mnohá witězství a požehnání obdržela země tato z rukou mých.“ — „Proč tedy prawi lid můj: Obstoupilít jsme; nepřijdeme wice k Tobě? Zdali zapomene panna na ozdobu swou anebo newěsta na prsni tkanici swou? lid pať můj zapomněl na mne za dnů nescíslné.“ **) ačkoliv já ozdobou, okrasou, oslawou jeho jsem.

*) Šabat. 3, 18—19. **) Serem. 2, 5. a 31—32.

Měl-li Bůh dostatečný důvod takto káti nad lidem svým v zákoně starém, kdežto mu ještě dokonalých milosti nebyl prokázal, jak mnohem větší důvod bude mít káti nyní, kdežto propůjčené nám milosti tím jsou vzácnější, čím jsou dokonalější, duchovní, Božské! —

Článek třináctý.

Jak se jeví prozřetelnost Božská v trestání hříšníků.

Repohne-li tebou laškavá tato prozřetelnost Božská, kterážto pečuje tak milostně o spravedlivé, pohni tebou prozřetelnost — smil-li tak říci — hrozná, kterouž Bůh stihá hříšníky, odměňuje jim měrou, jakouž oni měřili Semu, zapominaje na ně a povrchuje jimi tak jako oni byli zapomněli na Něho a Šim pohrdli. Takovou proněvěru líčí písmo sv. podobnostním hrubším sice, ale tím pravdivějším. Veli tam t. Bůh Dscassowi prorokovi, *) aby si pojal ženu smilnici a zplodil s ní děti, chtě tím naznačiti duchovní proněvěru, kteréž se dopustil lid Israelský, opustiv pravého svého chotě, Boha. S dítěť tak hříšně zplozených nazval třetí „Melid-múj;“ na znamení, že jakož ónen lid svými hříchy Boha zapíral, jakoby Šo ani neznal, aniž Mu sloužil, tak na vzájem že Bůh nebude se znáti k nim, jakoby ani nebyli lidem Jeho. Dle toho di tamž zřejmě: „Sudte máteř wassi, sudte! Neboť ona není žena má, a já

*) Df. 1, 2.

ne jsem muž její;" *) t. j. jakož ona — rozuměj obec lidu Israelského — nezachovala ke mně wíru a poslušnost dobré manželky, tak já opět nebudu k ní mít lásky a péče, jakowouž prokazuje dobrý manžel k upřímné choti své. — Wiž, jak zřejmě tím učí Hospodin, že měřiti bude každému touž měrou, kterouž každý byl měřil Semu samému; takým se prokáže k nám, jakými my se prokážeme k Němu.

Pročež tedy žiji bezbožni opravdu od Boha odloučení a zamřzeni, jsouce na tomto světě jako štatel bez dědice, škola bez učitele, loď bez správce, stádo bez pastýře wlkům hltavým w loupež wydané. Tím vyhrožuje Bůh ústy prorokowými řka: **) „Nebudu pásti wás: což mře, umři, a což padá, padni: a ostatní sžertež jedenkaždý maso bližního svého.“ Totéž i Mojžiš wytykal lidu w písni své takto: „Skrhji, prawi Hospodin, twář swou před nimi a podiwám se k posledním wěcem jejich: nebo národ přewrácený jest a newěrní s hnowé.“***) „Podiwám se k posledním wěcem jejich“ t. j. bez útrpnosti státi a hleděti budu, jaký konec wezme bida jejich, a newztáhnu ruky své ku pomoci, aniž ku polehčení jim. Mimo jiné totéž zřejmě okazuje Bůh, mluvě o národu Israelském, jež winici připodobňuje, kteréž byl již mnohá dobrodiní, wšak marně prokázal, a proti kteréž konečně tento soud wynássi řka: „A nyhni ukáži wám, co já učiním winici

Dř. 2, 2. **) Zach. 11, 9. ***) V. Mojš. 32, 20.

své: odejmu plot její a bude w rozebrání: rozbořím hradbu její a bude w poslapání, a položím ji pustou: nebude težána ani kopána: a wzroste na ní hloži a trní a oblakům přikáže, aby nedštili na ni deště.“ — *) t. j. odejmu ji wšelikou, prvě prořázanou pomoc a péci, bez které pať upadne w záhubu a zřázu.

Kdokoliv to tedy powázíš, zdaž-li pať se nezbrozíš a nezachvěješ w srdci swém před takovýmto soudem přísné prořetelnosti Božské? Může-li pať býti wětšihó neštěstí, wětšihó bidy, než ostawenu býti bez ochranné péce laškatvé prořetelnosti Božské u wíru nátišků, nepravosti, nehod tohoto swěta? Ujta! swět tento jest w skutku bouřlivou wodopustou mořskou, plnou úškali a propasti; jest poušti plnou loupežníků a divoké zvěři; šlawým údolím plným zlob a strasti úkladných a krutých nepřátel, kdežto nás odewšad zálohy, osidla, sítě jejich obkličují a na každém místě nám neštěstí smrtelné hrozí, my pať jsme při tom dle přirozenosti své tať slabi, bezbranni, osluuli, plassi, bojácní: nuže což si počiti máme, kdžž nás opuští podpora, štit, pomoc Boží? což si počne slabé opuštené stwoření mezi bezčetnými, šilnými nepřáteli, — slepec w takových osidlech?

Alle na tom není dosti; neboť Bůh nejen oči swých odwrátí od bezbožníků a zůstawi jich bez ochrany své; nýbrž sám na ně dopuští rozličná poblouzení a strasti, nawštitivi je sám wšse-

*) Šfai. 5, 5—6.

líhmi nehodami i jiné twory proti nim povzbudi, a takměř co zbraně jich použije, proti pofetilcům Semu zproneměřilým. Tak potom oči, kteréž prvé neustále bděly k jejich prospěchu, nyní nehledí leč k jejich škodě a zhoubě, což Bůh sám ústy Amosa proroka oswědčuje řka: „Upnu oči své na ně k zlému a nic k dobrému!“ *) zřejměji jako by řekl: proměním dobrotivou prožřetelnost svou w prožřetelnost přísnou; táž kterouž jsem prvé k jejich ochraně a prospěchu nad nimi bděl, bude sice hleděti neustále k nim, ale toliko aby je stihala tresty, za nepravosti jejich zaslouženými. Tak též i praví u Oseáse proroka: „A já jako mol Efraimowi, a jako hnilina domu Judowu, abych potřel a pohubil je, jako zkažen bývá šat molem.“ **) Ale aby se nezdála zhouba ta býti lehkou a zdouhavou, i hned připojuje hroznějši a prchlivějši řka: „Já jako twice Efraimowi, a jako mladý lew domu Judowu; já uchvátím je a půjdu; vezmu je a není, kdo by mi je wytrhl.“ ***) Můželi pať, rci, milý křesťane! býti nestěsti většihó? —

Dále pať se ještě zřejměji přísnost trestající prožřetelnosti Boha rozhněwaného líčí Amosem prorokem. Když totiž tamto prorokem Amosem projewen rozkaz Hospodinůw, aby meč pohubil vssecky bezbožníky pro hřích lačomství a utiskování lidu, takto pať pokračuje: „Utika ti budou

*) Amos 9, 4. **) Oš. 5, 12. ***) Tamž. 5, 14.

a nebude zachován žádný z nich, který utíkati bude. Štoupí-li až do pekla, i odtud ruká má vyvede je: a pakli vstoupí až na nebe, i odtud strhnu je. A jestliž by se schovali na vrchu Karmelu, i tam vyhledám a vezmu je a pakli by se skryli před očima máma v hlubině mořské, tam přikáži hadu a usťkne je. A tak upnu oči mé na ně v zlé a ne v dobré.“ *)

Kdož medle čta a nebo slyše to vše a považuje u sebe, že jsou to slova neomylně pravdivého Boha, jimiž přísnou svou prozřetelností hrozí bezbožníkům, nezhrzil, neztrnul, nezchvěl by se nejen po celém těle, nýbrž i v nejhlubších utrobách srdce svého? Pomni, jakým nepřitelem jest Bůh, proti komuž jednou spravedlivým zanevřel hněvem! jak přísnou, strašnou bedlivostí jej vždy a všude stihá! jak se ho kdekoliv chápe a veškeré takměř tvorstvo proti němu popouzí a ozbrojuje! Takový neshastník kdež najde odpočinku — ustání? může-li použití pokojně pokrmu nebo nápoje, věda že tak mocného, vševědoucího, všudypřítomného sobě protivníka má! tak rozhorleného! tak silného! tak neodolatelného! Jest-li již to úhonou velikou, pozbyti milosti Pána tak vznesšeného, jaké jest to neshtěsti, miti Ho nepřitelem, věděti a zkusiti, jak meč Jeho přísný, tasený druhdy k ostříhání tebe proti nepřátelům tvým, nyní ostří své proti tobě k pomště obrací;

*) Amos 9, 11—4.

oči, které druhdy střežili tebe, nyní ť záhubě tvé hledi; rámě, vztažené druhdy, aby tebe drželo a úrazu chránilo, nyní ozbrojeno na tebe ť ranám smrticím! srdce, které ti druhdy přálo miru a milosti, nyní ti chystá strašti a bolý; kdo byl jinať štitem, hradem, útočištěm twým, jest ti nyní krutým zhoubcem, jako lew ť pohlcení tebe. Sať můžeš, člověče, bezpečně spáti, když mstivý meč Hospodinůw nad hlavou twou tasen jest, jako onen „prut bdící,“ o němž Seremiáš na počátku proroctwi swého widění měl. *) Kde nalezněš pomocného ramene proti rameni tať mocnému? síly proti taťové síle, zbraně proti taťové zbrani Boha wěčného, Semuž se nikdy nikdo neopřel, aby nebyl přemožen, potřen od Něho? „Chtěl-li by se s Nim hádati,“ di Sob, „nebude moci Semu odpowěditi ani na jedno z tisíce slow. Onť jest moudrý srdcem a silný w moci: kdo se kdy protiwil Semu, a měl pokoj?“ **)

Z těchto přewelických trestů, jimiž Bůh nawštěwuje bezbožníky na tomto swětě, jest nejprwnější a nikoliw nejlehčí, odejmutí otcowské swé pečlivosti, jakož to Bůh sám na mnohých místech písem swatých oswědčuje. Sať di w žalmích: „Ale neuposlechl lid můj hlasu mého: a Israel nepozorowal mne. S nechal jsem jich podle žádosti srdce jejich, aby chodili po nálezích swých.“***) To jest: Budou den co den horššími a horššími, až do-

*) Jer. 1, 11. **) Sob. 9, 3—4. ***) Žalm 80, 12—13.

cela zahynou! A u proroka Dseáffe: „Še jsi zapomněl na zákon Boha svého, zapomenou na syny své i já!“*)

Jakož manželku nemůže potkati nehoda horší a trpčí, než když manžel ji opustí a zavrhne; a winici, když ji winář zanechá a ji nehledí více, tak že potom se zkaží a zpouští: tak též není pro duši člověka žádného neštěstí většího, než býti opuštěnu od Boha svého. Neboť čímž jest duše lidská bez Boha? Winici bez wináře, stěpnicí bez stěpaře, lodi bez zpráwce, wojem bez wojwody, obci bez ředitele, tělem — at tak dím — bez ducha.

Gled tedy, milý křestane! jak tě Bůh ze všech stran obkličuje, aby tě, nedáš-li se pohnouti, lastawou a otcowskou Jeho pečlivostí, aspoň bázní před přísnou Jeho trestající prozřetelností k sobě pojil, abys nebyl na věky od Něho zavržen. Waruj se tedy, abys se Boha nepustil a pať od Něho nebyl nawždy opuštěn; neboť často se dáwá člověk, ne-li žádosti prospěchu, alespoň obáwáním se znamenité škody k dobrému pohnouti.

Článek čtrnáctý.

Druhá zvláštní přednost ctnosti jest: „milost Ducha swatého,“ kteráž se dostává těm, kteří ctnosti pilni jsou.

Otcowská prozřetelnost Boží, o niž posud jednáno, jest, jak swrchu jsme podotkli, takměř zřídlo a pramen všech jiných předností a darů,

*) Dseáš 4, 6.

jimiž Bůh přátele své a věrné služebníky obdaruje a zdojí, a to již v tomto životě. Záležejí pak prozřetelnost tato v tom, že je Bůh opatruje všemi potřebami, sloužícími jim k dosažení jejich nejvyššího a posledního cíle a účelu, konečné totiž dokonalosti a pravé blaženosti; že jim pomáhá v jejich nedostatecích a působí v duši jejich všickeré vlastnosti, schopnosti a dokonalosti k cíli onomu nevyhnutelně směřující. Z těchto jest nejprvnější milost Ducha svatého, jenž jest po Božské prozřetelnosti počátek a základ všech ostatních darů a dobrodiní nebeských. Za jest ono roucho prvotné, jimžto oděn byl syn marnotratný, navrátilo se opět v dům otcovský.

Záješ-li se mne, co jest milost? odpověď měj, že jest účastenství v přirozenosti Boží, totiž u vlastnostech Jeho, v svatosti, dobrotě, čistotě, velebnosti; moci této milosti stvrhne člověk s sebe všelikou podlost, neslušnost, a hrubost, ježto na něm, co dědictví po praotci Adamovi lpějí, a účastným se stává svatosti a velebnosti Božské, sivekna s sebe člověka starého a oblekna se v Krista. Věc tu vysvětlují učitelové církevní podoběním o železu v ohni rozniceném; toť ovšem i v ohni železem zůstává, ale od něho vlastnost ohnivou přijímá, tak že samo pak ohnivé bývá; zůstane s jménem i podstata i přirozenost železa; ale horkost a planoucí jasnost či zářnost a jiné vlastnosti pojalo od ohně. Týmž způsobem účinkuje též milost, co vlastnost nebeská, Bohem v srdce člověka wlitá a záračným a tajným působením svým promě-

ňujíc takměř člověka v Boha, tať že sice člověk podstatou člověkem zůstává, Božské vsať svatosti, čistoty, velebnosti účastníkem učiněn bývá, jako onen, jenž o sobě oswědčuje: „Siju pať již ne já, žije vsať ve mně Kristus.“ *)

Milost jest pať dále obdobou nadpřirozená a božská, působíc u člověka, že žije životem podobným původu svému, z něhož pochází a který též jest nadpřirozený a Božský. V tom záračně se jeví Božská prozřetelnost, kterážto určívši, aby člověk žil životem dvojitým, přirozeným a nadpřirozeným, i o dvoji obdobu života toho pečovala, o přirozenou a nadpřirozenou, ježto jest takměř dvoji duffi, působící v nás ten dvoji život, jeden přirozený, druhý nadpřirozený. Neboť jako od duffe nassi, obdobou přirozené jsouci, pocházejí mocnosti a pocity k životu přirozenému nalezající, tať i milost, jsoucí obdobou nadpřirozená, původem jest mocnosti a darů Ducha svatého, jimiž žijeme životem nadpřirozeným. Opatřuje nás tedy milost Boží dvojitým nástrojem, jenž nám též k dvojitému cvičení sloužiti má.

Milost jest pať též vnitřní ozdobou duffe, působená a vložena nám rukama Ducha svatého, udělujíc duffi takovou krásu a usslechtilost, že ji Bůh pro to přijímá za svou dceru, za svou choť. Z této ozdoby raduje se prorok, řka: „Plesaje radovati se budu v Hospodinu, a weseliti se bude duffe má v Bohu

*) Galat. 2, 20.

mém; neboť oblékl mne v roucho spasení a oděvem spravedlnosti přioděl mne, jako ženicha okrášlena korunou a jako nevěstu ozářenu ozdobou.“ *)
 Tím rozuměj veskeré dokonalosti a dary Ducha svatého, jimiž duffi spravedlivého takměř svou vlastní rukou ozdobuje. To se též miní „rouchem zlatohlavovým, rozmanitými ozdobami okrášleným,“ **) kterýmž přiodina byla královna stojíc po bohu králi choti svému. Neboť z té milosti co z židla plynou veselivé schopnosti a vlastnosti rozmanité, podobné barvám pestrým, zdobícím královnu Božského ženicha, duffi spravedlivou.

Z toho snadně lze poznati, co působí tato milost Boží v duffich, jimžto se věluvá. Einí je tak krásnými a libeznými v očích Božích, že Bůh je považuje za své milé dcery, vyvolené chotě, za své chrámy a přibytky, v nichž si libuje a se kochá rozkošemi mezi syny lidskými.

Siný účinek Božské milosti jest, že duffi nejen ozdobuje, nýbrž i mocnostmi a dary svými posilňuje. Jsouť ony takměř co křtice Samsonova, kteráž mu sloužila nejen k okrase, nýbrž i k posile. Obé toto působení milosti Boží vělebi se na duffi obdařené, když andělé, spatřivše ji s úžasem volají: „Která jest ta, kteráž pokračuje jako dennice vycházející, krásná jako měsíc, jasná jako slunce, hrozná jako vojenský zástup spořádaný?“ ***)

*) Žalm 44, 10. **) Sř. 61, 10. ***) Pš. 6, 9.

Tať jest milost Boží dušsi co sstít, a nebo brnění; neboť jako se tímto weškeré tělo kryje a od hlavy do paty nejen brání, nýbrž i zdobi; tať též působí i milost, dodávajíc dušsi nejen okrasy nýbrž i ochrany, až i, jak sw. Tomáš Akwinský dosvědčuje, nejmenšší milost dostačí, přemoci a potřiti weškeré mocnosti pekelné a weškeré hříchů w světě panující.

Třetí účinek milosti Boží jest, že weškeré skutky, kteréž duše — vyjímaje ošsem hřichů — w stavu milosti činí, Bohu milé a k životu věčnému záslužné jsou, a to nejen ctnosti, nýbrž i skutky přirozené k. p. jísti, pít, spát, procházeti se, a p. Neboť kdž osoba sama Bohu milá jest, jest mu milo i všecko, co jest výsledkem swobodné její vůle, jenom není-li nic hříšného.

Čtvrtý účinek milosti Boží jest, že nás činí wyvolenými syny Božími a dědici království nebeského, zašlujícimi, aby zapísáni byli w knize života, a tať nám právo dává k dědictví slávy nebeské. Ta jest ta přednost, kterouž naznačil Božský Spasitel učeníkům svým, kdž wrátivše se k Němu z toho se radovali, že i ďáblové jim we jménu Jeho se poddávají, čka: „Z toho se neradujte, že se wám poddávají duchové: ale raději radujte se, že jména wásse napsána jsou w nebesích.“ *)

Tať jest tedy milost Boží nejvěšším, přejádoucím darem, jehož se člověku zde na zemi od Boha dostati může. Milost Boží, at již

*) Lut. 10, 20.

rossedo stručně vypovím, — čini člověka schopným k rosselikému dobrému, uvádí na dráhu do nebe vedoucí, usnadňuje a oslazuje mu jeho Páně, provádí ho po stezkách ctnosti, léčí přirozené jeho neduhy a slabosti, pomáhá mu snáseti, co se mu prvě nesnesitelným býti zdálo. Milost mění a posilňuje nemyšlavitelným způsobem rosskeré nasse dufferní schopnosti, osvěcuje rozum, rozučuje vůli, sílí paměť, řídí a tvrdí swobodné úmysly, mírní a dusí zlou částku nassi vůle, zlou žádostivost, aby w hříchy nezbloudila, utvrzuje žádosti dobré, abychom neochabovali a neustávali w konání toho, co dobré jest.

Ze pak rosskeré přirozené náklonnosti jsou tačměř i přirozené nepřítelstyně ctností a branami, jimiž se duchové zlí w dusse nasse wtrádají, ustanovil Bůh co strážce w nebezpečných těchto otvorech zvláštní nějakou s hůry wdechnutou ctnost, kteráž by člověku nápomocnou byla, aby nebezpečí tudy sobě hrozícímu statně odolal. Tač proti obžerství postavena jest na stráž střidmost, proti nezřizným žádostem tělesným čistota, proti ctizádosti počora a t. d. Ale největší účineč milosti Boží, jenž rosskeré posud wyčtené wyhody přemysluje, jest ten, že Bůh sám s ni w dussi nassi zatwítá a se w ni uhostí, aby ji střehl, sílil, řídil na cestě k blaženosti nebeské. Bydlí tedy Bůh w dussi milosti Jeho obdařené co král we své říši, co wojwod u swém wojssťě, co učitel we své šskole, co pastýř we swém stádě, aby duchowně působil w dussi wsse, co tito w oboru zaměstnání swého tělesně působi.

Když medle taková předrahá perle se dostává w odměnu ctnosti, kdožby nestvolil dle příkladu moudrého kupce w sw. ewangeliiu dáti s radosti wšse co má, jen aby si ji získal?

Článek patnáctý.

Čteti zvláštní přednost, jižto se ctnosti dostává, jest: nadpřirozené oswícení rozumu tu poznávání věci duchovních.

Čteti zvláštní přednost, kteroužto Bůh uděluje spravedlivým, jest zvláštní jakési oswícení a moudrost, z milosti té jako z židla vyplývající. Neboť hlavní účel milosti jest napraviti a uzdraviti přirozenost slabou a nemocnou. Jakož se tedy hojí milosti žádostivost a vůle hřichem přewrácená a sezláblá, taktéž má i bhiti swětlo nadpřirozené lékem hojitelným rozumu, tñmž hřichem zatemnělému, aby takto člověk rozumem wždy poznával, co činiti má, a vůli dostatečen byl wykonati, co rozumem za potřebné byl uznal. Podobně se wyjadřuje sw. Aehoř w swém mrawoučení, říká, že jest následkem hřichu prvotného i nestatečnost u wykonání toho, co člověk za dobré uznává, i slabost rozumu k poznání, toho, co činiti má. Pročež i wolá sw. pěwec: „*Spaseni mé!*“ *) oswícení ohledem k rozumu, spaseni ohledem k vůli; ono nám okazuje, čeho si žádati máme, toto nám dodává síl, jimiž bychom se k obdržení toho

*) Žalm 26, 1.

dostatečnými stali, obé pať jest výhonem též milosti Boží. Takť mimo víru a moudrost nám s hůry volitou a osvěcující rozum náš k poznání, co věřiti a co činiti máme, přidávají se nám dary Ducha svatého, z nichžto čtvero čelí k osvěcení našemu, t. dar moudrosti k pochopení věcí vznesených, dar umění k poznání věcí nižších, dar rozumu, pomáhající nám rozuměti tajemstvím Božím, jejich účelu a kráse, a dar rady, jehož pomoci se učíme veskeré činy a příhody tohoto života náležitě k spasení svému řídití. Veskerí tito darové vycházejí co záře z jednoho slunce milosti, jižto právě pro to jmenuje svaté písmo též pomazáním, „neboť všem u vyučuje,“*) jak di sv. Jan. Takto tedy olej ze vssech tekutin nejlépe slouží i k zachování světla, i k hojení ran, tať též olej milosti Boží nejen rány naši sešláblé vůle hojí, nýbrž i zatemnělý rozum náš osvěcuje. Tento olej vůni a mocnost veskerého balsamu převyšující nyní sv. pěvec, anť di: „Pomazalť jsi olejem hlavy mé.“ S jistot, že to nepraví ani o hlavě tělesné, ani o přirozeném oleji, nýbrž o hlavní částce, či mocnosti ducha, kteráž jest rozum, a pať o duchovním oleji, kterýž jest světlo Ducha svatého, jímž se živi lampa naše duševná, aby neuhaslá. Světla toho hojnost měl blažený onen král a sv. pěvec, jenž o sobě osvědčuje: „Tajné a skryté věci moudrosti své ukázalť jsi mi.“ **)

*) 1. Jan 2, 27. **) Žalm 59, 8.

Uze pať toto osřwícení dusse milostí Boží i z jiné strany považowati, a sice z strany wůle člověka. Hlawní totiž účel milosti jest získati člověka ctnosti; ale to u něho působiti nelze, leč se w něm prwé wzbudí žal a litost nad životem předesslým, a on bázní Boží se pohne, i úplná ossřliwost a takměř smrtelná nenáwist hřichu se mu wlije, aby wssemi pozemskými věcmi pohrdal a neustále a celým srdcem po nebeských dychtil. Takové úplné obrácení wůle naprosto nemožné jest, leč se prwé osřwiti rozum Božským swětlem ku poznání wssého dobra a tím pať wůli roze-
hřeje a za sebou wztáhne. Jest totiž wůle mocnost takměř osřnulá, která se nepohne, leč ji rozum svým swětlem předchází, ji okazuje jednať i cíl wssého dobra i dráhu k němu wedoucí, jednať ohawnost hřichu a propast, w kterouž tento pohřžuje, aby touhu po onom wzbuzowal a žiwil, náklonnost pať k tomuto potlačowal a mrtwil. Toť sw. Tomáš Akwinský mní uče, že jať se w dussi sprawedliwého zmahá láska k Bohu, též spolu i roste poznání swr-
chowané dobroty, lásky a welebnosti téhož Boha a to rovnou měrou, tať že powznesla-li se láska k dobru věčnému o sto stupňů wýsse, o tolikéž že i postoupilo za ni, či raději s ni i poznání téhož dobra; neboť jest wěc přirozená, že čím wice kdo miluje, tím wice důwodů k milowání w duchu swém pojímá. Co tuto řečeno o lásce k Bohu, totéž plati o bázní před Ním, o naději a důvěře w Něho, o nená-
wisti a ossřliwosti proti hřichu; tohoto by se

obzvláštně lidé sstítili a warowali, kdhyby co nejzřejměji poznati hleděli, jak sšerednou a zhoubnou jest ohavnosti, nad nižto ničehož na swětě neni, co by wětšsi opowrženosti a nenáwisti zasluhowalo. Ráči-li tedy Duch swatý wšsech těch učinků w dussi sprawedlincůw docíliti, přirozeně z toho jde, že tentž i wšsecko, co k nim napomáhá, w ni působiti bude, jakož i tentž w oboru přírody silami rozličnými k jistým wýkonům smětuje a učinuje.

Dále pak, kdž (jak swrchu dokázáno) jisto jest, že Bůh w dussich osprawedlněncůw milosti swou přebývá, a swětlem jest „oswěcujícím každého člověka přicházejícího na tento swět“ (jak di sw. Jan), nelze pochybowati, že tím wětšsi jasnosti záře tohoto Božského swětla w dussi zaswitne, čím ji samu čistější a lesklejší býti nalezne. Pročež i sw. Augustin jmenuje Boha „zrcadlem dusse očistěné,“ neboť oswěcuje ji záři swětla swého, uče ji wšsemu, cožliw k spasení potřebno jest.

Ž neni divu, že člověku k dosažení žiwota wěčného toto záračné dobrodiní prokazuje, anť w nesmírné lásce swé nižším tvorům swým swou láskawou wšsemohoucností wdechł pud přirozený, dle něhož se jen k tomu nesou, co k zachowání žiwota slouží; co mu wšsak škodí, to pečlivě zawrhují. Kdož medle učí zvířata, aby z tolikerých bylin polních znala ty, které jim slouží a jich požiwala, škodlivých pak se warowala? aby wěděla, které zvíře jich nepřitelem, a které jich přitelem jest; aby k. p. wlká se chránila, psa wolně ná-

sledovala? Dal-li všemohoucí a laskavý Stvořitel nerozumné zvířeti takové poznání věci k zachování života pozemského a počasného směřujících, čím více lze se do Jeho vznesené a otcovské prozřetelnosti nadíti, že rozumným tvorům svým, jež byl dle obrazu svého stvořil, že ospravedlněným vyvolencům svým, ježto si to hodný sobě přibýteř milosti svou upravil, působiti bude všecko, cožkoliv k dosažení života nebeského, života věčného potřebno jest. Neboť mnohem více než zvíře k zachování života přirozeného má člověk působení Božího potřebi k dosažení, k zachování života nadpřirozeného. Neboť když vznesenou svou prozřetelností opatřuje Bůh všecko potřebnostmi přirozenými, čím více bude pečovati o to, aby nás opatřil dary milosti, vznesenými nade všecken rozum lidský?

Příklad ten buď nám důkazem, že nejen takové nadpřirozené světlo jest, nýbrž i co vlastně jest, že totiž jest více k poznání povzbuzující než poučlivé, více praktické než theoretické, vřelonné více než zklonné; uděluje se nám, abychom jednali více než pochopovali, abychom byli více horliví v skutcích než důvtipní v rozumování.

Pročež i neobmezuje se toliko na osvětlování rozumu, jako vědy, jimž se ve školách vyučuje, nýbrž vztahuje se k vůli, ponoukajíc a povzbuzujíc ji k konání a vyhádění toho, což se v poznání tom obsahuje. Jest takměř obzvláštní pud Ducha svatého, jenž co nejdokonalejší učitel vyučuje a vede učně své k nejvyššímu stupni

dokonalosti. Přiznává tomu choť Páně to písní Salomounově říká: „Dusse má téměř rozplynula se, jak můj milý promluvil.“ *)

Z slow těchto vysvitá, jaký jest rozdíl mezi učením tímto a pouze školním; toto osvětčuje pouze rozum, ono i však chápe se i vůle, jí k sobě vábí a samo svou mocí až do nejhlubších utrob a skrýšší dusse vniká, mocně působí v nich i všecko, co k napravění jich směřuje. Tot značí apoštol Páně, říká: „Živál jest zajisté řeč Boží a mocná a pronikavější nad i všelichý meč na obě strany ostrý a dosahuje až do rozdělení dusse, i ducha od těla, kloubů také i mozků v kostech a rozeznává myšlení i mínění srdce.“ **)

Působí ovšem rozdělení a rozloučení částky živočišné, tělesné v člověku od částky duchovní, oddělující jednu od druhé a roztrhující zhoubná pouta přátelství tělesného s duchem, toho totiž, když duchovní člověka částka přilnouc příliš k tělesné, s ní takměř v jedno tělo se poji; to se rozlucuje slowem Božím, působícím, že člověk mocně se vytrh z pout života tělesného, oblíbí si, uchopí a žije život duchovní, nadpřirozený, Božský.

Tento jest tedy z nejhlavnějších účinků milosti Boží; ta jest jedna z zvláštních předností, z nížto se ctnostní v tomto životě již radují. Sakkoliv pak se mi zdá, že jsem to důvodů posud uvedenými dostatečně dokázal, nicméně aby

*) Pís. 5, 6. **) Žid. 4, 10.

snad mnohý příliš tělesně smýšlející čtenář se neomylnoval, že by to nespůsobně pochopiti, nespůsobněji tomu uvěřiti bylo, dotvrdím to některými výroky písem svatých i nového, i starého zákona. V novém zákoně tedy vypravuje svatý Jan, že Kristus při poslední večeři řekl: „Duch svatý, kteréhož Otec posle ve jménu mém, tenť vás naučí všem věcem a připomene vám všecko, cokoli jsem mluvil vám.“ *) A jinde opět: „Přáno jest v Prorocích: S budou všickni učeni od Boha,“ t. j. přijde čas, kdežto Bůh sám vyučovati bude lidi; „protož každý, kdož slyšel od Otce a naučil se, přijdeť ke mně.“ **) To samé slibuje Hospodin ústy proroka Jeremiáše řkoucího: „Dám zákon svůj do vnitřnosti vašich a na srdci vašem napíši jej,“ ***) na rozdíl toho, kterýž napsán byl na deskách kamenných. Aby pak velebnost a oslavu církve své vyjetil, praví ústy Izaiášovými: „D chudičká, bouři a vychřici vyvrácená, beže všeho potěšení! A, já klásti budu řadem kameny tvé a založim tě na safirech, a položim jaspis obrady tvé: a brány tvé v kameni ryté a všecky hranice tvé v kameni vzácné. Všickni synové tvoji vyučeni budou od Hospodina.“ †) A jinde: „Já jsem Hospodin, Bůh tvůj, uče tě užitečným věcem, zpravuje tě na cestě, po kteréž chodíš.“ ††)

*) Jan 14, 26. **) Lamj 6, 45. ***) Jerem. 31, 33. †) Izai. 54, 11—13. ††) Lamj 48, 17.

Z toho, co posud řečeno, lze poznati, že jest dvoji druh umění, umění totiž swatých, a umění mudrců; umění spravedlivých, a umění učných. Ale umění swatých jest to, o němž Salomoun bí: „Umění swatých jest moudrost.“*) Umění totiž pozůstává jen w rozumu a směřuje toliko k poznání a wěděni; ale moudrost dychtí po tom, co jest nejlepší, miluje a koná to, co byla za takové uznala a nepečuje, abychom toliko wěděli, co pravé jest, nýbrž abychom co nejlepšími byli. Tak učí Aristoteles. Ale jak často se moudrost ta slibuje spravedlivým w žalmích! Tak zní w jednom: „Usta spravedlivého wyjewují moudrost a jazýk jeho mluví soudně.“**) A w jiném: „Rozum tobě dám a wyučím tě cestě té, kterouž kráčetí budeš: utvrdím nad tebou oči své.“***) A w jiném opět wolá pěvec královský s podivením: „Který jest člověk, jenžto se bojí Hospodina? Zákon ustanovil jemu na cestě, kterouž zvolil.“ †) Jakoby řekl: Kdo jest ten, jemuž Hospodin tak veliké dobrodiní prokazuje, že sám se mu učitelem nabízí a jej zákonu swému wyučuje, dle něhož by život swůj zprawoval? Blahoslaweným pať jej nazývá wěštec na jiném místě: „Blahoslawený člověk, kteréhož by Ty wycwičil, Hospodine, a zákonu swému jej wyučil.“ ††)

W žalmu právě uvedeném, kdežto my dále čteme: „Tvrdí jest Hospodin bojícím se

*) Přísl. 9, 10. **) Žalm 36, 30. ***) Žalm 31, 8.

†) Žalm 24, 12. ††) Žalm 9, 3, 12.

Seho," sv. Jeronym vykládá: „Tajemství Hospodinovo (zjevně jest) bojím se Seho, a úmluvu svou okáže jim.“ Výklad ten poukazuje na vznesené světlo milosti Boží, jenž jest sladkou lahůdkou vůli a nevyšlovitelnou rozkosi srdci spravedlivých. Toto osvětlení nazývá svatý pěvec královský jednou pokrme dusse své, jednou občerstvující vodou, jednou hody hojnými, přichystanými sobě Bohem svým před tváří, na vzdor nepřátelům svým. Proto i v žalnu „Blahoslavení neposkvrnění na cestě!“ *) tak často úpí k Bohu svému prose za toto osvětlení rozumu říká: „Dejž mi rozum, a skoumati budu zákon Tvůj: a ostríhati ho budu celým srdcem svým,**) a pak: „Služebník Tvůj jsem já, dejž mi rozumnost, abych uměl svědectví Tvé.“ ***) A dále: „Přiblížij se prosba má před obličej Tvůj a podle řeči Tvé uděl mi rozumnosti.“ †) Zdalíž by medle byl Dawid prosbu tuto tolikrát a tak snažně opakoval, kdyby byl moci a působení toho Božského naučení nepoznal?

Může-li pak býti větší a slavnější štěstí, než takového mít učitele, v takové býti škole, kdežto Bůh sám mistrem jest a Božskou moudrost svou hlásá? Putovali-li mužové horlivou touhou po umění puzeni ze všech končin světa do Říma, (jak sv. Jeronym vypravuje) aby tam proslavené učence, řečníky, dějepisce, mudrce a j. se-

*) Žalm 118. **) Žalm 118, 34. ***) Tamž. 125. †) Tamž. 169.

znali a jejich učením poklad vědomosti svých rozšířili; když jmenovitě znamenitý mudrc Apolonius se pustil přes pustiny a nebethčné hory a se odvážil cestovati až do krajín Indických, aby tam Sarcha mudrce seznal a slyšel, jak s zlatého křesla svého před skrownickým hloučkem učeníků přednášl učení své o kolotání těles nebeských: čehož by neměli podniknouti, čehož se neodvážiti lidé, aby slyšeli Boha samého, své věrné s stolce srdcí jich vyučowati, nic sice o pohybování nebeských těles, nýbrž jak oni sami slávy a blaženosti nebeské došici mají?

Abys však seznal, jak užitečné jest umění, jemuž učí Hospodin, slyš to slovy sv. pěvce, jenž dí: „Nade všecky své učitele rozuměl jsem: nebo svědectví Tvá jsou má přemyslowání. Nad starce rozuměl jsem: nebo přikázání Tvých jsem hledal.“*) Šestě více slibuje Hospodin svým věrným ústy proroka Šaiásse: „A odpočinuti dá tobě Hospodin vždycky a naplní blessingy dušmi tvou a kosti tvé wyswobodí a budeš jako zahrada obwlažená a jako studnice wod, jejížto wody newyschnou.“***) Což medle jsou ty blessingy, jimiž naplňuje Bůh duše spravedlivců, leč pravé pojmy o věcech k spase ní směřujících a pomáhajících? Neboť Bůh člověku co w blessingu světla nebeského ukazuje, jak krásná jest ctnost, nepravost pak jak šeredná; jak marný svět tento, ale milost Boží

*) Šalm 118, 99—100. **) Šai 58, 11.

jať wznesená; jať newyflowitelná sláwa nebeská, jať utěšená sladkost Ducha swatěho, jať nesmirná láska Boha věčného; naopať jať strassliwá zloba duchů zawržených, jať krátký život wezdejssi, jať hrozný a zhoubný blud lidí pouze swětu tomuto žijících. Toto umění člověka často pomznássi w nadpozemské wýssiny, kdezto jednať zřejmě poznávají krásu a welebnost Hospodinowu, a jednať zemi w nesmirné pod sebou hloubi. Tať se mu okazují dary nebeské w usslechtile spanilosti swé, poněwadž na ně z blizka patří, ale pozemské zdají se mu tím menssi, čím se wýsse nad ně wznese. Opať toho žiti lidé jen tomuto swětu oddáni; že na věci nebeské z daleka pohlížejí, zdají se jim býti malými a nepatrnými, a tať wsseděn jejich žetel toliko k pozemským se obrací. Tať se stává, že kdožkoli k nebeským věcem snahu swou obrátili, newyhnássejí se w sstěsti, aniž se lekájí nehod, neboť dobře wědi, jať maličkě jest wsse, co swět dáwá a odnímá, a jať jediné wznesené a žádoucí to, co propůjčuje Bůh. To doswědčuje mudřec, řka: „Clowěť swatý stále w moudrosti zůstává: ale blázen jaťo měsíc se mění.“ *) Wykládaje slowa ta di sw. Ambrož: Muž moudrý nedá se ani bázni polekati, ani moci zastrassiti; newypiná se w sstěsti, neklesá w nehodě. Neboť kde moudrost, tamť i statnost, i wytrwalost, i síla. Muž moudrý wždy jest stále myslí, příhodami rozličnými ani mu jí nepřibývá ani neubývá;

newáhá sem a tam jako děcko a jako třtina větrem jakéhokoliv učení se klátící, nýbrž stojí pevně na základě učení Kristova, zakotven v lásce, zakořeněn u víře." *)

Nediv se nikdo, že umění to jest tak mocné; neboť není uměním pozemským, které lehkou parou svou nadhýmá, nýbrž uměním nebeským, které vzdělává; není to, které hloubáním svým toliko rozum osvětluje, nýbrž které svou teplotou vůli povzbuzuje. Tak povzbudilo druhdy srdce sv. Augustina a pohnulo jím, kdž, jak sám do-
 svědčuje, při zpěvu žalmů a písní církevních nábožnosti se rozplývalo, a s hlasem jejich pronikala pravda v utrobě duše, až se vyronily potoky slzi jemu, jak sám přiznává, utěšených. Blažené slzy, blažená štola Božského mistra, blažená moudrosti, ježto takové vydáváte ovoce! Což lze přirovnati k vám? „Newí člověk ceny její," di Sob, „aniž nalezena bývá v zemi těch, kteříž rozkošně živi jsou: Propast prawi: Není ve mně: a moře mluví: Není u mne. Nebude dáno zlato ryží za ni, aniž odváženo bude stříbro za směnu její. Nebude přirovnána k skropeným barvám Indickým, ani ke kameni sardonychowi nejdražšímu, aneb k safirowi. Newyrowná se jí zlato ani křišťál, aniž směněny budou za ni nádoby zlaté." **) Tuto chválu moudrosti pravé dotvršuje swatý muž rka: „Aj, bážeň Páně,

*) Ambros. ad Simplic. VII. **) Sob. 28, 13—17.

tať jest twá moudrost a odstoupiti od zlého, twá rozumnost."

Ta jest tedy jedna z nesmírných odměn, ježto tě, milý křesťane, k ctnosti povzbuditi má, ona jest totiž klíčem k moudrosti nebeské. Tím způsobem nás k ní mudřec povzbuzuje, řka: „Synu můj, přijmeš-li řeči mé a příkázání má schováš-li u sebe, ... tehdy porozumíš bážni Hospodinově a umění Boží najdeš; nebo Hospodin dává moudrost a z úst Jeho pochází opatrnost a umění.“ *) Ale moudrost tato nezůstává vždy w témž stavu; nýbrž lesť a umění její co den se množí, jako thž mudřec dosvědčuje: „Spravedlivých stezka jest jako světlo se stkwoucí, kteréz vychodí a roste až do dne dokonalého;“ **) to jest: až k blaženosti věčné, kdež nebudeme více říkati s přáteli Dobrotými: „Mluvenot ke mně slovo tajemné, a w ussi mé wnikalo tajné jeho wání,“ ***) kde totiž nebudou tajemná a skrytá wniknutí Božská, nýbrž kde přímo uslyšíme a spatříme Boha samého.

To jest ta moudrost, jenž blaží syny světla, co za tím synové hříchů žijí w čirých tmách, ježto celý jejich život sserou noci čini. Obraz obého máme w písmě swatém, ano nám wypravuje, jak w krajině Gosen, kdež synové israelští přebýwali, jasné světlo bylo, co zatím wesskerá ostatní část země Egyptské w čirých temnostech pohřžena byla. Toť jest obrazem temné noci, w kteréžto

*) Přísl. 2, 1 a d. **) Lamj. 4, 18. ***) Job. 4, 12.

žiji všickni hříšníci, jať oni sami přiznávají, řkouce iſty Sſaiáſſowými: „Čekali jsme na ſvětlo a aj tmy, na bleſk a we tmách jsme chodili. Maťali jsme jaťo slepci ſtěnu a jaťo bez očí zawađili jsme o poledni jaťo we tmách, w mrákoťných miſtech jaťo mrtwi.“ *)

Aci medle, může-li pať býti wětſſi ſlepoty, wětſſiho nepořádku, než w kterěz hříšníci každy denně hloub a hloub klesaji? Může-li pať býti nerozumějſſi poſſetiloſti, než zaprodati práwo prworozenſtwi ſvého, práwo k blaženosti wěčné za krátkou, pomijející rozkoš ſwětſkou? nebáti ſe muť pekelných? powrhnouti blaženosti rájſkou? nemíti w nenáwíſti hříchu, počátku wſſeho zlého? nepřipomenouti ſi ſoudu poſledního? nedbati ani ſlibů, ani hrozeb Hoſpodina, Boha ſvého? nepomněti na ſmrt, každyhm okamžikem hrozící? nepřiprawiti ſe k wyđání ućtu ze wſſech nejen činů, nýbrž i z každyho marného ſlowa, z každé hříšné myſſlenky? nepamatowati neuſtále, že okamžitá jeſt ſice pochoutka rozkoſſe, muťy pať za hřích wěčné? „Nawědi,“ pěje ſw. wěſtec, „newědi, aniž rozuměji; chodíť we tmách;“**) z temnoſti w temnoſti uwrženi budou; půjďouť owſſem z temnoſti wnitřních, w nichžto duſſe jejich zaſlepená ſe potáci, do temnoſti zewnitřních, z temnoſti žiwota wездеjſſiho do hrozných temnoſti žiwota wěčného.

K konci článku tohoto za potřebno a ſluſſno

*) Sſai. 59, 9—10. **) Žalm 81, 5.

považují, napomenouti tebe, milý křesťane, že jakkoliv může, co posud o skvostné a přemýšlečné moudrosti nebeské a osvícení Ducha svatého řečeno, čirou jest pravdou, přec nikdo, jakkoliv ospravedlněným se býti domnívá, nepříč aniž vzdoruj marně a pyšně úsudku jiných, nýbrž pokorně se slowům představených podrob, zvláště kteří mu ustanoveni jsou od Boha učiteli, otcí a správci duchovními. Neboť kdož měl většího osvícení nad sv. Pavla? nad Mojžíše, jenž tváří v tvář s samým Hospodinem rozmlouval? A nicméně onen přijda do Jerusalema pokorně své ewangelium, jemužto v třetím nebi se byl naučil, s druhými apóstoly srovnával; tento pak nepowrhl ani radou tehána svého Sethra, ač tento jsa pohan, pravého Boha ani neznal. Důvod toho jest, poněwadž wnitřní působení milosti Boží newylučuje, aniž činí zbytečnou zemnitřní pomoc církwe; neboť Božská prozřetelność obojím způsobem slabosti naši pomahati ráci. Neboť jako přirozená teplota těla nasseho zvyšuje se zemnitřní teplotou sluneční; a jako každá přirozenost, buď si k zachování svému sebe způsobilejší a účinnější, přec mnoho podporována bývá w tom léky rozmanitými od Boha za tím účelem stvořenými: tak též i wnitřní osvícení a působení milosti Boží zvyšuje se wyučováním a působením církwe swaté; nezasluhuješ onoho, kdo tomuto pokorně se podrobiti nechce.

Článek šestnáctý.

Čtvrtá zvláštní přednost, kteréž se ctnostným již w tomto životě dostává, jsou rozmanité útěchy Ducha swatého.

Mohl bych přímo po úvaze o vnitřním oswícení Duchem swatým w dussi člověka působeném položití nyní úvahu o lásce k Bohu, k kteréž totěž swětlo Ducha swatého wůli nassí rozněcuje, a to tím spíše, poněwadž sám apoštol Páně lásku tu mezi owocem Ducha swatého na prvním místě klade. Je wšak tuto není úmysl můj jednati o ctnostech, nýbrž wlastně o wýhodách a přednostech, s ctností spojených, opominu zde mluwiti o lásce, jakkoliv první jest ze wšech ctností. Mohla by wšsem i tuto naléztí místa patřičného, jakožto dar zvláštní, jehož Buh zázračně těm uděluje, kteří horlivě ctnosti pilni jsou, a že ona srdce nasse zvláštním způsobem rozněcuje k milowání Boha nade wšedko, co milowání hodno jest, a tať práwě s sebou rozkoš tím sladší přináší, čím sama wroucenější býwá. S dala by se práwě proto uwésti i co ovoce a odměna ctnosti, i druhých i sebe samé. Ale abych se nezdál přílišným býti chwalořečníkem ctností, o nichž tať mnoho lze chwálitebného říci, položim tuto co čtvrtou přednost ctnosti útěchu Ducha swatého, poněwadž ta jest práwě přirozená wlastnost lásky té a zvláštní ovoce, jestto sw. Pawel Duchu swatému přičítá. Neboť jak jsem s wrchu powěděl, oswícení ono a umění, ježto Buh spravedlivým uděluje, nepůsobí toliko

na jejich rozum, nýbrž proniká i do vůli, do ní svou záři a jasnost rozšiřuje, takže se srdce nasse neuvěřitelným způsobem potěšuje a raduje se v Bohu. Jako přirozené světlo s sebou přináší teplotu citelnou; tak i světlo Ducha svatého mimo osvěcení rozumu rozehřívá i srdce spravedlivých a působí do nich útěchu, o nížto právě mluviti hodlám. S dotvrzuje to svatý pěvec, říká: „Světlo vzjesslo jest spravedlivému a radost těm, kteří jsou upřímného srdce.“ *)

Alle jakkoliv jsem jinde již o tomto předmětu mluvil, jest nicméně tak bojný a bohatý, že se vždy o něm něco nového říci dá. Nejprvé však záhodno bude okázati, jak veliká jest radost ta z ctnosti vyplývající; neboť kdo to náležitě pozná, nebude moci půvabům ctnosti odolati, aby se jí s celým srdcem nevěnoval.

To zajisté jest všeobecně známo, že jako nepravost a hřích velikou sšerednost, zlobu a záhubu za sebou vleče, tak též je na opak ctnost velikou krásou, oslavou a prospěšností provázena bývá, jedinou rozkoš a pohodlí tělesné vyjímaje. Je však srdce lidské suzně po rozkoši a pohodlí tělesném dychtí, tuť lidé hříšni, domnívajíce se, že ničeho toho ctností nedosáhnou, tvrdí — ne-li slovy, aspoň skutky, — že lépe jest spokojiti se rozkoši a pohodlností tělesnou, jakkoliv nedostatečnou, než zakouseti pro ctnost, při vši její krásě a přednosti, samé toliko trp-

*) Žalm 96, 11.

řosti a nesnáze. Tak se i Val-tancius druhdy prohlásil řka: „Poněwadž s ctností spojené jsou wffeliké hořkosti, nepravost pak rozkosse poněkud podává, wffickni lidé pak přirozeně hořkostem se vyhýbaji, slasti pak rozkossných si žádaji: tím se stává, že přemnozi powrhse ctností, po nepravostech se ženou.“

Ta jest ta nejhlawnějši příčina tak pře-wráceného smýšleni a jednání u lidí swěta tohoto, a řdoby je toho bludu sprostil, přeweliké by tím dobrodini wesserému člowěčenstwu pro-řázal; řdoby totiž zřejmými důwody dokázal, že dráha ctnosti mnohem rownějši, snazjši a utěse-nějši jest, než se obyčejně mnozi domníwaji a než dráha nepravosti, která konečně wždy w jistou záhubu člowěka utwrhuje; tení by tím nemálo ř napraweni a oblažení swěta tohoto přispěl. W to se tedy já poněkud tuto odwažuji, wynašnaže se na to důwody co nejjasnějši a nejjistějši po-dati, wáže je předewšim že sw. písem, poněwadž tato jsou nade wšseřka jiná zřetelnějši, nezwratná; neboť „nebe i země pomínou dříwe než jediné písmě a nejmenjši puntík“ z nich pomine. *)

Jest-liže tedy cesta Hospodinowa tak těžká, jako se domníwáš, člowěče zaslepený a w ssered-ném bludu pohřizený! rci medle, jak pak se s řri-wým domněniim twým srownává slowo žalnu řkoucího: „Tak jest weliké množstwí sladkosti Twé, Hospodine, kterouž jsi schowal bojiím se Tebe.“ **) Tím prawi nejen že welikých sladkostí je

*) Mat. 5, 18. **) Žalm 30, 20.

dostává od Boha spravedlivým, nýbrž udává i příčinu, proč bezbožní o nich ničehož newědí, řka, že Bůh je schoval a ukryl, že jsou tajemné a těm toliko známé, ježto se boji Boha. — Což pak dále znamená slovo prorokovo: „Dusse má weseliti se bude w Hospodinu a kochati se bude nad spasením Jeho, a tuť w ssecky kosti mé (t. j. w ssecky mé dussewni i tělesné mocnosti a síly) řeknou: Hospodine, kdo jest podoben Tobě?“ *) Což to medle značí jiného, leč že útěcha, jižto Bůh spravedlivým uděluje, jakkoliv jest pouze duchovní, přede jest tak hojná, že i s tělem se sdílí; tuť pak ono kochawssí se prwe w smyslnostech, za přímým spojením s duchem nyní též duchovních spolu s nim citi radosti a w Bohu se weseli, až i wesstery kosti téměř hlasem wolají: „Hospodine, kdož rowen Tobě?“ t. j. která rozkoš jest rowná té, kterouž nalezáme w Tobě? může-li pak který tvor podati takové útěchy, takového poklidu, takové lásky, která by se s Twou útěchou, s Twým poklidem, s Twou láskou porownati dala? Což dále znamenají slova téhož pěwce králowského: „Kozléhalo se plesání a spasení w stáncích lidí spravedlivých?“ **) Což medle jiného než že prawou radost, prawou blaženost nikdy nena-lezješ w obydlí bezbožníkůw, nýbrž toliko w „stáncích“ t. j. w dusších lidí spravedlivých? Což medle mini dále prorok tentž slowy: „Sprawedliwí ať hoduji a radosti ať plesaji před

*) Žalm 34, 9. **) Žalm 117, 15.

obličejem Božím: a at se kochají w wese-
losti?“ *) Což jiného než hody duchovní a
plesy, w nichžto Bůh často podivným způsobem
naplňuje a syti dusse swých wěrných sladkostí
nebeskou? kdežto jim podává tajemného onoho
wina, jež welebě tentýž muž dle srdce Hospo-
dinowa wolá: „Opojeni budou z hojnosti
domu Twého a proudem rozkoše swé
napájeti je budeš.“ **) Mohl-li pak znač-
nějšími a zřejmějšími slowy líčiti blaženost
lahůdek těchto nebeských jinač než duchovním
je nazývaje opojením a proudem rozkoš-
ným? I zřetelně tím poukazuje na jejich mocné
působení, kterýmž dusse od pozemských věci odlu-
čují a co bystrý ryčaj (proud) k sídlům nebeským,
až k Bohu samému je unásejí. Neboť jako člověk
přilísným wina pozitím smyslů pozbývá a moci
nápoje toho poražen ležiwá jako mrtwol; tať
těž dusse jata mocnosti nebeských rozkoši, co
opojného wina, smyslem pomine weškeré věci
pozemské, nic jinač než jako by mrtwa byla, a
toliko w duchovních, w Božských věcech se kochá. —
Což pak se nyní konečně slowy: „Blažený
lid, kterýž zná plesání?“ ***) Jiný by byl
snad řekl: Blažený lid, který má dostatek wšeliké
k životu potřebnosti; který jest chráněn perwnými
hrady; kterého stráží wojska udatná, hojná a
dobře wedená: ale swatý pěwec králowský, jak-
koliw mu šťastné tyto věci nebyly neznámy,
neprawi takto, nýbrž blahoslawi ten lid, kte-

*) Žalm 67, 4. **) Žalm 35, 9. ***) Žalm 88, 16.

rýžto z vlastní ztuffenosti své tví a citi, jaká to radost, jaká to rozkoš radovati se a plesati w Bohu Hospodinu svém! „Takový ples duchovní,“ — di sv. Řehoř, — „nedá se ani slovy wypsati, ani jakýmkoliv znamením wyznačiti.“ — Błahoslavený tedy lid, jenž w poznání a milování Boha svého tať pokročil a se powznesl, že z vlastní své ztuffenosti tví, co jest to zplésati a se radovati w Bohu svém. Tuto rozkoš ani nejznamenitější mudrcové pochopiti, ani nejwýmmlownější řečníkové wysłowiti nedowedli; tuť znají jen dusse pokorné, dusse čisté, které jsou poswátným přibytkem a chrámem Boha věčného.

Když Bůh jest působitelem hodů těchto a plesů, považ, jak rozkošné a nesmírné býti musí tím, že od Něho pocházeji. Sakož jisto jest, že tresty od Něho spravedlnosti uložené přehrozné jsou: tať též pochybowati nelze, že utěcha od Něho propůjčená, nesmírná býti musí, jako jest bytnost Něho sama. Nebo ať w obrazu a podobenství dim, jest-li přetěžká ruka Něho, když trestá, jak jemná bude, když ji wstáhne, aby milencům svým polichotil? zvláště ať předobrá a lastawý Otec tento mnohem zázračnějším jest w skutcích své lásky a svého milosrdenství, než w skutcích své přisnosti a spravedlnosti. —

Kci dále, což znamená onen winný sklep plný wina přewýborného, w nějž choť swatá se wychloubá že choťem svým byla uvedena? — Kteréž jsou ty hoddy, k kterýmž tyž choť své přátele zve a je pobízi, řka: „Přite, přátelé moji,

a opojte se, milencové moji?“ *) Šalé medle jiné může to býti opojení, leč nesmírná sladkost rozkosti nebeských, tak dojímající a unášeující mysl člověka, že celý bez sebe býti se zdá?

Wšubec nazýváme opojeným, kdo silnějšího a nebo více wina požil, než přirozená powaha jeho sněsti a zažiti může. Tehdáž pálčivost wina wesskeré čirvy jeho tak rozpaluje, že sebe nejša mocen, w jiný swět nessen a pohřížen býwá. Tomu podoben jest i staw dusse winem nebeských věci opojené. Jest ono tehdáž takměř nádobou Bohem swým a láskou k Němu překypující, tak že tíži rozkosti takových podléhá, nemohouc jich ani w sebe wesskery pojmuti, ani síly jejich sněsti. Tak se píše o sw. Gfremowi, že přecašto takovým winem duchownim opojen býwal, až nemoha jeho síly při své tělesné křehkosti sněsti woláwal: „Odstup maličko ode mne, Hospodine; slabé tělo moje neni s to, aby sneslo nesmírnou welikost rozkosti Twých!“ O té přezáračné milosti! O té nesmírné sladkosti storchowaného Hospodina, ano w takové hojnosti a síle tworům swým se sdílí, že přirozená mysl nepostačuje k snessení rozkosti jejich. Takovým nebeským opojením jati býwají wesskeři smyslowé a mocnosti duchowní, býwají pohříženi w spánek utěšený nowého žiwota; jim nadšsena dusse wznássi se u wýssinách daleko nad pozemským tímto swětem, poznává, miluje, požiwá Boha swého wice, wice než to přirozenými silami možno.

*) Píseň Čal. 5, 1.

Jako voda ohněm rozehřáta kdž se rozhárá, takměř svou přirozenou tíhotu zapomenuvši (neboť wse co těžké tíhne dolů) wře a kypí, jako by byla pojala w sebe lehkou přirozenost ohně, jehožto moci wzhůru se zdvihá a wznássi: tak též duše roznicena jsouc nebeským ohněm milosti Boží jako nad sebe se porovňuje, pojata jsouci tajemnou jakousi mocí, a až k nebesům proniká, odkud se jí toho ohně dostává; wře takměř horoucí touhou po Bohu svém, a prudkosti nesmírnou k pojmutí Jeho pozdvihuje a rozpíná rámě své, pokoušejíc se, možná-li, až k Němu dolétnouti a w objetí Jeho, kteréhož miluje, pohřžiti se a w Něm odpočinouti; i kdž znamená, že k Němu doniknouti nelze, neustává toužiti po Něm, a cíti-li, že i tato túžba se jí odnímá, tu se spokojivá s jedinou útěchou svou, stenati s nejhlubší utrobou srdce svého k nebesům a neustále upěti s chotí swatou: „Zapřisáhám wás, dcery Jerusalemské, jest-liže byste nassly milého mého, abyste powěděly jemu, že láskou umdlévám!“ *)

Tato mdloba powstává, jak swati wypravují, tím, že duch člověka, jakkoliv se snaží, přec nemůže nesmírnou srdce svého touhu wyplniti. Merod tedy sám nad sebou zoufati pro takowou mocnou a nenasytelnou touhu a mdlobu svou; neboť není k smrti, nýbrž k slávě Boží, aby tím „Syn Boží oslawen byl.“ **)

S nelze nižádnou mluwou wypowěditi, jak

*) Píseň Š. 5, 8. **) Jan 11, 4.

nesmírná jest sladkost útěchy v Bohu, jižto požívají věrní přátelé Jeho na lůžku tom, z cedrového dříví libánského zhotoveném, na sloupcích stříbrných spočívajícím, zlatohlavem postlaném. Nazývá se lůžkem, poněvadž jest místem odpočinku, a to odpočinku dokonalého v Bohu; místem spánku, a to spánku blaženého života; místem snatku, a to snatku čistého a svatého s chotěm nebeským. S kdož vysloví sladkost rozkosti duse spojené s Bohem svým, spočívající v objeti Boha svého? (Píseň Š. 3, 7. 9.)

Alle můžeme se poněkud domyslit, jak veliké ty rozkosti budou. Neboť považíme-li nejprvé nesmírnou dobrotu a lásku Syna Božího k hříšnému lidstvu, pro něž nevyšlovitelným se podrobil pohaněním a mučám, souditi můžeme, co učiní pro své věrné a milé přátele. Není ani možná, aby Mu těžké a odporné bylo učiniti vše, co jsme svrchu pravili; anť tak mnoho pro hříšníky podstoupil, což učiní pro spravedlivé? anť tak dobrotivým se prokázal k svým nepřátelům, jakouž lásku prokáže svým přátelům a milencům? Nástin toho poněkud máme v písni Salomounově, kdežto Božský chof tak lastavými, sladkými a milostnými slovy s milenou chotí svou (tať jest totiž církev svatá, anebo i každá duse nalezájící se v milosti Boží), rozmlouvá, že ani žádná mluva, ani žádná láska tělesná krásnějších a sladších nemá.

Dále se toho domyslit můžeme z povahy lidí spravedlivých, věrných a pravých přátel Božích. Neboť ti mají náramnou toužebnost, aby

to skutkem dokázali, což si neustále rozjímají, aby totiž z cela, vždy, všude a ze vši své síly Bohu sloužiti mohli; i hotovi jsou dáti život svůj v obět na to, nechati tělo své trhati, pálení a vřelíjati jinak mučiti, jen aby se Bohu svému aspoň něčím zavděčili, co by se Mu líbilo, neboť povinný se k tomu býti cíti pro Něho, anť je, jať dobře vědi, tať upřímně miluje, tať mnohá dobrodiní jim propůjčuje, tať rozmanitými milostmi je navštěvuje, tať láskou prozřetelností o ně pečuje. Když tedy člověk, jenž jest tvor tať nespolehlivý, nestálý, k dobrému málo schopný, přec tať věrně a horlivě k Bohu svému přilnouti a Semu se obětovati může; což pak za to učiní člověku On sám, Jehož dobrotivost, láska, věrnost jest nesmírná? Zestliže Bůh i tu vlastnost má, že jest „svatý k svatým, dobrotiv k dobrým;“ a člověk k takovému dobroty stupni se povznesti může, že je Bohu z cela věnuje; což pak medle učiní Bůh, když na to dojde, aby taťměř s člověkem v dobrotivosti a lásce zápasil? O jať jistě, jať velmi, jať slavně všemocný Hospodin slabého twora v zápasu tom předčí! Hotov-li, jať storchu řečeno, člověk život svůj dáti, aby se poněkud toliko zalíbil Bohu, k němuž taťměř láskou vzplanul; což učiní Bůh svému věrnému příteli, aby se mu láskavým a dobrotivým prokázal, aby mu pomohl, aby ho potěšil? Toť nijádnou mluvou ani vysloviti, ani vypsati nelze. Pročež praví písmo, že „ani oko nemidalo, ani ucho neslyšelo, ani v srdce člověka vstoupilo, co Bůh

připravil těm, kteříž se Ho boji.“ *) Toť pať plati nejen o dařich oslawy nebeské, nýbrž i o dařich milosti.

Muže tedy, milý křesťane, budeš-li pať smiti dále popirati ctnosti wšseliké útěchy a sladkosti? Ba budeš-li pať smiti jakékoliw rozkosse swětské jen přirownati k rozkosse duchownim s ctností spojeným? Neboť jaké jest porownání **Arista** s **Belialem**? swětla s temnostmi? rozkossi swětských s radostmi nebeskými? rozmařilosti tělesných s útěchou Ducha swatého? milování tvorů pomijejících s láskou Twůrce wěčného? Distoť, že čím sšlechetnějši která wěc, tím sšlechetnějši a čistši i radost s ni spojená a z ni wyplywající. Což jiného, leč to právě mini prorok, řka: „Lepši jest maličko sprawedliwému nad bohatstwi hříšníkú mnohá.“ **) A jinde opět dí: „Nebo lepši jest den jeden w sinich Twých nad tisíce dnů jiných. Zwolil jsem sobě raději opowrženým býti w domu Boha mého, nežli přebýwati w stáncích hříšníkúw.“ ***) Duchowně se totěž rozumi slowy sw. choti w písni Salomounowě: „Lepši jsou prsy twé, nežli wíno,“ a hned na to: „Plesati a weseliti se budeme w tobě, pamatujice na prsy twé, které jsou nad wíno.“ †) Pamatujice totiž duchowni útěchy, jižto co přesladkým mlékem krmíš wěrné syny swé duchowní s útlou lastawostí mateřskou je

*) 3sai. 64. 3—4. **) Žalm 36, 16. ***) Žalm 83, 11.

†) Wis. 1, 1—2.

winouc k prsům svým, a kteréž mocněji opojuje, než přesladké a silné wino. Winem se pak tuto nerozumí wino obhčejné; nýbrž jakož mlékem útěchy duchovní milosti Boží rozuměti máme, tak se tuto winem miní rozkose a radovánky světské, kteréž podává zaslepeným milcům svým ohavná newěstka, o níž sw. Jan we swém zjewení mluwi, řka: že „sedi na wodách mnohých, odina jsouc šarlatem a brunatným rouchem a ozdobena zlatem a kamenim drahým i perlami, majíc čtři zlatou w rukou svých plnou ohavnosti a nečistoty smilstwa swého a jejímžto winem žpili se obywatelé země.“ *)

§. 2.

Žak sprawedliwí této sladké útěchy zvláštním způsobem účastni bývají na modlitbách.

Žáješ-li se, milý křesťane, w čem že sprawedliwí sladké útěchy této, o níž jsme posud rozprávěli, nabývají, odpowídám ti slowy prorokowými, jenž dí: „Syny cizincow, kteříž se přidrží Hospodina, aby ctili Ho a milowali jméno Jeho, aby byli Jemu za služebníky ostříhající soboty, aby ji neposkwrňowali, a držící smlouwu svou, ty přivedu na horu swatou svou a obweselim je w domě modlitby své.“ **)

*) 3jew. 17, 1—4. **) 3sai. 56, 6—7.

Modlitba jest tedy to cvičení, jimžto Bůh obzvláštně obveseluje věrné přátele své. „Neboť v modlitbě,“ dí sv. Bavorinec Sustinianský, „rozněcují se srdce spravedlivých láskou k svému Stvořiteli; tou často nade všecku pozemskou vznesseni bývají, jakoby byli u prostřed sborů andělských, a tam před trůnem Hospodina, Boha svého, pějí a milují, stenají a úpi, velebí a plesají, jedí a lačněji, piji a žizněji, a ze vši své síly se snaží proměněnu býti, pohřžiti se a pojiti v Hospodinu Bohu svém, Jež ží v živé víře, Zenuž se klání v hluboké pokore, po Němž touží toužebností vroucí, Jehož požívají láskou čistou, láskou svatou. Pať poznají pravdu slov Spasitelových: „a by měli radost mou, úplnou v sobě samých.“ *) Radost tato přetéká a rozlévá se co hojná řeka pokoje po všeck jejich duševních mocnostech, oswěcujíc rozum, podněcujíc vůli, obnovujíc paměť a soustředíc všeliké myšlenky její v Bohu; tu objetím lásky objímají Boha svého a drží se Ho s citem nevyšlovitelným, neboť snaží se ze vši síly své sloučeny býti s Ním a nechťi pustiti Ho. Jako praotec Jakub, zápaše s andělem Hospodinovým, držel se Ho, a nechťel Ho propustiti, až by mu požehnal; tak i duše zbožná v modlitbě zápaší takměř s Bohem svým s rozkostí přesladkou, nechce se Ho spustiti, nýbrž drží Ho silně, znamenajíc, že v Něm má vše, čeho si žádá, co vyhledává, a říká s sv. Petrem:

*) Jan 17, 13.

„Pane, dobře jest nám zde býti.“ *)
 V tomto utěšeném stavu rozumí slovům pře-
 sladkým písně Salomounovy a sama líbežnou
 sladkosti propěvá píseň: „Levice Jeho pod
 hlavou mou a pravice Jeho obejmě
 mne;“ **) a „zpodpirejte mne kvitím
 a obložte mne jablky, neboť láskou omdlé-
 wám.“ ***) Tak Božským ohněm roznicená
 duše žádá si odloučenu, wyprostěnu býti z ža-
 láře své tělesnosti; slze nadšené zbožnosti jsou
 jí pak chlebem ve dne w noci, dokawade se jí
 tohoto oswobození nedostává; umřiti si přeje,
 život považujíc sobě býti bolesti S úžasem
 sama u sebe myslí, jak posawáde bylo možná,
 že jí skrytí byli pokladové ti! a uznawajíc, že
 wesskeré lidstvo schopno jest takové blaženosti
 požiwati, plane touhou wystoupiti wssude po
 městech a dědinách a dowolawati se wssech lidí
 a kázati jim: Kam se ženete, possetilcowé? čeho si
 wyhledawáte? proč neobracujete zraků swých a ne-
 hledíte dosíci jediného možného dobra? „Dkuste
 a wizte, jak sladký jest Hospodin, a jak
 blažený každý, kterýž důwěří w Něho.“ †)
 Neboť okusiwssi sladkosti duchowní, wsseliká těle-
 snost se jí protiwí a hnusí, a wsselikou společnost
 považuje za wězení; samota jest jí rájem, roz-
 kossí její jest držeti se Hospodina, Sejs zamilo-
 wala; wsseliká čest jest jí břemenem, každé za-
 městnání swětské takměř mukami. Hleděti bude

*) Mat. 17, 4. **) Píseň 2, 6. ***) Píseň 2, 5.

†) Žalm 38, 9.

sněžně, aby jí nijádná věc ani nebeská, ani pozemská nebyla překážkou, v duchovním jejím potěšení; wšeliké myšlení a péče o věci zewnější bedlivě od sebe zawrhne. Wesserá její láska a touha k jednomu cíli směřowati bude; Boha jediného bude milowati nade wšedko, a wšedko jiné jediné w Něm. Toť krásně wyjádřil sw. pěvec, čka: „Co mi jest na nebi kromě Tebe? a bez Tebe co jsem chtěl na zemi? Byť zhynulo tělo mé i srdce mé: wšak Bůh srdce mého a díl můj jest Bůh na věky.“ *)

Kdo k takové blaženosti dospěl, nijádné temnosti neznamená w poznávání věci Božských; otewřenýma takměř a ošwicenýma očima wšedko patři, co k Bohu směřuje. Srdce jeho cítí neklamné a nezvratné důwody wěčné prawdy a prawé wíry. Po bouřlivém dni, znechutiv si lomož swětšých, žádá si tiché noční doby, aby mohl wylíti city své před Bohem a sjednotiti se s Ním. W tom mu není nijádná noc příliš dlouhá, ba ta nejděšší zdá se mu býti nejkratšší. Za jasné noci pohlédá k nebesům a obdivuje krásu a jasnost trýpticích se hwězd a tichých lesť luny, pozoruje to wšse očima jinýma než druhdy. Spatrujeť w nebesích obraz krásy Stwořitelowy, zrcadlo sláwy Jeho, widi w tisíceru hwězd tolikéž poslu a zvěstů, jenž „hlásaji welebnost“ Jeho; každá zwlášt jest mu důkazem dočonalosti a milosti Jeho; přijímá w nich skwošné dary,

*) Žalm 72, 25--26.

kteřé milný choť vyvolené choť své posílá na důkaz a potvrzení lásky své, a na povzbuzení jí k věrnosti, až k té době, co jí před dvorstvem svým nebeským podá ruku svou k snatku věčné slávy a blaženosti. Besskerý svět zdá se mu otevřenou knihou, vypravující veliké divy Hospodinovy, list poslaný choť své, osvědčující Jeho k ní lásku.

Takové jsou noci pravých milovníků Božích; takové jsou sny, jimiž čisté duše jejich se obírají. Takovou tichou rozkossí sebirá se duše sama v sebe a usne spánkem živým, o němž svatá choť pravi: „Dá sice spím, ale srdce mé bdí.“ *) A tak když choť její nebeský spatruje, že ona usnula v objetí Jeho, ostrhá ji a chrání v tomto spánku života, a nedá ji probuditi řka: „Bapřisahám vás, dcery Serusalemské, strže srny a jeleny polni, abyste nezbudily ani newytrhly ze sna milé mé, dokudžby sama nechtěla.“ **)

Což medle soudíš o těchto nocích, milý křestane? dáš-li pať jim přednost před těmi, kteréz obhcejně tráwivaji synové tohoto světa? Ti používají temnosti nocních, aby úklady hladly newinnosti, prznili čest panen, své vlastni pať duše metali v propasti pekelné. Ozbrojeni ocele a hrúzou o život vlastni i bližniho zápasejí a shromáždují si wsselijak hněw Boží ke dni pomsty Jeho.

*) Píseň Ě. 5, 2. **) Samž. 2, 7.

§. 3.

Nebývají však bez útěchy ani ti, kteří Bohu teprve sloužiti počínají.

Proti tomu všemu, co posaváde řečeno, nelze ničehož jiného namítnouti, leč že všech posud uvedených útěch a slasti duchovních toliko dokonalým a nebo aspoň pokročilejším v životě zbožném se dostává, ale k tomu že mnohem více jest potřebí, nežby se mnohý domníval. Pravdať ovšem, že takovým se útěch oněch dostává; avšak předobrá Hospodin, Bůh náš, v ústřety přichází s útěchou svou i těm, kteří teprve počínají Bohu sloužiti, jako dítěti z prvu toliko mléka podáváje, ažby pak později silnějšího pokrmu schopni byli. Což se nepamatuješ na hody, jež byl dobrotivý otec uprávil synu marnotratnému, jak mile se jen do domu otcovského navrátil? nepomniš na večeři, k kteréž pozváni byli lidé všelici z ulic a cest a dědin? Což medle se tím značí, nežli duchovní útěcha, kterouž se vítá a kojí a vnadí duše, vyšedši z vyhnanství Egyptského, vyváží z poroby dáblovy? Proč by předobrá a mešstědrý Pán neráčil uchystati radostné hody sluze svému, jež darem svobody oblažuje? Proč by neměl svolati všelké tvorstvo, aby Bohu, co osvoboditeli, vyprostiteli a Vylupiteli slusné vzdávali díky? Proč by On sám neměl předejiti je a započiti plesem: „Spívejme Hospodinu: nebo slavně zveleben jest; koně i jezdce uvrhl do moře.“ *)

*) II. Mojš. 15, 1.

A byt i těchto zřejmých osvědčení písem
 smatých nebylo, zdaž-li pak se toho nelze již do-
 souditi z prozřetelnosti Božské, která každému
 svému tvorů se propůjčuje vším dle křehkosti,
 věku, schopnosti jeho? Distoť, že lidé tělesně ještě
 smýšlejíce a na věcech světa tohoto lpějíce, dráhu
 zbožnosti ani nastoupiti, tím méně všelichým
 světem pohrdati mohou, leč Bůh sám jim po-
 mocné své ruky podá a svou sladkostí je pře-
 dejde. Když byla tedy Božská prozřetelnost určila,
 člověka od světa tohoto odloučiti, náležít to
 i k ní samé, aby mu i cestu k tomu uchystala
 a usnadnila, aby co poutník na nové dráze
 bez záwady krácel a konečně, překonav všelich
 w nádě, k světu jej zpět wábící a tahnoucí,
 k dočonalosti a k blaženosti dospěl. Obraz toho
 máme na cestě, kterouž Bůh syny Israelské wedl
 do země zaslíbené, o kterémž wedení Mojžíš
 píše, řka: „Když propustil Farao lid, stalo
 se, že newedl jich Bůh po cestě země
 Filistínské, kteráž blížká jest, aby snad
 (lid) nepřekal, kdyby widěl proti sobě
 wálky powstáwati, a newrátil se do
 Egypta.“ *) Tato prozřetelnost Božská, kteráž
 druhdy oswobozený lid Israelský tak welemoudře,
 tak laskawě wedla do země zaslíbené, tak panuje
 i nyní u wedení všelich swých wěrných služebníků
 a služebnic, oswobozených z poroby tohoto světa,
 na pouť k dosažení zaslíbené sláwy a blaženosti
 nebeské.

*) II. Mojš. 13, 17.

Dvořemf jsou útěchy dušf w zbožnosti dokonálních veliké a skroftné; avšak i to wěz každý, že laskawá dobrota Boha nasseho zvlášť k těm žf, kterf se teprwa k Němu obrátif, a w službě Jeho tařměř ještě malíčkými jsou. Těm On w slabosti a chudobě jejich sám pomáhá stawěti nowý stánek pro Něho. Wěda, že odewšad jsou obklopeni příležitostmi k zlému, že přewrácené náklonnosti jejich nejsou ještě úplně přemožené a potřené, aby prostf byli wšech smyslných hnutí tělesných, aby se zcela již byli odtrhli od swůdných půwabů tohoto swěta, a nic je netáhlo wice do staré egyptské tmy a poroby hřichu; proto jim podává tař mocné rozkosse a útěchy, kterážto jakkoliv jen počátečná jest, přec se již poněkud slasti swou rowná té, kterěz dospělejší a dokonalejší přátelé Jeho požitwaji w úplně hojnosti a míře.

Toť naznačil Bůh w starém zákoně, příkazuje, aby o velikých slawnostech wřročních, slawených po osm dní pořád zběhlých, první a poslední nejznameníťjšími a nejslawnějšími byli; šestero dní mezi nimi bylo méně wřznamných. Což jest to jiného leč nástin a obraz nassf řeči. Neboť jako Bůh tehdaž první a poslední den příkázal obzwlášťně slawiti, tař i chystá a uprawuje wesskerým služebníkům swým zwlášťní slawnostné hody na počátku jejich k Němu se obrácení, a na konci jejich zdořonalení a wytrwalosti; tehdaž slawf tařměř nastoupení Jeho služby, potom pař hojně jejich o Něho zásluhy; nastáwajícím začátečníkům prokazuje swé milosřdenstwi,

vytrvalým zasloužilcům svou spravedlnost; oněm se propůjčuje spomocníkem v potřebě, těmto odměnitelem po práci. Tak i stromovi na pohled nejkrásší bývá v rozkvětu jarním, ku požití pak na podzim v hojnosti ovoce svého; den smlouvy a den swatby nad jiné bývají slavnější. Taktéž činí Bůh v době, když si duši některou obrácením k sobě zasnuhuje, a když pak jí k sobě co milenou chot v přibytel svůj pojímá; v onu dobu jí toliko některé dary z dostatku svého posílá, v tuto pak se jí úplně a zcela věnuje, a hojné hody z bohatství svého jí upravití dává. Protož i swatá chot v písni Salomounově dí: „Mladice si zamilovaly Tebe.“ *) Repraví: „Běh, pani,“ nýbrž „mladice, panenky;“ neboť oněmi se rozumějí duše v ctnosti a zbožnosti dokonalé; těmto vsať začátečnice a takměř nowačky, kterým se teprvé počínají oči odewirati, aby spatřily světlo nové a potom v něm stále kráčely. Tyto, di swatá chot, „zamilovaly Tebe,“ Boha svého; proč? — poněwadž tyto zvláště z počátku svého k Bohu obrácení zvláštěni projevují wroucnost a horlivosť za příčinou, jak učí sw. Tomáš Akwinský, radosti a rozkoše, jež jim působí nowost staru jejich, v němž se octly, nowost oswicení, lásky, poznávání věci duchovních, nebeských, Božských, ježto se jim nyní co nových rozhled a obzor otwírají a prvé před očima jejich zakryté, zawřené, neznámé byly. Toto nové oswicení a poznávání dojíhá weskterý jejich cit

*) Pís. 1. 3.

a rozněcuje jej k zvláštnímu obdivování, velebení a díkyčinění svému svrchovanému Dárci, od Něhož znamenají, že tak svrchovaně obdařeny jsou a z tak hlubokých temností k světlu tak čistému a jasnému vznikly. Toť sama zklussenost potvrzuje. Neboť kdž člověk sprostý přijde do krásného města a nebo nádherného hradu knížecího, na první pohled jako omráčen, žásne toliko a newi co říci; kdž pak déle tam trvá a při stálém patření na ty krásy a štívolsty mysl a rozwaža se mu nawrátily, tuť i první úžas a přetwapení ochabují a minou. Zať není divu, že mnohdy začátečníci w duchowním životě wětšší horlivosťi pocitují než staří zklussenoci; neboť nowost duchowního oswiceni a poznávání oněch mnohem wice dojímá než těchto. Protož i sw. Bernard dobře pochopuje a přirozeným způsobem wyswětluje slowa staršího bratra syna marnotratného, anť totiž nelhal, kdž řekl k otcí swému: „Aj, tolik let sloužim tobě a nikdy jsem přikázani twého nepřestoupil, a wšsať nikdy jsi mi nedal ani kozelce, abych také s přátely swými hodoval; ale kdž syn twůj tento, kterýž prohýřil statek swůj s newěstkami, přišel, zabil s jemu tele tučné.“ *) Přenil se láska nowá jako wino mladé; woda w kotli tichá jest, až pociti mocnost ohně; tuť se rozhárá, wře a kypí, ale potom, kdž rozehřáta jest, opět se utiší a newře wice, jako kdž pálcivost ohně na ni působiti počala.

*) Luf. 15, 29.

Tak též i Hospodin Bůh utěšeně přichází
 w ústřety těm a laskavě je vítá, kteří ponejprv
 překročují práh domu Jeho; prvním dnem hodují
 s Ním utěšeně a rošťco jim se okazuje rozkošné
 a milé; jedná pak s začátečníky w službě své,
 jako obchodníci s prvými kupci, podávajíce jim
 malé, ale wýtečné wzorky, aby z nich krásu a
 důkladnost wěškerého zboží posuzovali a tím
 ochotněji pak kupovali; chová se k nim konečně
 jako rodičové k dítkám svým. Lásko rodičůw
 jakkoliv jest stejná k starším i mladším dítkám,
 přec se k těmto mnohem útleji a něžněji jedívá.
 Co welcí samy kráčetí musí, malíci se wodi,
 woží, noší, chowávají; co onino ke wšelijakým
 pracem se přidržují, tito bedlivě se ussetrují,
 o své wůli si hrajíce; onino neli wžjímou si již
 získávají, aspoň částěji i hlad i žizeň zakoušejí;
 tito beze wšsi práce se wyrážejí, k jedění nuceni,
 ba i krmeni a kojeni bývají.

Z takowého laskawého a dobrotiwého jednání
 Božjho s prvými začátečníky we swaté Jeho
 službě powstává u těchto duchowni rozkoš, o nižto
 sw. pěvec di: „Potoky její opojíš, roz-
 množíš plody její; krápěmi deště Jeho
 obweseli se wšseliká bylina.“ *) Taký
 medle se tím plod, jaká bylina, jaké krápěje
 wyrozumívají? Také jiné, leč krápěje rosy ne-
 beské milosti Boží, owlašující duchowni bylinu
 dusse, sazenou z nomu w kwětnici Hospodinowu,
 aby plodnou byla k utěšenému kwětu, k obla-

*) Šalm 69, 11.

žujícím pložení ovoce? O té di sv. převlec, že obveselí, občerství rosou onou nebeskou milosti Boží, kteráž co tiché, omlazující krápkuje snáší se s hůry a wniká do nejtajnějších utrob srdce jejího a tam plodí a působí nevyšlounou rozkoš, kterou zakoušší ona na počátku svého obrácení a sjednocení se s Bohem svým. Ale nemysli nikdo, že malá jest tato rozkoš dle obrazu krápkuje, k nížto se přirovnává; nikoli! „Neboť piti budou,“ di sv. Augustin, „dusse zbožné z řeky rajské, z nížto jedna krápkěj převyšuje nesmírné moře, a dostačuje uhasiti vsselikou horoucí žízeň po rozkošich tohoto světa.“

Mluví vssak mnozí, že nijádné útěchy duchovní nikdy nezakouššeji. Tim se, co posud jsme řekli, nevyvrátí; neboť necitelnost takových pochází od zkaženého jejich citu. Jako totiž ten, kdo má chuť pokazenou budiž přehycením, budiž jinak, neznamená pravé chuti a sladkosti krmí, tak že i ty nejsladší má za hořké a trpké: tak není divu, když mnohým, kteří si pravý ducha svého cit byli pokazali sšerednými hřichy a ohavnými nepravostmi, co nečistými krměmi egyptskými, nechuti si manny, kteráž co chléb andělský se jim podává. Naprav chuť svou slzami kajícími, a jistě okušíš „jak sladký jest Hospodin.“ *)

Když to tedy tak jest, vci medle, milý křesťane, zdaž-li není vsskeré zboží, vsskerá radost a rozkoš tohoto světa u porovnání s duchov-

*) Žalm 33, 9.

nimi útěchami dušší bohobojných toliko žal a mrva? Učitelové církevní praví, že dvoji jest blaženost, jedna počátečná, druhá dokonalá; jedna tohoto, druhá onoho života; jedna pouťovníkův pozemských, druhá blažených nebesťanův; této požívají vyvolenci Boží v nebesích, oné spravedliví a bohobojní zde na zemi. Čehož si tedy máš žádati, než abys již zde a hned počal blaženým býti? abys přijal již zde závdavek k budoucímu sňatku s Bohem svým, ježž ti zde slibuje a tamto někdy vyplní? Když se ti tedy možnosti k tomu podává, žiti v tomto ráji a došici tohoto stkvostného pokladu, jdi a prodej všecko, co máš a získej si poklad ten, vše zboží přemýššující; toť ti mnohem snazší jest, než si myslíš, anť Kristus Pán sám ti ho takměř darmo podává. Neodkládej s koupením na budoucnost; neboť čas prchá a mizí, aniž se vrátí více; nejistot, dostane-li se ti budoucně, čehož nyní tak málo dbáš; ale jisto, že kdžž ho i později dosáhneš, velmi toho želeťi budeš, že jsi tak dlouho bez něho byl. Kvíletí budeš se sv. Augustinem: „Pozdě, ach, příliš pozdě jsem si tě zamiloval, krásu věčnou, krásu věčně nowá! příliš pozdě jsem si tě zamiloval.“ Neustále želel svěťic tento svého opoždění, jakkoliv do-
 sažení oslawy věčné ho neusslo. Sled tedy, ať i ty někdy neželiš toho, že nyui nedbáš a tratiš darův těch, jichžto se spravedlivým dostává na tomto světě z milosti, na onom k oslawě.

Článek sedmáctý.

Pátá přednost, kteréž se spravedlivým za ctnost již w tomto životě dostává, jest pokojné svědomí, co na opak hříšníci náramnými mukami svého zlého svědomí tržněni bývají.

Mimo utěšené radosti Ducha swatého dostává se spravedlivým duffim i útěchy dobrého jejich svědomí. K důkladnému poznání a uvážení této zvláštní přednosti, která s ctností již zde na zemi spojena jest, upamatujeme se, jak Božská prozřetelnost wsseliké twory welemoudře a laskawě opatřila a opatřuje wssim, co jim k poměrné dokonalošti potřebí; dle toho tedy chtíc, aby byl i jeden dokonalý tvor rozumem obdařený, tať též o to pečovala, aby se témuž i hojně dostalo wssého, co k této své dokonalosti potřebuje. Když pať dokonalost rozumného tohoto tworu záleží w zdokonalowání rozumu a wůle, hlawních t. částek, w nichž se zvláštní jeho přednost zakládá, a toto se pať dovršuje jednať uměním, jednať ctností; proto umístil welemoudrý Bůh w rozum náš wěčné základy wsselického poznání a umění, dle nichž se i těch nejtajnějších prawd dosoudiwáme; ale wůli působil semenistěm wsselického dobra mrawního, wsselické ctnosti; nadalk totiž wůli nassi i přirozenou náklonnosti ke wssemu dobru i přirozeným odporem proti wssemu zlu, tať že wůle nasse přirozeně z onoho se těšiwá a sobě ho žádá, tohoto se hroziwá a od sebe je zawrhuje. Tato vlastnost wůle nassi tať jest nám přirozená, že byť i mnohý dlouholetým zlým životem ji dusil, udu-

siti ji přec nikdy nemůže, tím méně do konce ji umoriti a zahladiti, což spolu i důkazem jest swobodné wolnosti nassi, kterouž hříšnou obvyklosti seslabiti sice lze, ale docela potlačiti nelze. K wyobrazení toho čteme w knize Jobowě, že při wšech udalých se spravedlinci tomu nehodách nikdy mu neščázel jeden aspoň služebník, jenž by mu o každém neštěstí správu dal; tak též ani hříšník nikdy a nikdež neopouští služebník wěrnh, swědomi totiž jeho; tent ho napomíná, kdykoliv se hříchu dopouští. Tohoto služebníka nazývají učenci „swědomím ostrážním.“ Tent se we wšeliké bouři neporussen zachová, byt by byla i wše jiné pohltila; tent neumirá nikdy, byt by i wše wůkol nás bylo umřelo; neumlkne, aby nás, kdykoliv hřešíme, nenapomínal, nám hrůzu hříchu nepředstawoval, nám nedomlouwal, nás nepowzbuzowal a nekáral, byt by i wšickni nassi přátelé, učitelové a karatelé byli se zamlčeli. Zda-li pať w tom neni zřejmá prozřetelnost Božská, jenž pečlivou láskou nás nikdy neopouští, ustanowiwšši nám neustále bdícího strážníka, wždy wýmluwného kazatele, opatrného rádce a učitele, jenž nás neustále od zlého waruje, k dobrému ponouká, vede, nuti? Rozuměť tomu takto již onen pohanský mudřec stoický, Epiktet, řka, že jako rodičové swým dítkám dávají wůdce, jenž by jich wšude a wždycky opatrowali, aby k žádnému nepřišli úrazu; tak též i Bůh lidem dospělým w utrobě srdce hluboko wštipil swědomi ostrážni, jehož bedlivě sšetřiti a poslouchati nad miru powinni jsme wšickni, jinať bychom i

newděčnými se prokázali k Jeho otcovské pečlivosti a lásce, i vlastními svými nepřáteli a zhoubnými škůdci se stali.

Alle jakož jest svědomí učitelem a vůdcem spravedlivých, tak jest i mučitelem a katanem hříšníkům. Ty neustále hlodá, hryže a trýzni v nejskrytějších utrobách srdce; předhazujíc jim hříšný jich život přimísuje takměř k každé rozkoši pelhněk trpkého vědomí, tak že se jim sotva okusivším čpavého česneku egyptského i hned zakalí zrak slzami zlého vědomí. Tak jest jedna z ran, kterýmiž Hospodin Bůh hříšníkům vyhrožuje ústy Isaiáše proroka, říká: „A položím Babylon ve vládařství ježka.“ *) Neboť spravedlivým soudem Božím vydává se srdce hříšníkovo (to rozuměj slovem Babylona) u vládařství ostnatého ježka, t. ďábla, a ostnům zlého svědomí, ježto hříchy v zápětí následují a srdce hříšníkovo, co hrotná kopy a ostří mečové bodají. Tážeš-li se pak dále, jací jsou ti ostnové zlého svědomí, odpověď měj, že jest jeden, a ten nejprvnější, ohavnost a šerednost hříchu samého; hřích totiž jest sám o sobě tak ohavný, že jistý mudrc pohanský o něm se takto prohlásil: „Byl bych i jist byl, že mi bohové odpustí a žádný člověk to nezví, styděl bych se přec a brozil hřešiti již pro pouhou ohavnost hříchu.“ **)

Druhý osten jest urážka bližního s hříchem obyčejně spojená; neboť ta se pak hříšníkovi před-

*) Sjai. 14, 22. — **) Platon.

stavuje co newinná krev Abelowa wolající o pomstu k nebesům. Toho příklad máme w knihách Machabejských. Tam se wyprawuje, jak Anti-ochowi králi na smrtelném loži na mysl přišly wšfecky nepravosti a bezpráví, kterýchž se dopustil proti sw. městu Jerusalemu, a kteréž jej pohroužily jako w moře testnosti a zármutku, až zvolal: „Nyni se pamatuji na wšfecko zlé, co jsem učinil w Jerusalemě, když jsem pobral wšfecky ozdoby zlaté a stříbrné, kteréž byly w něm, a poslal jsem, aby zhubili obyvatelý Sudské bez příčiny. Protož poznávám, že proto přišly na mne tyto zlé věci, a aj! hynu zármutkem welikým a to w zemi cizí.“ *)

Třetí osten swědomi jest hanba, kteráž obhčejně za hřichem následuje, a jižto hřisník chťe nechťe cítí. Neboť přirozeně jeden každý sebe nejprvé a nejvíce miluje, těší se ze cti, rmouti se pať z hanby; ale není, di Seneka, slawný mudrc římský, není wětšího trestu nad veřejnou hanbu swětškou. **) —

Dini ostonové pospolu o závod taťměř neustále w srdce bodající a se zahřwající jsou: newyhnutelná bázeň před smrtí, nejistota žiwobyti, strach před soudem Božím, hrůza před zatracením wěčným a mukami pekelnými. To wšfecko tať bolestně bodá srdce hřisníkovo, že kdykoliw na jmrt jednať jistou, jednať nejistou pomní, hoře a

*) I. Mach. 6, 12—13. — **) Seneca de benef. c. 17.

zármutku nijak se ubrániti nemůže. Neboť patří, jak v tom okamženi pomsta na něho dopadne za vřesky jeho nepravosti, a jak konec vezmou vřelíky jeho rozkoše. Ž nelze, aby kdosi upamatování tomuto se ubránil; neboť ničehož není jistějšího člověku, než že umříti musí. V jakémkoliv tedy stavu se octne, hrůzou a strachem se zachvěje, newěda umře-li, nebo ne; neboť veliká láska k sobě samému z jedné, a hrozné lekáni se trestu z druhé strany, strachem ho stihá i když žádné příčiny k tomu nemá. Nastanou-li tedy v krajině jeho rány a nehody obecné: mor, nakažlivé nemoce, zemětřesení, bouře, hromobiti, tu hned se leká a strachem se chvěje, za jisto máje, že jeho zvlášť každá tato rána stihá.

To vřesko bodá, trýzní a mučí srdce hříšníkovo, jak to zervrubně líčí jeden z přátel Sobových, říká: „V vřesky dny své pýchá bezbožný a počet let ukrutenství jeho nejistý jest. Zvuk hrůzy vždycky zní v usích jeho a když pokoj jest, on vždy podezření má o úkladech.“ *) Tent jest hlas zlého svědomí, jenž neustále hlodá a hrýze; v nehlubším miru obává se úkladů svých nepřátel a buďsi vše kolem něho pokojno, jeho přec nikdy bázeň zlého svědomí neopouští: „Oni newěři, by se směl nawrátiti z temnosti k světlu.“ **) To jest: Nezdá se mu možná, aby uwěřil, že by z temnosti stavu bídného, v kterémž se nachází, kdysi vyhlednouti

*) Job. 15, 20—21. **) Tamž 15, 22.

a jasnosti i poškudu dobrého svědomí dosíci mohl, jimžto se duše obveseluje, jako oči světlem: „*U wssudy wúkol sebe widi meč;*“ t. j. kamkoli oči obrátí, wssude se mu zableskne tasený naň břitký meč pomsty Boží; „*řdyž sebou hne, aby hledal chleba,*“ t. j. řdyž posedne, aby jedl, — kdež sice každý jiný člověk jasné a wesele býwá myslí, on tisícerymi úzkostmi se chvěje, „*znaje, že připraven jest pro něho den temnosti*“ t. j. den smrti, soudu a zatracení, tak že „*děsiti jej bude soužení, a úzkost, obkličí jej jako krále, jenž stroji se k boji.*“ *)

Takto líčí přítel Sobůw ukrutnou trýzeň duši bezbožníkovu swírající; neboť strach, di jistý mudrc, z ustanowení Božího zlosynů w patách prowáží. Načež se wztahuje i ono wyřčení Salomounowo: „*Utíká bezbožný, an ho žádný nehoní; ale spravedlivý jako lew smělý bez strachu jest.*“ **) Sw. Augustin to wsse krátce líčí, řka: „*Swůj jest to zákon, Hospodine, aby samo sobě bylo trestem každé zlé, nepořádné svědomí!*“ ***) Toho důkaz dávají věci přemnohé. Neboť wsseliká wěc mimo swůj přirozený řád, zdaž-li nepůsobí rozbroje, bolu a zřázy? Saké bolesti powstávají, řdyž jediná kost těla nasseho ze swého přirozeného polohení se wymkne? Každý žiwel mimo swůj wyřčovaný obor wstoupíw jaké bouře působí! Stáwy nasse tělesné řdyž přirozený swůj rozměr pozbudou, jaké ne-

*) Samj 15, 23—24. **) Psisl. 28, 1. ***) Confess. II.

moci plodívají! Když tedy messkera nasse přirozenost na životu pořádném a souměrném se zakládá, zdaž-li pak z toho nenásleduje nutně, že každý, kdo nepořádně žije, nesnáze a muky trpěti musí? Pravdu má Sob, an di: „Kdož se protivil Bohu a našel pokoj?“ *) Tato slova vysvětluje sv. Řehoř, praví: „Věčný a zážračný messkerých věcí Tvůrce láže, aby tvorové vsičkni mezi sebou v miru se urovnávali.“ Z čehož pak dále soudí, „že kdykoliv křsi tvor zákonu Tvůrcovu se protivi, i svůj poklid ruffi a v neřád upadá; nemůžeť v řádu státi, co žřízení stvorchovanému se zpěčuje. Neboť vselikh tvor, Bohu podrobený, nechce-li v miru zůstati, sobě samému býtvá ponechán a v zmatek se vsím vůkol sebe přichází, poněvadž sám v sobě nižádného základu k miru nenalezá a věčnému se opirá a protivuje. Tak nejwznessenější onen tvor andělský, který v povinné k Bohu podrobenosti mohl na wznesseném místa svého stupni věčně zůstati, spustiv se Boha sám sobě jest ponechán a věčným jest bludcem, an v přirozenosti své pokoje nenalezá. — Tak praotec náš, zprotiviv se zákonu Stvořitelovu, žádostivostí tělesné podléhl; nechtě věčného Tvůrce v pokoji poslussen býti, podroben jest sobě samému a pozbyl pokoje s tělem svým.“ **) Tak sv. Řehoř.

Ty jsou tedy ty muky, v nichž dle spravedlivého řízení Božihó žiji bezbožníci, a není to poslední jejich bída v životě tomto. To

*) Sob 9, 4. — **) S. Gregor. Mor. 1. 9. c. 2.

dosvědčují všickni skoro učitelové církevní; přede všemi pak sv. Ambrož dí: „Můž-li pak býti muž těžších nad zlé svědomí? Toho se více warovati máme než smrti, než ztráty jmění, než vyhostění z vlasti, než nemoci, než jakékoliv rány.“ A sv. Isidor wece: „Všemu může člověk se vyhnouti a uteci, ale svědomí svému nikdy a nikam neutěče; neboť nelze mu odloučiti se samému od sebe; kamkoliv se odebere, všudy ho provází vědomí nepravosti jeho.“ A jinde opět: „Největší trest jest zlé svědomí. Chceš-li vždy utěšeně žiti, žij dobře. Dobré svědomí zármutek tiše snáší. Život dobrý bývá vždy potěšením provázen; ale svědomí hříšné neustálým jest trestem. Blý si nikdy není jist, nikdy bezpečen; neboť vědomí zpáchaného hříchu neustálými jej bodá ostuy.“

Toť prawda tať neomylná, poněwadž přirozená, že ji uznali i mudrcové pohansští, jakkoliv ničehož newěděli o mukách, jimiž že věčná spravedlnost stihá bezbožníky, my peroně věříme všickni. Slyš, co prawi Seneka: „Což prospívá schowáwati se a krýti oči a uši lidských? Dobré svědomí zástupy si svolává, zlé pak i o samotě se děsí, leká, chvěje. Ctnostně-li jednáš, nechť to wi všickni; hanebně-li, co ti prospěje, že to žádný newidi? Bidniče, jenž porháš svým jediným svědkem, svědomím; to jediné jest za tisíce svědkův.“ Těž i dí na jiném místě: „Největší trest, kterýž hřích zpáchaný stihá, jest samé zpáchaní jeho.“ A opět jinde: „Nizádného svědka hříchu svých neboj se více

než sebe samého. Jinému ujíti můžeš, ale sobě nikdy. *) — Nepravost jest sama sobě bičem.“ — Sám Cicero w jedné z řečí svých dí: „Velikou moc má do sebe svědomí oběma stranám, dobrému i zlému, tať že ničehož se neobávají, kdo ničehož zlého se nedopustili, a neustále trest na očích mají, kdo nepravosti se dočinili.“**) Blé svědomí jest tedy jedna z krutých muť, bezbožníka stihajících; počínajíc již w tomto životě trvá dále i na onom světě věčně: jest totiž, jak di S f a i á š, onen červ, kterýž neumirá, nýbrž neustále hlodá a žžirá srdce hříšníkovo; to se též wyrozumívá slovy „propast propasti wola;“ ***) t. j. hříšník z propasti soudu zlého svého svědomí propadne w propast soudu věčného zatracení.

§. 2.

Zať utěšené radosti požívají zbožní w swém dobrém svědomí.

Tohoto krutého biče, této muť, tohoto, lze-li tať říci, počasného pekla prázdni a prosti jsou lidé spravedliví a zbožní. Neciti nižádného bodajícího ostnu svědomí, nýbrž požívají sladkého ovoce ctnosti svých, ježto Duch swatý co úrodné stromy vsadil a wstřipil w srdce jejich, co w rozkošný ráj ľ potěšení swému. „Jest,“ dí sw. Augustin, „jest útěcha člověka z dobrého svědomí pocházející podobna ráji.“ S církew pro střidný, spravedlivý, čistý a zbožný život svých wěrných

*) Sen. ep. 43. a 98. a lib. de mor. **) Cic. pro Mil.

***) Žalm 41, 8.

právě rájem sluje, rájem přehojným milosti Boží, oplývajícím čistou rozkoší. V knize o vyučování přípravném k sv. křtu praví sv. Augustin k novověřícím: „Kdokoliv si žádáš pravého pokoje, kterýž se po tomto životě křestanům slibuje, můžeš ho i zde u prostřed nejtrpčích nesnázi života tohoto okusiti, budeš-li zachovávatí příkázání Jeho, kterýž ho zaslíbil. Neboť brzo seznáš, že mnohem sladší jest ovoce spravedlnosti nežli ovoce nepravosti; důkladněji a utěšeněji radovati se budeš při dobrém svědomí uprostřed trpkých nesnázi, než se zlym uprostřed bujných rozkoší.“

Jako med nejen sladký sám sebou jest, ale i věci jinak trpké oslazuje, tak i dobré svědomí nehody tohoto světa utěšenými činí; a jako jsme řekli, že hrůza a ohavnost nepravosti bezbožníků mučí a trýzni, tak opět krása a důstojnost ctnosti obveseluje a těší lidi dobré. Dostvědčuje to prorok, řka: „Soudové Hospodinovi — totiž příkázání Boží — jsou praví a ospravedlnění sami v sobě; žádostnější nad zlato i nad kameny drahé a sladší nad med i nad stred.“ *) Takou radost prorok královský u vyplnění příkázání Hospodinových nalézal, svědčí sám o sobě: „Na cestě svědectví Tvých kochal jsem se, jako ve vřech bohatství.“ **) A tato slova otcova moudrý syn takto potvrzuje: „Radost jest spravedlivému činiti soud; ale strach těm, kteříž

*) Žalm 18, 10—11. **) Žalm 118, 14.

čini nepravost.“ *) Slovem spravedlnosti pať tuto vyrozumívej ctnost, t. j. plnění povinnosti své. Sakkolivo radost ta i z jiných přýstí se žřidel, přec jedno z nejhlavnějších jest důstojnost a krása ctnosti, jsouc, jať Plato di, neocenitelná.

Slasť a útěcha dobrého svědomí jest konečně tať veliká, že dle slova sv. Ambrože působí zde na zemi blaženost spravedlivých. „Tať wznesse nou,“ di on, „má ctnost krásu, že pravá blaženost žiwota z pokojného svědomí a z bezpečné newiny pochází.“

S mudrcové pohanskí poznali jať muťk zlého, tať též i útěchu dobrého svědomí. Tať prawi Cicero: „Wěl ctnostně a sšlechtně stráwený takowou má do sebe útěchu, že kdo jej tať prožil, ni žádného žalu a zármutku ani nepociti, anebo toliko lehce jim dojat bude.“ — Zentž jinde di: „Neni sšwělejšího diwadla ctnosti nad dobré svědomí.“ Sokrates tážán jsa, kdo by mohl žiti beze strachu, řekl: „Kdo si ničeho zlého wědom neni.“ — Biaš na otázku, co by žiwot bezstrastný působilo, odpověď dal, že „dobré svědomí.“ — Tať Seneka di w jednom swém listu: „Mudrc neni ni kdy bez útěchy; a ta pochází z dobrého svědomí.“ S toho jest patrnó, že pravdivá jsou slova Salomounowa řkoucího: „Wšickni dnové chudého jsou bidni; ale bezpečná mysl (t. j. dobré svědomí) jaťo ustawičné hodny.“ **) Wznesené toto

*) Přisl. 21, 15. **) Přisl. 15, 15.

slowo mudrcowu, jimž říci chce, že jako hodovníci rozmanitými krměmi a nápoji se kochají, mimo to pať též z přítomnosti přátel swých se těšší, tať též i spravedliwi nalezají w pokojném srdci swém jako připravené stálé hody, občerstvující je swým wonným zápachem, swou rozkošnou sladkostí, zvyššenou nad miru utěšenou milostí přítomnosti Božské. Však ale tenť jest mezi oběma rozdíl, že hodování tohoto swěta jest pouze smyslné, a tím práwě pomíjející; hody pať dobrého swědomí jsou duchowní, nebeské, wěčné; hody wzdejšší počínají hladem a dokonávají se přeshcením; hody nebeské počínají utěšeným životem a dovršují se sláwou wěčnou.

Když mudrcowé pohanšší již tať draze si wázili hodů těch dobrého swědomí, ničehož newědouce o zaslíbené sláwě nebeské: čím wíce si jich wáziti mají křesťané, poučení jsouce swatou swou wirou, co Bůh onde přichystal milujícím Sej?

Alle jakkoliv swědectwí dobrého swědomí nesmí býti bez swaté a blažené bázně, nicméně tato je neruší nikdy, aniž zmenšuje, nýbrž podivným způsobem potvrzuje a posilňuje, podobněkajíc nám, že naděje nasse w blaženost jeho jest tím jistější, čím wíce s swatou onou bážní spojena jest, bez ní by nebyla ani nadějí, nýbrž říiwou a drzou opotwázliwosti.

Tu máš, milý křesťane, opět jednu zvláštní přednost, jižto se ctnosti dostává. Slys o ni apóstola řkoucího: „Tato jest sláwa nasse, swědectwí swědomí nasseho, we sprost-

nosti srdce a w upřímnosti Boží — a ne w moudrosti tělesné, ale w milosti Boží — obcowali jsme na tomto světě.“ *)

Co jsme posud o této wýtečné přednosti dobrého svědomí řekli, jakkoliv jasné a wznesené jest, přec nedostačuje k pravému jí poznání, nesnažíme-li se sami toho zkusiti, jako se nedá nižádnými slovy wypsati chuť nějaké skřovstné krmě a zvláštního ovoce, leč jich sám okusíš. Jest wšak útěcha dobrého svědomí tať weliká, že člověk zbožný, byť i w nejtrudnějších bolestech postaven byl, a byť wůkol sebe nižádné ani útěchy ani oblevy nenalezal, jať mile w srdce své pohledne, w utěšeném svědectví dobrého svého svědomí i hned odlehčení a posily nalezá podobné. Nahlížil on dobře, že wšse mimo sebe, buď si co buď, nižádné ceny nemá; ale dobré svědomí že jest mu útěhou w každé okolčnosti. A jakkoliv o svém dobrém svědomí nikomu z cela jistým býti nelze, přec se w svědectví jeho nemalá wáha právem klade. Jako totiž slunce ještě pod obzorem jsouc již i světlo své po weškerém okrese zemském rozprostírá: tať i každý z dobrého svědomí, a byť by jím i nebyl z cela jist, útěchy zuamenitě požívá. Proto dí sw. Jan Batoústý: „Wšeliký buď si sebe wětší bol zanikne w dobrém svědomí jako jiskřička ohnivá w nesmírné wodopustě mořské.“

*) II. Kor. 1, 12.

Článek osmnáctý

Čestá zvláštní přednost ctivosti jest blahá naděje w milosrdenství Boží, w které bohobojní pevně důvěří, co na opak bezbojnici jen marným se na ně spoléháním sebe klamou.

Útěchu dobrého svědomí provádí utěšená důvěra a naděje w milosrdenství Boží, oslazující zbožným veškeré připadnosti života jejich, což vřelouje apoštol Páně řka k Řimanům: „Naděje se radujte, w soužení trpěliví buďte!“ *) napomínaje, abychom w naději útěchu svou hledali, w protivěnstvích trpělivost prokazovali; neboť naděje dosvědčuje nám, že velikého nalezneme w Bohu odměnitele. Tent jest jeden z nejdražších pokladů života křesťanského; tent jest úděl a dědictví synů Božích; tent jest bezpečný přístav w bouřích tohoto světa; tent pravý posilující lék ve všech neduzích a nehodách nejvyššího našeho putování. Zde vřelá znamená, že jako jest dvoji vira jedna totiž mrtvá, prázdna skutků spasitelných, nalézajíc se u zlých křesťanů, druhá živá, láskou účinnou ozdobená, u křesťanů zbožných, bedlivých konání skutků dobrých: tať jest i naděje dvoji, jedna mrtvá, která duši života nedává, ani ji nepodporuje w účinné lásce, ani neposiluje w protivěnstvích. Takovou se vychloubají a klamou hříšníci. Druhá vřelá jest, jak sám apoštol ji jmenuje, naděje živá, prováděna jako každá živoucí věc skutky života, občerstvující totiž a utěšující a posilující ducha na pouti k nebesům

*) Řim. 12, 12.

a dodávajíc mu nevyšlouné radosti a důvěry ve všech tohoto světa protivenstvích. Příklad této živé důvěry dává nám sv. Susana, kterážto odsouzena, aby ukamenována byla, na cestě k popravišti nepozbyla důvěry, nýbrž „důfala v Boha, a srdce její bylo plné důvěry v Hospodina.“*) — Takovou důvěru osvědčuje David, řka: „Pamatujž na slovo své, služebníkú svému dané, v kterémž jsi mi naději dal; tať mne potěšila v ponížení mém.“**)

Tato živá naděje působí mnohé a podivuhodné účinky v duši, v níž přebývá, kteréž tím hojnější a větší bývají, čím více se pohřbí u všeoživující lásky Boží.

Posiluje přede vším člověka na cestě k ctnosti, představujíc mu odplatu a odměnu, že potom čím jistěji a zřejměji tuto spatřuje, tím statněji a čerstvěji kráčí stežkou nesnázi tohoto světa. V tom se jednohlasně všichni učitelové církevní srovnávají. Sv. Řehoř dí: „Naděje povznáší ducha u věčnost; pročť neciti nižádných nesnázi na něho zevně dorážejících.“ Origenes pak: „Naděje budoucího blaha utištěným odlehčení působí, jako u zápasníků bolestným ránám ulehčuje pohled k věncům vítězoslavným.“ S sv. Ambrož tomu přisvědčuje řka, že naděje odměny ulehčuje nesnázem a odnímá všelikou bázeň před nebezpečím. Totéž pravi sv. Jeronym: „Všeliká práce snadnější se stává, pohlédneš-li k odměně; naděje odměny

*) Daniel 13, 35. **) Žalm 118, 49.

útěchou jest w nešnázi.“ Obširněji to líčí sw. Jan Blatoušty řka: „Naděje přistich wýhod wždy nám přítomné nešnáze usnadňuje. To zřejmě patříme na obchodnicích, kteří se na širé moře poušstěji, bouře podstupují, loupežníkú nic se nestra-
chují, a w mnohé jiné nebezpečí se wydávají, wšse naději dobrého zisku pužení jsouce, a byt by i jednou i dwakrát w očekávání swém se šklamali, neustávají, nýbrž týmž nehodám opět a opět se podrobují. — Totéž lze i o rolnicích říci. Neboť oni též pilně zorávají a wzdělávají pole swá a dobrého semene štědře zasítávají, ale nicméně zhušta buď wedrem slunečním, buď lijavci přílišnými, buď mnohdy a to právě přede žněmi krupobitím, anebo rzi w naději swé šklamání bývají. A wšak nic neustávají, nýbrž jať mile počasí nastane, opět role swé wzdělávají a osítávají.“ — A jinde di tentýž sw. otec: „Kdokoliv si na nešnáze tohoto žiwota štyškláš, swou sám si wytykláš leniwost; neboť kdýž plawcům wlnobiti a bouře mořské, kdýž rolníkům nehody a nečas, kdýž wojinům bitwy a smrt, kdýž zápasníkům rány a modřiny šnesitelnými se býti zdají z naděje počasných, pomijitelných prospěšnosti: máš tím méně důwodu štyšklati si, kdýž pohlédneš, že se ti za krátké nešnáze wездеjší wěčné odplaty nebeské podává. Westkerou nešnáz odlehčuje šlib, že žiwot twój w lepšší se obrátí. Neroď tedy, milý křestane! předštirati, že dráha ctnosti jest příkrá, drsná, obtížná; hled raději k utěšitelnému cíli jejimu. Nešklam se, wida cestu bezbožníkům, jenž se ti sladkou býti zdá; popatř,

ř jakému srázu w propast věčného zahynuti vede.“*) Swatá prawda jsouť slova ta sw. otce. Neboť kdožby z nás si žádal kráceti po cestě růžemi a kvítim poslané, ana by však wědla ř smrti věčné? Kdožby raději newolil stezku příkrou a drsnou, která však poutníka svého vede ř životu slavnému a blaženému, ř životu věčnému?

Naděje ta nám myslí dodává ř dosažení nejen věčného cíle nasseho, nýbrž i ř obdržení všeho, co nám ř tomu napomáhá, tudíž nás posiluje we všech potřebách a nejnázeh tohoto života. Touto naději dostává se i člověku pomoci we všech jeho těžkostech, ochrany w nebezpečích, útěch w zármutcích, podpory w slabostech, spokojnosti we všech potřebách; tou totiž dosáhá milosti a slitování Božího, potřebného nám w každé případnosti života wezdejšího. To se nám zřejmě dosvědčuje w hroty sw. písma, zvláště w žalmích Dawidových; neboť skoro w každém z nich welebí se ctnost ta s přehojnými a zázračnými účinky svými. W ní nalezá spravedlivý takměř newyházitelný poklad weškeré útěch; pročez udáme-li tuto hojněji důkaz těchto útěch, jisté nám to žádný za zlé pokládati nebude.

W druhé knize Paralipomenon di prorok králi Aserowi: „Děi Hospodinowy spatřuji w šecku zemi a dávají sílu těm, kteříž srdcem dokonalým věři w Něho, nebo důvěři se Semu.“ **) Jeremiáš pak o této

*) Chrys. 17. in gen. et hom. 24. in Mat. **) II. Paral. 16, 9.

naději praví: „Dobrý jest Hospodin těm, jenž doufají v Něho, a dušsi bojící se Jeho.“ *) A Izaiáš: „Navrátíte-li se a spokojíte-li se, spaseni budete: v mlčení a v naději bude síla vaše.“ **) „Mlčením“ rozumívá se zde vnitřní mír a pokoj dušse v soužení, co učiněť naděje, neboť tato vylučuje vsselikou bázeň a tefknost, očelávajíc jistě v každém případě smilování Božího. To se líčí i v písmech takto znějících: „Kteříž se bojíte Pána, doměřte se Semu a neujde vám mzda vaše! Kteříž se bojíte Pána, doufejte v Něho, a milosrdenství Jeho obraduje vás! Popatřte synové na národy lidské a vězte, že žádný nebyl zahánben, kterýž doufal v Pána Boha.“ ***) A tato slova Salomounova: „Doufej v Hospodina celým srdcem svým a nešpolehej jen na opatrnost svou. Na vssech cestách svých přemýšlej o Něm, a On zpravovati bude kroky tvé.“ †)

Ctnost naděje v srdci našem se vssak nejvíce utvoří, kdž milosrdenství Boží nejen z píšem, nžbrž i z příkladů a zkušenosti poznáme; neboť pervejší očelává člověk to, o čemž ví, že se jinému a nebo jemu samému již jinde dostalo. K tomu směřuji slova pěvce královského říkujícího: „Doufajit v Tebe, kteříž znají jméno Tvé; neboť neopouštíš hleda-

*) Písť 3, 25. **) Izai. 30, 15. ***) Sirach 2, 8—11.

†) Písť. 3, 5—6.

jičich Tebe, Hospodine.“ *) Tuto w Bohu spolehající důvěru prorok svatý zvláště welebí, řka: „W Tebe, Hospodine, doufal jsem, plesati a weseliti se budu w milosrdenství Twém.“ **) Účineč této naděje jinde oslawuje, řka: „Ale toho, jenž naději skládá w Hospodinu, milosrdenství obkličí.“ ***) Wyborně di tuto: „tohoť milosrdenství obkličí,“ aby dal narozuměnou, že jej ze wšech stran ochraňuje, jako stráž tělesná obkličuje krále pro wětší jeho bezpečnost. W jiném žalmu totěž líčí obširněji: „Doufaje očekáwal jsem Hospodina a naklonil se ke mně a wyslyšel prosby mé, a wywedl mne z jezera bídy a z bláta bahniwého a postavil na skále nohy mé a zřídil kroky mé; a tať wložil w ústa má píseň nowou, chwálu Bohu nassemu. Což když uhlédají mnozi, i báti se budou i doufati budou w Hospodina. Blahoslawený člowěk, kterhž skládá naději swou we jménu Hospodinowu a neohlédá se na marnosti a bláznomství křiwá.“ †)

Tať mluwi swatý prorok. Z jeho slow pat wyswítá i třetí účineč, jež tato ctnost u člowěka působí, že totiž otwírá oči jeho a zostřuje zrak, aby poznal jednat marnosti swěta toho a obrátil pohled swůj k Bohu i wěčným wěcem nebeským.

*) Žalm 9, 11. **) Žalm 30, 7—8. ***) Žalm 31, 10.

†) Žalm 39, 2—5.

Přináší pak naděje i zvláštní to ovoce, že nejen osvobozuje od nesnázi, nýbrž i novému zvláštnímu díkůčinění a chvále člověka vhučuje; neboť dokládá sv. pěvec: „a položil w ústa má píseň novou.“ Tak ji nazývá, že novým jakýmsi neobvyčejným citem člověk chvalu prozpěvuje Bohu a díky vzdává za zvláštní Jeho laskavou a milostnou péči.

Š nelze ani weškerá místa písem swatých sem směřujících uvésti, sic bychom musili zvlášť celé žalmy wypsati. Tak 90. a 124. celý obšírně wypisuje tuto Božskou ctuost, welebí její účinky a prospěchy a potvzbujuje nás k ni, líče, jak utěšeně žijí ti, „kteří doufají w Hospodina a přebývají pod ochranýma perutěma Jeho.“ Swatý Bernard wyšvětluje z žalmu 90., werš 9. „poněwadž Ty jsi naděje má, Hospodine“ di: Ať mi nastane cokoliw činiti, cokoliw snášeti, čehokoliw žádati, čehokoliw se warovati, — Ty, Hospodine, jsi naděje má. Tenť základ mé důvěry, tenť důvod mého očekávání. Spolehej se jiný kdokoliw na své zásluhy, chlub se, že snáší břímě dne i horka, wynášej se, že se posti dwakrát do téhodne, chwastej se, že neni jako jiní lidé; „mé blaho jest, držeti se Boha, skládati w Hospodinu Bohu swém naději swou.“ Slibuje-li se mi odměny, Tebou ji dosíci doufám; powstanou-li proti mne wojska, brojí-li proti mně svět, zuří-li dábel, wzpouzí-li se tělo proti duchu: „w Tobě jediném já doufati budu.“ Proč medle o tom jsouce přesvědčeni, spěcujeme

se, pohrdati marným důvěčováním se ve věci pomijitelné, nestálé, neprospěšné, klamné; a nehledíme se obrátiti a přilnouti celou silou důševní k důvěře tak stálé a pevné, tak dokonalé a blažené?

Dále pak tyž medotekoucí učitel církevní poměr tři Božských ctností krásně a stručně líci utváďeje je, jako by vespolek rozmlouvaly. — Wira prawi: „Wim a wyznávám, že Bůh množství nešmirných a newýslowných darů uchystal svým wěrným!“ — Naděje i hned se hlási řkouc: „Ty wšsecky pro mne uchovány jsou!“ — Láška wšsať dokládá: „Poběžim si pro ně!“

Óle, milý křestane! tak utěšené, tak prospěšné jest owoce Božské ctnosti této, té swaté naděje. Naděje jest jako přístav, k kterému směřuji spravedliví, kdycholiw jimi nějaká bouře na nebezpečné wodopustě žiwota wездеjšího zmitá; jest pevný štit, od něhož se wšskeré štěly našich nepřatel bez uražení našeho odrážejí; jest srub zásobený wšsemi potřebnostmi, kterémuž w čas hladu a nouze wšseliké, kdokoliw chud jest, přistoupiti a z něho si čerpati může; jest onen stinný stan, jež Bůh ústy Šaiássowými wywoleným svým slibuje k ochraně „před horkem denním a před bouří a deštěm,“ t. j. přede wšsemi trudnými nehodami a klamnými pohodami tohoto swěta; jest konečně lékařství wšseobecně hojící a uzdrawující wšskeré nemoce a rány naše. Disto jest, že cokoliw spravedlivě, důwěrně a rozumně od Boha očekáwáme, i skutečně obdržíme, prospěje-li totiž k našemu spa-

sení. Proto i sv. Cyprian nazývá milosrdenství Boží pramenem nevyčerpitelným všech darů; naději pak a důvěru nádobou tyto dary pojímající, dále říká, že dle velikosti nádoby bude i větší — menší hojnost oněch darů, jichž se člověku dostane; neboť pramen oživujících vod milosrdenství Hospodinova nevyčerpá nikdy. „Všelike místo, jehož se dotkne noha vaše, dám vám,“ dí Bůh k lidu Israelskému; tak též i všeliká milost, k nížto člověk sšlepějí nohou svých se přiblíží, jemu darována bude. Tomu podobá se i jiný výrok jistého učitele církevního, anť dí: „Kdo Hospodinem dojat bývá, vsedlo od Něho doufati bude, aniž v naději své se zklame.“ Z toho jde, že naděje ta obrazem jest mocnosti a působení Boha všemohoucího k Jeho chvále a oslavě směřujícím. To na mysl měl sv. Bernard, říká: „Ničímž se všemohoucnost Slova věčného neobjevuje zřejměji, než tím, že všemohoucími takměř činí i vsedky doufající v Něho. Chceš důkaz toho? Nebyl-li pak účasten všemohoucnosti té onen, jenž smrtelným jsa pozemčanem slunci lázal státi a nezacházeti po celý den? Anebo onen, jenž králi Ezechiasšovi na vůli dal, chce-li že stín na hodinách slunečných postoupí hned o deset stupňů dále a nebo zpět?“

To slavně jeví velebnost Pána všemohoucího, anť služebníkům svým částku své mocnosti uděluje. Neboť směl-li si král assyrský k oslavě pokládati, že králové byli služebníky jeho, čím více i to k oslavě bude Bohu, anť

Božské moci své účastníky činí nehodné služby své?

§. 2.

O marné důvěře bezbožníků.

Tent jest tedy ten nemyvážitelný poklad, jež bohobojní v blahé naději své po celý život vezdejší nalezají, a jehož bezbožníci nijak dosíci nemohou. Mají i oni naději, ale nikoliv živou, nýbrž mrtvou. Neboť hřích odnímá duši život a proto u nich naděje nepůsobí účinků, stvrchu uvedených. Zaťož žádná věc naději nassi neobživuje více, než dobré svědomí, tať též naději tuto odnímá, potlačuje, umrtvuje zvláště svědomí zlé. Toť mysl člověka zatemňuje, srdce báží a strachem naplňuje, a malomyslným, zoufalým činí, anť si dobře vědom jest, že brána Božské milosti a lásky jemu jest zavřena. Zať tělo nasse všude stínem provázeno jest, tať bázeň a strach a zoufalost v zápětí sleduje hříšné svědomí. Jest tedy důvěra bezbožníků docela podobna jejich blaženosti. Zať tato u nich spočívá jen na zboží a rozkošech tohoto světa, tať i v těch jenom záleží naděje a důvěra jejich; v nich toliko svou slávu, v nich své útočiště, v nich své potěšení nalezají v nesnázech, úzkostech, zármutcích života vezdejšího. O této naději se píše v knize moudrosti: Naděje bezbožného jako peť jest, kteráž vitr zachvacuje a jako pěna, kteráž vichřicí rozptýlena bývá, a jako dým, kteráž

wětrem se roznáší.“*) Můž-li se pať marná tato naděje zřejměji vyliciti?

Wšak nejen marná a lichá jest naděje bezbožníků, nýbrž i škodlivá a nebezpečná welmi, jakož Hospodin sám di ústy prorokowými, řka: „Běda wám, di Hospodin, synové odtrženi, t. j. kteří jste se trhli Boha, Otce swého, kteříž skládáte radu a ne ze mne, a tkáte osnowu a ne skrze ducha mého, abyste hřích k hřichu přidávali, kteříž chodíte, abyste sstoupili do Egypta a ust mých neodázali jste se, nadějice se pomoci w síle Faraonowě a majíce doufání w stinu Egyptském! A wšak bude wám síla Faraonowa k hanbě a doufání stinu Egyptského ku pohanění; wšickni zahanbeni jsou nad lidem, kterých jim nic prospěti nemohl; nebyli ku pomoci, ani k jakému užitku; ale k hanbě toliko a k utržce.“**) Nemaje na tom ještě dosti prorok dále di: „Běda těm, kteří sstupují do Egypta o pomoc, w koních doufajíce, a naději majíce we vozích, že mnozi jsou a w jezdcích, že silni jsou příliš, a nedowěřili se swatému Israelskému a Hospodina nehledali. Ale On moudrý přiwedl zlé a slow swých neodjal a powstane proti domu zlostníků, a proti pomoci těch, kteříž pássí nepravost; neboť Egypt

*) Moud. 5, 15. **) Isai. 30, 1—5.

jest člověk a ne Bůh, a koňové jejich tělo a ne duch: a protož jakmile Hospodin nachýlí ruky své, padne pomocník a padne i ten, jemuž se dává pomoc a tak spolu vsíckni ti zahynou.“*)

Patříž tuto, milý křesťane, jaký jest rozdíl mezi naději spravedlivých a naději hříšníků. O této se dí, že není leč člověk, — o onné vsíck, že jest Bůh; tak tedy jest mezi oběma ne menší rozdíl, než jako mezi člověkem a Bohem. Právem tedy se snaží prorok odvrátiti nás od jedné a obrátiti k druhé, řka: „Nedoufejtež v knížatech ani v synech lidských, kteříž nemohou spomoci; nebo vyjde duch jejich a tělo navrátí se do země své, tak že tentýž den zahynou vsícky obmysly jejich. Blahoslavený jest ten, jehož spomocník jest Bůh Saabův, naděje jeho v Hospodinu, Bohu jeho, kterýž učinil nebe i zemi, moře a vsícky věci, kteréž v nich jsou.“**) Zestě zřetelněji líčí prorok rozdíl tento mezi oboji naději, řka: „Tito ve vozích doufají a jiní v koních; ale my ve jménu Hospodina, Boha našeho, wzývati budeme. Dni swázání budou a padnou; ale my stojíme a pozdviženi jsme.“***) Z toho znamenej, jak ovoce jedné i druhé naděje přiměřené jest stromu, na kterémž roste; neboť ovoce

*) Samj 31, 1—3. **) Žalm 145, 2—6. ***) Žalm 19, 8—9.

jedné jest pád a zahynuti, druhé pať postání a vítězství. S lze každého, kdo toliko w marnosti světa tohoto důvěru skládají, přirovnati muži, o němž ewangelium dí, že „wystawil dům svůj na písku; i spadl přívál a přišly proudy a wáli wětrowé a obořili se na dům ten i padl, a byl pád jeho weliký.“ *) Ale kdo naději svou w Hospodinu skládá, podobá se muži rozumnému, kterýž dům svůj wystawil na skále; ten nezbořil se, nýbrž pevně a bezpečně vzdorowal wšeliké bouři.

Týž rozdíel značí i prorok Jeremiáš u wšborném přirovnání, řka: „Bložčený člověk, který doufá w člověka a kterýž klade tělo za rámě své a od Hospodina odstupuje srdce jeho, nebo bude jako wřes na poušti a neužítí, kdyžby přišlo dobré; ale bydliti bude w suchosti na poušti w zemi slatinné a nebydlitelné.“ **) O spravedlivých wšak tentýž zvěštuje právě opať: „Bžehnaný muž, kterýž doufá w Hospodina, a bude Hospodin doufání jeho. S bude jako strom, kterýž sazen býwá při wodách, kterýž k mlhlosti poušti kořeny své a nebude se báti, když přijde wedro. Ale list jeho bude zelený a w čas suchosti nebude se starati, aniž přestane nésti owoc.“ ***)

*) Mat. 7, 26—27. **) Jerem. 17, 5—6. ***) Samj 17, 7—8.

Což medle ještě říci měl, aby lidé, jen dost málo rozumní, poznali zřejmě a vstoupili si rozdíl mezi nadějí dobrých a nadějí zlých? mezi blahem jedněch i druhých? Což může býti utěšenějšího nad strom stinný a úrodný, stěpený u vod čerstvých? Jak utěšené jest též blaho spravedlivých, aniž jsou stěpeni u živých proudů milosti Boží! Na opak nic truchlivějšího nad postavení stromu divokého v místě suchém, pustém, slatinném; nerozdá ovoce nijakého, vadne a schne a umírá, vzdálen všeho osvětlení lidského. Z podobnosti toho snadno lze souditi, že se tím líčí bídný stav bezbožníků, nad nějž není bídy větší na tomto světě. Neboť oči jejich odvrácené jsou od Boha, pramene vody živé, a upřené jen v doufání ve věci křehké a pomíjitelné, naznačené podobností pudy suché, pusté, slatinaté.

Z toho též znamenati lze, jak až k pláči bídný jest stav světa tohoto, aniž jest postaven v místě pustém, spočívaje naději a důvěrou svou v lichém bludu, marnosti, strachu a bázni, jak to námi zervrubně storchu dokázáno. Může-li pak býti bídy větší nad tuto? chudoby nutnější nad chudobu beznadějnou? Když člověka hřích tak chudým a nutným učinil, že se mu nikdež čáka k lepšímu stavu neokazuje, leč v milosrdenství Božím; jak bude tomu, který hříchem svým i této pozbyl, kteráž jediná jej potěšiti, posílniti, zachovati mohla? Patříme, jak živočichové vřelici dle druhu svého dokonalými se rodí, tak že se jim ničeho nedostává, čeho jim

č zachování života potřebí. Člověk pak následkem hříchu tak opuštěn světlo života tohoto spatřuje, tak všeho nahý a prázdnen na svět přichází, že čeho mu potřebí, jen co almužnou od milosrdenství Božího očekává; odejme-li se mu i toto, co bude pak život jeho? — Nedostatečný a křehký ve všem, tisícerymi obtížených nehodami, bidami a neřestmi.

Což jest to jiného žiti bez naděje, leč žiti bez Boha? Což zbývá člověku z předeslého pozbytého stavu blaženosti č zachování života, leč naděje, tato jediná podpora ve všech jeho nesnázích, jediná kottva u nebezpečné plavbě wodopustou světa tohoto, jediná útěcha w strastech jej ode všad obkličujících? Byl-li pak kdysi národ tak divoký a spustlý, tak prázdny všeho náboženství, aby byl neměl nějaké aspoň vědomosti o nejvyšší bytnosti? aby Božstvu byl jakousi úctu newzdával? aby byl neočekával nějakého dobrodiní od Jeho swrchované prozřetelnosti? Tou kratičkou dobou, co se Mojžiš vzdálil od synůw Israelských, ihned se domníval lid býti bez Boha, a jsa ještě newzdělaný a hrubý, jal se dowoláwati č Aronowi, řka: „Wstaň a vzdělej nám bohy, kteříž by chodili před námi,“ *) nás wedli; netroufali se takměř ani o troš postoupiti dále bez Boha. Z toho se zřejmě jeví, že duch lidský, byť by i pravého Boha neznal, přece přirozeně a nutně potřebnost Božské bytnosti uznává; newěda přičinu své

*) II. Mojš. 32, 1.

lěhlosti, přece tu lěhlost svou cítí a proto se po vyšší pomoci ohlédá a jí si žádá. Jako břečtan přirozeně nemoha sám se vzthčiti a udržeti pně anebo zdi se chápe, aby wzhůru růsti mohl; a jako žena, co slabší a lěhčí stvoření, uznává potřebu statnějši a silnějši sobě w životě tomto podpory a proto muži se vzdává a přidružuje: tak též přirozenost lidská w chudobě a nouzi a opustěnosti své útočiště a ochranu a záštitu hledá — w Bohu.

Když to tak jest, inadno lze poznati, jak bidný jest stav lidí w životě tomto spouštějících se Boha, a opustěných od Něho. Mád bych tu zvěděl, kým se bidnici taková těší? K komu se w nebezpečích utíkají? Kdo je w nemocích léčí? Kdo w slabostech posiluje? Kdo jim w pochybách radí? Kdo w těžkostech pomáhá? Kdo w potřebnostech přispívá? S kým w opustěnosti se obírají? S kým obcují? Koho se přidržují? Kdo je z ofidel světa tohoto wyvede, ani žádného útočiště nemají? — Když nelze tělu živu býti bez ducha, a duchu bez Boha, zřejmož z toho, že jak ducha tělu, tak duchu Boha newyhnutelně jest potřebí. Když (jak swrchu powědino) žiwá naděje jest kotvou w životě tomto, jak se lze pustiti na bouřlivou, nebezpečnou wodopustu wezdejššího toho života s člunkem bez spasné kotvy té? — Když naděje jest štitem ochranným, jak se obrání člověk u prostřed nepřátel odewšad na něho dotírajících, prázděn tohoto štitu? — Když naděje jest podporující berlou, udržující slabou přirozenost lidskou na pouťi této pozemské,

což si počne křehký člověk bez mocné podpory berky této?

Tak bychom byli posud dosti obšírně a důkladně dořáali a dowedli, jaký jest rozdíl mezi pevnou důvěrou spravedlivých, a lichou nadějí bezbožníkův, jaká jest povaha, jaké působení jedné i druhé; ona totiž má za svůj základ Boha, druhá pak za podporu „třtinu egyptskou křehkou, na nižto spolehne-li se člověk rukou, zlomí se, raní a prolne ruku jeho.“ *) Neboť spravedливо jest, aby Bůh blouzné spolehání se člověka na věci marné pořáral právě tím, čím by ničemnost těchto věci poznal, jako prorok Jeremiáš zřejmě okazuje, kdž udáváje wyvrácení říše Moabské a čím způsobena byla, takto dí: „Proto že jsi měl doufání w ohradách svých a w pokladech svých, také ty jat budeš: a půjde Chamos, — modla, w kterouž jsi doufal, — do zajetí, kněží jeho i knížata jeho spolu.“ **)

Gled tedy každý, w čem doufáš; neboť svou právě důvěrou u věcech nejistých přicházíš a téměř sám sebe uvrhuješ w záhubu jistou.

Tím končíme tuto úvahu o zvláštní přednosti spravedlivých, jižto w naději naležají. Začkoliv se tato s prozřetelností Božskou w mnohém srownává, jest přece mezi oběma rozdíl, jako mezi příčinou a výsledkem věci. Spocíváť sice naděje na mnohém základu, na Boží dobroti-

*) Sjai. 36, 6. **) Jerem. 48, 7.

mosti a pravdivosti, na zásluhách Kristových, a j.; ale nejhlavnější základ její jest víra v otcovskou prozřetelnost Božskou, z nížto přímo co pramen z židla plyne důvěra a naděje v Něho. Neboť kdo ví a věří, že Bůh co laskavý otec o něho pečuje, ten pevně ve všech případnostech mocnému vedení Jeho vždy důvěřiti bude.

Článek devatenáctý.

Sedmá přednost, jižto se spravedlivým dostává, jest pravá svoboda, co hříšníci ani nemědouce v porobě bídné žijí.

Z přednosti posud uvedených, zvláště pak z druhé a čtvrté, z milosti Ducha svatého a z útěch Božské, pochází jiná zvláštní přednost, z nížto se spravedlivý těší, a ta jest svoboda ducha, kteroužto Syn Boží sám byl uvedl v tento svět, a pro niž právě jméno má Vykupitel, Osloboditel; vykoupil a vyprostil člověčenstvo z kruté a těžké poroby hříchu a ďábla, v nížto žilo a postavil je v svobodě synů Božích. Ta jest jedním z nejšlechetnějších darů Ducha svatého, neboť: „Kde Duch Páně, tu i svoboda!“*) Ta jest jedna z nejšťvělejších předností ewangelických, jedna z nejdrahocенějších odměn, jižto se zde na zemi pravým ctitelům Božím dostává. Tu sliboval Pán učeníkům svým a všechněm, kteří se službě Jeho vzdáti chtějí, řka: „Zůstanete-li vy v řeči mé,

*) II. Kor. 3, 17.

právě učenici moji budete a poznáte pravdu a pravda vysvobodí vás. Odpověděli Semu: Símě Abrahamovo jsme, a žádnému jsme nesloužili nikdy; i kteraž Ty díš: Svobodni budete. Odpověděl jim Ježíš: Zajisté, zajisté pravím vám, že každý, kdož činí hřích, služebník jest hřicha. Služebník pak nezůstává w domu na věky; ale syn zůstává na věky. Protož vysvobodí-li vás syn, právě svobodni budete.“ *)

Tím zřejmě poukazuje na dvoji druh svobody, jedné liché toliko a zdánlivé; druhé pak opravdové a skutečné. Lichá a zdánlivá svoboda jest těch, kteří sice jsou svobodni tělem, ale duchem vězi w porobě svých vášní hříšných a nepravosti. Taková svoboda byla Alexandrova, jenž se nazývá Velikým; neboť jsa pánem veškerého téměř světa, otrokem byl hnusných nepravosti svých. Ale pravá svoboda jest těch, kteří jsou svobodni duchem; jich totiž duch sprostěn jest nemilostných oněch ukrutníků, buďsi tělo jejich svobodno anebo spoutáno a uvězněno, jako onoho svatého apoštola, jenž w ołowech a w žaláři sevřen jsa unášel se duchem k nebesům a učením svým, w listech obsaženým, osvobozoval svět veškerý. Proč medle nazýváme tuto svobodu duševní svobodou opravdovou a skutečnou, a nikoliv onu? Jako dusse daleko wšetečnější částka jest bytosti člověcké, tak

*) Jan 8, 31—36.

že se i za vlastní, pravou bytost jeho pokládá a považuje, tělo pak jen hmotným jest předmětem, duši za obydlí sloužícím: tať vlastně svobodným sluje ten, který lepší částku sebe více poroby vyproštěnou má, nikoliv pak ten, který duši porobem jest, byť i sebe volněji tělem vládl a je pohyboval.

§. 1.

O porobě bezbožníků.

Alle tážeš-li se mne, jaká jest tato poroba, o nižto jednáme, odpovídám, že jest to otroctví a poroba pod nejhroznějším, nejšerednějším, nejkrutějším ukrutníkem, jež si pomysliti lze, hříchem. Nejhroznější a nejštrassnější předmět, jehož si duchu rozumnému představititi lze, jsou muky pekelné, hroznější však a štrassnější těchto jest příčina, důvod, taťměř otec jejich, — hřích. Tim se utvrhuje člověk w porobu nejšerednější a bývá otrokem nejbídnějším, jak svědčí sama pravda věčná, Pán Ježíš, řka: „Kdo činí hřích, otrokem jest hřicha.“ *)

Může-li pak býti poroby nešťastnější nad tuto? Neboť kdo se oddal hřichu, jest porobem nejen jeho samého, nýbrž i původcův jeho, totiž dábla, světa, a vlastního těla; wždyť kdo jest otrokem syna, jest i otrokem otce, wúbec však jisto a uznáno jest, že ono tré plodí hřích. Protož i sluji ti tři nepřáteli duše, poněwadž proti ni brojí, ji hubí, a jasse si ji utvrhují w otroctví nejkrutější.

*) Jan 8, 34.

A jakkoliv oni tři k tomuto cíli se spikli, přec ho každý zvláště svou cestou dosíci hledí. Neboť prvním dvěma, ďáblu a světu, slouží třetí, totiž tělo; toť jest jako druhá Eva hotovo obelstíti Adama, totiž ducha; neboť jest jako nástroj vhodný uchvátiti nás a pohřiziti u tesseliká zla. Proto je i apóstol Páně zřejmě žuve hřichem, klada účineš místo přičiny; neboť tělo ponouká ke tesselikému hřichu. Dini učitelové církveoni nazývají tělo troudem hřichů, poněwadž se jim vznímá hřich, jako troudem oheň. Obhyčejně vssak sluje smyslnosti, žádostiivosti; též jinaš smyslnou žádosti, poněwadž tato hřichem zkažena jsouc, tesseliké nezřízené pohnutí duffevoni působí; ta jest podnět, půwab, ošten, pramen hřichu. Z této smyslné žádosti tělesné dostává se dvěma prvnějšsim duffevonim nepřátelům našsim zvlášttni podpory a pomoci, že tim ostřeji na nás dotirati mohou. Pročež i sv. Basil dí, že „hlavní zbraň, jižto ďábel bojuje proti nám, jsou naše žádosti. Neboť mocné dojmy věci zetonejšších, jichž si žádáme, taš nás poutají, že jich právem — neprávem dosíci hledíme, na Božíká přikázani nic je neohlédajíce.“

Žádostivost naše jest tedy jeden z nejkrutějšších ukrutníkův, pod jehožto jármem hříšný člověš upoután, a jaš dí apóstol Páně, „zaprodán“ *) jest. „Zaprodán“ dí, nikoliv jako by byl neschastník ten svobodné vůle své po-

*) Řim. 7, 14.

zbyl, kterouž byl při stvoření svém obdržel, (neboť té jakožto k bytnosti jeho nerohnutelně náležející nemůže nikdy pozbyti, byť by se byl i sebe četnějších a sebe těžších hříchů dopustil); nýbrž proto, že každým hřichem svobodná vůle slábne a zábořivost smyslná tak se zmáhá, že moci dosahšši onu seslablou snadno a často přemáhá a si podmaňuje. A však což jest žalostnějšího, než patřiti člověka s dušši dle obrazu Božího stvořenou, světlem nebeským ošvicenou, s rozumem nad vesškeru věci pozemské až k Bohu samému pronikajícímu opatřenou, anť nicméně vesškerou svou šlechetnost takměř nohama šslape, v služebnost svému vášnivému citu, své zvířecí smyslnosti se podává, v kruté okorou hřichu upadá, až pať celý dáblu ponoukati, věsti, popouzeti se dává.

Abychom tím zřejměji poznali ohavnou porobu tuto, představme si ji podobenstvím. Muž šlechetný pojal by si manželku rodem, krásou, moudrosti, ctnosti jak jen možná usšlechtilou a wštečnou a žil by s ní v špokojenosti blažené. Tentby se však po některý čas dal newěštku ššerednou a podlou tak okouzlit a omámiti, že by onu svou pravou choť zawrhl, a místo ní by si pojal tuto newěštku a s ní by co manželkou důvěrně žil a jednal. A jakkoliv by jej tato marnotratnosti, hodowaním a wšseliškými prostopášnostmi o vesškerý statek a wšseliškými zboží, kteréž měl, byla připravila, tu by až k té ššilenosti se přiwesti dal, že by prvai svou choť této ššeredné, podlé a mrzké prostopášnici co

děvku a otrokyni vzdal, aby ji ve všech jejích ohavných neřestech sloužila a ji co paní svou poslouchala. Kdož by uvěřil, že možná, aby kdosi takovým se stal posetilcem? A kdyby se stal, jaké hany by si utržil od každého člověka mou- drého? jak by každý opovržené s takovou ne- sšlechetnicí nakládal? jakby každý pravé choti li- toval? jak by se příbuzní její nad posetilým, zběsilým mužem horšili, trudného osudu své pří- buzne jak želeli a oplakávali? —

Ještě toto ovšem na první pohled ohav- nost tak mrzá, že se ani nezdá, aby možná byla. Však mnohem ohavnější a mržci jest věc, kteráž se tím podobenstvím značí a o kte- rouž nám tuto jde. Neboť nalezáji se v bytnosti naší takové dvě, ať tak dim, osoby, čili částky, duše a tělesnost, jež učitelové nazývají částkou vyšší a nižší. Částka vyšší po- jímá v sobě rozum a vůli, co přirozená světla, jimiž Bůh při stvoření bytnost lidskou obdariti ráčil dary tak krásnými a usšlechtilými, že jimi právě člověk jest vznesseným obrazem a podo- benstvím Boha samého a jimiž se až k Bohu povznésti, andělům co sourodny bratr přidružiti může. Ta jest ta urozená a ššlechtná chof, kte- rouž Bůh člověku připojil, aby s ní žil a ob- cował, s ní se radil, jejího slova, co vyřoku nebeského poslouchal. Ale nižší částka obsahuje v sobě smyšlnou žádostivost, přidanou člověku, aby pomoci její vyhledával toho, čehoby k za- chování jeho samého i vyšškerého pokolení po- třebi bylo. Té se má dostávatí darů k tomu

určených dle náhledu a určení rozumu, jichž pať ona použivati má dle vůle pánowy — dle vůle rozumu. Zato částka jest tedy ona služebnice w podobenství swrchu provedeném; nemajíc swětla wyššího, nehodi se k tomu, aby sama wládla, nybrž toliko, aby w poddanosti přislusně poslouchala. A s touto služebnici se často stává, že si mnohého člověka opanuje, a s ním pať co otrokem podmaněným nakládá; on pať k ni láskou posetilou jsa omámen a oslepen, wzdáwá se wšeho lepšího a jasnějšího náhledu, koná služebně a slepě wesseré i ty nejohavnější choutky tělesné své smyslnosti. Neboť spatřujeme, Bohužel! že přemnozí lidé tať své přewrácené žádostivosti oddáni jsou a ji otroci, že se bezuzdně — nijakého zákona nedbajice, — zvířecím swým pudům unesti dáwají a za nimi se slepě honí. Což jest to jiného, leč odemzdati wládu nad žiwobytím swým mrzké děwce, tělesnosti své, řdyž žiji sloužice a howice wšelikým rozkošem, marnostem a prostopášnostem swětským, řdyž spustiwše se docela prawé choti své, rozumnosti: rady a zákonů jejich nic nedbají?

To wšak jest mnohem horší a nesnesitelnější, že člověk hršší takto nejen nižší částce bytosti své nadwládu popouští, nybrž že i sšlechtnější částku své bytosti, tu urozenou a prawou choť swou donucuje, aby své wlastní služebnici, podlé a mrzké děwce, otročila; aby we dne w noci ji sloužila a činila, čehočkoliv nezřízená smyslnost tělesná si žádá a ráci. Pročež obra-ci-li člověk rozum swůj a mysl toliko k tomu,

aby svému tělu horel a je zdobil, aby si nádherné domy stavěl, aby si pohodlný nábytek zařídil, aby si stkvostná jídla, libůstky a pamlsky opatřil: což tím jiného činí než že duši svou odvrací od sšlechtných svých cvičení, a činí ji služebnici, děvkou, robou tělesnosti své, kteráž právě a vlastně jí sloužiti a podrobena býti měla? Když člověk smyslův tělesnou láskou k nějaké ženě vzplana, vředeť svou mysl obrací k tomu, že listy zamilované jí posílá, básně skládá, písně pje, rozličné radovánky vymýšlí, úklady strojí a vřelíčkou snahu vynakládá, aby si ji naklonil; což činí jiného, než že podrobuje sšlechtnou částku duše své částce nižší, obětuje Božskou jiskru nebeského ohně k roznicení a živení nečistého požáru tělesné žádostivosti. Když král Dawid vřeměžně se snažil ukrýti hřích spáchaný s Betsabou, žádal, aby manžel její navrátil se od vojíka, pozval ho k hodům, aby ho opojil, a dal mu zhoubné psaní, aby ho nepřátelům k zabiti vystavil a tak odklidil. Kdož to vře učinil? Kdož jiný než rozum? Když ten rozum pobídl, než přewrácená smyslův tělesná, chtějí ukrýti nepravost svou a jistěji horeti žádostivosti své? Seneka, pohan, hrozil se takové poroby, řka: „Přilíš vznessený jsem a k vznesseným věcem se zrozena býti cítím, než abych byl porobem těla svého!“ — Když onen, neznaie světla pravé wíry, hrozil se takto sebe snížiti, čím více máme my to nenáwist si wziti hřích, jenž nás o tak stkvostné dary přiwádí a tolikere bídy a nečesti na nás uwrhuje.

Alle že ukaz ten, ačkoliv přehrozný a bolestný, jest i již vůbec obyčejný, tím se stává, že se docela lhostejně životem bēeme, nic toho neřádu nedbajíce, kterých w světě se děje. „Tím jest to,“ jak di sv. Bernard, „že se odporný, pekelný puch lidí hříšných ani již více necítí; neboť nescíslné jest množství jejich! Safo w krajině, kdežto všickni lidé černi se rodí, nijakž žádnému k hanbě není černým býti; a kde opíjeti se w obyčej wesslo, nepokládá se nikomu za winu opojiti se: proto i šeredná tato hříchu poroba, že we světě takměř zdomiácněla, sotwa od někojho bývá znamenána.“

Alle nicméně že wšeho, co pojud řečeno, wrchem dokázáno jest, jak bídná jest ta poroba hříchu a jak hrozným trestům propadá pro něj člověk, zadatv takto lepší sebe částku w jařmo divému a křwolačnému ukrutníku. Powahu tohoto dravého nepřitele líčí mudrc, prose Boha, aby wšselitou žádost zlou od něho odwrátil, aby odjal od něho žádosti těla a nedopustil, aby žádosti nečisté jimaly jej a nebyl wydán rozkossi nestydaté; *) jako by řekl, aby ho newydával w moc ukrutného katana tělesné žádostivosti, jižto právem tak zowe.

Chceš-li wšsat zwěděti, jak veliká jest moc ukrutníka tohoto, popatři jen, co učinil a po dneš čini we světě tomto. Nepotřebí tu ani odkazowati na bájký starowěké o Herakleowi, jak,

*) Eir. 22, 4—6.

řdyž ohromnou svou silou přemohl veškeré obľudy světu zhubně, konečně láskou smyslnou k ženě smilné zahorew, kyje se vzdal a mezi žensstinami used, nehodně wřetenem wolnu předl. Tak toho, jehož svět přemoci nemohl, přemohl příkaz, zahrožení ženské. Důmyslnát báje starých básníkůw, jižto hroznou porobu smyslné naruživosti tělesné líčí. Nepotřebi tu uwozowati známý příklad ze sw. písem o Salomounowi. Wit každý, jak i zbožný tento, aniž méně moudrý král svěsti se dal od kuběn a souložnic swých, že spustiw se pravého Boha, ženám k vůli modlám se klaněl a jim háje rozkošné zakládal a nádherné chrámy stawěl. Značit tento truchlivý příklad hrozně a přetěžké jařmo, jimž ona hnušná wásseň veškeré lidstvo přikwačuje a potirá.

Wozorujemež příklad z nasseho wěku. Gle tu žena cizoložná w jaké nebezpečenstwi, w jaké nešťěsti uwrhuje sebe, aby svou hříšnou žádostiwost ukojila. Wit ona dobře, že dopadnuta jsouc w zločinu swém, i hned na místě za swé wziti může zbrani rozniceného muže swého; že tím okamžením s životem spolu i cest a veškeré statky wezdejssi pozbude, i dussi w zatracení wěčné uwrhne; že sebe, swé ditky, swé rodiče, swé bratry a sestry, veškeré swé přátelstwo a přibuzenstwo u wěčnou hanbu a žalost pohřizi. Nic wssat méně, tak mocná a zhubná jest žádostiwost její, že přes to přes wssedco jí žádost učiniti se odwáží, a wssedco to hotowa jest podstoupiti a na sebe a na swoje uwaliti, jen řdyž smilnou choutku zwůle swé splniti může.

Bylo-li pak kdysi ukrutníka surovějšího, jenž by byl porobovi svému takového zhoubného nebezpečí se odvážití kázal? Může-li pak býti otroctví ukrutnějšího nad to, v němž žijí hříšníci? O nich dí v pravdě prorok: „Seděli ve tmách a v stínu smrti a sevření byli bídou a železem.“*) Imou touto rozuměj slepotu myslí, jižto bezbožníci poraženi jsou, neznajíce ani sebe, své důstojnosti, svých povinností, svého povolání; ani Boha, jenž je stvořil, je zachováva, jich soudcem bude; ani marnosti věci vezdejších, v něž doufají a jež jedině milují; ani své poroby, v nižto se hříchem ponořili. Pouta pak jejich jsou vážně děsné, jež srdce jejich mocně stírají a víží k věcem, po nichž oni nezřízeně baží. Bída pak jejich jest nenasytná žádostivost a sápaní se po předmětech, jichž jim dosíci nelze. Může-li pak býti otroctví tužšího?

Abychom je však zřejměji poznali, představme si příklad Ammona, prvorozence Dawidova. Ten pohledna smilně na sestru svou Samaru, tak hříšnou touto vážně oslnul, tak osidly jejími zatřzen byl, tak ukrutným po ní téměř hladem mřel, že ani nejedl, ani nepil, až i v nemoc upadl. Žádost hříšná byla mu krutými pouty, jenž srdce jeho stírala, mysl jeho pomátla, tělo až k smrti zeslábla. Ale ani splnění žádostivosti vážně tu neukojivá vzdýchá. Gle, tentíž Ammon dosah splnění hříšného chťice

*) Žalm 106, 10.

svého, upadl w protivnou wášeň, neboť di písmo: „A wzal ji w nenávist velikou, tať že wětšší byla nenávist, kterouž nenáwiděl ji, nežli milost, kterouž ji byl prvé milowal.“*) Zpáchaw zločin krwo-smilný, u wětšší jessťe upadl náruživost.

Jest-li pať tedy ukrutníka wětššího na swětě, jenž by s porobu swými hůře nakládal, než wášeň tělesné smyslnosti nakládá s těmi, kteříž se jí oddávají? Ti sebe nejsou mocni, nejedi, nepiji; nemysli, nemluwi, nepissi, nesui než o wássni swé; ani bázeň před Bohem, ani swědomi, ani nebesa, ani peklo, ani smrt, ani soud, ani život, ani čest, ani hanba, aniž cokoliw jiného, co nade wšsedo miluji, nelze mysl jejich obrátiti, pouta jejich rozkrussiti. Což pať řici o žárlivosti jejich? o bázni a strachu? o podezřeni a křiwých důmněnkách? o nejistotě a pochybnosti, jež je we dne — w noci muči a trápi? o nebezpečí cti i žiwota, jichž se přecašto slepě odvažují? W skutku ani nemůže ukrutník nijádný tuzeji tržniti poroba swého, jako hřích ten tržni srdce lidská. Nijádný porob není pánu swému tať zawázán, aby we dne — w noci ani okamžiku neměl pokoje; ale tento hřích pojaw srdce člověka, tať jej poutá a tať krutě nad nim panuje, že mu ani okamžik oddechu a pokoje neponecháwa, aby něco moudrého a wážného pomyslił, nýbrž wšsedy jeho sily, wšseden jeho čas šžiraji a pohlcují nezřizená jeho smýssleni a wássnitwé jeho žádosti.

*) II. Král. 13, 15.

Pravdu tedy propovídá mudrc, řka, že „wino a ženy přiwádějí mudrce k odpadnutí od wiry.“ *) Neboť člověk i sebe moudřejší, jak ho tato wásseň zajme, tak oslepen a na mysl pomaten bývá, že neschopen jest k wykonávání wážné jakékoliv powinnosti, jako by se byl winem opojil.

Obraz toho nám krásně wylíčil básník, wypravuje, jak králowná Dido jata jsouc láskou k Eneássowi, wšeliké péče obecné zanedbala:

„Wšise se nestarěji počaté wěže; mládeže uštal
we zbrani cwik, přistaw nehradí se, ni bassta we wojně
bezpečná; jsouť zastarweny wšse práce i hrozby
zdi wysokých a budow nebetýchny odpočinul stroj.“ **)

Wásseň ta mysl králowninu tedy tak oparowala, že neschopna byla k jakému koliv jinému zaměstnání, nemyslic leč na swou nowou lásku; nebyla s to, aby jen pomněla na to, co se sluffelo a k obecnému dobru potřebi bylo, tím méně se s tím obírala; wšse tedy, ponechawši, zcela se nárůzivosti swé oddala. O té hrozné neprawosti! ó té zhouby rodin, obci, říši! ó té smrtelné rány wšsich dobrých cwičení! ó té zlázy wšeliké ctnosti! ó té zhouby wšší stkwělosti a oslawy! ó toho bidného klamu lidského, toho possetilého opojení mudrcům, té divé třesstivosti mladíkům, té wšseobecné hlizy wšskerého lidstwa!

Nikdo wšsať nemni, že toliko w této neprawosti jest tak hanebná poroba, nalezá se we wšsich wesměš. Pozorujmež člověka ctižádosti-

*) Sirach 19, 2. **) Eneida IV. 86—89. Winařičtý.

wého, nadutého marnou sláwou, pitomého dýmem cti marné! Gle! jak wesskerý swůj život této swé nezřízené žádosti w obět přináší! jak neustále jen po počtách swětských baží, jak jich wssude dosíci usiluje, jak wsseho se odvažuje, aby se mu jich wždy a wssude i od každého dostalo. Služby, přátelstwa, stat, obuw, stůl, lože, nábytek, čeleď, postawa, chůze, mluwa, slowem wsse, co činí, jediné k tomu cíli a účelu směřuje; wssedó se u něho jediné proto upravuje, pořádá, lessí, aby se co nejwice stkwělo a jemu marného dýmu pochwal lidských získalo. Popatřiš-li bedlivě na člověka ctizádoštimého, uzřiš, že co rybář neustále wssím swým jednáním síte rozprostírá k ulowení chwály lidské. Slýcháme-li s podiwením wyprawowati o cisáři Dioklecianowi, že w stáři swém nejmilejší zaměstnání míwal w chytání much; tím wice se diwiti budeme possetilosti člověka ctizádoštimého, jenž se celým swým životem toliko tomu oddal, aby lapal a lowil dým pochwal lidských. Ubohý takowý člověk nečiní, co sám chce, nessesati se, jak mu dle stawu jeho příslussi, nechodí, kam by sám chtěl, mnohdy i chrámu Páně i společnosti sprawedliwých se stiti, obáwaje se, aby se snad takto neznelibil swětu. Dále i swé ctizádošti k wůli wětší wydání činí, než chce a zaplatiti může, w dluhy se pohřžuje, k zármutku a záhubě swé a k žalosti swých dědiců, jimž s těžkými dluhy i dálší provedení possetilé swé wássně pozústawuje. Nezasluhuje-li pak possetilec takowý potrestánu býti trestem, jakž král jistý určil člověku ctizádoštimému, kaže

jej dýmem udusiti, poněvadž prý celý svůj život po dýmu marné cti se honil?

Což mám dále říci o lakomci, jenž jest nejen otrokem, nýbrž i modloslužebníkem bohatství svého? Neboť tomu se klání, tomu slouží, pro to se posti a vše činí, čehož ono od něho žádá; jemuť vůli hlad i žízeň trpí, zimu i vedro snáší; to nad Boha miluje, neostýchaje se pro ně i Boha častěji urážeti! v tom nalézá svůj pokoj, svou slávu, svou naději, svou útěchu. S ním spí, s ním bdí; pro ně se snaží a hmoždí, myslí a pracuje, zapominaje pro ně na sebe i na vše jiné. Kdož bude člověka takového považovati za pána bohatství svého, aby jim dle vůle nakládal? Neřekne-li pak každý drine, že jest bohatství svého otrokem a porobem. Neboť lakomství co ukrutný panovník donucuje člověka, by bohatství získal; zakazuje vsáť a brání, aby ho užíval; popouzí žádostivost, vůli porobuje. Stkyně lakomec bohatství shromáždí, ale skoupě ho užívá. Snáší nesnáze, odřiká se rozkoši, utrhuje ustům i tělu, i duši i životu samému, by možno bylo, jen kdýž pokladů své zmnožiti, anebo alespoň zachovati může. Nelze si ani představiti otroctví většího nad toto. Neboť, jestliže otrokem nazýváme toho, který u věži zavřen a rukama i nohama v kládu dán jest; čím více tím bude ten, jehož i duch spoután jest a sevřen nezřízenou žádostí pokladů pozemských, jimž veskerou snahu svou věnuje? Neboť kdo jen po zisku dychtí a peněz toliko ze všeho si nadělati hledí, ten není ani jedním

smyslem swoboděn, pročez není pánem ani sebe samého, nýbrž otrokem swého bohatství. Kdekoliv totiž panuje wášeň, tam jest weta po swobodě srdce, byť i wůle swobodna zůstala.

Tuť málo na tom záleží, jaké okowy tě poutají; dostačí, kdýž wzácnější a lepši sebe částky nic nejsi mocen; aniž jest poroba twá snesitelnější tím, že jest dobrowolná, ba bude čím dobrowolnější, tím nebezpečnější. Wždyť i jed, kterýž kdo dobrowolně béře, proto nicméně škodí a otrawuje. Nemůžeš zajisté býti uwěznění horšího, než kdýž sám sebe poutáš a uzavíráš, tak že ani Boha, ani prawdy, aniž zákonů spravedlnosti nepatříš. Safo opilý není více swým pánem, nýbrž opojným nápojem poražen a opanován; tak i ty nejsi více sebe mocen, jak mile se nárůživosti nějaké poddáš, byť i přirozeně swobodnou wůli netratiš.

Ostatně kdýby se lidé jedinou toliko žádostí poutati dali, bylo by s nimi méně zle, jelikož by jim takto wětši naděje zůstávala, z poroby se wybawiti, aniž mají totiž jenom s jedním nepřitelem zápasiti. A wšak kdož seče wšedky ty žádosti a nárůživosti, které člověka po celý jeho wěk zachwacují a poutají? Neboť kdýž žiwobytí lidské rozmanitým potřebám podroběno jest, tuť kolikrá žádost člověka pojímá, aby jí wyhowěl, tolikrá býwají i pouta, jež sám si kuje. Ačkoliv pať každá žádost a wášeň srdce lidské dojímá, nepůsobí přec každá stejnou prudkostí a silou. Jsouť totiž někteří lidé powahou swou tak prudci, že jak mile nějakou žádost srdcem

pojali, nikterak se jí potom nespusti; jini jsouce mrzutí a kalnošrevní dle povahy své snadno se roznititi dají a tak potom žádosti jejich bývají tím prudčí a mocnější; jini opět jsou málo-myslící, že se jim buď vše příliš veliké, obtížné a nepřekonatelné býti zdá, buď z malichernosti i sebe menší věci za nejvyšší důležité a přežadouci pokládají, proč se i velmi prudkými žádostmi po věcech ničemných unášeti nechávají. Neboť „dusse malicherná,“ dí Seneka, „všecko, buď si sebe nepatrnější, za veliké a důležité pokládá.“ Mnozí jsou zase dle přirozené povahy své u velikých žádostech svých nemírní až i střední, podobajice se ženám takovým, o nichž jistý mudrc dobře praví, že neznajice žádné střední cesty, buď milují anebo nenávidí. U tak tito všickni v tuhých poutech vášní svých vězí.

Když pak již neštěstí a hanba jest, jedné vášni podlehnouti, čím větší a hanebnější poroba bude, jestliže více takových ukrutníků najednou vůli svou nad člověkem provozují? To se pak děje s každým hříšníkem, jenž tolikými pouty sevřen jest, tolikým naruživostem podléhá. Všecké důstojnosti člověka záleží v rozumu a svobodné vůli; ale oběma těmito protiví se každá naruživost, poněvadž každá rozum zaslepuje a svobodnou vůli oslabuje. Z toho jde, že každá nezřízená vášně a naruživost nad míru škodlivá a zhoubná jest; neboť odjímá člověku jeho vrozené důstojnosti, zatemňuje rozum, oslabuje svobodnou vůli jeho. U koho-

koliv buď to, buď ono se stalo, tent přestává býti člověkem a pod zvíře nerozumné klesá.

Óle, milý křesťane! taková jest poroba, w níž hříšníci bídný svůj život trávi; jsouť jako národ, jimž ani Bůh, ani rozum newládne, uýbrž nad kterým vlastní nezřízená žádostivost a divé vášně kruté vedou panování.

§. 3.

O duchovní svobodě, w kteréž žijí lidé ctnostní.

Abý nás této právě vylicené, bídné a podle poroby wyprostil a wybawil, proto přišel Syn Boží na tento svět. Ta jest tedy ta swoboda, to jest to wítězství, kteréž oslawuje prorok Isaiáš řka: „Wejeliti se budou před tebou, jako kteří se weseli we žni, jako plesají zwítězitelé, uchwátivše loupež, kdýž děli kořisti; nebo **jho** břemene jeho, a **prut** ramene jeho, a **berlu** ukrutníka jeho přemohl jsi.“ *) Každé z těchto slow, jichž užívá: jho, prut, berla dobře rozuměti lze na moc, nadwladu a ukrutenství náruživosti nassich; neboť dábel jich co zvláštích nástrojů používá, aby moc swou nad lidmi prowádel a je hříchem sobě podmanil. Z tohoto ukrutenství wyswobil nás Syn Boží a sice pokladem své milosti, kterouž nám byl oběti smrti své získal. Pročež i apóstol Páně dí, že „starý člověk náš spolu s Kristem ukřížován

*) Sř. 9, 3—4.

je st," *) Kdežto slovem „starého člověka“ nezřízená žádostivost nasse je rozuměj, prvotním hříchem pokážena a převrácena. Neboť Kristus získal nám svrchovanou oběti svou, svým přebolestným utrpením tu milost, že tohoto ukrutníka přemoci a sobě podmaniti, jej dle zasloužení potrestati, jej za to, že prvé křížoval, ukřížovati, za to, že prvé náš poutal, opět spoutati a podmaniti můžeme. Tak se vyplňuje, co Isaiáš předpovídá: „A budou jímati ty, kteříž je prvé zjímali, a podmani sobě nutitele své.“ **) Neboť před dobou milosti jímala tělesná žádost ducha nasseho, panujíc nad ním a nutíc jej, jak jsme svrchu ukázali, aby hověl wšelikhým choutkám ohavným; ale když se témuž duchu milosti Boží dostalo, obdržel s ni tolik pomoci a posily, že již zvitěziti, dřívějšiho svého ukrutníka přemoci, sobě podmaniti a w poddanost rozumu uvéstí může. O tom nám dává písmo swaté vhodný příklad u smrti krále Adonibezeka, jemuž synové Israelssti chytivše ho, ušékali palce u rukou jeho i nohou. Octna se král ten w staru tak bidném a wzpomena si při tom na své mnohé ukrutnosti, jež byl po celý svůj život na jiných spáchal, řekl: „Sedmdesáte králů s ošekanými svrchky rukou i nohou sbírali pod mým stolem ostatky pokrmů; jakož jsem činil, tak odplatil mi Bůh.“ Na což písmo sw. dopládá: „S přivedli ho do Jerusalema a tam umřel.“ ***)

*) Řim. 6, 6. **) Sř. 14, 2. ***) Soudců 1, 7.

Ukrutný král tento jeft nám obrazem knížete tohoto fwěta, kterhž před přiffim Syna Božího tať též lidem ruce i nohy ofekával, totiž nefchopnými je činil floužiti Hospodinu Bohu fwěmu. Utínal jim ruce, aby nemohli konati dobré; nohy, aby k Bohu dle toužebnosti ducha fwěho přijiti nemohli; potom nechal je sbirati ofatky pokrůmů ftolu fwěho, totiž plaziti fe ohaně po rozkořích fwěfkyh, jež jim co otrokům, ba — mám-li pať to wylowiti? — co pfům fwým pohodil. Dobře di „ofatky pokrůmů,“ aby fe tím dalo na jowo, že tento zhoubce fluhy fwé tať floupe žiwi, že fe niřdy nenařcuji, aby wřdyhky znowa hlad fwůj, totiž fwé nezřizené řadofiti u něho ukojiti hleděli. Ale řdyž Spafitel přiffel na tento fwět, dořtuhl treřt, jimž kníže pekelné prvé lidřtowo byl trápil, je famo. Neboř Kriftus ofekal mu ruce i nohy, t. j. zruřřil wřředky řkutky, řkazil wěřřerowu moc jeho. Tať umřel i onen ukrutník w Jerufalemě; neboř Bořřky Spafitel řmrti fwowu přebořřtnowu, řterowž byl na hoře lebři podřtoupil, porařil — uřmrtil téměř kníže tohoto fwěta; řdeř Kriftus ukřřowán byl, tamž a řýmž řafem i řáběl na wřdy jeřt na řřř přřibit a ofekány mu ruce i nohy t. j. předěřřlá jeho moc jeřt do cela zničena. Po nejřwětěřři oběti řmrti Kriftowy, již byl za řlowěčenřtowo podřtoupil, začalo i toto nad utiřřowatelem fwým witeřřiti a nad řábělem a fwětem a řělem i nad wřřemi rozkořemi jeho mocně panowati. Miliřti řobě propůřčenowu nabhli nřni mnoři taťowé řily, že niřadnými ani řebe řrutěřřimi muřkami nedali fe

ř tomu svěsti, aby se jediného hříchu smrtelného dopustili.

§. 4.

Z jakých zdrojů duchovní svoboda ta se prýští.

Tážeš-li se mne, odkud toto podivné vítězství, tato blahá svoboda povstává, odpovídám, že po Bohu, svém prvním původci, z milosti Boží pochází, jak již stvrchu napověděno; ta má tu moc, aby krutost vášní nassich krotila a dusila, aby neměly moci, nadvládu provozovati nad rozumem nassim. Sačo prý lidé w kouzlech obeznáměli jedovaté hady tať okouzleti umějí, že nemohou wice škoditi, ačkoliw wsecku jessťe žiwotni sílu w sobě mají a wsecken jed w těle chowají, ale jim nižádného usškynouti nemohou; tať i milost Boží co kouzlem nějakým jedovateho hada nassich tělesných žádosti tať wší škodlivé síly zbaruje, že ačkoliw pomůdy na žiwu a w nás pozůstává, přede nikdy nás wice, jako prvé jedem swým otráwiti nemůže. Překrásně nám to ukazuje Bohem nadšsený wěštec, řka: „A pohráwati si bude dítě od prsů nad děrou slepejšse, a do jesskyně baziliškovy, ano jedwa odstaweno bylo, sáhne rukou swou. Nebudou škoditi ani zabíjeti na wší hoře swaté mé, protože naplněna jest země známostí Hospodina, jako wody moře přikrňwající.“*)

*) 3f. 11, 8—9.

Bez pochyby lze to v smyslu duchovním rozuměti o našich žádostech a naružimostech. Ty jsou s to, dostane-li se jim bez překážky svobody a zvrůle, aby veškerý svět jedem svým nakazily. Tak též slovem dítě lze v smyslu duchovním rozuměti lidi v nevinnosti své Bohu sloužící vůbec, zvláště pak dítětem od prsou ty, kteří se teprve k Bohu obrátili a protož ještě mléka, t. j. Jeho přívětivého povzbuzování a laskavého osvětlování potřebují. Děťmi pak odstavenými rozumějtež se ti, kteří již pevně na nohou svých stojí a sami choditi mohou — t. j. lidé, kteří v milosti Boží již jakési pevnosti dosáhli. V jedněch tedy dí prorok, že pohrávají jobě, radujice se totiž, že ačkoliv uprostřed hadů duchovních se nacházejí, přede pomocí milosti Boží do žádné smrtelné škody neupadají svolením k hříchu; o druhých pak, kteří již po nějaký čas na cestě ctnosti kráčeli, vyjadřuje se, že bezpečně „rukou do jeskyně baziliskovy sahnou,“ jako by řekl, že je Bůh u prostřed největších nebezpečí ochrání, a jim též srdnatosti dodá, aby je dobrovolně podstoupili. Tak se na nich splní, co sv. pěvec člověku spravedlivému, pod ochranou Hospodina Boha svého krácejícímu slibuje, řka: „Po hadu a bazilisku choditi budeš, a sflapati budeš po lvu i drahu.“ *) Neboť milost, kterouž Pán nad tímto světem přehojně vylévá, veškerému tomuto plemeni ještěřimu veškeren jed zhoubný odejme, aby synům Božím nijak a nikdy usškoditi nemohlo.

*) Žalm 90, 13.

Totěž dí sv. apóstol Páně zřejměji ještě. Vyobraziv obširně panování, kteréž nezřízená žádostivost tělesná nad námi provádí, konečně volá: „Nesťastný já člověk! Kdož mne vysvobodí z těla smrti této?“ — Me ihned důvěrně se pamatuje a sám si wece: „Milst Boží skrze Sežíse Krista, Pána našeho.“*)

Tuto pať znamenejme, že sv. apóstol „tělem smrti“ nemíní tělo toto podrobené smrti přirozené, kteráž žádného z nás nemine, ale to, co jinde „tělem hřicha“ zůve, čímž se rozumí nezřízená žádostivost, k hřichu nás neustále ponoukající. Neboť jako na těle jsou rozliční údové a téměř z něho vyrůstají; tať z žádostivosti naší pocházejí vsedky nezřízení chytivé a nepořádné náklonnosti, k vselikým hřichům nás swodící. Od tohoto „těla smrti“ jakožto nemilostného ukrutníka vysvobodí nás dle slova apóstolova „milost Boží,“ udělena nám „skrze Sežíse Krista.“

Druhé pať ne méně hojně žřídlo swobody této jsou veliké a utěšené radosti duchovní, jimiž lidé ctnostní zde na zemi oplývají; jimi totiž vseliké žádosti srdce tať se ukájejí, že člověk po žádném jiném ukojení nebaží a tať mu pať snadno bývá vseliké jiné žádosti od sebe zamítnouti. Kdo tento pramen vsedch radosti nalezl a okusil, tomu zajde ihned chuť po vselikých jiných potěšeních swětských, jať

*) Řim. 7, 24.

to sám Spasitel náš w sw. ewangeliu prawi, řka k Samaritance u studně Jakubowy: „Kdo se napije wody, kterouž já dám jemu, nebude žizniti na věky.“*) Totéž krásně líčí sw. Řehoř w jedné své řeči, řka: „Kdo jednou chutí srdce svého sladkosti darů nebeských okusil; kdo uslyšel wnitřním sluchem zpěvy sborů andělských; kdo zrakem ošwiceným nahlédl poněkud w newýslovnou slávu Trojice nejsvětější: tomu čím sladší tato wnitřní rozkoš jest, tím trpčím se býti okáže wšseliký dojem zewnější; on wznáší se daleko nad to, co pomijitelným býti uznává; on odlučuje ducha svého ode wšsi rozkoše zewnitřní; on požívá darů newiditelných, koji se swětlem neobsáhlým, a takměř nad sebe samého powznessena se citě, k sobě samému se wrátiti si oškliví.“**)

Když se tedy nádoba srdce nasseho tou nebeskou sladkostí takto naplní, pať jest i uhasena žizeň dusse nasse po věcech pozemských, poněwadž tu není žádné přičiny wice, proč bychom sobě takových křečkůch a pomijitelných statků přáli. Dusse nasse jest potom swobodna, nespoutána wice nijádnými okowy. Neboť jať mile nás žádostiwost nasse opustila, jsme i sprosstěni wšselikých nás prvé swirajících wazeb, tať že srdce nasse, naležší Pána wšsehomíra, i samo pánem wšsech věcí se stává, w Něm totiž, co w nejwětšším dobru má a požívá wšseho, čehož by si kolim žádalo.

*) Jan 4, 13. **) Řeč 57. na ew. sw. Jan.

Kromě těchto dvou žřidel, jimiž se nám svobody duchovní dobrodiním Božím dostává, připojiti sluší co třetí vlastní naše přičinění a pili, jimiž se vynasnažujeme tělo své duchu, vášně své rozumu podrobiti. Tímto vynasnažením tělo své poznenáhla mrtvíme a tak je ke všemu dobrému způsobným a schopným činíme; prudkost myslí se to nás duši, a dřevnější bujnost náruživostí krotne. Protož dí sv. Jan Zlatoústý: „Když divočá zvířata mezi lidmi žijíce poznenáhla přirozenou divokost svou trati, krotnou a s lidmi pokojně a tiše přebývají a obcují — jakož dobře básník dí:

„Dlouhým též se časem naučí poslouchati
nás — Iew;“

proč bychom se divili, že i naše smyslné náklonnosti, jsouce jednou rozumu podrobeny, poznenáhla škroceny bývají, t. j. zponenáhla rozumu přivyknou, účastenství to jeho konání berou a rády a povolně vedeni jeho poslušny bývají?“

Když tedy zvyk a přičinění lidské takovou proměnu působiti může, což dokáže milost Boží, když s ní řádně a pilně spolupůsobíme? Tím se pak stává, že praví služebníci Boží mnohem větší slasti pocítují to sv. nadšení, to tichosti, to čtení, to modlitbě, to rozjímání a j. cvičení, nežli světáci na hodech, hrách, lowích, radovánkách a jiných zábavách světa tohoto. Neboť toto svědko zavrhli a hyni tak to osflivosti a nenávisťi mají, že pouhé toho upamatování působí jim bolesti a muhy, tak že i tělesný jich cit jalouši nechť ke všemu cítí, co jej bylo prvé

wábilo, a naopak w tom si libuje, co mu prvé odporno bylo. S pravdu má sw. Bonaventura, an di, „že mnohdy i nižši částka nasse duchovní tať welmi si w modlitbě libuje a tať sladce s Bohem obcuje, že se jí mučám podobá, když i z spravedlivé přičiny ji opustiti musí. To jest přý to, co sw. pěvec prawi: „Dobrořečiti budu Hospodinu, kterýž mi dal rozum, nad to — t. j. k tomu — nabízela mne ledwi má.“ *) Toť w skutku znamenité působení milosti. Neboť wykladatele tuto slowem „ledwi“ rozumějí wnitřní cit a dojem člověka, kterěz, jať jsme swrchu obširně okázali, obyčejně nás porwzbuzují k hříchů; dle toho pať nejen neporwzbuzují k zlému, nýbrž pomáhají k dobrému; nejen nejsou pomocníky dáblowými, jať obyčejně bývají, ale bojují w ležení Kristowu a obrací zbraň proti nepřátelům jeho. To jakkoliw se stává při mnohých cwicích duchovních, přec hlavně a zvláštne jest widno w žalu a lítosti nad hříchů. W tom přispívá nižši dusewní částka ztroušfenosti, již nad neprawostmi pocituje, i slzami, jimiž winu swou oplakává. Protož i sw. pěvec di, že „w noci,“ když totiž po skončeném dni nábožní sluhové Boží swá swědomí zpytowávají, „ledwi jeho jej nabízela,“ t. j. užlosti a hořlosti, jež w dussi cítil, proto že byl Boha hříchem urazil, nikdy pokoje neměl, a proto též wzdy nabízen byl, aby ho wice neurážel. Proto měl i dwoji přičinu dobrořečiti, díky

*) Šalm 15, 6—7.

vzdávati Bohu, že nejen vyšší částka duše, obsahující v sobě rozum, k dobrému ho vedla; ale i nižší, kteráž obvykle k hříchu ponoukává, mocí milosti Boží jej též k dobrému pobízela — poháněla.“ Několik pak svědků toto čirou jest pravdou a svoboda takto získána jest jeden z největších darů, jichž se nám vytloupením Ježíše Krista dostalo, On totiž co nejdokonalejší vykupitel co nejdokonaleji nás vytloupil a vysvobodil; nerod přec nikdo příliš důvěřiti tělesnosti své, dořáváde v tomto smrtelném životě bloudíš, byť by se ti sebe lépe a více bylo podařilo, sobě ji podrobiti a umrtviti.

Tak jsou tedy ta nejhlavnější žřidla této podivuhodné svobody; ji pak provází nové, dokonalé poznání Boha a pevné utvoření u sv. víře naši, kterouž wyznáváme. Tak Hospodin sám uci ústy prorokovými, říká: „S žvědi, že já jsem Hospodin, kdžž zetru řetězů a vytrhnu je z ruků panujících nad nimi.“*) Toto jeho jest vlastní naše tělesnost, anebo náklonnost k hříchu, kteráž v těle našem se nachází, nad námi panuje a nás hříchu podrobuje; řetězů jeho toho jsou naše zlé žádosti, jichž ďábel používá, aby člověka k sobě přilákal a přivábil, a které dlouhou natyčlosti tím tužší bývají. Wyznáváť to sv. Augustin sám o sobě z vlastní zkušenosti, říká: „Byl jsem zpoután, avšak nikoli železem, ale svou vlastní vůlí, kteráž železa mnohem tvrdší byla. Mé chtění držel zlý ne-

*) Ezech. 34, 27.

přítel v zajetí a ušoval mi pať ze mne samého řetěz, kterým mne sevřel. Neboť z mé vlastní převrácené vůle povstala vášněi ohavná, a poněvadž jsem vášni neodporoval, posšla z toho naryflost, kterouž jsem pať jako řetězem k hříchu byl ušován.“ *)

Uzříš-li kdokoliv jiný podobným způsobem sebe byti zpoutána, jako toho byl onen sv. otec i sám na sobě zakusil, i tať upřímně a zřejmě o sobě myznáva, a rád bys se z taťových těžkých pout, z tať ohavného otroctví vysvobodil a vyprostil, bude ti s tať mocným odporem zápasiti, jako zápasil onen. Ale když se k Bohu upřímně obrátíš a své pouta rozkrusíš, své řetězy roztrhneš — t. j. své žádosti potřeš, své vášně ušrotíš, své náklonnosti umrtvíš; pať se octneš na svobodě a pánem budeš naruživosti svých, a vládnouti budeš moci každým hnutím srdce svého; pať uzříš u nohou svých zkrusšené jeho, kteréž tať dlouho, tať těžce stíralo a tlačilo síji tvou. Což medle si pomyslíš jiného, leč že pevně uvěříš, že jedině Bůh okovy tvé zrusil a jeho tvé přetěžké s tebe sňal? Welibiz tedy Hospodina Boha svého za tať veliké dobrodiní a zvolej se sv. pěvcem: „Roztrhl jsi vssecky swazky mé; Tobě obětovati budu obět chvály a jméno Hospodinowo wzhívati budu.“ **)

*) Aug. myzn. V. **) Žalm 115, 16—17.

Článek dwacátý.

Dsmá zvláštní přednost ctnosti na tomto světě jest blažený pokoj a wnitřní mír, z kterého se bohobojní radují, co naproti tomu bezbožníci neblahým bojem wnitřním a neustálým nepokojem zmítáni a tržněni bývají.

§. 1.

Tento pokoj svědomí jest trojí.

Přednost swobody synů Božích prowážena jest druhou, o nic menší oné, mírem totiž a poklidem wnitřním, w němžto žiji, kdokoliw ctnosti pečlivi jsou. K náležitému toho srozumění wěz, že se rozeznává troji mir: s Bohem, s bližním, s sebou samým. Mir s bližním záleži w tom, abychom každého milowali, a každého lásku si získati hleděli; abychom přátelsky se chovali ke wšsem, žádnému nic zlého nežádali, žádného w nenávisti neměli. Tak se choval Dawid, an říci směl: „S těmi, kteříž nenáwiděli pokoje, byl jsem pokojný; když jsem mluwíwal jim, bojowali proti mně bez příčiny.“ — *) Tento mir odporouči nám sw. apoštol, napominaje nás, abychom seč jen jsme, pokoj zachowali se wšsemi lidmi. **)

Druhý mir jest mir s Bohem; ten záleži w tom, abychom stáli w milosti a lásce Boží. Toho dosáhneme pomoci ospravedlnění; to člověka s Bohem smiřuje, wléwá mu lásku k Bohu, a na wzajem jemu lásku od Boha získá; tak potom není wice žádného mezi Bohem a člověkem

*) Žalm 119, 7. **) Řim. 12, 18.

odporu, nýbrž nastane mezi oběma poměr vroucného přátelství. O tomto míru dí sv. apoštol: „Spravedlnění jsouce z víry pokoj mějme s Bohem.“ *)

Třetí mir jest, který má člověk sám s sebou. Slovo „pokoj sám s sebou“ nebude nikomu divno; neboť jisto jest, že v témž člověku dvojí takměř člověk se nalézá, z nichžto jeden druhému se protiví, totiž člověk vnitřní a zevnitřní, duch a tělo, smyslnost a rozum. Tyto dvě sobě protivné a odporové části nejen krutě proti duchu bojí, nýbrž i celého člověka s svými vášněmi a plamennými žádostmi co zhoubným zámorem znepokojují. Tím pať vnitřní náš pokoj záležející v duchovním poklidu a tiché spokojenosti za své běže.

§. 2.

O neustálém boji a vnitřním nepojoji bezbožníků.

Toť jest tedy ten boj, toť ten svár, toť ten neustálý nepokoj, v němžto obvyčejně žijí lidé, žádosti těla svého následující. Neboť kdž nejen nemají milosti Boží, kteráž co uzda vášně nasse proti a umrtvuje ale mimo to i chovají v sobě tať nezřízené žádosti, tať bezuzdné vášně, že sotva vědi, co jest to odporovati hříchu; následuje z toho, že zmitání bývají žádostmi nescíslnými po rozličných věcech, po počtách a důstojnostech, po bohatství, po swatbách, po smyslných rozkošech a p. Jest žádostivost nasse v skutku

*) Řim. 5, 1.

podobna ohni nenasytnému, jenž nikdy neřečne: „Dosti!“ *) — jest jako hltavé zvíře, které se nikdy nenasytí; jest jako pijawice, neustále říkájíc: „Přines, přines!“ **) Tato pijawice, žádostivost totiž srdce nasseho, má dcery dvě: Potřebu a chytivost, či laťotnost; z těch jest jedna podobna žizni pravé, druhá domnělé, nic wšak méně obě krutě bolí, jakkoliv jedna se pravou, druhá lichou potřebou býti okazuje.

Tim to jest, že ani chudí, ani bohatí, jsou-li zlí, pravého pokoje a miru nemají. Neboť srdce oněch potřeba, těchto chytivost trápí a mučí neustále wolajíc, jedna jako druhá: „Přines, přines!“ Saký medle poklid, jaký pokoj, jaký mir lze míti člověku, jehož tyto dvě nenasytty stále upominají a pronásledují, žádajíc na něm věci bez počtu, kterých w své moci ani nemá? Sakého pokoje může míti matka obkličena jsouci desíti nebo i dwanácti hladowými dětmi, neustále o chléb wolajícimi, aniž majíc, kde by jen soustať jidlu wzala? Ta jest jedna z nejtěžších bēd bezbožníkům, že dle slow sw. pěwce: „Račnějí a žiznějí, a dusse jejich zemdlela w nich.“ ***) Neboť kdž láska k sobě samým nad nimi tať welkou má wládu, jsouc právě půwodem wšech těch žádosti, a oni wškerou swou blaženost u věcech smyslných skládají, tudíž pať pochází ona žizeň a zámor po věcech, jimiž oni že blaženi budou, doufají; kdž pať toho, po čem baží, dostíci nemohou (přečlážejí totiž mnozí laťotnějšší

*) Přísł. 30, 16. — **) Samž 30, 15. — ***) Žalm 106, 5.

nebo mocnější), tu nespokojenost a vnitřní boj ubohé jejich srdce bolestně tísni a nepokojně zmitá. Jest s nimi jako s chlapcem vychovaným ve všem přepychu a hojnosti, když dosici nemůže, čeho si žádá; tu se dává do pláče a křiku a zaklne se, že rodičové užlostliví jižij se obávají, aby za své newzal. Jako že upokojení žádosti jest „strom života,“ *) tak nelze si ani pomyslití zármutku většího nad ten, žádati a žádati a nemoci dosici; jest téměř tak jako mřiti hladem z nedostatku pokrmu. Jest pak při tom i ta velvázná zvláštnost, že čím déle si čeho žádáš, tím více žádost se zmáhá; a čím větší jest žádost nenasycená, tím větší muky z toho člověk pocituje, tak že v neustále se nalezá tísni. Takový byl stav syna marnotratného, jak Pán sám jej líčí, řka: „Nastal hlad veliký v krajině té a on počal nouzi trpěti.“ **) Ten ho pak dohnal, že jakkoliv byl syn sšlechtného otce, i na službu se dal, aby pásl vepře. Však i tu bida tak ho tísnila, že si žádal nasytiti se mlátem, kterýmž se vepři krmili; ale nikdo mu ho nedal. Může-li pak se uměleji a živěji vyliciti běh života a bídý bezbožníků? Kdož medle jest onen syn marnotratný, jenž opustiv domow otcovský, vyšsel do krajiny daleké? Kdož jiný leč bídny hříšník, který spustiv se Boha, dává se na dráhu nepravosti, a vškeré dary Boží zahazuje a mrhá? Což jest ona krajina, v které hlad onen nastal, leč bídny tento svět, kdežto

*) Přísl. 15, 4. **) Luk. 15, 14.

smyslná žádostivost člověčenstva tak jest nenaštná, že se nedá upokojiti veškerým množstvím a hojností věci, jež tu nalezá, nýbrž co hladovitý volk vždy se za jinými žádostmi žene, vždy více a více slidi, hledá, žádá. Dhlédneš-li se pak po zaměstnání jich na tomto světě, uztíš, že nemají jiného, leč pásti wepře; nesnažit se totiž, leč aby wsselijak našitili břich obawných swých smyslných žádosti. Zdá-li se to přílišným a k wíře nepodobným býti, sleduj jen wssedch kroků, zkoumej wssedch činů člověka oddaného hříšné tělesnosti své, co činí a po čem se shání od rána do večera. Tuť spatříš, jak jediná snaha jeho jest, pásti wepře, totiž ukájeti smysly tělesnosti své, buď zrať, buď sluch, buď čich, buď chuť, buď hmat, jakoby byl práwě Epikurovcem rozkošným a nic křesťanem, učeníkem Kristovým; jakoby mimo toto tělo, jež s zvířaty nerozumnými společně má, nižádné jiné w sobě částky sšlechtnější neměl; jakoby se domníwal, že tuto nemá jiného na světě účelu, leč howěti chticům smyslnosti své. Proto těká semo tamo, na lomy, hody, plesy, besedy, weselky, hry, slawnosti, tance a na podobné domnělé rozkoše, hledě našititi takto smyslné pudy své. Neboť dbáti jen po rozkošné wuni, po hodech a slawnostech, po jídle a piti, po hudbách a plesích, diwadlech a společnostech, po rozmnožení bohatství, po nádherných domích a škwostnem nábytku, což jest to jiného, než křmiti, pásti smyslné své žádosti, jako onen marnotratník pásl wepře? Smenuj ty si to jak chceš, sšlechtnou okázalosti, životem panským,

dvorným společenstvím: u Boha to nesluje jinak, nežli — pásti we pře, sytiti smyslné chťice své. Neboť jako ona zvířata si w kalu libují a pokrmem sebe nečistějším a odpornějším thji: tak i smyslní lidé (že-li totiž takové tím jménem zvířati) hovějí si w nasyčování tělesných svých žádostí. Při tom však při všem bída taková vrchu nejvyššího dostupuje, že se syn Otce nejvyššenějšího, stvořený k účastenství andělských sborů a hodů nebeských, nemůže nasytiti pokrmem tak sprostým a osflivým, an totiž hlad tak náramný zuří w krajně této. Jest tu bažících po takovém zboží tak náramné množství, že jeden druhého přebíhá, přepláci, klame, zakročuje, až pak všem se nedostává a všickni lačni, hladovi zůstávají. Tak se děje, když dva o totéž stojí; ti zřídka se shodnou, nic jinak, než jako když často jmenovaná zvířata pod dubem o žaludy se sváří a tesají. Ten jest onen přebídný stav, jež prorok líci, rka: „Bloudili po poušti na místě bezvodném, a nenalezli cestu k městu, kdež by přebývali; lačněli a žiznili, a duše jejich zemdlela w nich.“ *) Taký jest to medle hlad? jaká žizeň? Rozháraná, planoucí žádostivost, jižto hříšníci po rozkoscích tohoto světa hoří a prahnou, kteráž čím více ji nasyčuješ, tím více lační, čím více hašíš, tím více plane, čím více příkládáš, w požár tím větší se vznímá. O plémě přebídné! Čím u vás taková žizeň povstává? Čím jiným, než že iste

*) Žalm 106, 4. 5.

opustili židlo vody živé, a že se napájíte z cisteren, kteréž nemohou udržeti vody? Tak pramen blaženosti rajské vám vysechl; proto tedy po pouští rozptýleni jste a snažte se žízeň svou uhasiti z nečistých struh a kalných bazin rozkošů sferedných a pomijitelných. Toť byl chytrý a zhubný úskok krutého Holofernesa, který obléháje Betulii město, nalezl židlo, napájející vodowod, jimž se městu vody dostávalo. Ten on přetna zůstavil obležených v největším parnu bez vody, tak že oni prahnouce žízní, neměli jinde vody, než daleko od hradeb městských, odkud pohradmu si vody zaopatřili, k owlazení rtů více, než k uhasení žízně. Což medle činíte vy křesťanští, posetili milovníci rozkošů světských? Přetnuosse si pramen vody živé, chodíte pohradmu napájeti se z pramenu vsfelikého stvoření, kdekoliv je naleznete, kteří jsou více jen k občerstvení a k owlazení rtů, ale nikoliv k ukojení, k uhasení žízně. „D bidná dci Sionská,“ volá tu prorok Hospodinův, „co máš s cestou egyptskou, abyš pila wodu kalnou?“ a d. *) Takáž pak woda může býti osflivější, než kalná woda smyslných rozkošů, odporná i čichu i chuti? Neboť který puch jest odpornější nad puch hříchu? Která chuť protivnější nad hrůzu zlého svědomí? Tyť jsou, jak dí křsť mudřec, dwa stáli průwodcowé smyslné rozkoše.

Stává se vsřad nežřídka, že žádost smyslná jsouc slepá, nemůže rozeznati, co možná a co

*) Jer. 2, 18.

nic; síla žádosti působí, že se jí zdá lehké býti, co jest přetěžké; pročez si člověk mnohdy žádá, čeho dosíci nelze. Neboť obvykle si žádá toho, po čem baží a honí se mnozí, tudíž povstávají mezi milovníky téže věci i sváry, kdežto jeden druhému překážívá, aby dosíci nemohl, čeho si přeje. Když pak žádost chce a dosáhnouti nemůže, baží a neobdrží, lačni a nepožívá, tuť přecašto marně se sápa, snaží, unavuje a přes to vssedco ničehož neprospívá; mnic se již býti na vrchu, horempatem dolů sřícena bývá, mnic již miti věc v rukou, náhle s prázdnem se octne. Tudiž pochází, že mnohý až na smrt se kormoutí, hyne a souží, wida se wždy dál a dále od cíle býti odloučenému.

Neboť kdž tyto dvě duchovní mocnosti moc totiž žádostivá a jitřivá v tom poměru k sobě stojí, že jedna druhé slouží a pomáhá, jisto jest, že kdž žádostivá nedochází, po čem baží, jitřivá i hned se zpouží želajíc, kwilíc, nařikajíc, we vsseliké i sebe wětšsi nebezpečí se spouštějíc, aby jen sestře své k dosažení toho, co by ona ráda měla, dopomohla. S toho pak přirozeně povstává ten tvnitřní nepokoj, pútka a bol, o němž právě mluvíme, a o němž se sv. Saťub prohlassuje, řka: „Odkud mezi wámi bojové a swárowé? Zдали ne odtud, že žádosti totiž wassich, kteréz bojují w údech wassich? — Žádáte a nemáte, nepřátelsky proti sobě stojíte a záwidíte a nemůžete dosáhnouti; wadíte se a bojujete, a wssať toho, oč usilujete, ne-

máte?" *) S v pravdě a právem to nazývá bojem, poněvadž přirozeně si odporují a bojují neustále proti sobě, duch proti tělu, žádosti jednoho proti žádostem druhého.

A tomu se přidružuje i jiné, mnohem větší zlo, a sice toto: Přihází se totiž často, že žádosti mnohých lidí se splní, a že toho, po čemž baží, dosáhnou, tať že by docela spokojeni býti a žiti mohli. S vyplněním však jednoho přání plodí a rodí se v nich srdci náhle a neustále jiné a jiné, dohánějic je k tomu, aby k. p. nových hodnosti, vyšších důstojenství, zvláštních vyznamenání a jiných a jiných věcí dosáhli, na nichž své domnělé štěstí zakládají. Nemyplní-li se tato nová jejich přání přes všecko jich snažení a práci, rmoutivají se a větší bolest pocítují, než kdyby ničehož z toho, co mají, nebyli dosáhli anebo všeho byli pozbyli. A tať žijí veškerý život svůj s ostnem v prsou, anebo at lépe dím, s bícem, který jim neustále kruté bolesti, krvavé rány zasazuje.

Tím se stává, že, ačkoliv hříšníci mnohdy zevnitř bohatstvím, hojností a štěstím oplývati se zdají, přec uvnitř plní nespokojenosti a nepokoje jsou, jakoby se jim všeho nedostávalo. Tento stav miní Sfaiaš, mluvě o moci krále asyrského takto: „Protož posle panovník Hospodin zástupů na tučné jeho vyžáblost a pod slávou jeho hořeti bude jako zapálený požár ohně,“ **) aby ukázal,

*) Sař. 4, 1. 2. **) Sř. 10, 16.

jak málo jest Bohu zapotřebi k vyvedení úmyslů svých, an totiž rychle plující loď skromnou skulinou v zářku uvrhne, vzhnosenou moc a sílu převelikou zničuje náhodou nepatrnou, uprostřed zdánlivé blaženosti náhlou maně bídu posílá. Tak též dosvědčuje i zbožný Sob, řka: že „obrové pod vodou vzdychají;“ *) dávaje tím na srozuměnou, že Bůh snadno v propast trápení a béd uvrhnutí může velké i malé, ačkoliv se jinač zdá, že tito více nehodám vezdejšíim podrobeni jsou nežli quino. — Šestě zřejměji nás o tom poučuje Salomoun, uváděje mezi protivensstvími života také toto, a to největší, řka: „Šestik i jiné zlé, kteréž jsem viděl pod sluncem a to častě mezi lidmi. Muž, kterému dal Bůh bohatství a statek i čest, tak že nemá nedostatek duše jeho v ničemž, čehož koliv si žádá; však nedopouští mu Bůh, aby jedl z toho, ale člověk cizí stráví to.“ **) Což jest to, že di: „nedopouští jemu Bůh, aby jedl z toho?“ Jest tu ten smysl, že Bůh mnohému člověku statek neuděluje, aby ho užil a z něho takovou radost a spokojenost srdce měl, jaká obvyčejně s nim spojena bývá; neboť dost malým protivensstvím způsobí Bůh, že zdánlivá blaženost takového v nadbytku žijícího člověka se zruší, aby z toho poznal, že jako pravou moudrost neuděluje mrtvé písmě, ale Bůh; tak též že i pravý mír a spokojenost srdce nedávají

*) Sob 26, 5. **) Kaj. 6, 1—2.

člověku poklady a statky tohoto světa, ale opět Bůh sám.

Wšak ale navratme se k předmětu svému! Když ti, kteří wšedko mají, co jen srdce ráci, kromě Boha, w trápení duše a w nespokojenosti neblahé žiji, jak bude těm, kteří to wšed postrádají? Těm jest každý nedostatek toho, čeho si žádají, jako trapný hlad a prahnoucí žizeň, jest jako trn hluboko w srdci jejich zarýthý. Saký mir, jaký poklid může míti duše wšelikými žádostmi pobouřena a zmitána? To dobře líci prorok, an dí: „Bezbožni jsou jako moře wrouci, kteréž se nemůže upokojiti.“*) Neboť které wlny mořské, které bouře jsou prudšší nad nárůžitosti a žádosti bezbožníkůw? Sako na moři se wztékají často wětrowé sobě wespoleť protitwní a tím bouři mnohem divějšší a zhoubnějšší působí; tak též býwají w srdci člověka mnohé nárůžitosti we sporu jedna proti druhé, a co každá pro sebe swého ukojení wlastně wzhledává, nastane pať wespolečný boj mezi duchem a tělem; co chce smyslnoť, tomu odporuje čest; čeho si žádá čest, to se protiwí lařotnoťi a t. d. Tak se potom mnohdy děje, že mnozi, žádající si wšeho, konečně ani newědi, čeho si wlastně žádati mají, sami sobě nerozumějíce, co mají wolití, co zawrhnouti. Jest takowý staw duše podoben zmatení jazyků u wěže babilonské; jest to rozbroj, proti kterémuž sw. pěwec Boha za pomoc wzhwá, řka: „Swrž je, Hospodine! zmať

*) 3ř. 57, 20.

jazyky jejich, neboť jsem viděl bezprávi a rozbroj v městě. *) Také bezprávi, jaký rozbroj tím míní, leč tento posud vypsaný vnitřní rozbroj lidí milujících tento svět a rozličnými chťici svými rozervaných, žádajících si brzo toho, co tělu lichotí, duchu pak odporuje, brzo toho, co smyslůst ukáží, ale zdravému rozumu a hlavně zákonu Božímu odpirá?

§. 3.

O vnitřním pokoji a poklidu, v němž žijí lidé ctnostní.

Tent jest stav lidí bezbožných. Vidé pak bohobojní, kteří byli veškeré žádosti své náležitě sporádali, své vášně statně ukrotili, své náruživosti si podmanili, nezakládají štěstí své v klamných a pomijitelných věcech tohoto světa, nýbrž jediné v Bohu, jakožto středu blaženosti své, a u věčných darů, jichž nikdo nebere, aniž trade: přemáhajíce pak lásku k sobě samým, a tělo své i veškeré hejno svých žádosti a vášni nenávisti nejkrutější a veškerou vůli i osud svůj v ruce Boha, otce nejlastavějšího, odemzdarosse, vnitřní svůj pokoj a poklid dufferní tak utvrdí a uperní, že nijádná strast jim ho nijak odejmouti nemůže. Tent jeden z hlavních darů, které Bůh ctnostným zaslubuje na mnohých místech sv. písma: „Pokoj mnohý mají ti, kteří milují zákon Tvůj a jsou bez úrazu“**) t. bezpečni; Ssaiáš pak di: „Kéž bys byl štetil příkázání mých; byl by jako řeka

*) Šalm 54, 10. **) Šalm 118, 163.

pokoj tvůj a spravedlnost tvá jako hlubiny mořské.“*)

Kterou nazývá prorok pokoj tento, poněvadž má v sobě moc, uhasiti plamen našich vášní, ochladiti vedro našich žádostí, omlaziti neúrodnou suchopárnost vůle, a občerstviti veškerý náš život duševní. To jest to, co míní Salomoun, řka: „Když se zlíbí Hospodinu cesta člověka, také nepřátele jeho obrátí ku pokoji.“**) Kterí jsou medle ti nepřátelé, ani válku pozdvihují proti člověku, nežli jeho vlastní vášně a nezřízené žádosti tělesné, ano tělo totiž vždy se protiví duchu? Ty tedy v miru a pokoji žij s člověkem, kterýž byl na základě milosti Boží uvykl skutkům dobrým, a žádného proti němu nepůsobí boje. Totéž Dawid praví řka: „Rozšířil jsi krokům mým (místo) pode mnou a nejsou země dleň slepěje mé.“***) Těmi slovy naznačuje prorok, jaký jest rozdíl mezi cestou, kterouž kráčeji lidé bohobojní, a kterouž bezbožní. Bezbožní i vsselikhmi myšlenkami jsouce roztržiti i bázní a strachem skormouceni, ubírají se úzkostlivě cestou tohoto života nic jiná, než jako cestovník, jenž kráčí cestou nerovnou a kamenitou, obávaje se při každém kroku, aby se neurazil a nepadl; ale bohobojní berou se cestou přímou a rovnou beze strachu a bázně, bez úrazu, bez poklesku. Tomu rozumějí bohobojní nejlépe ze zklussenosti, než by se jiná vyspati dalo; neboť čiji sami nejlépe,

*) Šai. 48, 18. **) Přisf. 10, 7. ***) Žalm 17, 37.

jať velmi jiné jest nyní srdce jejich, než bylo tehdaž, kdž se byli wlnobitím tohoto swěta zmi-
 tali. Tehdaž se totiž při každé sebe menšsi ne-
 snázi ležali, báli, tělem i duchem se chvěli; ale
 kdž pať byli z wodopusty tohoto swěta wywázli,
 srdce své k milování wěčných věci obrátili, své
 blaho a doufání w Bohu složili, tuť se wšsemi
 případnostmi berou srdcem tať pokojným a ti-
 chým, tať do vůle Boží oddaným, že sami se
 taťowé změně obditují. Š zdá se jim poněkud,
 jaťo by nebyli již těmi, jimiž býwali druhdy;
 jaťoby jiného srdce se jim bylo dostalo. A sku-
 tečně, ať prawdu dime, jednať jsou, jednať i ne-
 jsou titíž, jimiž prwé býwali; neboť čím jsou
 dle přirozenosti, tím nejsou dle milosti, tať totiž
 působila w nich toto zjináčení, ačkoliw niťdo o
 ni skutečné jistoty míti nemůže. Toť slibuje Ho-
 spodin ústy Šsaiáše proroka, řka: „Kdž pů-
 jdeš přes wody, s tebou budu a řeky
 nepřikryjí tě; kdž choditi budeš ohněm,
 nespálíš se, a plamen nechytí se tebe.“*)
 Šaťež medle miní vody, leč proudici se toky
 strasti wzejšších a powodeň bēd nescišlných ži-
 wota tohoto, denně nás zaplawujících? jaťž má
 na myšli oheň, leč žár tělesné nassi smyslnošti,
 kteráž jest jaťo ona horouci pec babylonská,
 kterouž roztápějí služebnici Nabuchodonozorowi, t.
 dáblowé, až z ní plameny daleko sšlehají a wšse
 wůkol hubí? Kdo tedy uprostřed oně zátopy
 a tohoto plamenného žáru bezpečně kráčíš, ni-

*) Šsai. 43, 2.

žádné necitě zhoubné palčivosti, znamenej z toho mocnou přítomnost Ducha svatého a jistou přítomnost milosti Boží.

Tent jež onen poklid, o němž sv. apoštol di, že „přewyšuje wšeliký smysl,“*) jsa darem tak wznešeným, nebeským a nadpřirozeným, že rozum lidský sám w sobě ani pochopiti nemůže, jak srdce tělesné uprostřed takových bouří a strasti wzdejšich tak tiché, tak pokojné býti může. Kdo wšak to pocítil, pozná prawdu toho a welebíti bude dárce daru tak zázračného slowy prorokowými, řka: „Pojďte a wizte skutky Hospodinowy, jaké diwy učinil na zemi: odjímaje wálky až do končin země. Lučiště setřel a zbraň polámal a štítů spálil ohněm. Upokojte se a wizte, žeť já jsem Bůh; wywýšen budu mezi národy a wywýšen budu na zemi.**)

Když to tak jest, což medle může býti dražšího, což sladšího, což žádoucnějšího nad tento bezpečný mir, nad tento wznešený, blažený pokoj wnitřní? Čážeš-li pak se dále, sleduje po pramenech, z nichž nebeský tento dar se průstí, uvedu tě k weškerým posud wyčteným a wylíčeným přednostem ctnosti. Neboť jakože neprawosti tak perwně wespoleť souwísejí, že téměř jeden působí řetěz: tak jsou i weškeré ctnosti wespoleť spojeny a to postupně, tak že každá wyšší jednať swrchu hojnějšího owoce wydává, jednať z dola z čtenějších kořenů se kličí a

*) Řilip 4, 7. **) Šalm 45, 9—11.

vzrůstá. Blažený tento pokoj, jsa jeden z jednáctera druhů ovoce Ducha svatého, plodí se téměř z jiných druhů téhož ovoce vůbec, zvláště pak pochází z ctnosti, jejímž nerozlučitelným průvodcím jest. Jakož ctnosti přirozeně přísluší zevnitřní vážnost a úcta, tak jí též co odměna náleží vnitřní mir a pokoj. Vnitřní boj a válka pochází z pychy a sporu vášni nassich; když pak tyto ctnostmi pokořeny a podmaněny jsou, pak jest odstraněna vsseliká příčina k rozbroji a duševní mir zavítá a uhostí se w srdci bohabojném. Tenť jest částkou blaženosti království nebeského w nás, o němž sv. apostol dí: „Království zajisté Boží není pokrm a nápoj, ale spravedlnost a pokoj a radost w Duchu svatém.“*) Tuto se rozumí slowem „spravedlnosti“ dle hebrejského mluveni způsobu „ctnost“ vůbec, a „bohabojnost“ zvláště, o níž nám tuto jde a w kteréžto s dvojím tutěž jmenovaným darem: pokojem totiž a radostí w Duchu svatém, počíná se ona blaženost zde na zemi, jižto spravedliví dojdou a požívati budou věčně w království nebeském. Že tenť jest výsledek pravé ctnosti, zřejmo jest ze slow proroka Isaiáše, an dí: A bude účinek spravedlnosti pokoj a užitek spravedlnosti odpočinuti a bezpečnost na věky, a seděti bude lid můj w utěšeném pokoji a w stáncích bezpečných a w odpočívání hojném.“**) Tuto se mini „odpo-

*) Řim. 14, 17. **) Isai. 32, 17—18.

činutím“ právě onen vnitřní pokoj srdce, jenž záleží v utišení vsselikhých vášní, které svými nezřízenými požadavky dussi znepokojují a pobuřují.

Tento pokoj povstává za druhé z podmanění náruživosti nassich a z úplného vyproštění se z nadvlády jejich. Neboť jako kdýž město nějaké dobyto jest a obyvatele jeho přemoženi, nastane v něm úplný pokoj, tak že každý v svém přibytku sedí bez strachu a bázně, nijádného se nenaděje nepřátelství: tak též na přemožení vášní nassich, kteréž byly dussi nassi pobuřovaly, následuje ihned tichost vnitřní a pokoj záračný, v němž pak ona dli a žije svobodna a prostá vssech bojů a sporů znepokojujících a bouřlivých; místo poroby, v níž byla prvé sama upoutána, promozuje nyní vládu nad těmi, kteréž ji byly prvé potlačovaly.

Pokoj ten vyplývá za třetí z vznesené útěchy duchovní, kterouž vsseliké žádosti nasse v pořádek býwají uvedeny, a tak ukojeny, že se tisse spokojují s částkou na ně připadající dle jich podzřizenosti pod vsslechetnější stránku ducha nasseho. Neboť částka ona žádostivá ukojuje se, kdýž cítí, že sestra její, částka totiž vznesenější, jest spokojena. A tak vsskerý člověk přichází v blažený souměr vsskeré své bytosti, a okoussi blaženost svrchovaného dobra — pokoje nebesského.

Pokoj ten pochází za čtvrté z utěšené spřádánosti dobrého svědomí, jenž nesmírného míru a poklidu dodává dussim spravedlivých, ačkoliv

nikdy docela bezpečný je nečinic, nýbrž ostnem svaté bázně k stálosti v dobrém je porozbuzujíc.

Konečně za páté přýsti se pokoj ten z naděje, kterouž spravedliví v Hospodina důvěří; neboť naděje jest ta mocná kotva, kteráž je u volnbití strašti a béd vezdejších drží, že nebhvají zaneseni bouří jejích, nýbrž že pervnou myslí hledí k Bohu, svému otci, svému ochranci, svému strážci, svému jistému útočištnému přístavu, v jehožto kraji pak odpočinou pod utěšeným stínem stánků jeho nebeských. Ten staro líčí sv. převlec, řka: „Proto v pokoji spáti a odpočívati budu; neboť ty, Hospodine! obzvláštně v naději postavil jsi mne.“*)

A tak kdožkoliv toho sv. pokoje dosáhnou, nemají dále nijádné přičiny, proč by se báli, nebo čeho by želeli, spolehajíce se na tak mocného, na tak laškavého pomocníka.

Článek jedenmécitný.

Devátá zvláštní přednost ctnosti záleží v tom, že Bůh vyslýchá modlitby spravedlivých, prosby pak bezbožných že zavrhuje.

Videm bohabojným se mimo to, co posud řečeno, té ještě dostává zvláštní přednosti, že Bůh modlitby jejích vyslýchá, což jim nemalého utěšení a posily ve vssých strastech a nejnázech jejích dodává. Abychom tomu lépe porozuměli, vezme, že byla dvojí potopa: jedna

*) Šalm 4, 9—10.

tělesná a jedna duchovní; jedna pať i druhá pro touž powstaly příčinu, totiž pro hřích. Potopa tělesná za věku Noemova neponechala mimo ty, kdož byli w korábu Noemovu, ničehož na živě; neboť vody pokrly wšedko, co bylo na zemi se wšemi živočichy, se wšim stromowím, se wšim zbožím lidským. Jiná wšak potopa byla před touto, a ta byla mnohem wětšší; nebo neusskodila toliko lidem tehdejší doby, nýbrž wšedněm i budoucím wěkům zhoubné zlé působila, zhoubné nejen tělům, ale i dušim wšedch, oloupila je totiž o wšedch dary milosti Boží, jimiž byl swět od swého Stworitele obdařen. A w takowém bídném stawu trwá, jať widíme, wšeliké stwoření lidské; přicházejic na tento swět, zba-weno jest wšelikého dobra i na těle, i na duši.

Z této první powodně vyplývaji wšeliké nescíslné bídy a strasti, jimiž život lidský zaplaven jest, tať že nejučenější mudrcowé celé knihy o nich sepsali. Ti též widouce jednať důstojnost člowěka nade wšedka zvířata wznesseného, jednať že tentžž podroben jest wšelikým a nescíslným strastem a bédám, nemohli si takowou nehodu wystwětliti, nic newědouce o půwodu jejim, — o hřichu. Neboť znamenali, že člowěk sám mezi wšemi živočichy tať welmi podléhá roz-kossem a smyslným žádostem; že sám zmitán býwá lakomstwim, ctizádosti, a nejmocnější touhou žiwu býti; že sám wědomí má o swurti a úzkost, co po tomto životě z něho bude. Meniť žádného živočicha, jenž by byl přirozenosti křehci, žádostiwosti nenasytnější, w bázni possetilejší,

to hněvu krutější. Znamenáme též, jak druzí živočichové většší část života svého dli bez nemoci, bez léků, ana jim příroda vssecky potřeby poskytlá vssem bez jich přičinění. Z druhé pať strany znamenáme, jak člověk biden jest, podléhaje tisícerym nemocem, nehodám, potřebám, bolestem ducha i těla, a to nejen sám na sobě citi, ale i spolu se vssemi přáteli swými snássi. Co minulo, toho želi; co přítomno jest, to jej tísní; co budoucně přijíti má, to jej leká; mnohdy po celý život pracně se namáhá, aby — o chlebu a o wodě nužně život si zachoval. Nelze tať krátce strasti života lidského wypsati, o němž Sob dí: „Bojowání jest život člověka na zemi a jako dnové nádeníkowi dnové jeho.“*)

Toť mnohého z pohanských mudrců k tomu pohnulo, že řekl, že newi, byla-li příroda matkou nassi, či-li spisse macechou, tolikerym náš podrobivši neřestem. Siný opět se prohlásil, že prý by nejlepssi bylo člověku ani se nenaroditi, nebo co nejdříve po narození umříti; aniž nepravdu má onen, an dí: že by mnohý si života ani nežádal, kdyby ho prvé byl zkusil.

Když tedy život náš hřichem, záplawou onou duchowni, tať bídným se stal, že o hlawni své dobro přissel, své neisslechetněssi okrašy pozbyl, jakéž medle lékařství proti tomu propůjčil, Ten, jenž člověka tať přisně potrestal? Kdyby

*) Sob. 7, 1.

mrzáť nějáťý po moři pluje, bouři wšsedo své zboží pozbyl a nahým, jak se říká, životem wywázl, powěz mi, prosím, co si počne, co učiní neshastník ten? S řekneš, že mu něčehož nezbywá, než aby šsel žebrem, nemoha se práci žiwiti, anzi si čeho jinať žískati. Tak též řdyž člowěk w duchowní potopě hřichu, co měl dobrého, pozbyl a sotwa s pouhým životem wywázl, což má učiniti jiného, leč powznesti co nužný bidník a žebráť hlasu svého k dárci wšseho dobrého, k Bohu? Učí tomu král Sosafat, řka: „Hospodine, jezto newíme, co bychom činiti měli, nezbywá nám, leč abychom oči své obrátili k Tobě.“*) K tomu se přiznává i král Ezechias, an dí: „Od rána až do večera dokonáš mne. — Jako mládě wlasskowiči, tať wolal jsem a řkal jako holubice; zemdlely jsou oči mé patřice wzghůru;“**) jako by řekl: „Šle, tať biden jsem, tať welmi od milosti a moudrosti Twé žawisim, že ani jeden den životem swým jist nejsem. Pročez wynasnažim se, abych wždy k tobě upěl jako holubice, a wolal k tobě o pomoc jako mládě wlasskowiči dowolává se matky své.“ Tak mluwil onen zbožný muž, ač byl králem welemožným. Byl mnohem mocnějši jestě praotec jeho Dawid, a nicméně též on k Témuž bral své útočiště týmž duchem a úmyslem, řka: „Hlasem swým k Hospodinu wolám, hlasem swým k Hospodinu pokorně se

*) II. Paral. 20, 12. **) Šfai. 38, 12. 14.

modlím; wyléwám před obličejem Jeho modlitbu svou a soužení své před Ním oznamuji;“*) t. j. kamkoliv oči obrátím, kamkoli pohlednu, nikdež nespatriuji nižádné pomoci, wssude mi dvěře uzavřeny jsou. Pročež nenalezaje nižádné pomoci u lidí k Bohu se obracím a od Něho žádám pomoci s nebes modlitbou, již mi Bůh co jedinou podporu w strastech mých zanechal.

Čážeš-li pať se mne, zdali pomoc tato jistá a wsseobecná jest we wssch potřebách života našeho, tehdy na to odpověď měj, (neboť to jediné od Božské wůle záwisi), z úst poslu Jeho, sw. prorokůw a apostolůw. Z těchto di jeden: „Není jiného národa tak welkého, kterýž by měl bohy sobě blízké, jako Bůh náš přítomen jest prosbám našim.“**) Ta slowa jsou slowa Boha samého, jež On k nám ústy služebníka svého mluwi, a jsou s to, aby nám tím wětšsi důwěry dodala, tím wice nás utwrdila, než wesskerá swědectwi swětská, t. j. když se modlíme, nejsme nikdy sami, nemluwíme k stěnám a nebo do wětru, nýbrž Bůh jest nám přítomen, slyssi nás a smiluje se nad potřebou naši, spasitelnost totiž jest nám, zač prosíme. Což může nás wice potěšiti, což wice posilniti? Nad to pať slyssme jessťe, co sám Kristus Pán w sw. ewangeliu prawi: „Proste a obdržíte; hledejte a naleznete; tlučte a bude wám odewřino.“†) Kdož by si medle žádal lepšsio

*) Žalm 141, 1—2. **) V. Mojš. 4, 7. †) Mat. 7, 7.

pojistění? Kdož by o tom slově pochyboval? Kdož by tím slibem se nedal k modlitbě povzbuditi v každé potřebě své? Komuž by tento více než královský, — poněvadž Božský úpis nedostačoval? Tak jest tedy jedna z nejznamenítejších předností, již se bohabojným v tomto životě dostává, že totiž vědí, že Bůh svědkem jest modlitbám jejich a že vyslyší prosby jejich. Tak di královský pěvec David: „Děi Hospodinovy k spravedlivým obráceny jsou a uslyší jeho k prosbám jejich.“*) Totéž slibuje Bůh ústy Isaiáše proroka, řka: „Tedy vzchvati budeš, a Hospodin vyslyší tě; volati budeš, a řekne: Uj, tu jsem!“ **) Toto zaslíbení pojistkuje Kristus Pán, řka: „Zůstanete-li ve mně a slova má zůstanou-li v vás, cožkoli budete chtít, budete prositi a stane se vám.“***) Poněvadž pak zaslíbení toto tak veliké bylo, že se zdálo všedku věru přemýšlovati, potvrdil je Pán ještě jednou zřejměji, osvědčuje: „Zajisté, zajisté pravím vám: budete-li zač prositi Otce ve jménu mém, dáť vám.“†) Jaká to milost! jaká to dobrota! jaká to láska! „Cokoli chcete, jen prosťte a bude vám dáno.“ Kdož mohl tak slibiti, kromě Boha samého? O slovo, hodno takového dárce! Tím poněkud stanoví Bůh člověka panovníkem veškerého světa a dává mu téměř klíče k pokladům svým. Všeliké jiné dary a milosti Boží mají své meze,

*) Žalm 33, 16. **) Isai. 58, 9. ***) Jan 15, 7.

†) Jan 16, 23.

tať že se nám jich toliko po částkách dostává; ale tento dar neskonalého Pána sám povahu neskonalosti v sebe pojímá, tať že nijádnými mezemi se nekonečí; neboť prostě zní: „Cokoliv chcete, obdržíte,“ jen když jest to k spasení našemu. Tať by si medle lidé tohoto zaslíbení spravedlivě vážili, kdyby ho jen náležitě znali! Tať by toho použil mnohý, kdyby od krále nějakého dostal povolání, žádati si, čeho by koliv chtěl! Tať tedy dle toho příkladu máme i my používatí této nám od svrchovaného krále nebeského dané přednosti! Že pak zaslíbení své skutečně splní, toho příklad máme v životech svatých. Gle jať mnoho dosáhli oni na Bohu modlitbami svými! Jaké učinil divy a zázraky Mojžíš v Egyptě a po celé tažení na poušti! Co působili Eliáš a Eliseus modlitbou svou! Co dokázali pomoci modlitby sv. apoštolé! A svatí! — Oni touž zbrání zápasili proti ďáblu a přemohli ho; touž svítěžili nad světem, přirozenost překonali, požáry plamenné uhasil, hněv Boží ukojili, — slovem, modlitbou od Boha dosáhli, co chtěli.

Wypravuje se v životě sv. Dominika, že tento sv. otec se jednou světil jistému příteli svému, že vždyť osvědco od Boha obdržel, začkoliv se byl modlil. S požádal přítel ten sv. otce, aby prošil Boha za obrácení Reginalda, znamenitého téhož věku učence, a tať jej získal rádu svému. Sv. otec touž noci jal se za to modliti k Bohu, a sotva se druhého dne v chrámu Páně služby Boží počínaly, přikvapil Regi-

nal do chrámu a vrhna se sw. Dominiku k nohám, prosil, aby ho do řehole kazatelské přijmouti ráčil. I stal se pak slavnou hvězdou téhož sw. řádu.

Ta jest tedy odměna spravedlivých, zaslíbená jim od Boha. Je oni jsou věrné a ochotné poslušni slova Božího, za to i Bůh jim rovným odplácí, jsa takměř sám též poslušen slova jejich. V ten smysl di Salomoun: „Muž poslušný mluvití bude vítězství;“*) neboť s spravedlností Boží se srovnává, aby Bůh činil vůli člověka, kdž člověk činí vůli Boží.

Posud jsme mluvili o modlitbě spravedlivých. Ale jinak jest s modlitbou bezbožníků; neboť o té di Hospodin: „I kdž rozprostíráte ruce své, odvracím oči své od vás; a kdž množiti budete modlitbu, neslyším.“**) — A ústy Jeremiáše proroka hrozí jim Bůh: „A w čas soužení řeknou: Wstaň a wyswobod nás!“ — Odpovídá jim pak: „Kdež jsou bohové tvoji, kterých jsi nadělal sobě? Necht wstanou a wyswobodí tě w čas soužení twého.“†) A w knize Jobové doswědčuje se: „Neboť jaká jest naděje pokrytcova, jestliže laťomě wydře a newyswobodí Bůh dusse jeho? Zдалиž wolání jeho wyslyší Bůh, kdž přijde na něho ouzkoř?“ ††) To potvrzuje i sw. Jan, pravě w swém listu: „Nej-

*) Přísl. 21, 28. **) 3sai. 1, 15. †) Jer. 2, 27—28.

††) Job. 27, 8—9.

milejší, jestliže srdce naše nebude nás trestati, máme doufání k Bohu, a začkoli budeme prositi, vezmeme od Něho; nebo příkázání Jeho ostříháme a ty věci, které jsou libezné před Ním, činíme.“*) Podobně i svatý pěvec královský se wyjadřuje: „Bycht byl patřil k nepravosti w srdci svém, nebyl by mne wyslyšel Hospodin; ale slyšels Bůh a pozoroval hlasu prosby mé,“**) poněwadž jsem totiž něchož nepravého ani nepomyslil.

A tak bychom podobných svědectví na tisíce ze sw. píjma uvésti mohli, z nichžto zřejmě widno jest, jaký rozdíl jest mezi modlitbou dobrých a zlých, a jak jedni předci nad druhými; onino totiž wyslyšání býwají jakožto mili synové, tito wšak oslyšání a zawrženi jakožto nepřátelé Boží. Neboť když nespojují s modlitbami swými spolu dobré skutky, ani mocnou nábožnost, ani lásku k bližnímu, ani pokoru, pak není ditwu, že se jim nedostává žádného wyslyšeni: „Neboť prosba wšeliká býwá bez účinku,“ di sw. Cyprian, „pochází-li z srdce planého, neúrodného totiž na skutky dobré.“ — Sakkoliw to wšak wúbec prawda jest, stává se nicméně, že Bůh mnohdy dle swého swrchovaného milosrdenství i hříšníkům modlitby wyslyší. Neboť ačkoliw hříšníci toho pro své zásluhy nebýwají hodni, dostává se jim předc někdy té milosti pro milosrdenství Boží; neboť „zásluha,“

*) I. Jan, 3, 21—22. **) Žalm 65, 18—19.

di sv. Tomáš, „zakládá se sice na skutcích lásky, ana jest původ a kořen vši zásluby; ale „wyslyšeni“ závisí od milosrdenství Božího, kteráž tať nesmírně jest, že mnohdy i hříšnější bez záslub, ba proti zásluhám wyslyšii.“

Článek dwamecítý.

Desátá zvláštní přednost ctnosti jest přiznání a pomoc Boží, již se lidem bohobojným w útrátech dožívá, kdežto bezbožníci netrpěliwosti zánitání a trýznění bývají.

Dostává se pak ctnosti i té nemalé přednosti, že lidé, kteříž se jí byli věnovali, posily a podpory dosahují, aby s radostí snášeli strasti všeliké, jichž tento život nikdy prázděn nebývá. Neboť wíme všickni, že není žádného moře tať nebezpečného, nestálého a bouřliwého, jako jest tento život náš; nenalezáť se w něm nižádného tať bezpečného štěstí, které by nebylo tisícerým nehodám každého okamžení podrobno. Podivnu hodná zajiště wěc jest pozorowati, jak rozličně lidé bohobojní a jak bezbožní všeliké změny tohoto swěta snášejí. Bohobojní totiž jsou přesvědčeni, že cokoliw jich potká, od Boha co laskawého Otce pochází, a byť by to sebe trpčí bylo, přijímají to jako spasitelný lék, připravený a podaný jim k užívání od swrchowaného, wlemoudrého lékaře; přesvědčeni jsou též, že všeliká stráž, kteráž je potkává, jest jako ostrý pilník, an čím ostřejší jest, tím wíce je ode všeho rezu hříchu a neprawosti oswobozuje a očisťuje; přesvědčeni jsou konečně, že všeliké

nešťěstí je pokornějšími, wroucnějšími, bedlivějšími činí. Pročež podrobují se bohobojní w čas potkávajících je strasti pod mocnou rukou Páně a tať si tichou rosou slzi svých oslazují kalich utrpení svého, či vlastně Bůh sám to činí, jenž „napáji nás slzami w míře;“*) w míře di, neboť není žádného lékaře, jenž by moudřeji, laskawěji, opatrněji odměřowal nemocnému svému dle powahy a síly jeho trpký léf, jako nebeský léčitel náš odměřuje lékařstwí strasti spravedlivým podle powahy a síly jednoho každého z nich, „a bychom je mohli snésti.“**)

A když někdy se zmáhají nesnáze, tuť přibude i pomoci, aby člověk nezoufal, ale s wětší strasti i wětší zásluhy nabyl. Tim se stává, že bohobojní strastem se nejen newyhýbají, nýbrž si jich i žádají; že nejen s trpělivostí, nýbrž i s radostí snásejí, nehledíce na nesnáze, ale na odměnu, newážíce si obtížnosti boje, ale hledíce k wěncům wítězoslawným, nedbajíce trpkosti léků, ale očekávajíce úplného uzdravení, jehož se jim jistě dostane; podrobujíce se sebe citlivějším bolestem kárajícím, celují, libají laskawé ruce káratelowy, an sám di, „že tresce ty, kteréz miluje.“***) W tom je podporuje pomoc milosti Boží, kteráž nikdy neopouští bohobojných w zármutcích jejich.

Neboť když jest Bůh tať prawý a laskawý přítel svých wěrných, nikdy jim není tať blízko přítomen, jako w rozličných strastech jejich, jak-

*) Šalm 79, 6. **) I. Kor. 10, 13. ***) Bjev. 3, 19.

koliv se to proti myšli býti zdá. Nahlédneme-li jen w sw. písmu, skoro na každé stránce potvrzení toho nalezneme. Zdalíž se tam nezmůve Bůh „spomocníkem w zármutcích?“ *) Zdalíž pak sám nás nepowzbuzuje, řka: „Wzhyvej mne w den soužení a já wytrhnu tebe a ty oslawowati budeš mne?“ **) Zdalíž to nepotvrzuje swatý pěvec královský, an di: „Když jsem ho wzhywal, wyslyšel mne Bůh spravedlnosti mé, w soužení působilš mi prostranstwí, t. j. oswobození; ***) a jinde prawi: „Očekáwal jsem toho, kteráž mne zachowal od malomyšlnosti ducha a bouře.“ †) Touto bouří miní tu, kteráž zármutkem wsselikým zmitá srdci slabými a úzkostlivými a tím wětšší býwá, čím slabším se srdce některé býti okáže. To se na mnohých místech téhož sw. písmu dosvědčuje, a fice proto, abychom jednaš prawdu toho zřejměji poznali, jednaš abychom w úzkostlivosti své potvrzení byli. Tak di sw. prorok a pěvec královský: „Spaseni spravedlivých od Hospodina; Onť obrátce jejich w čas soužení. A spomaháť jim Hospodin a wyswobozuje je a wytrhne je od hříšníkům a zachowá je, poněwadž doufali w Něho.“ ††) A jinde obširněji totěž líčí, řka: „Sak weliké jest množstwí sladkosti Twé, Hospodine, kterouž jsi schowal bojícím se Tebe, a způsobil těm, kteříž doufaji w Tebe, před obličejem synů

*) Šalm 45, 2. **) Šalm 49, 15. ***) Šalm 4, 2.

†) Šalm 54, 9. ††) Šalm 36, 39—40.

lidských. Ty je skrýváš w schránce twáři své před zbouřením lidu; ochraňuješ w stanu svém před swárliwými jazyky. Požehnání Hospodin! nebo profázal ke mně divné milosrdenství své w městě obraženém. Já pak řekl jsem u wytržení myšli své: „Zawržen jsem od obličejů očí Tvých.“ Protož wyslyšel jsi hlas modlitby mé, když jsem wolal k Tobě.“ *)

Gle, jak zřejmě se tím líčí milostiwá pomoc, již se spravedliwým od Boha w nejwětších strastech jejich dostává. Pozoruj pak tuto zvlášť co prawi: „Ty je skrýváš w schránce twáři své.“ Co to medle znamená? Jako když král nějaký chtě člověka, jenž u něho důwěrně utociště hledal, ode všeho jemu hrozícího nebezpečí ochrániti, sám jej do svého paláce přijímá a u sebe přechowává, aby nejen hrady králowského hradu, ale i samy oči králowy co nejjištěji střehly ho před stihajícími nepřáteli: tak též i storchovaný král nebes i země pod wlastní swou ochranu pojímá wěrné služebníky své a sám je střezí a brání před dotírajícími na ně nepřáteli okem wssemocné prozřetelnosti své. Pro to i patřime a čteme, že swatí často w mnohých a hrozných pohřžení jsouce strastech a pokušeních statně stáli a wytrwali myšli nezwratnou a tichou, twáři jasnou a weselou, wůli čerstwou a ochotnou. Bylíť totiž jisti, že jim po boku přítomen storchovaný ochránce a spomocník, jenž jich

*) Šalm 30, 20—23.

nikdy neopustí, aniž věčně jim zahynouti dá, a tím mocněji je podporuje a silí, čím více strasti a bolesti jich se zmáhají. To pocítili oni tři svatí mládenci, jež byl Nabuchodonozor král do pece ohnivě uvrci lázal. U prostřed plamene sšlehajícího „Anděl Páně sstoupil do pece a vyrazil plamen ohně z peci a učinil prostředek peci jako wanoucí witr rosní a nedotekl se jich na prosto oheň, ani jich zarmoutil, aniž co obtížného na ně uvedl. Sustrnul král a řekl: Zdalíž jsme těch tři mužů neuvrhlí w prostřed ohně swázaných? — Uj! já widim čtyry muže rozswázané chodící u prostřed ohně.“ Kdož jest ten čtvrtý, krásný jako syn Boží?*) Neméně dotvrzuje a okazuje to příklad Josefa, prodaného od bratří kupcům madianským a odvedeného do Egypta.**) O tom se di w knize Moudrosti, že táž věčná Moudrost (jížto rozuměj Boha samého) „neopustila, ale od hříšníkú wyswobodila jej a sstoupila s nim do jámy (žaláře) a w okowech ho neostawila, až mu přinesla berlu králowství a moc nad těmi, kteříž ho potlačowali a ukázala, že lháři jsou ti, kteříž ho hžzdili a dala mu sláwu věčnou.“ †)

Tyto příklady zřejmě dotvrzují to, co Bůh spravedlivému slibuje w žalmích, řka: „S nim budu w soužení, wytrhnu jej a oslawim

*) Daniel 3. 49. 50. 91. 92. **) I. Mojš. 41.

†) Mondr. 10, 13—14.

jej.“ *) Ó blažené soužení, které takového zaslubuješ mi! Soudruha! S zvolíme tedy se sv. Bernardem: „Dejž mi, ó Bože! soužení, abys stále se mnou byl.“ **)

S tím se pak spojuje pomoc a podpora všech ctností, kteréž v dobu soužení dussi zarmoucenou provázejí a posilují. — Zvláště pak nejprvé dostává se ku pomoci víra, přináštějíc s sebou jasné poznání budoucího života, jeho blaženosti a jeho trestů, s kterýmiž porovnáš-li strasti života vezdejšího, wesmíš se ti malichernými, nepatrnými býti okáží. S wírou pak zawitá i naděje, dodávajíc člověku trpělivosti a představujíc mu hojnou odměnu za každé utrpení. K těmto oběma ctnostem se pak přidružuje láska k Bohu, jejížto ohněm rozživená srdce lidí spravedlivých žádají si co nejsnažněji pro Boha wszeliké nesnáze, strasti a bolesti snášeti. Za těmito třemi ctnostmi přitwapi ochotně poslušnost a oddanost do wůle Boží, hotový source všeho se pro Boha odwážiti, všecko z Jeho nejsvětější ruky bez odporu, bez odmílowání přijmouti. K těm se připojí trpělivost, posilujíc slabých, aby mohli nésti, co se jim ukládá. Přitwoci pak i pokora, kteráž srdce spravedlivé ohýbá a ponizuje co útlý štípek, na nějž mocný bouřlivý wichr doléhá, aby se „ponížil pod mocnou rukou Boží,“ †) uwdic mu stále na mysl, že mnohem méně trpí, nežli čehoby za hříchy své zasluboval. Ty všechny podporuje a

*) Šalm 90, 15. **) S. Bern. serm. 17, in Ps. 90.

†) I. Petr. 5, 6.

téměř oživuje zbožné pomnění a rozjímání práci, umučení a bolesti **Krista Pána ukřižovaného** a všech svatých, s jichž utrpením porovnáváme-li své vlastní, poznáme, že toto jest jako nic.

Takovým tedy způsobem pomáhají ctnosti spravedlivým, v strastech a zármutku postaveným, všeměš i každá zvláště dle své povahy, nejen výkony, ale téměř i slovy svými. Tak víra zdá se mluvíti, „že utrpení tohoto času nejsou rovná budoucí slávě, kteráž se zjeví v nás;“ *) láska napomíná, že spravedlivé jest, abychom všedě trpělivě snášeli z lásky k Tomu, jenž nás tak útle miloval a miluje; wděčnost domlouvá nám slovy sv. trpitele Doba: „Děstliže dobré věci brali jsme z ruky Boží, zlých pak proč bychom nepřijímali?“ **) kajicnost dokazuje, že spravedlivé jest, aby člověk odporné věci trpěl proti vůli své, an byl tolikrát zlé páchal proti vůli Boží; wděčnost trvá, že slusí se, aby wděn a wděčen byl, jenž za živa svého tolik darů a tolik milosti byl obdržel; trpělivost učí, že strasti a zármutek jsou látkou trpělivosti, nebo jak di sv. apóstol, že „soužení trpělivost působí, trpělivost pak zkoušení, zkoušení pak naději, naděje pak že nezahanbuje;“ †) poslušnost hlásá, že není většší a Bohu libeznější oběti, nad podrobení vůle své vůli Boží ve všem zármutku a sou-

*) Řim. 8, 18. **) Sob. 2, 10. †) Řim. 5, 3—5.

žení. Nade vssecky pať žiwá naděje zvláštnim a podivným způsobem podporuje a posilňuje srdce člověka w době strasti a soužení potkávajících ho. K tomu poukazuje sw. apoštol, an fotwa že řekl: „w naději se radujice, i hned napominá: w soužení trpěliwi jsouce;“ *) uče tím, že jedno s druhým souwisi, z radostné naděje že vyplývá statnost w utrpení. Proto i naději velmi vhodně k kotvě přirovnává; neboť jako kotwa spustěna do moře w zemi utkwí a tím lodi udrží, tak že i wlnám i wětrům vzdorowati může; tak žiwá naděje utkwíc téměř w slibech nebeských pevně drží srdce spravedlivého, tak že se nic nestraňuje wlnobiti a bouři swěta tohoto. Tim smyslem řekl mnohý sw. mučeník u prostřed krutých bolesti: „Blazenost, kteréž očekávám, tak jest nesmírná, že wesskeré tresty, wesskeré muky za rozkoš si považují.“

Dle tedy, milý křesťane! jak wesskeré ctnosti téměř o záwod se snaží posíluiti srdce spravedlivého, kdž nějakým soužením nawssitiwen jest. A byt by i někdy w náwalu utrpení nějakého anebo zármutku na okamžení myslí pozbýwal, brzo se opět spamatuje a horliwosti tím wětší k Bohu se obrátí a řekne sám k sobě: „Těstliže za doby zklussení od Boha na tebe jeslaného odpadneš, kdež jest medle žiwá wira twá, kterou w Něho máš? kdež láska? kdež statnost? kdež possluffnost? kdež trpěliwost? kdež důwěra? kdež

*) Řim. 12, 12.

pevná naděje? Tento-li má býti konec tvých prací a tvého snažení? tent' výsledek tvých předsevzetí? toť ovoce tvých přání, tužeb, proseb, modliteb? Pomni, že křesťanem býti nezáleží v tom, když se poštvíš, modlíš, mšši sv. slyšíš, ale že se žádá, abys věrným nalezen byl od Boha v čas všelidké strasti, všelidkého soužení a zkoušení jako Sob, Abraham a j.

Tak tedy spravedlivý dílem svým vlastním přičiněním, svým zbožným rozjímáním a modlitbami, dílem pomocí podporující jej neustále milosti Boží dosáhne toho konečně, že brimě soužení na něho vložených nejen trpělivě snáší, nýbrž i s wděčností a radostí. Toho příklad máme na starším Tobiášovi, o němž čteme, že po mnohých utrpeních, jimiž ho Bůh zkouseti ráčil, u vysokém stáří i o zrak přišel, aby lidem po všedky časy wzorem byl trpělivosti, ano v strastech svých se ani nermoutil, ani wihy v Boha nepozbyl, ani poslušnosti své dřevnější se ne vzdal. Pročež dosvědčuje o něm písmo swaté: „Ale toto pokoušení proto naň dopustil Bůh, aby potomkům dán byl příklad trpělivosti jeho jako sv. Toba. Nebo poněwadž od dětinství svého wždycky se Boha bál, a přikázání jeho oštrihal, nezarmoutil se proti Bohu, že naň rána slepoty přišla, ale nepohnutelný w bázni Boží trwal, díky wzdávaje Bohu po všedky dny života svého.“*)

*) Tob. 2, 12—14.

A tak by se dalo uvésti množství příkladů všech věkův a krajů, jak služebníci a služebnice Boží ve všech i sebe větších strastech a souženích nejen trpělivě, ale i s radostí vytrvali, v žluci sladkosti, v bouři utišeni, v záru pece ohnivě spasitelné ochlazení nalezající. Tak Bůh s svou sv. milostí dodává spravedlivým trpělivosti v souženích za odměnu ctnosti jejich.

§. 2.

Jak netrpělivě a hříšně si počínají v neštěstí lidé bezbožní.

Méně jest příčina, kteráž nás povzbuzuje velebiti Boha, když vidíme, jak lidé bohabojní v strastech jsou trpěliví, nežli ta, která v nás ustrnutí a žal působí nad nespravedlivými, když patřime, jak si počínají v zármutku je zastihujícím. Neboť tito nemajíce ani lásky, ani statnosti, ani naděje, aniž jiné jakékoli ctnosti, přetvápení bývají od soužení bezbranní, nepřipravení; nejsouce ošviceni světlem víry, nemidí těch blažených odměn, o nichž zbožní přestvědčení jsou, že jich po zkoušení jistě dosáhnou, a jichž živou nadějí důvěrně očekávají; nemají ani pojmu o nesmírné dobrotě a velemoudré prozřetelivosti Božské, dle které Bůh o své věrné děti pečuje. Jest pak to věc velmi žalostná patřiti je, ani v bouřlivém moři strasti vezdejších jsouce zmitáni, nemají, kdeby se zdrželi, nemají, kdoby jim pomocné ruky podal. Neboť když se jim také nějaká nedostává pomoci, což

jiného jich očekává, než že jako plavíci se na moři bez ředitele a zprávoce bývají uneseni bouřemi a vlnobitím strasti vsselích, a s roztrýštěnou lodičkou o úskalí hněvu, malomyšlnosti, netrpělivosti, rouhání a zoufanlivosti bidně a věčně utonou? Když bojují bez vůdce a bez zbraně, jakouž mohou mít naději, než že při divém útoce nepřitele bidně podlehnou a zahynou? Tak se nalezají mnozí, ani nesmyslným žalem a nářkem pro nastalé jim strasti smyslem se pomínuli, nebo plácem oslnuli, nebo v zoufalství i na svém životě se prohřessili. Tak se stává na světě mezi lidem strastmi postiženým, jako v hutní peci. Tuť se část jako čisté zlato zachová, aniž se jí byl oheň soužení jakéhokoliv dotekl; druhá pak jako olovo a cin rozpustí se a roztaje i při malém stupni horlosti. Tu jedna část chvalo zpěvy plesá, neboť v stanech lidí spravedlivých stále zavznívají písně; druhá pak nařiká si a pláče, neboť v přibytých nespravedlivcův slyšeti neustále nářky a stenání a rouhání. Chceš-li pak zevrubně věděti, jaké tyto hrozné nářky jsou, viz příklady mnohých tak řečených rekyň, jak tato pozbyvši manžela, sebe u věčný žalář pohřizila; ta opět, když milný syn jí byl umřel, lidské společnosti výhost dádouc, na poušť se odebrala; jiná opět z podobné příčiny v oheň se utrhla; jiná jinať život si znechutivši smrt si učinila. Toto vssak ačkoliv hrozné jest, málem se býti okáže u porovnání s těmi, kteří nejen proti sobě zuří, nýbrž i proti Bohu se vzpouzejí, nejsvětějšímu jménu Jeho

se rouhají, Božskou prozřetelnost obviňují, milosrdenství Jeho proklínají, spravedlnost Jeho rouhavěma svými rtoma ku pomístě vyhývají.

Čím se stává, že pak sami bídu svou zdvojnásobí; neboť spravedlivé jest, aby i za toto jejich Bohu učiněné bezpráví hodných dostalo se jim trestů; takovou zajiště odměnu zasluhuje, kdo se odvažuje téměř v tvář nesmírné velebnosti Božské plvati, proti ostnu se vzpíratí. Nemožněpřítelná totiž moudrost Božská tak to zříditi ráčila, že bezbožníci nemajíce v strastech svých nižádné ctivosti za vůdce, pravého rozumu a zdravé rozvahy pozbyvše, sami převráceným jednáním svým u většii neřešti se utrhují, rouhajíce se, kde by díky vzdávati měli, vzdorující, kde by jim slušelo pokornými býti, vzpínajíce se, kde by potřebí bylo, aby se podrobili. Tak sobě sami tresty a muky vzdělávají, sami již zde peklo si tvoří, jakožto předsiň toho, do něhož se střemhlavě téměř utrhují. Neboť jestliže peklo jest místo trestů za hříchy, proč bychom nesměli nazvati poněkud peklem to místo, kde kolik hříchů tolik trestů se nachází?

Alle nad to pak nade všecho jak žalostivo jest to, že při tom všem člověk souzení své dále snášeti musí. Když je trpělivě snášíš, ulehčuješ si tím a máš zásluhu; jaká pak jest naproti tomu bída, nejen o zásluhu trpělivosti přijíti, nýbrž i strasti si přituziti netrpělivosti; pracovati a ničeho nejen nezískati, ale i získaného pozbyti! Z toho všeho poznejme, s jakým rozdílem snášeli lidé bohobojní a lidé bezbožní

strasti od Boha jim seslané; co onino v utěšeném miru u prostřed veselivého soužení trvají, tuť tito netrpělivosti svou jako bouří a vlnobitím zmitáni bývají. Krásně to lze si vyobraziti nářky, plácem a kvílením po celé zemi egyptské, když byl Hospodin Bůh veselivé prvorozené ranou smrti zastihl, ježto nebylo ani jediného domu, v němžby neželeno těla mrtvého; země pak Gossem, kdež lid Israelský bydlel, byla v hluboké ticho pohřžena, tať že tam ani pes nezastěkal.

Což pak mimo to máme říci o prospěchu, jehož spravedliví trpělivým snášením strasti tohoto světa požívají, co bezbožní naopak největší trpí škody? Sv. Jan Blatoústý di: „Týmž ohněm i zlato se čistí a leskne, i dřevo se páli a sňoří; tať též ohněm zármutku spravedlivý s zásluhou spolu tím většii odměny a slávy nabývá, bezbožný pak jako suché, neužitečné dříví v záhubu přichází.“ U sv. Augustin praví v týž smysl: „Pod týmž mlatebním vozem i sláma se rozdrcuje, i zrni se čistí, a pod týmž lisem i kal se vyměšuje, i čistý olej vytlačuje; tať též i jedno soužení na spravedlivé a bezbožné doléhajíc, onyno zkoušii, zdořonaluje, šlechtí, tyto pak zavrhuje, hubí, zničuje. Proto i v témž soužení bezbožníci reptají, rouhají se, prokлинаjí; spravedliví pak se modlí, Boha velebí, plesají. Nezáleži tedh mnoho-li, nýbrž jať trpíš. Týmž způsobem i hnušně zapáchá blato, i balsam libou vůni vydává.“ *) Téhož podo-

*) Sv. Aug. o městě Božím. I. 2.

benství a obraz lze patřiti v moři rudém. Tot synh Israelské nejen nepobhtilo, nýbrž rozstoupivšsi se před nimi, bylo jim z obou stran jako strážnou hradbou; ale kdž byl vstoupil Farao s egyptským vojskem svým, tu se vody srazily a pobhtily i vozy i koňstvo královo. Tak jsou vselike strasti k většsi strážci a ochraně spravedlivým, k cvičení a zachování jich v pokore a trpělivosti; bezbožným pak jsou jako zhoubné vody, pohřizující je v propast netrpělivosti, rouhání, zoufalosti.

Tu máš tedy, milý křesťane! opět jednu zvláštní přednost ctnosti, pokoj totiž a mir u všem soužení. Proto též mudrcové tak velmi vážili si a pilni byli světského mudřctví, domnívající se, že ono statnosti nám v soužení dodává. Ale i v tom, jakož i v mnohém jiném, velmi byli na omylu. Neboť jakož ctnosti vůbec, tak též trpělivosti zvlášť nijak nelze se naučiti nikdež, leč ve škole onoho Mistra, kteržž pně na kříži, svým příkladem nás trpělivosti vhučuje, a králuje v nebesích, Duchem svým sv. nás posilňuje, a slibuje nám odměnu blaženosti věčné, ducha nasseho k nebesům pozdvihuje; tohož pak nižádné světské mudřctví naprosto nedokáže.

Článek třímecitý.

Jedenáctá zvláštní přednost ctnosti jest, že Bůh ctnostním uděluje někdy i zboží pozemského.

Všechť dary, o nichž jsme posud pojednali, jsou dary duchovní, jež Bůh mimo blaženost

wěcnou w nebesích bohobojným zde na zemi dáti slibuje, a těch se, jak proroctwi starého zákona zni, dostati mělo swětu příchodem Kristovým. Právem tedy Kristus Pán Spasitelem sluje, protože se nám strže Něho pravého spasení dostalo, které jest: milost, moudrost, wítězství a wláda nad wássněmi nassimi; utěcha w Duchu swatém, hojná naděje, wůbec wšsecky dary, jichž k dosažení téhoz spasení potřebujeme, o němž prorok dí: „Spasen jest Israel od Hospodina spasením wěčným.“ *)

Ostatně kdoby tak tělesným byl, žeby si wice zakládal na wěcech pozemských a wездеjských, nežli na oněch dařích duchowních, i tomu hci dokázati, že Bůh, jsa Pánem i pozemských statků, i z týchž swým wěrným uděluje dle laskawé dobroty a nezpytatelné moudrosti swé tolik, kolik ráci. Což medle znamená slovo mudrcowo, kdž mluwě o pravé moudrosti, kteráž přec w dokonalé ctnosti zaleži, dokládá: „Dlouhost dnů jesti w pravici její, a w lewici její bohatství a sláwa.“ **) To znamená, že wěčná moudrost má w rukou swých dwoji dary, k nimž lidi žiwe, wěčné w pravici, w lewici pozemské. Nerod tedy mysliti, že Bůh swé wěrné hladem nechá zahynouti; není ani tak nelaskaw, ani tak neprozřeteln, aby, daruje pokrm w čas potřebný i čerwičku w prachu se plazícímu, bez pokrmu ostawil ty, kteříž we dne w noci Mu slouži a wůli Jeho plniti se snaži. Čti o tom, co Kristus

*) 3sai. 45, 17. **) Řijl. 3, 12.

Pán di u sw. Matouffe Kap. 6. a měj w tom zaručení nejjistější: „Pohleďte,“ tať di sama věčná Pravda, „na ptactwo nebeské, žeť ne-seji, ani žnou, aniž shromaždují do stodol: a Otec náš nebeský krmí je. Nejsťe-li pať mnohem dražší nežli oni?“ — A na konci své řeči dále prawi: „Nepečujtež tedy říkající: Co budeme jísti, anebo co budeme píti, anebo čím se budeme odíwati? Však toho všeho pohané hledají. Víť zajisté Otec náš, že toho všeho potřebujete. Hledejte tedy nejprvé království Božího a spravedlnosti jeho, a toto všecko bude wám přidáno.“ *) Proto náš i prorok královský zůwe, abychom sloužili Hospodinu, řka: „Bojtež se Hospodina všickni swatí Jeho; neboť nemají nedostatku ti, kdož se Ho bojí. Boháči mívají nouzi a lační; ale ti, kteříž hledají Hospodina, nebudou zkráceni w ničem dobrém.“ **) A to tať jisto jest, že jinde thž sw. pěwec k skutečné zkušnosti své se odwołáwaje, di: „Mlad jsem byl a sstaral jsem se; ale newiděl jsem spravedlivého, aby byl opuštěn, ani plemene jeho, žeby hledalo chleba.“ †) Chceš-li pať zřejmějšího o tom dosvědčení, čti co slibuje přímo Bůh wěrným plnitelům zákona svého, řka: „Sestliže pať uposlechneš hlasu Ho-

*) Mat. 6, 26. 31—33. **) Žalm 33, 10—11. †) Žalm 36, 25.

spodina Boha svého, čině a ostříhaje
 všech příkázání Jeho, kteráž já dnes
 přikazuji tobě, vyvýší tě Hospodin
 Bůh tvůj nade všechny národy, kteříž
 bydlí na zemi. A přijdou na tebe všechna
 požehnání tato a uchopí tebe; však jen
 když budeš poslouchati příkázání Jeho.
 Požehnan budeš v městě, požehnan na
 poli; požehnan plod života tvého i úroda
 země tvé, i plod dobytka tvého, stáda
 skotů tvých a chlévové ovci tvých; po-
 žehnané stodoly tvé a požehnané ostatní
 zboží tvé. Dá tobě Hospodin, že ne-
 přátelé tvoji, kteřížby povstali proti
 tobě, padnou před tebou; jednou cestou
 vytáhnou proti tobě, a sedmi utíkati
 budou před tebou. Sestře Hospodin po-
 žehnání na sklepy tvé a na všechny
 skutky rukou tvých a požehná tobě v zemi,
 kterouž vezmeš. Vzbudí tě sobě Hospo-
 din v lid smatý, jakož přijíhal tobě,
 jest-liže ostříhati budeš příkázání Ho-
 spodina Boha svého a choditi po cestách
 Jeho. A užři všechni národové země, že
 jméno Hospodinovo vzýváno jest nad
 tebou, a báti se budou tebe. Učiní Ho-
 spodin, že hojnost miti budeš všeho
 dobrého, plodu života svého i plodu
 dobytků svých i úrody země tvé, kterouž
 přisahl Hospodin otcům tvým, že jí dá
 tobě. Otevřeť Hospodin poklad svůj
 nejlepší; nebe aby vydalo děst zemi

tvé časem svým a požehná všelikému dílu rukou tvých. A půjčovati budeš národům mnohým, sám pak od žádného nic nebudeš se vypůjčovati.“ *)

Může říci, které zboží, které poklady lze to-
muto požehnutí přirovnati? Zdá-li se ti však,
že zaslíbení toto více židům platí než křesťanům,
jimž dle Ezechiele proroka lepší dary se sli-
bují, dary milosti zde na zemi a věčné blaženosti
v nebesích; nicméně věz, že jakož laskavý Bůh ne-
odepřel spravedlivým židům starého zákona darů
duchovních, tak též za nového, duchovního záko-
na neodepře spravedlivým křesťanům darů ve-
zdejších. S uděluje jim darů těchto s dvojnásob-
ným prospěchem, jehož se nijakž nedostává bezbožným:
předně totiž co moudrý lékař toliko v té míře,
kteréž nevyhnutelná jich potřeba žádá, aby totiž
život svůj zachovali, ale nijakž aby snad ne-
zpyšněli a ztučně vše nezapíčili se. **)
Toho prospěchu nenalezneš u bezbožných; neboť
ti, co mohou shromáždují a hrabou, nic k spa-
sení svému nehledíce, ačkoliv jisto jest, že při-
lišné zboží vezdejší neméně škodlivé jest duši,
než přehycení pokrmem a nápojem tělu. Neboť
jisto jest, že jako mírně pokrmu a nápoje poží-
vati nevyhnutelně potřebno jest k zachování ži-
vota, tak též všeliké přehycení zdraví i životu
škodí, tak že nejen těžké nemoce a dlouhé ne-
duhy ale mnohdy i náhlá smrt z toho pochá-
zejí. —

*) V. Mojš. 28, 1—12. **) V. Mojš. 32, 15.

Druhá prospěšnost, k kteréž Bůh při udělování vezdejšího zboží hledí, jest, že ten, komu se ho mírně dostává, snadněji spokojenost svou zachová, než ten, komu se ho v hojnosti, anebo pranic nedostalo. Nicméně může Bůh zvláštním působením milosti své i při největší chudobě takový ten pokoj a poklid v srdci lidském učiniti, jakož to čteme o mnohých služebnících Božích, jichž jmenem sv. apostolů di: „Nic nemajíce, a v šim vládnouce;“ *) jakožby totiž řekli: Ačkoliw nic nemáme, jsme přec tak královský spokojeni, jakožbychom celým světem vládlí. Kdo na dalekou cestu se ubírá, hledí se zlatem zaopatřiti, aby s nejmenší obtíží co nejvíce a nejplatnějších peněz u sebe měl; tak též činí Pán Bůh náš, uděluje wyvoleným svým statků vezdejších skromně, ale dostatečně, aby jim břemene a tíže s mnohým zbožím spojené ulehčil. Dím se stává, že spravedliví v nouzi své spokojeni, v chudobě bohati bývají; mnozi pať bohatcové v hojnosti své nouzi trpí a téměř hladem mrou, jako bájnici wypravují o jistém Tantalowi, kterhž po ústa pohřžen jsa v jezere stále žiznil, ana voda, kdhž se napítí chtěl, vždy uplynula, a lačněl, ana jablka, s stromu nad rtoma jeho visící, tak též se uhnula, kdhkoliv jich ústy nebo rukou utrhnouti chtěl.

Proto i sv. prorok Mojžíš tak důtklivě napomínal lid, aby zákon Boží stále na očích měl, jej rozjímal a svědomitě plnil, věda, jaké

*) II. Kor. 6, 10.

odměny za to od Boha lidem se dostane, a řka: „Složte tato slova má w srdcích swých a myslích swých a uvažte je na znamení na ruku a mezi očima swýma položte je. Vyucujte syny swé, ať je přemyšluji, kdýž sedneš w domě swém anebo kdýž pujdeš cestou, kdýž lehneš i kdýž wstaneš. Napíšeš je na věřejích a na dveřích domu swého, aby byli rozmnoženi dnowé tvoji i synů twých w zemi, kterouž s přísahou zaslíbil Hospodin otcům twým, že ji dá jim, dokudž nebe stojí nad zemí.“*)

Proč medle, o věštcí swatý! tak důtklivě jsi napomínal k zachovávaní zákona Hospodinova? Bezpochyby jsa prorok veliký a tajemník soudů Božích, vědělš, že on jest vrch všeho dobra, jelikož za jeho zachovávaní se nám všelikých darů dostává, přítomných i budoucích, časných i věčných, tělesných i duchovních, tak že ten, kdo zákon zachoval, všeho wyplnil. Neboť kdo vůli Boží plní, čas nemá; tehdaž totiž nejlépe winici svou wzděláwá, zahradu zaléwá, role zoráwá a všeho swé jednaní lépe wykonáwá, než kdýby úsilně pracowal; neboť plně vůli Boží, všeho swou péci na Něho samého wzdáwá, kterýchž to pak i wykoná. Tak totiž jest smlouwa Boží s člověkem, aby člověk zachováwal a plnil zákon Boží, a Bůh za to člověku, čeho má potřeby, udělí a o něho se postará. Této smlouwě

*) V. Mojš. 11, 18.

Bůh vždy věrně dostojí; neboť bude-li člověk věrným služebníkem Božím, bude jemu i Bůh věrným pánem a ochráncem. To jest ono jedno, jehož je jediné a nevyhnutelně potřebl jest, Kristus sám prohlásil: *) poznati a milovati Boha a sloužiti Jemu; neboť kdžž to se zachová, i vše ostatní zachováno jest. „Pobožnost ke všemu jest užitečná, majíc za slíbení života i nynějšího i budoucího.“ **) Zať medle tuto sv. apostol slibuje za pobožnost, jenž záleží v úctě a službě Boží, nejen dary věčného, nýbrž i nynějšího života? Poněwadž tyto nám napomáhají k dosažení oněch. — Tuto však znamenati sluffi, že se práce nevyplučuje; neboť člověk má i sám vše, seč jest, činiti, jať toho stavu a povolání jeho žádá.

§. 2.

O nouzi a chudobě bezbožníků.

Kdož by pať rád zvěděl, jaťe již vezdejší tresty, budy a soužení, nouze a chudoba, zastihují dle svorchované prozřetelnosti Božské bezbožníky a hříšníky, či v páťe knize Mojžíšowě kapitulu osmmečímou a nalezneš mnohé podivné a hrozné věci, jimiž Bůh vyhrožuje těm, kteříž nezachová wají zákona Jeho. „Děstliže pať,“ di tam Bůh, „nebudeš čtiti poslouchati hlasu Hospodina Boha swého, aby ostříhal ho a činil všecka příkázání Jeho a rády

*) Luť. 10, 42. **) I. Tim. 4, 8.

posvátné, kteréž já dnes přikazuji tobě: přijdou na tebe všecky zlořečení tato a zachvátí tebe. Zlořečený budeš v městě, zlořečený na poli; zlořečená stodola tvá a zlořečené ostatní věci tvé, zlořečený plod života tvého, i úroda země tvé, skoty volů tvých i stáda ovci tvých. Zlořečený budeš vcházaje a zlořečený vycházaje. Pošle Hospodin na tebe hlad a lačnost a trestání na všecky skutky tvé, kteréž činiti budeš, dokudž nesetře tebe a nezahladí rychle pro zlé skutky tvé, v nichžto jsi mne opustil. Přidá také Hospodin tobě mor, dokavadž nen vypleni tebe z země, do které se béřeš, abys ji vládl. Nani tebe Hospodin chudobou, zimnicí a zimou, palčivostí a wedrem a powětrím zlaženým a rzi a stihej (tebe) dokudž nezahyneš. Nebe, kteréž nad tebou jest, bude měděné, a země, po které sšlapáš, železná. Dá Hospodin místo deště zemi tvé prach a s nebe aš sšoupí na tebe popel, dokudž nebudeš potřin. Dá tebe Hospodin, abys padl před nepřáteli svými: jednou cestou vytáhneš proti nim a sedmi utíkatí budeš a rozptýlen budeš po všech královstvih země; a bude tělo tvé mrtvé za pokrm všemu ptactvu nebeskému a šselmám zemským, a nebude, kdoby jich odehnal. Nani tebe Hospodin wředem egyptským v částku těla, kterouž

lejna vycházeji, prassiwinou také i swrabem, tak aby nemohl uléčen býti. Kani tebe Hospodin pomnutím smyslu, slepotou i wzteklostí myslí, a mařati budeš o poledni, jako mařá slepec we tmě a nesprawiš cest swých. A po wsseliký čas snáseti budeš pohanění a budeš utiskán násilím, aniž budeš miti, řdoby tě wyswobodil. Manžellu pojmeš, a spáti bude jiný s ní. Dům wystawíš, a nebudeš bydleti w něm; sstipiš winici a nebudeš zbirati na ní. Wůl twůj zabit bude před tebou a ty nebudeš jisti z něho; osel twůj wzat bude před obličejem twým a nebude wice nawrácen tobě; owce twé daji nepřátelům twým a nebude, řdoby tobě pomohl. Synové tvoji a dcery twé budou wydáni cizimu národu, aby to widěly oči twé a umdléwaly patřice na ně celý den, a nebude síly w ruce twé. Úrody země twé a wsecky práce twé sní lid, kteréhož ty neznáš, a budeš wždycky pohaněn a potlačený po wsecky dny, a omámený od strachu těch wěcí, kteréž widěti budou oči twé. Kani tebe Hospodin wředem nejhoršším na kolenou i na lýtkách, aby nemohl uzdrawen býti od paty nohy až do wrchu hlavy twé. Zaweď tebe Hospodin i krále twého, kterého ustanowiš nad sebou do národu, kteréhož neznáš ty, ani otcové tvoji, a sloužiti

budeš tam bohům cizím, dřevu a kamení. A budeš, jsa ztracen, w přísloví a w rozprávku wšechněm národům, do kterýchž uvede tebe Hospodin. Mnoho semene vhodíš do země a málo shromáždíš; nebo kobyly sežerou wšecho. Winici sstipíš a žlopáš, a nebudeš wina piti aniž budeš co sbíratí z ní; nebo zkažena bude čerwy. Olivowi míti budeš we wšech končinách swých, a wšak olejem se mazati nebudeš; nebo sprchne a zkaží se. Syny zplodíš a dcery a nebudeš se z nich těšiti; nebo zavedeni budou do zajetí. Wšechy stromy twé i úrody země twé rez zkaží. Přichozí, kterýchž bydlí s tebou w zemi, wzroste nad tebe a bude wyšší; ty pať sejdeš a budeš nižší. On půjčovati bude tobě a ty nebudeš půjčovati jemu; on bude za hlavu a ty budeš za ocas. A přijdou na tebe wšecha zlořečení tato a stíhati tě budou a zachwátí tebe, až zahyneš, neboť jsi neuposlechl hlasu Hospodina Boha swého, aniž jsi zachoval přikázání Jeho a poswátých řádů, kteréž přikázal tobě. A budou na tobě znamenímí a zázraky i na plemeni twém až na věky. Protože jsi nesloužil Bohu swému s radosti a weselím, maje hojnost wšech věcí; budeš sloužiti nepříteli swému, kteréhož posle na tebe Hospodin, w hladu a žízni a nahotě u wšeli-

lé m nedostatku, a vloží jeho železné na šíji tvou, dokudž tebe nezetře. Přivede na tebe Hospodin národ z daleka, a od nejzazších končin země s prudkostí, jako letí orlice, jehož jazyku nebudeš moci rozuměti; národ velmi nestydatý, kterýchž ani starce neuctí, aniž se slituje nad dítětem; a sžítě plod dobytků tvých i úrody země tvé, dokudž nezahyneš, a nezanechá tobě pšenice, vína a oleje, skotů volů a stád ovci, dokamadž tebe nezkaží a nepotře ve všech městech tvých a dokamadž nebudou zkaženy zdi tvé pevné a vysoké, v nichž jsi měl doufání ve vsi zemi své. Obležen budeš v bránách tvých ve vsi zemi své, kterouž dá tobě Hospodin Bůh tvůj, a jisti budeš plod života svého a maso synů svých i dcer svých, kteréž dá tobě Hospodin Bůh tvůj, v úzkosti a opuštění, kterýmž souží tebe nepřítel tvůj.“

Ta jsou vesměs slova sv. písma. Však i co více ještě tamž se nalézá, jest s to, aby každého, kdo jen poněkud pozorně čte, zarazilo hrůzou tak velikých trestů, až téměř nemožno jest, aby se mu oči neotevřely a on nepoznal i přisnost trestající spravedlnosti Božské, i ohavnost hříchu, ano ho Bůh tak nenávidí a v ohavnosti má, že ho i v tomto životě tak krutými ranami stihá. Také pak mučky nastávají jemu v životě onom? Taká medle jest zatvrzelost a bída hři-

šnitkova, an žije jako slepec, newida, jak hrozné tresty, jak kruté muky naň čekají?

Wišak nemni, že jsou to pouhá slova, wymyšlená k postrachu lidskému; nikoliv. Jest koliko slow, toliko též proroctwi béd, kteréž lid onen pro hřích jeho skutečně zastihly! Neboť čteme, že za věku Achaba, krále israelského, kdž Samari wojskem krále syrského obleženo bylo, lidé trus holubi jedli a draze ho co pokrm kupowali; a což mnohem hroznějši bylo, že matky vlastní děti své zabijely a požíwaly, což pať že se i stalo, kdž město Jerusalem od Řimanů bylo obleženo a dobyto, hodnowěrný svědek Josef Flawius doswědčuje. Powražděni, rozptýlení a poroba lidu toho, kteráž ho i prwé, potom pať zvlášť po zhoubě králowstwi a wyvráceni hlavniho města jeho zastihla, wůbec jest známa, nežli abychom o tom zde slow šřitili. Neboť jedenácte kmenů národu toho do otroctwi asyrského odwedeno, jediný pať, který se nesmišsený zachowal, konečně od Řimanů, jak tentžž swrchu řečený dějepisec wyprawuje, dilem powražđen dilem poroben, a po celém swětě rozptýlen jest.

Dále pať niřdo se nemyl a neklam, domniwaje se, že hrozby ony jen o lidu židowském plati; neboť se zajisté wůbec ke wšsem wztahují, kteří majice známost zákona Božího, nezachowáwaji ho. Neboť takto prawí Hospodin sám: „Bdali jsem newywedl Israele z země egyptské a palestínské, z Kapadocie, a z syrské z Cyrene? A, oči Pána Boha

proti království hřesičímu a zetru je od tváři země;“*) čímž na jeno dává, že wšeliké strasti a nehody, které i celé národy a království, i jednotlivé lidi zastihují a hubí, následkem jsou hříchů, jichž se byli ti neb oni dopustili. Kdoby pak na tom pochyboval, nahledni w dějiny národůw a wiž, jak přísně Bůh trestá bezbožníky wůbec, zvláště pak ty, kteří znajíce zákon Boží nezachowávají ho. Tam spatříš, jak wětšii druhdy částka Evropy, Asie a Afriky plna byla kwetoucích utěšeně cirkwi křesťanských, kdež nyní swerepý a divoký národ panuje a křesťany potlačuje; z dějin uslyšíš, jaké pobiti a pohubeni wykonali druhdy Gothové, Suni, Bandalové na křesťanech w Evropě a Africe, bez milosti wraždice wšse, co život mělo, neseťrice ani muže ani ženy, ani mládence ani panny, ani dítěte w životě matčině, ani starce stojícího na kraji hrobu. Sw. Teronym líče hrozné spustossení wlasti své, země Dalmatské, prawi, že cestuje touž zemí daleko ssiroko nespatrił ničeho leč nebe a zemi.

To wšse dokazuje wíce než dostatečně, jak ctnost a bohobojnost k dosažení a zachování nejen wěcných a nebeských, nýbrž i časných a pozemských darů slouží. Což by medle mocněji nás powzbudilo a roznitilo k zamilování a konání ctnosti? což wíce odstrassilo a odwrátilo ode wšši neprawosti, ode wšeho hřichu?

*) Amos 9, 7—8.

Článek čtýřmecítmý.

Dwanáctá zvláštní přednost ctuosti jest, že lidé bohabojní tichou a něssenou smrtí z tohoto žiwota na wěcnost se odebírají, co bezbožní bíduou, hroznou a strassliwou smrtí bhwají uchwáčení.

Po těchto wsech posud uwážených přednostech a wýhodách, jichž se sprawedliwým již zde na zemi dostává, jest poslední — smrt šťastná a slawné wykročení duše z wězení těla tohoto. K tomuto cíli směřuje wsecko, co jsme posud wyprawili; neboť se říká, že každá wěc k konci teprwé se chwáli. Což medle slawnějšího jest, což blaženějšího nad smrt sprawedliwých? ale naopak což strassnějšího, což neschastnějšího nad smrt hříšníkúw? „Drahák,“ dí sw. přewec králowstý, „před očima Hospodínowýma smrt swatých jeho; *) — ale „smrt hříšníkúw nejhorší.“ **) Což medle myslí slowem „nejhorší?“ Že totiž smrt ta jest nejposlednější a nejwětší zlo i pro duši i pro tělo, z něhož neni wyswobození. Sw. Bernard o tom takto rozjímá: „Smrt hříšníkúw jest nejhorší; zlá totiž pro ztrátu swěta, horší pro odloučení duše od těla, nejhorší proto, že jí se dostává celý člověk čerwu, kterýž neumirá, ohni, kterýž nezhasne. Neboť zlá a trudná wěc jest opustiti swěta, trudnější a bolestnější rozloučiti se s tělem, nejstrassliwější nade wse poněti a pomýšlení propadnouti hrozným mukám pe-

*) Šalm 115, 16. **) Šalm 33.

řelným na věky!" To tedy a mnohé jiné mimo to připadnosti přikvači na bezbožníky v poslední hodinku jejich. Především bolestné slabosti tělesné, strach a bázeň duševní, a vsseliké trudné okolichnosti zevnějši; ponnění na to, co člověka po smrti očekává, upamatování se na minulé nepravosti a zpáchané hřichy, strach před vydávaním počtu ž let marně a v hřichu strávených, bázeň před přísným výrokem spravedlivého soudce; zanechání vssého, co člověk mnohdy přilíš, mnohdy i nezřízeně miloval, opuštění statku a bohatství, polí, luř, peněz, stkvostů a jiných marnosti; věčné odloučení od přátel a příbuzných, od manžela nebo manželky, od rodičů a dítek; opuštění vzduchu a světla vejdejšiho a života samého a upadnutí u věčnou temnost a noc hrobovou: to vssě člověka umirajícího tím více lekati bude, čím více to za života svého miloval a své potěšení výhradně jen v tom míval. „Neboť nepozbýváme bez bolesti, co jsme v lásce mívali,“ dí sv. Augustin; a jiný mudřec právě soudi, „že čím řdo méně rozkossí mívá na světě, tím méně se smrti obává.“

Nejvíce vssak v poslední hodinu tržniti bude každého bezbožníka jednař zlé svědomí jeho, zprzněné vsselikým hřichem, jako hanebnou smahou znamenáné, jednař pohled na ty strassné věci, které ho očekávají. Neboť smrti se blíže procitne člověk jako ž tvrdého sna, v němž pohřžen byl, a čím více ořo jeho tělesné temnosti smrtelné zahalují, tím jasněji se otevírá jeho zrak duševní, aby zřejmě patřil, co nikdy ne-

widěl, poněwadž zomyslně před tím oči své zamíral. Důwod toho udává E w s e b i u s E m e s s k ý, řka: „Šak bude člověku, až mu nastane ta hodinka, aby wšem wzdejším věcem posledni „s Bohem!“ dal a s životem tímto se rozloučiw, od smrti chtě nechtě uchwácen a w propast věčnou uwržen byl? — Když tu přestane wsseliká péče o život, o pokrm a nápoj, wsseliká práce a snaha o prospěch wzdejšší, wsseliké honění se po zboží a důstojnostech, tu pak tím wice celou dušsi jeho zajme bázeň a strach před učty, jež mu složiti nastává, wsskerou mysl jeho tísniti bude tihá soudu neodolatelného, jemuž již již wstříc se ubirá. Šak zapomene člověk na wssedko, co ho w předesslých létech těšiwalo, na čemž celým swým srdcem lpěl a počne si připominati ty věci, které ho w brzce očekávají. Tehdáž k sobě řekne: Šle, to wssedko posslo jako stín; tam jsou wssedky rozkosse a radosti, a nezbywají mi leč wšcittky a ukory zhanobeného swědomí.“ A jinde tentž učitel di o též věci: „Pomněme, jaký zármutek nastane dušsi hříšné, když bude miti wykročiti z hříšného tahtěž těla! Šaká úzkost, jaký strach zastře ji čirou tmou, když mezi nepřáteli jejimi proti ní wstoupí nejprwnějšší: zlé totiž swědomí, prowázené zástupem hříšných činů! Šento obraz stůž před wssemi jinými důwody stále před očima nassima, abychom se tím i spafitelnou bázní zachwěli, i k jasnému poznání wnitřního staru swého přissli. Meboť w poslednim okamžení nelze bude tajiti něčeho nebo zapirati, poněwadž hlavni žalobník i swědek, který

proti nám powstane, z samého wnitra nasseho wystoupi; — nasse zlé swědomí.“ *) Mnohem pak obširněji se o témž předmětu pronássi sw. Petr Damianský, řka: „Uvažme co nejpozorněji a nejpřísněji, jakou bázní zmitána bude dusse hřísná, až se odebíráti bude z wězení těla swěho, jak nescíslnými a ostrými šípy zprzněného swědomí swěho téměř celá bolestně zbodena se objeví. Wzpomíná předesslých hříchů, jež byla w těle a s tělem spáchala, patří na příkázání Boží, jimiž pohrdala a žeká času k pokání marně sobě propučeného, hrozi se přísného účtu, jež wydati, spravedlivého soudu, jemuž se newyhnutelně podrobiti musí; ráda by zůstala, ale musí wykročiti, ráda by, co prunedbáno, nahradila, co ztraceno, získala, co zkaženo, napravila, ale doba k tomu wssemu — ta tam! Zpět-li hledí, spatruje wesserá, i sebe delší léta pozemské pouti swé co okamžik jediný; před sebe-li pohledne, objeví se jí budoucí její život co neskončená, ach! pro ni přenestastná, přenestastná wěčnost. Tuť se rozkwili, že pozbyla na wěky wěkůw blažené radosti nebeské, již mohla po krátkou dobu pozemského bytí zasloužiti sobě; tuť oplakává, že pozbyla sladkosti newýslovné rozkosti rajských za jedinou okamžitou smyslnou a tělesnou pochoutku pozemskou. Bardí se studem widouc, že pro bytnost, kteráž se brzo čerwům za pokrm dostane, powrhla wznesšenou bytností swou, jižto důstojné místo u prostřed sborů andělských bylo od wěc-

*) Euseb. Em. Homilie k Mníchům.

nosti vyhlášáno. Patříc k pokladům nezhybnulým slávy věčné, hanbí se, že jimi byla povrhla pro skutky a zboží, jenž bývají kořisti molů a červů. Čím déle patří k věcem vezdejším, tím lépe a jasněji znamená, že všecka sláva a rozkoš tohoto světa jest toliko jedno temné, slzavé a bolestné údolí; čím více se blíží k branám věčnosti, tím více ží, že vše, co zde kdys milovala, byl toliko stín a škvár a trus. Kdyby v dobu takového sebe a vezdejších věcí poznání některé duši se povolil čas k pokání, jak tuhý a přísný život by jistě nastoupila? jak velikými a svatými sliby zavázala by se Bohu? jak by vroucí modlitby konala? jak spasitelné skutky by podnikla? jak by se všeho, co by se od ní žádalo, ráda a ochotně odvážila? — Ale sotva že tato tužba v ní vzniká, již již se dostávají trudní smrti předchůdcové: oči se kalí, prsa se dmou, dech ustává, údy stýdnou, rty blednou, pot studený krapějemi na čele vyvstává, děsný chropot značí poněkud obtíž posledního tažení duše od tělesné schránky její. Sejmu vnitřnímu žření objevují se co služebníci smrti všecky zlé myšlenky, převrácené žádosti, nezřízené pojmy, co vlastní skutkové její, nešťastné svědectví proti ní vydávající; pak se přibližují s jedné strany strassné houfy zuřivých dáblů, s druhé jasné sbory sv. andělů, a ona brzo jasně ží, kterým se za kořist dostane. Okáže-li se, že byli skutkové její dobří, ctnostní, bohabojní, tuž přistupují sv. andělé a těšice jí, odlehčují, usnadňují sklícené poslední její vytroučení; jest-li že pak se okáže ona zne-

šwařena a zprzněna hřichy a nepravostmi, tuť ji opouštějí. Tuť strachem, bázní a hrůzou trnouchi sotwa z tělesné schránky své vykročiwšši, uchwacují ďáblowé, unásejí a pohřizují neskastnou w muky wěčné.“

To wšse řdyž za prawdu uznáwáš, jakož i každodenni zkuffenosti se přestwědčiti můžeš, že w skutku tať se děje, což medle, prosim, z toho následuje, než abyš spolu, — máš-li ostatně jen jiskřičku rozumu — znamenal, že nejbídnější jest loš hřisníkůw, jelikož tať neskastnou smrti umirají? Řdyby wšak wšseliké zboží, rozkošse a důstojnosti tohoto swěta od toho uchowati, anebo jen dost málo w tom pomoci a odlehčiti mohly, jakož w jiných života nesnázech pomáhají a odlehčují, pať by snad poslední tato strast snesitelnější byla. Ale nic tu neprospiwá bohatswí, nic důstojnosti; tam na wěčnost neprowodi nás žádní přátelé, žádná čeleď, tam neplati ani urozenost, ani učenost; ctnostný a bezúhonný život jedinou jest utěchou umirajícím, jakož dostwědčuje mudřec: „Neprospějeť bohatswí w den pomsty; ale sprawedlnost, t. j. ctnost wyswobodí od smrti.“*)

Řdyž tedy hřisník w hodině smrti tať nahý a prost wšši pomoci a utěchy se octne, řdyž neskastnou smrti wěčným mukám propadne, neměl by se každý pro to obáwati a co nejmožněji warowati hřichu, an se s tať hrozným, zhoubným cílem jistotně potkáwá?

*) Říšl. 11, 4.

§. 2.

O blažené smrti spravedlivých.

Daleko jinaká, šťastná totiž a blažená jest smrt spravedlivých. Neboť jako w smrti bezbožníci odměnu za své nepravosti, tak spravedliví tehdáž zaslouženou odměnu za své dobré skutky dostávají, jakož di mudřec: „Tomu, kdož se bojí Pána, dobře bude w nejposlednější čas, a w den skonání svého požehnan bude,“ *) t. hojnou odměnu obdrží za skutky své. Totéž značí sw. apóstol, wypravuje, že slyšel hlas s nebe říkouci: „Napiš!“ — Slova pak, jež napsati měl, byla: „Blahoslaveni mrtví, kteříž w Pánu umírají. Od nyníčka již praví duch, aby odpočinuli od praci svých, neboť skutky jejich následovati je budou.“ **) Muže tedy, jak by mohl mysliti pozbyti w onné hodině, kdo tato slova Božská slyší, věda, že tam se ubírá, kde obdrží to, čeho si po celý svůj život žádal, po čem toužil a oč všemožně pracoval? Proto se čte o spravedlivém w knize Sobově: „A jako polední blest powstane tobě k večerou, a když se domníwati budeš, žeby zahynul, wzejdeš jako dennice.“ ***) Tato slova wykládaje sw. Rehoř di: „Spravedlivému vychází polední blest k večerou, poněwadž umíraje widí, jak weliká jasnost ho očekává.“ A tak když zarmoučení jsou a zoufají si bezbožní,

*) Sir. 1, 13. **) 3jertv. 14, 13. ***) Sob 11, 17.

spravedliví plesají a důvěří v Boha svého. To dovědčuje Salomoun v příslovích, řka: „Pro zlost svou odstrčen bývá bezbožný; ale naději má spravedlivý (i) v smrti své.“*) Kci medle, jaké blaženější důvěry lze si žádati nad tu, kterouž měl sv. Martin v hodince smrti své? Vidá, an se k němu zlý lidského pokolení nepřítel blíží, řekl: „Co tu stojíš, krutá sselmo? Nicehož na mně sseredného uenalezneš, neboť dnes mně pokojně luno Abrahamowo pojme.“ — Také většší může býti jistoty než ta, kterouž měl sv. otec Dominik v posledním svém tažení? Vidá totiž, ani bratři pláči, že se od nich odebírá, těšil je, řka, aby neplakali a netruchlili nad jeho skonáním, neboť že jim bude po smrti mnohem prospěšnější, an se ubírá k Tomu, u Něhož jim mnoho bude moci vyprostiti. S nemohl truchliti a úzkostlivým býti před smrtí svou ten, kterhž jistě přesvědčen byl, že se brzo dostane v blaženost věčnou.

Spravedliví tedy nic se smrti nebojí, nýbrž umírajíce plesají a velebi Boha a díky Mu vzdávají, že je smrti od přemnohých nesnázi tohoto života sproskuje a v blaženost věčnou k sobě pojímá. Sv. Augustin vykládaje list sv. Jana di: „Kdo si žádá rozdělení býti a býti s Kristem, ten trpělivě, neřku umírá, ale trpělivě žije a radostně umírá.“ Nemá tedy spravedlivý žádné přičiny, proč by se smrti obával, nýbrž jako se praví o labuti, že libezně pějíc

*) Přisl. 14, 32.

umirá, tať též i on s chvalo zpěvem tento svět opouští a k Bohu se ochotně běře, jenž ho k sobě volá. Nebojí se smrti, proto že se bál Boha a protože ten, kterýž se bál Boha, nemá se nikoho a ničeho jiného na světě co báti; nebojí se smrti, proto že bohobojně žil, bážen pať smrti jest následek zlého života; nebojí se smrti, protože po celý život umřítí se učil, a na smrt se připravoval, tať tedy jako statný a prozřetelný bojovník neleká se nepřitele; nebojí se smrti, protože po celý život shromažďoval to, co by mu ji odlehčilo, t. ctnosti a dobré skutky; nebojí se smrti, poněvadž doufá v lafšavého a milosrdného soudce, ano si ho byl mnohými zásluhami naklonil; nebojí se konečně smrti člověk spravedlivý, protože mu smrt jest pouze spánkem, koncem všech nesnázi a strasti, cestou k pravému, věčnému životu, branou do ráje vedoucí. Víť on, že kdýž smrt pronikla veškeré utroby člověka a ho neustále po celý život provázela, vešselikou trpkost ztráci, a sladkosti života nabývá. Vniž pať spravedlivý zoufá pro ostatní nesnáze, které poslední jeho tažení provázají; bolesti smrti jsou mu bolestmi porodními, jimíž k blaženému, věčnému životu přechází, pro něž si vždy smrti žádal a v trpělivosti život svůj trávil; neleká se hříchů svých, věda, že Kristus jest mu vykupitelem, Temuž se vždy zalibiti hleděl; nestraňuje se soudu Božího, věda, že Kristus jest prostředníkem jeho u Boha; nehrozí se zlých duchů, přestvědčen jsa, že Ježíš jest mu ochráncem a vůdcem; nechvěje se před hrobem, pevně

wěře, že „rozšiřá se tělo poruffitelné, aby wstalo neporuffitelné.“ (I. Kor. 15, 42.) Tak se ku konci života spravedlivého chvály pějí! „Posledni den soudi wšechy předestlé,“ dí Seneka, „a vydává úsudek o životě minulém;“ neboť po něm nastane soud, na nějž následuje buď wěčná blaženost, anebo wěčné mučy.

Když tedy smrt spravedlivých jest tať tichá a blažená, ale bezbožníkům tať hrozná a nebezpečná, což nás má wice nad tuto úwahu pohnouti, abychom hřichu se warowali, ctnosti pať pilni byli? Což prospěji wškeré zboží, rozkosse, pocty, hodnosti tohoto swěta? což platno wšeliké štěstí wězdejssi, budeme-li na konci u wěčné mučy uwrženi? — Naopak co škodí nám wšeliké strasti, nesnáze a bídy tohoto života, když tisse a blaze umřeme a dostaneme se do sláwy wěčné? Budiž si hříšník sebe chytřejši we wěcech swětšých, jakž má z této swé chytrosti prospěch? Ni- jakž jiný než že shromazďuje a sbírá wšse, co ho pyšnějším, marniwějším, rozkossnějším, ba odwážnějším ku wšelikému hřichu činí, tím wšsať si práwě smrt strastliwou působí a pať u wěčné tresty se uwrhuje.

Neni lepšši, neni prospěšnějši moudrosti nad tu, spočádati a zříditi život swůj tať, abys utěšsené, blaze zemřel. Neboť w tom záleží prawá moudrost, abys wždy k poslednimu cíli hleděl, a to si wždy wolil a konal, co nejpríhodněji a nejprospěšněji k němu napomáhá, jakož moudrým lékařem jest ten, který léky k uzdrawení nejwħodnějssi zná a určuje. Sled tedy každy w tomto

pozemském životě pravým mudrcem býti, a svůj život tak zříditi a spořádati, aby šťastná, blažená smrt následovala, t. j. abyš každého dne hotov byl vydati počet z celého života svého před soudcem věčným.

To vssedlo dalo by se mnohými a dojímavými příklady dotvrditi, které vssak zbožný čtenář v životech svatých a světic Božích skoro na každé nalezne stránce, a z kterýchž pozná, jak utěšené a blažené smrti se jim za odměnu bohabojného jich života dostalo. A byt by se to nebylo u každého zvláště zřejmými znamenými a zázrahy ukázalo, nelze pochybowati, že jsouce vssični syny Božími a vědouce, že zde nemají „stalého místa, ale budoucího očekávají,“ považovali poslední hodinku smrti své za dokončení vssech strasti a běd života tohoto a za počátek odměny své v životě jiném, blaženém a věčném, a že touto věrou a nadějí jakož i dobrým svěděním svědomí svého důvně potěšeni a mocně posilněni byli. Tak se těšil sv. Ambrož, kdžž znamenal, že se mu poslední hodinka smrti blíží, řka k přistojícím: „Tak jsem žil mezi vámi, že nemám nijádné přičiny zastyděti se za život svůj; aniž pať se obávám umřiti, neboť věřím, že laškavého, milosrdného naleznu soudce.“

Kdyby se vssak komu taková utěcha spravedlivých a taková jich důvěra u vytkročení z tohoto života zdála býti méně pravdě podobna, ten považ, jak nesmírné jest milosrdenství, jak nade vssedlo poněti laškava jest dobrota

Boží, a tomu všemu nejen jistě uvěříš, nýbrž za docela přirozenou věc považovati budeš. Neboť poněvadž se Bůh dle této nesmírné milosti své tak ponížiti ráčil, že se nezpěchoval člověčenství na se vzíti a z lásky k hříšnému pokolení lidskému smrt a tu nejbolestnější podstoupiti, kým potom div, že dle též milosti ráci své služby v posledním tažení potěšiti a posílniti, jež byl za tak drahou cenu — nejsvětější totiž krev své vykoupil?! A kdž duse spravedlivých vykročivši z žaláře této tělesnosti, pojímá a uvádí do stánku svých k blaženosti věčné a je účastný činí své neskonale slávy, kým div, že je při vykročení těšší, objemuje jim, co jich v brzce očekává?!

§. 3.

Závěreč všeho toho, co se posud v knize té uvázilo.

Tak si slyšel posud, milý křesťane, které a jaké jest ono dvanáctero přednosti, ctnosti v tomto životě zaslíbených; jsouť téměř dvanáctero druhů ovoce stromu onoho převzácného, jež viděl sv. Jan v zjevení svém, an byl stěpen vedlé řeky a vyhával ovoce své každý měsíc po celý rok.*) Který medle to může býti strom, kromě Syna Božího, leč ctnost sama, ana vyhává ovoce svatosti a života? a jakého dražšího, lepšího ovoce lze očekávati mimo to, které jsme posud vyčetli? Neboť které jest na pohled krásnější nad otcovskou prozřetelnost, kterouž Bůh své věrné opatruje? pať milost

*) Zjev. 22, 2.

Boží, osvicení k moudrosti a útěcha Ducha svatého, radost dobrého svědomí, uslechtilá naděje blaženosti věčné, pravá svoboda duše, mír a pokoj srdce, milostivé vyslyšení v nesnázích, pomoc v úzkostech, udělení potřeb vezdejších, přispění a útěcha v poslední hodině smrti? Sedna každá z těchto vyčtených předností, poznala povážil-li bys ji důkladně, dostačila by sama o sobě, by tě pohнула, abys se od hříchu k ctnosti obrátil, ji zamiloval a stále jí pilen byl, a pak bys jistotně přesvědčen byl, že pravdivé jest slovo Páně, an ti, že „kdožkoliv opustí svět pro Boha, stokrát tolik obdrží zde a někdy život věčný.“*)

Gle tedy, milý křesťane! jaký jest ten dar, k kterému tě zvu, za odměnu ti jej ukazuje; považ, zdali zklamán budeš, vyhvolíš-li si ho, opustíš klamně a liché rozkoše světské. Sedinou pak vadu — smím-li tak říci — má dar ten, že bezbožným není znám. Proto i ti Kristus Pán: „Podobno jest království nebeské pokladu skrytému;“**) neboť jest skutečně poklad, ale „skrytý,“ neznám totiž těm, kteří nemají ho, nikoliv pak těm, kteří si jej získali. Tak znal velmi dobře cenu jeho sv. prorok, an děl: „Musím mlčeti! Musím mlčeti!“***) Nemohl vysloviti pokladu svého jiným, jimž neznám byl, však proto neméně přec pokladem byl nade všechny poklady světské, kteréž toliko dle klamně domněných lidské poklady sluji, samy v sobě ni-

*) Mat. 19, 29. **) Mat. 13, 44. ***) Jsa. 24, 16.

žádné ceny nemajíce; potřebí tedy, aby získati si hleděl poklad ten, kdo jej poznati chce. Dar ten pak blažena činí toho, kdo ho dosáhl a rozněcuje srdce jeho, ačkoliv on sám jej oceniti zná, a celý svět o něm newí. Žádný jazyk není s to, aby úplně wypsál wznesšenost a cenu darů těchto; toť se jediné oswícením s hůry wswětliti dá. To jest téměř kličem ke skrytému onomu pokladu; toho si žádej od Boha a pak nalezněš onen poklad, ano Boha samého, s Nímž pak wšedšo miti budeš a ze zřusšenosti porozumíš, jak prawdivé jest, co ti prorok: „Blahoslawený lid, jehož Bohem jest Hospodin!“ *) Neboť což může scházeti tomu, kdo tento swrchovaný poklad má?

W knihách králowských čteme, že Selkanaan, otec Samuelůw, řekl k manželce své, ana plakala proto, že jest neplodná a nemá děti, řka: „Anno, proč pláčeš? a proč nejsi? a proč trápí se srdce tvé? Zdaliž já nejsem lepší tobě, nežli deset synůw?“ **) Muže tedy, kdž dobrý manžel jest manželce za deset synů, zač bude Bůh dussi, kteráž si získala Jeho? — Což tedy činite, lidé? kam hledíte? kam se ženete? Proč medle zanecháváte židel rajských a pijete kal z louži tohoto světa? proč nenásledujete dobré rady, kterouž wám dáwá prorok: „Zkusťte a wizťte, jak libezný jest Hospodin?“ †) Proč medle se nedáváte na cestu k Bohu? proč nenásledujete lastawého pozwání Jeho, abyste

*) Žalm 143, 15. **) I. Král. 1, 8. †) Žalm 33, 9.

okusili hodů vám přistrojehých? Důvěrujtež slo-
vům Páně a počněte jen; Onť sám vás pať
všsí pochybnosti zbaví, vás povede, posílí. —

Hrozným a strasslivým zdál se býti zdaleka
onen had, w kteréhož druhdy Mojžiš berlu svou
obrátil; ale jať ho pať rukou uchopil, obrátil se
ihned opěť w berlu. A tať ne bez přičiny dí
Salomou: „Zlé jest, zlé jest! říká každý,
kdož kupuje; ale odejda, chlubí se.“ *)
Totěž se děje podnes lidem ohledem na ctnost
a bohobojnost. Neboť nepoznávajice z počátku
cenu tohoto zboží, — neboť smýšlejice tělesně,
nechápu darů duchowních, — a uvažujice, co se
za ně žádá, považují to za drahotu a nemožnost.
Tať mile pať počnou okouseti, „jať sladký
jest Hospodin,“ tuť se ihned chlubí zbožím
svým, jehož si byli získali. Ať, jať ochotně onen
kupec, o němž sv. ewangelium wypravuje, wse-
dco prodal, co měl, aby si koupil pole, w němž
poklad skrytý byl! Tať by z též přičiny měl
křesťan wse za to dáti a wse wynaložiti, aby
poznal wznesšenou krásu ctnosti a swrchowanou
cenu bohobojnosti. Kdyby tě nějaký kejklíř uji-
stowal, že w domě twém skrytý poklad jest, ne-
ustál bys hledati, ba kopal bys wssude, abys se
přesvědčil, prawda-li jest, či-li nic; a když sám
Bůh tě ujistuje, že w utrobách srdce twého skrytý
chowáš poklad neocenitelný, tuť bys se nedal
pohnouti, abys po něm pátral a si ho získal?
D jať brzo, jať snadno nalezl bys poklad tento

*) Přísl. 20, 14.

předrahý, kdybys jen znamenal, „jak blízko jest Hospodin wzývajícím Ho opravdově.“ *) Sať mnozi byli na tomto světě, kteří poznawšse a uvažujice hříchů swé a trwajice stále na modlitbách a prosice za odpustění a za milost, dřitve než za týden otewřeli si zemi, či at lépe dím, našli si nowé nebe a zemi nowou, a poznali w srdci swém králowstwi Boží? — Sať weliký diw činí Hospodin ten, anť di: „Sať mile powzdechne hříšník nad hříchů swými, již wíce newzpomenu jich.“ **) Sať weliká jest milost toho otce, který syna marnotratného, sotwa že krátkými slovy wyznal nepravost swou a za odpustění prosil, již i hned pozdwiňuje, objímá, libá, do domu swého uwádí, nowým šatem a skwostným prstenem zdobí a radostné hody k počtě jeho strojí! ***)

Takť i ty se nawrat, milý křestane, k lastkawému a milostiwému Dci swému; pozdwihni k Němu „w čas příhodný“ srdce swé, a neustaň po mnohé dni stále a wroucně wzývati nesmírné milosrdenstwi Jeho a pať buď jist, že wytrwáš-li w pokorné prosbě swé, nebudeš oslyšán; nakloní se onen Dtec milostiwý k tobě, odpowí a okáže ti tajemné poklady Božské lásky swé. A té kdž okusíš, pať jistě opojen winem jejím zwoláš s swatou chotí w písni Salomounově: „Dal-liby člověk wšlecken statek swůj za milování, jako ničimž pohrdne jím.“ †)

*) Žalm 144, 18. **) Ezech. 33. ***) Luk. 15. †) Pis. S. 8, 7.

Díl třetí.

Wyvrácení toho, co proti ctnostnému životu namítají, kdož nechťejí sebe Bohu a ctnosti věnovati.

Článek pětmedicímý.

Proti namu těch, kteří s napravením života do budoucnosti obkládají.

Nikdo, tussim, nezapře, že co jsme posud uvážili, dostačiloby již dokázati to, co jsme si uminili a slibili, t. j. abychom srdce lidská, ovšem že s pomocí milosti Boží, pohnuli k zamilování a konání ctnosti. Však má nicméně zlost lidská své výmluvy, jenž se pravdivými býti zdají, jimižby netečnost a nedbalost svou skryla a sebe v nepravostech svých ukonejšila. Tak to naznačuje sv. mudřec, an dí: „Člověk hříšný vyhýbá se kázní a podle vůle své nalezne přitornání,“*) t. j.

*) Sir. 32, 21.

zdánlivou, lichou výmluvu. Totéž i Šalomoun mini, řka: „Přičiny hledá, kdo chce odstoupiti od přítele.“ *) Tak též hříšníci, chtějice opustiti Boha, hledají a hledají, až i konečně naleznou nějakou příčinu, již by odstoupení své poněkud vymluvili. Někteří odkládají s poňáním na budoucnost, ba mnozí až na konec života; někteří předstírají nesmírné obtíže života ctnostného, říkouce, že nejsou s to, aby je přemohli; někteří se totiž přílišným se spoleháním na milosrdenství Boží, klamně se domnívajíce, že mohou bez wiry, naděje a lásky spasení dojíti; jiní konečně tak jsou v rozkosech vezdejších pohřženi, že nijak nechtějí vyhněti potěšení tohoto světa za blaho, jež jim Bůh za konání ctnosti slibuje. Tato jsou poněkud osídla úhlavního nepřitele pokolení lidského, jimiž otroky své jimá a spoutané držívá, až je nenadálá smrt uchwátí a u věčnou záhubu pohřži. Na tyto liché, lehkovážné výmluvy odpovíme v tomto třetím díle první knihy. Počneme tedy vyvrácením výmluvy těch, kteří s poňáním a polepsšením života do budoucnosti odkládají, protože výmluva tato nejobyčenejší a všeobecná skoro jest.

Jsou lidé, kteří nahlízejí, že pravda všecko, co jsme byli posud řekli, a že tudíž není staru jistějšího nad staru těch, kteří ctnosti a bohabojnosti se drží, ba oni i přísvědčují, že se jí oddají, ale že to nemohou učiniti hned, že to však tím dokonaleji učiní budoucně, jať mile

*) Přís. 18, 1.

nějaká pohodlná doba nastane. Tak o sobě do-
 svědčuje sv. Augustin sám, řka: „Neměl jsem
 ničehož, ó Pane, ničehož jsem neměl, co bych byl
 odpověděl Tobě, anť jsi mne napomínal a po-
 wzbuzoval, řka: Vstaň ty, jenž spiš, i
 vstaň z mrtvých a osvíti tě Kristus!
 a dokazoval jsi mi wssudy, že prawda jest, co
 prawiš; neměl jsem naprosto ničehož, co bych
 byl odpověděl Tobě, překonán jsa prawdou slova
 Twého, leč slovo své liché a lenivé: ‚Hned!‘
 a opět: ‚S hned!‘ a: ‚Ten postrp maličko!‘
 Ale toto moje: ‚Hned!‘ — ‚hned!‘ — nebylo
 hned; a to moje: ‚Maličko‘ wždy na delší a
 delší čas se protahovalo a odkládalo.“ Tak
 podnes jednají s Bohem hříšníci, wždy dobou
 obrácení swého odkládajíce, a nikdy k polepšení
 žiwota nedospívajíce. Že pať to jest nastrojena
 lest žiwého od počátku hada, jenž wždy z nowa
 lháti a lidi podwáděti umí, snadno lze dokázati;
 dokáže-li se to, tedy trwám, že wssedko jest do-
 kázáno. Neboť wíme wssični, že si každý křesťan
 ničehož nemá žádati suazněji, leč aby dušsi swou
 spasil; k tomu wssak newyhnutelně zapotřebi jest
 polepšení žiwota, neboť bez něho spasení dojiti
 naprosto nelze. Tak tu jde toliko o to, kdy že
 se toto polepšení diti má? Ty prawiš, že se
 budoucně polepšíš, já pať trwám, že to nyní,
 i hned učiniti máš. Wizme tedy, které z obou
 těchto mínění prawdivé jest.

Než pať se pokusíme okázati, že to učiniti
 snadno jest, rci, kdo ti budoucí čas pojistil? Což
 medle newíš, jať nescíslně mnozi lidé tímto od-

kládáním se sklamali? „Bůh,“ di sw. Řehoř, „slibuje člověku kajicimu odpustění, ale žádnému hříšníkovi nikdy ještě třetího dne nezalíbil.“ Tak též praví Cesariůs: „Děš-li: „Až w stáři užívati budu léku poňání;“ jak se toho odvážiti smíš, jsa si vědom lidské své křehkosti, že ani jediným dnem, ba ani okamžením nejsi smrti jist? Wímť já, že posetilou touto spolehlivostí nescíslně mnoho duší zahynulo. Tak zahynul onen bohatec, o němž sw. Lukáš píše, že kdýž role jeho úrodu vydala hojnou, sám k sobě pravil: „Co učiním? nemám zajisté, kde bych shromáždil úrody své?“ S řekl: „To učiním: Zbořím stodoly své a větších nadělám a tu shromáždím vslecky věci, kteréž se mi urodily, i zboží swá; a dám duší své: Duse, máš mnoho zboží složeného na mnohá léta; odpočívej, jež, pi, hoduji!“ Ale kdýž bídník takto si myslil, slyšel hlas, an mu di: „Blázne, této noci požádají duse tvé od tebe; co jsi vsať připravil, či bude?“ *) Můž-li pať tedy býti nějaké větší posetilsti u člověka, než kdýž se odvažuje určití o své budoucnosti nic jinak, než jakoby sám vládl časem a dobami, jež byl věčný Otec ustanovil a zřídil w moci své? **) Poněwadž pať dle slow sw. Jana sám Syn Boží má klice života a smrti, aby otevíral, komu a kdy se Mu líbí; †) jak si smí bídný

*) Luk. 12, 17 a d. **) Est. 1, 7. †) Sjew. 1, 18.

a opovržený čerwiček osobiti a přivlastňowati toto práwo? Taková odwážliwost by sama o sobě již zasluhowala nesmírného trestu, a sice toho, aby se nedostalo odwážliwci takowému očekáwané lhůty poání, protože byl lehkomyšlně zmařil dobu, od Boha sobě propůjčenou; tím poáráním by mnohý jiný possetilec rozumu nabyl a sám zmudřel. *) Wlssak že nescíslné jest množství těch, jenž tímto způsobem potrestáni jsou, s dobrou se poradí každý, kdo z cizího neštěstí moudrosti nabude, a podobné nehodě ujiti wynasnaží se, dle slowa Sirachowa, an di: „Neprodléwej obrátiti se k Hospodinu a neodkládej ode dne ke dni; neboť náhle přijde hněw Jeho a w čas pomsty zhubi tebe.“ **)

Alle dejme tomu, že se ti dostane věku tak dlouhého, jakého si žádáš; což bude snazší, nyní se polepsšiti, anebo odkládati a oddalowati s polepsšením? Abys pak tím snadněji pochopil, co pravím, udám poněkud hlavní příčiny, pro které polepsšení života obtížno býwá. Nepowstává obtížnost polepsšení z překážek zemnitřních jemu w cestu se kladoucích, nýbrž ze špatné powahy srdce, z zlé nawyklosti přewráceného dřewnějššího života, kteréhožto zanechati téměř smrti se podobá. „Nebot obtížnou nám a odpor nou čini cestu ctnosti hříšná nawyklost,“ di sw. Teronym. Jest totiž zwoyl druhá přirozenost. Zwoyl pak odstraniti jest tolik, jako samou při-

*) Příj. 19, 23. **) Sir. 5, 7.

rozenost přemoci a vykořeniti; to však bývá to nejtvětšší, ale též nejtěžší vítězství. Pročež i dí sv. Bernard: Když se byla nějaká nepravost mnoholetým zvykem v srdci utvořila, tuž zvláštní záračné pomoci milosti Boží potřebi jest, abys ji přemohl a vykořenil. Každý křesťan tedy bedlivě se varuj, abys v žádnou hříšnou navyklost neupadl; neboť obvyčej všeliký těžko odstraniti; tak též i hříšné navyklosti nelze přemoci, leč zvláštní milosti Boží.

Dále obtěžuje polepšení života hříšného moc ďáblowa, anť ovládná duši hříšníka, všemožným pokusem a ossemetnými přeludy v hříchu jej nejen udržeti, ale vždy hloub a hloub pohřiziti usiluje. Onť jest onen silný oděvec, jenž bedlivě strážej obydli svého, jak dí sv. ewangelium. — Potom pochází obtížnost ta z toho, že Bůh daleko vzdálen jest každé duše hříchem těžkým zprzněné. To se vyrozumívá onou stráží, kterouž postavil Hospodin na zdech Jerusalemských, a kteráž tím dále jest od člověka hříšného, čím dále on sám se hříchem odlučuje od Boha, vždy více a více se obtěžuje hříchem. Z tohoto odloučení a vzdálení se od Boha ty nejtvětšší bídny hříšnickowy powstávají, jakož sám Hospodin dí: „Běda těm, kteří odstoupili ode mne!“ a: „Běda jim, když odstoupím od nich!“ *) Za jest ta „dwoji bida,“ o niž se zmiňuje sv. Jan v zjavení svém. **)

Ze obtížno jest polepsiti hříšný život svůj,

*) Djeaň 7, 13, 9, 12. **) Zjev. 11.

pochází dále i z toho, že mocnosti duševní hříchem to nepořádek uvrženy a velmi porušeny bývají, ačkoliv zřáza ta netýká se jich bytnosti, nýbrž toliko to působení a výkonech jejich se objevuje. Neboť jako dobré a sšlechtné víno octem zkaženo, usšlechtilé ovoce hnilobou a červem zhubeno bývá; tať též i vsšedň mocnosti duševní hříchem bývají porušeny a pořaženy, neboť hřích jest nejvšší nepřitelem a protivníkem duše naši. Hřích rozum náš zatemňuje, vůli porušuje, žádostivost přemracuje, svobodnou volnost sešlabuje, tať že potom člověk není dosti státen, aby sám sebou vládl a skutky své náležitě řídil, byť i nikdy docela nepozbhl ani víry, ani vůle svobodné. Jsouť pať ony mocnosti duševní jako nástroje, jimiž duše dobré skutky působí; jsouť jako kola to hodinovém ústrojí k náležitému spořádaní života; jsou-li tato dost málo porušena, čehož medle lze se tu nadíti, leč nepořádku a zmatku to celém životě?

Tyto jsou hlavní příčiny obtížnosti to polepšení života, majice základ svůj to hřichu a denně se vzmaňajice vzrůstající namyšlosti. Když to tať jest, kdož by medle byl tať zpozdlh, aby se domníval, že obrázení se a polepšení života po několika let snažší bude, an byl počet i hříchův i důvodů a okolností obtěžujících mocně vzrostl? Neboť když denně hřích na hřích množíš, tuť není divu, že svíce, jimiž duše spoutána bývá, tužší budou. Rozum bude z obyčeje hřissného temnější, nemoha to poznati, co duši to pravdě prospívá, nášlonnost k zlému bude

wětšší a wůle k dobrému slabšší, tať že náwalům zlého pokušení nebude moci odolati. Nemůžeš-li skromný potůček přebřísti z rána, dokawade wody jen malounko teče, jať ho přejdeš u večer, kdžž woda se wydme a proud se wzmuže? Zdá-li se ti těžko wytrhnouti tenounký sstipek nepravosti, což učiníš, až se hluboko w dušši zakorení a w srdci rozwětwi co mohutný strom? Dejme tomu, že bys měl nyní k. p. naprawiti sto hříchů; jsi-li pať tím jist, že jich nebude za několik let tisíc? Nyni snad by ti bylo zápasiti s zlou nawyklostí jednoho roku, nebo dvou let; nebude-li pať ten zápas za pět, deset, dwacet let mnohem obtížněšší? Neklameš-li pať sebe sám, mniš-li, že budeš později moci snáze nésti břímě své, ano je denně množíš? Mení-li pať to podobno nepořádným dlužníkům, kteří nemohouce malé sumy splatiti, odkládaji ode dne ke dni, až záloha nepostizitelná jest? Kdož by neznamenal, že jsou to offemetné klamy a osídla zhoubného nepřitele nasseho, hada onoho pekelného, jenž lichotami swými prworodiče nasse oklamal a posud neprozřetelné syny jejich klame a podwádí? Podiwno, ba velmi podiwno jest to, domníwati se, že čím wětšší bude wina twá, tím snadněji odpustění dojdeš, jaťobys myslil, že čím wětšší nemoc nějaká, že tím snazšší bude uzdravení. Zdaž-li pať neznáš, co prawi mudřec: „Meduh dlouhý obtěžuje lékaře; krátký neduh přetrhuje lékař.“*) To velmi wšhodně uřá-

*) Sir. 10, 11—12.

záno sťrže anděla jednomu sw. otcí na pouští. Pojal jej totiž, an se právě na pole k práci ubíral, anděl a otázal mu člověka sbírajícího dříví. Ten kdž byl již velikou otep nashíral a svázal, namáhal se marně, ji na ramena swá wložití. S což učinil? Nafekal si pať dříví mnohem více, a to touž otep je svázano, nésti usiloval; a nejsa s to, přec wždy opět a opět k prwnějšsimu břeměni více dříví přikládal. Kdž se sw. pousterwik possetilosti takové práwem díwil, tu řekl k němu anděl: Tomu possetilci podobni jsou hříšníci, kteří břímě hříchů swých denně množi, hřích k hříchům přidawajice, jakoby pať čím více jich bude, tím snáze je nésti mohli. — Což pať mám dále říci o zlé nawyklosti a krutém jejím panowání nad člověkem jí podrobeným? Kdo nějaký hřeb zatlouká, nebije na něj hned z prwu silnými ranami, nýbrž zvolna, až by zachytil; potom teprw silněji a silněji kladivem doráží, až weskřz pronikne a wytáhnouti se více nedá. Tať se jednotlivni zlymi skutky nassimi hřích wždy hloub a hloub, perwněji a perwněji w dušsi nassí jako mohutným kladivem wráží a tať wenkoncem w ní utkwí, že sotwa nalezněš, čím bys jej pať wytáhl. Sim to jest, že mnohdy spatřujeme, ano starcowé wěkem pokročili, kdž byli mladá léta u wselikých neprawostech zmrhali, na konec života swého přec se nečestmi kochají, k kterýmž jim ani přirozené síly nestáčí; zlá wšak nawyklost utkwěwssi w údech jejich, hledá starých rozkossi, jakkoliv pro přirozenou slabost — nemožných. Solik může

nepřemožitelná ukrutnice — zlá navyšlost. Pročž di sw. Sob o takovém neshastníku: „Kosti jeho naplněny budou hříchů mladosti jeho, a s ním w prachu lehnou.“ *) Tak tedy nepravosti člověka takového nemají jiného konce, leč jakého se wesměš wšsem wěcem dostává, t. smrti; poslední to wšsich wěcí mezník. Tak již proslulý řecký mudrlec Aristoteles di: „Jako proti jedovatému uštknutí hada není jiné pomoci, leč ujmouti úd nakažený, tak mnohé nepravosti jedině smrti wyléčeny bývají. Smrti teprw ukončují se nepravosti ony; a wšsak, chcemeli pravdu říci, ani smrti, jelikož storchu sw. písmo prawi „a s ním w prachu lehnou,“ t. potrwají i dále. Proč? Protože zastaralou poléta navyšlosti w druhou téměř přirozenost přefedšší žádosti nezřízené tak hluboce w dušsi se zakořenily, že nic jinak než co jedovatý hniž až do kosti a mozku zažralý wšsemu léku wzdorují a nijak wyhoyiti se nedají. Toť duchowně se naznačuje wzkríšením Lazarowým.***) Proč ho medle Kristus Pán s tak hlasným woláním a zachwěním se ducha w život powolal, ano byl to u jiných případnosti pouhým slowem swým učinil? Aby naznačil, že jako těžko jest mrtvého, an již čtvrtý den w hrobě leží, hnije a zle zapáchá, k životu wzkrísiti, tak též i jen wšsemocné milosti Boží lze hříšníka w zlé navyšlosti co w hrob pohříženého, již již zetlelého a puchem hříchů odporne zapáchajícího k nowému ctnost-

*) Sob. 20, 11. **) Jan 11.

nému životu povolati. Zetrubně vykládá sv. Augustin čtvero oněch dnů na zlou navyklost, řka, že první den znamená zalíbení srdce w smyslném pocitu, — polektání hřissném; druhý svolení vůle w zalíbení toto, třetí skutečné dopustění takové smyslné rozkosse, čtvrtý — setrwání w něm až k navyklosti. Kdo až do tohoto upadne, tomu nelze k novému životu milosti wzkřissenu býti, leč hlasem velikým a mocným slzami Spasitelovýmí. To wsse poukazuje zřejmē na to, jak nebezpečno jest s poňáním a polepsšením života odkládati, a že to čím dēle tím těžší a tať tím nebezpečnější býwá; následowně pať též z toho jde, jak velmi se klamou, kdožkoliv se domníwají, že časem a wěkem bude jim snáze život svůj polepsšiti.

Dále pať dejme tomu (což wssať nikoliv nepřiznáváme), že se ti wsse dle twého zdání podaří a naděje na dlouhý wěť že tě nesklame, což pať řekneš tomu, že tať drahná léta wěku swého mrháš a žádného prospěchu z něho netěžíš? Zdaž-li pať nemohl jsi sobě po ten čas znamenitého pokladu krásných zásluh pro wěčnost nashromážditi a uložiti? Sakh nesmysl, kdyby někdo při dobytí města, ano nepřítel wsse pleni a hubí, ano divé wojsko wsse, co drahé a platné jest, běře a loupí, usedl mezi hástkou zásskodni a tam jen w kostky si hrál! Takový též, ba mnohem wětší nesmysl jest toho, kdo se tolika marnými tresty a ssibřinky swětských rozkossi obirá, co každý dosti málo rozumný člověk se snaží dobré činiti a sobě zásluhy nějaké pro nebe získati.

Což pak dále řekneme, že kromě pozbyti mnohého dobra po tak dlouhou dobu i přemnohé zlé na sebe uvalíš. Neboť dle slova sv. Augustina nemáme se ani nejvšednějšího hříchu ani za poklady celého světa dopouštěti; ty pak ve zlé navyklosti utkvělý hříšník, drzostí neshýchanou neostýcháš se tolik a tolik smrtelných páchatí hříchů, z nichž by jsi ani jediného, ani za tisícero světů se neměl nikdy a nijak dopouštěti? Sať se odvažuješ urážeti a k hněvu vyhývati toho, před Jehožto soudnou stolicí se někdy vol newol octneš? od Jehožto slova tvá věčnost záviseti bude? Jehož milosrdenství upěnlivě pak, ale žal! již pozdě vyhývati budeš? — Neustáváš k spravedlivé pomstě popouzeti Toho, od Jehožto milosti každé okamžení závisíš, a Jehož tím méně sobě milostivým býti s hrůzou seznáš, čím déle Ho urážeti a hněvati budeš? Krásně se tu ozývá sv. Bernard, říká: „Velmi nerozumně si počínáš, kdožkoliv v zlém a bezbožném životě setrváš. Bud věříš, že ti Bůh své hříchy odpusti, a nebo newěříš. Newěříš-li, jaký hrozný nesmysl tvůj, an hřích na hřích shromažďuješ a tak sám si přísný svůj soud ztružuješ a svůj trest množíš; pak-li věříš, že jest Bůh dobrotiv, laskav, milosrden, a že hotov jest odpustiti tobě, byť bys Ho i tisíc a tisícrát urazil, — vci, zdaž-li pak teprv může býti nesmyslnějšího, posetilejšího, zlostnějšího newděku, než zneužívati popřané sobě milostné doby života k urážení Toho, jenž ti jí proto popřává, abys Ho miloval a Jemu sloužil? Což na to řekneš?

Což pať dim dále o slzách, jež prolévati budeš někdy nad swými hřichy, až tě Bůh někdy navštíví, než tě z tohoto swěta povolá. Tehdáž se ti každé sousto rozkosti těch, kterýchž nyní pozíváš, w hořec co žluc obrátí; tehdáž želeť, tehdáž oplakávati budeš toho, co jsi byl druhdy pozbyl. Přijdeť, přijdeť jistě, wěť mi, doba, kdežto bys rád muky celého swěta utrpěl, jen kdybys jeden hřich života swého odčiniti mohl. Krátká bylať doba, w kteréž byl Dawid rozkosti hříšné pozil; dlouhá pať ta, kterouž w hrozných srdce bolestech, w přehořkém žalu, w horoucích slzách strávil, tať že zvolal: „Ustávám w úpění swém, lože swé každé noci zmýwám, slzami swými postel swou smáčím.“ *) Takowou silou činuly se potoky slzi jeho, že co w překladu nassem zui „zmýwám,“ půwodně znamená „zaplawuji.“ Tať hojnými slzami hleděl kající král, muž dle srdce Božího, hřich swůj zmýti! Proč tedy nynější tobě popřaný čas na to obrácíš, abys si zasíwal to, z čehož ti někdy nesejdou leč slzy a bolesti?

Mimo to pozoruj, že čím déle trwá twá hříšná nawyklost, tím jest polepsšení twé obtížnější. Nebo jakož kdo nějakou nemoc přestál, nikdy tať úplně se neuzdraví, aby nižádných následků swého neduhu w těle swém nepodržel; tať též i hřich dle velikosti a delšího trwání zřídka, ba nikdy se úplně newyléčí, ale skoro wždy jakýchsi pozůstatků po sobě a přichylné

*) Žalm 6, 7.

náklonnosti zanechává. V čem kdo hřeši, v tom slabne, v tom též čím déle tím více ďáblu k sobě přístup dává, aby si jej tento úhlavní nepřítel lidstva tím krutěji podmanil. Začlo Mojžiš lidu židovskému z zlatého telete, jemuž se byli klaněli, popel z spálení jeho pozůstalý píti dal, *) tak to Bůh u své neskonalé moudrosti zříditi ráčil, aby po mnohých jednotlivých hříších zlé následky v duši naši co jizvy po zhojených ranách zůstaly a mnohdy bolestně se ozývaly, aby takto přirozeně trestem a mučením bylo, čehož jsme druhdy k hříšné rozkoši byli zle užívali.

Chceš-li, povím dále, jak posetilé jest, až na starý věk odkládati s poňáním a polepsšením života. Zdaž-li pak by nebylo pravé bláznovství, kdyby člověk, maje mnoho nákladu někam dopravití a moha k tomu mnoho soumarů použiti, jal by se na jednoho, a to nejslabšího vsedčo wesměš nakládati, a jiných mnohem silnějších nechal by jíti wedlé něho s prázdnem? Tak, ba mnohem nesmyslněji jedná, kdo břimě poňání na slabá bedra věku sesslého uložiti hodlá; neboť ten věk sám o sobě nesnázi a obtíži má bez počtu. Krásně tu dí welký, ač pohanský mudřec Seneka: „Kdo dobrým býti až k věku starému odkládá, zjewně okazuje, že chce ctnosti měnowati dobu, schopnější a vhodnější k wssemu jinému než k tomu.“ A jinde opět: „Slyšeti jest mnohého, an dí: V pade-

*) II. Mojš. 32.

sátém roce od světa se vzdám; v sedesátém ho opustím." Kdož ti za to ruci, že déle živo budeš? že budeš s to, abys tať učinil, jak miníš? Nestydiš se, na konec života s svým prospěchem odkládati a lepšimu úmyslu věnovati tu dobu, kterouž k ničemuž více obrátiti nelze? Tať pozdě a zpozdlé jest, tehdaž chytiti teprva živu byti, když život na náklonku jest! Tať nesmyslná nepaměť smrtelnosti, na padesátý, sedesátý roč odkládati s lepšimi úmysly a pokládati počátek života v tu dobu, kteréž málo-kerý z lidí dosahuje?"

Wšak co si počneš, pomniš-li na hrozný úkol zadostičinění, kteréhož neskonalá spravedlnost Božská od tebe požádá? To jest, jak sw. Jan Klimaf di, tať veliké, že žádný člověk, ani za hřichy jednoho dne Bohu dosti učiniti nemůže; proč bys tedy ty wesskeré winy celého života téměř na jednu hromadu sháněl a s dostiučiněním na starý wěť otálel, kdežto sotwa s to budeš, abys winy dne jednoho splatil? Toť jest nepravost tať veliká, že ji sw. Řehoř i s newěrou porovnává, řka: „Wzdálen jest wirt, kdo s pokáním na stará léta odkládá; neboť jest se co báti, aby očekáwaje milosrdenství nepropadl soudu.“

Dejme wšak tomu, že by to wšse, co posud jest řečeno, ničím nebylo, zdaž-liby pať, dočawáde totiž rozum, zákon, spravedlnost něco plati, zdaž-liby pať, pravím, veliká a mnohá dobrodini, jichž jsi od Boha obdržel, zdaž-liby pať sláva a blaženost, kterou ti slibuje, neměly

tebou pohnouti, abys nepronedbával času služebnosti své, abys nelenil za doby propůjčené tobě tak sstědře, tak laskavě, poněvadž nezasloužené. Tak pravda jest, co o tom di moudrý Sirach: „Kedej si překážeti, abys se modlil wždycky, a neostýchej se ospravedlnowati se až do smrti, nebo odměna Boží zůstává na věky.“ *) Aci, milý křestane, když odměna twá tak dlouho trwati má, jest-li pak sprawedliwo, aby služba twá byla tak krátká, — okamžitá? když mzda potrwá, jak dlouho žiw bude Bůh sám, proč bys ty nechtěl Wu sloužiti alespoň jak dlouho zde na zemi žiti budeš? proč bys chtěl sobě uchwátiti wíce než dvě třetiny swého žiwobytí, a Boha jedním, posledním wzdechnutím odbýti?

Doufáš-li pak tak jistotně, že spasen budeš, tuť na jisto wědětí třeba, zdali tě Bůh k tomu předustanowil. A když tak jest, když On, dobrotiwý Hospodin, tak o tebe pečliw byl, že tě od wěčnosti milowal, k sw. wíře pomolal, a učinil synem swým a dědicem blaženosti wěčné, — proč medle ty zpěcuješ se milowati Ho, Otce tak laskawého? proč odkládáš s službou Jeho až na konec žiwota swého? Tak se jen domýšleti nestydiš, že tak krátkou službou dostaciš tomu, který sám u sebe určil, blaženosti wěčnou obdariti tebe? Mělk bys sprawedliwě za odměnu wěčnou i wěčnou, by možná bylo, službu wěnowati Semu. A když to nelže, proč bys od-

*) Sirach 18, 22.

jimal službě Jeho nejlepší částku života svého a zanechal Mu nejkratši, nejnejistější, nejslabši? „Jako z děbanu,“ di Seneka, „nejprvé čisté víno teče, kal pak na dně zůstává; tak i u věku našem nejlepší částka první jest.“ A tu bychom na jiné věci obraceti, Bohu pak pouhý kal ponechávati měli? Gle, co prorok Malachiáš di: „Bložčený podvodník, kterhž má w stádu swém samečka, a slib učině, obětuje co jest churavého Pánu; nebo král veliký jsem já, di Hospodin zastupůw, a jméno mé jest hrozné mezi národy,“ *) jakoby řekl: Pánu tak velikému veliká též náleži služba, wznesená úcta; tudíž jest i veliké bezpráví, obětovati Semu to, co jest špatnější. A ty bys tak, člověče neděčný, větší a lepší částku svého života obětował službě dáblowé, a Bohu ponechal to, co světu a dáblu dáti již ani nemůžeš? Slys, co praví Pán: „Nebudeš miti w pytlíku swém rozličných záwaží, většího a menšího; aniž bude w domě twém korec větší a menší. Záwaží budeš miti spravedlivé a korec jednostejný a pravý budeš miti;“ **) a ty bys proti tomuto zákonu odvážil se miti dvoji váhu a dvoji míru, jednu větší pro dábla, co svého přítele, a menší pro Boha, jakoby nepřitele?

Kromě toho všeho, když bys totiž všedka tato dobrodiní za nic nepovažował, toho jednoho,

*) Mal. 1, 14. **) V. Rojž. 25, 13—15.

prošim tě, hlavně pamatuj, že Bůh totiž jedno-rozeného Syna svého na smrt za tebe vydal; aby tobě život získal, na to obětoval život nade vsěch životů i lidské i andělské neskonale dražší; pročez kdybys nejen svůj, ale i vsěch lidí a andělských bytosti, ba mnohem ještě více životů měl, tak že by vsě, co by žilo a žiti mohlo, v tobě jediném soustředěno bylo, tím vším bys povinen byl. Tomu, jenž ouen život za tebe vydal, a to vsěcko by sotva dostánilo. Jaká to tedy tvá smělost, jaká to neděčnost, že svůj celý, tak krátký, tak nepatrný, tak bídný život dáti se zpěčuješ Pánu, jenž za tebe dal život tak uslechlý, tak welebný, Božský! Byloť by to moc, když bys Mu ho celý vzdal? Sim ohavnější pak jest to neděť, když i z toho čistší a lepší částku odnímáš, a Bohu jen některý nepatrný zbytek pozůstáváješ?

A závěrce tohoto článku stůj zde slovo Šalomounovo, z knihy Kazatel: „Pamatuj na Stvořitele svého ve dnech mladosti své, prvé než přijde čas trápení a přiblíží se léta, o nichž řekneš: Nelíbí se mi! — prvé nežli se zatmí slunce a světlo a měsíc a hvězdy a nawrátí se oblačové po desíti; když se trásti budou strážní domu, t. j. ruce, a klesati budou muži silní, t. j. nohy, celou tíží těla nesoucí; a zaháletí budou mleči v malém počtu jsouce, t. j. zuby málošteré, jenž ti pozůstanou, nebudou s to, aby pokrmy rozmílaly; a zatmí se ti, kteříž vyhlídají okny, t. j. až se

hříchové opouštějí, než my hříchův, ačkoliv mnohdy i takové bývá stáří, jakové bylo mláde. Tak dí moudrý Sirach: „Tehož jsi w mladosti své nehromáždil, jak to najdeš w starosti své?“ *) Spasitelná tedy rada jest, kterouž jinde dává, řka: „Nežůstávej w bludu bezbožných; před smrtí chválu vzdávej (Bohu): mrtvému, jakoby nebyl, chvála nemožná. Chválu vzdávej živu isa, živu a zdravu isa oslawuj a chwal Boha a welebíti budeš slítování Jeho.“ **)

Veliké zajisté to bylo tajemství, že u rybníka Bethejdy vždy ten první, který u wodu andělem pohnutou wstoupil, uzdrawen jest. To znamená: že Božských nadšení a hnutí ihned bez odkladu poslušni býti máme a že nás pak On sám milostí svou posílá. — Muže tedy, milý křesťane! neotálej, ale „dneš uslyšíš-li hlasu Jeho, nezatrvej srdce svého“ ***) aniž odpovídej: „Bejtra!“ ale dneš ještě rychle porostañ a k svému obrázení, polepšení, pořání ruku přičin, a věz, že čím ochotněji je započneš, tím snadnějši ti s Boží pomocí bude.

Článek šestmécitný.

Proti těm, kteří s pořáním svým až k poslední hodince smrti odkládají.

To, co posud řečeno, mohlo by owšem již dostáčiti k pohnutí i těch, kteří své pořání až

*) Sir. 25, 5. **) Sir. 17, 26—27. ***) Žalm 94, 8.

Ě poslednímu tažení — až ě hodince smrti odročují. Neboť jestli nebezpečno s ním na několik let odkládati, čím nebezpečnější musí býti, odložiti je až na poslední hodinu smrti, tať nejistou? Ale že blud ten w světě tať obyčejný jest a tať mnohé duše jím w záhubu věčnou přicházejí, tuť owšem potřebí jest, abychom o tomto marném, ale tať nebezpečném bludu šíře pojednali. Několikw tedy nesnadno jest o tom mluwiti, aby mnohé úzkostliwé duše nebyly w malomyšlnost anebo i zoufalství utvrženy; předc nesmí se opět docela mlčením pomínouti, aby mnohé opět w newědomosti své nebyly záhubou uchváčeny, řdyž by pokáním svým až ě hodině smrti své odkládaly. Řdyž oboje dobře rozvážíme, shledáme, že toto mnohem wětší jest, jeliťož nás zkuffenost sama učí, že mnohem wíce duší w záhubu přichází přílišnou důwěrou a spoleháním se na milosrdenství Boží, nežli přílišnou bázní a úzkostliwostí. Neboť proto postaweni jsme na stráží, abychom meč přicházející, t. nebezpečí budoucí widěli, a je hlásně oznamujíce, lid od záhuby věčné uchowali, aby někdy krew jejich na nás požadowána nebyla.*) Že pať ě tomu nemáme w životě tomto jiného světla, mimo swatá písmá, swaté otce a učitele církwe, hledme již, co ti o tom učí, a řdyž to předstawíme, pochybují, aby řdo tať drzý byl a wíce mínění svému než jejich slowům wěřil.

*) Ezech. 33.

§. I.

Některá slova sw. otcůw o pokání w poslední hodině smrti.

Především tu sluší za základ položiti, co sw. Augustin učí a w čemž se s ním wšickni wesměš srownávají, totiž že pravé pokání jsouc vlastně působením milosti Boží, může od Boha dáno býti komukoliw a kdykoliw On ráci. Toho dle bude pokáním pravým a dokonalým k spasení duše, kdykoliw se stane, a byť bylo i w okamžení smrti, i w posledním wzděchnutí. Tak řídké wšak to jest, tak že wůbec toliko za wýminku považowati se smí, o tom slyš, co di tentž sw. Augustin w knize své o pravém a klamném pokání. „Koho prvé hříchové sami opouštějí, aniž byl on sám jich opustil, tenť je toliko z donucení zatvrhuje, nikoliw pak swobodně. Bůh pak na nás žádá rozhodnutí swobodné wůle. Kdožkoliw tedy nechť se obrátiti k Bohu, došawade hřešiti mohou, ale teprvé když hřešiti nemohou, k zpowědi přicházeji, ztěžka dosáhnou, čehož si žádají.“ — A dále udáváje, jakým způsobem se obrácení to děje, di: „Obrací se, celý totiž se mění, kdo netoliko trestů se boji, ale k dobrotiwému Bohu horliwě přijíti se snaží. A komu se takowého obrácení dostává, a buď si w poslední hodině, o tom nic nelze pochybowati, že by se mu úplného odpustění hříchu nedostalo. Je pak obrácení tak úplné welmi řídké jest, proto jest se co obáwati, aby pokání tak pozdní pravé bylo. Kdo totiž jednať nemoci jest sklíčen,

jednať nastávajících trestů se obává, sotva k dokonalemu dostiucinění přijde, zvláště jsa obkličena rodinou, manželkou a dítkami, anebo jinač světem opoután a váben. Sať mnohého již pozdní pokání odklamalo! Ale že Bůh vždy všemohoucí jest, může sice své pomoci každého času, a tudíž i v okamžení smrti uděliti, komu ráci; a však kdýž mnohé překážky se dokonalemu spolupůsobení s milostí Boží tehdáž zvláště na odpor staví, vždy velmi nebezpečné zůstává, s pokáním odkládati až na konec života. Veliký zážrať vždy jest, komu Bůh tehdáž pravého vnučnutí uděluje. Kdož tedy na to se dostaneš, že v tomto posledním svém okamžení od Boha milosti očekáváš, důvěruj v Jeho milosrdenství, že nesmírně větší jest než všické hříchové tvoji, a byť byli nescíslní, přehrozní; víc může Bůh odpustiti než ty zhřěsiti. Však kdo takto se z tohoto světa odebírá, obrácent a živ bude sice; aniž umře smrtí věčnou; ale tím nemáme aniž slibujeme, že zůstane bez trestu. Dčístěn musí prvé býti ohněm očistcovým, kdo ovoce pravého pokání činiti odložil na věk onen. Dheň pať ten, ač netrívá věčně, jest nicméně přehrozný, a přemáhá všedky tresty, jež by kdo zde v tělesnosti této trpěti mohl. Nikdy ani pomyslití nelze trestu onoho, byť bys všeliké mučy vespoleť pojal, i které nevinně všickni sv. mučenci kdys podstoupili, i na které zločincové právem soudním odemzdáni byli. Sled tedy každý své hřichy sať napraviti, abys po smrti oněm trestům nepropadl.“ — S toho vidno, v jakém

nebezpečí se nacházejí, kdo schválně s pokáním na okamžik smrti odkládají. Šíře ještě se o tom prohlásuje sv. Ambrož ve svých knihách o pokání, říká mimo jiné: „Kdo v posledním tažení svým činí pokání a brzo po smíření se s Bohem odtud se odebirá a tento svět opouští, tomu, přiznávám se upřímně, neodpírám, čehož si žádá, nikoliv se vsáť říci neosměluji, že dobře skonává. Nic se neosměluji ujistiti ho, nic neslibuji, nechci vás klamati, nechci vás podvésti. Běříci, který dobře žil byl, jest jist; — kdo vsáť na posledy koná pokání, zdali jist odtud se odebirá, tím já jist nejsem. Pokání sice ukládáme, jistoty pať nic nedáváme. Uvažte bedlivě, co pravím; rozumějte mně, vysvětlím to vám. Medim, že bude zatracen, vsáť ani že bude trestu prost; řekl jsem: neopovazuji se slibovati, poněwadž neznám soudů Božích. Wiš tedy, co uděláš, milý křesťane? Konej pokání, dokawade jsi zdráv, pať můžeš jist býti, poněwadž jsi wykonal pokání, když jsi ještě mohl hřessiti; když bys pať potom teprwa činiti chtěl pokání, až bys ani nebyl s to, abys hřessil, tuť hřichové tě sami opustili, nikoliv pať ty jsi opustil hřichů.“ — S tím souhlasí sv. Isidor w tato slowa: „Kdo chceš odpustěním hřichů jist býti, čiň pokání, dokawade zdráv jsi, a nepravosti své oplakávej. Kdo jsi vsáť zle žil byl, a pokání w hodinu smrti konati chceš, jistě u velikém nebezpečenství wěziš. Neboť jakože zatracení tvé není jisté, tať i spasení tvé jest pochybné.“ Slowa skutečně hrozná; mnohem wice vsáť, která dle wyprawování Euse-

biowa sw. Teronym krátce před svou smrtí k učeníkům svým řekl, leže na holé zemi, hrubou oděn žíní: „Marná domněnka, klamný domysl, aby ten, kdo po celý svůj věk zle žil byl, w posledním smrti očištění od Boha za pokání milosti dosáhl; ze stotisíců lidí, jenž zle živi byli, sotwa jeden za své pokání milosti zasluhuje. Clo-wěk w hříšcích zplozen a odchován, jenž Boha ani nepoznal, aniž poznati Ho se nepřičinil, ba ani o Něm slyšeti nechtěl; člověk, jenž ani newi, že tať welice se prohřešil, a o pokání, cože jest, buď nic, anebo jen tať jako we snách slychal; člověk, jenž celý ještě w světských péčích jest pohřžen, jenž o svou rodinu se obává, kterouž opouští, jež nemoc tělesná skličuje, jemuž žal o pozemské zboží srdce swirá, že je totiž opustiti musí: — jaké medle ten a takový člověk může podniknouti Bohu libé pokání, jež by ani nepodnikl, kdyby jen naději měl, že se uzdraví? Z toho právem souditi lze, že kdo z mládi Boha urážeti se neostýchal, w smrti smilování Jeho nezasluhuje. Jaké medle jest to pokání, mili bratři, kterému se člověk jen proto podrobuje, že nemá naděje, déle živu býti? jenž by suad, kdyby se uzdravil, horššími byl než prvé? Známt já nemálo boháčů, kteří w těžké nemoci přijali pokání, potom pať opět se uzdrawiwšse horššími se stali. To za pravé, poněwadž mnohou zkušenosti stvrzené, mám, že se nedostává dobré smrti tomu, kdo neměl dobrého života; kdo nikdy se nestrahowal hřešiti a vždy pohřžen byl w marnostech světských.“ — Přidej k tomu slowa sw.

Neboře, an vykládaje slova Sobowa: „Saťá jest naděje pokrýtcowa, jestliže laťomě wydře a newyswobodi Bůh dušse jeho? Zdalíž wolání jeho wyslyšsi Bůh, řdyž přijde na něho úzkost?“*) takto di: „Bůh neslyšsi w čas úzkosti wolání toho, řdo w čas tichosti Boha neslyšsel, anť hlasem zákona ř němu wolal. Neboť prawi písmo: „Řdo uchyluje ussi swé, aby neslyšsel zákona, téhož (i) modlitba bude w ohawnosti.“**) A dle toho di sw. otec o těch, kteří opominuwšse konati wůli Boží w životě swém, konečně ř Bohu prosbami swými se obrací: „Zdalíž wolání jejich uslyšsi Bůh?“ Srownává se s slowy Páně, an di o pannách possetilých: „Nejposleze pať přijdou též ostatní panny řkouce: Pane, Pane! otevři nám! A odpowi se jim: Zajisté prawi wám, neznámť wás;“***) neboť tehďáž tim wětšsi konati bude přisnost, čím wětšsi nyní wykonává milost; a neodwratné odsouzení wyřkne nad nepolepšsenými, ano nyní hřessicim smilowání trpělitwě uděluje.“ — Sať též di Hugo od sw. Wiktora: „Řěžko možná, aby tehďáž (w poslednim tažení) prawé bylo poání, řdyž sať pozdě přichází. Neboť řdyž bolesti tělo swírají a wšsedh smyšly poutají, sotwa člověk na něco jiného pomniti může. Welmi podezřelé jest poání, které se jen wymučené býti zdá. Možnost dobře o wůli swědci; nečiníš-li, řdyž můžeš, tim

*) Job. 27, 8—9. **) Přisl. 28, 9. ***) Mat. 25, 11.

zjevně okazuješ, že nechceš.“ — A to wisse jako w jedno spojuje, di učený Petr Lombardský: „Boněwadž prospěšné pokání neni skutkem lidským, ale jediné Božim, může je Bůh dle swého milosrdenství wdechnouti, kdy a komukoliw ráci; může spasiti dle swého milosrdenství, koho by dle swé spravedlnosti mohl zatratiti. Ze pak mnohé proti tomu jsou překážky, kterýmiž člověk ochabuje a slabne, nebezpečno jest a skoro záhubno, s lékem pokání až k smrti odkládati. Welký zážrak, když komu Bůh tehdaž pravé pokání wdechne.“ —

Tak hrozná jsou tato slova! Kdož by byl tak nesmyslným odvážlivcem, aby se neobával, nejdražší swůj poklad — spasení dusse swé w takové whdávati nebezpečenství? Dobře umřiti jest umění, jemuž se po celý život učiti máme; neboť w hodině smrti tak mnohé a tak wážné věci nás obkličí, že nám ani okamženi nezbuďe, abychom teprw pomněli, jakbychom umřiti měli.

§. 2.

Whroky některých spisowatelů církewních o témž předmětu.

K zřejmějšímu potvrzení toho wizme, co učitelové církewní o tom praví. Mezi těmi zvláště Crigena Skotus krásně o tom uči, řka: „Pokání w poslední života době zřídka bývá pravé pro weliké těžkosti jemu odporující.“ — Těch pak udává zvláště čtvero:

1. Weliké úzkosti a bolesti, jenž člověka před smrtí skličují a ducha jeho tak sešlabují,

že se k Bohu ani povznésti nemůže. K poroz-
 umění tomu věděti sluší, že vesměre dojmů du-
 ševní vůle člověka potlačují, a že to zvláště
 působí citové bolesti a zármutku mnohem více
 nežli citové radosti. S toho jde, že vůle umí-
 rajícího dojmů duševními celá skličena bývá.
 Jest totiž smrt ze všech hrozných věcí ta nej-
 hroznější, kdy člověk vše opustiti, ode všech
 milých svých, manželky, dítě, zboží se odloučiti
 má. Kam medle v takové úzkosti má mysl
 svou obrátiti? Dať mu možná ji povznésti k Bohu,
 s Ním se obirati, srdce své s Ním spojiti, ano
 jej oděšad trudné dojmů nic jinak než jako
 strastliwi wichrowé slabou lodičku zmitaji? Každodenní
 zkušenost dotvrzuje, že kdo nějaké bolesti
 trpí, k. p. bolení zubů, není s to, aby mysl
 svou dokonale a stále k jiným věcem obrátil;
 kde jest cit, tam jest i mysl. To kdy se i nej-
 spravedlivějšímu stává, jak medle bude u toho,
 kdo málokdy na Boha pomněl, kdo zapomena
 duše své, jen o tělo pečoval? Nebude-li pak
 ten přirozeně i v smrti hleděti více k tělu, jež
 byl co nejmilejšího přítele miloval? — Dať
 též sv. Bernard mezi čtvero překážek duchov-
 ního rozjímání pokládá nedobrou letoru —
 nedobrou způsobnost tělesnou, kdy totiž
 duševní síly bolestmi tělesnými jsouce jaty, do-
 cela k tělu sníženy, v ně téměř ponořeny bý-
 wají. Kdož by tedy byl tak nesmyslným, aby
 nejdůležitější práci duševní, pravým pokáním
 odkládal, až k němu dle těla bude nejméně způ-
 soben, až mu bude pro bolesti tělesné skoro ne-

možno? Znal jsem, di tentýž sw. učitel, znal jsem člověka, anť postaven w těžké nemoci, nijak se k pomněni na smrt odhodlati nechtěl, wždy jsa zaměstnán péci o věci wездеjssi, zwlášť pať o to, jať by se opět uzdrawil. A kdýž ho kněz přijda napominal, aby na dušsi swou pamatowal, na smrt pomněl a s Bohem se smířil, rozmrzew se na uewčasného, jať myslil, kazatele, hrubou ho odbyl, ale w tom i — snad na wěky neskastně — skonol. — Siný opět snažně si w posledním tažení žádal, k Bohu se obrátiti a byť jen bylo sebe kratšsi modlitbičkou; ale pro bolesti ani s to nebyl. — Kdýž tedy pokáni w poslední hodině pro bolesti tělesné tať těžké, až skoro i nemožné jest, jaťž jest nesmyšl s nim až na toto trudné okamžení odkládati!

2. Druhý důwod, pro který, jať swrchu řečený Crigena Skotus di, nelze, aby pozdni pokáni bylo pravé, jest, že pravé pokáni má býti dobrowolné t. j. z horliwosti swobodné wúle pocházející, a nikoliw budiž jaťym způsobem wynucené. W ten rozum prawí též sw. Augustin: „Něčekej s pokáním, až hřessiti nemůžeš! Dobrowolného úmyslu žádá Bůh, aby odpustil tobě, co jsi dobrowolně spáchal, a žádného donucowání; lásku chce od tebe, žádnou bázeň, neboť láskou žije člověk a nikoliw bážni. Kdo tedy pozdě k pokání se obracíš, hled, ať se Boha nejen co soudce obáwáš, ale ať Ho wice co Otce miluješ; neboť bez lásky nelze nižádnému spasenu býti. Kdo tedy za žiwa nikdy nečinil pokáni, ale otálel s nim až k poslednímu

tažení, ten zdá se nečiní je potom z dobré vůle, ale z donucení, a když z donucení, již z žádné lásky, a když z žádné lásky, nikoliv čistě. Takové bylo i pokání Semejovo nad proviněním jeho proti Dawidovi, když se mu byl rouhal a kamením po něm házel, *) an utíkal z Jerusalema před nedvěčným synem svým Absolonem. Onen Semej wida, že Dawid zvitěl, a boje se spravedlivého trestu, „šel mu w ústřety s muži Sudskými a s tisíci muži Benjaminskými a nice rozprostřen před králem za odpuštění prosil. To wida Abisai řekl: A což nebude zabít Semej pro to, že zlořečil pomazanému Hospodinu?“ **) Král pak Dawid, ač nahlížel, že obrácení toto za mnoho nestojí, odpuštěl mu na ten čas; a wšak nechtě ho nechati bez trestu, přikázal před smrti Salomounovi, aby s ním wedlé spravedlnosti učinil. Ten pak ho zabiti kázal, když nedostal slovu danému, že z Jerusalema newystoupí. ***) Takovému pokání podobno jest i pokání mnohých špatných křesťanů. Mnozí totiž když byli po celý život neustále Boha svými hříchy uráželi, widouce, ano jim unřiti nastává a blíží se jim — jednať okamžení přísného soudu duffi, jednať temný hrob se otvírá tělu jejich, a mocně cítíce, že nejsoň s to, aby znišli hrůzy na ně doléhající, tu se obracejí k přísnému soudci, prosí za milost, slibují polepsšení. Což wšse kěž by wždy prawda

*) II. Král. 16. a 19. **) II. Král. 19, 21. ***) III. Král. 2.

bylo, bylo by pak jistotně i prospěšno; ale Bohu žel! zřusšenost jinač, docela jinač ořazuje. Neboť mnozí, jenž byli w nebezpečí smrti nejwice úpěli, uzdrawiwšše se mimo nadání, na swé sliby docela zapomínají, a nic jinač než co nečistá zvířata opět w starý kal se wracejí; ba mnozí odwołáwají a zakazují to, co byli w nebezpečí smrti slibili a k čemu se byli zawázali. Toť zřejmý důkaz, že obrácení a pokání jejich w nebezpečí smrti nebylo pravé, nepocházelo z lásky k Bohu a opravdowého úmyslu, ale bylo jen strachem a bázní wynnuceno. To nic jinač není, než jako řdyž plawci w čas zuřící bouře zmitání jřsouce hrozným wlnobitím slibují polepsšiti života swého a ctnosti se přidržeti; řdyž pak wichřice přestala a moře usedlo, tať že lehčím wětrem huáni pohodlně opět po hladině jeho plují, tuť zapomínají učiněných slibů, prostopářně si wedou, rouhají se a klejí, jakoby ona bouře pouhým snem byla a nebo sliby jejich s sebou byla odnesla a u wšše wětry rozwála.

3. Třetí důwod toho, že pozdné pokání zřídka pravé býwá, jest, že nawyklost hřisšná obyčejně tať krutě opanowala člověka a opoutala, že ho ani w posledním okamžení neopusti, prowázejíc ho nic jinač, než jako štin prowázívá těla. Neboť nawyklost jest jako druhá přirozenost, která se nedá než velmi těžko přemoci. Šim se stává, že mnozí lidé i w posledním tažení hřisšný swůj náwyk zjewují, ukazujice se buď lašomými, nebo smyšluým rozkoffeni odda-

nými, tak světskými žádostmi upoutanými, jakoby to vše žádného konce nemělo, aniž jim jinak nebezpečno bylo. Zdaž-li pak se neukazuje mnohý, tak lakomým, že i v posledním tažení pro nic jiného než žádání smyslu nemá, než pro zemskou mamonu? Zdaž-li jsi pak neseznal i takových, kteří v hněvu svém se tak zatvrdili, že ani na smrtelné posteli s protivníkem svým se nesmířili. Tentž jest trest, a nikoliv ten nejmenší, jimž Bůh přirozeně hřích trestává, řídě to tak, že toho, kdo se ho častěji dopouští, potom tak se přidrží, že ho až k hrobu doprovází. Bůh tím způsobem trestá hříšníka, dopouštěje, aby i v poslední hodinu zapomnul na sebe, když po celý život svůj nebyl pamatoval na Něho; jedno zapomenutí se trestá druhým.

4. Čtvrtý důvod toho, že pokání na smrtelné posteli zřídka bývá pravé, klade se v rozdílnou cenu skutku dobrého, když se tehdaž jako z donucení, a jinak prvé za zdravých dnů z svobodné vůle stává. Každý, kdo dost málo citu má, uzná, že tento se Bohu více líbí než-li onen. „Není příliš Bohu milo,“ dí sv. Lucia, „když Bohu obětuješ, čeho již při nastávající smrti použití nemůžeš.“ Což jest zvláštního, odpustiti urážek nepříteli na smrtelné posteli, kdežtoby neodpustiti bylo hanbou největší? Sakhž jest ten důkaz lásky k Bohu a k ctnosti, upustiti od hříšného spojení s osobou druhého pohlaví, když tě smrt z objetí jejího již již odlučuje a unáší? Není-li i mnohý, jenž i v objetí tak hříšném osudný křůk na věčnost učiniti se

odvažuje? Tak jest nesnadné, tak pochybné, protože zřídka kdysi pravé, až na konec života odložené pokání. Ba zřejmě uči nejeden učitel církve svaté, že zúmyslně odkládati s pokáním až na konec života, těžký jest hřích pro veliké bezpráví, jež člověk duffi své činí, a nebezpečnosti veliké, w kterěz spasení její uotrhuje.

§. 3.

Některé wřoky sw. písem, na nichž se toto učení sw. otcůw a nábožných spisowatelůw zakládá.

Že pať slovo Boží pouhá jsouc prawda každé prawdivé učení neomylně potwrzuje, tehdy slyš, jať též o tomto zní. W první kapitole „příslowí“ Salomoun wycítá, jať wěčná moudrost lidi k pokání wzbuzuje, udává pať slova, která řekne neposlušným, kteří ji následowati nechti: „Boněwadž jsem wás wolala, a odpírali jste, wztahowala jsem ruku swou a nebylo žádného, kdoby pozorowal; anobř pohrdli jste wšselikou radou mou a domlouwání mého nedbali jste: protož i já také zahynuti wassemu wysmíwati se budu a smáti se, kdž přijde na wás to, čehož jste se báli. Kdž připadne na wás uáhlá bida a zahynuti wám jať bouře nastane; kdž přijde na wás soužení a úzkost. Tehdy wolati budou ke mně, ale newyslyšším; ráno si přiwstanou (hledajíce,) ale nenaleznou mne; protože w nenáwisti měli ká-

zeň a bázně Hospodinovy nezwolili sobě, aniž uposlechli rady mé.“*) Zdaž-li pak by neměli tato přísná Bohem samým zjevená slova donutiti každého k časnému a tím též šťastnému pokání?

Wšak slyš, jak věčná pravda Kristus Ježíš sám učeníky své w sw. ewangeliiu napomíná, aby se na Jeho příchod bedlivě připravili a vždy Ho očekávali. Mnohými to wysvětliv podobnostwimi, di: „Blahoslawený služebník ten, kteréhož Pán jeho přijda nalezne, an bdi. Zajisté pravím wám, že nade wšim statkem ustanowí jej. Pakli by služebník ten řekl w srdci swém: Prodléwá pán můj přijiti! a počal by býti spoluslužebníky své a jedl by a pil by s opilci: přijdeť pán toho služebníka w den, w kterýchž se nenaděje, a w hodinu, w kterouž newí, i oddělí jej, a díl jeho položí s pokrytci.“**) Znalť Pán u wšewědoucnosti své lichou a possetilou wýmmluwu neposlušných, zlých služebníkůw, protož jim též ukázal, jak špatně se s cílem shledají. Zdaž-li pak se to nestomnává s tím, co jsme my swrchu řecli, nebo spíše ono s tímto, co prawi Pán. Kdo tedy jsi služebník zlý a příchodu Páně ač pozdního nic méně wšak jistého nic se neobáváš, jíš a piješ a hejříš a hřešíš a w nepravostech swých se prostopášíně locháš, vci, co ti to pomůže, a jak dlouho to trwati bude? Nehroziš se řeči

*) Přísl. 1, 24—30. **) Mat. 24, 47—51.

Toho, kterýž neklamal nikdy, ba ani klamati nemůže? On sám tě naponiná, on sám tě volá; slyš a připravuj se, ať tě nenalezne nepřipravena a ty nezahyneš bídně — věčně!

Abys všlať zřejměji ještě to poznal a tím hlouběji pravdu tu v srdce si vštipil, slyš, co dále tentýž Pán a Soudce tvůj o svém přísti praví.*) „Tehdáž podobno bude království nebeské deseti pannám.“ — „Tehdáž“ — kdyže tehdáž? Když přijde soudce věčný, když nastane soud i všeobecný veškerému světu vůbec, i soukromý jednomu každému člověku zvlášť. „Neboť jakým tě nalezne poslední den tvého života, takovým tě představi soudci poslední den celého světa; jakový umřeš, takový též souzen budeš,“ dí sv. Augustin. Tehdáž tedy, dí Pán, bude s námi jako s deseti pannami, „z nichž pět bylo bláznivých a pět opatrných, kteréžto vzavše lampy své myslly jsou vstříc ženichovi. Opatrné, dočkavade měly kdy, vzaly olej v nádobách svých s lampami;“ bláznivé pať, jať se to stává, zanedbaly toho a neopatřily se olejem. „O půlnoci pať“ t. j. když nejtvořdeji spávají lidé a nejméně pečují o své zboží a statky, nebo nejvíce hejři a nejméně pamatují na soudy Boží, „stal se křik: Ať, ženich jde! vyjděte vstříc jemu! — Tehdy vstaly všecky panny ty, a uchystaly lampy své; — a které hotovy byly,

*) Mat. 25, 1.

wessly s ženichem na swatbu; i zawřiny jsou dméře." Které pak nebyly hotovy, chystaly se a připravowaly a konečně přijdouce, wolaly: „Páne, Páne, otevíri nám! U on odpowidaje řekl: Zajisté prawim wám, neznámť wás." U zawiraje podobnstwí to napominá: „Bdětež tedy, neboť newíte dne ani hodiny;" jakoby řekl: Widěli jste, jakého krásného cíle dostly ty panny opatrné; jsouce hodně připraweny, wessly u blaženou swatbu Pána swého; a jak s neshastným koncem se potkaly bláznové, nejsouce připraweny, whloučeny jsou od Pána swého na wěky. Pročež newědouce ani dne ani hodiny, kdy přijde ženich, wěčný soudce wás, — spasení wasse tať docela od wassi spolu připrawy k přísti Jeho záwisi; — bdětež a připraweni buďtež, abyste nebyli odloučeni od swatebních hodů Jeho a nebyly wám zawřeny dméře králowstwí nebeského na wěky.

§. 4.

Wywraçuji se některé námítky.

Snad mi na to, co jsem posud řekl, někdo namítne, řka: „Zdaž-li pak lotr na kříži již již umiraje, za jedno téměř slowo nedosáhl spasení wěčného?" — Na to odpowidá sw. Augustin taťto: „Ačkoliw byl lotr „z konci žiwota swého úplného odpustění wssch prominění swých si zasloužil, tím se nijak nedává nikomu, zvláště pak žádnému křestanu, sw. křtem poswěcenému, zwůle

hřěšiti a v hříchu setrvati. Onen lotr v posledním skonání milosti křtu účasten učiněn jest, že byl tehdaž první Krista Pána wyznal. Neboť komu se milosti pokání v posledním tažení dostává, ten bývá tak úplně očistěn jako ten, kdo v posledním tažení bývá pokřten, tak že ani trestu očistcového nemá se co báti.“ Lze pak na to dále též odpověditi, že onen zážrak, neméně podivuhodný než jiné divy Paně, předpověden a předurčen byl k přístíi téhož Pána a Spasitele nasseho a oslavení Jeho, co Syna Božího. A tomu cíli měla weskterá přiroda na nebi i na zemi dosvědčiti, že Pán její trpí: země se měla zachvěti v nejhlubších utrobách svých, jakožto hrozic se hrozného činu na ni spáchaného a nemohouc sněsti těžkého kříže Paně; světlo denní obrátilo se v černou noc, jakoby nebesa jasný zrak svůj temným rouchem smutečným zastírala, nemohouce patřiti hrozných bolestí smrtelných, které Pán nebes i země trpí; hrobové otevířwse se wydali mrtvé své v život, aby osvědčili živým, že wěčný Pán života nad smrtí swítěžil. A tak jako to wsse dokázati mělo sláwu Spasitelowu v světě widitelném; tak mělo spasení kajícího lotra, jehož se mu v posledním tažení dostalo, též dosvědčiti v světě duchowním, že Ten, kterýž mu ho uděluje, v pravdě jest swěta Spasitel. V tomto činu wšak neméně podivuhodno jest wyznání lotra kajícího, než udělené jemu od Krista Pána odpustění. Anž totiž lotr na kříži hlasitě wyznáwá králowství Kristowo, co apostolowé malomyšluě mlci,

tut víra na něm svou moc ukázala; utvěřilš provinilec týmž časem, kdežto byl vyvolenec zapřel. Zuřilaf zloba nepřátel, jásala bezbožnost rouhačůw, zřínalé rány a slabost smrtelná pouze na člowěčenství Krista Pana poukazují, a co sami apóstolé užřewšše tať mnohé a weliké zázrahy, bojácně se rozprchli: tut onen lotr samoten neběře uražení na ohawnosti křiže, ani na bolestné smrti, ale sám a sám wyznává Božskou welebnost Kristowu, účastníkem jsa učiněn umučení Jeho. Když to wšše powážíme, jať obdrženi nesmírné oné milosti od nesmírné welebnosti Páně a od tolikterých okoličnosti tajemství plných záwisi; poffetilé by bylo trwati, že takto wždy a wšsude se diti musí, co jen tehdaž wýjemem bylo zvlášttni milosti.

Wšsať patřime wůbec i w přírodě i w životě lidském, že úkazy a činny pravidelné jsou obhyčejné, mimořádné pať že bývají toliko wýminečné, řídké. Tak jest to i w životě církwe swaté. Tut platí pro poměr mezi smrtí a životem za pravidlo slowo Boží, jež sw. apóstol Páně, sw. Pawel, dí: „Dichž konec bude podlé skutků jejích,“*) znamenaje tím, že wůbec za životem zlym zlá smrt, za dobrým pať dobrá přichází; tať též kdo dobře činili, že života wěčného dosahují, kdo pať zle, w oheň wěčný pohřženi budou. Toto učeni jakož jest obecné, tať jest i pravé, potvrzené sw. písmny weskrže. Krátce je wyjadřuje králowšťý pěwec

*) II. Kor. 11, 15.

řka: „Sednou mluvil Bůh; dvě toto slyšel jsem, že Boží jest moc a při Tobě, Pane, milosrdenství; nebo Ty odplatíš jednomu každému podle skutku jeho.“*)

Dle toho tedy obecným jest pravidlem, aby i spravedlivý i hříšník na konci života odměnu spravedlivou obdrželi za skutky své, jaké byli činili. Může však Bůh mimo toto všeobecné pravidlo z zvláštní milosti k většii své sláve některým hříšníkům uděliti milosrdenství, tak že zemrou smrti spravedlivých; i může též dopustiti, že mnohý, an spravedlivě žil byl, dle nezpytatelného soudu Jeho, co hříšník zemře, jako kdýž plavci po dlouhé, na šířím moři plavbě w saném přístavu mnohdy utonou. Protož i Salomoun dí: „Kdo wí, zdali duch synůw Adamových wstupuje wz hůru, a zdali duch zvířat sstupuje dolů?“**) Neboť ačkoliv vůbec se stává, že duse těch, kteří co nerozumná zvíř žijí, do pekla uvrženy bývají, těch pak, kteří co lidé rozumni dle zákona Božího život wedli, do nebes bývají uneseny, nicméně může se státi, že tento řád dle nezpytatelných soudů Božích mnohdy se w opak obrátí; vždy však zůstane hlavní a obecnou prawdou to, že dobrým dobré, zlým pak zlé smrti se dostává. Nikdo tedy nespolehej na zvláštní příklady těch, kteří z zvláštní milosti zachováni jsou, neboť to všeobecný řád nestanowi, aniž pak o všech platí, ale toliko na málo které se vztahuje.

*) Šalm 61, 12—13. **) Řaz. 3, 21.

jež mimo to mnohdy ani známi nebývají. Tak též i ty o sobě nijať se domnívati nemůžeš, že k nim náležeti budeš.

Dini opět jinou námitku uvádějí řkouce: „Svaté svátosti zákona nového, co zákona milosti, působí spolu s lítostí nadpřirozenou, a byť i nedokonalou, úplné odpustění hříchů, tak že takové pokání dostačí k spasení.“ Na to odpovídáme, že není každá lítost důstatečná k nedokonalé nadpřirozené lítosti, kteráž spolu s svátostí pokání dostačí k dosažení postvécující milosti. Každý ví, že žal a lítost mají rozličné stupně, a že právě ten stupeň, který dostačí k odpustění svátostnému, nezná než Ten, který nahlédá v ledví a srdce lidská. Protož i sv. otcové tak úzkostlivě, tak bážlivě se o pokání právě před smrtí vykonaném prohlásili; zvláště pak sv. Ambrož, an di, jak svrchu povědino: „Přiznávám upřímně, že tomu, kdo se v posledním tažení kaje, neodpiráme, čehož si žádá, ale nikoliv se neosměluji říci, že šťastně skonává; zdali jist jest svému spasením, toho já nejsem jist; pokání sice ukládáme, jistoty však nedáváme.“

Kdo by mi pak namítal pokání Minivitských, které z bázně povstalo, aby za 40 dní město nezahynulo; ten pozoruj nejen přísné jich pokání, které podstoupili, nýbrž i úplnou změnu života. Neznám lepší rady, nežli aby každý úplně následoval příkladu jich a tak přísně se kál, jako se oni káli, tak dokonale svůj život napravil, jako se oni napravili. Však ale -zdaž-li pak není mnohý, který jsa nemocen, kaje se sice, sotva

že pať smrti usšel a z lůžka nemocného povstává, již se i k prvnějším svým hříchům wrací, dobrá předsevzeti swá maří, a tať dostatečně dokazuje, jať nedostatečné, jať liché bylo domnělé jeho pokání.

§. 3.

Závěreť celé úvahy této.

Co jsme posud řecli o nebezpečném odkládání s pokáním, nebudiž tať rozuměno, jať bychom někomu naději spasení odnímali, anebo bránu k blaženosti věčné zavírali, což žádný z swatých neucinił a neucini, tím méně pať se člověk hříšník toho odvážiti smí; ale vssecko, co jsme posud řecli, ten účel má, aby každý, kdož w hříších setrwá, probuzen byl a zbystřen a zanechal klamného bezpečí swého a obrátil se k Bohu, a záhy prawým pokáním se očistě, etnosti se docela wěnowal a tať došel spasení. Neboť jať by kdo tať possetilým býti směl, aby proti zřejmým wýrokům i písem swatých i sw. otců i církewních učitelů s pokáním swým odkládal na starý wěť swůj, nebo až k swému poslednimu tažení? Nač se mu lze spolehati? Snad na almužny, modlitby a jiné přípravy? Pomni, jať patero possetilých panen chystalo se sice k přijetí ženicha, ale nalezeny jsouce nehotovy, wyloučeny jsou od hodů Jeho. — Spoleháš snad na slze své, které pať wylévati a jimiž své hřichy oplakati miniš? Slzy prawé kajicnosti platí sice u Boha mnoho po každý čas; ale

pomni, jať mnohý hojně slzy wyléwá jen proto, aby opět buď zkažené zdrauí, buď promrhané zboží nabyl, wšak marně; prodal statek na hříšné choutky své, jako Esau práwo svého prvorozenství, *) ale dle slow sw. apoštola „zawržen jest; nebo nenalezl místa ku pokání, ačkoliw ho s pláčem hledal;“**) neoplaťoval činu svého z lásky k Bohu, ale pro utrpenou škodu. — Snad spoleháš na dobrá předsevzeti, která tehdaž učiníš? S ty plati, když opravdové jsou a pewné; awšak pomni, co Antioch král, onen bezbožník, těžkou nemocí jsa raněn, slibowal až k udiwení každému, kdož čte; ale což o témž dokládá písmo? „S modlil se neschytně k Pánu, od Něhož neměl dosti milosrdenství.“***) Proč? — Protože wšedlo, co slibowal, nepocházelo z lásky k Bohu, ale z pouhé toliko bázně otročké, kteráž nedostačuje k dosažení milosti odpustění, tudíž ani věčné blaženosti. Neboť báti se pekla, může pocházeti též z pouhého citu přirozeného, zakládajícího se na lásce k sobě samému, a ta nikdy nedostačuje k dosažení žiwota věčného. Jako tamto u krále Achaswera žádnému „oblečenému w žini nebylo dowoleno wjiti do králowa dworu;“†) tať nelze dostati se do sídla blaženosti věčné, před krále nebeského tomu, kdo ještě oblečen jest otročím oděwem hříchů; kdo tam wstoupiti žádáš, obleč se záhy rouchem swatebnim čistě lásky Boží.

*) I. Mojš. 25. **) k Žib. 12, 17. ***) II. Mach. 9, 12.

†) Esth. 4, 3.

Pročež, milý křesťane! prosím tě a žádám co nejspíše, pro spasení tvé, jehož si žádáš, abys pomněl, že jistě, buď si dřívě, buď si později, hodina ta osudná ti nastane. Viz, jak rázem nebesa kolotají, jak doba dobu stihá, jak mnohý vůkol tebe každé okamžení umírá! S tobě ta hodina vyprší, kdežto nit života tvého přetržena bude. „Blízko jest den zahynuti, a rychle blíží se časové.“*) Za krátkou dobu vyplní se proroctví. Pať uvídiš a poznáš, že jsem pravdu měl ve všem, co jsem ti předpověděl, k čemu jsem tě napomínal. Pať bolestmi soužen, úzkostmi sklíčen, bážní před nastávající smrti ustrášen očekávati budeš, jaký los ti padne, buď k věčnému blahoslavenství, buď k věčnému zatracení. — O toho losu osudného! O té příkré nebezpečné pouti k soudci věčnému! O toho věčně nezměnitelného soudu buď k věčnému životu, anebo k věčné smrti! Kdož před ním ob-
stojí? —

Může, milý křesťane! nyní máš ještě kdy, abys si soudce onoho věčného získal a naklonil. Slyš a zachovej napomenuti proroka řkoucího: „Hleďte Hospodina, když může nalezen býti, vzhývejte Ho, když blízko jest.“**) Blízko zajisté nyní jest Hospodin, aby nás vyslyšel, ačkoliv my Ho nevidíme; v hodině soudu uvidíme Ho my, ale Onť neuslyší nás, leč nyní ſi toho slyšení u Něho zasloužíme.

*) V. Mojž. 32, 35. **) Sjai. 55, 6.

Článek sedmécitný.

Proti těm, kteří w přílišném spolehání se na milosrdenství Boží w hříšcích trvají.

Jsouť též mnozí, kteří kojíce se přílišnou důvěrou w milosrdenství Boží, w hříšném životě trvají, spoléhajíce se na nesmírné, nemyhwazitelné zásluhy umučení a smrti Páně. S těm potřebi jest dokázati, w jakém přetěžkém bludu wězi. Řkou nejprvé, že milosrdenství Boží nesmírné jest, anť totiž Syn Boží z milosrdenství sám se za hříchy nasse na smrt kříže wydati ráčil. — Prawdať, že milosrdenství Boží nesmírné jest, ano totiž i toto tvé, jenž tať mluwiš, bezbožné rouhání snássi. Sať weliké jest milosrdenství Jeho, když ty se odwáziti smíš, abyš dobrotou Jeho w hřessení se potworzowal! Když ty swatého kříže Jeho, ježž On na se wzal a až do smrti nesl, aby wládu hříchu zničil, proto se uchopuješ, aby jim touž wládu hříchu upetwuil a utwrdil! a když ty, byť měl tisícero a tisícero životů a wšsedy Semu obětowati powinen byl, poněwadž onen swůj předrahý, Božský život za tebe w obět byl wydal, přec se zpěcuješ wěnowati Semu ten život swůj, kterýž jsi beztoho od Něho obdržel a tudíž Semu hlavně jim powinowán jsi! Toť Spasitele twého wice bolí než smrtelné muky Jeho. Neboť ačkoliv byl při umučení swém nic sobě nestěžowal, stěžuje si na tebe, hříšniče! ústy prorokowými, čka: „Na hřebetě mém kowali jsou hříšníci; prodloužili neprawost

stou.“*) Kdož pak tě naučil souditi tať possibile, abys myslil, že, když Bůh laskav jest, ty tím více hřešiti smíš? Sinať zdravý rozum, jinať Duch sv. učí, že totiž, když Bůh dobrý jest, opět zasluhuje, aby Ho i více ctílo a velebilo, a milovalo i poslouchalo. Že Bůh dobrý jest, z toho pak dále jde, že i každý sám se snažiti má dobrým býti a doufati v Jeho milosrdenství, an každého, i sebe většího hříšníka hotov jest na milost přijíti, když docela se k Němu obrátí. Čím laskavější tedy Bůh jest, čím více ty dobrotu Jeho velebiš, tím větší jest i hřích tvůj, proto že jim nesmírnou Jeho dobrotu tať velmi urážíš; tím většího trestu i zasluhuje, poněvadž vyžaduje toho spravedlnost Jeho, rovněž tať storchovaná jako Jeho dobrota.

Taková však výmluva není nová. Neboť když druhdy v zákoně starém prawi proroci z wnuknuti Božího hříšný lid kárati a k polepsšení napominati se jali, tuť i falešni proroci témuž hříšnému lidu z vlastního nadání pokoj hlásali a klamně ho milosrdenstwím Božím kojili. Když pak tresty předpověděné jistotně nastaly, tuť powznesli prawi proroci hlasu svého řkouce: „Kdež jsou proroci naši, kteříž prorokowali wám a říkali: Ne přijde král babylonský na wás a na zemi tuto.“ **) Tak i ty jsi zaslepen, ano spoleháje na milosrdenství Boží nesmírně owšem, newidiš při tom tať též nesmírnou Jeho spravedlniwoť. Tu

*) Šalm 128, 3. **) Jerem. 37, 18.

řdybys olem od Boha osviceným patřil, jistě že bys zvolal: „Kdo zná mocnost hněvu Tvého a pro bázeň Tvou kdož může sčisti hněv Tvůj?“ *) Abys tedy tohoto tať nebezpečného bludu sprostěn byl, tuto úvahu slyš!

Jakož nikdo nemůže bytnost Boží tať patřiti, jaková sama o sobě jest; tať též nikomu nelze poznati nižádnou Boží vlastnost dle přirozené, věčné povahy její. Totěž platí o nesmírné spravedlnosti Jeho. K poznání této patřmež na skutky Boží, jakož nám je sv. písmá zaznamenala; ohledněme se pať po světě vůkol sebe, a sudme z toho, jaká jest nesmírná spravedlnost Božská. Tím se v srdcích našich obnoví spasitelná bázeň Páně, kteráž, jať učitelové duchovního života hlásají, jest poklad, strážce, utěž duffi našich. Neboť jať loď bez utěže nepluje pevně, jsouci s velikým nebezpečím snadno semo tamo zmitána; tať u volnobliti tohoto světa s největším svým nebezpečím zmitána jest duffe, nemajíc v sobě utěže, — pravě totiž bázně Boží. Bázeň Boží udržuje duffi, aby jí větrové přízně lidské a pých svetské neuchvátily, nepřevrátily. Bázeň ta potřebná jest nejen hříšníkům, nýbrž i spravedlivým. Oněm, že hřěšili, těmto, aby nezhřěšili; u oněch zplozují bázeň skutečné nepravosti jich předěšle, u těchto — možné budouci. Tážeš-li pať se, jať tato spasitelná bázeň v duffi se zplozuje, odpovídám ti, že jsouci milosti Boží wlita, zachovává se a vzrůstá rozji-

*) Šalm 89, 11.

máním skutků spravedlnosti Božské. Ty často uvažuj a jistě seznáš, že spasitelná ta bážeň v srdci tvém se rozmůže.

§. 1.

O skutcích Božské spravedlnosti, o nichž se sv. písmo zmiňuje.

První skutek nesmírné spravedlnosti Páně, o němž se v písmě sv. zmínka činí, jest zatvrzení padlých andělů. Povátek cest Hospodinových bylo jest odsouzení a zatvrzení té hrozné a krvožiznivé potvory, knížete pekelného, jakož jej kniha Job vypisuje. Všech cest Hospodinových jsou milosrdenství a spravedlnost, *) ale spravedlnost Jeho neobjevila se až k prvnímu onomu hříchu, jsouc skryta v lůně Jeho, co meč v postvě. **)

Onen tedy první hřích byl příčinou, že tento britký meč spravedlnosti Božské byl vytášen. Považ uhuň, jak těžká byla ta první jeho rána; pohledni a užřiš div svůj! Užřiš, jak nejdražší perla nebeské říše, nejprvnější ozdoba dvoru andělského, obraz, v němž se krása Stvořitelova tak stkvostně leskla, — ten užřiš an s nebes co stěla padá, a to pro jediný hřích — pých. S knížete andělův učiněn jest kníže ďáblův, z nejkrásnějšího nejšerednějšího, z nejslavnějšího nejohavnějšího, z nej příjemnějšího přítele nejurputnějším nepřitelem,

*) Šalm 24. **) Ezech. 21.

jenž kdy proti Bohu povstati může. Taký úžas pojal messké sbohy blažených nebesťanů, ani totiž věděli, jaký sšlechtný tvor, s jaké výše, jak hrozně, jak hluboko klesl a padl. S jakou hrůzou zvolala messká nebesa s prorokem: „Tak jsi spadla s nebes dennice, kteráž jsi zjitra vzestla!“*)

Sešup pak potom dolů na zemi do ráje a tu spatříš w hřichu prvotném pád, kterýž by nebyl býval o nic menší, kdyby mu nebylo milosrdenství Boží k napravení dopomohlo. Neboť, že andělé padli, stalo se tím, že vsšichni skutečně zhřessili. Což vsšak provinil tvor, který se teprv rodi, že se rodi co jhn hněwu? Mení potřebi, aby se dopustil nějakého hřichu skutečného, dostačí, když pochází zplozením lidským z pokoleni Adamova, který prvotným hřichem svým porussil do kořen messký kmen obsažaného w sobě potomstwa svého. Tak stvorchovaná jest welebnost, tak nesmírná spravedlnost Božská, že urážena jsouc skutkem prvního člověka, wině té i trestu messký jeho rod podrobila. Jako Aman wznessený onen přítel krále Achaswera nechtěl míti dosti na tom, aby se toliko na Mardocheowi pomstil za to, že mu skrownou poctu vzdáti odepřel, ale nespravedlivě messký lid israelský pro to zahubiti chtěl;**) což bychom se diviti měli, že welebnost Božská spravedlivě takového potrestání za urážení sebe žádá, jsouc co pouhá neskončená bytnost

*) Sf. 14, 12. **) Esth. 3.

urážena od bytnosti stvořené, skonale? Zať tedy nejen první člověk z ráje se vylučuje za pojedení jediného jablka, nýbrž i celý svět za to podnes trest trpi. Po tolik tisíc let každé noworozeňátko nejsouc ještě ani schopno hřessiti, již z života matčina i skvrnu i winu i trest hřichu toho s sebou přinássi. Po tať drabný čas nemohlo toto urážení w zapomenuti přijiti, mezi toliko tisici tisíců lidstwa jsouc rozděleno tolikterými tresty káráno. Ba wesskeré muły, které od počátku swěta lidé byli wytrpěli, wesskeré smrti, které byly lidstwo posud postihly, wesskeré dusse, které hoři a hořeti budou na wěky w ohni pekelném, jsouť téměř jen jiskry z tohoto prvotného provinění srssici, jsouť wssak i tolikteré důkazy nesmirné spravedlnosti Božské. A to wsse děje se i po wykoupeni, jehož se nám dostalo umučenim a smrti Spasitele nasseho Ježísse Krista. Kdyby tohoto léku nebylo, nebylo by ani žádného rozdílu mezi lidmi a ďábly; neboť nemožná byla pomoc od záhuby té lidem samým o sobě zůstaveným. Zdaž-li pať to není zřejmý důkaz spravedlnosti Božské? —

Dokawade ono přetěžké jho nebylo sejmuto s pokoleni Adamowa, dostihly mnohé jiné přehrozné tresty buď wesskerý swět, nebo jednotlivé národy a osoby za jiné skutečné hřichy, jichž se byli lidé dopustili. Zať celý okres zemský zaplaven jest hroznou potopou; *) patero měst okoli Sodomského zničeno jest ohněm s nebe

*) I. Kojj. 7.

padajícím za ohavnosti, jimž se byli obyvatelé oddali; *) Dathana a Abyróna země pohltila, že se byli vyslanci Hospodinovu Mojžíšovi protivili; **) oheň ze swatyně vycházející strávil Nadaba a Abiuda, že nezachovali obřadu Bohem přikázaného, aniž pak jim prospěla důstojnost kněžská, aniž swatost otce jich, aniž důvěrné přátelství, jež strýc jich Mojžíš s Bohem samým měl.***) W novém pak zákoně Ananiás s Sáfírou manželkou potrestáni jsou náhlou smrtí, že byli selhali sw. Petru, †) jakkoliv by se to snad mnohému strouhým proviněním býti zdálo.

Což pak máme dále říci o tajemných soudech Božích? Salomoun byl nejmoudřejší ze všech smrtelných lidí, a Bůh ho tak útle miloval, že z toho Miláčkem Božím nazván jest; a ten konečně tajným dopuštěním Božím w nejšerednější upadl ohavnosti, w nejtěžší hříchy — w modloslužbu. Kdož by se tedy nebál a nestrachoval? — Uvšsat kdybys znal všeliké jiné takové tajné soudy Boží, které se w církvi swaté a w světě udávají, tím větší bys bázni zajisté pojal byl. J seznal bys, jak mnozi s ctností co hvězdy s vysoké bány nebeské úprkem padají; widěl bys, jak mnozi, jenž byli ozdobami domu Božeho, opustivše ho co marnotratní synové bloudí w podlé služebnosti tohoto světa, žádajice se nasycovati nepravostmi co pokrmem weprů; spatřil bys mnohé, jichž čistota stkvěla se co perla,

*) I. Mojš. 19. **) IV. Mojš. 16. ***) III. Mojš. 10.
†) Stut. 5.

a kteří pak se stali hříchem černějšími nad kopeť. Pro hřichy své tať klesli; neboť ač sv. svátostmi uděluje se a rozmnožuje posvěcující milost w dušši lidské, nicméně nedodává se jistoty setrvání w dobrém, jenž má býti spolu s milostí Boží též wylkonem swobodné wůle lidské.

Taťh pak zřejmější důkaz nesmírné spravedlnosti Božské lze dále tomu dáti, než ten, že na dosti učinění za urážku Bohu hříchem učiněnou nic nedostačilo, než umučení a smrt jednorozeného Syna Božího, aby swětu milosti odpustění opět získal. Pozoruj, co řekl Pán k ženám na křížové cestě prowázejícím Dej a plačícím nad Ním: „Dcery jerusalemské! neplačtež nade mnou, ale samy nad sebou plačte a nad syny swými. Nebo aj! přijdou dnowé, w nichžto řeknou: ‚Blahoslawené neplodné a životy, kteréž nerodily a prsy, kteréž nekojily!‘ Tehdyť počnou říkati horám: ‚Padněte na nás!‘ a pahrbkům: ‚Přikrejte nás!‘ Neb poněwadž na zeleném dřewě to čini, na suchem což se stane?“ *) jakoby řekl: Když, aj hle! tento strom života a newinnosti, nedotknut nijádným čerwem, nijádnou ani tou nejmenšší nákazou hřichu za prowinu jiných w takowém žáru krutých muť stráwen spravedlnosti Božské zadosti čini a se obětuje; jak hořeti bude dřewo suché, od své wlastní žlosti w oheň odsouzené? Když se nám při Božském skutku wylkopení lidského wedlé ne-

*) Luk. 23, 28—31.

smírného milosrdenství i nesmírná Jeho spravedlnost okazuje, jak bude u těch, u nichž milosrdenství nebude mít místa nijádného? —

Popatř dále a uvaž věčný oheň pekelný! S jakou přísností trestá Bůh jediný hřích! Tak trestá hřích okamžitý trestem věčným! Z toho viz, jak úzce, nerozlučně spojena jest s milosrdenstvím Božím i přísná Jeho spravedlnost. Což lze hroznějšího si pomysleti, než že bude Bůh, co stvorchovaný Hospodin, věčně patřiti, jak ukrutně se toliko dušiči věčně trápí, anižby se smiloval více nad nimi. O té hlubokosti spravedlnosti Božské! O těchto přezáračných, nezpytatelných soudů Jeho! Kterýž dost málo rozumný člověk považuje to, nezachvěl by se nad tím, a nebyl by svatou hrůzou a bázní pojat a polekan před Hospodinem tak spravedlivě, tak přísně trestajícím?

§. 2.

O skutcích spravedlnosti Božské, již v tomto životě se jevících.

Ponechajice poněkud udalosti zjavení Božího, patřme vůkol sebe; zdaž-li pak v světě nenalezáme tolikéž zřejmých důkazů Božské spravedlnosti? Zajisté kdo dost málo světlem věčné pravdy osvěceni jsou, u sv. bázni trvají; strachujice se ve všem soudů Božích, nenalezají útěchy v ničem jiném, leč u pokorném vyznání a horlivém plnění sv. viry. Kdožby se nezhrozil, vida svět skoro celý ještě dilem v nevěře, di-

lem to bludu, což mnohem horší jest, pohřizený? Sať přehojná jest tu žeň dáblům, drahnou část pokolení lidského v pekelné plameny strhajícím, a to přes tať milostivé vyhloupení! Sať skromná světa část jest swatou wírou křesťanskou oswícena u porovnání s daleko wětším jeho dilem, v temnostech newěry pohanské pohřizeným! Sať smutný ten stav lidstva, jemuž newychází hwězda spravedlnosti, jemuž neswítí slunce pravdy, jehož neobčerstwuje rosa milosti Boží, kdež tať drahná část pokolení lidského upadá v korist wěčnému zahubení. Neboť to nade wšši pochybnost jisto jest, že jako v čas wšseobecné swětové potopy mimo archu Noemowu niĎdo nebyl na žiwotě zachován; tať též, že niĎdo k žiwotu wěčnému nepřijde, kdo se nenalezá v domě Božím, kterýž jest sw. církew katolická.

Wšsať ohledněme se též po samém swětě křesťanském a wizme, v jakém stavu se nalézá za této naši na nejwšše zvlášť v duchowních wěcech rozerwané doby. Po krátkém uwážení přiznati musíme, že není na celém tomto tajemném těle „od paty až do wrchu hlavy ani místa zdravého.“ *) Nawšstiw kterékoliw město chceš, kdebyš myslil, že nejwice jestě umění kwěte, putuj pať po městech, dědinách a hradech a nalezněš, že u wětši části plati o lidu tomto, nač si stýská Jeremiáš prorok, řka: „Obejděte cesty jerusalemské a pohleďte a spatřte a hledejte v ulicích jeho,

*) Sř. 1.

naleznete-li muže činícího soud a hledajícího víry, t. upřímně věřícího a dle víry žijícího, — úplně spravedlivého, a budu mu milostiv.“ *) Naušstiv pať, neřku trh, divadla a hospody a jiná místa veřejná; neboť ta vůbec jsou sídla lži, podvodu a vsselité neřesti téměř zasvěcena, ale i domy sousedů, měšťanův i vesničanův, tu viz a slyš jen poněkud, co se děje a mluví a uznáš, že není nikoho, jenž by mluvil co dobrého, ale wesměš toliko repci a lhou a lnou a rouhají se a zlořeči a swádi a kazi a hubi jedni druhé; tu swárové a ruznice, tu pomluvy a nactiutrhaní; „není žádného, jenž by mluvil, co dobrého jest, není žádného, kterhž by činil pokání z hříchů swých, řka: Co jsem učinil?“ **)

Zkoumej pať bliže a hlouběji řeči a srdce lidská a seznáš, že we wsem k ničemu jinému nehledí, leč k swětšlému a hmotnému prospěchu swému; neusslyšiš, že na Boha jinať wzpomínají, leč klením a zlořečowaním. Na to si stěžuje Bůh sám ústy prorokowými řka, že pamatují se fice na Něho, ale ne jať se slussí, „přisahajice lžiwe we jménu“ Jeho. ***)

Jať bys dle známek zewnitřních soudě sotwa seznal, že mezi lidem křesťanským jsi. Jať se zwohy dle hlasu poznávají, tať též bys z těch nepoznal křesťany leč dle slow, jichž při swéin zlořecení užívají. Jať, pro Bůh! může se dle

*) Ser. 5, 1. **) Ser. 8, 6. ***) Ser. 29, 23.

toho souditi, že by o nich platilo, co praví Isaiáš prorok: „Wšickni, kteříž je užří, poznají je, že tito jsou plémě, kterémuž požehnal Hospodin.“ *) Má-li celý zewnitřní život křestanů tak spořádán býti, aby každý, kdožbykoliv jen ze vzdáli na ně pohledl, ihned je za národ Bohem wyvolený poznal, což medle máme souditi o těch, kteří dle řeči a skutků swých jsou spíše posměwací, rouhači a tupiteli jména křestanského, než skuteční křestané? —

Tak medle lze nesmírnou spravedlnost Božskou poznati z toho, že tak velké zlosti a hříchů na světě trpi? Jako že se nedá zapírati, že nejwětším dobrodiním, jež Bůh člověku prokázati může, jest, když ho od hřichu ochrání; tak jest nejwětším pro člověka trestem, když ho Bůh w hřissích zanechá. Tak čteme w druhé knize králowské, že Bůh rozhorlen jsa lidu israelskému, dopustil tomu, aby w hříchů pýchů upadl král jeho Dawid, dda scitati lid, jakoby jemu náležel. **) Tak též w knize Siracha mudrce po wyčtení wšelikých nepravosti, jimž hřissníci podrobeni býwají, sw. spisowatel dokládá: „Od pobožných zajisté to wšeccko vzdáleno bude a w hřissích nebudou se wáleti.“ ***) Neboť jako jednať pokroč w ctnosti sám odměnou ctnosti jest, tak jest i ostavení w hřissích, nebo upadnutí w těžší i trestem hřichu, čímž se i stává, že Bůh mnohdy hřichů dopouští. A tak widíme, že nejwětší trest, určený od Boha

*) 3f. 61, 9. **) VI. král. 24, 1. a d. ***) Sirach 23, 16.

za největší hřích, kterýž kdý na světě spáchán byl, za usmrcení totiž Boha-člověka, sv. prorok těmito slovy značí: „Přilož nepravost k nepravosti jejich a ať newejdou w spravedlnost Tвою,“ t. ať nedospějí k zachování příkázání Tvých. A zřejměji pak sám se vysvětluje udává, jaký trest je konečně za jejich hrozný zločin očekává, an di: „Necht jsou vymazáni z knihy živých, a s spravedlivými ať nejsou počteni.“ *)

Jestli to velikým za hřích trestem hříšníka w hřichu ponechati, jak medle nelze patřiti důkazy spravedlnosti Božské, ano tolik hříchů patřime, jimiž se svět co moře wlnobitím zmitá? Jako každá wlna mořská dosvědčuje nesmírnou wšemohoucnost Božskou, tak též i každý hřích s stihajícím ho w zápětí trestem spolu též důkazem jest swrchované spravedlnosti Páně. Není třeba, abychom do pekel wstoupili a tam patřili, jak newyslovitelnými tresty Bůh hříšníky trestá; dostačí, kdýž se dost málo wúkol sebe rozhledneme, anebo ještě lépe, kdýž sami srdce své zkoumáme. Neboť jsme-li w hříších, podleháme spravedlnosti Božské, a to tím déle a tím nebezpečněji, čím déle w takové klamně bezpečnosti neklajcně prodáváme. Tak bídně bylo druhdy sw. Augustinowi, jakož sám o sobě dosvědčuje, řka: „Pohřížen jsem byl w moři nepravosti svých a hněw Tvůj tak mocně zmohl se proti mne, aniž jsem sám to byl znamenal.

*) Žalm 68, 28—29.

Ohlussila mne pouta smrtelnosti mé, a Tvůj hněv a má provinění byla trestem pých mé." *)
 Jestliže se tedy v stavu tak truchlivém nacházíš, a uprostřed nepravosti svých téměř jsi oslnul, jak medle si smíš věc tak nerozumně opačnou slibovati, že tě totiž spravedlnost Božská nepostihne? Mělo by milosrdenství Boží proto tě v hříšcích trpěti, aby tě spravedlnost jeho někdy v pekelné mučce neutrhla? Vypravuj milosrdenství Boží, kdo milosrdenství hoden; spravedlnost pak, kdo spravedlivě jest trestán. O kěz bys zmoudřel a věděl, jak krátká cesta jest mezi proviněním a trestem, a mezi milostí a oslavou! Není divou, kdž člověk v milosti postavený dosáhne oslavy věčné, aniž pak, kdž hříchu se dopustiv upadá u věčná muka. Milost jest počátek zásluhy a oslavy; hřích — počátek pekla a to mzdou jeho.

Což pak dále může býti hrůznějšího nad to, že Bůh dopouští, aby tak nescílné množství tvorů rozumných dostávalo se na tresty věčné, — tak hrozné jak stvrchu povědino, — a tak málo, velmi málo jich docházelo spasení?! Jak skromný jest počet vyvolených, rci nám On sám, jenž „sčítá množství hvězd a vssecky je zejmena volá." **) Kdž se totiž kdoši Pána tážal: „Páne, zdali málo jest těch, kteří spasení budou?" ***) odpověděl Pán: „Vcházejte těsnou branou: nebo široká brána a prostranná cesta jest, která vede

*) Ew. Aug. mhn. f. 7. i. 2. **) Žalm 146, 4. ***) Luč. 13, 23.

č zahynuti, a mnoho jest těch, kteří vcházejí skrze ni. Tak těsná brána a úzká cesta jest, kteráž vede k životu, a málo jest těch, kteříž ji nalezají!“ *) Toho pak zřejmé důkazy dávají písmata svata. Tak celý svět zahynul v potopě, a ze všech jen osm osob zachováno jest, **) čímž dle slova sv. Petra zřejmě se ořazuje, jak skromný počet jest těch, kteří spaseni budou, u porovnání k těm, kteří budou zavrženi. ***) Šestkrát sto tisíc lidstva, ženy a děti ani nepočítaje, vyvedl Hospodinu Bůh z Egypta, a z těch všech, ačkoliv je byl Bůh mnohými zážitky o své pomoci byl ujistil a mnohými milostmi obdařil, toliko dva se dostali do země zaslíbené. To všichni vesměs učitelové vykládají na skromný počet těch, kteří spaseni budou v poměru k nesmírně velikému počtu zavržencův, anebo jak Kristus sám dí, že „mnoho jest povolání, ale málo vyvolání.“ †)

Proto i v sv. písmech spravedliví slují perlami anebo drahokamy, k naznačení totiž, že jakož jest skromný počet drahých kamenů mezi ostatním kamením sprostým, tak též jest skromný počet jest spravedlivých proti zlým, což Salomoun naznačil slovy, řka: „Bláznůvesčíslný jest počet;“ ††) v písmě sv. totiž zhusťa slovo „blázna“ hříšníka znamená.

Poněvadž se ti tedy i podobnostím, i zřejmým slovem, i ztuffeností představuje, že

*) Mat. 7. 13—14. **) I. Mojš. 7. ***) I. Petr. 3.

†) Mat. 20, 16. ††) Raj. 1, 15.

tať skromný jest počet těch, kteří dojdou spasení, nescílně pať mnoho těch, kteří budou zatvrzení: jať medle si můžeš lichotiti, že budeš náležeti k oněm? Nemáš-li pať mnohem spíše obávati se, abys neupadl s těmito v záhubu věčnou? Byť obou stejný byl počet, veliký by důvod k obávání se byl. Však co pravím stejný? Kdyby určeno bylo, že z veškerého lidstva jen jeden jediný zatvrzen bude, i tu by se jeden každý z nás obávati měl, aby tím zatvrzencem nebyl on sám. Když Kristus Pán při poslední večeři řekl: „Jeden z vás mne zradí;“ *) vsiickni velmi zarmouceni jsou, ačkoli vsiickni až na jednoho v svědomí svém čisti a tím hrozným proviněním jisti byli. Neboť velkého nestěsti, ač mnohdy jen některého zastihnouti může, vsiickni pro nejistotu se strachují, poněvadž newědi, kterého osud ten truchlivý zastihne. Kdyby velké vojsko v poli stálo a Bohem by zjeweeno bylo, že brzo jeden z něho bleškem náhle raněn a zabit bude; zdaž-li pať by se nestrachovali vsiickni? Cimž pať wice, kdyby jisto bylo, že většii jich část bleškem porážena bude? A ty bys se, hršsný člověče! nic neobával, že tě někdy blešk nesmírné spravedlnosti Božské jisté zachwátí? Ci tě snad Bůh tím ujistil? ci ti nějakou jistinu na tvé spasení dal? Zdaž-li pať, když jenom dost málo rozumně svůj stav považíš, sami skutkové tvoji tebe neodsužují, jest-liže se totiž co nejdříve neobrátiš? Ci se do-

*) Mat. 26, 21.

mníváš, že se ti milosrdenství Božího dostane? Milosrdenství Boží však není spravedlnosti Jeho na úkor; jest-liže se s milosrdenstvím srovnává, že tak mnoho lidí v zahynutí přichází, zdaž-li pak se s ním nesrovná, aby zahynul i jeden, abys zahynul i ty, protože s nimi hřešiš? Zdaž-li pak z toho všeho nepatříš, že se jen přílišnou k sobě samému láskou klameš, slibuje si, že se ti dostane což jiného, než co dle všeobecné ztuffenosti patříš a dle zásluhy právem sám nutně očekávati musíš? Sakouž pak právě ty výsadu máš mezi syny Adamovými, abys se nedostal tam, kam přijdou ti, jichž skutků ty všeměš následuješ?

Ze pak Bůh jsa stvorchovaně spravedliv, dopouští tomu, aby větší část lidstva v záhubu upadla, neodporuje tím nijak svému milosrdenství a lásce, („chceť zajisté Bůh, aby všickni spaseni byli a ku poznání pravdy přišli;“ *) to lze dowoditi z toho, že hřešníci sami svým nepřičiněním a svou tvrdostí milost Boží na sobě maří.

To vše jsem obšírně a zevrubně prošel, abys poznal, že když při svém milosrdenství tomu dopouští Bůh, že jest tolik na světě lidí newěřících, tolik i v sv. církvi zlých křestanů, jichž tolik opět na zahynutí přijíti dopouští, i ty na zahynutí přijdeš, jestliže se nepolepšíš, ale v hřeších potrváš. Neříkej, že Bůh se prokazoval jindy přísným, nyní pak že jest milo-

*) I. Tim. 2, 4.

stivým; neboť Bůh věčný jsa, jest i nezměnitelný a ráme Jeho není utráceno nikdy. Nač tedy spoléháš? nač důvěřuješ? Toť není spasitelná naděje, toť jest vsfetečné, nebezpečné, zhoubné spoléhání se na milosrdenství Boží. Naděje totiž spočívá na přesvědčení, že ti Bůh, jest-liže se obrátíš, opravdově se a upřímně káješ, odpusti a tebe na milost přijme, byt i sebe větším hříšníkem byl; bezbožné spoléhání se na milost Jeho jest domnívati se, že tě, i když w hříších setrváš, k spášení připusti. Toť nemalý jest hřích, hřích proti Duchu svatému; neboť kdo tak smýšlí, nemalou urážku dobrotivosti Boží působí, ana se hlavně a zvláště Duchu sv. připisuje. A o takových hříších di Kristus Pán, „že ani w tomto, ani w onom životě nebudou odpuštěni,“ *) chtěje tím říci, že těžce — sotwa budou odpuštěni, poněwadž zavírají bránu milosti a urážejí lékaře, jenž by k životu dopomoci a rány duse vyléčiti mohl.

§. 3.

Závěrek tohoto článku.

Zavíráme úvahu tohoto článku znamenitým slovem moudrého Siracha, anť di: „Pro odpuštění hřích nebývej bez bázně, aniž množ hřichu hřichem, a neříkej: Smilování Páně veliké jest, smiluje se nad množstvím

*) Mat. 12, 31.

hříchů mých. Neboť i milosrdenství i hněv přichází od Něho, a na hříšnější doléhá hněv Jeho." *) Nuže kdys i „pro odpuštěný hřích“ nesmíme býti bez bázně, pověz mi, jak medle můžeš ty býti jist, každodenně „hřích hřichem množe?“ Pozoruj pilně, co dí: „na hříšnější doléhá hněv Jeho.“ Na tom celá úvaha se zakládá. Neboť věděti sluší, že se fice milosrdenství Boží vstahuje k spravedlivým i k hříšníkům, tyto vyhývajíc a povzbuzujíc k pokání, ony posilňujíc a utvrzujíc v dobrém; vřak největší milosti a dobrodini, ježto Bůh v písmě sv. slibuje, zvláště k spravedlivým se vstahují, kteří jakož zákon Páně věrně zachovávají, tak též i věrně vyplnění slibů Jeho očekávati mohou; dostojí On slibům svým co lastavý otec k poslušným dětkám. Naproti tomu veškeré hrozby a kletby, které se v sv. písmech čtou, hříšníkům se přímo týkají. Jaká jest tedy zaslepenost tvá, jaká tupost, že se nic nebojíš hrozeb těchto, a lojíš se lastavými sliby, které tebe se uetýčí? O bidníče! hled k tomu, co k tobě řečeno, a ponech toho, co spravedlivým svědčí. Tobě se hrozí hněvem, — boj se; spravedlivým se slibuje láska, ti plesati mohou, jisti jsouce. Slyš, co dí prorok: „Dci Hospodinovy obráceny jsou k spravedlivým a usi Jeho k prosbám jejich; ale obličej Hospodinův proti těm, kteříž činí zlé, aby vyhladil z země památku

*) Cir. 5, 5—7.

jejich.“ *) A jinde di: „Kuka Boha nasseho jest nade wšsemi, kteříž hledají Ho w dobrotě; ale panování Jeho a síla Jeho a prchliwost proti wšechněm, kteří Ho opouštějí.“ **) Když tak jest, proč medle trváš w hříších? což sebe sám klameš? Šak můžeš mít podíl na dobrých slibech Božích, jsa zlý? Dočawáde zůstáváš w stavu hříšném, nic se tě netýkají sladká slowa dobroty Božské. Přestaň býti neschleťným, a budeš miláčkem Božím; zanechej hříšného života a jeznáš dobrotu Božskou a otcowskou Jeho péči. „Doufej w Hospodina,“ di královský prorok, „a čiň dobré!“ ***) a jinde opět: „Obětujte obět spravedlnosti a doufejte w Hospodina!“ †) Ten jest nejlepší způsob naděje; nechtěj déle zle užíwati milosrdenství Božího, w hříších trwaje a přec se důvěře, že do nebe se dostaneš. Neboť jako cirkew nic neprospívá těm, kteříž ji opouštějí; tak též milosrdenství Boží nic nezpomůže těm, kteří stále w hříších trwají. Dobře tu prawi sw. Augustin: „S doufáním i zoufáním na záhubu přicházejí lidé; zlým doufáním w životě, horším zoufáním w smrti.“

Ustaň tedy, milý křesťane! od wšfetečného se spoléhání na milosrdenství Boží; pomni, že Bůh nejen milosrden, ale i stworchowaně spravedliv jest. Šakož tedy k milosrdenství hledíš, abys doufal, i k spravedlnosti hled, abys se bál; nebo dle podobenství sw. Bernarda: „Máme

*) Žalm 33, 15—16. **) I. Ezd. 8, 22. ***) Žalm 36, 3.

†) Žalm 4, 6.

prostřewsse se nice před Bohem, obou Jeho nohou se uchopiti, i milosrdenství i spravedlnosti, poněwadž spravedlnost bez milosrdenství daleko nepůsobí w nás tolikéž bázně, co nás milosrdenství bez spravedlnosti utvrzuje w naději klamné."

Článek osmécitný.

Proti těm, jimž se dráha ctnosti drsnou a obtížnou bñti zdá.

Sinou ještě námítku čini lidé světssti, proč že se ctnosti nedrží, mnice, jakoby dráha ctnosti drsná a obtížná byla. Však ale toho není příčina ctnost, neboť ta se dobře a docela srownává s rozumnou, duchovní stránkou naší, nýbrž to pochází z přemrácené tělesné naší žádostivosti, ana půwod svůj w hříchů má. Proto i sw. apóstol dí, že „tělo žádá proti duchu, a duch proti tělu," a že oba „sobě wespoleť odporují." *) A na jiném místě osvědčuje: „Libuji si w zákoně Božím podle wnitřního člověka; ale widím jiný zákon w údech svých, jenž odporuje zákonu myslí mé a jímá mne pod zákonem hříchů, kterých jest w údech mých." **) Těmi slovy naznačuje sw. apóstol, že ctnost dobře se srownává s vyšší částkou naší, která jest duchovní, záležejíc w rozumu a wůli, že však nám u zachování ctnosti žádostivost tělesná

Gal. 5. 17. **) Řim. 7, 22—23.

překáží, což opět že se zakládá na zlé a pokažené nassi náklonnosti, ana se přiči části rozumné a duchovní. Ten spor jest příčinou wesskeré obtíže ctnosti.

Protož i mnozi od ctnosti se odstrassiti dávají, ačkoliv si jí wáží, nic jinať než jako nemocní, kteří, ačkoliv si zdrawí žádají, přec léků se hrozi, že hořké a odporné jsou. Pročež dobře bude, abychom se wynašnažili toto obecné domněni napraviti, čímž pať i cestu k ctnosti usnadniti doufáme.

§. I.

Žať nám milost Kristem Pánem získaná dráhu ctnosti usnadňuje.

Žaťá jest medle toho příčina, že se lidem dráha ctnosti tať těžká býti zdá? — Ža jest, že mnozi hlavně jen k obtížem hledi, jaťé wssať pomoci se jim k překonání jich dostává, nic nepatří. Jest jim tu poněkud, jaťo bylo služebníkowi Elisea proroka, Giesowi. Tent wida nescíslné wojsko syrské wúkol města ležící s koňstwem a wozy wálečnými, newiděl mocné pomoci andělům k ochraně jich přichystaných, až kdž mu k modlitbě Eliseowě Bůh oči otewřel a oswítil, a tu spatřil, že mnohem wice jest jich tu pomoci jim, nežli se bylo postavilo proti nim. *) Žať i ti, kdo jen obtíže ctnosti znají, a nic ohled

*) IV. král. 6.

neberou na pomoc miloſti Boží, aby ſ ni půſo-
byli, ochabují a ctnoſti zanedbávají.

Kdyby wiſſať to tať naproſto bylo, proč by
byl prorok děl: „Na ceſtě ſwědectwí twojich
ľochám ſe, jať wo wiſſeliķém bohat-
ſtwí.“ *) A jinde opět: „Soudowé Ğospo-
dinowi jſou prawi, oſprawedlnění ſami
o ſobě; žádoucnější nad zlato a drahé
ľamení, a ſladſſí nad med i nad ſted.“ **)
Ľěmi ſlowy ſw. prorok doſwědčuje o ctnoſti, nejen
že má, jať i my dime, wyneſſenou důſtojnoſt,
ale i to, co ji ſwět upírá, ſlaſť a libeznoſt. Oľe
toho můžeš přeſwědčen býti, že ľdo ti obtiže ctnoſti
tať uáramnými býti ľici, a buď ſi on i ľřeſtanem,
přec tajemſtwí její ani neokufil. Ľſi-li ľřeſtanem,
rci, proč Ľřiſtus na tento ſwět přiſſel? proč
ſwou krew wylil? proč ſwaté ſwátosti uſtanowil?
proč Ducha ſw. ſeſlal? — Což znamená ſlowo
ſw. ewangelia? což ſlowo miloſti? což přeſlawné
a přeweľebné jměno Ľežiš? Newiſ-li, ſlyš
anděľſké, ano Božíké ſlowo, jať toto přeſwaté
jměno wyſwětľuje: „Nazůweš jměno jeho
Ľežiš, onť zajiſťe wyſwobodí ľid ſwůj
od hříchů jejich.“ ***) Což znamená medľe
jměno wľkupitele a wyſwoboditele, což wľkupiti
a wyſwoboditi od hříchů, ľeč zaſloužití a wyžá-
dati odpuſťtění hříchů předěſľých, a zľſkati miloſť,
abychom ſe warowali budoucích? Za jaťou tedy
jinou přičinou Božíľý Ğpaſitel na tento ſwět
přiſſel, nežli aby ti ľ ſpaſení dopomohl? za jaťou

*) Ğalm 118, 14. **) Ğalm 18, 10—11. ***) Mat. 1, 21.

jinou příčinou ráčil jest na kříži umřítí, nežli aby za hříchů tvé dosti učinil? proč z mrtvých povstati ráčil, nežli abys ty v novotě života krácel? Proč nejsvětější svou krev vycedil, proč sv. svátosti ustanovil, nežli abys měl stálý lék proti hříšné žádostivosti své a posilu na dráze ctnosti, na pouti své k vlasti nebeské? To jest, co Izaiáš prorok di, že za doby Messiašovy „w seliké údolí bude vyhýšeno a w seliká hora a pahrbek bude snižen; a křivá místa budou přimá a drsnatá cestami rovnými.“*) Proč že konečně Ducha swatého s nebes seslal, nežli aby tělesnost tvou posvětil, celého tebe téměř v duchovního twora proměnil? proč právě v způsobu ohně Ho seslal, nežli aby srdce tvé co oheň rozničil, mysl tvou osvětil, tvrdost obměkčil, wzhůru k sobě tě povznesl? K čemu prospěje milost s ctnostmi, jež v srdce nasse wlévá, nežli aby nám odlehčila jho Páně, usnadnila nám cestu, po níž se k Němu dostáváme? nežli aby potěšila zarmoucené, posilnila slabé, obrátila a zpět uvedla pobloudilé? Toť počátek a cíl swatého ewangelia. Zať jeden jediný pozemský hříšný člověk, Adam, celé od něho pocházející pokoleni ponížil a hříšným učinil; tať jeden jediný nebeský, spravedlivý Bůh-Člověk, Kristus, weskteré opět ospravedlnil, powýšil, nebeským učinil. K tomu se wztahují weskterí řádové Boží starého zákona

*) Izai. 40, 4.

co příprava, k tomu směřuji veškerá ustanovení zákona nového co k svému cíli.

Uvážej, čím to jest, že se ti dráha ctnosti drsnou a obtížnou býti zdá? Nečeš, že jest to zlou žádostivostí tělesnou, kterouž se rodíme. Neboť tělo odporuje duchu a duch tělu, jakoby dva nepřátelé a protivníci. Muže tedy, kdyby ti Bůh řekl: „Odejmu ti srdce to a dám ti jiné a přidám síly, abys zlé náklonnosti přemohl a jim oddolal,“ zdaž-li pak bys ještě dále dráhu ctnosti obtížnou býti soudil? Jistě že ne! Slyš tedy, co Bůh slibuje slovy Ezechiele proroka, řka: „A dám jim srdce jedno a ducha nového u wnitřnosti jejich, a odejmu srdce kamenné z těla jejich a dám jim srdce masité, aby w příkázáních mých chodili a soudů mých ostříhali a činili je, a byli mně lidem a já abych jim byl Bohem.“*)

Proč bys medle na slově tom pochyboval? Bůh zajisté slovu svému dostojí a s Jeho pomocí jak by ti což těžko bylo? S milostí Boží budeš s to, abys zajisté i zlou žádostivost tělesnou potlačil, i na cestě k dokonalosti pevně krácel. Toť jest hlavně ovoce stromu života, sv. kříže, jež Kristus svou Božskou krví sám posvětil. To dotvrzuje sv. apoštol, řka: „Starý člověk náš ukřižován jest, aby bylo zkaženo tělo hříchu, abychom více ne-sloužili hříchu.“**) Svatoj apoštol tuto slo-
wem „starého člověka“ a „těla hříchu“

*) Ezech. 11, 19—20. **) Řim. 6, 6.

miní žádostivost naši tělesnou se všemi jejími zlými náklonnostmi, z ní pocházejícími. O tom dí, že s Kristem na kříži ukřižováno jest; neboť vzneseným tímto tajemstvím dostalo se nám pomoci a síly, že přemoci můžeme onoho krutého nepřitele našeho, jenž by nás rád zajmaval v porobu hříchu. To jest ono veliké vítězství, které Hospodin Bůh skrze Izaiáše proroka zaslíbuj, říká: „Neboj se, nebo já jsem s tebou; neuchyluj se, nebo já Bůh tvůj. Posilnil jsem tě a pomohl jsem ti, i přijala tě pravice spravedlivého mého. A! zahánbeni budou a zastydí se všickni, kteříž bojují proti tobě; budou jako by nebyli a zahynou muži, kteří odporují tobě. Hledati budeš jich a nenalezneš, mužův odbojníkův svých; budou jako by nebyli a téměř zničeni budou muži válečníci proti tobě. Nebo já Hospodin jsem Bůh tvůj, ujímaje tě za ruku svou a říká tobě: „Neboj se, já ti spomohu.“ *) Kci, kdož by si zoufal, takového máje pomocníka? kdožby mysl pozbýti směl obávaje se svých náruživostí, moha je přemoci pomocí milosti sobě propůjčené?

§. 2.

Wyvracují se některé námítky.

Však řekneš-li tu, že vždy přece nějaké ostatky té zlé žádostivosti v člověku uváznou a

*) Sř. 41, 10—13.

zůřtávaji, aby ho obviňovaly a řvědectví proti němu mhdávaly; na to odpovědi buďtež právě řečená řlowa prorokowa: „B u d o u j a k o b y n e b y l y.“ Ale zůřtávaji, zůřtávaji ř naffemu cwičení, nikoliw ř záhubě; zůřtávaji ř naffemu pomzbuzeni, nikoliw ř ofidlu; zůřtávaji, aby nám příležiřtořř dali ř wítěžřtvi, nikoliw řu pádu; zůřtávaji ř naffi ořlawě, nikoliw ř porobě; zůřtávaji řonečně, aby nám posloužily ř utwřzeni ře w dobrém, ř ponížení, ř poznání řebe řamých a řvě řřehřtořři, ř řlawě Boží a řeho milořři; řať zůřtávaji ř naffemu weřřře prořpěřhu. řako diwořá žwěř dle přirožené powahy řvě řřkodliwá řřouc lidem, wřřať ukrocena přec jim řlouži; řať řdyž wářřně ducha naffeho řrotiti a řřiditi umime, prořpěři nám u wřřonáwání mnohých ctnořři. Muže řci, řdyž nás Bůh řať mocně podporuje, proč bychom měli malomřřřni býti a ctnořř za nemožnou powažowati? „řeřř-li Bůh ř námi, řdož proti nám?“*) A řřalowřřř prorok ři: „řospodin ořwiceňi mé a řřařeni mé; řohož ře budu báti? řospodin ochrance řiwota mého; řohož ře budu řřachowati? řdyž ře přibližují ře mně řřřudcowé, aby jedli řělo mé, ři jenž řužují mne, nepřářelé moři, — oni řami řemřřli a řaduou. Býř ře pořřawili proti mně wojenřřřř řřanowé, nebudeř ře báti řřdce mé; býř ře pořřdwihl proti mně boři, i w řom já douřřati budu.“**)

*) řřim. 8, 31. **) řřalm 26, 1—4.

milý křesťane, tato slova nepohnou, abys ctnost si zamiloval a Bohu sloužil, skutečně jsi velmi lenivý; jestliže takovým slibům nedůvěřuješ, skutečně jsi nevěřící. Bůh sám tě ujistuje, že nové srdce ti dá, že ti pomůže milosti svou, abys rázně své umrtvil, že tě v jiný tvor promění, až sebe ani nepoznáš, což by ti medle měl nad to slibiti? což bys ty sám od Něho více sobě žádal? Což bys lepšího učinil, nežli životou věrou a pevnou nadějí se mocné Jeho ruce vzdal?

Řekneš-li pak, že hříchů tvých nesmírně mnoho jest, nebo že jsou příliš velcí a hrozí hříchové tvoji, aby je Bůh odpustil tobě, tuť věz, že není větší urážky, již bys Bohu učinil, nežli té, abys se domníval, žeby cos překážeti mohlo Jemu, aby neodpustil člověku, an opravdově a upřímně k Němu se obrátiti chce. Slyš, co o tom dí písmo sv., abys se k úplné důvěře v Boha pohnul. „Když pak přijdou na tě všechna slova tato, požehnání anebo zlořečení, kteréž jsem předložil před obličejem tvým, a puzen jsi lítostí srdce svého, kdebykoli byl mezi národy, do kterýchžby rozptýlil tebe Hospodin Bůh tvůj, obrátil bys se zase k Němu a poslouchal bys Jeho příkázan jako já dnes příkazuji tobě, s syny svými z celého srdce svého a z celé duše své; tehdy přivede zase Hospodin Bůh tvůj zajaté tvé a smiluje se nad tebou a opět shromáždí tebe ze všech národů, mezi něž tě prvé rozptýlil.“ — A dále

zřejměji: „Obřeže Hospodin Bůh tvůj srdce tvé, i srdce pokolení tvého, abys miloval Hospodina Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své, abys mohl žít bítí.“*) Nemni však při tom nějaké obřezání tělesné, nýbrž sprostění a očistění srdce svého milostí Boží ode všech zlých žádostí a vášní, které v srdci sídlo své mají, a milování Boha náramně odporují a překážejí. Ty obřeže Bůh co bujné, plané a škodlivé vlky nožem milosti své, aby strom života tvého owoce hojně vydával. Potom budeš „pravým Israe- litou,“**) když milost Páně od tebe odejme lásku tohoto světa a rozmnoží v tobě lásku Boží.

S však pozoruj k tomu ještě toto, že co Bůh ti oněmi slovy slibuje, že On učiní tobě, to na jiném místě káže, abys ty sobě učinil sám, řka: „Obřežtež neobřízku srdce svého.“***) Sať medle, ó Pane! sami sobě činiti máme, co Ty slibuješ, že sám učiníš nám? — Na to odpovídá svatý Augustin známým svým a krásným slovem: „Dejž, ó Pane! co kážeš, a kaž, co chceš.“ †) Dle toho vyznává sv. otec, že Bůh nejen káže, co činiti máme, ale že i milost nám dává, abychom, co káže, činili. V jedno tedy spojeno jest i slib i příkazani, a obe působí i Bůh i člověk; Bůh jakožto příčina původní a hlavní, člověk pak co příčina druhá, podřízená. Sať když malířský mistr vede rukou svou ruku učňovu, aby dílo jeho zdořonalil;

*) V. Mojš. 30, 1—3. 6. **) Jan 1, 45. ***) V. Mojš. 10, 16. †) Sv. Aug. Býj. VI. 31, 37.

tať Bůh w každém dobrém skutku nás vede a podporuje, že jest co do dokonalosti vlastně jeho, aniž by pak při tom swobodná vůle nasse ujmy trpěla, poněvadž nám vždy na vůli zůstaveno jest, wedení tomu swoliti anebo odporowati; ba w rozumném rozhodnutí a swolení k dobrému záleži hlavně celá nasse zásluha. Tím smyslem dí sw. prorok: „Hospodine, wšsecky skutky nasse učinil jsi sám.“*)

Pamětlivi tedy budme těchto slow vždycky, abychom si nejen příkazy Páně wysvětliti, ale i je, kdž se nám těžké býti zdají, pluiti mohli; neb Dnť jest ten, jenž s námi spolu působí wšse dobré. Káže-li, abychom Ho nade wšsecko milowali, dá nám i milost, abychom i s to byli. Tať nám potom jho Jeho lehké bude, protože je neneseme sami, ale Dn sám jest ten, jenž nám w tom pomáhá a je téměř s námi nese. Tať co se přirozeně zdálo býti těžké, wšemocnou milostí Boží se stává lehkým. Protož i prorok swrchu jmenowaný dále dí: „Příkázani toto, kteréz já příkazuji tobě dnes, není nad tebou, ani vzdáleno od tebe, ani na nebi postaweno, aby mohl říci: Kdo znáš může wstoupiti do nebe, aby snesl je k nám, abychom slyšeli je a skutkem naplnili? — aniž jest za mořem, aby se w ymlouwal a řekl: Kdo z nás bude moci přeplawiti se za moře a je až k nám donesti, abychom mohli slyšeti

*) Sjai. 26, 12.

a činiti, což přikázáno jest? — ale velmi blízko jest tebe slovo to, v ústech tvých a v srdci tvém, abys činil je.“*)
 Tim chtěl sv. prorok odstraniti lidem tělesným výmluvu, kterouž nedbalost svou v plnění příkazů Božích zastírají. Hledíce pouze k zákonu bez ewangelia, t. j. k tomu, co přísně se velí, a nic k milosti posilující, domnívají se, že nad možnost jejich jest, co se přikazuje. Řež by znamenali, co sv. Jan učí, řka: „Nebo ta jest láska Boží, abychom přikázání Jeho zachovali: a přikázání Jeho nejsou těžká. Nebo wšecť, co se narodilo z Boha, přemáhá svět,“**) t. j. wšickni, kteří Ducha sw. w dusse své pojali, strže Něhož pať znouu zrozeni jsou a syny se stali toho, jehož Ducha pojali; ti wšickni mají Boha w sobě, jenž w nich přebývá svou milostí, a strže Něho mohou wice než wšec, co není Bůh, tať že jim ani swět ani ďábel nic nemůže sřkoditi. A tim se stává, že jeho přikázání Božích, ač samo sebou těžké, touto pomoci, již se nám milostí Jeho dostává, snadným a lehkým se čini.

§. 3.

Jať i láska cestu k nebesům snadnou a sladkou působí.

Obtiž u wylonáwani ctnosti usnadňuje se velmi láskou; ta nás totiž powzbuzuje podniknouti práce, při nichž z mocného a stálého

*) V. Mojš. 30, 11—14. **) I. Jan 5, 3.

napnutí všech našich i duševních i tělesných sil zapotřebi jest, a oslazuje nám trpkosti, jichž se nám při tom dostává se všech stran, mnohdy i odkud bychom se toho nejméně nadáli. Protož praví sv. Augustin: „Milující neznají obtíže, jako myslivci a lovci a čístebníci. Neboť u toho, co milujeme, necitíme žádných obtíží, anebo citíme-li, milujeme je.“ — A jinde opět dí: „Kdo miluje, žádných nesnázi necítí; neboť nesnáze přiči se toliko těm, kteří nemilují. Láska ostýchá se slova obtíže. Čím jest to jiným než láskou, že matka necítí žádných nesnázi a obtíží, jež trpí u vychování dítě svých? Čím jest to jiným než láskou, že počestná choť ve dne v noci až do umdlení vydrží u lůžka nemocného manžela sloužíc mu? Čím jest to jiným než láskou, že i ta nemá tvář, nerozumná zvířata pečlivě obstarávají mláďata svá, i sobě pokrmu utrhujíce, aby jen nakrmila holátko své, i sama vše snásejíce, jen aby ona bezpečně offsetřena byla, sama je i s nebezpečím vlastního života strážice a bránice? Tuto lásku na myslí má sv. Pavel, an tak krásně a velkodusně dí: „Kdož tedy nás odloučí od lásky Kristovy? zdali soužení? čili úzkost? zdali hlad? čili nahota? zdali nebezpečení? čili protivěnství? čili meč? jakož psáno jest: Pro tebe mrtvení býváme celý den, jmíni jsme jako ovce k zabití. Ale v tom ve všem přemáháme pro Toho, kterýž nás zamiloval. Díst jsem zajisté, že ani smrt, ani život, ani andělé,

ani knížatstva, ani mocnosti, ani věci přítomné, ani budoucí, ani síla, ani výsost, ani hlubokost, ani jiné stvoření nebude moci nás odloučiti od lásky Boží, kteráž jest w Kristu Ježíši, Pánu našem.“*) — Tak sw. apostol. Toho dle jaká jiná příčina toho, že si všickni swatí žádali a přemnozí i svou žádost wroucími slovy wyjewili, aby mohli pro Boha a pro sw. wíru w Ježíše Krista mučeníckou smrt podstoupiti? Což jiného je w mukách nejkrutějších sililo, tak že i w plamenném žáru ohnivém i w mrazivých ledovitých hlubinách, i u prostřed divé zvěře, i pod meči i na křížích radostně smrt podstoupili a ducha svého Bohu w obět vypustili, což jiného, než horoucí plamenná láska k Bohu? Krásně o tom jedná Petr Kavenatský, říká: „Pravá láska nic nedbá, zdali což odporného, trpkého, těžkého, smrtelného zakusiti má. Ani ocel, ani rány, ani muka, ani smrt nic nepřemohou pravé lásky, aniž ji odolají. Jest co neproniknutelný pancíř, na němž se břitký meč roztrísťti, od něhož se hrotní šípové odrážejí; nebezpečími pohrdá, smrti se wysmívá, nade vším switězi. Miluj tedy, ó člověče! miluj Boha dokonale, nade všecko, ať můžeš nad pokusem switěziti a hřích w sobě docela umrtwiti. Snadná půtká, když láskou nade všemi nepravostmi wítězství obdržíš.“

Nemají však praví milovníci Boha dosti na tom, že všecky nesnáze, jež na ně Bůh do-

*) Řim. 8, 35—39.

pouští, trpělivě snášejí, nýbrž nemohouce mučnické smrti skutečně dosáhnouti, sami svá těla rozličnými mukami tržní a je sobě podmaňují hladem, žizní, zimou, horkem, tuhým oděvem, dobrovolnou poslušností, trpělivým snášením vsselických bezvinných úkorů, bičováním sebe a j. dle slovo sv. Pavla, an dí: „Tresci tělo a w službu podrobuji, abych snad jiným láže, sám nebyl zatvržen.“ *)

Té řeči otvssem nerozumějí milovníci a následovníci toho světa, aniž pať si představiti mohou, jať možná milovati to, co jim tať odporné jest, a na opať zatvrhovati to, co oni jediné milují a po čem vssi snahou baží a se ženou. (Stemet w písmech, **) že Egypťané za bohy považovali zvířata vsseliká a to mnohá velmi nečistá a ošklivá a jim vsseliké a drahé oběti vzdávali; Israelitě pať to nazývali ohavností a zabíjeli zvířata taková a některá pravému Bohu svému obětowali. Tať též i lidé spravedliví a zbožní ohavnosti zovou to, co svět bohy — či modlami svými býti uznává, jaťo jsou: důstojnosti a pocty, rozkoše a bohatství a j. Co onino těm a podobným věcem vssedku svou snahu, svůj život, svou dušši obětují, tuť tito týmiž vssemi co sšibřinky potvrhujíce, své k Bohu lásce je w obět vzdávají. Tať učinili ti, kteří obdrževssě „prvotiny Ducha“ svatého ***) a za lážani slova Božího byvssě bolestně bičováni, „sli z hromáždění, radu-

*) I. Kor. 9, 27. **) II. Mojš. 8. ***) Řim. 8, 23.

jice se, že hodni učinění jsou trpěti pohanění pro jméno **Ježíše.**" *) Tak též i ty, milý křesťane, chceš-li obětovati Bohu oběť libou, obětuj Mu to, co svět miluje a čemu se modlářsky klani, a zvol si to, čím svět pohrdá.

Zdaž-li pať to, co všecky muky i smrt osladiti může, neosladí též trpkost při zachování zákonů Božích? A co horlivými plniteli těchto zákonů pohne, aby i nad to ještě dobrovolným mrtvením tělesné žádostivosti své nadbytné zásluhy získali, to by tebou nemělo pohnouti, abys vůli Páně plnil? Bloudíš, milý křesťane, bloudíš, neznaje přirozenou moc milosti a lásky!

§. 4.

Co mimo to usnadňuje dráhu ctnosti.

A tomu všemu i to považiti sluší, zdali duse naše toho nezasluhuje, abychom pečujíce o spasení její, nějakou obtíž podstoupili? Zdali není rozumnější věci, trpěti některé nesnáze po tento časný život, abychom osvobozeni byli muč pekelných? Pomni, cožby učinil, podstoupil, trpěl onen nešťastný bohatec v pekle, kdyby jen nějaké malé občerstvení nebo odlehčení si získal; a tobě by to nestálo za to, abys tak učinil po tuto kratičkou dobu své pozemské pouti, drže se vši silou dráhy ctnosti, věda, že jedině po té muč věčných minouti a k blaženosti věčné se dostati můžeš?

*) Efat. 5, 41.

Mimo to máme též svědomitě a bedlivě povážiti a rozjímati, co pro nás učiniti ráčil Bůh a co nám za plnění vůle své slibuje; potom nescísné a převeliké hříchy nasse, jimiž Božou urážíme a za něž jsme, co bychom jen trpěti mohli, málem by bylo; potom přemnohá utrpení, jež snášeli svatí a světice Boží, zvláště pak, jež podstoupil sám nejsvětější Syn Boží; to jsme povážíme-li, jistě zastydíme se, že sami pro sebe nechceme, neřku některé nesnáze podstoupiti, ale ani některých pohodlností se jenom odřici a zbýti. V ten smysl di sv. Bernard: „Utrpení tohoto světa nehrovnají se proviněním našim, která se nám odpouštějí, ani milostem, která se nám udělují, ani budoucí blaženosti, která se nám slibuje a nás očekává.“ *) S mělat by ovšem každá jednotlivá úvaha tato pohnouti nás, abychom podnikli veliké obtíže, potkávající nás na dráze ctnosti za tohoto vezdejšího života.

Jakkoliv však nelze popírati, že život náš vůbec obtížný jest a plný nesnázi velikých, přec svatou též jest pravdou, že život hříšníkův s mnohem čtnějšími se potkává obtížemi a trpkostmi, nežli život spravedlivých. Neb jakkoliv každá cesta tomu, kdo ji pěšky konati musí, obtížná jest a i sebe silnějšího chodce unavuje, stává se to přec v nesmírně větší míře tomu, kdo ji buď sám jsa nevidom, anebo za čiré tmy noční koná, tak že každé okamžení buď bolestně se uráží, nebo v nebezpečí jest pádem nenadálým

*) Sv. Bernard de modo bene vivendi ad sororem c. 67.

si usfkoditi, anebo w propasti uějaké zahynouti, nežli ten, kdo s dobrým zrakem a při jasném swětle cestuje, wždy wida, kam nohu stawí, kam směřuje. Poněwadž tedy život náš právě pouti jest, kterouž každý sám o své síle koná, přirozenáť wěc, že se každý na této pouti s menššími — wětššími obtížemi potkáwá; přirozenáť pak též wěc, že mnohem wětšší jsou obtíže tyto pro hříšníka, an totiž slepě — čirou tmou, na této pouti kráčí, zaslepen swými wášněmi a nezřizenyými žádostmi; spravedlivý pak sleduje swětla swého rozumu w jasnu sw. wíry, kráčí pewně a spěchá k jistému swému cíli nižádnými obtížemi zdržeti se nic nedaje. Toť jest, co na myšli má mudřec, řka: „Stežka spravedlivých jest jako swětlo stkwoucí se, které wic a wíce se zmáhá, až do dne dořonalého; cesta pak bezbožných jest tmawá; newědi, kde klesnou.“ *) Čím, že praví „temná,“ dosti by již bylo obtíže; awšak jest mimo to i kluzká i kamenitá, plna jam a srázi a propasti. Čím jest, že kdo na té cestě kráčeji, sřastného cíle dojiti nemohou, ale dříwe nebo později w jistou záhubu upadnou.

Uěkoliw pak nikterak nelze, aby spravedliwi na své života pouti wšřech nesnázi minuli, nalezajíť zajisté při tom nemálo posily, podpory, ulehčeni, utěchy. Ať nic nedím o milosti a pomoci Boží a Jeho nejswětější otcowšké prozřetelnosti, kteráž je řídí, wede, sílí, potwřzuje a myšli jim dodáwá, zajisté nemalé utěchy mají w do-

*) Přisl. 4, 18.

brém svém svědomí, v příkladu svatých a pobožných lidí, kteří tu pouť, buď již šťastně byli vykonali a blaženého cíle dosli, a nebo s nimi spolu kráčeji a každodenně téměř s šťastným koncem se potkávají; mají utěšené sliby, které se jim za krátkou dobu v hojnou odplatu promění. Tak mohou zvolati s prorokem: „Tak sladká jsou hrdlu mému slova tvá; jsouť nad med ústům mým.“ *) Takových bys mohl nesčíslně mnoho naleztí vyroků, jednať o trpkosti, jednať o sladkosti pouťi vezdejší, jako: „Pro slova rtů Tvých já jsem ostříhal cest tvrdých;“ **) a jinde: „Na cestě svědectví Tvojech ložám se, jako ve vsselikém bohatství;“ ***) a j. w.

Má tedy dráha ctnosti dvě vlastnosti, že jest totiž těžká a sladká; těžká jest dle své přirozenosti, sladká pať dle milosti. Obé znamená Kristus Pán, an di: „Sho mé sladké jest a břímě moje lehké;“ †) neboť řka: jho, břímě, znamená těžkost; řka pať: sladké, lehké, značí tím milé, libé ulehčení a usnadnění při konání ctnosti, jenž jest výsledkem milosti Boží. Pochybješ-li pať, jať že to možná, aby i jho a sladké, i břímě a lehké bylo, odpověď měj, co praví Bůh ústy prorokovými, řka: „A budu jim jaťo pozdvihuje jha nad čelistmi jejich.“ ††) Když tedy div, že jho to sladké a břímě to lehké jest, ano je Bůh nadlehčuje a téměř spolu nésti pomáhá? Když tamo na pouští leť

*) Šalm 118, 103. **) Šalm 16, 4. ***) Šalm 118, 103.
†) Mat. 1, 14. ††) Djeáš 11, 4.

suchý hořel a hořel, ale neshořel, že Bůh w něm byl, *) kým div, že to bříme a to jeho snadno snáseti jest, u něhož Bůh se nalézá? Slyš, jak zřejmě o tom svědčí sv. apóstol Pavel, říká: „Dewšad soužení trpíme a nestýskáme si; w nesnážích býwáme, ale nejsme opuštěni; protiwenství trpíme, ale nebýwáme bez pomoci zanecháni; poraženi býwáme, ale nehyneme.“ **) Gle, tu s jedné strany soužení, nesnáže, protiwenství, porážka; s druhé pak útěcha, posila, pomoc, wítězství. Zajisté tím smyslem di též Isaiáš prorok: „Kdo doufají w Hospodina, síly nabudou, dostanou perutě jako orlice, poběhnou a nebudou umdléwati a neustanou.“ ***)

Gle tedy, jak jeho a bříme ctnosti pomocí milosti sladkým a lehkým se stává; jak se slabost lidská téměř w sílu Boží mění! Nemáš tedy, milý křesťane, wýmluvy nijádné, proč bys se spěchoval nastoupiti dráhu ctnosti, poněwadž ti ji Bůh sám tak milostně, tak mocně usnadňuje.

§. 3.

Dotwazuje se příklady, že co jsme posud řekli, skutečně tak jest.

Kdybys wšak tomu wšemu ještě newěřil, tuť nelze tě přestvědčiti jinak, nežli očitým anebo, jak se říká, mařavým důkazem, a wěc skutečně

*) II. Mojš. 8. **) II. Kor. 8, 4. ***) Jf. 40, 31.

za to stojí, abychom se o to pokusili. Zdaž-li pak si sám neznal některého člověka, an sice po nějaký čas světu sloužil a tělesně žil jsa u mnohých hříšících pohřžen byl, potom pak přec milosrdenstwim Božím hnut jsa, náhle se změnil a docela jiným učiněn jest? Skutečně není jeden, ani dva; neděje se tak jednou za dráhná léta, nýbrž mnozí a zhusťa a skoro každodenně milosti Boží tak hnutí bývají, že život svůj hříšný docela proměnují a ctnosti — Bohu zcela se oddávají. Jsouť to zázraky milosti Boží, jak by o nich nejlépe dosvědčiti mohli horliví zpovědníci; ano skrze ně co nástroje své Bůh tyto weliké diwy své koná. Ci by to nebyl div, srdce člověka w hříšících a nepravostech téměř okoralé tak dojmouti, že celý jiný se stává? Uj! co jindy w nenávisti měl, to nyní miluje, a na opak, co miloval, to w nenávisti má; co mu prvé odporno bylo, to jest mu milé, a co mu milé bývalo, to nyní zawrhuje a w ošklivosti má; po čem jindy bažival a wšsi silou se hnával, toho nyní se sstíti a jak jen může strani. Tak se citi oswicena, posilněna, potěšena, powznessena! Takou radostí a ochotností koná každý zákon Boží, jak horlivě se cwičí w modlitbě a wšech duchowních věcech! A to wšse nestává se snad po dlouhé době času, následkem důwtipného a těžkého wyučowání; nikoliw, ale okamženim. Jako Bůh jednim slowem stwořil wšechy věci, tak jednim slowem přetwořuje srdce člověka a přiwádí od hříchu k ctnosti, od smrti k životu. Proto též di sw. Cyprian, že změna ta se

spisse citi, nikoliv pať se učením nepůsobí. I lze nazvati tuto náhlou milosti působenou změnu srdce člověka duchovním kouzlem, jímž z nepřitele horlivým, vroucím přítelem a konatelem ctnosti se stává.

Je vsať tyto divy srdce lidského jsou spolu tajemstvím Božím a Semu samému kromě těch, jichž se týkají, známy, slyš, jať je popisují dva znameniti sv. otcové církve, na nichž Boží lá milost takovou změnu působila, obrátivši je od cesty bludu na cestu pravdy, vyprostivši je od hříchu a uvedši je na dráhu ctnosti. Jeden z těch dvou jeť sv. Cyprian; ten krásně popisuje obrácení své v listu k příteli svému Donátovi biskupovi, čka: „Když jsem tedy v slepém bludu jako v nočních tmách pohřizen ležel a v světských marnostech jako u volnobiti širé vodopusty se zmital, nevěda kam se беру, kam krácím, prázděn jsa vsí pravdy, vzdálen vsseho světla, za těžké a skoro nemožné jsem pokládal, co se mi dle nesmírného milosrdenství Božího slibovalo, aby totiž člověk znovu se mohl zroditi, a svatou koupeli křestní k novému životu ožiti, tať aby odložil to, co prvě na sobě měl, a nezměniv soustavu tělesné, duchem se celý proměnil. Jať možná, řekl jsem sám sobě, taková úplná s člověkem změna, aby svolěl náhle a docela, co buď dle přirozené povahy v srdce jeho se vsstipilo, anebo co dlouho trvajícím obhčejem po dráhná léta s ním v jedno srostlo? To vsse příliš hluboko v něm se zakořenilo. Kdy pať střidmosti se naučí, kdo přehojnému a

skromnému hodování byl uvykl? A kdo draho-
cenným oblekem, zlatem a hedbávím se šatil, jak
ten k jednoduchému, sprostému oděvu se sniží?
Dnen opět důstojnostmi a počtami vsselikhmi
wznessen jsa, jak medle w staw skromného sou-
kromníka šstoupí? Tento pak četným komonstwem
swých swěřencůw a podřízencůw, kdekoliw se okáže,
obštoupený a počténý wznessenec jistě mučou by
si býti pokladal samotou. A tak kdekoliw jiným
wsselikhým wáßním se wzdal, newyhnutelně jimi
poután jest, buď že nestřídmost w jídle a piti ho
láká, nebo hrdost a pýcha nadýmá, nebo hněw
a zlost podněcuje, lakota a nesprawedliwost po-
hání, ctizádost dojímá, bujnost oslepuje. Tak já
často sám u sebe jsem rozjímal, neboť sám jsem
mnohými bludy života prvého spoután byl,
jichžto zničit za nemožné jsem považowal;
tak jsem nepravostem uvyklým podroben byl,
že jsem nad polepsšením sebe téměř zoufal. Když
pak poswátnou kroupeli nowého zrození sškrtny
minulého mého života se smyly, tuť w srdce mé
očistěné a s Bohem smiřené swrchowané swětlo
s nebes zablesklo, protože mne byl Duch swatý
w nowého člověka přetwořil. Tuť podiwným,
zázračným jistě způsobem potworzenoť, co se mi
prvé pochybným zdálo; objasněno, co bylo temno;
dořázáno, co bylo nejisto; za snadné jsem uzná-
wal, co jsem prvé za nemožné byl považowal,
za lehké, co se mi bylo zdálo obtížno. Uznalť
jsem, že pozemským bylo to, co dle těla pouze
zrozeno jsouc, hřichu bylo podlehlo, nyní pak že
Božským býti počalo, co byl Duch swatý milostí

svou sám k novému životu vzkřísil. Víš sám jistě a se mnou spolu uznáváš, jak mnoho hříchů mi pohřbení to *) šnalo, jak mnoho mi znovuzrození to ctnosti udělilo. Toť sám víš; nepotřebuji to vyčítati; u vlastní věci odporná bývá chloubá, ačkoliv vlastně by nemělo slouiti chloubou, ale díkyčiněním, co se nepřičítá působení nassemu, ale milosti Boží; nehřessiti wice, počalo býti wýtkonem wiry, co se wšsat prvé hřessilo, bylo následkem bludu lidského.“ —

Tať wyprawuje své obrácení sw. Cyprian. Znamenej z toho, že kdožkoliv se utíká w náruč prozřetelnosti Božské s pewným úmyslem nehřessiti wice, milosti Boží uchopeni, obejmuti, posilněni a držáni bhwaji, tať že jim wšseliké obtížnosti na dráze ctnosti lehounké, wšseliké trpkosti sladké bhwaji. — S tobě taťtéž bude, milý křestane, jestliže se tať zcela a upřímně obrátíš, jako ti příklad toho swatého ukazuje.

Wšsat slyš i druhý toho příklad, jak totiž sw. Augustin, znamenitý onen oswícený otec a pewný sloup církwe, své obrácení wyypisuje. Když se již chystal opustiti swěta a obrátiti se k Bohu, tuť se mu nesmírné obtíže w cestu stawěly, o nichž on sám w milostné knize wyznání swých**) taťto di: „Zdržowaly mne šibřinky nejnepatrnějšsi a marnosti nejmarnewějšsi, dáwné

*) Mni tím sw. křest, jelikož se w staré církwi úplným ponořením celého těla u wodu křestni wykonával, k kterémuž účelu zvláštní křtitelnice na způsob kapli u chrámů hlawních zřizeny a k křtění osob ženských diakonky ustanoweny byly. Viz Rim. kap. 6.

**) Kn. 8. kap. 11.

(Překladatel.)

přítelkyně mé, a ležaly schránku mou tělesnou, šeptajíce mi: „Ty bys nás opouštěl? my bychom neměly tvými družkami býti na věky? od tohoto okamžení by ti věčně nebylo to a to již více dovoleno?“ A to, co mi šeptaly a co jsem napověděl, řka: „to a to,“ to račiž, ó Bože můj! od sluhy svého Tvé svaté milosrdenství odvrátiti na věky. Jaké hnusnosti! jaké hanebnosti šeptaly mi! J poslouchal jsem jich již již méně než na polo toliko, nikoliv tať jakoby proti mně ostríc vystupovaly kárajíce, ale jakoby mne toliko pozadu sledovaly odstupujícího a téměř potrhovaly mne, abych se obrátil. Zdržovaly mne vsať nicméně tať, že jsem váhal odtrhnouti a sprostiti se jich a uskočiti tam, kam jsem se volánu býti cítil. Nebť mi mocná narvyšklost říkala: „Mniš-li pať, že bez toho a toho býti můžeš?“ — vsať to již vždyz wlažněji a wlažněji mluwila.“ — S druhé strany pať líčí, jať se mu ořazowala ctnost. „Zjewilať se mi (di) s té strany, kam jsem zraťky své obrátil a ostýchawě již již fráčeti počinal, čistá, důstojná zdrželiwost, jasné se usmitwajíc, nic rozpustile weselá, počestně mi řynouc a lichotně wolajíc, abych jen šel a nic nepochybowal, a rozprostirajíc lašťawě rukou svých, jimiz by mne pojala, a spolu ukazujíc mi na příklad nescišlné sbory dobrých swěřencůw svých. Tamť množství pacholíků a diweť, tamť mládecůw a panen wšselikého wěku, tamť důstojných wdow a panických starcůw a stařen — a uprostřed wšech ona sama swatá zdrželiwost nikoliv jakožto neplodná, nýbrž co blažená máti swatých

rozkošsi zplozených tebou, ó Pane! S lastavě se usmívajíc kárala mne, řkouc: Ty bys snad nemohl, co mohli ti a ti? Zdaž-li pak ti vsickni a ty vsedky tať mohli sami o sobě, či w Hospodinu Bohu svém? Hospodin Bůh jich dal je mně! Proč na sebe se spoléháš a stawiš a tiut práwě nestojiš? K Němu se utec! Neboj se; nepusti tě, abys padl; utec se důvěrně, Onť přijme, Onť uzdrawi tebe!“ — Timto zápasem dufferonim, pisse sw. otec, tať prý dojat byl, že hojně, wrouci slzy wyléwal, řka: „Eut jsem, newim jať, pod fikowými stromem sklesl, a pustil jsem uzdu slzám swým; i tekli proudové oči mých, příjemná tobě obět. A w tento smysl, ač jinými slovy mluwil jsem k tobě mnoho: A ty, ó Pane! dokawade? dokawade hněwáš se dokonce? Newzpomínej nepravosti nassich dáwných! Citil jsem totiž, že jsem jimi spoután a potlačen a wolal jsem slovy upěnlivými: Sať dlouho, jať dlouho říkati budu zejtra a opět zejtra? Pročby dnes, nyní, w to okamženi neměl býti konec hanebnosti mé?“ Sať jsem řekl a plakal jsem hořem zkrousseného srdce swého.“ To kdýž nejen řekl, ale též dle úmyslů Bohem nadeuých a dle huuti srdce swého wěrně wykonal, tu hned vsedky pochybnosti co ssupiny s oči mu spadly, a jasné swětlo zapudilo temnosti ducha jeho; Bůh milosti swou tať ho zcela obrátil a dokonale změnil, že po celý život nejen wssí nepravosti tělesné ale i vsedch žádosti swětšých prost a čist byl. Citě se tedy oswobozena swých dřewnějssich pout a osidel, již takto Bohu swému za to díky wzdáwá:

„Hospodine! já služba Tvůj, já služba Tvůj a syn služebnice Tvé. Rozkrussil jsi pouta má; Tobě obětovati budu obět chvály. Chwaltež Te i srdce mé i jazyl můj, a wšeliké kosti moje rcetež: ‚Hospodine, kdož podoben Tobě?‘ Rcetež tať, a Ty, Hospodine, odpowěz mi a rci dussi mé: ‚Spasení twé jáť jsem!‘ Kdož tedy jsem já? a jaký jsem? Zdaž-li pať jest nějaké zlo, jež bych nebyl já? Zdaž nejsou zlé mé činý? a ne-li činý, tehdy slowa, a ne-li slowa, aspoň wůle má? Ale Ty, ó Hospodine, jsi dobrotiw a milosrden a prawici swou wytrhl jsi mne z propasti smrti mé a z hlubiny srdce mého wyhwázil jsi neprawost až na dno. Neboť ono weskrze nechtělo, co ty jsi chtěl, a chtělo, co ty jsi nechtěl. Wšak kdež byla po tať dráhná léta a odkud přitwolána jest z jakého tajného místa okamžikem swobodná wůle má, abych podrobil ssiji swou libému jhu twému a ramena swá lehkému břemeni Twému, Kriste Sežissi, spomocniče můj a wykupiteli můj? Tať sladko mi ihned pozbyti wšech slasti marných, tať že jelikož mi pozbyti jich prvé obtížno bylo, tolikož nyň mi radosti jest opustiti jich. Wždyť Ty jsi je ode mne odstranil, prawá a nejwššssi slasti, odstranil jsi je a na místě jich zawital jsi sám ke mně, rozkossi nade wše jiné nejutěšenější, ale ne tělu a krwi; a swětlo nad každé jiné jasnější, ale tajemné, člověka wnitřního oswěcuující; wlebnosti nade wšedko na swětě wznesšená, ale nic tēm, kteří jsou wznesšeni sobě.“

Tať tedy líčí sw. Augustin obrácení své

a mocné působení milosti Boží v srdci svém. Běříš-li tedy, že tak jest, a že Bůh této své milosti nikomu neodepře, kdo se upřímně k Němu obrátí a za ni Ho žádá, což váháš wystoupiti z poddanosti hříchu a věnovati se dobrou věcnému, které se ti darmo podává? Neváhej, aniž pať zoufej, ale započni a doufej v Boha; sotva že dobrou vůli ukážeš, jistě ti přijde vstříc rozprostřenýma rukama a přijme tě jako láskavý otec syna marnotratného. Kdyby ti někdo jistotu toho dal, že bys na nějakém místě sílu zlata našel, zdaž-li pať bys se neodvážil na kopání a newynaložil peněz, co bys mohl, abys pokladu došel; a tuto se ti dává jistina dosáhnouti blaženosti nebeské, a ta by ti nestála za to, abys své srdce k Bohu obrátil a věčnou, rájskou blaženost si získal? Však dříve neb později, buď zde buď onde zkusíš, že klamně jsi smýšlel domnívaje se, že dráha ctnosti obtížná jest; dejž Bůh, abys to zkusil blaženosti věčnou a seznal pravdu slov sv. apoštola: „že utrpení tohoto světa nejsou rovná budoucí slávě, kteráž se zjeví v nás.“ *)

Článek devětmacitý.

Proti těm, kteří láskou k tomuto světu poutáni jsou, ctnosti následovati se zpěčují.

Procházejíce řady těch, kteří se obávají dráhu ctnosti nastoupiti, shledáme konečně ta-

*) Řim. 8, 18.

lové, kteréž láska tohoto světa okouzila. Pravím okouzila, neboť láska ta jest klamný obraz a přelud, jenž se zdá býti krásným a neu; jenž milovníkům svým dobré slibuje, ale jim jen škodu působí. Tím se stává, že lidé taťowí si světských věcí jim nerozumějice draze páci a se jimi klamou. Jako mnohá plachá zvířata často stinu se obávají, za což skutečného jej držice, co by jim škoditi mohlo: tak lidé světsí na opak milují mnohé věci jako by opravdovým i jim prospěšným byly dobrem, ježto to pravdě jsou toliko stinem. Jakož pak dále ti, kdož ona plachá zvířata nedůvodně jich bázně sprostiti hodlají, je často na taťowá místa stinná uvažují, aby se na jisto přesvědčila, že se nemají čeho báti: tak též i my zveme tuto milovníky světa, aby se s námi rozhledli po světě a jeho věcech, a promodili nás, abychom jim ukázali a oni seznali, že marnost nad marností jest to, čemu oni v světě se obdivují a si tak zamilovali, že pro to Boha nic nedbají a své blaženosti zapominají. Kdo tehdy nás promoditi hodláš, přesvědčíš se, že světské věci nezasluhuji té vážnosti a lásky, kteráž se jim vůbec vzdává, ano všecky jsou: 1. krátké a pomijejičné, 2. bidné, 3. nebezpečné, 4. zaslepující, 5. hříšné a 6. klamné. To vše se nám u všech věcech více méně objeví, jakož nyní zevrubně okážeme.

§. 1.

Šať krátké a pomijejičné jest štěstí tohoto světa.

Především nikdo nemůže zapřít, že vsse-
liké štěstí a sláva světská, buďtež si sebe většší,
krátké a pomijejičné jsou, poněvadž ne-
trvají, leč tuto při časného života lidského.
Což vsšak jest to proti nesmírné věčnosti, byt
mnohý i sto let žit byl, co vsšak k řídkým
náleží výminkám. Všdyž i dějiny i každodenni
zkušenost učí, že přemnozí, sotva že nějakého
čestného stupně nebo žádoucího štěstí dosli,
w krátce umírají! Šať mnozí vsšoké w církvi
nebo obci důstojnosti dostoupivše, po několik
neřku letech, ale i měsících, i dnech smrti sešli!
Šať mnohý u svatém manželstvu pojal ženu
dle srdce svého, krásou, bohatstvím, ctí, a
výtečnou, s níž sotva několik neděl, nebo toliko
dní žit byl! Šiný opět za krátkou dobu odtržen
jest od rodiny, blahodárného statku, milého za-
městnání!

Však dejme tomu, že se ti darem prozře-
telnosti Božské dostane i nad sto let věku svého,
což jest to, a byt i století prvních pozemčanů
k tomu přidal, což jest to proti věčnosti? „Byt
mnoho let žit byl člověk a ve vsšem
tom (štěstí pozemském) se veselil, roz-
pominati se má na čas temný a na
mnohé dny, které kdýž přijdou, tre-
stány budou předesslé věci z marno-
sti;“ *) - t. j. marnými se veskrze okáží. Neboť

*) Mat. 11, 8.

na práhu věčnosti, v temný den smrti, když nastane nám vše opustiti a odtud se odebrati, poznáme každý, že veskeré věci vezdejší marné, pomijejičné jsou. Sim více pak, až se tam dostaneme! Tak upěnlivě bēdují zatvřenci na onom světě, říká: „My sotwa se zrodio vše, přestali jsme býti.“ *) Všech rozkoše, plesy a radosti budou jim pak jako stín, jako sen. Krásně to líčí prorok, říká. „A jako se lačnému ve snách zdá, že jí, ale když procitne, prázděn jest život jeho; a jako se žiznivému ve snách zdá, že pije, a když procitne, ustalý jest žizní a život jeho prázděn jest; tak bude tomu množství všech národů bojujících proti hoře Sion. **)“

Tak též, ač Bohužel! pozdě uznají hříšníci na onom světě, že moc, sláva, štěstí a rozkoš světa toho jest pouhý sen. Řci, pro Bůh! jaké jest větší štěstí na světě, leč císařů, králův a knížat? Však slyš, co o nich dí prorok: „Kdež jsou knížata národův a kteří panují nad zvířaty, která jsou na zemi? Kterí s ptactvem nebeským hrají? Kterí stříbro na poklad skládají a zlato, v němž lidé doufají a není konce dobývání jejich? Kterí stříbro kují a pečliví jsou, aniž jest nalezení skutků jejich? Zmizeli jsou a do pekel stoupili a jiní místo nich povstali.“ ***) Kdež jsou mudrco-

*) Moudr. 5, 13. **) Zf. 29, 8. ***) Baruch 3, 16—19.

wé? kdež učenci? kdež důmyslní zkoumatelé přírodhy? kdež sláva Salomounowa? moc Alexandrowa? nádhera Achaswerowa? bohatství Kroisowo? kdež jsou znameniti císařové římsští? kdež jini králové a knížata? což jim prospěla wšsecka jich marná sláva? což moc světská? což hejna služebníků? což zástupy wojenské? což sbory hercůw, zpěwáků, tanečníkůw? což tlupy offemetných pochlebníkůw a podlých patolizalů? Wšse to tam co stin, co dým, co sen! — Muže zdaž-li pať přiswědčíš, že wšsecko na světě krátké, pomijejčné jest? —

§. 2.

o veliké a rozličné bídě s štěstím wzdejším spojené.

Mimo to, že štěstí wzdejší krátké jest, má i jiné zlé do sebe, že býwá i nesčíslnými bídami a nejnázemi po tento krátký jeho čas prowázeno, jimž je w tomto slzawém údolí, w tomto trudném wyhnání, w této hrozné wlnobitím zmitané wodopustě wyhnouti ani nelze. Neboť mnohé jsou bídy člověka na tomto světě, tať že nejen každý den, ale skoro i každá hodina swou strast má. Kdož by je wypsal, kdož wyčetl? Pomni jen, kolikeré jsou nemoce a jaké nesmírné neduhy nasse tělesné! jak mnohé wášně dufferni! jak mnohá bezpráví lidská! jak mnohé neskastné přibohy tohoto života! Tu mnozi pro wzdejší zboží se wespoleť swáří, tu zlomyšlně si o život ukládají, tu sobě na cti

utrhají, tu se podvádějí, pronásledují, stihají, mstí, klamou, šírají. Tu jeden proti druhému křivé svědectví mnohdy i křivopřisežně skládá, tu jiní na bližního mečem, ohněm, jedem jde, tu jiný přítele svého tepe jazykem, jenž ranivá ostřeji, bolestněji, záhubněji nad břitký meč, nad palčivý oheň, nad smrtící jed. A což dim o pádech nenadálých? Tu jeden přichází o zrak, jiný ujmoutím ruky neb nohy, jiný jinak zmrzačí; tu ten ohněm, ten vodou, ten rázným pádem o život přichází. Toť dosvědčí každý, jenž toliko několik let zkušenosti má, tať že kdyby se lidské bídě a lidské štěstí na váhu dalo, onyho by se mnohem četnějšími a těžšími nežli tyto býti prokázaly. A na takovém, tať krátkém, tať bídném životě bys tať lpěl, že bys pro něj ctnosti opominal, Boha svého a blaženosti věčné se vzdal?

Wšak tyto strasti a bídě potkávají společně dobré i zlé, neboť jedni i druzi plaví se po wlnobitné wodopustě tohoto života, a tudíž tůmž podrobeni jsou bouřím. Jsouť pať i jiné strasti a nehody, jenž potkávají toliko hříšníky, jsouce následky nepravosti jich, život jejich zvláště bídný činice. Také jsou tyto bídě, k tomu se přiznávají sami hříšníci w knize moudrosti, říkáce: „Ustali jsme na cestě nepravosti a zahynuli, a chodili jsme po cestách neschodných, cesty pať Páně neznali jsme.“*) — Takož tedy lidé spravedliví do-

*) Moudr. 5, 7.

brým svým svědomím zde mají ráj a tamto druhý za odměnu důvěrně očekávají; tak hříšníci zlým svědomím sami si zde peklo působí a z toho pak onde do věčného se dostávají.

Tyto tresty mají rozličné sice, ale veskrze spravedlivé příčiny. Nejprvé a hlavně pocházejí usouzením a působením Boha samého, jenž co nejsvětější a nejspravedlivější soudce vsseliké provinění proti svrchované vůli své trestá, a to nejen celé národy a veskrze lidstvo vůbec, ale i jednotlivce zvlášť. Zdaž newíme z dějin lidstva, a zdaž nepatříme v zřusnosti každodenní, mnoho-li se hříchů a nepravostí, že tehdáž i zasahuje trestající ruka Boží i jednotlivce, i celé obce a města, i národy, i veskrze lidstvo? Zdaž-li pak jináť rozumně vysvětliti lze tak časté a veliké rány, jimiž Bůh provinilé pozemčany stihá, jakož jsou: nouze a hlad, krupobití a požáry, války a rozbroje, náhaly a nemoce, bouře a zemětřesení, bludy a kacířstva? Ci by se nestornávalo s tím, ba nutně nežádalo toho spravedlivé řízení světa, aby kdýž se dovršily nepravosti, otkázal Bůh i trestající pravici svou? Ba toť věčný pořádek, od té doby, co Hospodin Bůh Kainovi řekl: „Zdaliž newezmeš odplaty, budeš-li dobře činiti? — pakli zlé, hned ve dveřích hříchů přítomen bude,“ *) t. j. i s trestem, jakož osud neshastného Kaina sám dokázal. Tak též později celému národu dí Bůh: „A zwiš, že

*) I. Mojš. 4, 7.

Hospodin Bůh tvůj jest Bůh silný a věrný, ostřihaje umluchy a milosrdenství těm, kdož milují Ho a těm, kdož ostřihají příkázání Jeho, až do tisícího kolena; a odplacuje těm, kteříž Ho nenávidí, ihned, tak že je zahladí, aniž déle prodli, ale ihned jim odplatí, což zásluhují.“ *) Pozoruj tuto, jak sv. prorok opakuje slovo „ihned,“ aby naznačil, že nečeká Bůh vzdychů s trestem až na onen svět, ale že i zde na světě trestá hříchy lidské i jednotlivců i obcí i celých národů. Tent jest důvod přemnohých ran, jenž lid zasahují; tent loš hříšníkům, že bývají téměř nesnázeami stiháni, z jedné strasti do druhé upadajíce, a byt i slovem osvědčovali, že jest tak jen náhodně, dle přirozeného běhu světa, v utrobě srdce svého nicméně si osvědčiti nuceni jsou, že jest to, co je potkává, následkem hříchů jejich.

Mnohdy se též hříšníkovi dostává zaslouženého trestu dle řízení svrchované prozřetelnosti od náměstků Božích zde na zemi, jakož se stává vrchnosti světskou zločincům a jiným přestupníkům rádu Božího; tu mnohý vězen, jiný potuován, jiný vyhobcován, jiný odpraven bývá. — Jsouť konečně i tresty za hříchy, kteréž přímo z nich vyplývají, jakož jsou: úfory svědomí, strach a bázeň, klam a ošizení, žádosti a vášně nezřízené. Sakh pak s takovými soudruhy může býti mir a pokoj? Ty všemu dobrému zdaru

*) V. Mojš. 7, 9.

přelázejí, tať že kdokoliv w hřísších jest, sám s sebou pokojné chvíle nemá. A za takovou mzdu bychom měli pustiti se ctnosti a otročiti světu?

§. 3.

O mnohých osidlech a nebezpečích tohoto světa.

Kdyby na světě nebylo jiného zlého leč posud uvedené, neřekl bych, že se ho máme co báti; ale jest on mimo to i pln osidel a nebezpečí duševních, tať že o nassi lepšši stránku, dušši nesmrtelnou, právem přičinu máme se obávati, aby w ně neupadla, nezahynula. Těch pať tolik jest, že písmo di: „Dštití bude Šopodin na hřísšníkŷ osidly.“ *) Sať nescíslný počet osidel těch, kdž je nescíslným desškovým krapějim přirownává! Di pať též obwzhláštne „na hřísšníkŷ.“ Proč? Protože ti málo o wnitřní čistotu srdce a smyslů dbají, méně příležitosti hřichu se warují, nedbale léků k duchownimu uzdravení užívají; tať kdž k tomu ještě rozličná osidla tohoto světa přicházejí, jať pať možná, aby se na dráže ctnosti udrželi? Saťo tedy kdo w desšti chodí, zmožnutí se neuwaruje, tať oni krácejice mezi osidly, nikdy nejsou jisti před pádem; kráceji zajisté mezi osidly w mladosti i w stáři, w bohatství i chudobě, w důstojnostech i w opowržení, w společnosti i w samotě, na

*) Šalm 10, 7.

wssech cestách we wssech smyslech swých. Tak kdž Bůh jednou sw. pousterniku Antoninowi nebeským swětlem swým oči byl oswítil, spatřil tento s úžasem, jať svět plný osidel jest a zvolal: „Páne, kdož těmi osidly projde?“*) Tim jest to, že tať mnoho dussi každodenně u wěcnou záhubu přichází, tať že sw. Bernard právem dí: „Sako na moři z desíti lodí sotwa jedna zahyne, tať z desíti dussi lidských sotwa jedna spaseni dojde.“ Kci tedy, milý křestane! zdaž-li pať nemáš dosti přičiny swěta se obáwati? tolikereho nebezpečí se wssemožně warowati? Sať se můžeš nadíti, že tolikými jedowatými hady projdeš bez usstknutí? jať tolikými nepřáteli bez poranění? jať tolikými příležitostmi k hřichu bez poklesnutí? jať tolikými nemocemi bez nakazeni? Zdaž-li pať není času, abyš hleděl wystěhowati se z této poddanosti egyptské? z tohoto wyhnanstwí babylonského se nawrátiti? uteci tohoto požáru sottomského? —

Kdž tedy svět pln jest tolikých osidel a nebezpečí, kdž nám téměř na každém kroceji wezdejssi pouti nassi hrozi nebezpečné srážy a propasti, kdož jim bez škody projde? Dobře tedy dí sw. mudřec: „Může-li člověk skrýti oheň do klna swého, aby se roucho jeho neprománilo? anebo může-li choditi po řečawém uhli, aby nohy jeho se neopálily?“ **) A jinde dí: „Kdo se dotýká

*) Sw. Athan. w žiw. sw. Anton. **) Přisl. 6, 27—28.

smoly, zmaže se od ní; a kdo obcuje s pyšným, přijme na se pychu." *)

§. 4.

O zaslepenosti tohoto světa.

Kromě těchto osidel a nebezpečí k hříchu jest jiná bida lidská na tomto světě, a ta jest zaslepenost lidí světu pouze oddaných tak veliká, že se právě temnotem egyptským přirovnati může, které takové byly, že člověk člověka nespátřil, že země ona nijakou září ani měsíce ani hvězd nebyla osvětlena, že po tři dni třeďo jako v čiré noci dlelo, aniž se kdo strachem a hrůzou ze svého místa hnouti mohl. **)

Ve čem pak se tato zaslepenost světská jeví? Ve neverě a životu lidí světských. Může-li pak býti větší zaslepenosti, než ostýchati se ve všem lidí, ale Boha v ničem nic nedbati, jako by Ho ani nebylo? ve všem potřeb a pohodlnosti tělesných tak úzkostlivě si hleděti až do nejmenšího, a potřeb duševních opominati, jakoby člověk od nemé zvířeti nic se nelíšil a toliko z těla sestával? Sať může býti větší zaslepenosti, než tať lhostejně a bezpečně žitvu býti, jakoby to věčně trvalo, ačkoliv na jisto víme, že umřeme a že pak osud náš se rozhodne buď na život věčný, onebo na věčný trest? zdaž-li pak to není žiti životem pouze tělesným, jako

*) Sir. 13, 1. **) Moudr. 17.

jim žije zvíř polni, ta nerozumná? Šalát zaslepenost, pro choutku jednoho okamžení zadati celou blaženou věčnost, dbáti we všem jen štatků a bohatství, a nic si nemážíti spravedlnosti a svědomi, všedko vůkol sebe pořádati, ciditi, ležtiti a o s pořádaní, čistotu, ozdobení vnitřního člověka, duše nesmrtelné, předraze vyškoupeného obrazu Božího, nic nepěčovati?

Takové slepoty dráhně lze naleztí po celém světě, tať že bhs vážně pozoruje počínání lidská právem soudil, že lidé z daleko většší částky očarováni a okouzleni jsou, „oči mají a nevidí, uši mají a neslyší.“ *) Majíť síce oči osvěcené svou osvěceností světskou, kteroužto i do ústrojí nejmenšího s prášket jen velikého semínka i do ústrojí nesmírné koule sluneční nahlédají, ale Toho, jenž i ono i tuto tať zázračně, tať velemoudře, tať mocně a laškavě stvořil, řídí a zachovává, Toho nespátrují, pro Toho oko jejich docela oslnulo. Děje se jim taťto, jaťo se dělo sv. Pavlu, an na cestě své u pronásledování církve bleskem jsa omráčen kdžž opět povstal, „neviděl světla; **) tať svěťšší lidé odporující pravdě sv. náboženství a protivující se Bohu, neznamenají ho w skutcích Jeho, ani w srdcích svých, docela jsou oslnulí věcmi tohoto světa. Š plati o nich, co di sv. žalmista Páně: „Vyhledávají nepravosti a hynou od ústavičného vyhledávání toho; ***) t. j. ženouce se po marnostech svěť-

*) Žalm 113, 13—14. **) Štuff. 9. ***) Žalm 63, 7.

stých, tať jimi zaslepeni jsou, že na Boha zapominají a tím na věčnou záhubu přicházejí. Kdož by za takovýchmi jíti wolil, ten by nepochybně i s nešťastným cílem jich se potkal. —

§. 3.

Tať svět tento jest hříchův.

Poněwadž pať jest na světě tolik osidel a taková zaslepenost, čehož se tu nadíti lze než všude pádu a hřichu? Hřich pať jest ze všeho zlého, co na světě jest, zlo největšší, nejhoršší, nejzlobnějšší, tať že spravedlivo jest a rozumno, aby každý k uwarování se jeho podstoupil co může. Tím druhdy přestvědčil a pohnul sv. biskup a mučeniť Cyprian jistého přítele svého, že světem úplně povrhl, představuje mu, aby se duchem na velmi wznesené místo jako horu nějakou postavil a odtud si přehledl moře i zemi, paláce knížecí a soudnice městské a nahléd, co se všude děje, a okem duchovně ošwiceným patřil, jať mnoho všude všelikých panuje hříchů; a tať světu utekl a děkował Bohu svému, že ho z takové zpousty wysvobodil.

Tať tedy i ty, milý křesťane! povznes se na perutích víry wzhůru a rozhledni se po tomto světě a srovnej skutky jeho pravidlem vůle Boží a uvaž je váhou zákonů Jeho a jistě že se zděšiš duchem. Pronikni zrakem svým do vnitř paláců knížecích, v nádherné komnaty wznesenců a boháčů, v soudnice měst, v krámy

a sklady wffelitého zboží, w hostince a diwadla a uzříš hřích na hřích wšseho druhu, wšseho stupně, lži a pomluwy, podwody a lichwy, krádeže a násili, záwisti a bezpráwi, pochlebnictwí a marnosti, prostopássnosti a nestoudnosti, we wšem pať nalezneš takowé zapomenuti Boha, takowé nedbání swého wlastního spasení, až celý ustrneš. Spatříš, že wětšii část lidstwa nic jinať nežli jako nerozumná zwěř žije, náwalu swých wássi následujice, naprosto nic nedbajice ani sprawedlnosti, ani příkázani Božích, ani přirozených následků, ani rozumu; i řekneš, že mnozi hůře si počínají než pohané, neznající Boha, aniž pať myslíce, žeby zde měli nějaké jiné powolání, leč uaroditi se, požiwati s co jsou, a umřiti. Mnohdy spatříš, jať newinní křiwě jsou odsouzeni, winnici wšsať bez trestu nesprawedliwě jednají; jať dobří jsou opowrženi, zli pať powyššeni; jať chudi wšsude odstřčeni, potlačeni, jať wšsude před sprawedlností a ctností přednost má jenom přízeň. Sindy opět uzříš, jať se práwo prodává, prawda pať nikdež k platnosti nepřichází, jať slusnost a stydliwost hyne, umění k zlému se užívá, powinnost se přewrací. Seznaš mnohé, jenž by nejwětššich zasluhowali trestů, podwodem, lichwou a jinými úzkosty welitého jmění si nashromáždilisse, ale místo toho nejwětššich hodnosti dostoupili, protože we swětě wůbec ten bídný groš wice platí nežli Bůh sám. Tak potom přízuáš, že prawdu má iw. králowšth přewec, an dí: „Hospodin s nebe shledl na syny lidské, aby widěl, byl-

liby kdo rozumný, anebo hledající Boha. — Všickni se odchýlili, napočád ne-
užiteční jsou; není, kdoby činil dobré,
není ani jednoho.“ *) Tak též i jinde si
Bůh stýská, ústy Dšeáše proroka, pravě:
„Soud má Hospodin s obyvateli země;
neboť není pravdy a není milosrdenství
a není umění Božího na zemi. Bločeceni
a lež a vražda a krádež i cizoložství
rozvodnilo je a krev krve se dotkla.“ **)

Povážíš-li pať, že vlastně ďábel jest kni-
žetem světa toho, t. hříšníkům, jakož ho sám
Kristus Pán jmenuje, ***) uštněš zajisté a
nahlédneš, odkud tolik nepravosti we světě po-
cházi; nebo kde takový správce, jaký tu může
býti pořádek. Zdaž-li pať nezatoužíš opustiti
místo tak šeredné a kalné, plné zrady a pod-
vodu, kdež všeliké nepravosti panují, kde bratr
proti bratru brojí, syn proti synu ukládá, man-
želé jeden druhému smrt strojí, kde ustawičný
plane žár všelikých vášní: obžerství, závistí,
pých, hněvu, smilstwa, ctižádosti i všech jiných
všelikých vášní? Zajisté uteci světa žádá si
prorok, an di: „Kdož mi dá na pouští ho-
spodu počestných a opustím lid svůj a
odejdu od nich? Nebo všickni jsou cizolož-
níci, sbor přestupníkůw;“ †) a to pať tamž
dále zetrubně líčí!

Co posud řečeno, platí o hříších tohoto
světa, tať že směle se říci může, že malá částka

*) Žalm 13, 2. **) Dšeáš 4, 1—2. ***) Jan 14. †) Jerem. 9, 2.

skoro jenom jako výjimkou jest dobrých, pro které Bůh nad světem tímto se smiluje a dále ho chová. Řež by Bůh ten svrchovaný i tebe, milý křesťane! osvitil; pak bys zřejmě widěl, že na světě jest více hříchů, než jest prásků slunečních. S umíníš pak sobě svět tento aspoň duchovně opustiti, t. j. marnosti jeho a klamných rozkoší se bedlivě a statně i stále varovati, vzdychaje upřímně k Bohu slovy sv. pěvce: „Kdož mi dá peruti, jako holubici, a polétl bych a odpočinul.“ *)

§. 6.

Jak klamně jest štěstí světa tohoto.

Takové jsou přídavky k štěstí lidskému, jimiž se smím lidským domáhuje; ti jsou neodlučitelnými průvodci, kteří je provázejí, tak že jest v štěstí tomto více žluci než-li medu, více peluňku než-li cukru. Jedno zlé však zvlášť jest ještě projdu, protože jest velmi zhoubné, že totiž vsseliké štěstí světa toho jest podvodné a klamně. Zdá se zajisté býti něčím a není ničím, slibuje a nedává, a předc většší část lidstva si získává. Neboť jako jsou zlato, perly a drahokamy pravé a nepravé, a ony toliko od znalců opatrných poznány bývají, těmito pak mnozi neprozřetelní klamati se dávají; tak jest i štěstí světské málokdy pravé, nýbrž z většší

*) Šalm 54, 7.

části nepravé, které sice dobrem se býti zdá, a není; které prospěch slibuje a škodu působí. Jest jako larva, která nalícením pravou sřednou tvář ukrývá a nás klame. Jsou dle slova mudrce Aristotela, jsou lži, kteréž větší podobnost pravdy mají než pravda sama, tať že jim lidé raději víry příkládají než-li čiré pravdě; tať též jest i na světě mnohé zlo, které podobnost má s dobrem takovou, že si je lidé neopatrní raději volí než-li skutečné dobro. Takové jsou mnohé věci, jež se k štěstí světskému počítají a jimiž lidé se klamati dávají, jako ptáci píšťalkou čizebníkovou, jako ryby wnadou udici zakřívající. Neboť ta jest přirozená wlastnost věcí pozemských, že se nám vždy s jasnou tváří a weselejším okem předstávají, slibující slasti nad slasti; ale když nás wlastní zřusenost o klamu jich poučila, tu již spolu s požitím jich wpadáme i w osidla, jimiž jsme se jako sprostá ptácata w oka upoutali, polykáme i bolestný háček, jenž wnadou podwodně ukryt byl; tuť zřejmě spatřujeme, že nebylo zlato, co se tať milostně lesklo.

Tať to nalezněš, kdo jen drobět rozumně považíš we wšech věcech tohoto světa. Chceš-li se přestwědčiti, popatř jen poněkud ku př. na tyto dva nowo zasnoubené manželé, a poznáš, jať po prvních, neřku utěšených tý dnech ale i dnech manželstwa jejich již již strasti jim nastávají o wňžiwu, o zdrawí wespolečné, o jmění a podobné; brzo pať nastávají nesnáze s dítkami, nestwornosti z nedorozumění, z zlomyšlnosti, z pomluto, z žárlivosti a tať jelikož jim radosti ubývá, toli-

Což jim strasti přibývá, až i smrt jednoho nebo druhého mnohonásobně břimě celé rodiny na jedna, přecasto právě na slabši bedra uvrhuje a nakládá. Dobře připodobňuje sv. Jan Blatoušlý četné nesnáze ovdovělé manželky palčivému oděssad žáru ohnivé pece.*) Tak klamné tedy, jak krátce štěstí manželské! S radosti bývá mladá newěsta provázena do domu ženichova, aniž pak wídi, jaké nesnáze jí tam očekávají, jak mnoho slzi tam jí bude roniti. Rebečka si žádala synů, citic wssak plod nestworný pod srdcem swým, úzkostliwě wzdychala: „Mělo-li se mi tak děti, co bylo potřebí počíti?“ **) Kolikrát podobný klam stihá tak mnohé lidi, ani si docela jinaké radosti slibowali, než-li jakých se jim dostalo! -

Tak jest též s úřady a důstojnostmi tohoto světa. Tak stkwěle a slawně lichotí člověku po nich bažícímu, a jak mnohé mu působí strasti a nesnáze, záwisti a swárty, práce a namáhání, tak že se nepravým okázal wsseděn less, jimž mu byly prvé kynuly.

Což pak máme říci o těch, kteří w nezřizném milowání zapleteni jsou? Zdalíž pak o prvním jejich s sebou se seznámení nelze w pravdě říci, že jest krot w nesmírné a nekonečné bludistě nesnázi, strasti, bolesti, zármutku, hanby — až konečně bídného zahynuti? Říci to swatý mudřec Sirach we swé knize kap. 23, 21—36.

Podobně by se do zewrubna wylíciti daly

*) Sw. Jan Blat. o kněžstwi I. 2. **) I. Mojš. 25, 22.

Klamné naděje vsselických stavů na světě, tať že w každém jistě by se olázalo, že má sice úvod stkwělý, radostný, ale závěreš trudný, bolestný; že jest podoben číssi Babylonšké, zewnitř sice leskle pozlacené, uwnitř pať plné jedu smrticího; podoben olouzlujícímu pěni Siren, jenž zawadí následujících u wir, w zhoubnou propast jistě strhující; podoben hadu krásně pestrými se lesknoucímu barwami, ale plnému jedu nejšškodněššího. Pročež lichoti-li ti swět, čini tať, aby tě podwedl; powyššuje-li tě, stává se, aby tě tím hlouběji swrhl; obwesuje-li tě, buď jist, že tě w krátce tím trpčeji zarmoutí. Narodi-li se ti syn, máš sice radost, ale desetkrát wětšši žalost bude, až se ti buď nezdaří, nebo přčasné umře; mnohem wice bolí pozbýti nějakého potěšeni, než-li potěšilo jeho nabýti; wice šklíčuje nemoc, než-li obwesuje zdrowí; wice zarmucují utrpená bezpráví, než-li powyššuje pocta; — slowem: nelze zřejmě poznati, čím to přirozeno jest, že wsseliké zlo wice šklíčuje člověka, než-li mu wsseliké dobro radosti a útěchy dodává. — Rduž to wšše spatřiš a rozumně powážiš, zdaž-li pať nepřiswědčíš, že wsseliké ššěstí tohoto swěta jest jen zdáulivé, klamné, podwodné?

§. 7.

Závěreš toho, co jsme posud uvedli.

Spatřili jsme nyuí, milý křestane! jaký opravdowě swět jest, že totiž wsseliké jeho ššěstí jest krátké, bidné, nebezpečné, zaslepující, hříšné,

podvodné a klamné, a toho dle zdaž-li pať nemá pravdu mudřec, jenž jmenuje svět zásobou nesnázi a bolesti, učilištěm marnosti, skladem podvodu, bludištěm klamů, vězením temnosti, pouť osazenou se všech stran loupežníků, kalistištěm všech neřesti, mořem neustále bouřemi zmitaným? Zdaž-li pať není svět údolím slzavým, pramenem strasti, sladkým avšak jistě otravujícím jedem, zahradou květnou sice, ale bezowocnou. Zdaž jest dobro na světě, kteréž by se neotázalo býti nestálým a tudíž klamným? Zdaž jest na světě zlo, kteréžby se neprořázalo býti pravým jistými a trvalými následky svými? Odpočinek tohoto světa jest pracný, bezpečnost nejistá, bázeň náhlá, neočekávaná, práce zhusta marná, naděje lichá, radost klamná, bolest pravá. Zať o wesskerém světě plati slova žalmistowa, jež prawi o zrádném Jeruzalemě, pobouřeném odbojem nezdárného syna Absolona, čta: „Dnem i noci obchází je po zděch jeho nepravost a u prostřed něho těžkost i nespravedlnost.“*) A sw. Bernard dí: „Kdyby se nám nebylo ponechalo naděje, kterouž w život budoucí máme, tuť by se tento svět welmi málo od pekla lišil.“**)

§. 8.

Pravý poklid a odpočinek jediné w Bohu nalezneme.

Když jsme posud dořázali, jať bidné, podvodné a klamné jest štěstí tohoto světa, zbytvá,

*) Žalm 54, 11—12. **) St. Bernardus sermo de ascens.

abychom dále provedli, že pravé blaho a jistý pošlid toliko w Bohu nalezáme. To řdyby mnozi uwázili, nebylo by zajisté tať mnoho zaslepených milovníků tohoto swěta. Š stojí za to, aby se to dokázalo hlavně důwody rozumu, a pať též sw. wíry.

Tu tedy předewšším wěděti třeba, že žádný tvor nemůže dokonalého pošlidu dosáhnouti, dokawade nedosáhne swého posledního cíle, k němuž jest stwořen. Neboť dokawade toho nedosáhne, musí neowhnutelně býti neukojen, proto že se mu wždy něčeho nedostává. První tedy otázka jest, který je jest účel člověka? w či rukou jest položena jeho blaženost, a sice ta, kterouž učitelové wíry zowou blažeností wěčnou? Š nelze neowhznati, že Bůh jediný jakož jest člověka prvním půwodem, tať jest též jeho posledním cílem; a jelikož posledním cílem člověka jest blaženost, jest i táž blaženost člověka jediné Bůh, tať že kromě Boha člověk nikdy a nikdež pravé blaženosti nedosáhá. Protože totiž hlavní předmět blaženosti jest i pro rozum i pro wůli člověka poznání a dosázení nejwyššího dobra, toto pať beze wšši pochyby jest jediné Bůh, tudíž nenalezají tyto hlavní mocnosti člověka prwe nižádneho utěšeni, než w poznání a dosázení Boha, w sjednocení s Bohem, jakožto stwrchowaným dobrem. Šim jest to, že člověka neukojí nic na swětě, a byť i byla wláda nad wšsemi zeměmi, získání wššech pošladů, užívání wššech rozkošsi, dokawade nedosáhne Toho, pro Nějž stwořen jest, Boha swého. Podobenství

toho máme na dralce, čili jehlici magnetické. Jako tato kdykoliv s ní hneš, nebo ji k některé světa straně otočíš, nepokojně se pohybuje a třese, a neustane, až směrem svým se octne obrácena k severu (půlnoci); tak jest i s srdcem člověka, že ve svých náklonnostech nenalezá nijádného pokoje, a byt se mu ihned dostalo panství nad celým světem, dořáváde nesměruje celým životem svým k Bohu jakožto jistému polu svému. V Něm odpočívá, v Něm jen pokoje dosahuje. S toho jde přirozeně, že toliko ten jest blažen, kdo Boha má, a naproti tomu že čím více vzdálen jest od Boha, tím i více vzdálen jest pravé blaženosti. Že pak spravedliví v tomto životě vždy bližší jsou Bohu, tím též jsou blaženější, ačkoliv svět mnohdy blaženosti jejich nezná. Neboť o té platí, co sv. žalmista o choti Božské, dussi milosti Páně obdařené, di: „Wsecka sláva její, dcery královské, u w nitř;“ *) dusse totiž spravedlivé takového wnitřního míru a poklidu požívají, že se mu newhrowná žádné štěstí pozemské, žádné používání rozkoši světských. Tento poklid jest předtussením, předchůdcem, počátkem oné blaženosti, již se dostane spravedlivým někdy w nebesích u věčném spojení s Bohem. Toť pak uznají i hříšníci, ale pozdě. Užřewsse totiž spravedlivé, ani pojati jsou u sláwu věčnou, zvolají, jak prawi sw. mudřec: „Toť jsou ti, ježto nám byli někdy ku posměchu a za příslowí

*) Žalm 44, 14.

potupné. My nesmyslníci! měli jsme život jejich za bláznovství a konec jejich za bezectný; aj! jak jsou počteni mezi syny Božími a mezi svatými los jejich!“*)

§. 9.

Některé příklady na důkaz toho, co posud řečeno.

Nad to pak wšse lze ještě říci, že westrze nemožno jest pravé, trvalé blaženosti na tomto světě dojíti. Neboť k tomu newyhnutelně dle powahy ducha lidského potřebí jest, aby se člověku wždy a stále dostávalo wšseho, čehož si žádá, aniž pak aby z toho kdy něčeho pozbyl. To wšsať zdalíž není, neřku welmi řídké, ale dle pojmu již na prosto nemožné? Byť člověk wšsedo, čeho si žádá, dosáhl, a scházela mu jenom jedna sebe menší věc, zdaž-li pak bude se moci blaženost jeho úplnou jmenovati? zdaž-li pak nebude se mnohdy sám za nešťastnějšího pokládati než jiní, jimž se ani s desátý díl darů těch nedostalo, jiníž on jest obdařen? Tak lze skrownou zklussenosti poznati mnohého, an u prostřed statků, zboží a bohatství wездеjšího nešťastna se cítí; jiného opět, an u vysoké důstojnosti jsa postaven, odewšad wyznamenán, odewšech ctěn, nejen žádného tím poklidu nenalezá, ale tím wice nespokojen býwá; muohý rozkošník považuje se u

**) Moudr. 5, 3—5.

požívání tělesných radosti za blažena, brzo pať hanbou světskou stihán, anebo neduhem přirozeným, výsledkem prostopášnosti svých, w zoufalství upadá a hroznou smrti skonává. Nečiní blažena mnoho míti, mnoho požívati, ale vůli srdce svého dosti učiniti; to wssak že u každého pozemčana nenashytne jest, swatáť prawda.

To vypisuje důmyslně sw. Augustin, an di: „Blažena nelze nazwati ani toho, kterýž nemá, čeho si byl zamilowal, aniž toho, který má, co miluje, jest-liže toto jest zlé; aniž toho, kdo co má nemiluje, byt i bylo sebe lepši. Neboť kdo žádá, čeho dosáhnouti nelze, tím právě se týrá; kdož pať dosáhl toho, čeho si žádati neměl, oklamána se býti uzná; a kdo si nežádá toho, co by si získati měl, nesmyslný jest. Z toho tedy jde, že jediné w dosažení a milování swrchowaného dobra prawá nasse a dořonalá záleži blaženost, a že není žádné jiné opravdowé kromě ji. Tak tehdy toto tré: dosažení, milování a swrchované dobro wespoleť skládá blaženost člověka, působic, že žádost jeho docela a nawždy nashycena jest, aniž pať dále po čem koliw touží.“*)

Toho by se dali přemnozi příkladowé uvésti, jať z dějin swatých tať světských. Že pať onino zwláště k poučení nassemu z wnuknutí Božeho sepsání jsou, dostaciž tu uvedení jich, a sice nejprwé příkladu dwořenina a milence mocného krále Achaswera, hrdého Amana. Ačkoliw tento

*) St. Aug. de moribus ecclae. L. 1. c. 3.

měl vše, co jen srdce ráciło a tudiž dle zemnějššího zdání a dle soudu světa blažen byl, přec jediná o sobě nepatrná věc štěstí jeho zrušila, že totiž Mardocheus žid žádané od něho pocty prokázati jemu opominul, před ním nepowstal a se nepoklonil. To ho tať rmoutilo, že swolaw přátele své a manželku, toto opowrženi sebe jim wysvětliiti hleděl, poukazuje na weliké bohatství své, na počest jemu od krále wzdáwanou, na powýšsenou swou nad všecky dworěninny důstojnost, konečně doložil: „Nadto králowna Ester žádného jiného nepozwala na hody s králem než mne, u niž tať zejtra s králem obědowati budu. Ale ačkoliw toto všecko mám, zdá mi se, jako bych nic neměl, dokudž widám žida Mardochea seděti u dweři králowských.“*)

Tuť máš jeden zřejmý a téměř makawý příklad, jať jediná marniwá myšlenka s to jest, aby celé blaho člověka zrušila nic jinať, než jať i malický čerwiček s to jest, aby jádro mohutného stromu nahryzl a tať jej w krátce docela zmařil. Pozoruj z toho, jať každý pozemčan wzdálen jest onoho wnitřního pošlidu a upewnění myšli, aby jí, nedim weliká bouře, ale mnohý sebe menší wětřík powěsti lidské nepohnul. Kdož tedy bude na tomto světě, jenžby jsa blažen, nějať se nestal neblah a biden? Komuž se zde, a byť i nejmocnějším a nejmoudřejším i nejwyšším byl, vše dle wůle daří? Neboť dejme tomu, že

*) Ešther 5, 12—13.

by někomu wšeccko přálo a k blahu napomáhalo, kdož může předzvidati wšecchy nehody, nemoce, bázně a strachy, jenž wnitřní poklid lidský tak často přeruffují? kdož jim může předejiti anebo jim se wyhnouti?

Kdyby ti wšak to, co posud řečeno jest, ještě se zdálo nedostatečným býti, jdi a patř na nejmoudřejšího krále Salomouna, a ten, jenž u wšem blahu wездеjším co nesmírném moři dlouho a dlouho plul s pohodou, jakož před nim a po něm žádný snad z lidí smrtelných; jenž zakusil nejwětšší sláwy, požil wšecch jen možných rozkoffi až na dno, tentě dim poučič tebe a řekni, cože widěl, čeho užil a zda-li se nashytil tím wším, zda-li se ukojil; jdi a taž se ho a slyš, co ti řekne: „Marnost nad marnost, řekl kazatel, marnost nad marnost, a wšeccko marnost.“ *) Tomu wěť, neboť mluwi z zkušenosti, co sám widěl, zwěděl, užil, zkusil. Kdož byl z panovníků zemských moudřejším, bohatším, slawnějším? Kdož užil wice rozkoffi swětských: her, lowů, hudby, zpěwu, žen, nádhernosti w staveních, w ssatstwu, w stkwostech, a jiných wšelikých wěcech? A když wšeho užil, zakusil, seznal, jak medle o wšem tom soudi? Tak jakož jsi swrchu slyšiel. Když tedy wšse, co jsme wyčetli, srdce téhož moudrého krále nashytiti, touhu jeho po blaženosti ukojiti nemohlo, ale naopak když byl tomu wšeccken život swůj wěnowal, tím samým tak zbloudil, že i w modlo-

*) Sag. 1, 2.

službu upadl, jak trvá sv. Seronym; zdali pak ty bys se domnívati osmělil, že nějak ve světských věcech nasycení ducha svého dojdeš? Zdali pak ty bys se nadíti mohl, že nějaké blaho pozemské touhu svou po pravé blaženosti ukoji? Zdali pak ty bys se odvážiti směl, takovým snažením věk života svého zmařiti a tak tv nebezpečí se pustiti, abys se i u věčnou záhubu utvrhl? Pomni, že snad právě proto Bůh u své nezpochybnatelné prozřetelnosti tomu tak dopustil, že onen tak moudrý, bohatý a slavný král, aniž z počátku mimo to též hojně milostí Boží obdařen byl, u viru světských rozkosi tak velmi sklaman a tak hluboko stržen jest, aby všichni na velké lidé jeho škodou zmoudřeli, a jeho pádem sami budoucího poklesnutí se uwarovali.

To když tak jest, opravdu hlasem zvolati můžeme: „Synové lidskosti! dočikávejte budete zatvrzelého srdce? Neč milujete marnost a vyhledáváte lži?“ *) Dobře marnost a lež jmenuje; neboť kdyby světské věci byly toliko marnosti, nebylo by zlo z nich pocházející tak veliké; avšak to jest největší jich zlo, že jsou lživé, klamné, podvodné, že se zdají býti něčím a v skutku nejsou ničím; že slibují mnoho, a nedávají ničehož. Pročž též Salomoun praví: „Oklamavatelná jest milost a marná jest krása.“ **) Kdyby blaženost světská jen marná byla, nebylaby tak nebezpečná; ale že klamná jest, totiž ukazujíc

*) Žalm 4, 3. **) Přisl. 31, 30.

se býti jinou nežli jest, tím vlastně k zhoubě vede. A dle toho jest velmi mnoho pokrytství na tomto světě. Jako pokrytci se snaží, aby chybly své utrhly a ctnostnými se býti zdáli, tak bohatci kryjí strasti, jež jim bohatství působí; rozkošníci zdají se býti vně veselí, a taji bídu, v kterou je prostopášnost uvrhuje; ctižádostiví si před jinými nádherně vedou, a utonit je hryze čerť závistí. Jsouť mnohé byliny, na které kdýž zdaleka patříš, sličné se býti zdají, kdýž pak přistoupíš bližě a zvlášť kdýž některý listek utrhneš, tuť zaražen býváš ostrým, odporným zápachem. Tak jest ve světě. Zevnitř mnoho lesku, nádhery a okázalosti, bliželi přistoupě, u vnitřní poměry nahlédneš, anebo docela tajné stránky srdce zkoumáš, uznáš, že vsedca ta zevnitřní krása a usslechtilost jest toliko záclona a zástěra veliké vnitřní bídy a zpousty. Protož i mnozí, kteří prvě po marnostech těchto se byli vssemožně hnali, dosahše jich, a poznavše nicotu jimi zakrytou, světu docela výhost dali, jakož příklady i z dějin pohanských toho dotvrzují. Čím více tedy křesťanům sluší povážiti svrchu řečená slova mudrcova: „Synové lidsští,“ stvořeni k obrazu Božímu, vykoupeni předrahou krví Ježíše Krista, přijati za syny Boží a za spoluobčany andělův, „nač milujete marnosti a vyhledáváte lži?“ Vyhledáváte snad pořlíd v těchto klamných věcech světských, v nichž se nikdy nenalezá aniž naleztí může? nač opouštíte hodů andělských a co marnotratníci si žádáte pokrmů nečistých žvírat? nač opou-

stítte sladkosti rajske a hledáte hořkosti světa? proč neprospějí vám příkladové tať mnohých milovníků světa, jenž marnostmi jeho sklamáni a podvedeni byli? —

Když tedy i rozum i písmo i příklady se všech stran nás poučují, že w světě nelze nalezi ani poškldu, ani útěchy, — slowem: žádné pravé blaženosti, již hledáme, proč se světa držíme a neobracujeme se k Bohu, jedinému, nejvyšššimu cíli našemu? Toť jest, což sw. Augustin krátce a mocně di: „Moře, zemi a celý svět projdi, všecťo zkoumej a přece všude bídným budeš, leč se utečeš — k Bohu.“ *)

§. 10.

Závěrek celé knihy první.

Ze všeho toho, o čem jsme w-této první knize obšírně a zewrubně byli pojednali, souditi lze, že všeliké dobro, jehož srdce lidské w tomto wezdejššim životě dosáhnouti může, w ctnosti se nalezá, z čehož opět přímo jde, že ctnost jest stvorchované, největšší dobro, s kterýmž nic jiného ani na zemi ani na nebi porownati nelze kromě samého Boha. Neboť jako se w Bohu, co nejvyšššim dobru w jedno spojené nalezájí všecťy dobré vlastnosti, působice tať dokonalost všecťo jiné přewyššující: tať se tytéž nalezájí i w ctnosti, jelikož se ona na Bohu zakládá a k Němu weđe. Neboť znamenáme mezi věcmi stvorchnými některé počestné, jiné krásné, některé

*) Sw. Aug. wyzn. kn. 4. kap. 10.

prospěšné, jiné příjemné a jiné opět jinou dokonalosti se vyznačující, a sice tať že tu jmenujeme tím dokonalější, čím která více jmenovaných nebo jiných vlastnosti do sebe má. Když pať to tať jest, jať velmi bude ctnost lásky hodna, ano se w ni wšsecky jmenované dokonalosti naležaji? Neboť mluwi-li se o počestnosti, což jest počestnějšího nad ctnost, ana jest žřidlo a kořen wšsi počestnosti? Hledáme-li krásy, což krásšího nad ctnost, o niť sám nejwýtečnější řečť mudřec Plato se prohlásil, že kdyby lze bylo smrtelnýma očima ji žřiti, celý swět by zajisté k sobě obrátila? — Běřeme-li ohled na prospěšnost, což jest prospěšnějšího nad ctnost, neboť strze ni dostává se nám nejwššího dobra. „Dlouhost dnů“ ba i dary wěčné, „jsou w pravici její, w lewici pať bohatstwí a sláwa.“ *) — Žěš-li tě příjemnost, což může býti příjemnějšího nad pokoj dobrého swědomí, slasti lásky a swobody synůw Božich, ať nic nedim o potěšení Ducha sw., kteréž jest nade wšsecko. Žádáš-li si sláwy dlouholeté? „Sprawedliwý žito bude. Památka jeho w sláwě! ale jméno bezbožného žhni je, Bůh je wyhladi na wěky wěkůw.“ **) Žádáš-li si moudrosti? wěť, že není lepšší průwodčyně dosici moudrosti prawé, nad ctnost, ana totiž přímo weđe k Bohu, moudrosti wěčné. Žádáš-li býti jiným mil? nic nepomůže ti k tomu wice, spisse a lépe než ctnost, neboť „nic není,“

*) Přisl. 3, 16. **) Přisl. 10, 7. Žalm 9, 6.

jak Cicero di, „líbeznějšího nad ni, nic coby nám lásku lidí více a snáze získalo; pro ni ctíme a milujeme i ty, kteréž jsme nikdy neviděli, ba jí si vážíme i u nepřitele.“

A to jest docela věc přirozená. Neboť jako z pravé, vespolné souměrnosti údů těla lidského a z náležité směsi sstatu životných povstává krása, sama sebou půvabná a k milování tabnoucí; tak též se i život počestně a chvalitebně spořádaný tak spanilým objevuje, že se nejen Bohu, andělům a vůbec všem dobrým líbí, ale i zlým a neschlehtným uctivost mocně a nevolky vynucuje. To jest to dobro, co veskrze dobré jest, nic zlého do sebe nemajíc.

Pro to též laskavý Bůh spasitelnou onu zvěst spravedlivým vzkázati dal ústy prorockými, řka: „Acete spravedlivému, **že dobře bude jemu.**“ *) Acete, že i šťastnou hodinou na svět přišel; i šťastnou hodinou z něho sejde, ano že i na onom světě blaženost ho očekává za ctnostný život jeho; rcete, že mu vssecky věci, příjemné i nepříjemné, radostné i truchlivé k dobrému prospějí, neboť „víme, že milujícím Boha vssecky věci napomáhají k dobrému.“ **) Acete spravedlivému, byt se i svět horempatem převrátil, vsšickni životové opět w jednu bohopustu se smísili, nebe řdnyby se sřitilo; rcete, ať se nebojí, ale ať jen pozdvihne hlavy své a užti, že se přiblížil den vysvobození jeho. „Acete spravedlivému, **že dobře**

*) Sjai. 3, 10. **) Řim. 8, 28.

bude jemu, neboť připraveno jest mu blaho, co wšedky blaženosti pozemské, jež si jenom pomysliti lze, daleko přewyšsuje, totiž **Bůh** sám, a že wštwobozen bude od zlého, kteréz jest nade wšedko zlé, hřichu a poroby jeho; řekněte, že **Dobře** bude jemu," neboť zapsáno jest jméno jeho w knize života, a Bůh Otec si ho za syna pojal a Duch sw. si jej chrámem swým učinil; „řcete, že **Dobře** bude jemu," neboť „loš jeho padl mu w ýborně," *) weskřze k blaženosti. Byl se i w nějaké okoličnosti swého života méně zdál býti sstasten, bude-li jen strasti toho trpěliwě snášseti, w dobré se mu obrátí; neboť kdo trpěliw jest, má ze škody prospěch, z nesnáze zásluhu, z boje wítěžtwi, sláwu, odměnu wěčnou.

Kdykoliw Lában zeti swému mzdu změnil, domníwal se, že sobě prospěje, a onomu usškodí; ale wždy se stalo naopač, sobě škodil, zeti pač prospěl. Tak i tobě, milý křestane, učini Bůh, že ti i zlé w dobrou stránku se obrátí, řdyž wěrně a stále se přidržíš ctnosti, an ji welí. Což bys mohl lepššho učiniti? Čim si wíce prospěti? „Blaženi neposškwrněni na cestě“ (žiwota swého), ba blaženi a tisíckrát blaženi, „kte ři zkoumají swědectwí Jeho a celým srdcem wýhledáwají Jej.**“) Šestliže i swětšští mudrcowé dokazují, že to, co dobré jest, má býti předmětem wšškeré wúle nassi, a že si je tím wíce máme zamilowati, tím wíce žádati, tím

*) Šalm 15, 6. **) Šalm 118, 1—2.

wice po něm se snažiti, čím wětšší jest; což medle jest to, čímž wůle twá tať otupěla, že po nejwššším dobru, po Bohu samém, nic netoužíš?

Tať jináče rozuměl tomu a dle toho též jednal sw. králowský pěwec, řka: „Cestu prawdy zwolil jsem, soudů Twých nezapomněl jsem; swědectwi Twojich přidržel jsem se, Hospodine;“ *) a jinde dí: „W srdci swém skládám řeči Twé, Hospodine.“ **) Nepraví: w domě, w zákouti nějakém, nebo w ruce swé, ale „w srdci,“ w celém, jenž jest počátek a kořen života, první a nejlepší místo utroby jeho. Smysl pať jest: „Wsse, co Ty, ó Bože a Pane můj, kážeš, čeho ode mne žádáš, jest nejmilejším zaměstnáním, nejsnažnější péčí mou; o tom stále přemýšlim, k tomu neunaweně pracuji.“ Zinať činí lidé swětšší; ti w srdce swé pojali marnosti wezdejší a celi jsou jimi naplnění, zákon pať Boží a příkázani Jeho pohozena jsou w nepatrném, často sšeredném zákoutí. Ale jinať jednal onen král; ačkoliw mnohými starostmi a pracemi zaneprázdněn byl, přec je wšsedky pod nohama swýma položil, zákon pať Hospodinůw u prostřed srdce swého chowal. Tať též jednají wššični, kdož si Boha a ctnost za hlavni swúj cil wýwolili.

Proč by medle ty tať též nečinil, milý křesťane? Což nejsi k tomu dosti powinen? Zdrawě-li wsse, co tě k tomu zawazuje, powážíš, jaký může byti přímější důwod k tomu leč ten, že jest

*) Šalm 118, 30. **) Tamž 11.

Bůh pouhá bytnost sám o sobě, ty pať, co tvor Jeho docela od Něho závisíš? Potom když projdeš wšsecka dobrodini, jež od tohoto všsemohoucího Twůrce a lastawého Otce swého máš, zdaž-li pať tě wděčnost k Němu newáže? Mimo to že tě stwořil, a duchem nesmrtným obdařil, i křwí Božského Syna swého tě wyloupil, Duchem swatým tě poswětíl; zdravého na těle i na duchu tě zachowal. Ani dosti slow bys nenalezl, kdybys wšsedky dary lásky Jeho wycísti chtěl. Neboť což může býti milostnějšiho nad to, že tě i k spasení wěčnému předurčil, a wšse ti uděluje, čím bys ho dosáhl? — Nad to i wездеjší odměnu ti uděluje, když ctnosti následowati budeš, jať jsme stwřchu zewrubně oľázali, uweďse dwanáctero přednosti, jichž se milovníkům ctnosti dostává.

Co wšak proti ctnosti namítají lidé swětšti, to jsme tať zewrubně wytwrátili, že nelze ani slowa proti důwodům našim říci, leč by kdo i zdravý swůj rozum zapřel a přímo proti prawdě brojil. Což zhywá, než aby každý, kdo rozum má, stejně s Salomounem o moudrosti, družce a průwodkyni ctnosti, se prohlásil, řka: „Tu jsem si zamilowal a wyhledáwal od mladosti swé a snažil jsem se wziti si ji za newěstu a stal jsem se milovníkem krásy její. Urozenost její oslawuje, že spolu s Bohem obcowání má, ano i wšsedk wěci Pán zamilowal ji; učitelkyně zajisté jest umění Božího a woditelkyně skutků Jeho. A jest-liže jest bohatstwi

žádoucí věci v životě, což jest bohatšího nad moudrost, která všechno působí? A pak-li wtip co působí, kdož jest větším řemeslníkem těch věcí, kteréž jsou, než-li ona? A miluje-li kdo spravedlnost? — práce její mají veliké ctnosti; nebo střídmosti a opatrnosti vyučuje, a spravedlnosti i síle, nad něž nic užitečnějšího není lidem v životě. A pakli kdo žádá mnohého umění? — víť ona věci minulé a budoucích se domnívá; zná chytrosti řeči a vřelady pohádek; znamení a záznaky zná pravé, než-li se stanou, i příčiny časů a věků. Uminil jsem tedy pojíti si ji k společnému obcování, věda, že se sdělí se mnou o dobré věci a že mi bude potěšením v těžkomyšlnosti a tesknosti mé.“ *)

Muže tedy nezbytvá, než abychom vše posud řečené uzavřeli, a zdá se nám, že to nelze lépe učiniti, než slovy sv. Cypriana z jednoho listu jeho k příteli, jemuž radí, aby povrhl marnostmi světskými a Bohu se oddal, řka: „Jedna tedy jest pravá a věrná utěcha, jedna pevná a stálá jistota, když se z těchto nestálého světa bouří vytrhneš a na pevném spasitelného přístavu místě se zařadneš, od země k nebesům zrať svůj pozvedneš, a k službě Páně jsa připuštěn a s Ním duchovně spojen, honositi se

*) Moudr. 8, 2—9.

můžeš, že jsi vše, cokoliv z lidských věcí jini za wznesené a veliké považují, daleko pod svým svědomím položil a jini powrhl. Nic světského více žádati, po ničemž bažiti nemůže již ten, kdo nad svět se powznesl. Žať stálá, jať nepřemožitelná ochrana, jať mocná a věčnými dary oplývající útěcha jest w tom, sproštěnu býti osidel úskočného světa a z řalu pozemského očistěnu býti a powznesenu k světlu nesmrtelnosti věčné! Tehdáž patíme, jať proti nám zhoubnými svými úklady úhlavni náš nepřítel brojil; tehdáž donuceni býwáme milowati více to, čím budeme, když se nám otewrou oči k poznání toho, čím jsme býwali. Není k tomu zapotřebi ani peněz, ani přízně, ani pracného namahání, aby nejvyšší člověka buď důstojnost, buď mocnost s velikou nesnázi se obnovila, nýbrž toliko darmo daného daru milosti Božské; a tím to možná, ba snadno jest. Jako slunce samo sebou září, světlo swíti, zřídlo se prýští, déšť obcerstwuje: tak se člověku nebeský dar milosti Ducha sw. wléwá. Žať mile duffe člověka k nebesům pohlednouc Stvořitele svého pozná, tuť jest i wssch pozemských věcí i wznesenější i mocnější a počíná býti tím, čím že jest, byla uwěřila. Ty wssať, jenž se již w táboře duchowních bojovníků o nebeskou blaženost zápasejících nalezáš, drž se neporuffeného, střídmeého cwičení w Božských ctnostech, konaje neustále buď modlitbu, anebo swaté čtení, brzo sám rozmlouwaje s Bohem, brzo nejsiwětějšímu slowu Jeho naslouchaje. Duť tě w přikázaních swých

vyučuj, Dně tě obohacuj; pať se chudoby nic neobávej. Může ani pocítiti nemůže, kdo se jednou tučným pokrmem nebeským nasýtil. Blatem se lesknoucí síně, mramorem pestrým vyhládané podlahy a vsedka světská nádhera zhnusí se ti, když seznáš, že sebe máš zdobiti, sebe usflechtiti, že nejvíce pečovati máš o ten dům, jež si Duch svatý sám za obydlí své, za chrám svůj vyvolil. Ten hled ozdobiti leskem newinnosti, oswititi světlem spravedlnosti. Tyť ani stárim nezvětšěji, aniž jinať se dají zatemniti. Pomi-jeičně jest, co jest toliko nalícené, aniž pať dáti může důvěru pevnou, co majetkem není pravým. Pravda zůstává vždy w úplné síle, we cti nehynoucí, w lesku trvajícím, tať že nemůže ani zahlazena, aniž potlačena býti, nýbrž vždy z nowa a statněji se w čerstvé, svěži kráse své objevuje.“
Posud sv. Cyprian.

Kdo se tehdy důwody, jež jsme tuto zewrubně s Boží pomocí a Jeho oswicením prošli, k ctnosti jakožto k swrchowanému dobru pužena citíš, čti dále knihu druhou, kteráž bude o tom, jakým způsobem wšelické ctnosti dosa h-
nouti lze.

Knihá druhá.

**Dvlášttní návod k ctnosti, rozličná totiž
pravidla, dle nichž by člověk k vsselické
ctnosti dospěl.**

U w o d.

Nedostačí předsvědčiti člověka, aby se k ctnosti odhodlal; má se mu též povědět, jak by jí dosáhl; má se téměř na cestu uvésti a na ní držeti, až by nejvyššího vrchole ctnosti a dokonalosti křesťanské šťastně došel. Když jsme tedy w první knize zevrubně vssedky důvody postavili a objasnili, které nás k ctnosti povzbuzují; náleži nám již nyní, abychom též dále ukázali, jak by si člověk ctnosti získal. Jest pak již dle výroku jistého pohanského mudrce první k ctnosti stupeň „warowati se nepravosti,“ po čemž teprw jedenkaždý k cwičení se a zdokonalení w ctnosti swobodně a prospěšně přistoupi a o ně se pokusiti může. Pročež i další úwaha nasse na dwa díly se rozloučí. W první m jednati budeme o nepravostech některých obecnějších a spolu udáme, čím a jak se jim odolá; w druhém pak bude rozprawa o ctnostech zvlášť. Předewším pak položime dvě náměsti velmi prospěšných tomu, kdo ctnosti následowati hodlá.

§. 1.

Čeho jest nejvíce potřebí člověku, který Bohu sloužiti chce.

Tak mile si člověk umíní obětovati se službě Boží a život svůj úplně obrátiti, budiž nade všecko přesvědčen, že jest to věci veledobrotalou a nejlepší, aby všecku svou sílu a snahu tomuto účelu věnoval. Waž si tedy tohoto předsevzetí svého nade všecko, tak jakož toho skutečně zasluhuje, věř, že jest pro něho veledůležité, že jest jako drahý poklad, jako podniknutí velemoudré, moudřejší a prospěšnější nade všecka jiná podniknutí na světě. Ano obírej se s tímto svým předsevzetím tak, jakoby kromě toho nebylo žádné moudřejší, žádné prospěšnější práce, žádného dražšího pokladu. „Nauč se, Israeli, kde jest opatrnost, kde jest síla, kde jest rozum, aby spolu věděl, kde jest dlouhost života a živnost, kde jest světlo očí a pokoj.“ *) Protož i Hospodin Bůh prawi ústy Jeremiaše proroka: „Nechlub se moudrý w moudrosti své, a nechlub se silný w síle své, a nechlub se bohatý w bohatství svém; ale w tom se chlub, kdož se chlubi, že **wí a zná mne**, že já jsem Hospodin.“ **) W poznání Boha tedy jest základ a suma veškerého mudrctví křesťanského. A však by i

*) Baruch 3, 14. **) Jerem. 9, 23—24.

mnohý syn člověci sebe moudřejším byl, když pak dle té moudrosti spolu nežije, není totiž spolu též ctnostný, nemá nijádné přičiny chlubiti se.

A ctnosti nás povzbuzují veskerá písmata svatá, představující nám, jak ctnost velmi nám jest prospěšná, a okazující nám veskerý způsob, jak bychom ji dosíci mohli; k ctnosti nás povzbuzují všickni i nebesští i pozemští tvorové, řídíce se neodvratně dle stvorchované vůle všemocného jich Tvůrce; k ctnosti nás volají kázání a napominání sv. církve i zákonové světské; k ctnosti nás povzbuzují nesčíslní příkladové svatých, kteří zvlášť nebeským světlem jsoouce osvíceni pohrdli světem, a srdcem vroucí k Bohu láskou planoucím tak ctnost zamilovali, že nejkrutější mučy a nejhroznější smrt podstoupili raději, než by byli s vlas dráhy ctnosti se spustili, Boha svého v nejmenším urazili, a tím u Něho v nemilost upadli; k ctnosti nás povzbuzují všedny důvody, kteréž jsme v první knize uvedli. To nás vše povzbuzuje a pobízí k ctnosti, představující nám její vznešenost, její krásu, její prospěšnost. Zedenkaždy z uvedených důvodů zvlášť řádně uvážěn dostačil by k tomu cíli; čím více pak se to působí, když všedny vesměs pojme?! Euf člověk nemůže nepoznati, jak vznešené předsevzeti jest, oddati se ctnosti, jak nepochybnelná a slavná práce jest, v ni se cvičiti, jak spravedlivé jest, všemožně po ni bážiti.

§. 2.

Začím srdcem se má člověk službě Boží oddati?

Kdo službu Boží nastoupiti hodláš, obětuj se Jemu srdcem ke všemuhu ochotným a volným, hotov jsa z lásky k Bohu podstoupiti všeliké nesnáze, zažiti všeliké trpkosti, statně odporovati všelikému pokušení, vždy maje živě na očích, že po tuhém zápasu tím slavnější odměna ho očekává, a považuje rozumně, že v přírodě není nic zvláštního, nic znamenitého bez práce a namáhání.

Neboť v tom oklamání, když člověk si byl umínil nepravosti zanechati a Boha se držeti, tuť mocnosti jemu nepřátelské všeměs proti němu povstávají; kníže temnosti své sbory shání, aby nastávajícího bojovníka Kristova buď s dobrého předsevzetí sehnal, nebo jej hned z počátku přemohl a porazil. Tuť nejprvé proti němu povstává tělo s nezřízenou, od prvorodičů hříchem nakaženou žádostivostí svou, a vzbuzuje v duši jeho lásku a náklonnost k rozkošem nejhanebnějším. Dále i zlá naryvlost, zmohla se nepořádnými mravy v druhou přirozenost, všemožně se proti změně té zpěčuje. Jako kdo by chtěl toť nějaké řezy odvrátiti a jiným směrem vésti, tať jest těžko život svůj v dlouholeté naryvlosti jistým směrem se beroucí náhle změnit. K tomu se přidruží dále svět pokoušeje nového vojína Kristova svými marnostmi a rozkošemi, svými příklady vábívními, svým pro-

následováním. To vše jest nástrojem ďáblovým, an toho použítvá proti těm, kteří se mu buď nikdy newzdali, anebo poznawše hrůzu a zhoubu poroby jeho, wýhošt mu dali a proti němu powstali.

Kdokoliv tedy k Bohu se obrátíš, nesnázi odewšad očekávej a buď na ně připrawen a hotow, zdaleka je předwidaje, abys, až nastanou, mohl statně proti nim bojowati a jim odolati. Pomni na slowa mudrcowa, an di: „Synu, přistoupíš-li k službě Boží, stůj w sprawedlnosti a bázni, a připraw dušsi swou k pokušení.“*) Neboť o tom nade vše jiné přewědčen má býti ten, který přistupuje k službě Boží, že nepřistupuje k diwadlům ani hodům ani weselostem, nýbrž jako wojín ozbrojiti se má brněním duchowním k swatému zápasu. Neboť jakkoliv na jisto wíme, že se nám po čas života nasseho w pútce duchowní pomoci s hůry dostane; nicméně nelze též zapřiti, že nás též, zwláště z počátku mnohé obtiže potkaji, na které zwláště nowáčekowé připraweni býti mají, aby se nedali náhlým útokem obtižností poraziti.

Abh pať i dále pokračujice myšli nepozbyli, mějtež stále na očích wítězoslawný wěnc, za nějž bojuji; patřtež pať okem duchowním, že wždy wíce máte pomocníků než protivníků. Být i totiž s strany hříchů zástupowé proti wám se spikli, jisto jest, že s strany ctnosti mocnějších se wám dostane příznivcůw a pomocníkůw. Naproti

*) Sir. 2, 1.

pořazené přirozenosti jest milost Boží, naproti ďáblu pomocníkem Bůh sám, naproti zlé navyklosti navyklost dobrá, naproti zástupům zlých duchů sborové andělů strážných, naproti zlým příkladům a protivenstvím příklady dobré a společnost svatých, naproti rozkosem světským útěchy Ducha svatého. Není pochybnosti, že každé zvláště samo o sobě mocnější jest nežli protiwa jeho; zajisté totiž Bůh mocnější jest nežli ďábel, andělé dobří mocnější nežli duchové zlí, a mnohem mocnější a působnější radosti duchovní než rozkose tělesné.

Díl první.

Jak se máme warovati nepravosti.

Článek první.

O pevném předsevzetí warovati se všeho, co jest těžký hřích.

Položitofse tedy ono návěstí za základ, na němž celá nasse dálší soustawa wzdelána býti má, již řekneme, co nejprvé činiti má člověk, kterhž Boží službě se wzdáti, ctnost wěrně a úplně konati swolen jest. Ten si tedy to pevné předsevzetí a ten nezvratný úmysl hluboce do srdce wstipíž, že nikdy wice nechce učiniti ničehož, aniž dopustiti čemuš, co by bylo hříchem smrtelným, poněwadž tím se pozbývá láska a milost Spasitele nasseho se všemi dary, jakož jsme dořázali swrchu o polání.*) To jest hlawním základem duchowního života; to jest páskou udržující nás w přátelství s Bohem a upewňu-

*) Viz swrchu: Článek XXVI. Str. 395. a b.

jící nás k blaženosti věčné; v tom záleží pravá láska, ten život člověka duchovního. To jest, co syny lidské činí syny Božími, chrám Ducha svatého, údě těla Kristova, účastníky všech darů duchovních církve svaté. Dokavade trvá duše v tomto předsevzetí, zůstává v lásce a v starosti spasení; jakmile však od tohoto předsevzetí upustí, vymazána bývá z knihy života a zapísána v knihu smrti a zahynutí. Jest to téměř tak jako v všech přirozených i uměleckých věcech, na kterýchž se, jak známo, rozeznává podstata a nahodilé vlastnosti. Byť se i tyto změnily, může nicméně zůstat podstata, jako kdyby se na nějakém domě malby zrušily, dům by nic méně zůstal; kdyby pak dům se strhl, tuť by ovšem ani malby neostaly. Tak též dokavade ono svaté předsevzetí pevně v duši trvá, stojí též nezvratně podstata ctnosti, kdyby pak ono hyne, bere i ctnost za své. Důvod toho pak jest, že základ života zbožného spočívá v lásce, t. j. v milování Boha nade všecko; nade všecko pak miluje Boha ten toliko, kdo hřích smrtelný nade všecko v nenávisti má, neboť jen hřích smrtelným lásku a přátelství Boží hynou. Takož největší provinění proti manželství jest cizoložství, tak nejvíce životu zbožnému se protiví hřích, nade všecko lásku, v níž onen život záleží. Za tou příčinou sv. mučedníci takové mučty vytrpěli a se raději rozšápati, utopiti, spáliti nechali, než by byli jediného smrtelného hříchu se dopustili, s kterýmžby spolu ihned milosti a přátelství Božího byli pozbyli; na zachování života duchovního dali život tě-

lesný. S nebylo jich tajno, že i po hříchu lze konati pokání, jako sv. Petr po zapření Páně byl učinil; ale oni z lásky k Bohu zvolili mučy nejkrutější, než by ho byli jenom jednou jediným hříchem urazili a sebe kratší časť bez milosti Boží žili. Tého jsou nám v životech svatých a světic Božích příkladové nescíslni, z nichž připomínáme toliko tři žen. Sedna již v zákoně starém, matka bratří Machabejských, a dvě v zákoně novém, z nichž jedna slove Felicitas, druhá Symforosa, každá pak též byla matkou sedmi synů. Ty všedky tři přítomny jsou na své oči patřily, jak synové jejich jeden po druhém v nejkrutějších mukách bolestně umírají, nic neodchýly duchem, ale syny své ještě napomínaly a potvrdzovaly, aby statně vytrvali u víře a lásky k Bohu svému a nijať se nedali přemoci, aby ani v nejmenším zákona Jeho nepřestoupili, vědouce, že jich odměna a sláva věčně nehynoucí následuje. Tak potom ony samy po synech svých co rekyně ctnosti hrdinsky svůj život v obět daly.

K těmto stkvělým a slavným příkladům připojme ještě jeden, který nám vypravuje sv. Jeronym v životě sv. Pavla, prvního poustevníka. Byl jinoch jeden, tať píse sv. otec, kterýž v kvetoucím věku tať mravopočestnosti a zbožnosti se stkvěl, jakož i krásou a sličností slynul. Tého nemoha ukrutník mukami od wiry odvrátiti, umyslil si, že ho rozkostí o svatou čistotu oloupi. Dal ho tedy přivésti do rozkostné zahrady, na lůžko měkké liliemi a růžemi

poslané u bublajících potůčků položiti, ano nad nim hraví věterkové líbezně listím protivali a ptáčkové sladce švitořili. Aby nemohl utéci, dal ho pernými ale i hebkými pouty hedbávnými na ruku i nohou spoutati a k lůžku uvázati. Tak když se bylo všecko odstranilo, poslal onen ossemetný ukrutník k svatému jinochu newěstkou prostopáskou, která ho všemi i sebe nestoudnějsími slovy a činy k hříchu wábila, lichotíc se k němu, objímajíc a líbajíc ho. Co tu měl onen šlechetný bojovník Kristům si počiti? Jehož kruté muhy nemohly překonati, toho měla snad rozkoš oplzlé newěstky svěsti? — Tu najednou jako bleskem pronikla myšlenka rečowná dussi jeho. Zatna zuby ukousl si jazyk a ossemetnici jej líbající w obličej wychrtil. Tak krutou bolesti tělesnou přemohl rozkoš smyslnou a uchránil se hříchu. Opravdu skutek hrdinský, jemuž podobný bychom w dějinách pohanských marně hledali.

To dostačíž k dořazání, jak ochotně a statně swati a swětice Boží odporovali jedinému hříchu smrtelnému, ačkoliw by welesnadno bylo uvéstí mnoho jiných, kteří raději nazi do trní se položili, w snih se uvrhli, do ledové vody skočili, nežby byli zlé žádostivosti tělesné povolili.

Protož ma i člověk, který se Bohu wěnuje, tohoto swého předsewzeti tak wěrně se držeti, aby wždy co spravedlivý soudce rozhodl pro lásku Boží a zachování zákona Jeho, považuje, že mnohem lépe jest, všech pokladůw a rozkoší swětských se wzdáti nebo jich pozbyti, než u Boha

w nemilost a nepřátelství upadnouti. To polož za základ života svého, to ustanov si za cíl svého snažení; za to žádej neustále Boha svého vroucí modlitbou, na ten umysl přijímej sv. svátosti. To si pamatuj ze všech kázání, která slyšíš, ze všech zbožných knih, které čteš; to vzhledej w stálém a pevném řádu westkerého světa, tomu se uč zvláště w zbožném rozjímání umučení a smrti Páně, a we všech milostech, jež z něho, co newyhvážitelného pramene čerpáme, uvažuje, jak newděčné by bylo, urážeti Toho, od Něhož takových požíváme darů. Dle své swaté před Bohem bázně a před uražením Jeho měř pak též stálost a pevnost svého předsevzetí a z toho potom poznáš miru obdržených milosti; neboť to w stejném wespolek stojí poměru, tať že čím wětší máš bázeň Boží, tím wětší máš bázeň před hříchem, jakožto uražením Jeho, tím pevnější též a tím stálejší máš i předsevzetí warowati se tohoto, a tím wětšího jsi též dostoupil stupně dokonalosti a tím hojněji jsi sobě získal milosti Boží; a tať dle toho sud podobně i na opač. Taťo tedy kdýž kdo hřeb do stěny zaráží, nespočítuje se s jednou nebo s druhou ranou, ale tať dlouho bije, až onen pevně utkwí a wězi; tať též i člověk nemá za dosti považowati, aby předsevzetí to jakékoliw bylo, ale má se snažiti a přičiniti každodenně, aby ze wšeho co spatřuje, co slyší, co čte a myslí, důwod bral k utworzení lásky své k Bohu, k roznicení nenávisti hříchu; neboť ta jediná nenávist jest dowolená, jest swatá.

Aby pak každý tím více k této svatě nenávisti hříchů povzbuzen byl a v ni setrval, představ si živě v duchu svém, kdyby všedny bolestné tresty, jichž byli lidé od stvoření světa po toto okamžení vystáli, kdyby veskeré muky, jež všickni zatracenci v pekle trpí, na jednu váhu se daly, že by na druhé jediným hřichem daleko byly převáženy; z čehož pak jde, že jediného hříchů více se báti máme než-li všedny oněch trestů a muk. Zaslepenost však tohoto světa mnohem větší jest než egyptské temnosti, tak že lidé světější docela jinak soudí. A není divu. Nebť jak by mohl člověk slepý tak veliké zlé spatřiti? nebo jak by mohl člověk mrtvů ránu sebe smrtelnější cititi?

Proto tedy, než o ctnostech jednati budeme, pojednáme zprvu o tom, co ctnosti se protivi, o hříchů, jak ho v nenávisti míti a jak se ho warovati máme. Neboť nelze utlé bylinky ctnosti sázeti v srdce člověka, leč se byla prvé upravila půda vymýtením bejli hříchů. A tak pojednáme nejen o hříšcích smrtelných, ale i o vsedních, poněvadž tyto, byť i dušiči milosti nezbarvily, přec ji slabou a téměř nemocnou čini, tak že u větším vždy nebezpečí vázne, aby v hřích smrtelný neupadla. Proto bude tedy úvaha nasse o sedmeru hlavních hříchů, jenž jsou původ a kořen mnohých jiných. Jest pak účel úvahy této, aby člověk, jsa hřichem pokoušen, v ni utočivě a posilivěti nalezal a zvláštni důvody si proti každé nepravosti vymouti mohl.

Při tom však vždy to pozorovati třeba, že se k tomu hlavně žádá bystré opatrnosti, abychom předvídali, jakého druhu a s které strany nám nějaké nebezpečnosti hrozí; neboť boj náš není toliko proti tělu a krvi a světu, ale i proti duchům zlým, jenž jsou tvorové rozumní, a nás všelijakým způsobem oklamati hledí. Tak tedy záleží hlavní kořen všeho hříchu v oklamání rozumu, jenž jest rádcem a vůdcem vůle. Přirozeno však jest, že kdýž vůdce jest sveden, bloudí i ten, který za ním jíti má. Proto tedy snaží se i tělo i svět, i ďábel zastřiti hříchy rouškou ctnosti, aby takto lidi neprozřetelné zdánlivým dobrem snadněji a jistěji svedli. S jest nám bystrého zraku potřebí, abychom znamenali z daleka hanebnost, nebezpečnost a škodlivost hříchu, k němuž pokoušeni býváme, abychom pak tohoto poznání použili co uzdy žádostivosti své a za celý svět neodvážili se okusiti toho, o čemž jsme se přesvědčili, že zlé, hanebné, nebezpečné, zhoubné jest, — uvrhujíc nás v smrt věčnou. To se tajemně vyhrožívá v popsání podivných zvířat u proroka Ezechiele, o nichž dí, že „celé tělo jejich čtyř plné bylo očí vůkol,“ *) že totiž lidé duchovní, oddavše se ctnosti, mají duchem svým se na vše strany ohledati, aby nekráčeli nijakým jiným směrem, leč kam Duch Páně je vede.

*) Ezech. 1.

Článek druhý.

Proti pýšce.

§. 1.

Jak se vůbec warovati máme hříchu „pýchy.“

Úvahu tedy nassi proti hříchům započneme, jednajíce o tom, jak bychom se warovali hříchů hlavních, jenž jsou, jakož jsme již řekli, kořen a základ všech ostatních. Poněwadž se totiž škodlivé byliny nedají vymýtiti docela, nýbrž vždy z nowa wzrůstají a se množí, leč i kořenu jejich dobudeš a je wytrháš; tak též i srdce tehdáž od hříchů se docela očisti, když se z něho wypudi wšeliká nepravost, kteráž by mohla býti matkou a kořenem jiných. Proto též sw. Kasián se wssi pilnosti proti těmto hlavním hříchům osmero kněh sepsal a mnozí jiní po něm příkladu jeho následowali, soudíce, že když ti budou poraženi, druzí se jistě nezmožou.

Důwod pak toho, že hlavními hřichy jsou, klade sw. Tomáš Akwinský w lásce k sobě samému, z nížto co z wšeobecného žřidla wšickni hřichové vyplývají. Neboť každého hřichu dopouští se člověk z žádosti nějakého zdánlivého dobra, kterážto žádost opět w lásce k sobě samému se zakládá. Z této lásky k sobě samému wzrůstá ono tré wětvi zlé žádosti, jež sw. Jan w swém listu udává: „žádost těla, žádost

oči a pýcha životu;" *) nebo jinak: láska tělesných rozkoší, láska bohatství a láska cti zevnějšší. Z lásky pak tělesných rozkoší povstává tři hříchů hlavních: smilstvo, obžerství, lenost; z lásky bohatství pochází lakomství; a z lásky cti zevnitřní se rodí pýcha. Ostatní dva: hněv a závist slouží vesměs zlé žádostivosti, neboť hněv povstává z toho, co někomu jest překážkou, že nemůže dosíci, čeho si žádá; závist pak že někdo buď cti před námi obdržel, nebo bohatstvím má něco, čeho si sami žádáme. Záleží tedy každému, kdo se do blažené země ctnosti dostati chce, na tom, aby hlavně proti těmto rečům, přístup k ní zamezujícím, bojoval.

Nejprvnější z nich jest **pýcha**, nezřízená žádost cti a slávy. Tu nazývají sv. otcové matkou a královnou všech ostatních hříchů a nepravostí. Protož i sv. Zobiáš snažně napomíná syna svého, řka: „Pýšce nikdy nedopouštěj, aby panovala v myslí tvé, anebo v slovu tvém; v ní zajisté počátek vzalo všeliké zahynutí.“ **) Proti této zhoubné šelmině bojuj touto zbraní.

Nejprvé považ, jak hrozně pro pýchu hříšníci od Boha odpadlí andělé trestáni jsou, když je Bůh v jednom okamžení vesměs s nebes do propasti pekelné svrhl. Nastojte! jak zšeredila, zaslepila ta nepravost toho, jenž jasnější byl nad hvězdy, jenž byl knize andělské! Pýchou

*) I. Jan 2, 16. **) Zobiáš 4, 14.

nejen ďáblem, ale knížetem ďáblům, nejhroznějším, nejhorším ze všech učiněn jest. Když pýcha tak přemohla anděle, zdaž nepřemůže i tebe, nebudeš-li ji statně odporovati pokorou? Neboť Bůh u tebe nebude činiti žádné výjimky, poněvadž není přijímání osob u Něho. Protož slyš a pamatuj, co di sv. Augustin: „Pokora činí lidi podobnými andělům, pýcha pak z andělů učinila ďáblы. I pravím zjevně: pýcha jest všelikých hříchů počátek, příčina, vrchol; pýcha totiž jest nejen hřích sama o sobě, nýbrž bez pýchy ani žádného hřichu býti by nemohlo.“*)
 A sv. Bernard: „Pýcha s nejvyšší nebes bane v pekelnou propast svrhla, pokora z nízkosti pozemské k nebesům povznáší; andělé s nebes do pekel pro pýchu spadli, člověk za pokoru z země k nebesům jest pozdvižen a povýšen.“**)

Dále pozoruj neocenitelný příklad pokory Syna Božího, jenž pro nás se ráčil vtělit, vzema na se podobu sluhy, stal se pro nás Otci svému poslušný až k smrti, smrti kříže. Z toho se uč poslušnosti, an jsi toliko hlina a bláto; uč se opovrženu býti, anť nejsi leč prach a popel; dle příkladu Boha svého uč se, člověče, býti srdečně a upřímně tichým a pokorným. Nezdá-li se ti hodno řídit se dle příkladů jiných lidí, následuj příkladu Boha svého, jenž na zemi sstoupil, aby tě netoliko vyškoupl, ale aby tě též pokore naučil.

*) ad quendam com. et lib. ser. 12. ad frat. in eremo.

***) Bern. in serm. 1. 3. de donis Spir. sti.

Potom pohledni sám na sebe, a nalezneš jistě důvod ne jeden, jenž tě k pokoře povzbuzuje. Pomni, čím jsi byl, — než jsi se zrodil? co jsi po narození svém? čím budeš — po smrti? Než jsi se narodil, nebyl jsi ničím; nyní nejsi ničím jiným než (ať nedím nic horššího!) jako hrouda země, sněhem pěkně pokryta, a za krátký čas budeš — pokrmem červů. Mač se tedy pyšniš, věda, že narození tvé se stalo s hříchem, — „w hřišších počala mne matka má!“ *) dí sv. žalmista, — že život tvůj není leč bida, konec pak bude hnis a prach? Nadhýmá-li tě lesť bohatství pozemského, jen posečkej, za chvílku přijde smrt, — „ana královská jezla s lopatou u rovná.“ Neboť jako všickni rovní sobě wespolek na svět přicházíme, co totiž do tělesné soustavy, tak též všickni sobě rovní umíráme následkem totiž přirozené nutnosti, jediné s tím rozdílem, že k wětššimu zodpowidání ten, komu se zde buď wyššího místa neb wíce darů dostalo. Protož krásně dí sw. Jan Blatoušty: „Pohleď w hroby mrtvých, a hledej w nich známky nádhery, w nich byli žili; hledej tam bohatství a zboží, jimž wládli; hledej swětšké rozkoffe, jichž za žiwa požiwali! Aci, kdež jsou ozdoby, kde stkwostné štatstwo, kde rozkoffné hody, kde komonstwo a služebnictwo? Posslo wšsecko, possly nádherné kwasy, žerty a weseli, possla wšseliká radost swětšlá. Otewři hrob kterýkoliw a nenalezneš leč hnisu, prachu, bláta, červů. Tent

*) Žalm 50, 7.

jest konec těla rosslitého, a byt bylo sebe stkrvostněji a nádherněji a rozkossněji živeno a chováno a zdobeno i ossetřeno. A kěz by Bůh ráčil tím učiniti konec rosslteré bídě člověka! Ale mnohem více jest se obáwati toho, co na to přijde, hrůzoplného totiž soudu u přísného, spravedlivého soudce; tuť věčně nezměnitelný rogroš jeho, tuť plác a skřipění zubů, tuť věčně temnosti bez nádeje zastvítnutí, tuť čertv svědomí sžirající, oheň, nikdy neshasínající."

Pomaz i nebezpečnostvi, jez s sebou přinássi marná sláva, dcera pých, jak to krásně líčí sv. Bernard, rka: „Boj se šípu; lehounce leti a nehluboško pronikne; ale věř, že i rani i brzo usmrtí. Šíp ten marná sláva jest. Když tě zde někdy lidé chválí a velebi, zkoumej ihned, zdali to, v čem tě chválí, pravda jest; neboť nemáš-li toho opravdově do sebe, z čeho tě chválí, věž, že nadarmo, naprázdno té chvály poživáš. Nalezá-li se rosslak skutečně do tebe toho, v čem chvály dosahuješ, tu poniž se před Bohem a rci s sv. Pawlem: „Milsti Boži jsem, čím jsem.“ *) Neboť nesluffi, abys se chlubil, ale abys z toho pokorně Bohu chválu vzdal, Semuž děkuješ rosslčo, co máš, abys se snad neučinil nehodným a nenáviděným Bohu; neboť jisto jest, že i sláva, která se ti vzdává, i dary, za které se ti jí dostává, od Boha pocházejí a Semu náležejí. Kdybys se tedy chlubil, bylo by tak, jakobys slávy, Pánu tvému nále-

*) I. Kor. 15, 10.

žejici, utrádal, nad čež newěrnosti nehodnějši ani pomysliti nelže.

Pozoruj též, jaká jest posetilst, moc a sláwu swou posuzowati dle soudu lidu, na jehož zdání záleži wáhu wsseliké wěci hned na tu, hned na tu stranu nakloniti. Neboť jsou lidé powahy tak nestále, jako witr, skoro každým okamžením se měnici; brzo chwáli, brzo hani. A tak i ty zkusíš, že tě mnozi, kteří tě právě chwálili, sotwa že ruku obrátíš, již haněti budou; brzo tě až k nebesům powznesou, brzo pak tě do nejbhlubší propasti swrhnu; brzo nebudou moci naléztí slow, by tě oslawili, brzo ti nebudou moci přijiti na jméno, aby tě ztupili; brzo si tebe co zlata wážiti budou, brzo tebou co smetem pohodi. Nikdy se tedy neposuzuj dle jazyků lidských, ale dle srdce swého, jak tím stojíš před Bohem; dle toho buď chwáľ, buď hany zasluhuješ. Sobě wěť, neboť ty sebe zuáti můžeš a máš, jsa sobě nejbližší, nikoliw pak lidé, jenž tě jen z daleka a z wně patři a téměř jen dle doslechu posuzují. Powrhni tedy soudem lidským, a wssedku sláwu swou w ruce Boží polož a odewzdej, jenž i opatrn jest, aby ti ji zachowal, i wěren, aby ti ji swým časem nawrátil.

Powaž pak též, kdožkoliv po wládě nad jinými bažis, jak málo sám nad sebou wládnouti umíš? jak wydáš počet o jiných, anť dosti těžko sám o sobě počet wydáwati a klásti budeš? Jak nerozumně hodláš k hřichům swým i hřichy swých podřizencům přiložiti! Slyš, co prawi písmo: „Nejpřísnější soud na těch, kteří

představeni jsou, výkonán bude. Charakternému zajisté propůjčuje se milosrdenství; ale mocni mocné mučky trpěti budou.“*) Nad to kdož vypočte nesnáze a strasti, kteréž potkáwají toho, který nad mnohými představen jest? Dobře to pochopil a wyslowil onen armenský král, jenž máje na království býti korunován, podanou sobě korunu dlouho w ruce drže a se wšech stran pozoruje, takto řekl: „D šlechetná ozdobo, mnohem wice krásná než-li šťastná! Kdo by wěděl, jak mnohé a těžké nesnáze w sobě chowáš, ani by po tobě na zemi ležící ruky newstáhl.“

Dále též rozjíměj, pýšný člověče! že pro svou pýchu nikomu se nelibiš, nikomu nejsi mil. Nelibiš se Bohu, neboť jsi Mu protiven: „Bůh se pýšným protiwí, ale pokorným dáwá milost.“**) Nelibiš se pokorným, protože těm wšeliká pýcha obawná jest, tať že i ty jsi jim nenáwiděn. Nelibiš se tím méně jiným pýšným, práwě proto, že žádný pýšný nemůže sebe wyššího sněsti, jim wšsem w osflitowosti jsi. Ba ani sám s sebou nemůžeš býti spokojen, ani na tomto swětě, poněwadž wždy wšse a wšse postoupiti hledíš, ani na onom swětě, kdež tě přísný soud, spráwedlivé zatwřeni očekáwá; neboť „kdo se powyšuje, bude ponížen,“***) di prawda wěčná. Pročež poraž, co Bůh k tobě ústy sw. otce Bernarda prawí, řka: „Člowěče, kěz bys sebe sám poznal, nelibil bys se sobě, ale libil bys se

*) Moudr. 6, 6. **) Zaf. 4, 6. ***) Mat. 23, 12.

mně; že pak se sám neznáš, líbíš se sobě, mně pak se nic nelíbíš. Přijdeť čas, kdežto se ani mně ani sobě líbiti nebudeš; nebudeš se líbiti mně, že jsi zhřěšil; nebudeš se líbiti sobě, že to plamen věčnýj uvržen budeš. Dáblu samému se líbí pýcha tvá, an byto nejkrásnějšim ze všech andělů, pro pýchu zasloužil, že učiněn jest nejšerednějšim ze všech zlých duchů; proto přirozeno jest, že jenom ten to sobě podobných zalíbení má."

A počte ti pak též mnoho pomůže, pomniš-li, jak málo a skromné zásluby máš u Boha, a jak málo, ba pražádné služby jsi Mu neprokázal, která by se to pravdě službou nazvati směla. Neboť jako se mnohá nepravost nalezá, ana má podobu ctnosti; tak jest mnohý skutek dobrý sice sám o sobě, jež pak marná chvála, byť i neznicila, přec jistotně porušuje, tak že přecasto jest ohavnosti před Bohem, co slávy dosáhlo před lidem. Sináci zajisté jsou soudové Boží, jakožto soudce všewidoucího, nejsvětějšiho, nejspravedlivějšiho, než soudové naši. S lze říci, že se Bohu méně osfliví hříšník pokorný než-li pýšný spravedlivec, smilí se totiž vůbec, kdo pýšný jest, nazvati spravedlivcem. Učinil-liš nějaký dobrý skutek, považ, že i ten může se státi nejhoršim ze všech, jež si byl kdys učinil, a byť i sebe lepšim byl, nebude nikdy bez nedostatku nějakého, tak že wice máš příčiny za odpustění prositi, než-li se vychloubati. Pročež pravdu má sw. otec Řehoř, řka: „Prozkoumá-li se život spravedlivých, bez milosrdenství padne; neboť možná, že čím se

domníváš, že se Bohu líbíš, tím právě Ho urážíš. Neboť zlí skutkové nassi jsou naprosto a veškrze zlí, dobří pak skutkové nic tak, ani naprosto, ani veškrze dobří, ale vždy spojeni více méně s nedostatkly.

Čak tedy každý spravedlivou příčinu máš, abys se i při svých dobrých skutcích více obával, než-li bezpečně jim důvěřil, anebo docela jimi se vychloubal. Viz příklad sv. Šoba, an při wšsi své spravedlnosti před Bohem se pokoruje, dí: „Bál jsem se wšech skutků svých wěda, že neodpustiš hřešícímu.“*)

§. 2.

Co mimo to ještě zvláště proti pýšce prospěje.

Jako základ wšsi pokory jest poznání sebe samého, tak i zřídlo a půwod wšsi pýchy jest neznání sebe samého. Čak tehdy kdo upřímně a opravdově si pokory žádáš, sám sebe poznati hled. Neboť není ani možná, aby se nepokořil člověk, který bez lichocení sobě samému a oswícen swětlem prawdy poznal, že jest spoután hříchem, břemenem těla stlícen, u wšseliké péče a starosti tohoto swěta zapleten, žádostmi tělesnými zprzněn a nakážen, na rozumu zaslepen, na wůli zeslaben, wšselikému bludu a poklesku podroben, wšselikým nebezpečím odewšsad obkliččen, tisícerym úzkostem w šanc dán, w nescíslné bídě pohřizen,

*) Sob. 9, 28. Greg. I. 9. mor. cap. 11. Aug. conf. 9, 13.

nakloněn k hříchu, slabý k ctnosti. Tak by mohl takový hrdým okem wzřůru hleděti? jak pyšně hlavy své pozvednouti? „Z poznání tedy sebe samého povstává matka spásy, pokora,“ di sv. Bernard. *) Neboť kdo sám sebe náležitě zkloumá, jako na bílé dni pozná, že nemá nijádného důvodu pyšným býti.

Jsouť vsať někteří, jenž se pochořuji, sami na sebe hledíce, k jiným pak se přirovnávajíce, pyšní se a nadhýnají, ano sebe za lepší vsěch ostatních považují. Kdož takto smýšlejí, pamatovati by měli, že byt i lepšími byli, než jsou někteří, nic méně u porovnání sebe, netku se vssemi, ale jen s mnohými, zajisté u pravém posouzení horšími se býti uťáží. Neboť jakým pak důvodem smíš, nejša při vsí své ctnosti nic jiného, než prach a bláto, nad jiného se vypinati a jim pohrdati? Snad že jsi střidmější nebo šťastnější než-li onen? Ale snad on, jša méně přísný, protože jest slabý, naproti tomu jest pokornějším a poníženějším, nebo opatrnějším, nebo trpělivějším, nebo nábožnějším. Měl jsi vice k tomu hleděti, čeho nemáš, než-li k tomu, co máš, a nepřehlednouti pyšně ctnosti, které má bližní. Tak se udržíš v pokore, a wzbudíš v sobě touhu po dokonalosti. Budeš-li pak hleděti pouze k tomu, co máš a co bližnímu schází, tuť se vždy nad něho vypinati budeš, a z ctnosti zajisté wypadneš. Neboť domníwaje se, že u přirovnání s jinými něčím jsi, budeš sám sobě

*) Bern. serm. 36. in cantic.

dostatečen, a takto wšselikou snahu dočonalosti w sobě zmaříš. Znamenáš-li tedy, že se mysl twá nějakým dobrým skutkem poznáš, tehdáž dvojnásobně bdi nad sebou, ať láska k sobě samému, ten jed každého dobrého skutku, a marná ctizádost, ten kořen pýchy, nezkaží a nezmaří co dobrého činíš; raději ničehož sobě a svým zásluhám nepřičítaje, wšsedo k neskonalé milosti Božské obracuj, a wyznej, že jsi to darmo a proti zasloužení obdržel, řka jám k sobě s sw. Pawlem: „Co máš, čehož jsi nepřijal? a pakli jsi přijal, proč se chlubiš, jakobyš byl nepřijal?“ *) Skutky, které o své vůli konáš, nejsou k nim nijak powinnosti wázán, nejsou-li představeným, uť se tajiti, tať aby newěděla lewice twá, co prawice činí; neboť marná ctizádost welmi stihá dobré skutky, které se weřejně konají a se rozhlássují.

Tať mile znamenáš, že srdce twé by se rádo wywýssowalo nebo nadýmalo, použi hned proti tomu whodného léku, pamatuje se na hřích swé a sice na ty, které sám u sebe za nejtežší pokládáš, a tať dle příkladu lékařů jed jedem zajeňš, a jako páw, an na sšeredné nohy swé se podívá, tať též se pýššniti přestaneš. Čím jsi wětšší a wyššší, tím máš býti poníženejšší a pokornějšší. Neboť jsi-li w sprostém stawu pokorný, toť malá zásluha; ale kdž wznessený jsi a přec se ponížuješ, tím jsi k wyšššému stupni ctnosti dospěl. Neboť pokora w důstojnosti zwy-

*) I. Kor. 4, 7.

řuje důstojnost, ale důstojnost bez pokory při
 rossi slávy na zmar přichází. Žádáš-li si dospěti
 k pokore, krácej cestou ponizenosti; nerad-li se
 ponizuješ, pokorným nebudeš. Učkoliv se mnozí
 ponizují a pokorní nejsou, tať jisté jest, že po-
 nizení k pokore vede, jako trpělivost k míru,
 čtení k učenosti. Nessťit se cesty ponizenosti,
 chceš-li dojiti pokory. Pokorně tedy poddán buď
 nejprvé a hlavně Bohu, a potom, jať sw. Petr
 přikazuje, w šselikému lidskému tworú pro
 Boha. *)

Troji bázeň, radi sw. Bernard, aby-
 chom w srdci chowali, řka: „Blážen budeš, řdyž
 troji bázeň srdce twé naplní; boj se nejprvé o
 milost, kterou jsi obdržel, boj se ještě wíce, řdyž
 jsi ji pozbyl; nejwíce pať, řdyž jsi ji opět do-
 řáhl. Řdyž se ti milosti dostalo, boj se, abys
 s ni nehodně nepůsobil; řdyž jsi o milost přišel,
 boj se, neboť bez milosti jsi w nebezpečenství
 zahynouti; řdyž jsi pať smířením se s Bohem
 opět milosti nabyl, boj se nejwíce, abys znova
 w hřích neupadl. A taťto maje srdce plné sw.
 bázně Boží, nic nebudeš w sebe příliš důwěřo-
 wati.“ Trpěliv tedy buď we wšech protiven-
 stwich, které tě potkají; trpělivosti prořáže se člo-
 wěk pokorný. Nepohrdej chudými; neboť bida
 bližního smilování wíce žádá než opowrzení.
 Oděw twůj nebuď drahocenný; neboť řdo nád-
 herný oděw milují, řřídka býwají pokorní srdcem,
 protože řdo oděw drahocenný nosí, rádi se na

*) I. Petr. 2, 13.

odív jiným stavějí a tím se pyšší. Naproti tomu hled, aby nebyl oděv tvůj snad nečistý nebo důstojnosti tvé nehoden, abys, chtě marné ctizádosti ujiti, tím právě w ni neupadl. Často se zajisté stává, že kdo lidem libiti se chtějí, stavějí se a dělají, jakoby se jim libiti nechtěli, tak že nejvíce chvály lidské vyhledávají, když se zdá, že se jí vyhýbati snaží. Konečně neostýchej se sprostých služeb; neboť kdo w pravdě pokorným jest, nepovažuje za sebe nehodno pokorným sloužiti, ba sám se jim k službám nabízí, dávaje tím na jemo, že se w srdci svém za nejnižšího považuje.

Glánek třetí.

Proti lakomství.

§. 1.

Zať se vůbec lakomství warovati máme.

Lakomství jest nezřízená žádost a držení bohatství, pročej nejen kdo nesprádlivě cizí zboží si přivlastňuje, ale i kdo nezřízeně cizího si žádá, i kdo na svém nezřízeně lpi, lakomcem slowe. Nepravost tu kárá a zahrhuje sw. apóstol Páně, an di: „Kterž chtějí zbohatnouti, upadávají w pokušení a w osídlo ďáblowo a w žádosti mnohé a neužitečné i škodlivé, kterž pohřžují lidi w zahynutí a zatracení. Kořen

zajisté všechno zlého jest žádostivost.“*) t. j. lakomství. Nelze nepravost tu zřejměji vyliciti; neboť z toho vidno, že nešťastník ten, který ji podlehl, spolu otrokem jest všech ostatních hříchů. Když tedy nepravost ta o srdce tvé se pokouší, bojuj proti ní touto zbraní.

Nejprvé pozoruj, že Hospodin Bůh tvůj, chtě s nebes na zemi tuto vstoupiti, newolil vládnouti bohatstvím a zbožím, po němž ty tak velmi dychtíš; ale zamiloval si chudobu tak úplně, že se v životě panny nejchudší vtěliti ráčil. Když se pak naroditi měl, newolil si k prvnímu téměř kroceji svému na tento svět nádhernou hospodu, ani stávkostný palác, ani měkkoučké lůžko, ani zlatem se lesknoucí kolébku; ale ráčil položen býti vně města v prostém chlévě v tvrdé jesle na drsnou slámu. Po celý život svůj chudobu miloval, bohatstvím povrhoval; náměstky a poslanci svými si nezvolil muže vznesené, věhlasné, bohaté, ale chudické, neumělé, sprosté rybáře. Sakaž tedy jest převrácenost tvá, aby nejposlednější sluha, opovržitelný čertv žádal si bohatství a zboží, jimž všemohoucí jeho Bůh a Pán na vykoupení jeho povrhnul?

Pomni pak dále, jak nehodno tebe, abyš dušsi svou bohatstvím zmařil, dušsi svou, pravím, kterouž Bůh dle svého obrazu stvořil a předrahou křví Božského Syna svého vykoupil, která tedy dražší jest celého světa, tu byš ty pro skromný zisk zmařiti chtěl? Pravým zbožím

*) I. Tim. 6, 9—10.

neni ani zlato, ani stříbro, ani drahé kameni, ale ctnost s provázejícím ji dobrým svědomím. Zapomeň na okamžik klamného domnění lidského a uznáš, že zlato a stříbro není leč nějaká žlutá nebo bílá hrouda země, kteráž toliko v domnění lidském tak velikou cenu má. Co wssični mudrcové pohanští v opowrzení měli, to bys ty, učeníku a následownice Kristůw, tak sobě zamiloval, že bys se tomu v služebnost wzdal? „Drozkemí bohatství jest,“ di sw. Jeronym, „kdo je chová a střeží; kdo wssak járho jejich swrhl, rozděli je jako pán.“

Pomni též, co prawi Kristus v sw. ewangeliu: „Ni kdo nemůže dvěma pánům sloužiti, Bohu a mammoně,*) t. j. bohatství. Žádná tedy duše neni s to, aby se Bohu swobodně a dořonale wěnowala, kdžž dychtivě a hltavě po bohatství baží a se žene. Utěchy duchowní opouštějí srdce pozemskými wěcmi zaměstnané, aniž pať se s sebou stowňawaji wěci marné a ty, které opravdowou cenu do sebe mají, wznesené a podlé, pozemské a nebeské, duchowní a tělesné, a tedy nelze, aby se kdo rovně v obojích kochal a jimi se těšil.

Znamenej pať, že čím wíce se tobě u wěcech pozemských daři, tím snad jsi bidnějši, protože tím právě v nebezpečném pokušení wěziš, abys v marné své štěstí důwěřil, které tě klamně láká. S kěz bys wěděl, jaké strasti s sebou přinássi stowně to štěstí, patřil bys, že snaha po

*) Mat. 6, 24.

bohatství mnohem více trápí žádosti, než-li útěchy v užívání ho dosti lze. Neboť duši v rozličné pokušení poutá, nescílnými starostmi obkličuje, k veselíkým rozkošem láká, k hříchu povzbuzuje, a vůbec duši pokoj člověka, jak duchovní, tak tělesný. A nad to ještě více jest, že bohatství nelze nikdy nabýti bez obtíže, nikdy zachovati bez péče, nikdy pozbyti bez žalu, nejvíce pak to pozoruj, že nenabývá se a neroste skoro nikdy bez uražení Boha, bez hříchů. Tak vůbec pravda jest, co se obyčejně praví, „že bohatec buď zlý jest, nebo dědic zlého.“ *)

Rozjmej též, jaký jest blud, bez ustání žádati, čím se srdce člověka, a byt toho sebe více mělo, nenasyti nikdy, ale jak u vodnatelného vždy žizeň, tak i u bohatce vždy žádost jmění víc a více se rozmáhá a rozněcuje. Tak se ubohé srdce jeho, neustále jsouc honěno po zboží všeho druhu, docela unaví, nikdy pak neukojí; lační a žizní, ale nikdy a nijak se jako tělo větrem nenasyti; nehledí na to, co má, ale na to, čeho nemá a však rádo by mělo, a má s dobýváním tohoto mnohem více nesnáze než-li potěšení s dosaženým. Pročez dobře di sv. Augustin: „Tak mocná jest síla žádostivosti! jak zuřivější jest než-li divé selmy! Neboť tyto jenom tehdyž loupi, když lační; když pak syty jsou, ustávají od loupení. Lakota však po bohatství nenasytná jest, ustavičně shání a loupi a nikdy dosti nemá; Boha se nebojí, lidi se ne-

**) Seron. list k Helvidiovi.

štití, nešetří ani matky ani otce, neposlechne ani bratří ani sestry, aniž pať příteli w slovu stojí a wíry zachovává.“ *)

Pozoruj dále, že kde mnoho jest bohatství, tam jest i množství toho, co je pohlcuje, mnoho těch, kdo po něm baží, kdo je ukrádají. Což má bohatec, a byt celého světa zbožím vládl, ze všeho svého jmění, než-li že může žiti? To může každý, kdo s pomoci Boží se přičiní a ostatně péči svou na Boha odkáže; Bůh zajisté nezahánbí nikdy toho, kdo wěrně w Něho doufá. Tak nedopustí Bůh, aby zahynul kdosi hladem, koho stvořiti ráčil. An ptactivo nebeské živi a kvítí polni přirodivá, měl by opustiti člověka, zvláště když mu tať skromné potřeby dostacují k wýživě jeho? Život jest krátký a smrt kwapi w zápětí za námi; nač tedy tolik zásoby zakládáš pro tať skromnický čas? Což budeš dělati s tať wielikým bohatstwím, zvláště powážíš-li, že tím snadněji, tím swobodněji se budeš moci odebrati, čím méně jsi měl? Tím, že chud jsi, o nic nebude osud twůj horšši než-li bohatcůw, ba mnohem lehčí; neboť nejen méně bolestné bude twé odtud se odloučení, ale i twé odpowídání před Bohem bude snažšši, co naproti tomu bohatcové s nejwětššim zármutkem se s nahromaděnými poklady, jež co modly ctíli, loučiti a tam na wěčnosti s wětšši obtíží před Bohem s nich účet wvdáwati budou.

*) Aug. de verb. Dom. serm. 21.

Pozoruj ještě, pro koho tak veliké bohatství shromazduješ? neboť nezvratně ti souzeno jest umřítí; nah jsi na tento svět vstoupil, nah se odtud opět odebereš; chud jsi přišel, chud odejdeš. To stále na paměti měj; neboť „snadno všim povrhne, kdo pomní, že umřítí musí.“ di sv. Seronym.*) W okamžení smrti opustiš všecko; jen skutkové tvoji, ať dobří, ať zlí, provodi tebe. Potom seznáš, jak nerozumně, jak posetile jsi dobro věčné za dobro časné proměnil, jak ničemně jsi všecken čas, všecku sílu, všecku práci zmařil. Tuť se všecko, co jsi a co máš, na tři rozdělí: tělo zemi, z níž vzato jest, duše k Bohu, jenž jí dal (ale kážby též u Něho u věčné blaženosti zůstala a nebyla pohřžena w smrt věčnou!), zboží pak tvé dědicům, kteří nejvíce bývají marnotratní, newděční. Tak mnohem lépe jest dle slova Páně rozděliti poklad svůj chudým, a tak jej předešlati na věčnost, jako knížata, majíce někam cestovati, svůj poklad a zavazadla před sebou posílají tam, kam přijíti hodlají. Taký nesmysl nechávati poklad svůj tu, kamž se nikdy newrátíš, a nechtiti ho poslati tam, kam se ubíráš?

Rozvaž konečně, že Bůh, všemoudrý tohoto světa řiditel co pečlivý otec tak všecko zřídil a dary a povinnosti světa tak rozdělil, aby jeden vládl, druhý sloužil; jeden rozdával, druhý přijímal. Poněwadž ty jsi tedy jeden z těch, kteří zboží mají nad potřebu, mniš-li pak, že jest ti do-

* St. Hieron. epist. ad Paulin.

voleno, je sobě samému ponechávati, či že máš povinnost, jiným z něho udíleti? Slyš, co di sv. Ambrož: „Není nic menší zločin ukrásti něco tomu, kdo má, než když máš a dáti můžeš, toho odepriti uuzným. Láčných jest chléb, jehož ty zadržuješ; nahých jest oděv, ježž ty uzavíráš; bídných zajatců na výplatu a osvobození jsou peníze, ježž ty ukrýváš.“*) Pomni tedy, že zboží, které jsi od Boha obdržel, má býti lékem proti lidské bídě, a nikoliv nástrojem tvé rozkoše a pých; když se ti vše šťastně daří, tehdy hled, ať pamětliv jsi toho, od něhož vše to pochází, a ať to, co bídě bližního uleviti má, neslouží tobě k marné chloubě a slávě. Neroď, ó milý křesťane! vyhnanství toto milovati nad svou pravou vlast, nepřikládej si břemena, jež by ti na pouti této jen obtíž, u vykročení pak odtud přelázkou bylo; nehleď si pohodlnosti života tohoto tať, aby se ti staly příčinou smrti věčné; buď spokojen postavením, jehož se ti prozřetelnosti Božskou dostalo, pamatuje slova apoštolova: Majíce pokrm a čím bychom se odívali, dosti na tom mějme.“**) „Neboť služba Boží,“ jak di sv. Jan Blatouš, „nesmí se stkvostně odívat, ani nádherně hodovat, ani tělu rozmářile hověti, ale s potřebným se spokojiti.“***) „Hleďte nejprvé království Božího a spravedlnosti jeho, a všecky ostatní věci budouf vám přidány.“ †) Neboť

*) Sv. Ambrož w jedné řeči a sv. Basíl w šesté řeči proti bohatcům. **) I. Tim. 6, 8. ***) S. Jo. Chrys. oper. imperf. †) Lut. 12, 31.

Bůh, kterýž ti ráčil dáti věci veliké, neodepře ti malých; pamatuj, že chudoba sama o sobě není ctnost, ale milování chudoby. „Chudí duchem“ t. j. srdcem a vůlí, podobají se Kristu, jenž jsa bohat, chudým býti ráčil za nás. Kdo však přinuceni jsou v chudobě žiti, ale jí trpělivě snášejí, a bohatstvím, jež nemají, rádi pohrdají, ti takto nutnou svou chudobu na ctnost povyššují. A jakož chudí svou chudobou Kristu se podobají, tak bohatci sštědře ze svého bohatství chudým udělující, od Krista odměny dosahují; neboť netoliko chudíci pastýřové Krista našli, ale i mudrcové, mocní králové, jenž Kristu chudíčkému dary své obětowali. —

Pročž i ty, jemuž Bůh zboží udělil, uděluj též z něho chudým, a přijme to Kristus tak, jako bys to byl Semu dal. Nepochybuj, že by se ti almužny tvé, jichž nyní uděluješ, neuschovaly v nebesích, kdež věčně budeš přebývati; naopak, jest-liže zde poklady své v zemi uschováš, jistě pak tamto, až se tam dostaneš, ničehož nenalezneš, protože jsi tam ničehož neuložil. Dať medle lze dobrem nazývati to, co s sebou vzíti nemůžeme, ba čeho nevědomky pozbýváme? „Což mi prospěje to, co se mnou po smrti býti nemůže?“ dí sv. Ambrož; „zde se to získá, zde se to zanechá. Jenom duševní statky pravými statky jsou, které pána svého nikdy neopouštějí; v smrti nehnou a za životy nasseho mimo- volně nám je nikdy vzíti nemůže.“

§. 2.

Že nikdo nesmí podržeti, co není jeho, mimo vědomí a svolení vlastníkovo.

K tomu, co o hříchu lašomství se řeklo, ještě zvlášť přidati sluší úvahu o navrácení cizího majetku, neboť nejen podržení jeho velmi jest nebezpečné, ale i navrácení velmi obtížné. Tuť hlavně za swatou, Bohem samým potvrzenou pravdu sluší považowati, že nejen hřích jest, žboží jinému náležející ukrádati a nebo jakkoliv jinak si ho přivlastňowati; ale i je podržeti mimo vědomí a svolení vlastníkovo jest, jak samo sebou patrno, jen časem prodloužená déle trvající krádež. Nikoliv tu nedostačí miti předsewzeti, majetel cizí někdý budoucně nawrátiti, kdýž se to ihned státi může. Neboť nejen powinni jsme nahraditi, ale nahraditi ihned, leč by bylo na prosto nemožno, jako kdýby byl někdo docela chud, jelikož Bůh nemožnosti nežádá.

K dokázání toho postačí tuffim, co sw. Řehoř di, pišše Justinowi, wladari Sicilskému: „Nedávej se žádným prospěchem swěsti od práwa; žádným přátelstwim, žádnou hrozbou přiměti k bezpráví. Bedlivě tedy pozoruj, abys wšelikh prospěchů zde zanechal, a jediné přičiny rozptýlených t. j. nawracených prospěchů s sebou na soud wzal. Neboť jakáz může býti wětší possetilost nad tu, kdýž zde wšeho prospěchu jiným necháš, a sám škodu s sebou béřeš? Kdýž druhému užítku propůjčuješ, a sám sobě škodu působíš? jinému k potěšení dpo-

máháš, sám pať trestu podléháš? Může-li pať býti cosi nesmyslnějšího, než trpěti onde tresty neskonale za to, čeho jini zde požívají?" —

Dále pať též škodlivá chyba ješt, bohatštwi swého dráže si wáziti než sebe; dušši swé raději usškoditi, než-li jměni si ztenciti. Takowý buď si kdokoliv, podobá se tussim Sidássowi, jenž za třicet stříbrných prodal sprawedlnost, prodal milost, prodal dušši. Že pať newyhnutelně (chceš-li totiž spasen býti) w okamženi smrti nawrátiti musíš, jaká possetilost twá, jaké nebezpečí, w hřichu trwati po celý život; s hřichem lehnouti, s hřichem wstáti, w hřichu se zpowídati, w hřichu k stolu Páně přístoupiti a raději wšem hrúzám, jež hřich sebou nese, podrobiti se, než-li ihned cizí jměni nawrátiti! Může-li pať býti cos hroznějšího, nebezpečnějšího nad to? Zdáť se opravdu, že rozumu docela pozbyl, kdo toho si nic newáží.

Přičin se tedy, milý křestane, abys to, co jsi dlužen, brzo a docela nawrátíl, aniž pať dále komu w čem, a buď si sebe méně ukřiwdil. Waruj se též, aby mzda dělníka twého s tebou ani nepřenocowala; hleď, ať nemusí často s úzkostí docházeti k tobě, a s úzkostí odcházeti od tebe, tať že by snad docházením wíce času zmařil, než si byl práci wydělal, jakož se nezřídka u špatných platitelů a dlužníků stává.

Jsi-li wykonawatel nějakého záwětu nebo posledni wúle, waruj se, ať se dušše zemřelého w swé w tebe složené naději nesklamá, anebo déle potřebné snad welmi útěchy a oblewy nepostrádá, twou winou déle trwajíc w mukách očist-

cowých, což zajisté i tvé duši někdy na soudu nic neprospěje, ale přitíží.

Máš-li s rodinou svou činiti účty, hleď vždy, ať jsou patrné a dočkalé anebo aspoň za živa tvého dokončené, aby po smrti tvé mezi domácími nestrhlí se swarové a rozepře.

Všse, co u vykonání swého zámětu sám učiniti můžeš, nestvěřuj jinému; sám-li na vykonání wůle swé nedbáš, jak bude dbáti kdosi jiný? Raduj se, nejsi-li žádnému ničím jiným povinen než-li láskou; neboť tehdaž lehce budeš spáti a ostnu swědomí nepocitiš uizádného; pokojný bude život twůj, tichá smrt twá. Ale abys toho dosáhl, dej uzdu chticům a žádostem, aniž pať wůli swé we všem čiň žádosti; nepoživej ani na té, ani na té straně wice, než s co jmění tvé stačí, a newyměřuj wydaje swé dle žádosti, ale dle moci swé, abys se nezadlužil. Každý dluh stává se následkem žádosti nassi; střidmost stojí za wic než za tisíce důchodu ročního. Nejlepši poklad twůj budiž pobožnost dle slow sw. Pawla: „Biskem welikým jestiť pobožnost s dostatečností.“*) Kdyby wšsichni lidé se swým losem, jehož se jim od Boha dostalo, byli spokojeni, aniž pať proti usouzení Božímu reptali, vždy by w pokoji žili; ale že miru jim určenou w životě přetrácejí, tím newyhnutelně welké části swého poklidu pozbyti musejí. Neboť nikdy se šťastně nedaří, co se proti wůli Boží podniká.

*) I. Tim. 6, 6.

Článek čtvrtý.

Proti smilstvu.

§. 1.

Šal se vůbec hříchu toho varovati máme.

Smilstvo jest nezřízená žádost a užívání tělesných rozkoší proti počestnosti a stydlivosti. Nepravost ta velmi rozšířena a téměř obecná jest, a ve svém působení náramně prudká a zhoubná. Protož dí sv. Augustin, že ze všech půtek, jimž křesťané podrobeni jsou, půtka proti smilstvu jest neustála a nejtuzší, vítězství pak nejnejistější a nejtídnější. Když tedy k ohavné nepravosti té pokusena se cítíš a již již tělo tvé nezřízeným hnutím pruditi se počíná, hleď co nejrychleji a nejmocněji se mu oprítí a je překonati těmito vážnými myšlenkami.

Nejprvé považ, milý křesťane, že hřích ten poskvrňuje nejen duši, kterouž Syn Boží sám předrahou krví svou vykoupil, ale i tělo, kteréž si byl za své obydli, za svůj chrám vyvolil, když v ně jako u svatostánek svůj tak často u velebné svátosti zavítává. Jest-li svatochrádeží jest, zueuctiti chrám Páně z kamení vystavěný, jaká svatochrádež jest zprzuiti tento duchovní chrám Syna Božího! „Všeliký hřích,“ dí sv. apoštol, „kterýkoliv činí člověk, kromě těla jest; ale kdo smilní, proti tělu

svému hřesí,“*) t. j. zneužívaje a przně je hřichem tak hanebným.

Pozoruj pať dále, že se hřich ten nemůže státi bez pohoršení a urážení osob jiných, a mnohých, any buď jsou w něm spoluvinný, anebo jinať jim tknuty, což wšse nemálo sklícuje svědomi již w životě tomto, nejwice pať w hodině smrti. Neboť kdýž zákon Páně káže dáti život za život, oko za oko, zub za zub, jakou medle náhradu dá, kdo dusí křví Kristowou, ach! tak předraze wykoupenou swedl a na záhubu přiwedl? jakou dá náhradu, kdo nejen jednu, ale mnoho dusí tak porušil a u věčné zahynutí pohřčil? Sať proti němu powstanou, jak na něj žalowati budou na přísném soudu Božim?

Powáž dále, že sice hřich ten z počátku dáwá nějaké slasti, ale konec jeho jest přehorlký; počátek jeho jest snadný, konec pať přetěžlký. Protož i dí mudřec: „Sáma hluboká jest newěstka, a studnice těsná žena cizi,“**) t. jako w hlubokou jámu snadno upadnouti, ale těžce wyjiti, tak též snadno klesnouti w tento hřich, ale welmi těžko od něho se sprostiti. Neboť pod sladkým a čistým i čestným jménem přátelstwi wloudivá se, kdýž pať dusse rozkosseni tělesnými co lepem ptacím chycena jest a sama je we swých poutech kochá, kdož ji pať může wyswoboditi? Proto právem hřich ten se welmi wšhodně připodobňuje wrssi rybářské, do které snadno ryby wlouznou, ale wyplouti wice ne-

*) I. Kor. 6, 18. **) Přísl. 23, 27.

mohou. Při tom pak ještě pozorovati sluffi, jak mnoho a skoro westrže těžkých hříchů s jedním takovým spojeno jest! Neboť po celý ten čas, co se k němu téměř cesta sflape, mezi prvním jeho kročejem a dokonáním jeho skutečným, jak mnoho tisícůkrát se Bůh uráží oplzlými myšlenkami, žádostmi, pohledy a jinými skutky smilnými.

Pomni pak též, jak mnoho jiného zlého s sebou tato klamná rozkoš, tato zhoubná nepravost přináší. Nejprvé poskvrňuje čest, kteráž jest nejstříklostnější ozdobou života lidského; potom i mocnosti duše káže i síly tělesné maří a zničuje. Místo kvetoucí krásy a sličnosti nastupuje blbá sferednost, místo křepkého zdraví sličují bolestné nemoce a ohavné neduhy; z mladých lidí činí přecasně starce a stařeny, otupuje rozum a vsecky schopnosti duchovní, tak že člověk nepravosti té oddaný celý nejprvé zmalátní, konečně zhowadi. Čim se mu pak vsecka práce, vsecka vyšší snaha k učení a usslechtění ducha znechutí, ano nemá smyslu po ničem jiném, než-li jak by se kochal w kalu smyslnosti wsseliké a oplzlostech wssého druhu; neboť kdož by wyčetl vsecky tuhé swizele, jimiž bidné duše smilníkůw bývají upoutány a uwázány? Tak uchwacuje a uwrhuje mladiky w hanbu a potupu; starce wystawuje a wydáwá posměchu a opowrzení. —

Mimo to hubí nepravost ta i zboží a bohatství člověka. Neboť aby buď zmařené síly tělesné nahradil, nebo wyčítky swědomí ohluffil nebo příležitosti k nasycení nezřizené žádosti nabyl, wydáwá se smilný člověk obyčejně obžerství,

řterěž mohovitost jeho ſjirá a pohlcuje. K tomu přichází i marnotratnost, ana ſwůdným osobám, předmětům náruživosti té, obhčejná jsouc, nasytiti se nedá a nákladu nesmírného požaduje; neboť ſſaty ſtkwoſtné a drahé ſperky milují ony wice než-li milowniky ſwé. Je tať jeſt, widno na ſynu marnotratném, o němž ſw. ewangelium krátce dí, že „promrhal ſtatek ſwůj s newěſtkami, žiw jſa proſtopáſně.“ *)

Ŧamatuť pať, že čím wice se ſmyſlným rozkoſſim wzdáš, tím méně jimi se nasytiš, ale tím wěſſi žádosti jich w ſrdci se roznitíš. Neboť tu zvláſtnoſt má ſmyſlná láſka pohlawní mezi mužem a ženou do ſebe, že nikdy docela neuháſne, ale náhle jako oheň pod popelem doutnající nenadále znou w plamen wyſſlehné a tím zhoubněji se pať rozſſíří.

Ŧotom i to bedliwě a čaſto rozjimej, že rozkoš z nepravosti té wyplňwající jeſt okamžitá, a třeſt že na ni náſleduje wěčný. Zajíſtė neſtejná jeſt ta wýměna, pro okamžité požití hanebné rozkoſſe pozbytí daru ſpoťojenosti dobrého ſwědomí, tamto pať blaženosti nebeſké a trpěti muťy nejhroznějſſi wěčné. Prawda tedh, co dí ſw. Řehoř: „Okamžitá jeſt rozkoš, muťy jſou wěčné.“ **)

Ŧozoruj konečně ſtkwoſtnoſt a kráſu panenſké čiſtoty, jejíž důſtojnoſt touto nepravostí ſe uráží a hubí, a ſeznáš, že panicowé a panny na tomto ſwětě již žiwotem anděľſkým žijí, po-

*) Łuf. 15, 13. 30. **) Greg. praef. in IV. ps. poen.

dobní jsouce čistým duchům nebeským. Neboť živu býti v těle a rozkosti tělesných se zdržeti, toť jest spíše andělským než-li lidským žiti životem. To jest, co sv. Bernard praví: „Jedině čistota panická představuje na tomto místě a v této době smrtelnosti naši poněkud blažený stav slávy věčné. Ona sama uprostřed slavnosti svatebních osobuje si místo oué blažené krajiny, kdežto ani se nemítávají ani se nežení, představujíc poněkud již na zemi čisté duchovní obcování onoho světa.“ Protož se i dostává tamto panickým tak vznesené přednosti, jakož nám ji vypisuje sv. Jan ve svém tajemném zjevení, řka: „Toť jsou ti, kteří se s ženami neposkvrnili, nebo panické jsou. Ti následují Beránka, kamžkoli jde.“ *) Že totiž na tomto světě vytečněji jiných se zachovali, následující Pána našeho Ježíše Krista životem panickým, protož i na onom světě blíže u Něho státi budou než-li jiní, a s Ním se důvěrněji těšiti a nad zachovanou čistotou svou obzvláštně se radovati budou. Ta ctnost činí nás nejen podobnými Kristu, ale i chrámů Ducha svatého. Neboť Duch svatý jsa milovníkem čistoty a proto hřích proti čistotě nade všecky jiné nepravosti v ohavnosti máje, nejraději sídlí v duších čistých, vši tělesné rozkose prostých. Proto i Syn Boha Otce, jenž se počal z Ducha svatého, tak miloval čistotu paneniskou, že na obzjevení své k ní lásky ten nepostihlý zážrať uči-

*) Zjev. 14, 4.

nil, že se v životě čisté panny vtěliti a z ní se bez porušení panenství jejího zroditi ráčil. —

Kdož jsi vssak byl tať neschasten, že jsi své čistoty pozbyl, boj se aspoň po bouři, kterou jsi byl zakusil, dálešich nebezpečství, a když jsi nechtěl zachovati dar přirozený, hled napraviti, co požádá ještě zachovati možná. Navrať se k Bohu tím vroucněji, a hled tím více dobrými skutky si Ho nakloniti, čím více nahlížíš, že za své hříchy přísných trestů zaslubuješ. „Neboť často se stává,“ dí sv. Řehoř, „že duše po hříchu bývá vroucnější, která v stavu nevinnosti byla vlažná a nedbalá.“ A když tě Bůh milostivě zachovati ráčil, ačkoliv jsi tať hrozně a tať mnoho proti Němu zhřešil, nehřeš více, ať tě Bůh spolu netrestá pro předesslé i nynější hříchy, a nestane se tvůj poslední blud horší prvním.

§. 2.

Zatého ještě léku zvlášť proti tomuto hříchu použiti lze.

Kromě toho, co jsme posud řekli, jať totiž vůbec hříchu tomuto odporovati máme, zbývá, abychom ještě poradili vsselícímž, co zvlášť proti němu pomáhá.

Nejprvnější tedy péči každého, kdo se nepravosti té uchovati žádáš, buď, abys vzniku jejímu hned z počátku odporoval. Neboť když se nepřítel hned při prvním útoku neporazí, zmocní se a bývá čím dále tím nepřemožitelnějším. S stává se při tom, co sv. Řehoř

di, že „Když žádost smyslná w srdci se wzníla, wzrůstá jako oheň, a zaněcuje celou utrobu člověka, tať že ani s to není, aby kromě oplzlých, smilných a nečistých věcí coš jiného pomyslil.“ Nepochybně tedy potřebí jest, hřích ten hned w zárodku, jenž jest nezřízená myšlenka, zardoufiti; neboť jako se dřívím živi oheň, tať se myšlenkami živi a chowají zlé žádosti, popuzující wždy více a více k konečnému wywedení skutku. Při tom nepochybně jest, smyslů zevnitřních střežiti, zvláště pak oči, aby ničehož nepatřily, coby mohlo nezřízenou myšlenku w mysli, a tou opět žádost hříšnou w srdci wzbuditi; neboť často sprostým pohledem smrtelně raněna býwá duffe. Patření tedy na osoby druhého pohlaví srdce hledicího buď přewracuje, anebo jistě statnost jeho sešlabuje. Krásně tu radi sw. písmo: „Nevzhlédej na pannu, aby suad neporuffil se na krásu její. — Neohlédej se po placích w městě, aniž se toulej po ulicích jeho. Odwrať twář swou od ženy wystrojené, a neohlédej se na krásu ženy cizí.“*) A na příklad nám předstawuje spravedlivého Šoba, an jsa w bohabojnosti utworzen, a mimo to i wěkem pokročilý, přec co nejbědlivěji ostříhal smyslů swých, tať že před přáteli swými Šoha se dopládati mohl, oswědčuje, že „smilowu učinil s očima swýma, aby ani nemyslil o panně.“**)

*) Sir. 9, 5. 7—8. **) Šob, 31, 1.

vystrahu se nám vypisuje příklad Dawida krále, kterýž, ač byl muž svatý dle srdce Hospodinova, nicméně pouhým pohleděním na ženu w trojnásobný hřích přetěžký upadl, dopustiv se cizoložstwa a vraždy, a da-da ohavné pohoršení weskterému lidu. — Dále pak též potřeba bedlivě střeziti ussi, aby neslyšely ničádných nepočestných, smilných řečí. Udá-li se pak, že bys takových někdy uslyšel, nemoha se odstraniti, alespoň nijak jim nepřisvědčuj, aniž jich jakkoliv schwaluj, jako t. p. směje se jim; ale wáznou twáří dělej, jako bys jich neslyšel, anebo jinač své oporzení jich a osklivost nad nimi projevuj; možná-li, jsi-li totiž představený, nebo jinač starssi, konec jim učin, obrátě řeč na něco jiného. — Sám pak též wždy jazyk svůj na uzdě drž, ať žádné sebe méně neslušné slowo rtoma twýma newyjde; neboť „porussuji zlá rozmlouwání dobré mrawy.“*) Jazykem objevuje se srdce a žádosti jeho slowem na swětlo přicházejí; neboť plnost srdce odtýká jazykem. Krásně příkazuje o ssetření ussi a jazyka písmo sw. řkouc: „Dplet ussi své trním, neslyš jazyka zlého, a ústům swým udělej dvěře a zámký.“**) Wšubec hled, ať jest srdce twé zaměstnuáno swatým myšlením, a tělo twé zbožným cwičením; neboť „dáblové používají příležitosti dusse zahálciwé, aby ji pokousseli myšlenkami hřísnými, aby nehřessic skutkem, poklesla aspoň myšsentkou.“ di sw. Bernard.

*) I. Kor. 15, 33. **) Sir. 28, 28.

Safo w každém pokusseni wúbec, tať ztolášť w pokusseni tohoto hřichu měj na očich jednať swého sw. anděla strážce, jednať i úhlawního swého nepřitele, ďábla; oba tě neustále patři, onen, aby tě od hřichu uchránil, tento pať aby tě swedl a před trúnem Božim na tebe žalowal. Budeš-li to miti živě a stále na myšli, jistě že se ničehož nečistého neodwážíš. Neboť jak bys mohl činiti něco nečistého před očima lašťawého strážce a krutého žalobníka i wěčného soudce swého, co bys ani před očima toho nejspostějšího člověka neučinil? — Tať se zachowal Josef Egypťský, jsa wáben k hřichu tomu ženou Putifarowou, řka: „Kteráť bych mohl takowou nešťlechtnost učiniti a zhřessiti proti Bohu swému?“ *) Předstaw si též živě hrozný soud, na němž někdy wšickni státi budeme, přisného, sprawedliwého soudce a plamen ohně wěčného! Každý trest přemožen býwá trestem těžšim, nic jinať než jako klin klinem se wyráží; a tať jisto jest, že prudkost ohně smilného přemožena býwá pomněnim na prudkost ohně wěčného.

Konečně je waruj, abys co možná nejřidčeji s osobami druhého pohlawí soukromně mluwil anebo jinať obcowal. „Neboť ďábel tehďáž,“ di sw. Jan Blatoušťý, „nejwíce úklady strojí obojimu pohlawí, i mužům i ženám, řďž je widi, že sami spolu soukromi jsou; neboje se totiž žádného pokárání, blíže přistoupí.“ **) Nikdy

*) I. Mojj. 39, 9. **) Chrys. hom. 13. in Mat.

tedy nebuď mužský s ženskou, ženská s mužským bez svědka, neboť soukromnost pobádá ke všemuznému. Nic nedůvěřuj v svou předesslou, sebe pernějši a uštálejši ctnost. Známoť, jak oni starci, o nichž prorok Daniel wyprawuje, rozniceni byli nečistou láskou k Suzanně, kdž ji byli samotnu v zahradě uzřeli. *) „Tak mnohé u vysoké důstojnosti postawené a zbožné osoby duchovní widěl jsem,“ di sv. Augustin, „ani v slavných zápasích wiru svou a ctnost byli okázali, a pak příliš v slabou lodičku srdce svého důvěřujice, na záhubu přišli. Tak weľstatné lvy podmanila rozmařilá slaboť smyslů, kterážto ač sama o sobě jsouc sice slabá a podlá, mezi weľikými kořisti a loupeži.“ **) — A jiude di: „Zkuffenému wěť! ze zkuffenosti mluwim; před Bohem! Nelhu! Cedry libanjské, wůdce lidu, wěrné pařtyře stáda Jeho widěl jsem, ani padli touto morowou ranou smilstwa, jichž pádu bych se byl tak málo nadál, jako jsem byl v Ambrosiowu a Terouymowu čistotu perně důvěřowal.“ Waruj se tedy a utikej wšelického obcowání s osobami ženskými. Pohled na ně uráži srdce, hlas jejich rozněcuje mysl, dotknuti wzbuzuje tělesné žádosti, — wšedka jejich společnost osidlo jest člowěku počestnému. To jest to, k čemu sw. Aethor naponiná řka: „Kdo se zdrželivosti wěnujete, neodwažujetež se s osobami ženskými pospolu bydleti, ať mysl waffe k náhlému pádu nepřijde, poněwadž žádosti toho,

*) Dan. 13. **) Aug. de serb. Dni.

čeho si hříšně žádáme, i přítomnost žádaného předmětu napomáhá.“ *) Waruj se tedy důvěrnosti, přátelství, návštěv i darů osob ženských; neboť ty jsou jako lepem potahnuté kozlíky nebo vidlice čižebníkovy, jimiž se srdce lidská lapají; jsou jako měchy, jimiž se oheň nezřízené smyslnosti rozdmichuje, jenž by jinak sám sebou byl uhasl. Přeješ-li některé počestné a svaté osobě, uzavři tuto svou přízeň tv srdci a nikdy si nedovoluj ničádné návštěvy, ničádné důvěrnosti.

Poněvadž pak hlavní zbraň proti tomuto nepříteli záleží tv útěku a vyhnutí se všeliké příležitosti, byl i jakkoliv netvinnou a dovolenou býti se zdála, dobře bude, když to na místo dlouhých řečí okáži příkladem, kterých nám sv. otec Řehoř vypravuje. Byl tv kraji Nursickém **) kněz, jenž stádce duší sobě svěcených tv bázni Boží u svaté horlivosti řídil. Ten byl sice před zvolením a vysvěcením svým na kněžství ženat, ale od okamžení svého kněžství odloučil se od své manželky docela; ačkoliv ji jako sestru miloval, přec nikdy se s ní nescházel, aniž k sobě jí přijíti dopouštěl. Jest totiž způsob mužů zbožných, že chtějice se tím jistěji zdržeti věci nedovolených, zdržují se proto též mnohých věci jinak dovolených. Proto i onen kněz sobě od své bývalé manželky ani posluhovati nedal. Když pak byl již čtyřicet let tv kněžství svém svatě prožil a velmi seštal, upadl do nemoci

*) Greg. dial. 3, 7. **) Nursia (nyni Norcia), město tv někdější papežské delegaci (okresu) Spoletickém asi 40000 byvatelů čítajíc tv horách Sabinských, rodiště sv. Benedikta.

a smrti se blížil. Tu ona přišedši a widouc, an již jako mrtew leží, jala se zkoufseti, zda-li by ještě živ byl. Přistoupivši tedy k lůžku umírajícího, přiložila ucho své k ústům jeho, a naslouchala, zda-li ještě dýchá. Což on znamená w posledním tažení wšedku sílu sebrav, promluwil k ní: „Odejdi ode mne, ženo, neboť neuhasl ještě oheň, poslední jiskra ještě doutná; odstraň připal!“ Když pať ona již odesla, tuť on jasnou twáří, pohledem k nebi powzneseným řekl u wytržení mysli: „Dobře, dobře že přicházeji poslowé pána mého! Šaká milost, že uawštitiwiti ráčíte nejposlednějšsiho sluhu swého? Pujdu, pujdu!“ Otázán pať jsa od přistojících, s kým že tať rozpráwi, odpowědel: „Zdaž-li pať nepatříte, ano pro mne sw. apostolé přicházeji a w čele jich sw. Petr a sw. Pawel?“ Na to pať opět řekl: „Siž jdu, již jdu!“ a tím zbožnou duffi swou wypuřtil. — Tuto blaženou smrt zbožného kněze právem powazuje sw. Řehoř jakožto odměnu za jeho pečlivou starost o čistotu srdce, již byl do posledního tažení swého tať wěrně zachowal.

Článek pátý.

Proti záwisti.

Záwist jest zármutek nad štěstím bližního a mrzutoř nad tím, že se jiným lépe daři nežli nám. Slowěť záwistiwý hněwá se na toho, kdo wšse stojí než on

sám, že mu nemůže rovněn býti; na toho, kdo pod ním jest, kdýž tento nějaké wýhody pořívá, již se jemu samému nedostává; i na toho, kdož jest jemu rovněn, že právě nějaké přednosti s ním sdíletí musí. Tak byl král Saul závistiv Dávidowi až na smrt, a Fariseové samému Kristu Pánu záviděli, až i o život Jeho ukládali. Jest závistí šselma tak divoká, že netrpí na živě osoby nenávidené. Hřích ten jest dle své povahy hříchem těžkým, poněwadž se přímo křesťanské lásce protíví, jakož i nenávist. Uze wšak někdy, že závistí není smrtelným hříchem, kdýž totiž není úplně wykonána, což tak též o jiných hříchích platí. Jako totiž nenávist a hněw, kdýž w jisté období wykonány a provedeny nejsou, byt již i k tomu směřowaly; tak jest i závistí někdy dokonalá, někdy nedokonalá, byt již k wykouání nemálo byla pokročila.

Hřích ten jest velmi mocen, šířen a rozšířen po světě daleko široko, zvlášť pak panuje po dworech, palácích a hradech knížecích, ačkoliv na jisto i we školách mezi učenými, i w klášterích a jinde mezi sbory duchowními, ba i w rodinách mezi bratřimi a sestrami zhušta se nalezá. Kdož medle by byl docela jist té nepravosti? Kdož jest tak sřasten, aby řici směl, že buď sám w nenávistí u nikoho byl neupadl, anebo sám proti jinému nenávistí u sebe nepojal? Neboť powážíme-li předně tu závistí, která powstala mezi dvěma bratroma, neřku těma, kteří něsto Rim založili, ale mezi prvnima synoma prworodičů nassich, tak že jeden druhého

zabil; a pak zavist, která byla mezi Josefem a bratřími jeho, tak že tito onoho prodali za otroka; a konečně zavist, která pojala první učeníky Kristovy, než byli přijali Ducha svatého: považimeli, já říku, tyto výstražné příklady závisti, což máme souditi o jiných lidech, mezi nimiž není ani takové blízké pokrevnosti, ani takové života svatosti? Zajisté náleží nepravost tato mezi nejškodlivější a nejmocnější a daleko šíře rozšířena jest, tak že i království a trůny ukrutněji nežli kterákoliv jiná boží a vytrácí. Hlavní zajisté povaha závisti jest pronásledovati toho, kdo lepší jest buď uměním, anebo vůbec jakkoliv jinak vyniká anebo lépe se má. Ti a takové lidé jsou jedovatým šípům závistníků nic jiná než co terč za cíl vystaveni a buďtež si sebe výše postaveni, nebo sebe tajněji ukryti. Pročež dobře praví Salomoun, říká: „Všecky práce lidské spatřoval jsem a znamenal, že snažnosti vystavených jsou závisti bližního.“*)

Všemožně tedy se musíš, milý křesťane! ozbrojiti, abys nepříteli tak mocnému odolal, neustále vzývaje Boha za pomoc a vši mocí nepravosti té co kruté šelmě odporuje. A byť i sebe častěji, i sebe mocněji na tebe dorážela, neustaň a braň se tím horlivěji, tím statněji. Neboť kdo v nižádný hřích dobrovolně nestvoří, bez ublížení, bez winy zůstává, byť i tělo pokoušelo ho žádostmi buď smilnými, buď zá-

*) Kazat. 4, 4.

wistiwými. Widíš-li tedy, že bližnímu tvému lépe se daří nežli tobě, wzdej Bohu díky a pomni, že buď takového štěstí jsi nehoden, anebo že by tobě zajisté prospěšno nebylo, a považ, že ty proto, že bližnímu záwidiš, ani o vlas nebudeš šťastnějším, ba spíše nešťastnějším, protože nespokojenějším. Abys pať důkladně zvěděl, jakou zbrani proti této nepravosti bojovati máš, toto zachovej.

Nejprvé pozoruj, že wseliký záwistník podoben jest ďáblu, jež wseliké dobro, kteréž my máme, neustále zarmucuje, zvláště pať ho nejvíce trápí, že máme naději dosáhnouti blaženosti wěčné, kteréž on na wěky pozbyl; nic nermoutí ho více, než že lidé, jsouce prach a popel, mají někdy powýšseni býti k wěčné sláwě nebeské, tam, odkad on tak hanebně swržen jest. Proto prawi sw. Augustin: „Bůh uchovej rány té morowé, záwisti, každou dušii křesťanskou! Neboť jest záwist neprawost ďábelská, pro kterouž jedinou ďábel odsouzen jest, a neodolatelně odsouzen. Neboť není ďábel odsouzen proto, že by byl cizoložil, nebo kradl, nebo cizí statek uchwátil; ale že sám jsa padlý, člověku stojícímu blaženosti záwiděl a neustále záwidí. Taktéž i záwistníci bližním swým nezáwidí, proto že by doufali štěstí jich účastni býti, ale že si žádají, aby druzi tak nešťastni byli, jako oni jsou sami.“ Pomni, záwistníče! byt i ten, komu ty něco dobrého záwidíš, to co má ihned pozbyl, proto to dáwno ještě nebude twým. Máli to onen beze škody twé, proč tě to hryze, že to má i bez přiwolení twého?

Pojala-li pak závist mysl tvou proto, že bližní tvůj nějakou ctností nad tebe vyniká, tu poznej, jak jsi sám sobě nepřitelem. Neboť všech dobrých skutků bližního ty spolu též jsi účasten, jen když jsi v stavu milosti Boží, tak že čím on více zásluh získá, ty též tím více prospěchu z toho máš. Gle, jak neprávne, jak nerozumně se rmoutíš, kdežto bys se radovati měl! Zat velká jest bída tvá, ano čím více bližní tvůj prospívá v dobrém, ty tím hlouběji upadáš v zlem. Kdybys se těšil z dobrého prospěchu bližního svého, jehož ty nemáš, stal by se pak onen následkem lásky spolu tvým, a ty bys z jeho práce bez své práce těžil. To znamená sv. Řehoř, an di: „Láska miluje prospěch bližního, spolu si ho přivlastňuje; závist pak, nad ním se rmoutíc, jím co šípem vlastní své srdce ranívá.“

Tu pozoruj, jak velmi závist srdce člověka mučí, jak tělo schne, rozum chabne, mir dusewní se ruffi, celý život zármutkem se trudi, všedka radost se kalí a závistníka i samého i kdo vůkol něho jsou, opouští. Jest závist jako hniloba, která nejprvé jádro stromu pojímá, až konečně celý strom zkazí; tak též i onano nejprvé srdce šírá a pak i tělu škodi. Neboť bleďa, prozluflá pleť tváře zjavně značí, jak hluboce závist srdce lidské dojala. Není žádného soudce tak přísného, jako jest závist sama sobě; neboť ona neustále thrá a mučí svého vlastního původce. Protož i mnozí spisovatelé pojmenovali závist hříchem sprawedlivým, ne proto, že by což dobrého působil, ale že sám trestá a mučí toho, kdo se mu poddal.

Hleď též, jak se nepravost ta protiví lásce křesťanské a Bohu samému, jenž se výhradně láskou nazývá, i dobru všeobecnému, jež Bůh tak štědře působí a podporuje, ne pro jednoho, nebo dva, nebo některé, ale pro všechny. Tomu všemu se závistník protiví, mrže se nad těmi, které Bůh stvořil a vykoupil a jimž darů svých usťědruje a takovým smýšlením svým řád Boží neli skutkem, aspoň co do vůle ruší. Proti tomu tedy užitvej co léku nejpřímějšího a nejprospěšnějšího pokory, zanechaj vši pýchy a wynášení sebe samého nad bližní své; neboť dobře se jmenuje závist prvorozenou dcerou matky pýchy. Je totiž pyšnému se protivuje, viděti kohokoliv, který by byl nad něho vyšší anebo alespoň jemu roven, proto pak snadno k závistí roznicen bývá, wida, že skutečně ten nebo ten nějakou předností nad něho wyniká, a z toho se domýšleje, že on sám onoho jest špatnější, sprostší, nižší. Protož dobře napomíná sv. apóstol Pável, řka: „Nebývejme marných wálů žádosti, jedni druhých popouzejíce, a jedni druhým záwidíce.“ *) Kdo tedy nenáwist ze srdce svého wynýtiti chce, kořen její — pýchu a ctižádost wytrhni.

Konečně hleď, abyš srdce své od nezřizené žádosti zboží pozemského všemožně krotil a je hlavně a westrže k darům nebeským obrátil. „Hledejte nejprvé králowství Božího a spravedlnosti jeho a ostatní všecko bude wám přidáno.“ **) Majiž dary ne-

*) Galat. 5, 26. **) Mat. 6, 33.

besté tu nepostihlou zvláštnost do sebe, že se nikdy neztenčují, že jich nikdy neubývá, byť i sebe více účastníků podíl na nich mělo; ba naopak, čím více jest těch, jimž se jich dostává, tím více se vzimáhají a rostou. Naproti tomu zboží pozemské nestálost svou tím dokazuje, že vždy časem hyne, a že tím spíše za své vezme, čím více jest účastníků, podíl na něm majících. Neboť kdýž na nějakém, buďsi sebe větším majetku, kterým někdo celým newládne, i jiný podíl bere; tož newyhnutelně statku ubývá a to tím více, čím více účastníků přibývá, až pak konečně docela bývá stráven a w niwec uведен; ztenčení wšak majetku žádný bez jakéhosi zármutku nezakoussi, velmi nepravě pak činí, kdýž newoli svou pojímá také proti tomu, komu se částky z onoho dostalo. Rážel totiž láska křesťanská, abys nejen jiným přál, co jim Bůh uděliti ráčil, ale abys i sám udílel dle možnosti těm, kteří w pravdě potřebni jsou; a nemůžeš-li dáti, abys aspoň srdečně Boha prosil, aby On z laskawé štědrosti své dopluiti ráčil, seč ty sám býti nemůžeš. Žádným nepowrhuj! Miluj přitele svého w Bohu, nepřitele pro Boha, jenž tebe, an jsi Mu nepřitelem byl, nespěchowal se milowati, wykoupiti, život svůj za tebe dáti, jen aby tě z rukou úhlavních tvých nepřátel wyprostil. Žádným nepowrhuj, byť i sebe horšší byl! Následuj w tom příkladu lékaře horlivého, jenž sice neduh jakožto škodlivý w nenáwisti má, ale osobu nemocného miluje a proto ho nemoci sprostiti se snaží; tak i ty miluj člověka,

uznáváje v něm tvor Boží, a v nenávisti měj nepravost, která jest skoro přirozeným výsledkem slabé povahy lidské. Nikdy neříkej v srdci svém: Co mně do člověka toho a toho? Nic s ním nemám; není můj ani přítel, ani příbuzný; nemůže mi ani posloužiti, ani usškoditi! Pomni, že tě Bůh mimo zásluhu tvou největšími dary obdaril a za to ukládá tobě, abys za vděk i částku této štědrosti splatiti hleděl, ne Jemu — neboť „kdo prvé dal Jemu, a bude mu zase odplaceno?“ *) — ale tomu, kdo potřeben jest, a onť pak to přijme, jakobys Jemu byl dal, a odplatí tobě hojně — věčně.

Článek šestý.

Proti obžerství.

Obžerství jest nezřízená žádost jídla a pití. Abychom se té nepravosti varovali, napomíná nás sám Kristus Pán, řka: „Hleďte se, aby snad nebyla obtížena srdce vaše obžerstvím a opilstvím a pečováním tohoto života.“ **)

Kdykoliv tedy nepravost ta srdce tvého se dotýká, hled ji odolati touto zbrání. Nejprvé považ, jak vlastně pro tuto nepravost nezřízené žádosti jídla hřích a s ním smrt do světa přišly, a že takéž ty tomuto hříchu všemožně odporovati máš, sic podleheš-li jemu, nejen u

*) Řim. 11, 35. **) Luf. 21, 34.

mnohé jiné upadneš, ale i velmi se slabneš, tať že mu čím dále tím méně odoláš. Neboť jest přirozená věc, že nejspíše vnitřnímu nepříteli svému odolati máme, než se odvážíme proti jiným mimo nás bojovati. Proto i ďábel poukouffel samého Krista Pána žádosti jídla.

Seho tedy sw. příklad vždy na očích měj, jenž své nejsvětější tělo nejen postem čtyřicetidenním, ale i mimo to zdrželiivosti od jídla a pití káral, hlad i žízeň trpě, aby nám příklad dal. Neboť kdýž On, jenž svou pouhou přítomností nashcuje sbory andělské, jenž štědrou všemohoucností svou krmí ptactvo nebeské i všeliký živočich zemský, pro tebe hlad trpěti ráčil, čím více ty máš trpěti sám pro sebe? Tak medle se můžeš honositi, že jsi služebníkem Kristovým, kdežto co On lačněl, ty svůj život v obžerství tráviš? On trpělivě snášel všecky nesnáze životota pozemského pro tebe, a ty bys si jen rád homěl, a ničeho netrpěl sám pro sebe? Zdá-li se ti kříž zdrželiivosti příliš těžkým, pomni na ocet s žlučí smíšený, jimž Kristus na kříži napájen jest! „Žádný pokrm nebude nikomu tať odporný a hořký, aby vzpomena na ocet a žluč Páně, ihned se nestal chutným a sladkým,“ di sw. Bernard.

Pomni též na příklad sw. otcův na pouští! Ti vzdálovše se světa a odšedše do samoty dle příkladu Kristova tělo své křížovali se všemi žádostmi jeho, a s milostí Boží po mnohá leta žili o pouhých bylinových kořínkách, až skoro k míře nepodobno. Kdýž tedy sw. otcové nassi

takovou cestou do nebe se dostali, nuže jakbys ty se domnívati směl, že jich za lahůdkami a hodováním dostihneš? Pohleď vůkol sebe a viz, jak mnoho jest lidí tak chudých, že se za šťastný pochládají, když život svůj, neli o chlebě a o vodě, tedy jistě o sprostické stravě při těžké práci zachovati mohou a zachovávají při zdraví; a ty bys za to, že se k tobě Bůh štědrějším prokázal, laškových darů Jeho neoděčně k obžerství a opilství zneužívati a tak milostivého dárce urážeti směl?

Považ, kolikrát ústy svými přijímáš nejsvětější svátost oltární! Varuj se tedy, aby těmiž ústy, kterýmiž pořm života přijímáš, potom nepožíval i pořmu k věčné smrti, podnět k hříchům.

Považ pak, že celá rozkoš v jídle a piti obmezuje se na pouhá ústa a na krátký čas požívání pořmu a nápoje, načež pak ihned, jak miru nasytění přestoupíš, následují nejprvé nejsnáze tělesné a potom nemoce jedna po druhé, až pak mnohdy i přewčasná, bolestná smrt. Rozjmej při tom, zdaž-li člověka rozumného hodná jest věc, aby mu pro choutku úst nestačilo skoro vše, co země a moře i povětří vydávají, aby na to oloupeni byli chudí, činila se bezpráví a aby hlad nutných sloužil labužnictvu bohatců. Zajisté bidná to wýměna, když rozkoš jediných úst celého člověka v zhoubu uvrhuje; když někdy vesštěří údové budou museti trpěti muky za to, v čem byl jediný úd provinil. Jaký nesmysl, žiwiti lahodně a rozkošně wšseliškými drahými

jidly a nápoji tělo to, které za krátký čas po
 krmem červů bude, a zanedbávati duše, kteráž
 pak bez ctnosti a zásluh na soud se dostaví, vsi-
 věčně bude zamrzena! Což mu tehdy prospějí vsi-
 líké lahůdky, stkvostné krmě a nápoje tělu, když
 bude spolu s duší na věčné muky odsouzeno?
 Neboť jako bylo k službě duše stvořeno, tak
 bude též s duší buď odměny, buď trestu účastno.
 Když si tedy své méně vslechetné částky tak vsetrně,
 ba stkvostně hledíš na ujmu své vslechetnější,
 tím právě jedné i druhé škodíš a obě na zá-
 hubu přivádíš. Neboť tělo, dáno jsouc ti k službě,
 žádostivosti svou neskrtnou osidla strojí duši
 tvé, kteráž pak i s ním trestu propadá, protože
 ho byla v hříšcích následovala.

Neboť jaký obrat v budoucím životě ná-
 sledovati bude proti životu nyníjsimu, patřiti
 můžeš na příkladu, který sama věčná pravda
 Kristus Sežilš k výstraze naši zjevil, o ch-
 dém Lazarovi a rozkošném nemilo-
 srdném bohatci. Tak nuzně žil byl Lazar,
 žádaje si toliko nasytiti se drobty, které by pa-
 daly s stolu bohatcova, ale nikdo mu jich ne-
 udělil. Což pak za to obdržel? Nesen jest od
 andělů do lůna Abrahamova v blaženost věč-
 nou. Naproti tomu rozkošný bohatc, jenž se
 byl odíval nachem a kmentem a hodovával
 každodenně stkvostně, pohřben jest v pekle. Tak
 rozdílný výsledek mají na onom světě hlad a
 hojnost, zdrželivost a rozkoš; na vezdejší rozkoš
 následuje tamto věčná bída, na vezdejší nouzi
 následuje tamto věčná blaženost. Obrátíš-li

pravidlo to na sebe, — co máš k očekávání? Dejme tomu, že jsi po celá minulá léta stkvostně, nebo i nádherně žil, což z toho nyní máš? Snad slabost nebo nemoc tělesnou, snad i hrůžení svědomí, že jsi to, co jsi promrhal, vlastně odňal chudým a svým příbuzným, manželce, dítkám a jiným, nebo se i nějakého bezpráví dopustil, abys tím sobě přilepšil. Zkus to, a obrať se k střidmosti, a z toho, čeho ussetíš, dej částku chudým, a uvidíš, jak i tělesně lépe ti bude, i duševní útěchy pocitiš v svědomí pokojném a v naději, že se ti dostane odměny za to, co jsi strže ruce chudých uložil na poklad k životu věčnému.

Abys pak se nijak nepravosti obžerství nedal oklamati, věz, že se při ni zhusť pod rouškou nevyhnutelné tělesné potřeby skrývá rozkoš požívání buď hojnějšího nad pravou míru, nebo stkvostnějšího nad pravou potřebu. Tať potřeba k tomu, co nevyhnutelno jest, nuti a rozkoš k vselijakému přestoupení míry žádostivost tvou láká a dráždí, tím pak často se stává, že pod rouškou slusné a počestné potřeby nezřízená choutka svou provede a svítězi. Tuť nevyhnutelně jest potřebi bedlivé opatrnosti, aby rozumná úvaha vládla nad čilou a často drzou smyslností a nijak jí nedopouštěla vrchu nad sebou; ale aby tělo poddáno bylo duši, duše pak Bohu; Bůh aby vládl duši, duše pak tělem. Potom doufati jest, že tímto řádem celý člověk se obnoví a ustálí, tať že nikdy zpurná a odbojná smyslnost nad duchem jeho nesvítězi, řdyž se tento Božské vůle pevně držeti bude.

Býváš-li tedy poťoussen nezřizenu žádostí jídla a piti, pomni, že choutka ta, přemůžeš-li ji, brzo pomine, jako noční sen, jenž minul, mnohdy ani té nejmenší známky k upamatování w duši naší nezanechaw; za to wšak pamatuj si spokojenost a útěchu svědomí, kterouž w srdci svém wždy pocitiš, kdž nad smyslností svou switěziš. W ten smysl di jistý mudřec: „Učinil-liš coš počestného s nesnázi, nesnáze pomine a počestnost potrwá; učinil-liš pať coš hanebného s rozkoší, potrwá hanebnost a rozkoš pomine.“

Článek sedmý.

Proti hněwu, nenávisi a nepřátelství, které z nich se rodí.

Hněw jest nezřizená žádost pomstiti se na tom, kdo nás buď skutečně anebo dle domyslu našeho urazil. Proti této zhoubné nepravosti mluwi apoštol Páně, řka: „Wšeliká hořkost a hněw a prchliwost a křik i rouhání buď odjato od wás se wšsi zlosti. Ale buďte wespolet dobrotiwí, milosrdni odpouštějice jeden druhému, jakož i Bůh skrze Krista odpustil wám.“ *) A Kristus Pán zřejmě di: „Jáť prawím wám, že každý, kdož se hněwá na bratra swého, hoden bude soudu;

*) Ef. 4. 31.

řdož by pať řekl bratru swému: „Nacha! hoden bude rady; a řdož by řekl: „Blázne! hoden bude pekelného ohně.“ *) Pročež tedy řdyž se ř zhoubné té nepravosti citis počouffena, tímto některým rozjímáním hled ji odolati.

Nejprvé pozoruj, že sama zvířata pokojně a sworně žijí s těmi, která jsou téhož s nimi druhu. Slonové se slony, koně s koňmi, skot s skotem, braw s brawem w jedno žije, w jedno se pase. Ptáci jednoho druhu polétají pospolu; tať jeřábové, čápi a jiní. Podivuhodná jest též wšseobecne známá společnost wčel a mrawenců. S u divoké zvířeti nalezá se swornost a pokoj ř druhu sobě rovnému; lwové jsou wespoleť sworní, tať též wlcí s wlký, thgrowé s thgry. Ba i zlí duchové, jsouce wšsi různice a wšseho hněvu na zemi půwodci, řdyž se jedná o společnou jich snahu ř záhubě našsi, sworně se podporují a proti počolení lidskému swou ukrutnost provozují; a tať by měl jediné člowěk, jemuž by předewšsim lařkawost sluffela, proti spolučlowěku, soudrhu, bratru swému, hněw w utrobách swých chowati a zlostnou diwostí proti němu zuřiti? Toť zralého zasluhuje uwážení.

Dále odporuje hněvu a násilí mezi lidem sama přiroda. Neboť widíme, že od přirody zvířata sice rozličnou zbrani opatřena jsou: koně kopytý, skotové rohy, wlcí zuby, wčely jahadlem,

*) Mat. 5, 22.

ptáci spáry, až k sotva patrným tiplicem, které ostnem opatřeny nalézáme, jimž pichají, aby mohli krev sšátí; ale člověk rodi se bezbranným. Což to znamená? Což jiného, leč že jest člověk stvořen k swaté swornosti a míru, poněwadž nemá, čím by komu ublížil. Z toho wiz, jak nepřirozeně jest tobě co člověku chtiti se mstiti a sškoditi opět tomu, od něhož, že usškodeno tobě, se donimáš a hotoviti si k tomu zbrani mimo sebe, jichž ti byla přiroda odepřela. Pamatuji, že mstivost jest povaha divoké zvěři proti těm, kteří ji byli usškodili. Tak wypravuje Elian, spisowatel řecký, že jeden lew, byw raněn od jistého člověka šípem, ale neusmrcen, po roce zpatřiw téhož člověka w průvodu krále Suby, pronikl urputně zástupem lidu a nedal se ničím odstrassiti, až téhož muže polapil a rozšápal. Těm podobni jsou lidé, kteříž místo co by měli, a na rozumné lidi by se slusselo, hněw krotiti, zuřivosti právě divokou, co lwowé se šápají raději, nežli aby klidnou mírností andělsky si počínali.

Řekneš-li, že jest těžko srdce rozhněwané udobřiti, odpověď měj, že mnohem obtížněji bylo Synu Božímu za tebe muky trpěti a přehroznou smrt podstoupiti. Kdož jsi byl ty, že za tebe krev swou swatou wycedil On? Nebyl jsi jeho nepřitelem? Neznaменáš, jakou trpělivostí On hříchů tvé každodenně trpí a jimi sshowiwá? A jak lastkawě tě opět na milost přijímá, kdýkoliw se k Němu obrátíš! Nebo snad řekneš, že nepřítel twůj není hoden, abyš mu odpustil? Aci

mi, jak pak ty zasluhuješ, aby odpustil Bůh tobě? Pro sebe žádáš milosti a odpustění, a proti bližnímu chceš použiti práva nejpřísnějšího? Nezasluhuje-li nepřítel tvůj, abys mu odpustil, zasluhuješ zajisté ty sám, abys se hněvu sprostil, zasluhujeť nejvíce Kristus, abys pro lásku k Němu odpustil nepříteli svému.

Pozoruj pak též, že po ten celý čas, co hněv v srdci svém chováš, milosti Boží hoden nejsi, aniž pak kterýkoliv dobrý skutek tvůj v tomto stavu vykonaný, jaké ceny má před Bohem. To mni sám Kristus Pán, říká: „Obětuješ-li dar svůj na oltář a tu se rozpomeněš, že bratr tvůj má něco proti tobě; nechej tu daru svého před oltářem a jdi prvé smířit se s bratrem svým, a potom přijď, obětuj dar svůj.“*)

S toho patrně, jako na bile dni poznáš, jaká nepravost jest hněv proti bližnímu, poněvadž člověk v tomto stavu ničehož Bohu libého činiti nemůže. Podobně di sv. Řehoř: „Když nic se Bohu nelíbí bez svornosti, tehdy nám nic neprospívá, cožkoliv činíme dobrého, nesnášsime-li trpělivě urážek nám učiněných.“ Považ též, kdož jest ten, na nějž se tak velmi hněváš. Nemohnutelně buď spravedlivý, anebo nespravedlivý. Jestli spravedlivý, jest to zajisté od tebe velmi neschetné, zlou vůli míti proti dobrému a nepřitelem býti tomu, kdo jest

*) Mat. 5, 23—24.

přítelem Božím. Jestli nespravedlivý, takéž neschetné jest, neschetnost cizí svou vlastní stihati, a sám sebe soudcem stanoviti nad bližním svým ve své vlastní při. Kdyby se každý vždy mstíti chtěl za to, co zlého od jiného trpí, tuť by nebylo konce rozmisskám a swárům, pútkám a bojům. Nejslavnější zajisté pomsty způsob jest, jež udává a radi sv. apóstol, řka: „Přemáhej zlé dobrým“*) t. j. přemáhej cizí nepravosti vlastními ctuostmi. Neboť často je stává, a to spravedlivě, že ten, který wssí moci za zlé zhmí se pomstíti snaží, konečně sám hanebně přemožen bývá a pokutu splácí. Hněv ho totiž tak velmi roznítí, že se zapomene a čehoš protizákonního se dopustí, kdežto měl sám nad svou wássní panowati a sám sebe přemoci; tím by si byl získal sláwy wětší, než kdo hrady dobývá. Ba jest mnohem wětší zásluha přemoci srdce své a panowati nad náklonnostmi swými, než hrady bořiti a měst dobýwati. Kdo neumí sám sebe krotiti a nezná své prudkosti na uzdě zdržeti, dočini se wěci, jichž je styděti, jichž želeti, jichž draze spláceti bude, jestě rád jsa, kdýž je bude moci naprawiti. Neboť kdo swému hněvu uzdu pouští, tomu se zdá každá pomsta spravedlivá a pod rouškou horlivosti dopouští se pať mnohdy i zločinů.

Abys tedy nad nepravostí tou switěžil, nejlépe učiníš, kdýž bedlivě dokořen wýmýtiš z srdce swého nezřízenou lásku k sobě samému

*) Řim. 12, 21.

a svým jakýmkoliv záležitostem, sic vždy snadno v plamen vysslehně hněv svůj, kdýkoliv buď ty sám, nebo kdokoliv z tvých i sebe lehčím slovem uražen bude. Dále kdýž znamenáš, že hněv v srdci tvém se vzbuzuje, hled ukojiti ducha svého trpělivostí, představě si vsfeliké zlé následky, jenž by z jednání tvého pojití mohly. „Neboť sipy předvidané lewněji rani“, prawi se příslovím. Zvláště pať peroné učin předsewzeti a vssemožně je zachowati hled, abys rozhněván jsa, ničehož ani nemluvil, ani nečinil, jakkoliv by se i spravedlivé býti zdálo, ale abys odložil s tím, až by hněv se ukojil; mezi tím dobře uděláš sebera mysl svou a pozdwihnať Bohu wroucnou modlitbu, říkáje buď „Otče náš!“ nebo jinou, kterou umíš a která by se ti právě whodnou býti zdála. Podobného cofi již pohanský mudřec Athenodor radil. Ten totiž žádaje císaře Augusta, aby ho pro wsofě již stáři ode dworu svého propustil, a jsa již na odchodu, chtěl ještě poslední radou svou císaři posloužiti a řekl: „Zdráv buď! Pane! a hled toto zachowati: Kdýž rozhněván budeš, ničdy ničeho ani nemluw, ani nečin, leč bys prvé 24 písmen řecké abecedy u sebe po malu odříkal.“ Na to Augustus obejma a polibim ho, zwolal: „Ještě zapotřebí mám tebe po bohu svém; nepustím tě.“ A tať mudřec onen ještě po celý roť na dworě císařowě zůstati musil.

Tou radou svou chtěl totiž mudřec naznačiti, že žádná doba není k mluwení a jednání méně příhodná, než kdýž rozhněwání jíme; a

přec z hůsta se udává, že lidé nejvíce hněvem jsouce rozniceni, svou myšlívku usilují. Pročez sluffi a potřebi jest každému rozumnému a opatrnému člověku, aby hněvu vždy, zvláště pak z počátku větší moci odporoval. Jest totiž hněv poněkud jako opojení myšlívky. Jako člověk v stavu opojenosti není sebe sám mocen a nemůže zdravě rozumu použiti, aby se nedopustil toho, čeho pak vystrážlivě stydět se, nebo želeť a vsseliváť s svou škodou ophytati musí; tak kdo hněvem jest roznicen, bývá i též na rozumu pomaten, tak že není s to, aby náležitě rozvážil, co činí; usnese-li se tedy v hněvu na něčem dnes, že by spravedlivé bylo, jistotně zejtra při zdravém rozumu, až se na to, jak se sprostě říkává, vyspi, za nespravedlivé totéž uznati přinucen bude. Proto již pohanskí mudrcové udávali, že nejhoršími rádci jsou: víno, hněv a lášťa, t. tělesná žádostivost. A svatý mudréc dí: „Vino a ženy čini odpadlcemi muže moudré a uvádějí trest na rozumné.“*) Winem lze rozuměti vsselivou vášněň, zaslepující náš rozum a pobuřující naši vůli, tak že ji opanování jsouce, lehce se hříchů dopouštíme.

S tato rada proti hněvu dobře ti poslouží, abys se, citě se k hněvu pobouzena, rychle uchoopil nějaké práce a tak myšlívky mysl pobuřující jinými zapudil a zabnal; tak ohni připalu odejmeš, an pak sám od sebe uhasne. Sled též

*) Sirach 19, 2.

rovněž, abys ty, které vůkol sebe trpěti musíš, upřímně miloval; neboť pouhá trpělivost bez lásky často v mrzutosť přechází. Když sv. Pavel líče lásku křesťanskou dí: „Láska trpělivá jest,“ přidává ihned: „a dobrotivá“; neboť pravá láska neopomíná dobrotivě milovati ty, které trpělivě snáší. Takéž rádno jest, dáti místo hněvu bratrowu; neboť odejdeš-li od rozhněvaného, propůjčíš mu tím času, aby hněv jeho se ujoil: nemůžeš-li pak se odstraniti, alespoň odpověz mu laskavě a tak zkusíš, že jistě pravda jest, co dí Salomoun: „Odpověď jemná ztrouje hněv.“*)

Článek osmý.

Proti lenosti.

Lenost vůbec jest wáhawost a nechut k činění dobrého, k konání toho, co jsme powinni; zvláště pak jest nechut a odpornost proti věcem duchovním. Sať nebezpečná jest nepravost ta, zřejmof z slow sameho Krista Pána, an dí: „Wšeliký strom, kterýž nenesé owoce dobrého, wyřat bude a w oheň uvržen.“**) A na jiném místě napomíná, abychom pilně a bedlivě dobře činili, řka: „Bděte, každého času se modlice, nebo newíte dne, ani hodiny.“***) Pročež kdys hanebná tato nepravost o srdce své se počouš, hleď ji touto zbrání odraziti.

*) Přisl. 15, 1. **) Mat. 7, 19. ***) Mat. 25, 13. Luf. 21, 36.

Nejprvé pomni, co Spasitel tvůj, Kristus se žiš, od počátku života svého pozemského pro tebe vystál; jak mnohé noci přebděl za tebe na modlitbách; jak přes hory dolů s mnohými nesnázeami krácel, všudež uče a uzdravuje a všelijak dobře čině; jak vzdychy a snažně zaměstnával se tím, co k našemu spasení směřovalo; a jak konečně v čas umučení svého ukrutně až do krve strýzněn a zbitován, přetěžký kříž za tebe na svých svatých ramenou neš! Když Pán slávy věčné tolik a tak snažně pracoval, když toliké a přetěžké muhy podstoupil pro spasení tvé; zdaž-li pak není spravedlivé, abyš i ty snažně seč jily tvé stáči, pracoval a trpěl pro spasení své vlastní? Aby tě od hříchů vyprostil, tak mnoho pracoval a trpěl onen Boží Beránek, a ty byš nechtěl dost málo se vynasnažiti a trpěti z lásky k Němu?

Pozoruj též, co podstoupili svatí a postolé všickni, když celý svět procházejíce sv. ewangelium hlásali; co utrpěli sv. mučenici, co podnikli sv. wyznamáci, co se vynasnažili sv. panny, co učinili sv. mnissi a poustevníci zvláště, když odloučivše se od světa, v hlubokých pustinách žili; wůbec jak snažně, jak úsilně, jak stále pracovali všickni svatí a svěťice Boží, začej pak se nyní w nebesích radují, jejichž snahou sv. církev Kristowa rozšířena, zachována jest podnes.

Pohled též wůkol sebe a považ, jak po celý wěk ničádné stwoření není leniwé; jak weskteri zástupowé těles nebeských welebí ne-

ustále mocnost Boží, dostavujice se vždy w určitý čas na místo své, aby switili nám a konali službu, k níž jsou určeni; jak byliny z malého semínka pučí, rostou, kvetou, ovoce rohdávají; jak wsselikh živočich se snaží a přičinuje od největšího do nejmenšího, zvláště pak to poznáš na wčelách a na mrawencích, jež Bůh téměř co wzory pilnosti, pracowitosti a obecného řádu lidem předstawiti ráčil. S zastyděti se musíš, patře na ně, že ty jsa člověk rozumem obdařený od nich nerozumných zahánbiti se dáwáš.

Pohled, jaké práce a nesnáze podstupují ti, kteří si bohatství získati chtějí, bohatství pomíjitelné, jež obhcejně s welikhými nesnázemi získáno, s wětšími jessťe udrženo, zachowáno býwá. Což naproti tomu zasluhuje poklad blaženosti wěčné? zdaž-li pak nestojí za to, abys pro něj něco podnikl a se wynasnažil? Pomni, že kdys nhyi staten jsa a silen, nic méně jen zaháliš a nedbáš, brzo zkusiš, že síla tě pomine a slabost nad slabost se dostawi, kdež pak bys potom rád pracowal, ale nebudeš s to; pohledni, jak totěž mnohým wůkol tebe se dělo. Doba života našeho krátká jest a plna bēd a nesnázi; dořawade tedh můžeš, pracuj s co jsi, zapudě od sebe wsselikou nedbalost a leniwost. Neboť „přijde noc, w kterézto nikdo nebude moci pracowati.“*)

Rozjimej dále přísně w srdci swém, že za hřichy své, welké a nescíslné, i k welkému jsi po-

*) Jan 9, 4.

winován pořání, a tedy máš tosse, co můžeš činiti dobrého, spolu na tento úmysl konati. Swatý apóstol Petr jen po třikrát zapřel Krista Pána, načež pať od Něho samého došáhl odpustění, a přec po celý život svůj pořání činil. Pravít se, že až do smrti kdykoli měl hlas křehoti zaslechl, hořce oplakával winu svou, jako tehdaž, když se jí byl právě dopustil. Sw. Máří Magdalena, ac byla přímo z úst Páně potěšitelná slova uslyšela: „Dopouštějíš se tobě hříchové tvoji!“ *) nicméně až do posledního okamžení života svého pořání činila za své hříchy, a aby to lépe činiti mohla, na pouště se odebrala a tam dlouhá léta žila.

Melze wšedky krásné příklady wypsati, které nám žiwoty swatých skoro na každé stránce podávají, jak wšickni z kajicnosti wšeho dobrého pilni byli. Ty pať, milý křesťane, jenž nepřestáváš každodenně hřích na hřích množiti, ty bys měl za méně potřebné považowati, z nich se káti a w duchu kajicnosti dobré skutky konati? Za doby milosti přičiňuj se wšsi moci, ak konáš „hodné owoce pořání,“ abys takto zadosti-
učiněním wездеjším znihl pořuty věčné. Neboť jakkoli wšedko, co činiti můžeme, u porownání k nesmírnému urážení Boha málo jest; přec wšeliký dobrý skutek w stavu milosti Boží a w spojení s zásluhami Krista Pána a swatých Jeho wykonaný nesmírné ceny nabývá; krátký

*) Lut. 7, 47.

jest cíl, ale velká a věčná odměna běhu našeho.

Nerozumné tedy, škodlivé a hříšné by bylo, kdybychom tento krátký čas k získání zásluhy nám propůjčený nedbale strávit chtěli. Sínal smýšlel jistý, zbožný muž, an kdykoliv hodiny byly, říkával: „O Bože můj! opět jedna hodina minula z těch, kterých jsi mi k životu mému propůjčiti ráčil; jak medle Ti za ni zodpovím? Kteráž a jaká bude má poslední?“ Stane-li se někdy, že se v pracích svých unaveni cítíme a umdléváme, pomněmež ihned, „že musíme skrze mnohá soužení vcházeť do království Božího;“ *) a „že nebývá korunován, leč kdo byl trdně bojoval.“ **) Napadne-li ti pak někdy, že dosti jsi již pracoval, dosti se vynasnažil, že již přestati, sobě odpočinouti můžeš; tu pomni, co di sám Kristus Pán, řka: „Kdo setrvá až do konce, ten bude spasen.“ ***) Neboť bez vytrvání v dobrém až do konce neprospívá žádný dobrý skutek, žádná práce a snaha, žádné utrpení není záslužné, žádný boj nedosáhne vítězoslavy; žádný vřak služba milosti konečně neobdrží, když sloužiti nechce. Toho nám příklad zůstavil Kristus Pán sám, nechtě sřtoupiti s křiže, aby dílo vykoupení našeho nezůstalo nedokonáno.

Chceme-li tedy následovati příkladu Spasitelova, máme neunaveně pracovati až do sko-

*) Štut. 14, 21. **) II. Tim. 2, 5. ***) Mat. 10, 22.

nání, a pať se nadíti smíme odplaty věčné. Nezpěčujemež se vytrvati, poľání činice, aniž ustávejme nésti kříž svůj za Božským Spasitelem svým. Neboť což by nám prospělo, kdybychom celou plámbu života nasseho šťastně vykonali a přistatou se přiblíživše utonuli? Neobávejmež se obtíží bitvy; neboť Půh na nás s hůry hledí, klesající pozdvihuje a slabnoucí posilňuje a vítězíci jisté odmění na věky.

Když citíš, že ti sil ubývá, takto se zachovej: Neporovnávej nešváze s ctností spojené s rozkoší hřichu opačného; ale pamatuj na zármutek svého svědomí po hřichu vykonaném a pomni na radost, které se ti za ctnost dostane i pokojným svědomím i odměnou u Boha. A tať jistotně ctnost tv srdci tvém tvch obdrží nad hřichem.

Switězil-liš pať tv některém zápasu, neleňuj, nebuď bez starosti; neboť často, jať kdosi praví, po vítězství vítězové s zbrani i vssedku opatrnost odkládají: ale neustále stůj na stráži. Neboť sotwa se nadáš, bude tv nepřítel opět a zavzní trouba k boji novému. Sakož není moře bez vln, tať nelze aby život byl bez zármutku a pokušení. Kdo nováčkem jest tv životě duchovním, toho nepřítel vssého dobrého ostřeji zkouší a mocněji na něho dotirá, na položi necháváje ty, které již jisté tv poutech svých má. Stále tedy stůj na stráži, kdo jsi nováčkem u vojssěte Kristově, a bdi bedlivě, ozbrojen jsa celým duchovním brněním křesťanským. Po-citíš-li se někdy raněna tv duší, neroď malo-

myslně od pŭtky ustávati, zbraň odhazowati, w útěš se poušttěti, nebo nepříteli se zoufale vzdávati; nikoliv, ale následuj příkladu udatných wojinů, kteří raněni jsouce, došawade mohou, tím ostřeji, bolesti jsouce rozdrážděni, na nepřitele dorážejí. A tať i ty si počinej a hled sily své obnoviti a uzříš, že brzo prchati budou před tebou ti, před nimiž ty sám nedávno na útěš jsi se dáti chtěl. A kdybys opět to neshťěsti měl a raněn byl, ani tehďáž nepozbýwej myšli, ale pomni, že tať se často w boji stává, že právě ti, kteří nejudatněji bojují, častěji raněni bývají, ale tím nedají se nikoliv přemoci. Meni hned přemožen, kdo jest poraněn, ale kdo pozbyl zbraně a myšli. Šsa tedy raněn, ohlédej se ihned po léku, jimž bys se wyhojil; neboť snadněji se wyléci rána čerstwá než zastaralá a již již w nebezpečný zánět přecházející; snadněji jedna, než kdž jich wice jest.

Šmitěžil-liš nad pokussením, na tebe dorážejícím, nemějš na tom došti, že jsi nestwolil, ale beť si z něho příležitost, abyš tím wice ctnosti pilen byl. Tať nebudeš pokussením horšší, ale swým přičiněním s milostí Boží tím lepšší. Tať t. p. jsi-li pokussen t smilstwu nebo t obžerstwí, ponech poněkud lahůdek, třebaš i dowolených, a buď pilen postu a jiných zbožných cwičení; pokoušili tě lašomstwí, dáwej hojnějši almužnu a čiň jiné milosrdné skutky tím horliwěji; pobáda-li tě marná ctizádost, poniž se tím wice. Tať-li učiníš, sezná nepřitel twůj, že ty právě jeho pokussením wice w ctnosti prospiráš a uštane

dorážeti na tebe. Všemožně se vystříbej lenosti; nikdy nebuď bez práce, abys ani neměl kdy, což zlého mysliti; ale hled též, abys se přílišnými nebo mnohými pracemi nepřeložil, tak že bys potom ani srdce k Bohu pozdvihnouti nemohl.

Článek devátý.

Proti jiným hříchům, jichž se pravý křesťan warovati má.

§. 1.

Proti lehlowážnému klení a zapřisáhání se Bohem.

Kromě sedmera hlavních hříchů jsou ještě jiní, kteří z nich původ mají a kterých neméně bedlivě warovati se má pravý služebník Kristůw. Jeden z nich jest zvlášť znamenitý a obhčejný: klení a zapřisáhání se Bohem. Neboť tento hřích čelí přímo proti Bohu, a proto práwě již potwahou swou těžší jest než-li wšeliký jiný, jimž bližni se uráží. Stává se pak nejen, když přímo Bohem se kdo zapřisáhá, nejsvětější jméno Jeho nadarmo béře, ale i když buď zlým úmyslem, nebo wšselijať rouhavě a neuctivě wzývá swatá jména, swatých kříž, swaté swátosti, swaté a swětice Boží a j., když přisáhá na duši swou, na spasení své a j. *) Všlecka taková a těm podobná zakli-

*) Dhamný jest zmysl k slořečení užívati i slow z cizých řeči, jimž nerozumíš, kdybys pak rozuměl, jistě bys jich w ústa bráti zbrozil se!
(Překladatel.)

nání a zapřísáhání se jsou těžkými hříchy, proto že jsou proti druhému Božímu přikázání, i jinak zřejmě se v sw. písmech zapovídají a přímo velebnost Božskou urážejí. Při tom pozorovati sluffi, že sice tehdaž, kdž kdo neprozřetelně a bez zlého úmyslu zakleje, hřích jeho jen lehký jest; neboť kdež není úplné rozvahy myšli a swobodné odvahy vůle, tu není hříchu smrtelného. To však nemá místa u těch, kteří z namyšlosti klejí a se zapřísahají v věcech nejvšednějších, nic nepovažující co a za jakou příčinou tak činí, aniž želejí této své zlé namyšlosti, aniž se polepsšiti snaží. Takoví lidé z těžka jsou bez hříchu smrtelného, poněwadž hříšné jejich jednání děje se bez příčiny a v občeji přěšlo. S nic jim tu neplatí vymlouwati se, že neklejí a nezapřísahají se zúmyslně, aniž pať mají mysl zapřísahati se nadarmo; neboť kdž se nepřičinují odvyknouti si zlé swúj občeji, tím projevuují vůli v něm trvati a svolují spolu ve vssecky zlé následky z něho vyplývající.

Pročež přičiň se pravý křesťan, aby tohoto hříchu bedlivě se waroval a jim Boha neurážel; pať-li si ho již v občeji wzal, snaží se vssemožně, aby ho odložil a si odvykl, sic by v stálém byl nebezpečí, trvati v hříchu smrtelném. Aby to pať tím snadněji dowedl, zachovej bedlivě přikázání Krista Pána a milovaného apóstola Jeho, an di: „Přede vssemi pať věcmi, bratři moji, nepřísáhejte, ani skrže nebe ani kteroukoliv jinou přísahou; ale buď řeč waffe: „Ano, ano!“ — „ne, ne!“ abyšte

neupadli w odsouzení;“*) čímž říci chce, aby váš namyšlost zapřísáhati a zaklínati se nepřivedla i k řívé přísaze a wy pať za to nebyli odsouzeni k trestu věčnému.

Uniž pať má powoliti pravý křesťan zlozvyku tomuto u svých podržiených a domácích, aby tať jejich hřichem uražená welebnost Božská netrestala celý dům, nebo rodinu. Dstatně u toho tento zlý obyčej tať zastaral, že si ho těžce odvyká, důvěřuj se, že to časem přec dowede, jenom neopomiň, kdykoliv se zapomeněš a do něho opět upadneš, zpamatuje se uložiti si nějaké za to pořádky, buď krátkou modlitbu nebo nějakou almužnu a j. Tať dosáhneš bedlivosti nad sebou samým, a nejen hřích odložíš, ale i w ctnosti prospěješ.

§. 2.

Proti reptání, pomluvám a na cti utrhaní a lechtovážnému posuzování bližního.

Diný hřích, jehož se každý křesťan warowati má, jest reptání, t. j. nesešetrné a bezohledné projewení své nespokojenosti s nějakými okolnostmi svého života, zvláště pať proti řízení Božimu nebo ustanowením svých předstawených. Tato nepravost nalezá se tať zhusta mezi lidem, jako ta, kterou jsme práwě wytkli. Neboť není skoro ani jednoho domu, ani jediné chatrče, ani jednoho poswátneho sboru, ani jediné jiné spo-

*) Gal. 5, 12.

lečnosti lidské, kdežby se více méně tato nepravost neozhvala. U jakkolivť ní přirozeně každý člověk nakloněn jest (dávati zajisté velmi nestálá povaha světa toho každodenně dostatečnou příčinu dobrýmť i pláči, zlým pať i reptání až až rouhavému!), nalezají se nicméně mnozí, jenž dle prudké nebo slabé přirozenosti své více ji podléhají. Neboť jako chuf lidská tať nestejná jest, že se ani u dvou lidí docela nestovnává, ale tu některým sladké, jiným opět kyselé, těm hořké, oněm pať trpké věci chutnávají; tať jest i povaha mnohých lidí westrže nestovnalá a promrzelá, že jim nic nebývá vhod, co jakkolivť i ctnosti směřuje neboť i ni náleži anebo bližnímu nějať i počtě a chvále slouži. S libují si lidé buď tupiti wsecko, anebo w posměch bráti, tať že w společnostech jako mrtvé sochy bývají, dokawade se jim neudá příležitosti své zlé vůli uzdu pustiti; tu teprw oživují a ducha nabývají.

Abys pať ohavnost hřichu toho náležitě poznal a si ho dokonale w nenávist wzal, považ, jať zlé ho provádí. Nejprwé wěz, že od reptání jest blížkoť i hřichu těžkému. Neboť nemůže ani býti, aby se při tom člověk reptavý nedotekl cti bližního svého a chyby jeho nessesetně neprojevil, což jest pomluwa, anebo je nezvěstšwal a křiwě mu nějakých nepřisuzowal. To pať jest nactiutrání, kterěz se přičítá i hřichům těžkým. To dotvrzuje každodenni skoro zřusšenost, neboť wídáme a slycháme, jať lidé mnohdy nespočojenost swou wúbec projevowšse, brzo do zvláštnosti osob a míst přicházejí, až pať i tajné

chby bližních svých nešťetrně projevují a rozhláší, jakoby téměř bližního svého na pranýř stavěli. Neboť jakmile se jazyku uzda puští, tuť ho co bujného, splašeného koně těžko, ba nemožno udržeti; neustane, dokavade wisse, co wi, ba mnohem více než wi, na den newypraví a byt byh tajnosti nejtajnější, buď přitele, buď rodiny, které si pomluvačná ústa na přetřes vzala. Pročež snažně sw. mudřec Boha za stráž úst svých prosi, řka: „Kdož dá ústům mým stráž a na rty moje pečeť jistou, aby ch neklešl jima a jazyk můj nezklánil mne?“ *) Když tať mluvil, zajisté wěděl a cítil toho wáhu a obtíž; od Boha samého žádal snažně a očekával důvěrně pomoci, jenž jest jediný, jistý w té záležitosti i strážce i lékař, jak Salomoun di: „Clowěť připravuje duši, ale Hospodin zpravuje jazyk;“ **) t. řídí wšedň nasse i řeči i skutky.

Druhé zlé, které s reptáním spojeno býwá, jest škoda, kteráž se jim bližnímu děje. A sice jsou nejméně tři, jenž tou nepravostí škodu trpí: i kdo jí mluví, i kdo jí slyší a schwaluje, i kdo jí pomluwen býwá. Mají zajisté slova téměř peruté, tať že pronessena jsouce, ulétají k tomu, kdo je slyší, od toho pať opět dále, až se dostanou k tomu, koho se týkají; ten pať citě se jimi urážena, huěwem zanewře tomu, od koho posla. S toho pať powstávají dlouholeté ruznice, pútky, až i krvawé wraždy. Pročež dobře

*) Sir. 22, 23. **) Přisl. 16, 1.

di mudřec: „Nadymač a dvoujazyčník jest zlořečený; mnohých zazistě, kteří pokoj mají, pobouří.“ *) A toto zlé, jak zkusenost uči, často z jediného slova pochází, dle slova téhož sv. mudřce: „Z jiskry jedné rozmáhá se oheň a od jednoho lstivého rozmáhá se proliti krev.“ **) Pročež i sv. písmo jazyk utrhačný přirovnává těm nejškodlivějším věcem, jako: břitvám, protože jim člověk oloupen bývá o čest, jako oněmi se holi vlasů, že to člověk holený sotva znamená; nebo střelám z lucivě odštěleným, protože slova utrhačná zdaleka ranivají; nebo hadům, kteří tajně usftknou a zhoubný smrtící jed v ránu pustí a jim veskerou krev člověka otrávi. Tím chtěl Duch svatý naznačiti zhoubnou škodlivost toho hřichu, kteráž tak velká jest, že sv. mudřec pravdu má, řka: „Rána bičem působí modřinu, rána pať jazykem zdrobí kofiti.“ ***)

Třetí zlé s pomlouváním spojené jest, že pomluvač bývá ode všech počestných lidí právem opovržen a nenáviděn; jehož se přirozeně stítí vsični co jedovatého hada. Pročež di mudřec: „A hrůze jest ve městě svém člověk mnohomluvný; a nepovážlivý v slovu svém v nenávist upadne.“ †) A byl i nic jiného zlého s sebou nepřinášela nepravost ta, kdožby volil opovržen a nenáviděn býti Bohu i lidem, zvláště pať pro nepra-

*) Sir. 28, 15. **) Tamž. 11, 34. ***) Sir. 28, 21.

†) Sir. 9, 25.

most tať částou a obyčejnou, jižto se dopouštíti člověk v nebezpečenství bývá, kdýkoliv se s druhým sejde a sřečí?

Bud tedy v srdci svém pevně přestvědčen, že život bližního tvého jest pro tebe jako stromem zapovězeným, s něhož ovoce trhati nijakž dovoleno nemáš. Dvojího se tuto bedlivě varuj, abys totiž nemluvil nikdy ani o sobě dobře, ani o bližním zle; neboť toto činí utrhační pomlouvači, ono pyšní a marniví chvastalové. V ústech tvých buď každý dobrým, a ze slov tvojích nechať se soudí, že nikdo na světě není zlým. Tím způsobem se vyhneš mnohým hříchům a prost budeš mnohých učitel svědomí svého; tať budeš mítí milost u Boha i u lidí, a jako jiným čest dáváš, tať též i u všech cti dojdeš. Drž na uzdě jazyk svůj a buď všemožně pilen polknouti každé slovo své, dokavade je v ústech ještě máš, kteréby bližního nějak urazilo. Věř, že největší moudrost a nejhlavnější vláda záleží v tom, abychom uměli na uzdě držeti jazyk svůj a řádně vládnouti slovům svým.

Nedomnívej se, že této nepravosti prost jsi, kdýž chytře sobě při pomlouvání počínáš, t. j. znáš zakryti pomluvu krátkou pochvalou, abys potom tím hůře bližního pohanil. Zdaž-li pať nejsi taťto podoben lékařům, kteří chytějice pustiti žilou, prvé místo, kde protnouti hodlají, olejem natírají? — O taťových pomluvačích mluví sv. žalmista Páně, řka: „Lahodnější jsou nad olej řeči jeho, avšak jsou střelhy.“*)

*) Žalm. 54, 22.

Jakož pať vůbec chwalitebné jest, zdržowati se wšech pomluw, tať též tim wíce warowati se máme zlé mluwiti o těch, kteří nás urazili. Neboť čím wětšší powstává w srdci uraženého žalost, zlé mluwiti o těch, kteří mu ublížili, tim wětšší jest i sšlechtnost a zásluha ukrotiti srdce a udržeti jazhľ na uzdě; a pať kde nebezpečnostwi jest wětšší, tuť wětšší má býti též prožřetelnost nasse.

Dále pať se máme nejen sami pomluw zdržowati, ale warowati se jich i poslouchati dle slow sw. mudrce: „Dpleť ussi swé trním, a nejlhš jazhľa zlého!“ *) Tim naznačiti chce, jať wážná a důležitá powinnost jest, nepropůjcowati ucha pomluwacím. Neboť nepraví: začpi si ussi bawlnou, nebo lnem, nebo jinou jemnou a heblou wěci, ale trním, t. j. dej na jowo buď wážnou twáři, odvráčením se a. p., jať bolestně jest ti poslouchati pomluwy a utrhačné řeči, a utwidiš, že mnohý zlj jazhľ zatkněš, jakož di Salomoun: „Witr půlnoční rozhání déšš a twář smutná jazhľ utrhajici;“ **) a nebo jakož di sw. Teronym: „Šip z luciffě puschťě nepronične twrdou skalou, ale odrazi se na ni a mnohdy samého štelce rani.“ Jest-li pomluwac buď twým podřízencem, nebo mladšim než ty, powinen jsi, usta mu zatknouti a řázati aby mlčel, anebo alespoň lašťawě ho napomenouti, aby jinou začal; jest-liže pať ho jasnou twáři poslouchati budeš, anebo jinať swou

*) Sir. 28, 22. **) Přisl. 25, 23.

libost mu okážeš, dodáš mu myšli, že se ve své zlé řeči tím dále odváží. Jako zajisté zlé činí, kdo dům bližního zapálí, tak jistotně zlé činí i ten, který oheň hasiti nechce, ano dopouští, že dále se rozmáhá, a tím více škody nadělá.

Z pomluv všech jest ta nejhorší, když kdo nactiutrhá mužům zbožným a spravedlivým; neboť tím důvěru oslabuje lidí sprostších, že méně ochotni bývají v dobrém. Tak veliká a škodlivá jest tato nepravost, naznačuje sám Spasitel náš, Kristus Pán, řka: „Kdo pohorší jednoho z maličkých těchto, kteří ve mne věří, tomu lépe by bylo, aby zavěšen byl žerňow osličí na hrdlo jeho, a byl pohřžen v propast mořskou.“ *)

Konečně pak věz i, milý křesťane, že jest jakýsi druh swatočrání, když si ostříš jazyk svůj o ty, kteří Boží službě život svůj věnovali, o duchovní osoby, kněží a j. A byt i pravda bylo, co o nich pravíš, nicméně věz, že pro službu, kterou zastávají, a pro důstojnost, k které povzneseni jsou, sám Bůh o nich pravil: „Kdo se vás dotkne, dotkne se žitelnice oka mého.“ **)

Co jsme posud o pomluvách řekli, rozuměno buď též o potupných a hanlivých řečech, a to u mnohem větší míře. Neboť při těch jest i jiná nepravost, zvěšťující i hříšnost i trestuhodnost jich; protože spojeny jsou s pýchou a hrdostí a opovržením bližního. Tím více tedy nepra-

*) Mat. 18, 6. **) Sach. 2, 8.

mosti té se máme warowati, dle příkazu Páně :
 „Nebudeš hánce ani tajný utrhač
 w lidu!“ *)

§. 3.

O nelastavém posuzování bližního.

☉ nepravostmi právě řečenými úzce, a téměř w jedno spojeno jest neopatrné, nelastavé posuzování bližního. Nebo pomluvači a háncové nejen zlé mluwivají o bližním co do jeho skutečných a známých chyb a poklestků, ale dovolují si též souditi o jeho úmyslech a w podezření ho míti u věcech neznámých. Aby se jim látky k pomluwám dostávalo, domyslí sobě, co newědi, a podezření své wyjewují o nejtajnějších schránkách srdce bližního, w něž jediné Bohu wšewědoucímu nahlédnouti lze; wypowěděwše wšedco, co se stalo a jest, wyprawují, co není a se nestalo, ale co se pry (dle jich domnění) jistě stane. Při tom obhčejně nepatrné poklestry w hrozné nepravosti zvětsují, a lhostejné nebo i dobré a spravedlivé jednání jiných na zlou stranu wykládají. Ze takové jednání zajisté hříšné, zlopověstné jest, widěti zřejmé ze slow Páně, an dí: „Nesudte, a nebudete souzeni; nepotupujte a nebudete potupeni!“ **) Můžet často takové posuzování i těžkým hříchem býti, kdýž buď wěc, o níž se soudí, těžká — wážná jest, a posuzování buď beze

*) III. Mojj. 19, 16. **) Mat. 7, 1. Łuf. 6, 31.

rossého, anebo bez důležitého důvodu se děje; pronássi-li pak se na nejišto, pochybně, jako podezření toliko, uení hříchem smrtelným, protože čin není dokonáný.

§. 4.

O zachovávaní příkázání církve.

K těmto hříchům proti příkázáním Božím připojujeme krátké ještě poznamenání o hříších proti příkázáním církevním, poněvadž tak též uráží Boha, kdo neposlussen jest církve, jako dítě též otce uráží, neposlouchajíc slova matčina. S soudíme tak dle slova Páně, an dí: „Jest-li že pak (hříšník) církve neuposlechne, budiž tobě jako pohan a pubikán.“*) Prikazuje pak církev hlavuě: Svátky zasvěcené světiti, mši sv. w neděli a w swátek nábožně slyšeti, nejméně jednou w roce swému nadřízenému knězi se zpowidati a welebnou swátost u welikonočni čas přijimati, w příkázané dni půst zachováwati. — Co se postu týče, slusí wědět, že se k němu zavazují wšickni katoličtí křesťané od roku 21. až do 60. věku swého. Oswobozují se pak od té powinnosti lidé nemocní a slabí a staří a těžce pracující, ženy těhotné a kojící, i chudí, kteříž od toho jenom živi jsou, co se jim z milosti uděluje. — Mši swa tou má každý katolický křesťan slyšeti w ne-

*) Mat. 18, 17.

děti a ve svátek celou a pobožně, t. j. nejenom tělem přítomen jsa ale i duchem, pozoruje částky mše svaté a co se při ní koná, rozjímaje anebo říkáje nějaké modlitby. Kdožkoliv nad jinými vládnu, na to hleděti mají, aby příslušníci jich vždy svědomitě této povinnosti dostáli; aby, možná-li přítomni byli velké mši svaté a kázání, jinať jsouce potřebnými a dovolenými pracemi domácimi, vařením a p. zaměstnání, aspoň jinou tichou mši sv. slyšeli. Kdožkoliv v tom se u své čeledi nedbalými, anebo jinať nespravedlivými okáží, nedadouce svým domácím ani prázdné chvíle, tomuto přikázání církevnímu zadošť učiniti, těžce z toho někdy před Bohem odpovídati budou. Nemožnost, nemoc a obsluhování nemocných od povinnosti slyšení mše sv. osvobozuje.

Ti tedy jsou hříchowé, do kterýchž lidé nej-obyčejněji upadávají, a jichž se tedy každý, kdož nábožně žiti chce, varovati má; jednať že sami o sobě smrtelnými jsou, jednať že snadno v smrtelné přecházejí, anebo k nim svádějí. Varujice se jich svědomitě a úsilně, položíme základ k newinnosti života a zachováme roucho její neporuffené, jakož dí Salomoun: „Každého dne ať jest roucho tvé bílé a oleje na hlavě tvé nechť není nedostatku;“ *) t. j. vždy buď bedlivě pilen své newinnosti a hled zachovati milosti Boží, kteráž i osvěcuje rozum i posilňuje vůli naši, abychom přikázání Boží pilně zachovávali.

*) Kaz. 9, 8.

Glánek desátý.

o wssedních hříšcích.

Sakkolito posud wyčtených hříchů bedlivě se warowati máme, nesmíme si přec, co do ostatních, že wssedni toliko jsou, uzdu pousttěti; nikolito! ba pro milosrdenství Boží prosím a zapřisáhám tě, milý křesťane! nebuď z počtu těch, kteří domýšlejíce se, že to a to jest jenom wssedním hříchem, nic se neostýchají, se toho dopousttěti. Pamatuj slowa mudrcowa: „A do pohrdá malými wěcmi, pomalu zahyne.“ *) Pamatuj i na přísłowi, kteréž dí: „Chybi-li hřebík, ztratí se podkowa; ztratí-li se podkowa, padne kůň; padne-li kůň, za své wezme i jezdec.“ Dům zwetffelý oznamuje zřícení své malou rozpuštinou stěny, potom pádem některé skrowné částky, až pať celý se sruje. Učkolito prawda jest, že mnoho wssedních hříchů neučiní jeden těžký, přec velmi powážení hodno i to, co dí sw. Augustin, řka: „Nepowrhujte wssedními hříchy, že malé, skrowné jsou, ale raději se bojte, že jich mnoho jest; množství i sebe menších zvířat může člověka usmrtiti a to tím bolestněji. Nejsou-li pať zrnka píškowá velmi malá? a přec, dáš-li mnoho písku na lodi, konečně se potopi. Sať malitké jsou kapky deštowé, a zdaž-li pať nenaplňují řeky největší tať, že daleko široko z břehů swých wystupují a wssedčo wškol zaplawují. Není-li

*) Sir. 19, 1.

se tedy obáwati zhouby welikosti, jest se jí obáwati množstwim těch hříchů.“

Wssak nejen pro to se máme hříchů wssedních warowati, že množstwim jich wina hřessicého wětšsi bývá, ale i že se jimi swědomi otupuje a tak člověk potom snadněji i těžkého hřichu se dopouští. Prawdať i, co sw. Aehoř prawi: „Mnohdy malý přestupeť bývá horšsi než-li welký. Neboť welký přestupeť snadněji se uzná a tudíž i naprawi, ale menšsi práwě proto, že malý jest, zanedbá se a téměř za nic se nepowazuje a člověk w něm déle poněwadž bezstarostně trwá.“

Dále pať jisto jest, že wssedni hřichowé, budtež sebe menšsi, přec dušsi welmi škodí. Neboť působí nechut' k pobožnosti, ruffi poklid swědomi, udussuji oheň lásky, oslabuji srdce, odjmají sílu duchowní, potlačují wzlet k wěcem Božským, odporují Duchu swatému a překážejí působení Jeho w nás.

Wějme se tedy bedlivě na pozoru před každým, i sebe menšsim hřichem wssedním; neboť není žádný nepřitel tak slabý, jenž by, opowržen jsa, nebyl i hotow i mocen usškoditi.

Čážeš-li pať se, w čem že se wssedni hřichowé obhčejně spácháwají, odpowídámť, že skrownou nestřídmosti w jídle a piti, skrowným hněwem, marnou ctizádosti a chloubou, marnými myšlenkami, nezřizeným smichem a žertowáním, mrháním času, zbytečným spaním, skrownými lžemi, pochlebowáním a t. p.

Máme tedy troji druh hříchů: wssedních,

středních a těžkých. Všech se varovati máme, středních mšat více než mšedních, poněvadž mnohdy v těžké přecházejí, anebo k nim svádějí; nejvíce pak se střežme každého těžkého; neboť ten nás od Boha odlučuje, o milost Jeho nás přivádí a zbavuje nás všech darů darmo daných a všech čtostí nadpřirozených; jedině mšat wiru a nadějí neodnímá nám, neboť těch pozbýváme toliko činy oběma odpornými.

Článek jedenáctý.

Dak bychom krátce a důvodně velikým hříchům ihned při prvním jich hnutí odporovati měli.

Úvahy posud provedené mají ten účel, duffi člověka v ten stálý stav přivésti a ji v něm udržeti, aby se vždy od hřichu odvrátila a jej v nenávisti měla, ctnost pak si zamilovala a ji stále pilna byla. A mšat že život lidský bojováním jest, nebudeť ani nejctnostnější a nejhorlivější člověk bez pŕtky, ano nepřítel neustále obchází hledaje, koho by pohltil. Když se tedy v duffi své k nějakému hřichu pokoušena cítíš, tu hled na sebe co nejbedlivěji pozor dáti a pokoušeni to ihned krátkou a přísnou úvahou odraziti. S položíme tuto některé tak, jako si je byl zbožný křsť duchowoni sestavil.

Pokoušen jsa k pŕšse, říkával ihned k duffi své: „Povážím-li hlubokou pokoru, k které se sám Syn Boží snížil pro mne, poznávám, že

se mi od nikoho nemůže žádného bezpráví státi, abych sám neuznával, že bych mnohem většího zasluhoval.“

Proti laťomství říkával: „Uznávaje, že duše má nenashyť se ničím leč Bohem samým, za possetilost si kladu, po něčem jiném na světě bažiti, kromě Boha.“

Proti pokusení ľsmilstwu říkával: „Pomnim-li na nesmírnou čest a důstojnost, již tělo mé účastno bývá, kdykoliv welebnou swátost přijímám, tuť za hroznou swatokrádež uznávám, zprzniti tať hnusným hříchem toto tělo své, jež si Bůh sám za swůj stánek a chrám zvoliti a zasněžití ráčil.“

Proti hněwu řekl ľ sobě: „Žádné bezpráví od lidí mi učiněné nesmi mne rozhorliti, pomnim-li, jať welkými hřichy a jať často jsem Boha swého urážel.“

Proti nenávisti a záwisti říkával: „Když pouním, že Bůh můj mne, tať welikého hříšníka, na milost přijíti ráčil, nemohu záwidiťi žádnému ani sebe větších darů, aniž pať odepriti odpustění sebe větších urážek.“

Proti obžerstwí pať ľ sobě řekl taťto: „Kdo powáží přehořkou žluč a ocet, jichž se podalo Synu Božimu za posledni občerstwení na kříži, když za hřichy celého swěta w těch nejtrutějších bolestech umíral, zastydí se wnhledáwati sladkosti w životě swém, pomně, že má powinnost ľáti se za hřichy wlastní.“

Proti lenosti a wáhawosti w dobrém říkával: „Kdykoliv powážim, že po krátkých ne-

snázích tohoto života dostane se mi věčného odpočinku v blaženosti nebeské, za nic si pokládám všecky obtíže, které mne zde potkávají.“

Jiný způsob krátké úvahy proti vsselikému pokuseni k hřichu udává nám sv. Augustin (nebo dle mínění jiných sv. Leo). Jest na způsob krátké rozmluvy, v které lákajícímu hřichu odpovídá opačná ctnost.

Pýcha praví: „Jsi nad mnohé, ba nade všecky výtečnějšsim: vědomosti a rozumem, bohatstvím a důstojností, slovy i skutky, a vsselikými přednostmi duše i těla. Proč bys se nade všecky newynássel, vssemi pohrdna?“ —

Pokora odpovídá: „Pamatuj, že nejsi nic jiného leč prach a popel, potrava červů. Nepokoříš-li se, odejme se ti vše, co máš proto, že to ani tvé není. Což se vypínáš? Zdaž-li pak jsi vyšší, než-li byl první anděl, který pro pýchu stvoren jest s nebes? Jest-li že onen pro pýchu tak hluboce klesl, jak medle doufati smíš, že ty pýchou tak vysoko se povzneseš?“ —

Marná ctižádost praví: „Čiň co můžeš dobrého zjewně a na odiv lidem, aby tě vssickni poznali, welebili tě a chwálili jakožto dobrého, zbožného, swatého, — pravého wywolence Božeho. Všedco ať ti vzdává zaslouženou čest!“

Bázeň Boží odpovídá: „Čiň-li co dobrého, čiň to pro slávu věčnou, taje se s tím, jak jen můžeš; pak-li nemůžeš, tehdy taj v srdci svém dobrý úmysl svůj, který při tom máš. Tak zbudeš i podezření marné chlouby, aniž

ztratíš zásluhy, když by mimo vůli tvou dobří skutkové tvoji na jemo přišli. Tak spojíš w jedno a vyplníš dvoji, dle zdání odporň příkaz Páně, an di: „Ty když dáwáš almužnu, newěz lewice twá, co čini prawice twá; ať almužna twá jest w skrytě, a Otec twůj, jenž widí w skrytě, odplati tobě;“ *) potom pať též welí: „Swět swětlo wasse před lidmi, ať widí skutky wasse dobré a welebí Otce wasseho, jenž jest w nebesích.“ **)

Pokrytstwí radi: „Ačkoli dobrý nejsi, dělej se jen tak na oko; swět soudí dle zewnitřního zdání; i tak dojdeš cile swého a budeš ctěn a wážen u lidí.“

Pravá zbožnost pať odpowidá: „Ba naopať! hled, abys opravdu byl, čím nejsi, t. j. ctnostným a zbožným; neboť zdáti se takovým a nebýti, což tím získáš, než wěčnou hanbu, wěčné zatracení? — Nepřijde-li pať wsecko na jemo? Pomni, co di Spasitel twůj: „Běda wám, zákonnici a farizeowé, pokrytci! nebo čistíte powrchu čisse a mísy, ale wnitř jste plní loupeže a nečistoty. Farizee slepý! wyčist prvé, co wnitř jest w čissi a mise, aby i to, co zewnitř jest, bylo čisto.“ ***)

Neposlušnost nawrhuje: „Kdož jsi ty, abys poslouchal nižších a horších tebe? Ty-li máš sloužiti sprostším? Tobě by mnohem lépe

*) Mat. 6, 3—4. **) Mat. 5, 16. ***) Mat. 23, 25—26.

sluffelo rozkazovati těm, kteří rozkazují tobě, protože je daleko předčíš schopnostmi i příčiněním i zásluhami. Sednej dle svého smyslu a nedbej na žádného."

Blažená pať poddanost odpovídá: „Plati-li příkaz Páně, tehdy nepochybně se vrchním svým podrobiti a jich poslouchati máme. Neboť On sám dí: „Kdo vás slyší, mne slyší, a kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá.“ *) Však namítáš-li: Poněwadž není vrchní můj takovým, jakýmžby býti měl, neníť tak, že strže něho rozkazuje Bůh; tehdy slyš, co di sv. apostol: „Není mocnosti, leč od Boha, a kteréž jsou, od Boha zřizeny jsou. Protož kdo se mocnosti protivi, zřizení Božímu se protivi.“ **) Neboť nijakž nenáleží k poddaným, aby sami rozsuzovali, jací mají býti představeni."

Závist napovídá: „V čemž pať jsi horšší než-li ten a ten? Proč pať tedy nejsi tomu a tomu roven? Sať mnohem více dokázati můžeš, než-li mohou oni! Nemělby tedy oni býti nad tebou, ba ani na rovní s tebou."

Upřímná přízeň bratrská pať dí: „Vynikáš-li ctností nad jiné, jistěji se udržíš v nižším než-li v vyšším postavení; čím vyšše kdo vystupuje, tím hlouběji padá. Jest-li kdo nad tebou, nebo tobě roven, což ti to škodí? Baruj se, ať závidě bližnímu, nejsi podoben tomu, o němž psáno jest: „Závisti dábla

*) Luk. 10, 16. **) Řim. 13, 1—2.

přišla smrt na okres země; následují pak ho ti, kteříž jsou s strany jeho.“*)

Nenávišť ponouká: „Není možná, abyš miloval toho, jenž se ti ve všem všudy protivuje, tebe zlehčuje a v posměch uvádí, tebe uráží a haní, tobě tvé chyby vytýká, tebe ve všem předčiti ušiluje; kdyby tě náviděl, nevyhynal by se tak nad tebe.“

Pravá pak láska odpovídá: „Zdaž-li pak pro to pro všecko, byť to i pravda bylo, nezůstává bližním tvým a obrazem Božím, pro nějž vždy lásky hoden jest? Zdaž-li pak Kristus, jenž na kříži umíraje, modlil se za nepřátele své, nepřikazuje zřejmě; „Milujte nepřátele své, dobře činite těm, kteří vás nenávidí a modlete se za ty, kteří vám protivensství činí a utrhají vám, abyste byli synové Otce svého, který jest v nebesích.“**) Diš-li pak, že dosti máš, když miluješ přátele své, slyš, co na to opět dí Kristus dále: „Neboť milujete-li ty, kteří vás milují, jakouž odplatu míti budete? zdaliž i publikáni toho nečiní?“***) Zajisté ničehož na to odpověditi nemůžeš; ba považ, že „každý, kdo nemiluje, zůstává v smrti; a kdo miluje, zůstává v Bohu a Bůh v něm.“†) Všicku tedy hořkost proti bližnímu z srdce svého vyhvrz, a jak jen můžeš sladce se k němu měj; není nic milejšího Bohu

*) Moud. 2, 24—25. **) Mat. 5, 44—45. ***) Samj 5, 46.
†) I. Jan 3, 14. 20.

nad lásku, neboť On sám, jak sv. apoštol dí, láska ješ.“*)

Pomlouvačnost dí: „Kdož může sněsti, kdož smlceti nepravosti, jež teu a ten páše?!“

Spravedlivá pak péče o dobré bližního odpovídá: „K nepravostem bližního ani mlčeti, ani w ně svolowati nemáš, ale zjewně do oči mu vytkni chybu jeho, jinač byš mu na cti utrhal. Ačeš-li, že bližního zjewně kárati nemůžeš, aby se nerozhorlil a nestal se horšším, anebo jinač pohoršeni newzal; tuť slyš, že písmo swaté právě na cti utrhaní jmenuje wětším pohorššením, říká: „Usadiv se, proti bratru swému mluwival jsi, a proti synu matky swé kladl jsi uraz.“***) Zdaž-li není wice uražen, komu se na cti utrhá rozšiřowáním hanby jeho, než-li komu se soukromě mezi čtyřma očima, jak říkáme, chyba zpáchaná wytká? A když mnohdy rádno, poklesky bližního nějaký čas smlceti a počkati, zda-li sám nezmodří a se nepolepši, a teprwa pak, nestane-li se to, w přibodný čas ho napomenouti; protož i písmo dále dí: „Thto wěci jsi učinil, a mlčel jsem.“****) Potom pak zjewně a upřimě i přísně staň se naprawení chybujícího dle slow téhož písma: „Trestati tě budu a postawím tě proti twáři twé.†) t. okáži ti jako w zrcadle chybu twou, abyš se poznal a polepšil.“

Sněw podněcuje: „Co se proti tobě jedná, to není k sněšení; trpěti to dále, byl by

*) Samj 4, 16. **) Žalm 49, 20. ***) Samj 21. †) Samj.

hřích; nepovstaneš-li hned, a neprotiviš-li se tomu co nejprůšněji, mnohem více si leďdoš proti tobě domolí."

Alle trpěliwost křesťauská odpowidá: „Powážiš-li utrpení Páně, nic nebude tať trpěho, co by nebylo k snessení. Neboť „Kristus trpěl za nás, wám zůstawiw příklad, abyšte následowali šlepěji Jeho.“ *) A Kristus sám častěji na to poukazuje, že ho máme w utrpení následowati, řka: „Zest-liže hospodáře Belzebubem nazýwali, čím více domáci jeho? **) Zest-liže mne pronásledowali, i wáš pronásledowati budou.“ ***) Což pať jsou urážky nasse proti muřám, jež utrpěl On? On byl pohaněn, potupen, pošmíván, uplwnán, bičowán, trním korunowán, na křiž přibit; a my sotwa slowo kárající snášíme, kdýž jsme ho byly zasloužili!“

Prchliwost prawi: „Zdaž-li pať nesluffi tupých lidi, kdýž pochybí, tať káratí, jako nerozumných zwiřat, nic lewnými slowy, ale ostrými raději, aby toho lépe pocitili a si děle pamatowali?“

Diabosť wšak odpowidá: „Nesluffi řiditi se přitom dle twého smyšlu, nebo dle twé wášně, ale dle příkazu a naučení sw. aposťtola, anť k milému swému učeniku di: „Staršího netresci, ale napominej jako otce, mladých jako bratři; starých žen jako mateř,

*) I. Petr. 2, 21. **) Mat. 10, 25. ***) Jan 15, 20.

mladic jako sester ve vši čistotě.“ *)
 A opět: „Na služebníka Páně nesluffíš
 vaditi se, ale aby byl **tichý** ke všem,
 způsobný k učení, **trpělivý**, jenž by
 s mírností trestal ty, kteří se proti
 pravdě.“ **) A opět: „Trestci, pros, žehťi
 ve vši **trpělivosti** a **učení**.“ ***)

Hrdost praví: „Máš svědka svého nad
 sebou, Boha samého; což bys na to dbal, co o
 tobě soudí lidé pozemští?“

Pokorná opatrnost odpovídá: „Ni-
 komu se nemá dáti žádná příležitost k pomluvám
 a nactiutrhání; nýbrž máš-li nějakou chybu na
 sobě, přiznej a naprav se, nemáš-li, pokorně se
 omluv. Sti, co praví sv. apóstol proti těm,
 kteří doufajice v umění a přesvědčení své, po-
 horšují bratra svého.“ †)

Trudnomyslnost napovídá: „Mač
 bys se těšil, když tak mnoho zlého se proti tobě
 vůbec rozhlássuje? Zda-li pak nemusíš na všecky
 těžně patřiti, věda, že všichni tak velmi proti
 tobě zanevřeli?“

Utěcha duchovní odpovídá: „Dvoji
 jest zármutek: jeden, jenž vede k spasení, druhý,
 jenž pohřizuje v zahynutí; onen povzbuzuje k po-
 kání, tento utvrhuje v zoufalství. Menší přičiny,
 trudití se nad tím, co nás nevinně potkává,
 spíše pak radovati se můžeme, že nás za to od-
 plata věčná nemine. Neboť di Spasitel sám:
 „Blahoslaveni jste, když vám budou

*) I. Tim. 5, 1—2. **) II. Tim. 2, 24—25. ***) II. Tim.
 4, 2. †) I. Kor. 10.

zlořeciti a protivenství činiti a mluviti wšedňo zlé proti vám lhouce, pro mne; radujte se a weselte se, neb odplata wásse hojná jest w nebesích?")

Lenost dí: „Budeš-li neustále jen w knihách ležeti, zmaříš si zrak; budeš-li neustále hříchů své oplakávati, o oči přijdeš. — Namáhavým svým rozjímáním a snažnými svými pobožnostmi o rozum se připravíš.“

Zbožnost pak odpovídá: „Proč medle své obrácení k Bohu tak na dlouho odkládáš? Wiš-li pak jistě, že zítřa, že příští hodinu ještě živ budeš? Ci nepamatuješ, co Spasitel dí: „Bděte, neboť newíte ani dne ani hodiny!“ *) Protož odlož svou lenost a pamatuj, že království nebeské ani wlašni ani rozkošníci ani nedbalci, ale úsilní a pracovití a horliví uchwacují.

Nestálá těžkost pobouzí: „Wěříš-li, že Bůh wšude jest, proč byš se jednoho místa držel, kde ti wšechno na odpor jest a tolik zlého se děje, hled přijíti dále!“

Pewná stálost pak odpovídá: „Právě že Bůh wšude jest, jest i na tomto místě, a proto ho neopustím. Wniš-li pak dosáhnouti místa lepššího a powýššiti stav svůj, tehdy rozjimej, kam přišli pyšší andělé, chtějice powýššiti, a prvorodicové naši chtějice si polepššiti, z ráje wyhnáni jsou a upadli w bidu wzejšší.“

Zoufalství prawi: „Sať mnohých, jať

*) Mat. 5, 11—12. **) Mat. 25, 13.

welkých hříchůw jsi se dopustil! Tak dlouho již trváš w starou hříšném, a život jsi nejen nepolepsil, ale ani zpáchané zlé nenapravil! Wždyť neustále jako w poutech w zlé namyšlosti trváš. Rád bys někdy pomstal, ale ihned opět w starou nepravost padáš. Což ti zbude, když za život předešlý odsouzení tě nemine a dále již se polepsiti nelze? Nezpouštěj se tedy vezdejších rozkoši, když nemůžeš dosíci věčné blaženosti."

Důwěrná pak naděje těší: „Děsi-li tě hříchové tvoji, patř na Dawida krále, an jsa cizoložníkem a wrahem, u Boha milosrdenství dostel. — Gle král Manasjes, jenž se byl přemouhých a ohavných nepravosti dopustil, pokáním k životu od smrti se obrátil. — A! Maria Magdalena, zjewná jsouc hříšnice, že k zřidlu milosti se utekla, noby Páně slzami myla, wlasy swými utírala, líbala a maští drahou hlavu Páně pomazala, zasloužila, že jsou jí odpustěni hříchové mnozi, protože byla mnoho milowala. — Gle, Petr zapřel Pána swého, ale poznaw laskavým jeho pohledem hřích swůj, a hořkě nad nim wyléwaje slzy, úplného odpustěni dosáhl. — Kajici lotr, winen jsa wzpourou veřejnou a wraždou, za jedno okamžení, za jedno wyznání s kříže přímo do ráje se odebral. — Gle, Pawel, pronásledowník církwe Kristowy, winen i newinnou křwi mučenickou, stal se apóstolem, wywolenou nádobou Páně. Kde tehdy takové a tak zjewné příklady milosrdenství Božihó mluwi, tu umlkniž wšeliké slovo zoufalé, zwláště když Bůh sám

slibuje: „Když by se odvrátil bezbožný od bezbožnosti své, kterouž spáchal, a činilby soud a spravedlnost, tenť dosti svou obživí?“ *)

Žádostivost lašotná di: „Bez winy jsi, kdž vždy více miti žádáš, neboť se jenom obáváš, abys neupadl w nouzi, i abys toho, čeho jiný použiti neumi, sám lepe požil.“

Dpovrzeni světskými věcmi di: „Mnoho si žádati nikdy nebývá bez nebezpečí; neboť čím kdo více má, tím více si žádá a tak nikdy pravé spokojenosti nedosahuje; chtěje všem marnostem tohoto světa dosti učiniti, nikdy dosti nemá, jakož di písmo: „Lašomec nenasytí se penězi.“ **)

Nežřizená žádost jídla a piti prawi: „Všechy věci, které Bůh k jídlu stvořil, dobré jsou; proč bys se některých zdržoval, anebo se do sytosti nenajedl, nenapil? Což by to bylo jiného, leč dary Božími pohrdati?“

Střídmost pať na to: „Prawdat, že Bůh mnohé věci k jídlu a piti stvořil, avšak člověk jísti má toliko, aby hladem neumřel, nikoliv pať, aby dary Boží mařil a k zlému užíwal. Proto Bůh již w ráji zdrželivost přikázal. A zdaž mezi jinými nepravostmi, pro něž Sodoma zahynula, nebyla též nestřídmost, jakož di Pán: „Totof byla nepravost sestry tvé Sodomy — sytost chleba.“ ***)

Rozpustilá weselost di: „Proč bys se

*) Ezech. 18, 27. **) Kaz. 5, 9. ***) Ezech. 16, 49.

weselou myslí tajil, wystup veřejně, chod do společnosti, mluv, čím coš weselého a obweseluj myslí svou i jiné!"

Wážná pať přisnost na to: „Za jakou příčinou smíš býti weselé myslí? Přemohl jsi již nepřátele své: swět, tělo a ďábla? Zničil jsi již věčného trestu? Jsi jist svého wywoleni? žiwota věčného? Proč zapomináš slowa Páně, an ujistuje: „Swět se bude radowati, wy pať se budete rmoutiti; ale zarmutek váš obráti se w radost.“*) A poněwadž těm, kteří zde zarmoucení jsou, tamto radost se slibuje, pamatuješ-li pať, čím přisně hrozi směřicím se? Slyš, - co prawi: „Běda vám, kteříž se nyní smějete; neboť kwíliti a plakati budete.“***) A dle toho i swatý Žeho apofstol napominá: „S bážni a třesením se spasení své konejte!“***)

Mnohomluwnost se wymlouvá: „Za wina nebude uznán, kdo mnoho, ale kdo zlé mluwil; můžeš tedy mnoho mluwiti, bude mezi tím wice dobrého, jakož i možná, že kdo málo mluwi tím mnoho zlého proneše.“

Opatrná pať mlčelíwost na to: „Byť i někdy tať prawda bylo, hustěji wšak se stává, že rozmluwa dobrým započata, kdž dále se wede, k zlému se uchýlí. Tať ujistuje písmo swaté, řkouc: „Mnohomluwení nebýwá bez hříchu.“†) Byš i mezi mnohými řečmi nedopustil se řeči utrhačných, zdaž-li pať se uwa-

*) Jan 16, 20. **) Luk. 6. 25. ***) Žilip. 2, 12. †) Přisl. 10, 19.

ruješ prázdňích a daremných? Muže jaf bude, až ti nastane wydati počet z každého marného slova twého?“ *)

Smilstwo dí: „Proč bys rozkossi tělesných nepožival, newěda ani, zda-li nějakého života po smrti jest? Použijvej času krátkého, jehož se ti popřává. Wšak kdyby tělesné rozkosse zapovězeny byly, proč pak by byl Bůh hned z počátku dwoje pohlawi, muže a ženu stwořil?“

Čistota pak odpowídá: „Neklam se ohledem na život budoucí, považuje slovo apóstola Páně, an dí: „Nemylte se: ani smilníci, — ani cizoložníci, ani mělci, ani samcoložníci — králowstwím Božím nebudou wládnouti.“ **) — A sw. apóstolu Janowi zjeweno jest od Boha, že mezi jinými „i smilníkům bude díl w jezeře, kteréž hoří ohněm a sírou, t. j. smrt druhá.“ ***) — smrt wěčná. Wolil bys snad přesvědčiti se o tom wlastní zkušfenosti? — Dwšsemť že stwořil Bůh muže a ženu, ale nikoliw k howadné rozkossi smilné, nýbrž k rozplozeni pokoleni lidského manželsstwím počestným, swatým. Cožoliw se kromě toho účelu, budši i w manželsstwí, mezi obojím pohlawím anebo u jednotlivců smylně, oplzle, nestoudně děje, ohawnosti jest před Bohem a w smrt wěčnou uwrhuje.“

Nečistá myšleni namítají: „Což jest něco zlého smilnými myšlenkami se obirati? Kdož to wí? Komu to ublíží? Jen když se warruješ skutků.“

*) Mat. 12, 36. **) I. Kor. 6, 9—10. ***) Bjew. 21, 8.

Wnitřní pak čistota srdce odpovídá: „Nelze čistotu mravů bez čisté mysli zachovati; nepočestnou myšlenku byt žádný nevěděl, wi Bůh, an „zkoumá ledwi a srdci“ *) wšech. Zdaž-li není dosti, když nezřizenyými myšlenkami ubližuješ dušsi, snižuje ji w kal smyslných pojmu. Newiš-li pak, co Božský půwodce a zakladatel čistoty přísně prawi: „Kdo pohledne na ženu cizi ku požádání ji, již zcizoložil s ní w srdci swém.“ **) Pročež i swatý Job již w zákoně starém oswědčuje: „Smlouwu jsem učinil s očima mýma, abych ani nemyslil o panně.“ ***)

Láska tohoto swěta láká: „Což může býti krásnějšího, než co právě zde na tomto swětě nalezáme? Sať leskle klenou se nad námi lazurowá nebesa, ozářena we dne jasným sluncem, w noci libým swětlem luny a trpyticích se tisicerých hwězd? Sať hojně, jať bohatě upravena jesti země s wšselikými wěcmi k požitku, k obweselení nassemu? Tu husté lesy, stínem swým libý chládek poskytuji; tu stromowí, krásným owocem oplývají; tu lučiny, pestrými kwětinami zdobeny a libou wůni dýchají; tu pole, bohatým osením se wlní; tu opět hojná žřídla, obcerstrowující nápoj wydáwají; tu ptactwo, buď pestrým peřím, buď lahodným zpěwem nás obweselující; tu zvířata, wšseliký užiteč i pomoc při práci nám propůjčující; potom pak lidská společnost, wšselikým uměním k prospěchu a po-

*) Šalm 7, 10. **) Mat. 5, 28. ***) Job. 31, 1.

těšení wespoluému opatřena: což nad to wsse může býti krásnějšiho, utěšenějšiho, pohodlnějšiho, prospěšnějšiho? Neni-li pať to wsse welmi milowání hodno? Nebyl by to newděk ě Stwořiteli, nepožiwati do syta takowých a tak hojných darů?“

Láska pať ě wlasti nebeské odpowidá: „A přec to wssedco, buď si sebe krásnějši a utěšenějši, neni nic jiného, než jako nějaké wězení u porownání s wlasti nebeskou. Nepatřiš-li pať wedlé té krásy a prospěšnosti též welikou, ba wětšii částku bídy a nepravosti, nehod a bolesti na tomto swětě, tak že skutečně nazývá se „údolim slzawým?“ — Pročž dej wšhošť lásce ě tomuto swětu, kdez se jenom každý narodi, aby opět umřel, a hled tamo ě wlasti swé, kde smrt žádně moci nemá; dej wšhošť lásce ě tomuto swětu, kdez každého wice méně bol a pláč stihá, a hled tamto ě wlasti swé prawé, ě wlasti nebeské, kdezto nebude ani bolesti, ani pláče, ani žwileni, ale radost neskonalá, wěčná. Co jen dobrého pomysliti lze, tam jest; „čehož oľo newidalo, aniž ucho slýchalo, aniž na srdce lidské wstoupilo, to pripravil Bůh těm, kteříž miluji Tej.“*) — Bys i darů těchto střidně požiwati směl, waruj se, ať pro ně wěčného cile swého nezapomeněš a w pouta swěta toho neupadneš; newděčným bys byl, kdybys pro pomijitelně dobro tohoto swěta darů nebeských nic nedbal.

*) I. Kor. 2, 9. S'ai. 6, 4, 4.

Wsse, co jsme posud wypowěděli, tenť účel má, aby každý mysl swou úplně odvrátil od hřichu a od lásky tohoto swěta a wssch jeho hříšných marnosti, obrátil pať se docela a upřímně k ctnosti a k Bohu a k blaženosti wěčné, kterouž mu Bůh slibuje. Z toho úmyslu udali jsme wsse, co by jakožto zbraň duchovní mohlo w každém okamžení posloužiti člověku, bojowati a přemoci každé pokušení, kterěz se wssch stran neustále naň doráží, a jej od tohoto jeho wěčného cíle odvrátiti a odloučiti usiluje. Poněwadž tedy základem ctnosti jest, warowati se zlého, hlediž každý podané sobě zbraně použiti a nepřitele od křehlého přibytku swého odstraniti a zapuditi. Tak se potom naditi smíš, že kdýž zachowáš přilázaní Pána swého, též On s milosti swou k tobě zawítá, neboť: „Bůh jest láska, a kdo zůstává w lásce, zůstává w Bohu, a Bůh w něm.“ *) Abys tedy, milý křesťane, zůstal w lásce a w Bohu, a s Ním někdy tamto wěčně byl spojen, **waruj se hřichu!**

*) I. Jan 4, 8.

Díl druhý.

Jak se máme cvičiti ve wšelikých ctnostech.

Článek dwanáctý.

Že trojí druh ctnosti obsahuje se w spravedlnosti křesťanské.

Když jsme w prvním dílu této knihy a tuším dostatečně a zevrubně provedli, jak se křesťan wšelikého hříchu warowati a tak dussi svou čistou wšsi posskwrny zachowati může a má; zbhýwát nám nyní pojednati taktéž důkladně a zevrubně, jak se má u wšeliké ctnosti cvičiti, poněwadž ctnost jest prawou ozdobou dusse, činic ji libou před Bohem. Sakož pak k spravedlnosti náleži, abychom každému dali, což jeho jest: Bohu nejprvé a potom bližnímu i sobě samým; tak jest též trojí druh ctnosti, působujic spravedlnost křesťanskou; jeden totiž obsahuje powinnosti nasse k Bohu, druhý k bližnímu a třetí jednoho každého k sobě samému. Těmi ctnostmi wyplňuje se dokonale úkol spravedlnosti křesťanské. Chceš-li pak wěděti, jak tomu trojímu úkolu swému wěrný křesťan dostojí, powim krátce, že tehdáž, když se zachowá k Bohu jako **syn**,

ř bližnímu jako **matka**, ř sobě samému jako **soudce**. Tyto tři částky spravedlnosti křesťanské udává též sv. prorok, řka: „Dznamením tobě, ó člověče! co jest dobré a čehož žádá Hospodin od tebe. Zajisté abys činil soud a miloval milosrdenství i pečlivě chodil s Bohem svým.“*)

S těchto tedy všech povinností člověka tklá se částka první jeho samého, aby proti sobě činil **soud**; druhá pak bližního, aby co ř němu směřuje, miloval **milosrdenství**; třetí pak Boha samého, jak prorok dí, aby **pečlivě chodil s Bohem svým**. O tomto tedy trojim druhu povinností a ctností nyní pojednáme.

Článek třináctý.

O povinnostech člověka ř sobě samému.

Poněvadž láska každého člověka dle řádu přirozeného směřuje nejprvé ř sobě samému, počneme i my úvahy své s touto částkou, kterouž i sv. prorok na prvním místě klade, totiž aby člověk činil **soud**. Tento úřad soudce povinen jest člověk vykonati na sobě samém. Jakož pak povinností soudce jest, aby kraj sobě svěřený dobře zřídil a sporádal, tak má též člověk sám sebe, co malou obec, náležitě zříditi a sporádati, a šice sebe celého dle hlavních částí, z nichž záleží, i tělo se všemi údy

*) Malach. 6, 8.

a smysly jeho, i duffi se wffemi schopnoftmi a žádofťmi jejími; má je sporádati a řiditi dle prawidla ctnofťi fpočiwající na wěčném, nezměnitelném, jedinečném pevném zákonu Božím. Tak dá člowěk sobě samému, co mu náleží, a jať to učiniti má, to buďiž nyňi prwním oddílem uwahy nafši.

§. 1.

Tak člowěk nejprwé tělo své zřiditi a sporádati má.

K náležitému sporádání těla žádá se nejprwé a hlavně zewnitřní způfobnoft celého člowěka, jakož toho žádá fw. Auguſtin, řka, aby každý ſtoje, chodě, ſedě i twáři i řeči, i poſtawou i ſtatem ničehož nečinil a neobjewil před jinými, co by pohorſſeni jim dalo, ale aby wſſečen zewnějſſi způfob každého na wnitřní počefťnoft a ſwatoſť ukazowal. Pročez prawý křefťan, jakožto ſlužebník Boží, má ſe w obcowání ſwém před jinými okazowati wždy wážíným a pokorným, laſkawým a dobrotiwým, aby wſſiichni, kteří ſ nim obcuji, wzděláni, t. j. příkladem jeho k dobrému wždy wic a wice powzbuzeni a wedeni byli. Tak i apoſtol Páně nám welí, abychom byli „dobrou wůni Kriſtowou na každém místě,“ *) totiž takowou, kteráž ſe wůkol ſděljuje wſſem předmětům, že i ſamy ji libezně zawánějí. Jako prſty rukou dotknufſe ſe jen nějakého wonného předmětu,

*) II. Kor. 2, 15.

dlouho jim zapáchají; tak buďtež i řeči i skutky i tvářnost, — slowem celé chování se služebníka Božího, aby každý, kdož se k němu přiblíží, nebo ho spatří, příkladem jeho se vzdělal a posvětil. To jest první prospěch z tohoto slusného se chování pocházející, že křesťan, ve svém zevnitřním mravu dobře spořádaný, jest téměř tichým kazatelem, jenž totiž neřáje hlasnou řečí, ale swatým svým příkladem ukazuje a pomozbuzuje k tomu, jak by každý ctnostným býti, Bohu sloužiti a Dej welebiti měl. Protož i Spasitel sám welí, řka: „Tak swět swětlo wasse před lidmi, ať widí skutky wasse dobré a welebí Otce wasseho, jenž jest w nebesích.“ *) To též naznačuje Isaiáš, řka, že spravedlivý Páně podoben bude překrásnému „stěpnému stromu k zwelebení Hospodina.“ **)

Wšak při tom pozorowati slussi, že to nikdy nemá býti přímo účelem u wykonávání dobrého, abychom se s tím okazovali před lidem, neboť by pak o nás platilo, co řekl Kristus Pán o hlubivých zákonnících, že „wzali již odměnu swou;“ ***) ale (jak sw. Aheoř radi) „tak se mají diti dobří skutkové u weřejnosti, aby úmysl dobrý zůstával w tajnosti; abychom, dáwajíce zjewně dobrý příklad bližnímu, snažili se spolu, krýti se s úmyslem, pro nějž žádáme libiti se Bohu.“

Druhý prospěch, který z uspořádání ze-

*) Mat. 5, 16. **) Isai. 61, 3. ***) Mat. 6, 2. 5.

vnitřních mravů svých těžíme, jest, že se jim střezi vnitřní mravopoctnost a čistota i zbožnost, proto že mezi člověkem zevnitřním a vnitřním uzlé jest spojení a sloučení, tak že se jeden z druhého nejen poznati dává, ale i jeden na druhého působí a jej předpokládá. Jest-li duševní člověk dobře spořádán, tuť se ta vnitřní úprava i zevnitř objeví; a naopak, kdž tělesný člověk neupraven jest, bude brzo za následek míti též neupravenost duchovní. Jest tedy tělo téměř zrcadlem ducha. Neboť jako v zrcadle okazuje se obličej tvůj, v jakémoliv tvářnosti, nebo postavě se před nim objevíš; tak též patřiti lze z zevnitřního chování svého, v jakém stavu se vynachází vnitřní člověk — duch tvůj. Dpať toho žádá náramného přemožení sebe a skoro nepřirozeného se přetvařování, aby jinak se okázal člověk vně, než uspořádán jest uvnitř. Proto sv. mudřec opravdově dí: „Kdo jest kwapných noh, zavadí;“ *) mině tím, že kdo nezachovává potřebné v zevnějších mravích vážnosti, kteráž se na křesťana sluší, často klopýtne a v mnohé chyby klesne, jako kdo příliš chwatají a kwapi.

Čteti prospěch náležitého uspořádání zevnitřních mravů jest, že se jim zachová přisnost a vážnost, prospěšná netoliko, ale i potřebná nevyhnutelně zvlášt tomu, kdo u vyšší důstojnosti postaven jest a správu nad jinými sobě svěřenou má. To o sobě mohl říci sv. Sob,

*) Přisl. 19, 2.

jať mocně působilo vážné jeho chování na jiné vrstevníky jať starši, tať mladši. „Světlo obličej mého nepadlo na zemi.“ *) A málo před tím: „Když jsem chodil k bráně města a na ulici připravovali mi stolici; spatřovali mne mládenci a skrývali se, a starci povstanouce stávali. Knižata přestávali mluvit a prst kladli na ústa swá; hlas swůj zdržovali wéwodové a jazyk jejich přilnul k dásním jejich.“ **) Tať veliká byla úcta wšech k Sobowi. Wšak tato jeho vážnost nic nebyla na ujmu laškavosti jeho a dobrotě, tať že sám o sobě směl říci, že ačkoliv sedával jať „král, obštoupen wůkol wojskem swým,“ nepřestal býti „okem slepému, nohou chromému, — otcem wšech chudých.“ ***)

Tu wšak znamenati sluffi, že pochybení proti této sluffnosti nepočítá se od učencůw za hřích ale za lehkost. Tať milowati příliš společnosti, ozdoby těla si příliš hleděti, dovoleným potřebám jeho we wšem howěti, jest znamení, že wnitřní člověk méně dobře spořádán jest. Tať di sw. mudřec: „Oděw na těle a smích okazující zuby a chůze člověka prozrazují jej.“ †) W tž smysl di též Salomoun: „Jať we wodě okazuje se obličej těch, jenž do ní hledi, tať srdce lidská zjewna jsou opatrným,“ ††) t. strže skutky jejich.

*) Job. 29, 24. **) Lamj 29, 7—10. ***) Lamj 29, 25, 15.

†) Sir. 19, 27. ††) Psil. 27, 19.

Tento troji prospěch, jako troji ovoce vy-
dává a přináší zevnitřní uspořádanost mravů,
a jistě není nejmenší. Toho se nedostává těm,
kdožkoliv přílišně si dovolují důvěrnosti a přátelství s jinými, byť i sobě rovnými; aby ne-
byli potměšilci a pokrytci jmini, vedou nepro-
zřetelné řeči, mluvíce vsedčo, co jim, jak se
říká, slina na jazyk přinese, a dovolují si v spo-
lečnosti lecos, co se buď jejich starou nesluší,
nebo z přítomných někomu pohoršení dává.
Pravý pak křesťan nesmí se provinuti proti
pravidlům zdrželivosti z bázně, aby se snad ne-
zdálo, že by zdrželivosti svou marné cti vy-
hledával, poněvadž naprosto se nedovoluje,
zdrželivosti se spouštěti; neboť jakož vůbec se
zakazuje, chybu chybou napravovati, tak též se
nesmí ctnost zanedbávati z bázně, abychom si
od světa zlého úsudku za to neutržili.

To jest, co se týká slusnosti zevnitřní vůbec,
v každém místě, v každém čas. Je pak se zhufta
na ni zapomíná při hodech a kvasích, protož
jednati budeme zvlášť v

§. 2.

v zdrželivosti.

Abychom nauku o náležitém spořádání tě-
lejném dořonale provedli, to za základ položíme,
že lépe jest tělo své přísně a tuze, než-li poho-
dlně a rozkossně držeti. Neboť jako hořká a
chuti odporná myrha dobře slouží k delšímu za-
chování těla před hnilobou, aby nezetlelo a červoj

se nerozležlo; tak přísným a tuhým držením těla zachovává se ctnost, pohodlným pať a rozkošným jemu hověním maří se a na místě jejím roffeliké porostávaji nepravosti. Protož tuto hlavoně o zdrželivosti jednáme, že jest jedna z nejhlavnějšich ctností, k kteréž se pať jiné přidružují. To rossať tím více zapotřebí býti uznáváme, poněwadž dosažení té ctnosti jest pro pořazenost přirozené povahy nassi velmi obtížné. Ukážeme tedy, jať zdrželivosti dosahnouti, a jať se w ní cwičiti lze.

Mluvíce o zdrželivosti w jídle a piti, za základ položíme to, jať snažně ji Duch sw. wyučuje w knize Sirachově, řka: „Požívej jaťo člověk střidmý těch věcí, kteréž se ti předkládaji, aby jeda mnoho, nebyl w nenávisti. Přestaň prwni pro kázeň a nebud nesyť, aby snad neurazil. A mezi mnohými sedl-li jsi, newztaňuj prwé než-li oni ruky své, aniž prwni žádej piti.“ *) Pravidlo to zajisté velmi vhodné jest pro náš smrtelný život, a hodno Hospodina toho, an stwořiw roffelky věci w pořádku peťkrásném, chce, abychom též ten pořádek zachováwali. Totéž káže sw. Bernard, řka, že zachowati sluffi w jídle a piti pravou míru i dobu i způsob i přípravu, a toho dle že se warowati máme roffelky zbytečných i přílišných lahůdek. Zachowati se má pravá mira, aby člověk neunáffel se duchem swým po roffelkém jídle; pravá doba, aby požíwal

*) Sir. 31, 19.

vždy v určitý čas; a pravý způsob, aby se spokojil s krměmi obecnými, lečby skutečná nemoc nějaké krmě zvlášť zakazovala, a jiných požívatí veleva.

W tž smysl di též sv. Řehoř: Pravá zdrželivost nežádá jídla před dobou určitou, jako učinil Sonatas s plásti medu;*) ani lahodnějších krmí, jako lid na poušti;**) ani úpravněji strojěných, jako synové Šeli v Silo;***) ani až k přeshycení jako Sodomští; †) ani jakýchkoliv za předrahou cenu, jako Esau. ††)

Šíře a zevrubněji jedná o předmětu tomto Hugo od sv. Viktora. Odporučuje každému, aby se snažil wselikou způsobnost při jídle zachovati, di: „Dvě věci pozorovati slusí při jídle: krmě samé i toho, kdo jich požívá. Tento pak zvlášť má hleděti, aby požívaje střídme krmí předložených, wseliké slusnosti bedlivě šetřil: w jedění aby nijak neprořádal se příliš žádostivým, hltavým, nenasytným; w mlčení aby žádnému nebyl obtížen, aniž koho urazil řečmi svými; w pohledu aby nebyl drzý a wšedko wšude jako správce neprohližel; we wšem chování svém aby nikomu z přisedicích nijakého nedal pohoršení.

Wkoliv zachovati slusí wselikou způsobnost při každém jídle, jest toho zvlášť zapotřebi, kdž ostřeji hladem k jídlu puzeni, nebo k hodu hojnějším pozvání býváme. Neboť tehdaž jednat z veliké potřeby, jednat z hojnější při-

*) I. Král. 14. **) IV. Mojj. 11. ***) I. Král. 2. †) Ezech. 16. ††) I. Mojj. 25.

ležitostí žádostiwost nasse mnohem wětšší bývá, tať že snadno se zapomináme a stává se nám jako dětem, které by rády wšedko si wzaly, co na stole widí.

Dobře bude upamatowati se na přikaz mudrce pohanského Epikteta, jenž dí, že člověk, k jídlu zasjedaje, k tomu hleděti má, aby nasýtil i tělo i duši; tělo sice požíváním potřebného pokrmu, duši pak cvičením se w zdrželiwosti a střidmosti, nedowoluje si ničehož požíwati pouze z rozkose, aniž pak uffkoditi i tělu i duši přestycením. Neboť jako tělo krměmi, tať se i duše ctnostmi jmenowanými, střidmostí a mírností žiwí a občerstwuje.

Nemálo též prospěje k zdrželiwosti, kdž prospěch z ní wyplýwající s krátkou rozkossí nezdrželiwosti porownáš. Abys to wšak tím lépe powázil, znameney předewším, že z pěti smyslů těla lidského nejnížší jsou chuť a hmat; neboť ty smyslowé jsou obecní wšem, i těm nejnížším zvířatům; byť i některým živočichům nižší třídy druzí tři sšlechjetnější smyslowé: zrak i sluch i čich scházeli, ty dwa, chuť a hmat naležaji se u wšech. Tať tehdy i dojmy jimi pocítěné jsou hmotnější a sprostší, proto že není nižádného živočicha, jenž by jich nepocítil.

Jsouť pak dojmy ty nejen welmi sprosté ale i welmi krátké, netrwapice nic déle, než dokawade wěc pocítěna s ústrojím smyslowým spojena jest, jakož se jemi při chuti, kteráž nic déle netrwa, než co krmě jest w ústech; jak mile se požíwe, ihned wšedken dojem žmizí. Poněwadž

tedy rozlož chuti tak sprostá a pouze zvířeci jest, kdož by byl tak zpozdilým a tělesným, že by ji wolil wyměniti za ovoce zdrželivosti, tak hojně a krásně, jakož jsme je svrchu vyhlícili?

To to by ovšem dostaciti mělo, pohnouti každého, aby všemožně krotil w sobě nezřízenou žádost jídla a snažil se ho požíwati nejen se vši mírnosti a střidmosti, tak aby nehleděl k choutkám svým ale toliko k nemyhnutelné potřebě wživení, nýbrž i se vši způsobilosti a slušnosti, aby ani wnitřní své uspořádanosti ducha neustřídil, ani jiných svým chowáním neurazil.

K tomu pak považ ještě zbožný křesťan příklady střidmosti, zdrželivosti a umrtvení swatých a swetic Božich, zvláště sw. mučeničůw, kteří neprošli lahodnostmi, ale „w odou a ohněm k nebesům;“ považ své nesčíslné hříchy a že za ně nezasluhuješ hojnosti dobrých věcí ale trestu; považ pak, budeš-li hověti tělu, že zbujní a ducha si podmaní a na záhubu přivede. Takto připraven kdž k stolu zasedneš, zajisté že nikdy prawou míru w požíwání nepřestoupiš, aniž toho jinač svým chowáním uraziš.

Zvláštěni pak opatrnosti zapotřebi w požíwání wina a wšelikého nápoje opojného. Nic není čistotě wice naproti, než wino, jakož di sw. apostol: „Neopíjejte se winem, w němž jest chlipnost;“ *) a to býwá tím nebezpečnější, čím roznícenější býwá krew mladá. Dobře

*) Efez. 5, 18.

praví sv. Jeronym, že „wino a mladost jest dvojím podnětem k smilstvu.“ *) Neboť wino roznitivši krev ženoucí se k srdci, wzbuzuje wšeliké nezřizené žádosti, jež byla duše prvé s wielikým sebesmažením potlačila a udušila; pať powstávají zbytečné smichy a žerty, wychloubání se a wypinání nad jiného, swárowé a wády, wyrazování tajných věcí, pomluwy a podobné neřesti, až přilissným rozčilením wšech tělesných sil užívání zdravého rozumu se přerušuje a člověk opojený mluví a činí, čeho pať wystrážlivě stydí se a mnohdy draze pyká. Tak winem a opojnými nápoji wůbec nejen slušnost, ale i mrawopočestnost na zmar přichází. Dobře říkávali již staří, že réwa vlastně tři hrozny wydává: „jeden k posile, druhý k rozkoši, třetí k possetilosti;“ čímž znamenati chtěli, že mírné požití wina sili zvláště ochablé mocnosti tělesné i dušewní lidi již starších, — pročež i sv. Pawel Timotheowi radí: „Užíwej skrowně wina pro swůj žaludek a časté swé nemoci;“ **) něco málo nad potřebu ho píti „obweseluje srdce,“ ***) jať i písmo dí; ale nestřidně ho požíwati, přiwádí člověka o zdraví duše i těla, tať že co činí, ani připočítati neschlusi jemu, jelikož rozum jeho téměř u wině ponořen a udusen jest. Zdaž-li pať není největšího powážení hodno, aby každý ctnosti bedlivý křestan co nejwice

*) Epist. ad Eust. **) I. Tim. 5, 23. Znamenej tuto, že di „užíwej“ t. jako léku, ne wšak co obyčejného nápoje!
 ***) Salm 103, 15.

zdržoval se vína a jiných nápojů opojných? Neboť „vino“ — jak říkávali staří, — „ještě nejhorršším rádcem v záležitostech lidských.“

Neméně se však má zdržeti člověk zbožný při stolování s jinými od mnohých řečí, rozepří a wády, chce-li býti prost všeho provinění. Neboť často rozmluva počne se v dobrém a s zlým dokoná; často člověk rozpálen vínem mluví věci, jichž by si vystřízlivě žádal, by byl zamlcel. Pročež di Salomoun: „Žádného tajemství není, kde kraluje opilství.“ *) Zwoláště pak nešťastno jest mnoho mluvíti o krmích a nápojích, vychwalowati některá jídla, některý způsob jich ustrojení, ta a ta vína a. j. To vše jest znamením člověka nezdrželivého, jehož mysl hlavně jde za jídlem a pitím, jakoby žádné jiné žádosti životní neznala.

Nejvíce se pak má každý u stolu warowati, aby nikoho nepomlouwal, a bližnímu svému nijak na cti neutřhal. Neboť kdo tak činí, di sw. Jan Batoústý, nepoživá toliko masa rozličných zvířat, ale hryze a užirá život bližního svého, připravuje ho o to, co často dražší jest života — o čest a dobré jméno. O sw. Augustinowi pak wypravuje Posidonius, že chtěje od obydlí svého na vždy odstraniti nepravost tu, dal nad dveřmi večerábla svého napsati:

„Kdož miluješ mluvením Všíchního urážeti jména,
Můj že zakázán, věz, tento ti věčně je stůl.“

*) Přísll. 31. 4.

Znamenati též sluffí, co sw. Seroným napomíná, že „skromný pořm a život wždy lačen daleko předčí i nad posty třidenúí.“ Mnohem lépe jest každodenně málo požiwati, než někdy toliko ale pař mnoho jísti. Ten déšť bhwá nejúrodnějším, který z ponehábla w zemi wníkné; prudký lijawec role trhá a obili škodi. — Pomni též při jídle na swé powolání, že totiž wúbec nežijíš proto, abyš sloužil břichu, ale abyš jídlem se posílnil, abyš sloužil Bohu; wzpomeň si, že po jídle musíš buď se modliti nebo čísti nebo se učiti, ř čemu byš snad neschopen byl, řdybyš do sytošti se najedl. Dobré prawidlo jest též, abychom si ř jídlu zasadaíce umínili nehleděti ř tomu, co chuti lahodi, ale co ř zachowání života dostačuje a prospívá.

Alle tím se nijak nemíní, abyš hladem tělo mořil, nýbrž abyš nepowolowal žádosti wíce, než potřeba káže. Neboť tělo newyhnutelně potřebí má pořmu a nápoje; hleděti pař se má při tom, aby přilíšnosť buď toho, buď toho, nezbujnělo a škodu neutrpělo. Pročež dí sw. Bernard: „Tužejí drž tělo swé, aby nezpupnělo a neprotiwilo se duchu; ale přec tolik mu powol, aby jemu sloužiti mohlo, ř čemuž wlastně stwořeno jest; w poddanosťi je měj, ale tař, abyš je neumočil; pořárej je a poniž, ale tař, aby nezpyšnělo a uepanowalo, ale poslouchalo ducha.“

Toť jest nejhlawnější, co bychom o zdrželivosti w jídle a piti radili wšsem, řteři cnosťi

pilni býti žádají. Jeť však i jinými smysly proti ni se chybuje, pojednáme dále to

§. 3.

↳ **Tak druhé smysly tělesné krotiti máme.**

Poněvadž smyslové jsou nástroji rozličného působení těla nasseho, a téměř prameny, jimiž dojmy zevnitřní vnikají to duši, jde z toho přímo nezbytná potřeba, abychom si je dobře uspořádali a nad nimi ustavičnou téměř stráž drželi, aby jimi ničehož neprošlo, co by vnitřní úpravě ducha škodilo. Tak jsou oči nasse jako stále otevřené brány, jimiž marnosti světské to duši nassi vnikají, až nám mnohdy bývají i branami smrti. Pročež potřebí bedlivý pozor míti, aby se nepotkali nikdy s žádným předmětem, jenž by vnitřní čistotu člověka porušil anebo poklid srdce překazil. Zvláště pak hleděti k tomu, aby obrazy, to zraku nassem pohleděním na rozličné věci působené a pozůstalé, nebyly nám překážkou u vážném sebrání myšli a pozdvížení srdce k Bohu. Protož i rozliční svatí a zbožní mužové všemožně se vynasnažovali, aby zrak svůj tak na uzdě drželi, aby nejen nepatřili na nic hříšného, ale aby ani žádný jiný předmět buď nádherou a stkvělostí, nebo vznesenou velkolepostí svou nijak nepřekážel jim u zbožném obírání se s Bohem to čas modlitby. Neboť ta jest tak důležitá a útlá, že netoliko hříšnými, ale i jinými jinať lhostejnými představami bývá přerušena.

Dále pať neméně pečovati máme, abychom ostražili ušši svých, aby jimi newnikly předměty hříšné anebo takové, které by s to byly, aby poklid wnitřní přerušily. Nejen tedy škodlivým a hříšným řečem ale i marným pověstem, básním a nowinám, do kterých nám nic není, ušši své zawřiti máme. Neboť kdo se takových newarují, těm se obrázky věci slyšných wšsudy namítají a jim w wykonávání powinnosti wúbec, a w wrouci Bohoslužbě zvlášt welmi překáží. Zachowati tu slussi, co di písmo: „Dplet ušši své trním; neslyš jazyka zlého!“ *)

O čichu něco zvláštního říci, neuznávám býti za potřebi; neboť lochati se w woňarých věcech, mastech a t. p. neslussi ani rozmařilým žensstinám, tím pať méně mužům wážným, po wyšším stupni ctnosti a dokonalošti se snažicím.

O chuti jsme pať práwě w §. 2. obširně pojednali. Postoupime tedy dále, a pojednáme w

§. 4.

(o zdrželivosti jazyka.

O jazyku lze mnoho říci; neboť dí mudřec: „Smrt a život jsou w moci jazyka!“ **) Z toho jde, že wšeliké i dobro i zlo záwisi od dokonalého anebo nedokonalého řízení jazyka. Proto nás k tomu i přísně na-

*) Sir. 28, 28. **) Přisl. 18, 21.

pominá sw. Jakub, řka: „Když koňům udidla w ústa dáwáme, aby nám povolni byli, a wšsecko tělo jejich semo tam obracíme; hle! ilodi, jakkoli jsou veliké a prudkými větry hnané, malým pravidlem bývají semo tam obracovány, kamžkoli chce vůle toho, kdož je spravuje; tak i jazyk jest sice malý úd a veliké věci provozuje. Až, jak malý oheň jak veliký les zapálí! S jazyk jest oheň, wškerost nepravosti. Jazyk jest mezi našimi údy ten, kterýž znečišťuje celé tělo a zaněcuje kolo narození našeho.“ *)

K dořonalému řízení jazyka našeho čtvero jest potřebí, abychom bedlivě na pozorování měli: 1. co? 2. jak? 3. kdy? a 4. proč mluvíme?

Nejprvé tedy sluší pozorovati, „**co**“ mluvíme, nebo jinak který jest předmět — látka naší řeči? O tom nás poučuje sw. Pawel, řka: „Zádná řeč zlá newycházej z úst wšsich, nýbrž jest-li která dobrá k wzdělání wíry, kteráž by dala milost posluchačům.“ **) A brzo pak na to udává zřejmě, co myslí slowem „řeči zlé,“ an di: „Smilství pak a wšseliká nečistota, nebo laťomství, nebud ani jmenováno mezi wámi, jakož sluší swatým; anebo mrzkost, nebo bláznovské mluvení, nebo šprýmování, které k věci nená-

*) Jak. 3, 3—7. **) Efez. 4, 29.

leží.“ *) Jako tedy plavci na svých mapách naznačená mají všedka úskalí, na nichž by lodi mohla v nebezpečí přijíti, aby se jich co nejbedlivěji varovali; tak má zbožný křesťan znamenati všeliký nepravý a méně slusný předmět, aby o něj jazykem svým neurazil a vnitřní čistotu srdce nestroškotal. Meméně též slusí opatrným býti, abys zamlčel to, co ti jako tajemství jest svěčeno, abys snad nepřetrně to vyjevě, nevydal křehkou lodičku cti bližního svého v nebezpečí.

Dhledem na to, „**jak**“ máme mluviti, čili na způsob řeči nassich, varujme se, ať nemluvíme ani příliš slabě, tak že by nás ti, k kterým mluvíme, buď ani neslyšeli anebo nám nerozuměli; ani pať opět tuze hlasně, jako veřejní povolávací a hlásní; nemluvíme ani podle a sprostě ani příliš vysoce a uhlazeně a s přetvářováním, ale vždy vážně, jasně, prostě, slusně. Přes to nestůj, kdo mluvíš, urputně vždy na svém, ale proťaz se povolným k mienění druhého; nemůžeš-li ho přesvědčiti, raději mlč, jinať bys nejen svornost společnosti kazil, ale i sám svůj vnitřní poklid přerušil. Důkaz sšlechtné povahy člověka jest povoliti, a jiného k slovu připustiti; vůbec moudře a opatrně budeš jednati dle rady mudrcovy, an dí: „**W mnohých věcech buď jako newěda a poslouchej i mlče i dotazuje se; mezi velikomocnými nebuď opovážlivým, a mezi starci nemluw mnoho.**“ **)

*) Efej. 5, 3. **) Sir. 32, 12—13.

Co se dotýče času, „ **kdy** “ mluvití máme, štetiti třeba, že nespusti w šseliká řeč w každé době, jakož di písmo: „Přislowi z úst blázna pocházející zatvrženo bude; neboť je nemluví časem svým.“ *)

Posleze pať hleděti jest k tomu, „ **proč** “ mluvíme, či k úmyslu a účelu řeči nassich. Mnozi sice dobré věci mluvíwají, ale chtějí pro to zbožnými a swatými jmíni býti; jiní opět tať čini, aby swou moudrost a swé umění olázali; ono jest opowržitivým pokrystwím, toto pať pošetilou marnosti. Kdo tedy dobré řeči wedeš, hled i k tomu, abyš to činil prawým, dobrým úmyslem, jenž jest sláwa Boží a wzděláni i spasení bližního. Pozoruj pať též, zda-li jsi mladík mezi starci, čili stařec mezi mladíky; kněz a duchowní mezi swětiskými, nebo swětiský mezi duchowními; sprostý mezi učenci, nebo učenec mezi sprostými a t. d. Hlavní pravidlo též jest, abyš kde powolán k mluwení nejsi, anebo kde se twých řeči nic nedbá, raději mlčel. Mlčení wúbec jest nejistější lék proti nezřizenostem jazyka; proto i mudřec di: „S blázen, dočud mlči, za moudrého jmín bude; a dočud stiskne rty swé, za rozumného.“ *)

*) Samž 20, 22. **) Přisl. 17, 28.

§. 3.

Žať máme žádosti srdce svého uřtíviti.

Když jsme zevnitřní chování své tělesné náležitě zřídili, máme též a to hlavně vynasnažiti se, abychom uspořádali i vnitřní myšlení a hnutí ducha svého; neboť by jinak zevnitřní naše mravy neměly stálosti nijádné, poněvadž by nijádného neměly základu. Uspořádání ducha jest základem usslechtile mrawopocestnosti.

Tuť jest předewšim hleděti k žádostem srdce, wůbec ke wšsem citům a každému hnutí jeho, jako jest láska, hněw, radost, žalost, bázeň, naděje a t. p. Taková hnutí srdce náležejí k nízké stránce ducha našeho, a kdo se jimi wyhradně unášeti dáwá, zvířatům jest wice podoben než-li rozumným lidem, poněvadž ona za pouhými žádostmi pudů swých se nesou. Těmi býwáme odcizeni tužbám wyššim a strženi w péce pouze pozemské, což pať býwá pramenem a zřídlem wездеjšich strasti, a mnohdy i wěčného zawrženi. W ten smysl řekl sw. Bernard: „Ustaň wůle wlastní, a nebude pekla! Neboť proti komu by onen wěčný oheň soptil, kdyby nebylo wůle wlastní? Wůle wlastní proti Bohu powstáwá a se wzpouží; ta olupuje nebesa a zalidňuje peklo, Krew Kristowu maří a swět w ořowý dábłowý uwrhuje.“ *)

*) Sermo III. de resur. Domini.

W té stránce dusse nassi jest dílna, záso-
bárna a zbrojnice hříchů; z té si nepřítel náš
vybírá zbraně, aby nás co nejkrutěji ranil. Ta
stránka dusse nassi jest jako druhá Ewa, jsouc
povahou slabá, k zlému nakloněna. Tou zhubsta
sweden býwá Adam náš, totiž dusse nassi
stránka wznessenější, w kteréž jest rozum a vůle,
že zrať swůj pozweďá k stromu zapovězenému.
Tu nejwíc okazuje dědičný hřích moc swou, tu
nejwíc otrawuje jedem swým. Tu jest záwo-
diště k pŭtkám; tu jsou porážky, tu wěnce
wítězoslawné — porážky slabým a ochabují-
cím, wěnce wítězoslawné statným a přemáhají-
cím. Tu jest cwičeliště ctnosti, neboť ta s we-
líké části záleží w krocení a umrtwení žá-
dosti. Tak jest winice, kterouž služebník Boží
neustále wzděláwati, tak jest štěpnice, kterouž
neustále sšlechtiti má; zde hled jednať sšlodliwé
bejli wypleti, aby mladé sazeničky ctnosti nebyly
uduffeny; zde obcházej jako pilný štěpař a bez
milosti hled pořezáwati wšseliké wzrůstající wlký
nezřízených žádosti na zdrawých a sšlechtných
sštipkách ctnosti; zde wládni jako moudrý a statný
wůdce mezi swými wáffněmi, říd je a kárej a
tresci a nedej jim s pravé cesty sejiti, aby ne-
následowali leč zdrawého rozumu a zářona
Božího.

W tom záleží hlavní část wykonáwání
wšseliké ctnosti, aby se člověk nedáwal již wěsti
žádostmi těla a křwe, ale Duchem Božim; tenť
jest rozdíl mezi člověkem duchowním a tělesným;
neboť tento následuje žádosti pouze zwirecích,

onen pať se řídí Duchem Božím a rozumem; to jest ono mrtvení těla a myrha drahocenná, o níž se často sv. písmo zmiňuje; toť jest ono umrtvení a pohřbení, k němuž tať často sv. apoštol povzbuzuje; toť jest onen kříž a zapření sebe samého, jež skoro na každé stránce slovem i příkladem láže sv. ewangelium; to znamená „konati soud a spravedlnost,“ jať se přečasto w žalmích a prorocích welí; k tomu směřujtež weškeré mocnosti, práce, modlitby, tužby nasse.

Při tom wšak potřebi jest, aby každý znal powahu svou a své okoličnosti a dle toho wěděl, z které stránky mu nejwice nebezpečí hrozí. Tuť nám nejwětší pútka nastává proti ctižádosti, žádosti rozkoši a bohatstwi; neboť ty jsou hlavní žřidla a prameny wšeho zlého. Warujme se pať chytiti provésti wšedko dle své wúle, neboť to býwá ten nejwětší a nejnebezpečnější kámen úrazu na cestě života nasseho, přiwáděje nás až k hrdému utlačowání bližního a odporu proti wšelikému dobrému. Tuť nejlépe jest, cwičiti se w zapření sebe tím, kdž nejen žádostem svým w ničem howiti nebudeme, ale w mnohém práwě proti nim jednati se přiciníme; kdž si nejen w mnohých domolených věcech ujmu učiníme a se jich odřekneme, ale i přímo w mnohých, žádostem svým protivných věcech cwičiti se budeme. K tomu prospějí nám welmi služby sprosté a opowržlivé, pokorení se před jinými, neuznání zásluh nassich, a wšeliká jiná ponižení. Kdž Boha za swu

podil a své dědictví si zvolíme, tuť nás nic od Něho neodloučí, cožkoliv by nám svět nabízel anebo čehožkoliv by nám upíral.

§. 6.

Šať bychom vůli svou náležitě zřídili.

K utrocení a umrtvení žádosti srdce přispívá hlavně uspořádání a zřízení vůle, ana jest vlastně žádost rozumná. Tu w pořádek uvéstí a usflechtiti lze hlavně třemi ctnostmi: upřímnou pokorou, duchovní chudobou a swatou nenávistí sebe samého. Timto trojím velmi se usnadňuje weskteré umrtvení sebe.

Pokora jest dle slow sw. Bernarda powrhování sebou samým, pocházejíc z důkladného a upřímného poznání sebe. Tato ctnost wylučuje z srdce nasseho weskterý příměty a zárodky pých a hrdosti i marné ctížádosti a učí nás ponížiti se pod wseliké stvoření w tom přesvědčení, že by každé, i sebe opowrženější wice dobrého způsobilo a zatím wice se Bohu libilo než-li my, kdyby se mu totiž té moci a schopnosti od Boha jako nám bylo k tomu dostalo. S nedostačí, aby člověk toliko w srdci swém přesvědčení chował, ale má je též we swém jednání objeviti, tať aby se též pokorným prokázal w každém činu swém, jať to dle swého starou učiniti může, nic nedbaje na to, jať to svět posuzowati bude. Jest tedy zapotřebí, aby každý náš kroť jewil pokoru a skromnost ducha,

dle kterých bychom se z lásky k Bohu rádi a úplně podrobovali nejen sebe vyšším a sobě rovným ale i sebe nižším.

Druhá ctnost k uspořádání vůle naší jest chudoba duchovní, t. dobromolné povrhování statky a bohatstvím tohoto světa, a mysl spokojena tím stavem, do kterého nás Bůh postavil, buď si sebe chudši a sprostši. Tou ctností vytrne člověk ze srdce svého kořen všeho zlého, kteráž, jak sv. apostol di, pochází z „žádosti oči,“ a získá si takový vnitřní poklid, že se na něm vyplní co pohanský mudřec Seneka trvá, „že ten, kdo bránu žádostivosti své zavřítí umí, v pravdě Božského poklidu požívá;“ *) a jinde praví thž, že „nikdo jiný není Boha hoden, než kdo statky opovrhnouti zná. Ci málo má ten, kdo ani zimy, ani hladu, ani žizně necíti? — Nikdy málo nemá, kdo na svém dosti má;“ čímž míní, že blaho člověka záleží v nasycení žádosti srdce. Kdo srdce své tím co má ukojiti dowedl, dosáhl vysokého, neřku-li nejvyššího stupně štěstí a blaha.

Třetí ctnost k uspořádání vůle náležející jest swatá nenávist sebe samého. O té di Božský Spasitel sám: „Kdo miluje duši svou, ztratí ji; a kdo nenávidí duše své na tomto světě, k životu věčnému ošťihá ji.“ **) Těchto slov nebež se tím smyslem přetvářeným, dle něhož mnozi v zou-

*) Seneca ep. 18. **) Jan 12, 25.

falosti si život sami odjímají, ale tím, jak jim rozumněli svatí Boží vůbec a mučenicí zvláště, povrhující tělem svým, na uzdě je držice a krotice je, protože jim nejen v konání mnohého dobrého překázelo, ale i k mnohému zlému je popouzelo. Proto mu nehověli dle jeho vůle, ale podmaňovali si je dle zákona Božího, užívající ho co služebníka a nedopouštějící mu nijádné moci a vlády nad duchem, před očima majíce, co dí Salomoun: „Kdo rozkossně chová od dětinství služebníka svého, potom jej pozná býti spurným.“ *)

Protož nás i na jiném místě napominá, abychom tělesnost svou nic jinak než jako divokou sselmu krotili a na uzdě měli, řka: „Dřvo a otěž shýbají ssíji twrdou; i služebníka sřloňují díla ustawičná. Služebníku zlowolnému mučení a pouta; posílej ho na dílo, ať nezahálí;“ **) t. j. v ustawičné práci držeti se má tělo, aby nezbujnělo, a tať i s duchem u věčnou něřdu záhubu nebylo uwrženo; „neboť mnohému zlému učí zahálka.“ ***) Zato swatá nenáwist tělesné žádostivosti nassí podporuje welmi umrtwení těla, t. ukrocení, udussení, odloučení zřých nářlonnosti jeho, neboť řdyby oné swaté nenáwisti nebylo, jať by bylo možná tať přisně a mnohdy tať řrutě zacházeti s tělem nám tať milým, tať potřebným, tať citlivým? Ř umrtwení sebe dořtává se nám síly a horlivosti jednář z lářty

*) Přisř. 29, 21. **) Sir. 33, 27—28. ***) Samř 29.

ř Bohu, jednáť z nenávisti ř sobě; jednáť při něm člověk přísně s tělem svým jako hojič, kterýžto chtě celé tělo zachovati, bez milosti ujímá zánětem chycený, neshojitelný úd a vyřezává nebo páli vrěd dále se rozžirající prvě, než-li by celý život zrušil. —

Na těchto tedy třech ctnostech: počoře, chudobě a swaté nenávisti sebe spočívá hlavně umrtvení sebe, krocení a potlačení nezřizené žádostivosti.

§. 7.

O sporádání obraznosti.

Po dvoji mocnosti duševní, hlavně ř vůli náležející, jsou dvě jiné, jimiž se vlastně poznání vykonává, obraznost a rozum. Obraznost, jsouci nižšího druhu než rozum jest ta moc duševní, kterouž vsfeliké obrazy w duši naši si buď opakuje anebo tvoříme, pročej ji mnohdy též obrazotvornosti nazýváme. Tato mocnost jest následkem hřichu prvotného velmi porušena, aniž pať se ráda rozumu podrobuje. Neboť zhušta nic jináť, než jako prchlý otrok těká po celém oboru světovém, než znamenáme, kde by byla. Jest též velmi zvědavá ř poznání a zkoumání vsfeliké věci, již se jí zachce, podobna jsouc mlsným zvířatům, kteráž vsfedo prohlédávají, spřewracejí, okoušsejí, nedajice si nijáť brániti, byť je i mnohými ranami trestal a zaháněl. Ba jest i divoká a plachá téměř

jako zvířet lesní, okamžitě utíkajíc přes hory dolů,
 nijak se nedávouc udržeti a chytiti. A při té
 chtivosti, plachosti a těkavosti přec jsou mnozí,
 kteří howice jí, každodenně jí tím horšší činí.
 Ti jsou podobní nesmyslným rodičům, kteří z pře-
 vrácené, opičí lásky dětem svým ve všem po-
 volují, nic jim nebráníce, cokoliw činiti chci, a
 nechávajice jich běhati a těkati, kamkoliw se jim
 zlíbí. Tak se stává, že kdýž člověk by rád děle
 trwal u rozjímání věci Božských, vzdoruje mu
 obraznost, jsouc zvyklá swobodně a swévolně
 těkati, kamkoli se jí zachce, žádné míry neuzná-
 wajíc. Pročež znajice bezuzdnou její powahu,
 hledmež jí uchopiti a přidržeti k tomu, aby se
 wážnými a přisnými věcmi zaměstnáwala a nijakž
 swévolně neutíkala. Jakož jsme storchu udali,
 že třeba jest jazyk na uzdě držeti, aby nemluwil,
 leč co dobré a potřebné jest; tak máme též obraz-
 nost nassi upoutati pouze k wěcem zbožným a
 počestným a odloučiti od ní wšse, co by se s těmi
 nesrownáwalo. Tuť nám weliká příslussi opa-
 trnost, abychom ruče a ostře rozeznali, které my-
 sslenky w duchu swém připustiti a co přátele
 pojmuti, a kterým na opak co nepřátelům od-
 porowati a wýhost dáti máme. Kdožkoli w té
 věci méně opatrnými se býti prokáži, připusti
 w srdce swé mysslenky, jimiž nejen o wroucnou
 zbožnost ale i o počestnost a lásku Boží přichá-
 zejí. Wratná domu Ššbosetowa, majíc tři-
 biti pšenici, usnula; tu přišli loupežníci do domu
 Ššbosetowa a zavraždili jej, hlavu mu skawse.*)

*) II. Strál. 4.

Tomu podobně se děje, když moudrá opatrnost, majíc třibiti obyli duchovní, t. j. myšlení dobrá od ničemných plév, myšlenek marných a škodných odlučovati, v hlubokém spánku pohřžena leží; tu se vloudivají pojmy a představy taťkové, které duši zabíjejí a jí o život její, o milost Boží, připravují. Bedlivá ta opatrnost jest i nerohnutelná k štetění mlčelivosti a k konání modlitby; neboť nezřizená a bezuzdná obraznost nedopouští člověku déle trvati na modlitbě bez roztržujících myšlenek; ale pořádaná jsouc a vážnou přisností na uzdě držána, vroucí modlitbu svatými myšlenkami podporuje a u pravém vzletu drží.

§. 8.

Jak máme uspořádati rozum svůj a zachovati se ve všem opatrně.

Když jsme byli posud o řádném upravení všech mocností člověka promluvíli, zůstává nám ještě pojednati o té, která jest nejvznešenější a nejšlechetnější ze všech, o rozumu. Ten zvlášť upraviti a ozdobiti sluší ctností velekrásnou sice, ale i velerůdkou — opatrností. Činnost ctností té podobna jest v duchovním životě činnosti očí mezi jinými smysly tělesnými, činnosti řiditele lodního, činnosti krále v své zemi, činnosti povožného na voze, an totiž levicí drže otěže, pravicí pať bič k pobízení potahu, i sebe bujnější koně vede a pohání, kam sám chce. Proto

i onen sw. arciolec pousterovníků, sw. Antonin, w jedné své řeči k duchovním synům svým tuto ctnost na prvním místě klade, jakožto královnu a vůdkyni všech jiných. Pročež hleďte si všichni, kdožkoliv ctnost vůbec jste si zamilovali, především této ctnosti zvlášť, abyste ve všech jiných tím dále, tím rychleji pokročili. Neboť jemi se ona w mnohých věcech a se všemi ctnostmi jinými se střká, vede je a pořádá. Ž nebude od místa, když to zde zevrubněji probereme.

Nejprvé tedy hledí rozumná, na pravé víře a vroucí lásce spočívající opatrnost k tomu, aby všechno, cokoli podnikáme a činíme, směřovalo k Bohu, co nám k poslednímu cíli a konci. Dle toho nás tedy učí a povzbuzuje, abychom při všem svém počínání zřeteli, zda-li pouze a jedině jím k Bohu směřujeme, anebo snad sebe samých na zřeteli máme. Neboť láska k sobě samému jest, jak jistý učenec di, dle přirozené své povahy příliš jemná a tajná, takže člověk téměř newěda i w nejšlechťetnějším konání ctnosti zhubta toliko sebe samého vyhledává.

Opatrnost vyžaduje dále, abychom s bližním svým bez stížnosti žili, jej w dobrém podporovali a nijak mu w ničemž pohoršení nedávali. Při tom nás učí, jak bychom každého zvlášť povahu a náklonnosti zkoumali, a slušný pak k tomu ohled berouce, vedli jej rozumně k tomu, co za dobré a jemu prospěšné uznáváme.

Opatrnost jest, znamenati nedůstatky a

nedokonalosti bližního a je trpělivě snášeti, aniž pať ho při odstraňování jich až do kosti, jak se říká, raniti, pomnice, že všedky skutky lidské skládají se z vůle a síly, z dokonalosti a nedokonalosti, a toho dle že nelze se v tomto životě utvarovati toho, abychom všudych a ve všem nemusili zápasiti s nedůstatky nescíslnými, poněwadž vškerá přirozenost i v nás i vůkol nás hřichem vsekrze jest nalažena a porušena. Pročež již i Aristoteles, pohanský mudřec dí, že nesmi člověk moudrý a opatrný ve všem rovně jistoty a stejného potvrzení žádati a vymáhati; neboť některé věci lze dokázati, některé nic; u některých lze pravdivost důvody potvrditi úplně, u jiných méně. A tak též nesmi i člověk rozumný a opatrný vždy úsilně se zasazovati o to, aby vždy všedco vůkol něho na vlas bylo v rovnováze a nikdy nic nescházelo; neboť jak každodenni zřusenost uči, nelze toho nikdy u všedch věcech dociliti. Kdo vši silou přec o to se pokoušsi, mnohdy tím právě, že svou prověsti chce, více uškodi, než-li dobrým cílem svým prospěje, byť ho i úplně byl dosáhl.

Opatrnost jest, když člověk sebe samého zná, všedky své nedokonalosti stále na očích máje, t. j. všedky myšlenky, city, zlé náklonnosti a žádosti, nepravé úmysly, newědomosti své a nedokonalosti, aniž duch jeho nijak marnou chválou nedával se svěsti, aby wysoko o sobě smýšlel, ale raději vždy lépe a lépe poznával, s jakými nepřáteli mu stále jest zápasiti, až by je z země zaslíbené, z duše své totiž vyhnal a

vyhřadil. Jest též opatrnosti nahlížeti, jak bedlivě a horlivě a stále si w tom člověk počínati má.

Opatrnost jest uměti a moci řídití jazyk svůj dle předpisů zákona Božího a dle předpisů swrchu podotknutých, t. j. věděti, co a jak a kdy a proč mluvíti, co a jak a kdy smlčeti sluší, dle slova Salomounova, klouciho, že jest „čas mluweni i čas mlčení.“*) Neboť jisto jest, že člověk moudrý za stolem i na hodech i w podobných případnostech s většší cti mlčeti než mluvíti může.

Opatrnost též weli, abychom tu a tam newěřili ihned všemu a každému, aniž pak hned z počátku rozmluvy všedku swou horlivost vyproudili, ani též kwapně své mínění o věcech prohlásili, ale moudře si w řeči své a zponenáhla počínali a mnohdy úsudek svůj zdrželi, až by se nám wěc se všech stran zřejmě objevila a wyškoumána byla. „Wssecken duch svůj,“ di Salomoun, „wynássi blázen; moudrý odkládá a schowává napotom.“**) Kdo se swěří tomu, kterému se swěřiti neměl, žije w ustawicném nebezpečí, že se tajemství jeho wyzradí a tím mnohdy se stává otrokem toho, jemuž se swěřil.

Opatrnost jest, naučiti se daleko předwídati nastávající nebezpečí, za doby zdraví předejiti nemoci lékem, tak též w čas pokoje znamenati, z čehož by swár a nesnáze powstati mohla a

*) Kaz. 3, 7. **) Přisl. 29, 11.

prosbou nebo jinak po dobrém napraviti nedorozumění, než-li by časem z toho škody utrpěl. Toť radí mudřec, řka: „Před nehubem užívej léku.“ *) Bude-li ti tedy nevyhnutelně jiti do společnosti, kdež víš, že se mnohý též swárlivec dostaví, anebo bude-li ti z povinnosti jednati s lidmi nepokojnými, urputnými a vzdornými, hled, ať se dostavíš vždy vážně připraven a sporádán, věda co a jak mluvíti a jednati budeš, představě si i to nehorší, co by tě potkati mohlo, aby tím nebyl přetwapen a tať potom uchvácen k slowu nebo jednání, které by tě znepokojilo, anebo ti snad i škodilo.

Opatrnost jest, uměti tělem swým rozumně a powážlivě vládnouti, aby ani přílišným hlezením nezbujnělo, aniž pať přílišným mrtvením škodu neutrpělo; ale tať si ho štetiti, aby se mu ani neodjimalo, čeho jest mu potřebí, aniž se mu dávalo, co by příliš bylo; položeno budiž ale neumořeno, aby ani slabosti nestalo se neschopno duchu sloužiti, aniž přílišným ztučněním rozkošse a rozmařilosti si hledělo.

Opatrnost jest, podstoupiti práce a namáhání střidně, aby duch, jemuž konečně wšedco sloužiti má, přílišnou tíží nebyl sčlícen; tať nám služ též zaměstnání zewnitřní, abychom nepozbyli prospěchu wnitřních, ale tím wíce z nich těžili; tať máme konati lásku k bližnímu, abychom nepozbyli lásky k Bohu. Neboť kdž sami sw. apoštolé odlehčili sobě od zaměstnání sprostších, aby

*) Sir. 18, 20.

tim horlivěji vyšším se vzdáti mohli, *) tuf nikdo se příliš nedůvěřuj w sílu svou, domníwaje se, že sám všechno zmůžeš a pořídíš. „Kdož we mnohém jsi pilen, w jednotném málo dokážeš,“ toť známé pravidlo; jako kdo by se po dvou zajících spustil, žádného by nedohonil.

Opatrnost jest, znamenati úskočy a lsti nepřitele zlého, jak se přibližuje, kam měří, oč se u nás pokoušší, abychom newěřili „každému duchu,“**) aniž se dali otklamati podobou dobrého. Neboť se mnohdy nepřítel náš přetvořuje i w anděla světlého, aby člověka dobrého zdánlivým dobrem podvedl. Žádného tedy nebezpečí nemáme se wice báti, než toho, které nám w podobě nějaké ctnosti hrozi. Neboť tím jediné pokouššeni bývají, kdož dobrého upřímně pilni jsou.

Opatrnost konečně jest, uměti srdnatě si počínati a opět couvnouti; hned přemoci, hned se podvoliti; zvláště pak uměti statně pohrdati úsudkem světa, nic nedbati úsudku lidu, a minouti possetilých a zlomyslných řeči jeho, jako štěkotu psů, nic se k nim neohlédaje. W ten smysl di sw. Pawel: „Kdybys lidem se libil, služebníkem Kristovým nebyls.“***) Toť zajisté swatá prawda, že nic není na světě possetilejšího, než říditi se dle libosti lidu, šselmy o tisíci tisíců hlavách, jenž z wětší části nemá ani důkladné známosti, ani zdravého

*) Skutk. ap. 6. **) I. Jan. 4, 1. ***) Gal. 1, 10.

úsudku o věcech Božských, o něž nám řeč. Nejlépe jest, žádnému nedati nijádného pohoršení, a báti se jen toho, čeho opravdu báti se třeba, — hřichu, a nedati se unášeti každému mínění, co třtina větrem se klátíci.

W tom všem na pravou střední cestu uhoditi, již bys jistě a bezpečně krácel, toť největší žádá a dokazuje opatrnosti.

§. 9.

Zať opatrnosti w jednání zvlášť šetřiti máme.

Opatrnosti w jednání velmi zapotřebí máme, abychom neupadli w chyby, jež bychom pať napraviti buď naprosto nemohli, anebo snad jenom velikou svou škodou, čímž by pať i vnitřní náš pokoj se přerušil, ba mnohdy i celý směr života se převrátil. Pročež nemohou než prospěti nám k opatrnosti některá pravidla, jimiž bychom se při tom řídili a jež tuto položiti hodláme.

Šest tu nejprvé co hlavní základ všeho jednání pozorovati a zachovávatí, co di mudréc: „Dči tvé hledtež přímo a víčka twá předcházejtež kroky tvé,“ *) čímž radí, abychom ničehož necinili neopatrně, ale dlouhým a zralým uvážením se rozhodli na tom, co činiti potřebí. Při tom patero zachováti sluffi: 1) abychom všedny naše skutky Bohu poroučeli;

*) Přísl. 4, 25.

2) abychom co nejbedlivěji a nejspravedlivěji proskoumali nejen předmět skutku, ale i okolnosti jeho; neboť kdž w jediném tom pochýbeno, celý skutek mnohdy na zmar bývá. Kdybyť. p. nějaký skutek i sám o sobě i w svých okolnostech dobrý byl, a toliko w nepravý čas se wykonal, to již dostaciti může, aby celý byl na nic a pořáráni i trestu hoden; 3) dobře jest, poraditi se s jinými o to, co činiti hodláme; ti pať, jichž siť své radě zvolíme, newyhniketež počtem, ale rozumem. Neboť ačkoliv u mnohých věcech rádno wyslyšeti mínění wšech,ť nimž náleží a slussi, poslední přec usnesseni děje se hlavně dle náhledu některých toliko, jichž rozumná soudnost radu druhých předčí. 4) K tomu pať newyhnutelně se žádá, aby seť poradě jistá lhůta stanovila, kdežto by wssični,ť nimž wěc slussi, po náležitém uwázení slowo své wydali, aby se tať delším časem lehčeji rozeznalo, kteří rádcové jsou dobří a kteří nic. Neboť jako se mnohdy lidé na první pohled dobrými býti zdají, po delším pať zkoumání jinými se býti okáží; tať jest to i s jich radou; mnohá zdá se býti dobrá, kdž pať ji zralejí uwážíš, nicemnou se býti okáže. 5) Wšubec pať máme čtvero ruffitelů opatrnosti daleko od sebe w jednáni swém zapuditi: kwapnost, wásseň, urputné stání na swém a titěrnou marniwost; neboť kwapnost jedná před rozvahou, wásseň zaslepuje, urputné stání na swém nepřipouští rozumné rady, marniwost pať wsselikou poradu porušuje a maří.

K opatrnosti náleží dále, abychom se v všech výstřednostech varovali a středem kráčeli. Neboť ctnost a pravda nesnášejí se s výstřednostmi, ale prostřední cestou krácejí. Nikdy nelze všechno wesměš ani pochváliti, ani tupiti; nikdy nelze ani všemu uvěřiti, ani všecko za lež vyhlásiti; nikdy se nemají ani pro chybu jednotlivců vsičně zavrhovati, ani pro ctnost některých vsičně blahosloviti; ale ve všem se řídit máme dle zdravého, rozumného povážení, a vyhýhati se, abychom se vášněmi svými k výstřednostem nedali uchvátiti.

Dále pak opatrnost weli, abychom w posuzování věci nehleděli k starobylosti anebo novotě jich a dle toho pouze ty nebo ty schvalovali anebo zavrhovali. Neboť může lecos při sebe dávnější starobylosti přec býti špatné a zlé, jakož i mnohá sotwa vynalezená wěc dobrá a prospěšná; a tak starobylost neospravedlňuje to, co jest zlé, aniž nowost dostačí k zavržení věci dobré; nic se nemá posuzovati pouze dle let, ale všecko weskrze dle ceny své a hodnoty. Říci stárim nabývá toliko toho, že tíže jest k napravení; ctnost pak nowosti nicehož z své hodnoty neztrácí, než že méně jest známa.

Diné ještě opatrnosti pravidlo jest, abychom se nedali klamati zdánlivou zevnitřností, tak abychom na první pohled se ihned o wěcech prohlásili a rozhodli. Není všecko zlato, co se leskne, aniž vše dobré, co se takým býti zdá; často pod medem žluč, a w květi zmije se ukrývá. Již Aristoteles řekl, že mnohá lež pravdě

podobnější jest než-li přísná pravda; a tať se wúbec státi může, že nějaké zlo wětšší má podobnost dobrého než dobro samo. Nade wšsecko pať znamenati sluffi, že jakož jest wážné a přísné sobě počínání známkou opatrnosti, tať jest i lehko-wážné jednání známkou possetilosti. Pročež zwlášť w těchto sšesti wěcech opatrným se wždy prolá-zati hled, totiž i w wěření, w swolení, w slibu, w rozhodnutí se k něčemu, w obcowání s jinými a nejwice w hněwu; neboť často zajisté mnozí u weliké nebezpečí a sškodě upadli, že w těchto wěcech lehkými se prolá-zali. Snadno wšsemu a každému wěřiti, pochází z lehkowážnosti; snadno swoliti působí často žal; snadno slibiti odnímá swobodu; snadno se k něčemu rozhodnouti uwádí w nebezpečí chyb; lehkowážně s jinými obco-wati uwrhuje w opowržení; snadno se rozhně-wati zřejmé jest znamení possetilosti, neboť psáno jest: „Kdo trpělivý jest, řídí se mnohou opatrností; ale kdo netrpělivý jest, zwýššuje bláznowství své.“*)

§. 10.

Čím ještě této ctnosti dosáhnouti lze.

K dosažení té ctnosti prospívá mezi jiným welmi mnoho zřussenost wlastního pochybění, a pať prospěch činů jať wlastních, tať cizých, neboť to wšse býwá hojným zřídlem jistých prawidel

*) Přisl. 14, 29.

a příkladů k jednání svému. Proto se též pravi, že památka řeči předesslých jest pomocnicí w každém jednání a učitelkou opatrnosti, a že každý den jest učitelem následujícího a tento učněm předesslého. Tak též di mudřec: „Což jest, co bylo? Totéž, co bude; a co jest, co se dělo? Totéž, co opět diti se má.“ *) Ale minulých věcí posuzují se přítomné a přítomné opět pomáhají k živému si představení minulých.

Nejvíce však pomáhá k dosažení opatrnosti pravá, upřímná a hluboká pokora, tak jakož ji nejvíce překáží a ruffi hrdost a pýcha. Pročež psáno jest: „Kde jest pokora, tam jest i moudrost.“ **) A mimo to weskřze swatá písma hlásají, že Bůh jest milovníkem pokorných a učitelem malíčkůch, jimž swá tajemství zjevuje. Ale nicméně nesmí býti pokora taková, abyš se wffelikému minění poddal a podrobil, a jako třtina wětrem na tu i na tu stranu se skláněl; toť by křiwě slulo pokorou, bylo by pať wlastně nestálostí a slabostí. Takový klam chtě uléciti, di mudřec: „Nebýwej pokorným w moudrosti své;“ ***) čímž řici chce: „Kdo w pravém umění pewně a wsseobecně utvrzen jsi, buď w něm stále setrwaje, aniž se dáwej klamem jakýmkoliv swésti, jakož mnohdy činí lidé slabi, následující skoro každý den minění jiného.“

Posléze a nade wssecko k dosažení ctnosti té napomáhá pokorná a wroucná modlitba. Neboť

*) Kaz. 1, 9. **) Přisl. 11, 2. ***) Sir. 13, 11.

Když hlavním působením Ducha svatého jest osvěcovati rozum člověka dary umění, moudrosti, rady a rozumu, tuť zajisté čím větší podporou se člověk k Duchu svatému přiblíží, čím vroucněji Ho za osvěcení žádati bude srdcem ucelivým, dětinným: tím dokonaleji bude vyvíčen, tím hojněji dary nebeskými obdařen.

Neschází nám látky k dalšímu rozmlouvání o této ctnosti a již snad překročili jsme meze určené krátkosti. Byli-li jsme obsirnějšími, odpustíte se nám toho ohledem na ctnost, která jest náčelnicí a vůdkyní všech jiných. — Co jsme posud řekli, náleží k napravení a uspořádání sebe samého, jak tělesně, tak duševně. Nyní již přikročíme k tomu, co bližnímu jsme povinni.

Článek čtrnáctý.

Co jsme povinni bližnímu.

§. 1.

Že láska k bližnímu jest druhá část spravedlnosti křesťanské.

Druhá část spravedlnosti křesťanské jest, aby každý dal a činil bližnímu, co jest povinnen, totiž aby mu vždy a ve všem prokazoval lásku a milosrdenství podle příkazu Božího. Sať velmi potřebno jest milovati bližního svého, jak velmi to prospěje k spořádání veskršího života našeho, každý nejlépe pozná, když se tím sám

řiditi bude. Ěti písmata svatá, a skoro na každé stránce nalezněš, jak snažně Bůh přikazuje milovati bližního. Zvláště pak zjevručně u Isaiáše proroka uklazuje, jak lafkatě se s bližním zacházeti má, odpovídaje židům, ani si stýskali: „Proč jsme se postili a nepatřil jsi? Ponížili jsme duši svých a newiděl jsi?“ Tu jim pak vytká, jak při postech svých opominuli lásky k bližnímu, řka: „Aj! ve dni postu vašeho nalezá se vůle vaše a veslechy dlužníky své upomináte; aj! k swárům a swádám postíte se a tepete pěsti nemilostivě. Nepostíte se jako až do toho dne, aby uslyšán byl na výsosti křik váš. Zda-li takový jest půst, kterýž jsem wyvolil, aby přes den trápil člověk duši svou? Zda-liž aby skroutil jako obruč hlavu svou a prostrěl si pytel a popel? To-liž nazůweš postem a dnem příjemným Hospodinu? Meni-liž raději toto půst, kterýž jsem wyvolil? Zruš vazby bezbožnosti, rozvaž swazky obtěžující: propust ty, kteříž utištěni jsou, na swobodu a wseřlíké břímě roztrhni! Lámej lačnému chleba svého a nužné a pocestné uweď w dům svůj. Když užřiš nahého, přioděj ho a tělem svým nepohrdej! Těhdáž se wyrazi jako jitro swětlo tvé a zdraví tvé spíše wzejde a předcházetí bude twář twou sprawedlnost twá a sláwa

Hospodinova přivine tě.“ *) Z toho a co tam dále se praví, suď nábožný křesťan, v čemž dle slova Božího záleží láska k bližnímu.

Což vossal máme říci o novém zákoně, zákoně lásky? Tuf nejen sv. ewangelia, ale i druhé částky skoro na každé stránce káží lásku k bližnímu, stawice ji přímo po bohu lásky k Bohu. Zwoláfff pať se jemi sv. apostol Pawel we swých listech nadšfeným welebitelem lásky k bližnímu. Sať mocně ji wychwaluje! jať wroucně ji líčí! jať snažně ji dáwá přednost přede wssemi jinými ctnostmi, nazhwaje ji „wššší cestou“**), t. j. k Bohu wedoucí; jinde ji pať jmenuje „swazkem dokonalosti,“ ***) spojujícím nás i wespoleť i s Bohem; jinde opět mu sluje „koncem příkázání“ †) a „plnosti zákona,“ ††) což wšwětluje na ten smysl, že „kdo miluje bližního, zákon naplnil.“ †††) Zdalíž medle k chwále té ctnosti lze cosi wice říci?

K tomu přidejmež, co di o lásce učeník lásky sw. Jan w obecných listech swých a jať zákon lásky až do smrti slowem — skutkem hlásal, zwolim si w stáři za celý obsah swých řečí k wěticím: „Synáčkové! milujte se wespoleť!“ a jsa tážán, proč wždy a jenom toto k nim mluwi, dal odpowěď hodnu učeníka lásky, řka: „Proto, že tať příkaz Páně jest, a když ten se zachowá, toť dostačí.“ *)

*) 3j. 58. 3—8. **) 1. Kor. 12. 31. ***) Kolos. 3. 14.

†) 1. Tim. 1. 5. ††) Rim. 13. 10. †††) 1. Tim. 8.

*) Jeron. wyř. nal. k Gal. 6.

§. 2.

W čem je ta powinnost lásky záleží.

Kdo tedy Božskému příkazu dosti učiniti chceš, věz, že hlavně lásku bližnímu svému prokázati máš, ale tak, abys spolu nablížel, že tato láska nezáleží w pouhém citu, ale w skutku, jakož tenthž jw. Jan dokazuje, řka: „Kdo by měl statek tohoto swěta a widěl by bratra swého, an trpí nouzi, a zamřel by srdce swé před ním; kterak láska Boží zůstane w něm? Synáčkové moji, nemilujmež slowem ani jazykem ale **skutkem a pravdou.**“ *) Slowem **lásky** se tedy hlavně sfero wýkonů wyrozumívá, jenž jsou: milování, dobrá rada, podpora a pomoc, strpení, odpouštění, dobrý příklad. Tyto skutky tak s láskou souwisejí, že vlastně její pojem tvoří a může se právem říci, že čím více kdo těchto skutků a čím u wětší míře je koná, tím více lásky jemu a tím více též zásluhy u Boha si získá. To pravíme proto, poněwadž mnozí jsou, kteří sice mluví, že milují, ale láska jejich jest jalowá, bez skutků. Jsou i jini, kteří sice poučují a napominají k dobrému, ale ruky sstědře neotwírají, aby účinně bližnímu byli nápomocni. Někteří pak i dobře rádi i pomáhají bližnímu, ale uražení sobě učiněná nesnásejí trpělivě a tím pak jest láska jich nedořonalá, proto

*) I. Jan 3, 17—18.

že neplní slovo apoštolského: „Seden druhého břemena neste a tak naplníte zákon Kristův.“ *) Jsouť i mnozí, kteří sice křivdy sobě učiněné trpělivě snášejí, ale neodpouštějí milosrdně těm, jenž jim ukřivdili, a byť hněv a kyselost v srdci svém nechovali, nicméně nesnaží se lásku svou prokázatí dobrodiním a všelikými službami těm, kteří jim byli ukřivdili. Ti, ačkoliv jednat nechybují, přec v lásce dále k dokonalosti nepokračují. Jsouť někteří, jenž konají všecko, co jsme posud vyčetli, ale nijak bližního nezdělavají dobrými slovy a příklady, což zajisté jest z skutků lásky ten nejsslechetejnější.

Dle toho může každý sám sebe posouditi, zda-li a v jakém stupni lásky k bližnímu má. Neboť smíme říci, že kdo pouze srdcem, v duchu miluje, na prvním lásky stupni stojí; kdo však miluje a dobře radi, na druhém; kdo miluje, dobře radi a pomáhá, na třetím; kdo miluje, dobře radi, pomáhá a trpělivě snáší, na čtvrtém; kdo miluje, dobře radi, pomáhá, trpělivě snáší a odpouští, na pátém; a konečně kdo miluje, dobře radi, pomáhá, trpělivě snáší, odpouští a vyučuje, t. buď slovy, buď skutky bližního vzdělává, což vlastně náleží k mužům dokonalým a právě apoštolským, ten dostoupil šestého nejvyššího stupně lásky.

Ty jsou tedy povinnosti kladné, příkazující t. stanovující, co dle pravidla lásky k bliž-

*) Gal. 6, 2.

nímu činiti máme; jsouť pať i povinnosti záporné, zakazující, udávající nám, čeho se máme varovati, abychom se proti těm lásce neprohřessili. Jsouť pať: bližního nesouditi, na cti mu neutrhovati, statku, důstojnosti, manželky jeho nežádati, žádného pohoršeni nic nedávati, ani klením a zlořečením, ani žádnými hanlivými, potupnými anebo nepočestnými slovy, tím méně pať zlym příkladem a radou. Kdo se dle toho všeho zachová, naplní dokonale zákon lásky k bližnímu.

Kdo by pať to vše krátce — jedním téměř slovem pojmuti žádal, pamatuj si, co jsme již svrchu podotkli, abyš totiž k bližnímu měl srdce mateřské. Pozoruj jať moudrá a laskavá máti milovaného syna svého sladce napomíná a pečlivě hrozícího nebezpečí varuje; jať mu ve všech potřebách pomáhá, chybý jeho trpělivě snáší, tu ho spravedlivě kárajíc, tu laskavě k napravení vedouc. Pohled, jať táž máti se raduje z dobrého svého syna prospěchu, a jaťou útrpnost jemu k jeho nehodám, nic jinať, než jaťoby i onen i tyto jejími vlastními byly; jaťou horlivosti hledí k prospěchu a k poctě jeho; jať zbožně, jať vroucně se za něho modlí a Boha vzývá; jať více pečuje o život synůw než-li o svůj vlastní; jať sama k sobě jest přisná a sobě ujmu čini, jen aby laskavě mohla více dopřáti synu. Kdo tedy bližního takto miluje, dokonalošti lásky dosáhl. Že pať to málo kterému dáno, hledmež alespoň vždy vrch tento lásky před očima míti, a bychomť ho i nedostoupili, abychom přec navždy w údolí nezůstali.

Lážeš-li se mne, jakže možná jest, abys tak srdečně bližního svého miloval, vez, že bližního svého nikdy nemáš považovati za cizího ale za vlastního přítele a příbuzného, proto že jest obrazem Božím, tvorem rukou Jeho, synem Jeho a živým údem těla Kristova. To nám sv. Pavel často připomíná, že jsme všichni údy Kristovými. Hřesice tedy proti bližnímu, hřesíme též proti Kristu; a dobře činíme bližnímu, činíme dobře i Kristu. Tak tedy nemáme považovati bližního svého pouze co člověka, ale co Krista jámeho, poněvadž jest spolu s námi údem tajemného těla Kristova. Tim jest sřrže účastenství, které má na duchu Kristovu, na milosti a odměně Jeho. Protož i pravi Kristus, že kdo nejmenšího ze svých bližních přijímá, Jeho jámeho přijímá a že mu za to On sám w odměnu se dá. (Mat. XVIII. 5.)

Pomněme též na chwálu té ctnosti, kterouž jsme s wřchu položili, a na to, jak snažně ji nám Bůh sám welí. Žádáme-li si dost málo zalibiti se Bohu, neměli bychom Mu alespoň to k vůli učiniti? Pohledněmež, jak welmi se miluji přátelé pro příbuzenství krewní, a zastydíme se, powážice, že tak málo dbáme a si wážime příbuzenství duchowního. Namítáš-li, že w příbuzenství potrewním jest jeden půwod, jeden kmen, jenž příbuzné k sobě wáže; pomni, jak mnohem sřlechtnější jest spojení, kteréž jest mezi wěřícími, poněvadž dle slow sw. apoštola máme všichni „téhož otce, touž

matku, téhož Pána, též křest, touž víru, touž naději, též pokrm duchovní, téhož ducha, obživujícího nás." Všichni máme téhož otce, Boha, touž matku — církev svatou, téhož Pána — Ježíše Krista, an si nás z poddanosti hříchu a ďábla vykoupil. Sednu máme víru, kteráž jest oswícení nadpřirozené, v které všichni účastenství máme a kterou se ode všech jiných národů lišíme; jednu naději na slávu dědictví nebeského, v které všichni sjednoceni a blaženi budeme; jeden křest, jimž se všichni sňhy Božími znovu rodíme a bratřími wespolek a dědici království věčného se stáváme; jeden a též pokrm duchovní máme, t. nejšv. Tělo Páně v welebné swátosti oltární, kterýmž všichni k duchovnímu životu živení a s Kristem v jedno spojení býváme, nic jinak než jako z mnohých zrn jeden chlebek bývá, z mnohých hrozenek jedno wino wytéká. Mimo to máme všichni wesměs účastenství v témž duchu, v Duchu swatém, an přebývá v dušich wěřících buď wěrou toliko anebo spolu i milostí, obživuje nás v tomto životě. Když údové jednoho těla, jsouce sice i twarem i místem i účelem rozliční, tak wespolek se milují, že jeden druhého podporuje, proto že jeden duch jimi wšsemi wládne; čím wíce se mají wěřící milowati, jsouce oživení a wedení Duchem Božím, jenž čím swětější jest, tím jest i mocnější, aby v jedno spojil wšsedch, v nichž přebývá. Jest-liže jediná těla a křwe příbuznost s to jest, aby wroucí lásku mezi příbuznými působila; čím wětší a wrouc-

nějsší lásku vzbuditi má jednota tať vzhněšená, účastenství w darích tať welebných, Božských!

Nikdy ti nemycházej z paměti onen jediný zvláštní lásky wzor, kterouž nás Kristus miloval. Onť nás miloval tať statně, tať sladce, tať milostně, tať dokonale, beze wšseho nasseho zasloužení! Takovým welebným nebeským wzorem jsa povzbuzen, a za tať vzhněšený dar tobě prokázaný Spasiteli swému k dikům zavázán, hled ihned se pripraviti a wynašnažiti, abyš bližního swého tať miloval, jako ho miloval Kristus, a tať abyš wyplnil přikaz, kterýž On sám wydal a tať snažně při swém z toho swěta wytkročení swým učeníkům a tudíž i tobě též poručil, řka: Totof jest přikázání mé, abyšte se wespoleť milowali, jakož i já milowal jsem wás.“*)

Článek patnáctý.

Daké powinnosti máme k Bohu.

§. 1.

O powinnostech k Bohu wšbec.

Když jsme byli wyložili, co jsme powinni sobě a co bližnimu, pojednáme nyní o nejwzhněšenější části powinnosti nassich, totiž k Bohu. Thto powinnosti působí nejwzhněšenější obor sprawedlnosti křesťanské, poněwadž w něj hlavně náležejí tři Božské ctnosti: wíra, naděje a láska, Božskými nazwané, že předmětem jich

*) Jan 13, 34.

jest Bůh sám, spolu s tou ctností, kterouž učenci jmenují nábožnost, jejímž předmětem pak jest zvlášť služba Boží. Všechněm povinnostem těmto dosti učiníme, když se zachováme k Bohu srdcem synovským, t. j. když Boha milovati budeme tak, jako vroucí syn miluje svého otce. A takové synovské srdce člověku vdechnouti jest zvlášť úciněk Ducha svatého. Pomni tedy bedlivě, jakou mysl chová upřímný syn k svému otci, jak ho miluje, jak se ho bojí, jak ho v uctivosti má, jak ho poslouchá, jak pro jeho čest horlí, jak mu darmo a rád a ochotně slouží, jak důvěrně se k němu ve všech potřebách utíká, jak trpělivě poňaráni jeho snáší a t. d. Takovou tedy i ty měj mysl k Bohu a jistě že dokonale částku tu křesťanské spravedlnosti vyplníš. Zvláštních pak výkonů, jimiž se nasse povinnosti k Bohu jeví, jest toto devatero: nejprvnější a nejhlavnější láska, druhý bázeň a úcta, třetí důvěra, čtvrtý horlivost pro čest, pátý čistý úmysl v službě Boží, šestý utíkáni se k Bohu ve všech potřebách, sedmý wděčnost za Jeho dary, osmý poslušnost a oddání se do vůle Boží, devátý pokorná trpělivost ve všech křížích a zármutcích, jež Bůh na nás dopouští.

Nejprvnější tedy nasse povinnost k Bohu jest láska, t. j. abychom Boha milovali tak, jak On toho od nás žádá, t. nade všecko, z celého srdce svého, ze vsí duše, ze vsí mysli, ze vsí síly své, tak aby vše, co v člověku jest, k Bohu směřovalo, rozum o Ném myslil,

vůle k Němu cítila, žádost po tom bažila, čímž se láska k Němu jeví, síly všech údů a smyslu aby se cvičili konati to, co On velí. —

Druhý výkou povinnosti nassich k Bohu jest bázeň, vyplývající přímo z lásky; nebo čím více někoho milujeme, tím více se obáváme, nejen aby on neopustil nás, ale abychom my ho nikdy a nijak neurazili. Tak se též jeví láska synova k otci, láska manželčina k manželci, přítele k příteli a t. d. Neboť čím vroucněji k. p. choť chotě svého miluje, tím více se strachuje, aby nebylo a nedělo se ničehož w domě, co by oči milého manžela uráželo. Tato bázeň jest spolu strážnicí newinnosti, a proto jest též zvláště potřebí, aby hluboko w srdci nassem se zakořenila, jakož si toho žádal Dawid, řka: „Bodniž bážni svou tělo mé, nebo soudů tvých bojím se.“ *) Neměť dosti na tom sv. pětvec, aby bázeň Boží wstipena byla w duši jeho, ale žádal si aby proklála co wbodený hřeb, nebo šíp tělo i utrobu jeho a bol z toho pocitěný aby mu byl stálou upomínkou a probuzowal ho, aby neufsнул a tať snad z nedopatření neurazil toho, jehož se bál. W tůž smysl di mudřec: „Bázeň Páně zapuzuje hřích;“ **) neboť čím více se koho bojíme, tím více se warujeme uraziti ho. K této swaté bážni náleži nejen abychom se warowali něco zlého činiti, ale abychom též co dobrého činíme, přístně zkoumali, aby to snad nedobrým úmyslem, anebo

*) Šalm 118, 120. **) Sir. 1, 27.

jinou nějakou nedobrou okolností nestalo se žlým a marným. Dobře tu di sv. Řehoř: „Spravedlivý boj se winy i kde jí není.“ Takovou bázeň oswědčuje spravedlivý Sob, řka: „Bál jsem se wšech skutků swých, wěda, že neodpustiš hřeššicimu.“*)

A této bázni náleží též, abychom jsouce w chrámu Páně na službách Božích, zvlášť kde jest welebná swátost, nerozmlouwali, neprocházeji, neohlíželi se nepočestně sem a tam, ale trwali tam tiše, počestně a s bázni welikou, proto že tam Bůh zajisté tajemným způsobem přítomen jest.

Učkoliv pať bázeň tato, jať jsme swrchu již řekli, wyházi a rodi se téměř z lásky, nic méně nemálo podporována býwá též bázni jať říkáme služebnou, dle niž se Boha bojime hlavně proto, abychom přísnými tresty od Něho nebyli stiháni; tato bázeň, ac jest nedokonalá, býwá nic méně často počátkem pravé z lásky pocházející bázně synowské. A udrženi pať a zwýššení swaté bázně té welmi napomáhá rozjímati nesmírnou welebnost Božskou, přísnost soudu Jeho, wzuessenost Jeho spravedlnosti, množství a welikost nassich hříchů, zvlášť pať welikost odporu, s kterýmž mnohdy dobrým wnufnutím Božím se sami protiwíme. Tento čtwerý druh rozjímání wyplodi, zachowá, zdokonali w dussich nassich tuto bázeň Boží.

Čteti ctnost, již pravý služebník Boží

*) Sob. 9, 28.

chowati má, jest důvěra. Začož se totiž syn ve všech svých potřebách a okolnostech vždy nejprvé a nejvíce důvěruje v otce svého, zvláště když jest mocen a bohat, a silně doufá, že mu nikdy své rady a pomoci neodepře; tak měl též člověk k Bohu srdce opravdu synovské, věda, že má Otce nade všechno mocného a vzneseného, jakýž Bůh jest, an nebesa i zemi v moci své má a jimi na pokynuti vládne, důvěruj se pevně, že u Něho co nejlastavějšího Otce ve všech jakkoliv se udávajících neznázích a strastech pomoci, útěch, posilův mocné nalezněš; přesvědčen buď, že, obrátíš-li se ty k Němu, v milosrdenství Jeho doufaje, též On odvrátí od tebe zlé anebo je k tvému dobrému přivede. Neboť jest-liže smí dobrý syn v otce svého takovou důvěru míti, že bezpečně spáti může, v ochranu otcovu doufaje; čím více bude smíti věrný služebník Boží důvěřovati v Boha, Jehož láska k nám a dobrota a moc i bohatství převyšuje všechnu lásku a dobrotu a moc i bohatství všech otcův pozemských. Pomniš-li pak, že příliš málo dobrého jsi učinil, proč bys v Boha doufati směl, ano že naproti tomu přemnohých a převelikých hříchů jsi se dopustil, pro které se přísně trestající spravedlnosti Jeho obávati máš, tu myšlenku, jak mile ti napadne, hleď od sebe odvrátiti a srdce své k Bohu a Spasiteli svému pomzněsti, a tak myslí opět nabudeš a naděje tvá v tom se utvrdí. Neboť jako napomináme těch, kteří se přes řeku mocně proudící přeplavují a bázní již již závrat dostávají, aby nehleděli

na proud, ale k břehu a do dálky, nebo lépe k nebesům zraků povznesli; tak lidem malomyslným myslí dodáme, povzbuzující je, aby k dořazení důvěry nehleděli na sebe, na nedůstatky, slabosti, pokleky, hříchů své, ale k Bohu, jenž jak di sv. Augustin „může více odpuštiti, než-li my hřešiti.“ Řekneš-li tedy: „Kamž se obrátím, abych takovou důvěru získal?“ odpověď měj, že nejprvé rozjímati máš dobrotivost a nesmírné milosrdenství Boží, které se vztahuje ke všem nehodám tohoto světa. Potom pak upamatuj se na lafťavá zaslíbení Jeho, v nichžto se téměř zavazuje, milosti své a pomoci neodepřiti ničím, kdožkoliv se obrátí k Němu a Tej za to vzhvati bude. Však vidáme, že i sami nepřátelé ujmají se a brání těch, kteří, jakkoliv vinou sličeni a od stých zavrženi a s hanbou vyhnáni jsou, k jich svatyním a chrámům se utíkají a u obětnic jejich utociště a ochrany hledají.

Dále pak považ nesčíslná a veliká dobrodini, která jí posud z štědré ruky Boží vzal, a z milostivé dobrotivosti Jeho, již jí zakusil, uč se doufati, že se ti jí dostane i budoucně. Nad to nade všecko pohledni k Kristovu umučení a nesmírným zásluhám života a smrti Jeho, jenž jsou základem a závažkem, pro nějž se milosti nadíti smíme. Neboť neomylná víra učí, že zásluhy ty jsou jednať tak veliké, že již většich ani si pomysliti nelze, jednať i že v nich hlavně spočívá poklad církve k ospravedlnění a pomoci všech, kteří ho potřebují a důvěrně žádají.

Tito jsou hlavně ti sloupcové, na kterýchž důvěra nasse spočívá a jimiž svatí tak mocně posilněny se cítili, že byli nepohnutelní „jako hora Sion.“ *) Dost tedy zajiště podivuhodná věc, že majíce tak mocné základy naděje své, tak spravedlivé důvody důvěřiti se v Boha, přec tak slabi a zpozdili jsme, že vidouce, ano nějaké nebezpečí nás stihá, raději utíláme se k vselické liché pomoci lidské, jako „na cesty egyptské.“ **) Tak se stává, že mnozí služebníci Páně jsou statní v postech, vroucí v modlitbách, štedří v almužnách, horliví v každém cvičení duchovním; ale málo kteří se nalezají, jenž by měli tak pevnou víru, jakouž dokázala ona ctnostná Susana, kteráž odsouzena, ano již vedena jsouc na smrt „měla srdce doufající v Pána.“ ***)

Rdoby více dokladů toho žádal, toho směle k každé stránce písem svatých odkázati můžeme, kdežto zajiště vůbec, zvláště pak v prorociích a žalmích nalezne toho svědectví nescíslných, že Bůh nikdy neopustí důvěřující se v Něho.

Čtvrtá ctnost života bohabojného jest horlivost pro čest Boží, záležející v tom, aby vsedka nasse mysl směřovala k zvelebení a oslavě Boží, aby vždy se rozšiřovala a množila, aby nejšvětější vůle Jeho konala se na nebi i na zemi, a aby nám ničehož nebylo tak žel, než kdybychom patřili, že se čest Boží máti a vselíjí ztenčuje. Taková byla mysl svatých, o

*) Žalm 124, 1. **) Ser. 83, 5. ***) Dan. 12, 3.

nichž vůbec plati, co sv. pěvec o sobě dí, „že horlivost domu tvého strávil a mne.“*) Neboť horlivosti pro čest Boží srdce svatých tak plálo, že i tělo jejich to zřejmě značilo. Kdybychom i my vrouci horlivost pro čest Boží v srdcích svých cítili, jistě by se zastřevělo na čelích našich znamení spásy, o němž prorok Ezechiel dí,**) a my bychom nepodlehli metle trestající spravedlnosti Božské.

Bátá ctnost života zbožného jest čistý úmysl při službě Boží, jenž záleží v tom, abychom ve všech svých skutcích nic nemyšleli dávati sebe samých, t. žádného prospěchu a užitku svého, ale vůle a slávy Boží, přesvědčení jsouce, že čím vzdálenější jsme umyslu a ohledu na prospěch vlastní u všem, co pro Boha činíme, tím více při tom zásluhy a odměny získáme, a na opak. Máme se tedy u všem velmi na pozor míti a všechny skutky své bedlivě zkoumati, aby při nich mysl nasse nesměřovala než k Bohu. Neboť přirozená k sobě samému láska příliš jest jemná, tak že v mnohých skutcích, jež dle zdání pro jiného podniká člověk, konečně a hlavně vždy jen své dobré na zřeteli mívá. A tak jsou mnozí bohatí na dobré skutky, kteříž, zkoumáme-li je dle pravidla spravedlnosti Božské, shledáme že jim hlavní základ k záslužnému skutku — dobrý úmysl — schází. Tenť jest ono oko, o němž sv. evangelium dí, že kdýž to bude sprostné, všechno tělo světlé bude;

*) Šalm 68, 10. **) Ezech. 9.

pať-li bude špatné, tuť i tělo bude tmavé.“ *)

A takť jsou mnozi wysoce postavení mužové jať w obci, tať w církwi, kteří widouce, že ctnost jest krásná a slavná, pilni jsou ji, aby muži ctnostnými a slavnými sluli, zdržujice rukou swých ode wssí nesprawedlnosti a ode wsseho, což by důstojnost jejich a dobré jméno posskwrnilo. Tini opět si ctnosti hledí, aby se u wyšším swém postavení a úřadě udrželi a přízeň představených swých a knížat sobě získali. A takto dobří skutkové těch i těch nepocházeji z prawého úmyslu, z wroucí lásky k Bohu a horliwosti pro sláwu Jeho, a wyrůstaji z lásky k sobě samému a z bažení po slávě swětské. A wssat co takto se děje, byť i w očích lidských sebe wětším a záslužnějším býti se zdálo, w očích Božích neni nic, leč dým a stín sprawedlnosti. Neboť u Boha nejsou skutkové záslužni již dle pouhé své powahy mravni, aniž pať se Mu libí čin hmotný, buď si sebe wětší a obtížnější, jať kdoby kdo i swého wlastního syna Jemu obětowati se jal; ale jediné duch lásky s nebes wdechnutý a skutkové z téhož ducha wyplýwající příjemni jsou Jemu.

W chrámu Jerusalemském, Hospodinu zaswěceném, nebylo nic, co by nebylo býwalo buď z ryzého zlata anebo aspoň pozlaceno; taktéž w duffi nassi, chrámem nejswětější Trojici zaswěceném, ničehož se nenalezej, co by nepocházelo

*) Mat. 6, 22—23.

z čisté lásky, anebo láskou nebylo pozláceno, ozdobeno. Pravý sluha Boží tedy nehleď tak hlavně k tomu, co že činí, ale jakým úmyslem to činí. Neboť i ti nejsprostší, ba nejopovrženější skutkové mohou se státi wýtečnými a slavnými dobrým a zbožným úmyslem, a naopak; neboť wšewidouci oko soudce wěčného nehledí toliko k skutku zewnitřnímu — tělesnému, ale hlavně a nejvíce proniká w utroby duše a pozoruje úmysl, zda-liže z lásky wyplývá. Kdo toho při skutcích swých pečliv a bedliv jest, následuje wznesenou, usslechtitou, Božskou lásku Syna Božího, jenž w sw. swém ewangeliu přikazuje, abychom tak milovali, jakož On prvé miloval,*) t. j. z pouhé milosti, a nic k vůli nějaké prospěšnosti. Že pak ta láska jest nejwznesenější, která u Boha se nalézá, budeť dle toho ten člověk nejblazenějším, který této lásky následowati se wynašnaží, a sice tím blaženější, čím více se k ní přiblíží. Ten pak buď i tím jist, že též na wzajem tím wětší lásky u Boha dojde, poněwadž Semu w dokonalosti a čistotě úmyslu podoben jest, podobnost pak wšpolná přirozeně plodí a wywodí lásku.

Pročež odvrát člověk u wylonávání dobrých skutků oči swých od wšselikého úsudku lidského a obrať je k Bohu, aniž dopouštěj, aby to, co u Boha tak velikou cenu má, lidskými poskwrněno bylo prospěchy. Saťoby zajisté žena urozená a sšlechtná byla politování hodna, kdyby

*) Jan 13. 34.

zasluhujíc jinač choti královou býti, zatvrzena byla v manželství s člověkem sprostým a vsselijak nehodným; tať zajisté tím více politování hodno, kdžž ctnosti, jichž si Bůh sám wysoce váží a předraze odměňuje, konají se pouze s ohledu a záměru světských.

Ze vssak této ryzé čistoty dobrého úmyslu nejnadno lze dosíci, potřebí jest za to Boha snažně a stále prositi, zvláště slovy modlitby Páně „bud vůle Tvá jako v nebi tať i na zemi!“ *) abychom v tomto nassem životě tať u vssem vůli Boží, seč síly stačí, čistým úmyslem plnili, jakož jí sv. nebesťané pouze pro to plní, aby se libili Bohu a Sej oslavovali. Tim se vssak nemysli, jakoby nebylo dovoleno při tom co dobrého konáme, též odměny od Boha doufati; nýbrž že dobři skutkové nassi tím jsou dokonalejší, čím více prosti jsou od vsselického ohledu na prospěch vlastní.

Šestá ctnost života zbožného jest modlitba, kterouž se k Bohu, Otci svému v době pokušení a soužení utíkati máme nic jinač, než jako se ditko ustrašené wine k lůnu lašťavě matky své. Mimo to jest nám modlitby zapotřebí zvláště pro to, abychom vždy měli Boha na paměti a po celý téměř čas před obličejem Jeho stáli, s Ním se obírali a rozmlouvali. Toť se srownává s poměrem dobrého syna k otci svému. —

Šed má ctnost, kterouž se život právě zbožný

*) Mat. 6, 30.

jeví, jest wděčnost. Ta záleží nejen w tom, abychom měli srdce wděku plné, nýbrž aby jazyk náš neustále je wyprávěl, i weskterý život skutky je dokazoval. Tak tedy rceme s královským pěvcem Dawidem: „Dobrořečiti budu Hospodinu každého času; wždy budiž chwála Jeho w ústech mých!“ *) a: „Naplňtež se ústa má chwalou, ať prozpěwují sláwu Twou, po celý den welikost Twou!“ **) Neboť kdžž Bůh neustále život nám dává a ho zachowává a mimo to denně, ba w každém okamžení nám swá dobrodini co hojný úrodný děsť sesílá, jať nepřetrženým pořádkem a kolotáním těles nebeských, tať neustálou službou weskterých tvorů pozemských; kdožby směl se zpěcowati neustále a wroucné díky Mu za to wzdáwati, že nás zachowává, žiwí, střeže, řídí, spravuje? Odtud tedy wroucim díkyčiněním započinejtež se, jať sw. Basilius učí, wšsedka nasse duchovní cwičení, weskterý nasse modlitby. Na uswitě tedy i na večer, we dne — w noci, w každé připadnosti wzdáwejmež Bohu wroucí díky swé za wšsedka Jeho nescílná dobrodini i přirozená i nadpřirozená; a čím wíce a čím wětšich darů nám ráčil usstědřiti, tím wíce se též množtež a rozhojňujtež i nasse za to díky. Zwláště pak nikdy nezapomeňme Semu díky wzdáwati za to, že se pro nás wtěliti, přehořkou smrt podstoupiti, náš křwí swou wykoupiti, nám se u welebné swátosti sděliti, u nás se uhostiti a pře-

*) Žalm 33, 2. **) Žalm 70, 8.

bývati ráčil, při čemž nejvíce považujice to, že to vše nečinil z žádného svého prospěchu, ale z pouhé své Božské lásky a stvorchované nepostihlé dobroty k nám.

§. 2.

O poslušnosti zvlášť a o trojím té ctnosti stupni.

Dsmá ctnost, kterouž jsme Bohu nebeskému Otci svému povinni, jest poslušnost ve všem, co přikazuje; v tom spočívá základ i vrch křesťanské spravedlnosti. Máť však ctnost ta trojí stupeň: první jest poslušným býti všech Božských přikázání; druhý zachovati i rady spasitelné; třetí horlivě vyplniti i to, k čemu Bůh toho zvlášť povzbuzuje.

Zachovávatí přikázání Boží jest k spasení nevyhnutelně potřebí, následovati i rady spasitelné podporuje u zachovávání přikázání, tak že by člověk bez ní mnohdy byl v nebezpečí poblouditi. Tak kdo zachová radu, aby nikdy nepřisahal, byť věc i pravdivá i spravedlivá byla, zajisté nikdy nebude přísahati křivě; kdo se držeti bude rady, aby ve všem byl trpěliv, zachová tím též svůj vlastní pokoj i lásku k bližnímu; kdo následuje rady nemíti ničehož vlastního, působí, že ani bažiti nebude po cizém; kdo poslechne rady, aby dobře činil těm, kteří mu zlé činili, ten zajisté dospěje i k tomu, aby sám nikomu nic zlého nečinil. Jsouť tedy rady spasitelné téměř jako hráze a hrady udržu-

jíci náš v oboru přikázání; pročež tomu, kdo k cíli dospěti hledí, nestačí jen první stupeň poslušnosti, ale má dle svého stavu a okolnosti hleděti dospěti i k druhému. Neboť jako ten, kdo se přes řeku přeplaviti hodlá, nezaměřuje lodičkou přímo k tomu místu, na němž na druhém břehu přistati chce, ale poněkud proti vodě pluje, aby pak snadněji po vodě se k místu určenému dostal; tak má též sluha Boží hleděti nejen přísně k tomu, co k spasení nevyhnutelně potřebno jest, nýbrž má směrem svým výše se nésti, a byt nedosáhl dokonalosti stupně, který si byl určil, alespoň aby tak tím jistěji přistavu spasení doplul.

Třetí stupeň poslušnosti, jak jsme řekli, jest: plniti též vše, k čemu Bůh toho zvlášť povzbuzuje a volá. Neboť horlivý služebník vykonává nejen to, co mu pán zřejmým slovem přikazuje, ale i to, co pouhým pohybem od něho žádá. Je pak snadno při tom klamati se možná, tak že mnohdy vnuknutím Božím se býti zdá, co jest pouze buď náklonností lidskou, anebo i pokušením ďábelským; potřebí jest řídit se tu dle slova sv. Jana, an dí: „Nevěřte každému duchu, ale zkoušejte duchův, jsou-li z Boha.“*)

Kromě výroků sv. písmá a určení sv. učitelů církevních, jichž držeti se hlavně jest potřebí, i toto pravidlo sloužiti může. Když se jedná o to, zvoliti si z dvojího druhu služby Boží

*) I. Jan. 4, 1.

jednu, která jest docela dobrotolná a swobodná, druhá pak k powinnosti jakkoliv náleží, tuť se má bez ohledu dáti přednost té, která k powinnosti sluší, a opustiti druhé, byť byla sebe wytečnější a záslužnější, dle známého slowa Samuelowa: „Leppšíť jest zajisté poslušnosti, než-li oběti.“ *) Neboť Bůh žádá nejprvé, aby byl člověk poslušen vůle Jeho, a potom mu teprwa službu wzdal, jakou by si sám wywolil, bez ujmny powinnosti. K powinnosti pak tuto počítáme 1. zachování příkázání Božích, bez něhož nijádnému nelze spasení dosíci; 2. wyplnění příkazů těch osob, které jsou nám na místě Božím představeny; neboť kdo by se těm protiwil, zřízení Božimu protiwil by se; **) 3. konání wšech powinností, jichž žádá zvláštní staw jednoho každého, ku př. představeného, duchowního, manžela nebo manželky a t. d. — 4. zachování toho, co sice hlavuě k powinnosti nenáleží, ale mnoho k zachování powinnosti napomáhá; neboť kdo powinnen jest něčeho dosáhnouti, jest i powinnen k tomu, čím by toho dosáhl. Ku př. z wlastní své zkušnosti wiš, že kdýž se poněkud od svého pečování o věci swětšké wzdálíš, a sebera se w duchu, swědomi své zpytuješ a Boha za očistění srdce wzýwáš, tím život svůj na delší čas spořádáš a upraviš, tať mocněji nad wášíněmi swými panuješ a pokušení swá potlačuješ, i horlitvějšim a statnějšim u wykonání ctnosti býwáš;

*) I. Král. 15, 22. **) Řim. 13. 2.

řdyž pať toho opomineš, wiš, že se stáváš wa-
hawyhm a leniwým w životě duchownim, w mno-
hém též chybueš a fľešáš a w nebezpečenství
přicházíš upadnouti w předestlé hřichy; neboť
nemaje dostatečné milosti a nejša pewně utworzen
w ctnosti, děje se ti jako člověku chudému, který,
řdyž nepracuje, nemá, co by jedl; tať též i ty,
řdyž opomináš swá denní zbožná cwičení, zůstá-
wáš duchowně lačen a slab a ř pádu nakloněn,
řteržto stane-li se, buď ři z prwu sebe menššim,
zponenáhla ř wětššimu přiwádí: z té tedy zku-
šfenosti lze souditi, že tě Bůh ř taťowému cwi-
čení duchownimu wolá, poněwadž tě práwě tím
w dobrém podporuje a utwrzuje. Byť tedy ř ta-
ťowému cwičení nebyl zawázán z powinnosti,
řši ř němu zawázán z prospěchu, protože se
ti jim řonání powinnosti usnadňuje a zdořo-
naluje. —

Šli-li oddán rozřkoffnému životu, miluje
we wšem jen sám sebe a řstitě se wšseliké práce
a přišnosti života, seznáš brzo, jať welmi ti to
bude překážkou w životě duchownim. Neboť
tím se přirozená powaha twá čím dále tím wice
zhoršši, že se bude wšseliké obtiže u wyřonávání
ctnosti jako nějaké nemožnosti řstititi a báti, na-
proti tomu pať utwrhne tě w mnohé neprawosti,
řteré ř pohodlim a rozřkoffi spojeny řsou. Z toho
souditi můžeš, že tě Bůh wolá ř tuhému a při-
šnému životu, ř statnému zapírání sebe a mrtwe-
ní wššech zřých naruřivosti twých. A tať w mno-
hém jiném poznati můžeš, jaké duchowní cwičení
řonati máš, řdyž totiž z jeho řonání prospěch,

z opomenutí škodu cítíš, při čemž však to ještě zachovati sluší, abys se o to s opatrným znalcem života duchovního poradil, a jemu se co vůdci svěřil a vzdal.

Z toho jest patrno, že člověk při wyvolení nemá hlavně hleděti k tomu, co samo o sobě lepší jest, ale co jest jemu dle povahy a okolnosti jeho prospěšnějším a nebo potřebnějším; neboť jsou mnozí skutkové velmi dobří a vyteční jami o sobě, ale nejsou dobří pro každého aniž prospěšní, poněvadž buď síla jeho s ně nestačí, anebo byt i síla byla, není každý ke všemu povolán a oprávněn. Pročež trvej a spokoj se každý s svým povoláním a svou, jak říkáme, měrou sebe měř; hled hlavně, co jemu prospěje, s co býti může a k čemu právo má, a nežádej nijak, co by síly jeho převyšovalo. K tomu radi i sv. písmo, ano dí: „Nepozdvihuj oči svých k zboží, kteréhož mti nemůžeš, neboť udělá si křídla jako orličí, a zaleti k nebi.“*) Kdo rady té nezachovávají, ti se potkávají s tím, o čemž prorok dí: „Hleděli jste k více, a hle! dostalo se vám méně.“**)

Toto pravidlo zachovejmež při cvičeních dobrovolných. Neboť cvičení dobrovolná jsou některá veřejná, jež často buď čest, nebo prospěch, nebo potěšení provádí, některá soukromá. U oněch větší nám opatrnosti třeba, abychom jimi nepořazili více, než polepsšili. Neboť láska k sobě samému jest, jak jsme již často pozname-

*) Přísl. 23, 5. **) Agg. 1, 9.

nali, přiliš útlá a dotíravá, aby se i w službě Boží nemíchala a z ni svou částku těžiti nehleděla, tať že mnohý pod rouškou že slouží Bohu, slouží jen sobě samému. Protož i jistý nábožný muž na otázku, kde by Bůh nejvíce byl? odpověděl, že „tam, kde wy nejste;“ znamená tím, že ty služby Boží jsou nejčistší a Bohu nejmilejší, w kterých člověk nejméně sám sebe vyhledává, a opomina všeho svého prospěchu, jen k Bohu a slávě Boží hledí. To však nedíme tím úmyslem, jako bychom přikazovati chtěli, aby se při každé službě Boží tať vyhradně dělo, abychom totiž takové dobré skutky, s nimiž nějaká čest nebo výhoda spojena jest, vždy bez všeho ohledu k té cti a tomu prospěchu konali anebo jich opominuli; neboť může nás k tomu vázati mnohý jiný, vážnější důvod, pro kterýž opomenouti takových skutků byla by chyba větší, než-li u vykonávání jich poněkud k svému prospěchu hleděti; ale tím bychom jenom rádi upozornili ještě jednou, jak velmi se lásky k sobě samým warovati máme i kdyby se k nám pod rouškou ctnosti a dobrého skutku přilichotiti chtěla. Swatě zůstane při tom pravidlo, které udává sv. Řehoř, řka: „Eť budiž skutek veřejný, aby vždy byl úmysl soukromý.“

Tyto tři stupně působí dokonalou poslušnost; načež obrátiti lze slova sv. apoštola, an dí: „Nepřipodobňujte se tomuto světu, ale opravte se w novotě smyslu svého, abyste sřusili, která jest vůle Boží **dobrá, libezná**

a **dočonalá.**" *) Tím lze rozuměti tři stupně poslušnosti; **Dobrá** jest poslušnost poslouchati příkázání, **libečná** poslouchati rady, **dočonalá** poslouchati i vnučnutí a volání Božích. Tehdáž totiž dostoupí člověk nejvyššího stupně poslušnosti, když věrně vykoná nejen co Bůh přikazuje, ale i co radí a k čemu ponouká.

K těmto třem stupňům poslušnosti lze přidati čtveřtý, záležející v nejdočonalejším stovněnání vůle své s vůlí Boží, nebo úplné odemzdání sebe samého v to, jak On s námi naloží, tak abychom myslí stejně tichou a pokojnou i hanu i čest, i potupu i slávu, i zdraví i nemoc, i smrt i život snášeli, pokorně poddávíce hlav svých ke všemu, co Bůh nám usouditi a seslati ráci; trpělivě podrobujíce se i trestům i útěchám jako milostem od Něho propůjčeným, aniž kdy se ohlédávíce po tom, co se nám dává, ale po tom, kdo to dává a s jakou láskou to dává; neboť touž láskou otec syna i kárá i laská, jak sám ví, že to k spasení jeho prospěje. O člověku, který tohoto stupně poslušnosti dostoupil, řici můžeme, že dospěl k úplnému odemzdání sebe do vůle Boží, kteréž mistři duchovního života tak vychvalují a kterýmž se člověk Bohu z cela ponechává, aby s ním nic jinak, než jako s měkkým voskem nakládal a jej dle libosti hnětl a v cokoli chce přetvořil.

Tak tedy člověk dočonalý nežádá budoucně náležeti sobě aniž sobě žiti, pracovati, jísti, spáti

*) Řim. 12, 2.

a vše jiné činiti, ale jen ke cti a chvále Tvůrce svého, odemzdaje se docela vůli Jeho ve všem, cokoliv s ním učiniti ráčí; sám své vůle se zbavuje, aby se s ním ve všem a povždy stala vůle Boží, jemuž se hlavně zavázána cítí. Tak do vůle Boží odemzdán byl sv. pěvec, an di: „Takto hovádlo učiněn jsem u tebe, a však já vždy jsem s tebou.“ *) Neboť jako hovádlo nejde, kam chce, aniž lehne, aniž pracuje o vůli své, ale toho, kdo je vede, nebo žene; tak pravý služebník Boží poroucí a odemzdává se z cela a vždycky Bohu svému věda, že nemůže mítí vůdce lepšího, lastavějšího nad Boha. Tot jest, co Šsaiáš di: „Pán Bůh otevřel mi ucho, já pak neodmlouvám; zpět jsem neodessel;“ **) t. učinil mne hotova slyšeti a konati vše, cokoliv velí, buď si sebe odpornější a obtížnější. — Totěž se znamená čtverem tajemných, perutných zvířat, Ezechielowi proroku zjevených, když se o nich praví, že „tam byla prudkost ducha,“ t. nadchnutí Ducha svatého, „tam postupovala, aniž se obracela, když kráčela;“ ***) čímž se naznačuje, jak ochotně a radostně má člověk nejen kráčet, ale běžeti a taťměť létati za tím, o čemž seznal, že vůle Boží jest, na nic se neohlédaje. Proto však žádá se nejen ochotnost vůle, nýbrž i rozvaha a rozsouzení ducha, abychom se nešlamali, berouce mnohdy vůli vlastní za vůli Boží; ba at vůbec díme, vše, k čemu se vlastní

*) Žalm 72, 23. **) Šsai. 50, 5. ***) Ezech. 1, 12.

vůle nasse nese, jest poněkud podezřelý, a má se vždy dle vůle Boží, Jeho příkazani a povinnosti stavu nasseho rozsouditi; co však se vůli nassi protiví, v tom se více jistoty nalézá.

Konečně ponapomenouti slussi, že ta jest největší a nešťastnější obět, když člověk sebe samého, svou vůli Bohu vzdá; jaký rozdíl jest mezi jménim a člověkem samým, tak též i jest mezi obětováním Bohu některých věcí a sebe samého. Takovou obět na myslí má svatý Augustýn, an di: „Sakkolivo Bůh jest pánem všech věcí, předc nemůže každý opravdově říci s svatým pěvcem: „Tvůj já jsem, Hospodine!“ *) ale jen ti, kteří vlastni svobody se odřekše docela Boží službě se věnovali, a tak zcela Jeho se stali.“ A ta jest též nejlepší sporádanost myslí, působíc základ k životu dokonalému. Neboť když Bůh tím mocněji v srdci člověka milosti svou působí, čím méně člověk s své strany této milosti odporuje, zajisté bude působení to nejmocnější, když se člověk Bohu celý a celý vzdá; tehdaž bude moci Bůh v něm působiti, co dle své nejlastavější vůle ráci, jako u Davida, kterého nazývá mužem dle srdce svého.

§. 3.

O trpělivosti v nehodách.

Abychom pak tím jistěji k tomuto vrchu poslušnosti se dostali, k tomu nám dobře po-

*) Šalm 118, 94.

slouží poslední z oněch ctností, jež jsme z počátku tohoto článku vyčetli, totiž trpělivost v nehodách a protivenstvích, jež nám lastavý Bůh a otec náš k našemu cvičení a k rozmnožení našich zásluh sesílá. K této trpělivosti vyzývá nás mudrlec ve svých příslovích, říká: „Kázně Hospodinovy, synu můj! nezapomítej, aniž ustávej, když od něho trestán býváš. Nebo toho miluje Hospodin, toho trestce, a jako otec v synu zalibuje sobě.“ *) To vysvětluje sv. apoštol ve svém listu k Židům, kdežto nás k trpělivosti napomíná těmito slovy: „Synu můj! nezapomítej kázně Hospodinovy, aniž ustávej, když od Něho trestán býváš. Nebo toho Pán miluje, toho trestce; i mrská každého syna, kteréhož přijímá. — Setrvejtež v kázni! Bůh se vám ukazuje jako synům. Nebo který jest syn, jehožby netrestal otec? Pakli jste bez kázně, kteréžto vsiclni (praví synové) účastni jsou, tehdy jste cizoložnáta a nejste synové. Měli pak jsme zajiště otce své tělesné, kteříž nás trestali, a ctili jsme je; zdaliž nebudeme mnohem více poslušni Otce duchův a živi budeme?“ **)

To vše zřejmě ukazuje, že k právu a k povinnosti otcovské náleží též trestati a napravovati syny; dobrým pak synům že sluší ponížiti

*) Pŕiŕí. 3, 11—12. Sjev. 3. **) Židům 12, 5.

Hlavou, nakloniti sšije své a u vsší poloře ká-
 rání otcowo co nejwětšší dobrodiní a důkaz lá-
 sšty a péče otcowské považowati a přijimati.
 Toť swým krásným příkladem dotwrdil a uká-
 zal wěčný Syn Boží, ano Petrowi, jenž se na-
 bízel k ochraně jeho, přisně odwětil: „Což ne-
 mám piti kalicha, **kterýž mi dal Otec?** *)
 Šakoby řekl: „Kdyby se mi od někojho jiného ka-
 lich ten podával, mohl bys mne snad přemlu-
 witi, abych ho zawrhl; ale když mi ho dáwá
 Otec, který nejslépe zná, může a chce přispěti ku
 pomoci synům Jeho poslušným, nijak nebudu
 odpirati, wypiti ho a buď si očima, jak říkáme,
 zawřenýma, abych tak při vsší jeho trpkosti nic
 jiného neměl na mysli, lež že mi ho Otec můj
 podává a že tudíž powinnen jsem wypiti ho do
 poslední krupěje.“ Jsouť nicméně někteří, jenž se
 za doby pokojné Dci nebeskému, jak se zdá, po-
 drobují a wůli Jeho se odewzdávají, ale w čas
 zármutku odstupují a tím na jowo dáwají, že křivé
 a klamné bylo jejich se odewzdání do wůle Boží.
 Jsouť podobni wojinům, kteří se sice za lhůty
 přiměři swou udatností wychloubají, ale když
 bitwa nastane, s udatností i zbraň zahazují a
 w utěš se dáwají. W neustálém tehdy tohoto
 života zápasu potřebí nám býti wždy ozbroje-
 ným úplnou zbraní duchowní, abychom w čas
 potřeby odolali.

Při tom nejprvé a hlavně pamatujme „že
 nejsou rowna utrpení tohoto času bu-

*) Jan 18, 11.

doucí slávy," *) kterouž jimi dosáhneme; neboť blaženost života věčného tať veliká jest, že kdyby ji kdo jen na chvíli použil, rád by se za ni vslechněm strastem a bolestem tohoto života podrobil, a všemi rozkossemi jeho pohrdl. „Nebot, jak sv. apostol di, toto soužení naše, jsouc nyní kratičké a lehké, působí v nás přemelmi velikou váhu slávy věčné, jesto nepatříme na věci, které se vidí, ale které se nevidí. Nebo ty věci, které se vidí, jsou časné, ale které se nevidí, jsou věčné.“ **)

Pozoruj též, že přílišné štěstí ducha člověka pýchou nadržává, protivensství naopak srdce jeho spasitelnou bolestí vyčistňuje; tať ono povyšňuje, toto sebe více povyššené pokořuje; v onom člověk skoro vždycky na sebe zapomíná, v tomto zajisté na Boha se upamatuje; v štěstí pozbyváme zásluhy dobrých svých skutků, jež jsme vykonali, v protivensství poznáváme své dávné zpáchané hříchy a odpuštění jich dosahujeme, i ducha svého ozbrojujeme, abychom se jich nedopouštěli více. Sličuje-li tě ku př. delší nemoc, pomni, že Pán Bůh věda, žebyš zdrav jsa mnoho hřešil, nemocí ti to nemožným činí. A zajisté lépe jest nemocným býti, nežli v zdravotí hřešiti a nebo v hříchu setrvati a hřích na hřích páchati. „Lépe jest tobě,“ jak di i věčná pravda, Kristus Ježíš, „ujíti do života mdlému anebo kulhavému, nežli dvě ruce anebo

*) Řim. 8, 18. **) II. Kor. 4, 17.

dvě noze majícímu uvrženu býti do věčného ohně.“*) Wit sice každý, že Pán Bůh náš jsa nejvyšše milostiv a laskav nemá žádného potěšení, kdž některý z jeho tvorů trpí; ale jest při tom i nejvyšše moudrý a pečlivý chtě nemoce a rány nasse vyléčiti a vyhojiti léky opačnými. Upadli-li jsme tedy do nemoci pro rozkoše, přirozenof, abychom se uzdravili bolestmi; způsoben-li byl neduh věcmi zakázanými, newyhnutelně mnohdy jest potřebí, aby se nám k napravení jeho i dovolených věcí odepřelo. Z toho jde, že storchovaná dobrota Božská hněvá se na nás v tomto životě, aby nás ussetřila a nad námi se smilovala v onom; přisnosti používá proti nám nyhni, aby nám propůjčiti mohla milosti tamto. „Nejmětšsi hněw Boží na hříšnika jest,“ jak sw. Teroným di, „kdž ho Bůh netresce.“ Kdo tedy nechce trestán býti zde s syny, zatracen bude tamto s ďáblly. Proto i sw. Bernard k Bohu volá, řka: „Sde, ó Pane, pal a těž, jen ussetři na věčnosti!“

Z toho lze poznati, že Bůh z pečlivé laskavosti tě tresce; neboť nepouští ruky své s tebe, aniž ti uzdu příliš popouští, abys se po svých zléch nárůživostech nepouštíel. Tak lékařové těm nemocným, nad jejich uzdravením zoufají, wsecko dovolují: dořawade pať naději mají, že se uzdraviti mohou, přísnou dietu jim předpisují, zakazující jim wsse, co by jim škodilo a uzdra-

*) Mat. 18, 8.

vení jejich obtížilo anebo snad i zmařilo. Tak otcové synům nehospodářským peněz nedávají, aby jim odňali příležitosti k prostopásknému mrhání; ale nicméně dědici vesměškerého svého jmění je ustanovují. Tak též s námi jedná nejopatrnější lékař náš nebeský a Otec nejlastavější. —

Považ mimo to, jaké mučy vytrpěl Božský náš Spasitel od vlastních tvorů svých! Tak byl pohaněn a políčkován! Tak tisse dal svým obličej k uplvání ústům oněch zvěsilých pekelníků! Tak trpělivě Božskou hlavu svou ostrým trním zbodati nechal! Tak radostně těžký kříž na swá ramena vzal a ochotně k smrti krácel! Tak tisse úkory nepřátel jemu se posmívajících slyšel! Tak snásselivě onen přehoršlý nápoj na kříži přijal! Tak bolestně za nás umřel, aby nám nový život získal! A ty, bidný člověče, ty bys za ukrutnost sobě pokládati směl, když bys za své vlastní hříchy nějakou strast trpěl, seslanou od Boho, který nechtěl bez muč vystoupiti z tohoto života, v kterýž byl bez hříchu wstoupil. „Musil Kristus trpěti a tak wjiti do sláwy své,“ *) aby tak skutkem dořádal pravdu slova apostolowa, že „nebývá korunován, leč kdo byl řádně bojowal.“ **) Lépe tedy jest w přítomném životě wšedco zlé s odhodlanou myslí trpěti, kdež nám to prospěje i k odpustění winy i k rozmnožení zásluhy, nežli netrpělivě a odporně bez naděje nějaké odměny

*) Luf. 24, 26. **) II. Tim. 2, 5.

zlé snášeti, zvláště povážíš-li, že trpěti musíš vol newol, co Bůh ti sešle, Jehož moci nic odolati nemůže.

Kromě této úvahy prospěje k dosažení a zachování trpělivosti ještě to, abys vždy na všecko utrpení rádně byl připraven a téměř ozbrojen. Neboť což smíš jiného očekávati od světa tak přemráceného, od tělesnosti tak slabé, od utputnosti dábelské, od zloby lidské, leč protivenství a utrpení? Kdo tedy moudrý jsi, buď na všecky jen možné zloby přichystán a připraven, jako ten, který zemi nepřátelskou projíti hodlá. Z toho ti vyjde prospěch dvojný: předně nebude se ti nijádné utrpení tak velkým zdáti, když je budeš předvídati; „neboť střely předvídané méně bolí,“ di mudřec Seneka; a moudrý Sirach radí: „Před neduhem uživej léků;“ jako si pouštivali mnozí žilou, dokud zdrávi byli. Druhý prospěch z zachování rady té jest, abys byl přesvědčen, že tím příjemnou obět vzdáváš Bohu, jako Abraham, an hotov byl i syna svého poslušně obětovati. Neboť kolikrát koliv u sebe si představíš, že tě buď ta neb ona nehoda, buď dopuštěním Božím anebo působením lidským potká, a když se sám jakožto služebník Boží na ni připravíš a hotov jsi, ji pokorně a trpělivě podstoupiti a tak se docela vůli Boží odewzdati, dle příkladu Dawida krále, an jsa od Semeja uražen, tak to bral, jako by onomu Bůh sám byl přikázal, aby ho tupil a proklínal, buď jist, že za toto pokorné a ochotné odewzdání se do vůle Boží, byť bys i toho,

čeho jsi se obával, potom skutečně nebyl utrpen, takové zásluhy dosáhneš, jakobyš byl ono utrpeni podstoupil. Protož pravý křesťan pamatuj vždy, že jedna z úloh tvých nassi jest ta, o níž ti apoštol Páně sv. Petr, řka: Sestliže dobře činice trpělivě snášíte, to jest milost u Boha. Nebo k tomu povoláni jste.“*) Představ si tedy, že po ten čas, co na tomto světě žiješ, jsi jako skála u prostřed moře postavená, která, ač se na ni shora bouřliví větřové, zdola kruté vlny rozrážejí, přec nepohybnelná, nehybnatná stojí. —

Promluvíli jsme tedy obšírněji o trpělivosti, poněvadž křesťanský život hlavně v dvojí povinnosti se zakládá: činiti dobré, a trpěti zlé; že pak druhé jest mnohem obtížnější, tomu zajisté každý přisvědčí, pročez i potřeba byla, abychom více důvodů a pohutek k trpělivosti udali.

Mimo to pak znamenati sluší, že dle učitelů křesťanských troji jest stupeň trpělivosti, jeden druhého vznesenější. Jeden jest trpělivě snášeti strasti; druhý si jich z lásky k Kristu Pánu žádati; třetí z nich se z lásky k Bohu radovati. Příklad prvního stupně trpělivosti dává nám sv. Job; druhého příklad jeví nám sv. mučenici, kteří si žádali pro Krista muky a smrt trpěti; třetího příklad vidíme na sv. apoštolích, jenž se radovali z toho, že za hodny uznáni byli pohaněnu a trýzněnu býti pro jméno

*) I. Petr. 2, 20—21.

Kristowo.*) Tak i sw. Pawel na mnohých místech listů svých prawi: „Chlubíme se souženými!“ **) Tent jest wrch křesťanské trpělivosti, k němuž wšak málokterí dospějí; a proto jej Kristus nepřikazuje, ale toliko radí. —

Ostatně nemíní se tím, jakobychom ze smrti, soužení a nehod bližních, rodičů a přátel, anebo z nehod a pronásledování církwe směli se radowati; neboť táž láska, která jedna od nás žádá radosti nad utrpením wlastním pro Boha, weli nám i soustrast s strastmi bližních; neboť láska „raduje se s radujícími se a pláče s plačícími.“ ***) Tak patříme sw. proroky, ani po celý život oplakávali soužení a nehody svých bližních.

Kdokoliv tehdy toto dewatero ctnosti křesťanských sobě ziská, dokáže tím, že má srdce synowské k Bohu a učiní zadosť té částce spravedlnosti křesťanské, která žádá, abychom dali Bohu, co Bohu powinni jsme.

Článek třetnácť.

o powinnostech zvláštních stavů.

Když jsme byli, jak myslíme, dosti obširně a zewrubně powěděli o powinnostech wšech lidí wešmēs, zbýwát, abychom též o jednotlivých stawích lidských zvlášť pojednali. Že by wšak úwaha ta příliš byla obširná, řekneme zkrátka,

*) Šlut. 5, 41. **) Řim. 5, 3. ***) Řim. 12, 15.

že v tom ohledu má se každý obeznámiti zevrubně s zákony, ústavy, obyčejí a pravidly stavu svého, buďsi představený, nebo poddaný, duchovní nebo světský, manžel — manželka, nebo svobodný — svobodná, a t. d., protože každý stav své zvláštní zákony má, dle kterých se řídí. Takť k představeným dí sv. apostol: „Ty pak bdi, ve všem pracuj, — vyplň službu svou!“ *) A moudrý Salomoun napomíná: „Synu můj, slibil-lis za přítele svého, dal-lis cizímu ruku svou, zavázán jsi slovy úst svých a jat jsi svými vlastními řečmi. Učiniž tedy, co pravím, synu můj! a sebe samého vysvobod; neboť jsi upadl v ruku bližního svého. Běž, běž! Probud přítele svého. Medej usnouti očím svým, ani zdřímati víčkám svým. Wydři se jako irna z ruky (lovce), a jako pták z ruky čížeblíkovy.**) Považujet mudřec povinnost představeného za tať pilnou, jako toho, kdo se veřejným slibem a přísahou za přítele zaručil. Není pak divu, že k bedlivosti tať pilné a péči tať horlivé napomíná a nabízí; neboť čím větší cenu do sebe má to, oč pečujeme, a čím větší nebezpečství bývá, že škodu utrpí to, co se nám světilo, tím větší pilnost a bedlivost, tím větší péči a horlivost k tomu sluší obrátiti. Kdež pak může býti ceny větší anebo při ztrátě škody hroznější, nežli tam, kde

*) Tim. 4, 5. **) Přísl. 6, 1—5.

se svěčuje vedení dušší, jež sv. Řehoř umění m
storchowaným žitve a kterémuž každý před-
stavený vice — méně se zavazuje?

Poddaný má vždy hleděti k představenému
svému, aby ho to uctivosti měl, a činil to, co
přikazuje, ochotně a horlivě, jakoby Bůh sám
přikazoval. Neboť kdyby mi pán domácí při-
kázal, abych poslouchal zprávce domu jeho, zdaž
bych já poslouhaje tohoto zprávce, neposlouchal
t vlastně pána? Tak kdž Bůh přikazuje, abych
poslussen byl představeného svého, já čině svě-
domitě to, co káže představený, tím vlastně po-
slouchám Boha. Zestliže sv. Pavel přikazuje
služebníkům poslušným býti pánů svých jako
Krista; čím vice mají poddani poslouchati pánů
svých, jimž se svazkem poslušnosti zavázali?

W této poslušnosti znamenají se opět tři
stupně: První jest poslouchati toliko skutkem,
druhý skutkem i vůlí; třetí poddati se skutkem;
vůli i rozumem. Neboť mnozi čini sice, co
se přikazuje; že pať se jim přikaz nezdá býti
spravedlivým a slusným, nečini tať s vůlí.
Dini opět konají sice dobrowolně, co se káže,
ale domnívají se, že ten, kdo přikazuje, neroz-
umí tomu, co velí. Dini konečně představe-
nému i zcela se oddávají a poslouchají ho
i skutkem i vůlí i rozumem, počorně potvrzující
to, co se přikazuje, aniž o tom soudíce. A ta
jest poslušnost dočonalá, kterouž i Pán myslí,
řka k učeníkům svým: „Kdo vás slyší,
mneť slyší; kdo vámi pohrdá, mnou

pohrdá.“*) — Neodmlouvej tedy nikdy představeným svým, ať není na tě řečeno: „Není reptání wásse proti nám, ale proti Hospodinovi.“**) — Nepohrdej představenými svými, ať o tobě někdy neřekne Pán: „Nepovrhli sebou, ale mnou, abych nekraloval nad nimi.“***) — Neobelhávej představených svých, ať neplati též o tobě: „Neselhal jsi lidem, ale Bohu!“†) a ať náhle nezhyneš za winu svou, jako ti, kteří tak činiti se odvážili.

Manželka přičiň se, aby náležitě řídila dům svůj a manželé svému se líbila; když dostála povinností svým, může dle libosti prázdny svůj čas obětovati službě Boží u wšelikých skutcích pobožnosti w mezích stavu svého. —

Otcové, kteří mají syny, mějtež na očích hrozný příklad slabého Eli, jenž netrestal synů svých a za to nejen sám i s syny náhlou smrti potrestán byl, ale i na wždy rod svůj o důstojnost nejwyššího kněžství připravil.††) Z toho wiz každý otec, že hříchové synůw jsou též hříchové otcůw, tať že nejen synům hřessicim, ale i otcům hřichy dopouštějícím záhubu plodí. Trestej tedy otec zbožný syny své a zdržuj je wšeliké zlé společnosti; odowzdej je dobrým učitelům, jenž by je w ctnostech cwicili; zvlášť pak je jako Tobias s syna svého, wed od dětinstwí we wšem k bázni Boží. Drž jich wůli na uzdě a krot nezřizené chťice jejich, abys jsa zplozením

*) Luč. 10, 16. **) II. Mojš. 16, 8. ***) I. Král. 8, 7.

†) Stutt. 5, 4. ††) I. Král. II.—IV.

jich otcem tělesným, byl dobrým a křesťanským jich vychováním též otcem duchovním. Neří dosti, aby otcové myslili, že povinnostem svým otcovským již dostáli, když jako ptactvo nebeské a ta nerozumná zvíř pouze o výživu plodu svého se byli postarali; ale pomnětež, že jsou jim svěřené v synech duše nesmrtelné, obrazy Boha, Otce věčného, jenž mají spolu býti syny Božími a dědici blaženosti nebeské, nikoliv pať poroby ďábla k naplnění propasti pekelné. Neří krásného jména otcovského ani hoden, kdo syny zplodil pouze pro život tento pozemský, a nemyšlnasnažil se vychovati je pro život nebeský.

Otcové čelední, majice služebníky, pamatujtež si, co dí sv. Pavel: „Zestliže pať kdo o své a obzvlášť o domácí péče nemá, wíru zapřel a jest horšší nežli newěřící.“*) Wíru, prawi, že zapřel, an totiž za služby, jež mu čeleď prořazuje, zanedbal o její i časné i věčné blaho pečowati; wíru zapřel, ana uči, že i sebe sprostší služebník jest dle stwoření a wyloupení našim bratrem. Powážuj tedy zbožný hospodář swou čeleď jako stádece, sobě swěřené a bedlivou a laskawou o ně měj péči, pamětliv jsa, že bude mu i z čeledi někdy počet wydáti, až mu řekne Hospodin Bůh: „Kde jest stádo, které jest dáno tobě, dobytel twuj slawný?“**) Slawný, di, že jsou stwoření dle obrazu Božího, a wyloupeni, dobyti křwí Kristowou. Mů-

*) I. Tim. 5, 8. **) Jerem. 13. 20.

je-li pať býti ceny dražšši? Sled tedy zbožný otec čelední, aby domácí jeho prosti byli wšech zjevných i tajných nepravosti: nestřídmosti, hněwů, swárů, nepřátelstwi, zlořečení, rouhání, smilstwa a j., uměli pať učeni wiry křesťanské, zachowávali příkázání Boží i církewní, ale zvláště aby w neděli a we swátek chodili na mši sw. a kázání, zachowávali též příkázané posty, nejsouce totiž těžkou prací zaměstnání, nebo jinať od powinnosti té oswobození a t. d.

Článek sedmnáctý.

o veliké důstojnosti a ceně ctností těchto, jimž jsme posud wyučowali.

Sakož jsme na počátku tohoto wyučování některá úwodní návěšší položili, tať nyní nebude neprospěšno, kdžž k lepššimu jeho porozumění některé přidawky připojime. Neboť učiwšse rozličným ctnostem bude potřebi okázati, která jest která důstojnějšši a wznesenějšši, abychom mohli wšechť wěci dle pravé hodnoti ceniti a každou na swém místě položiti. Neboť kdo perly a drahošamy prodává, má se w nich důkladně a zewrubně znáti, aby ani sám sebe, ani jiných neoflamal a nepodwedl; a správce domu nějakého knížete má dořonale znáti jednotlivé obywatel dle powinnosti a powahy i zásluh, aby s každým řádně jednal, aniž komu ukřiwdil, neuznáváje služeb a wlastnosti jeho a dađa méně zasloužilému a sprošššimu přednost před zaslou-

žilým a vsselijak wýtečným. Tak má i ten, kdo wyučuje ctnostem, důkladně znáti důstojnost a důležitost wssech wúbec i jednékaždé zvláště, aby je náležitě rozřadil a jednu po druhé w srdce swých swěřenců wstípil, jinak by, jak nezřídka se děje, prach stíral a mouku rozhazoval, důležitých a hlavních wěcí opomina, sibi bříňku si hleděl.

Nejprvé tedy wěděti jest, že wsskeré ctnosti, o nichž jsme posud jednali, na dvě lze rozříditi: z nichž některé totiž jsou wice duchowní, wnitřní; jiné pak wice zewnitřní, widitelné. W nejprvnější řadě jsou ctnosti Božské se wssemi skutky, k Bohu směřujícími, zvláště pak láska, která ze wssech ctností nejřednější zaujímá místo co králowna wssech. K té se přidružují mnohé jiné ctnosti, důstojnosti lásce přibuzné, jakož jsou: pokora, čistota, milosrdenství, trpělivost, ssetrnost, zbožnost, sprostnost ducha, oporčení swětem, zapření swé wlastní wúle, milování kříže a protiwenství a j., jež w sširším slowa smyslu ctnostmi nazýváme. Služi pak ctnostmi duchowními či wnitřními, protože hlavně w duchu sídlo swé mají, ačkoliv se i wně skutky jemi, jako jsme o lásce, zbožnosti a j. okázali, které ač tkwí wlastně w srdci, přec skutkem wen wstupuji činy ke cti a chwále Boží konanými.

Diné ctnosti jsou zewnitřní a widitelné, jako půst, mrtwení těla, mlčelivost, součromnost, čtení sw. písem, pěni duchowních hodin, putování, slyšení misse sw. a kázání, život klášterní. Neboť ačkoliv wssedky tyto ctnosti wlastně též

to duchu kořen svůj mají, a bez duchovního uspořádání skoro bez zásluhy jsou, přec více a vždy u veřejnost vystupují a zjevnými skutky se jeví, než se to stává u oněch, kdžž toliko duchem věříme, milujeme, doufáme, rozjímáme, ponizujeme se, z hříchův se káme, šetrně soudíme, a t. d. Meníť pať pochyby, že prvnější řad ctností vznesenější jest a tať důležitý, že bez nich druhé ani možné nejsou. Neboť di Pán k Samaritance: „Zeno, věř mi, že přichází hodina a nyní jest, kdežto prawi ctitelé klaněti se budou Otci w duchu a w prawdě; neboť i Otec hledá těch, kteříž by se Mu klaněli. Bůh jest Duch a ti, kteříž se Mu klanějí, **w duchu a w prawdě mají se klaněti.**“*) Na to i poukazuje se we škole, kdežto se žákům wstěpuje za hlavní pravidlo života nejen zbožného ale vůbec spořádaného známý werš:

„Žestliže Duch jest Bůh, co swaté nám písmo powídá,
Sej tedy, věž, že duchem čistým nám ctiti powiuno.“

Protož i prorok, popisuje w podobě newěsty králowy krásu a usslechtilost i církwe i dusse zbožné milosti Boží ozdobené, di: „Wšsecka krása té dcery králowské wnitř w lemování zlatém; přioděna jest proměnami,“**) t. j. měnitým, pestřým rouchem. Totěž značí apoštol, přikazuje učeniku swému Timotheowi: „Cwič se w pobožnosti. Nebo tělesné cwičení malého jest užitku, ale pobož-

*) Jan 4, 21, 23—24. **) Šalm 44, 14—15.

nost jest ke všemu užitečná, majíc za slíbení nynějšího života i budoucího, *) kdežto slovem „pobožnosti“ míní službu Boží a milování bližního; tělesným pak cvičením rozumí zdržlivost všelikého druhu a mrtvení tělesná, jak sv. Tomáš Aquinský učí. Tak tomu rozuměli pohanští mudrcové. Neboť píše Aristoteles: „Mají-li bohové péči o záležitosti lidské, což ovšem vůbec se věří, pak i pravdě jest podobno, že zájisté mají zalíbení v tom, co se jim nejvíce podobá; toť však jest beze vši pochyby duch lidský. Kdož tedy mají ducha ozdobeného poznáním pravdy a uslechtilými ctnostmi, ti jsou i Bohu nejmilejší.“ — Tak tomu rozuměl i výtečný lékař Galenus. Sednaje totiž v jedné knize o ústrojí těla lidského a probíraje velemoudrou a prospěšnou pořádanost jednotlivých údů, takovým podivěním nad záračným tímto malosvětém dojat byl, že zvolal a napsal: „Stětež si jini Boha zápalý a stožertvámi, já Sej ctiti budu zkoumaje, uznávaje a velebě vznesenou moudrost Jeho, ana všecky tyto částky tak krásně a prospěšně učiniti a pořádati uměla; velebiti budu nesmírnou Jeho moc, kteráž to vše po tak dráhné věky chová a drží; velebiti budu storchovanou Jeho dobrotu, která k zachování toho tak střídře a hojně všecko vyvádí a uděluje.“ Tak onen pohanští mudrlec. Zdaž-li by pak křesťan mohl to říci lépe? Zdaž-li pak se to nestěrnává s tím,

*) I. Tim. 4, 7—8.

co Bůh sám ústy prorokovými praví, říká: „Nebo milosrdenství jsem chtěl a ne oběti, a umění Božího více, než zápalů.“ *)

Několiiv tento druh ctnosti tak vznesený jest, nicméně druhá jich řada velmi prospěšnou, ba nemyhnutelně potřebnou se býti ukazuje k dosažení a zachování prvnějších; mnohé pak z nich ještě proto jsou nemyhnutelné, že se k nim člověk zavazuje buď povinností, nebo slibem. To spatřiti lze. Kdž pozorujeme, jak každá z těchto jednotlivě u člověka působí. Samota a uzavření klástersní chrání člověka, aby neslyšel, neviděl, nemluvil, nečinil tisícových věcí, jimiž by nejen pokojné, tiché usebrání myslí a mír svědomí, ale i čistotu srdce pozbyl. — Tak mlčení napomáhá k dobrému, uzná každh, pováže, co di mudřec: „Mnoho mlčení nebývá bez hříchů.“ **) — Bůst jest nejen co skutek střídmosti a kajicnosti záslužný, ale náleží též k krocení tělesnosti a posile ducha, způsobnějsími a ochotnějsími náš čině k modlitbě a rozjímání; co naopak ti, jenž tělu v jídle a piti povolují a nebo dočona nestřídmi jsou, wšselikými nezřízenými wášnemi bývají uchwáceni, w posetilstech, swárech, nestydatostech a wšselikých prostopášnostech se lochajíce. Mimo to i čísti sw. písma, poslouchati kázání, bdíti na modlitbách, nawštětowati služby Boží zjewnit jsou skutkové pobožnosti, sloužící k wzbuzení lásky k Bohu a bližnímu, k oswícení roz-

*) Dž. 6, 6. **) Přisl. 10, 19.

umu, k povzbuzení a utvození to dobrému. To dosvědčuje každodenní zkušenost. Neboť vidíme na své oči, ba vlastněma rukama chápáme, že v těch duchovních společnostech, rodinách a obcích, kdežto se zevnitřní ctnosti svědomitě a zevrubně zachovávají, i vnitřní, duchovní ctnosti kvetou, že tam se nalézá i zbožnost i vroucnost i láska; tam že se i vychovávají osoby ve všem vytečné, dokonalé a k svatosti života vždy dál a dále postupně dospívající, protože tam panuje a vládne ve všem a u všech bázeň Páně a pravé křesťanství. Opač toho však se ukazuje tam, kde se zevnitřních ctností nic nedbá a nebo jimi pohrdá. Neboť, kde hyne kázeň, tam hynou i mravy i zbožnost i dobré svědomí; neboť kde větší jest příležitost k hříchu, tam též přirozeně i větší nepravosti se páchají. Všdyž i pohanický básník *) dí, že „všickni svévolnosti bývají horšími.“ Takto na vinici dobře strážené, pevnou zdí nebo plotem ohražené a opatrně uzavřené vřesko jest jisto; tak i v neohražené a neostrážené vřesko jest prostopáskosti škůdců všelikých a zlodějův vyhdáno.

Kdo si tedy žádá dosáhnouti a zachovati vznesšenou ctnost pobožnosti, kteráž ho schopna činí všech jiných ctností a jest téměř pohánějící osten ke všemu dobrému, jak to bude moci, nepřičiní-li se o stálé bedlivé ostrážení sebe? Neboť jest ctnost pobožnosti tak utlá a (smíliťici) tak těkavá, že mnohdy jediným okamžením

*) Terentius.

na zmar přichází. Všdyť mnohdy jediný nepatrný, newčasný úsměw, jediné zbytečné slowo, jediné si powolení w jídle nebo pítí, nepatrné rozhněwání se, jediná roztržitosť myslí, jediné zvědatwé se obrácení s žádostí spatřiti nebo slyšeti něco zbytečného, byť ani zlé nebylo, — to wšse samo o sobě dostačí zmařiti, ne-li docela, aspoň z části utlý cit zbožnosti. Netoliko tedy skutkové hříšníci, ale již i wšseliké zbytečné zaměstnání, nebo marná zahálka, která mysl nassí od Boha odvracuje, pobožnost nassí zmařiti může. Neboť kdo chce, aby železo stále žhawé bylo, musí je newyhnutelně stále w ohni držeti; odstraníš-li je od ohně, ihned stuhne a stwardne i wystydne: tať též i nábožnost hlavně záleží w tom, abyš stále účinnou láskou a wroucím rozjímáním Boha se držel a s Ním téměř sje-dnocen byl; jať mile toho, a buď si dost málo opomíneš, ihned k dřetoninnu stawu swému se nawrátíš. Kdo tedy wznessenou ctnost nábožnosti získati a zachowati žádáš, hled pilně sám nad sebou stráž držeti; střez si oči i ussi, jazyku i srdce i myslí; buď mirný a střidný w jídle i w pítí, opatrný w každém slowě, wážený we wšsem jednání; miluj mlčelivost a samotu; buď pilen služeb Božích, modlitby a wšsech cwičení, a tím wšsim si hled zachowati pořad tať sttewostný swatý, nebeský. Kdo jinať činiš, cíle pobožnosti ztěžka dosáhneš.

To wšse patrně dokazuje důležitost a potřebu těchto zewnitřních ctností, kterými se nikoliv ctnosti wnitřní nestencují, ale podporují.

Jsouť ony cílem, tyto pomoci k nim; ony jsou jako zdraví, tyto jako lék, jehož užíváním onoho se dosáhá; ony jsou dušší náboženství, tyto jeho tělem; ony jsou jako poklad, tyto jako klíč k němu; ony jsou jako ovoce nábožnosti, tyto jako listí k ozdobě a k ochraně mu sloužící.

Ten jest tedy poměr a ta cena ctnosti obojích vespoleť, kterýchž budeme-li řádně šetriti, uvarujeme se dvou výstředností, jedné dávné, v kterouž upadli fariseové, a druhé novověké, v níž klesli kacíři. Neboť fariseové, jsouce lidé tělesní a ctizádostivi, pečliví byli toliko zevnitřních skutků zákona taktéž tělesného, pravé spravedlnosti na lásce spočívající nic nedbajíce, jakož o nich celé sv. evangelium do svědčuje, a platí o nich, co sv. apoštol Pavel dí, že mají sice tvářnost pobožnosti, ale moc její zapírají,*) jakož i zákon (starý) stín toliko ctnosti měl, a nemohl lidi dokonalemi učiniti.**)

Kacíři pak novější, znamenajíce chybu tu a chtěje se jí vyhnouti, klesli u výstřednost druhou; stanovíce jedině ctnosti vnitřní, zahrhli dobré skutky ctnosti zevnitřních. Ale svatá církev katolická, Duchem Božím vedená, varuje se obojího a v pravém středu stanoví a zastává pravdu; dádouc ctnostem vnitřním přednost před zevnitřními, jedny i druhé na své místo staví, jedny druhými podporujíc, jedny druhými usměřujíc, zvelebujíc.

*) II. Tim. 3, 5. **) Žid. 10, 1.

Článek osmnáctý.

Čtvero naučení vycházející z toho, co se právě řeklo.

§. 1.

Že se s vnitřními ctnostmi i zevnitřní spojití mají.

Z toho, co jsme právě řekli, vychází čtvero pravidel životu duchovnímu velmi prospěšných, ba potřebných. První jest, že člověk dokonalý a pravý služebník Boží nemůže se spokojiti s ctnostmi vnitřními, budtež si sebe vznesenější, ale i k zachování těchto a dosažení úplné dokonalosti a spravedlnosti křesťanské přičiniti se má snažně, aby s nimi spojil i ctnosti zevnitřní, jakkoliv oněch méně jsou vznesené. Pozoruj tedy, jako člověk nepozustává pouze toliko z duše, ani pouze toliko z těla, — neboť duše bez těla, ac jest částka člověka šlechetnější, nežli člověka dokonalého, a tělo bez duše, jsouc částkou sprostší, není leč schránka prachu a bláta; — tak též i pravý, dokonalý život křesťanský není toliko vnitřní, aniž pak toliko zevnitřní, ale vnitřní i zevnitřní spolu. Neboť vnitřní nelze zachovati bez zevnitřního, buď si tento větší nebo menší, dle stavu a povolání jednoho každého, a pak ani jeden ani druhý nedostačí k úplné spravedlnosti křesťanské a k zdokonalení křesťana, jakož ani duše, ani tělo samo o sobě celého člověka nepůsobí. Ale jako vyškerý život člověka zakládá se v duchu, tak vyškerá cena a důstojnost ctností zevnitřních

vychází z ctnosti vnitřních, zvláště pak z lásky. Jako tedy moudrý stvořitel učiniv tělo lidské duchem je oživil a tak člověka v dokonalý obraz svůj povzněl; tak též, kdo chce k dokonalosti života právě křesťanského dospěti, nesmíš odloučiti ctnosti vnitřních od zevnitřních. Spoj s duchem i tělo, uzavři drahý poklad v pevnou schránku, ohrad šlechetnou vinici pevnou hradbou, neproniknutelným plotem, aby ji před škůdci ujistil, střez pevnostmi zevnitřními jednu každou ctnost vnitřní, ať při neopatrné důvěře nepřítel nepronikne a neopanuje srdce a nespustí život tvého. Pomni jak příroda sama hledí utlé částky vytvořů svých, ku př. stromů ohraditi zevnitřním štítem, krou, spolu co štítem a oděvem; tak též působí milost u výkonech svých, hledíc každý vnitřní dar obrániti zevnitřními skutky. Proto psáno jest: „Kdo se bojí Boha, ničehož nezanechá;“ *) ale „kdo pohrdá malými věcmi, pomalu zhynie.“ **) Pomni na obyčejné přísloví, že pro hřebík přijde ku pádu kůň i jezdec; pro hřebík totiž spadne podkova, bez podkovy klopýtne a padne kůň, s pádem pak koně i jezdec pohromu bere. Z toho jde, že kdo malých věcí nedbá, u velkých ztrátu vezme, až i sám na zhoubu přijde.

*) Mat. 7, 19. **) Sir. 19, 1.

§. 2.

Kterých ctností bedlivějšími býti máme?

Z toho dále poznáváme, kterých ctností bedlivějšími a pilnějšími býti máme. Tak si lidé více váží zlata než stříbra, jakož vůbec více si páčíme oka než prstu; tať též přirozeno jest, že ctnostem sšlechetnějším a vznešenějším větší bedlivost, péči a pilnost věnovati máme, jinak by život náš duchovní méně byl sporádán. Dobře tedy čini zpravcové duchovní, napominajice světcůw svých k dávání almužny, k postění se, k navštěwování služeb Božích; ale hlavně a ještě častěji potřebí napominati k lásce, pokore, pobožnosti, bázni Boží, a p. A toto napominání buďž tím častější, čím poklesly proti těmto ctnostem jsou tajnější, než proti oněm, a tudíž nebezpečnější. Neboť lidé přirozeně bývají pilnější u napravení nedůstatků svých zjevných a zřejmých, nežli těch, jichž widěti nelze; a tať též si hledí mnozí více ctností zewnitřních, postů, bdění, navštěwování služeb Božích, protože jimi u lidí větší cti a vážnosti dosahují, nežli wnitřních: wirth, naděje, lásky, pokory, bázně Boží, ačkoliv tyto právě u Boha větší ceny mají a právě zásluhy nám získají. Protož dí Kristus: „Wy jste, jest to se spravedlivými činite před lidmi, ale Bůh zná srdce waffe.“*) A sw. Pawel w též smysl prawi: „Ne ten jest Žid.

*) Lut. 16, 15.

kterýž jest jim zevnitř; aniž jest obřezáním to, které jest zevnitř na těle: ale ten jest Žid, kterýž jest jim vnitř; a obřezáním jest obřezání srdce v duchu a ne podle písmene, jehož chwála není z lidí, ale z Boha.“*)

Poněvadž tedy ctnosti zevnitřní v tak veliké vážnosti a ceně jsou u lidí, ctizádost pať a snaha po významení tak útlou a mocnou se býti ukazuje, jest se obávati, aby člověk nedal se strhnouti k tomu, aby toliko po těch ctnostech bažil, které mu větší čest ziskají u lidí, než po těch, za které se mu méně, ba spíše nižádné pocty nedostává. Neboť k milování a konání ctností vnitřních pobízeni býváme toliko duchem, k zevnitřním pať i duchem i tělem, jehož pudy bývají z husta mocnějšími nad pudy a důvody duchovní. To když tak jest, má člověk, dbaje svého v duchovním životě prospěchu, toto naučení vždy před očima míti, a vždy přednost dáti ctnostem vnitřním a jim stále a větší péči věnovati v tom přesvědčení, že čím méně zde u lidí uznán bude, tím větší zásluhy, tím hojnější odplaty za to dosáhne někdy u Boha.

§. 3.

Kterým ctnostem u výkonání se stýkajícím náleží přednost?

Z tohož lze snadno rozsouditi, když u výkonání ctnosti tímž časem některé se stýkají,

*) Řim. 2, 28—29.

tať že obě nelze vykonati na jednu, kterým sluffi dáti přednost, že totiž těm, které se na nějakém příkázání Božím zakládají; neboť ty jsou vždy důležitější, než jiné. Tak uči sw. Bernard, řka: „Mnoho jest vynalezeno a ustanoveno pravidel života, ne proto, jakoby se jinak život spořádati nemohl, a nesměl, ale že lépe a prospěšněji jest, kdž takto spořádán bude, tať že wšeliká pravidla neslouží k ničemuž jinému, leč k prospěchu a zachování lásky. Dokawade tedy s láskou se srownávají a jí podporují, nezbytná jsou a nižádnou moci se nemají ruffiti, ani měniti.

Kdž by pať se ukázalo, že některé z ustanowených pravidel života příkázané lásce se protiwí, což nahlížeti a posuzowati powinnoft mají ti, kterýmž se to swěřilo a za powinnoft uložilo, zdaž-li pať nebude to věci sprawedlivou, aby to, co k prospěchu ustanoweno jest, k prospěchu též lásky dle potřeby buď odstraněno, opominuto nebo w coji jiného snad prospěšnějšího změněno bylo? Bylof by jinak bez pochyby welmi nesprawedlivé, kdžby nějaká ústawa, majíc sloužiti lásce, k záhubě anebo jen ku poruffení též lásky zachowávat se měla. Ten ty tedy zachowávejte se pevně aniž buďtež od předstawených změněn, kteréž ku prospěchu a k zachování lásky slouží.“ *)

*) Sw. Bernard l. de praecepto et dispens.

§. 4.

O dvoji spravedlnosti: pravé a lživé.

Z toho jde, že dvoji jest spravedlnost: pravá a lživá. Pravá spravedlnost zachovává povinnosti i vnitřní i zevnitřní, které k dosažení a zachování oněch slouží; lživá pak jen na oko některým zevnitřním povinnostem zadost činí bez lásky k Bohu, bez bázně Jeho, bez pokory, bez nábožnosti a jiných ctností vnitřních. Taková byla spravedlnost fariseův, o nichž Pán di: „Běda vám, zákonníci a fariseové,“ pokrytci! kteříž dáváte desátek z kopru a kmínu a opustili jste těžších příkázání zákona: soudu a milosrdenství a míru. Tyto věci měli jste činiti a oněch neopouštěti. Wůdcomé slepi! kteříž cedíte komára, welblouda pak požiráte. Běda vám zákonníci a fariseové, pokrytci! nebo čistíte po vrchu čisse a mísy, ale wnitř jste plni loupeže a nečistoty.“ — A dále: „Běda vám, zákonníci a fariseové, pokrytci! nebo jste podobni hrobům zbileným, kteříž se zdají lidem zevnitř krásni, ale wnitř jsou plni kostí umrlčích a wssí nečistoty.“ *) Taková jest ona spravedlnost, kterou Hospodin Bůh na swém lidu w starém zákoně kárá, řka: „Vid tento přiblížuje se ke mně

*) Mat. 23, 23—25. 27.

ústy svými a rty svými oslavuje mne, srdce pak jeho daleko jest ode mne a bojí se mne dle lidského příkázání a učení; **) „mne pak zavrhlí.“ ***) A jinde opět: K čemu jest mi množství obětí vašich? di Hospodin. Sýt jsem! Zápalných obětí, skopců a tuhu krmných zvířat, a kůže telat a beranů a kozlů nechci. — Neobětujte již více obětí nadarmo: zápal kadidla jest mi ohavností; nowoměsícům a sobotě a jiných slavností netrpím, — nenávídí je duše má, jsou mi břemenem: ustal jsem snášením jich.“ ***) — Což to znamená? Zdaž-li pak Bůh zavrhuje, co sám ustanovil a zřejmě přikázal? Což to svědek není vzneseným výkonem Bohoslužby, kterouž nazýváme nábožností? Nikoliv! ale zavrhuje lidi, kteří spojivše se s zevnitřními skutky, nic nedbají opravdové spravedlnosti a lázně Boží, jakož dále di: „Umejte, očistte se, odstraňte zlostiná myšlení svá od očí svých; přestaňte převráceně činiti; učte se, dobře činiti; hleďte spravedlnosti, přispějte ku pomoci potlačenému, sudte sirotku, zastáňte wdovy, a pojdte a trescete mne, di Hospodin. Budou-li hříchové vaši jako šarlát, jako sníh zbileni budou; a budou-li jako červec, jako vlna bílí budou. †) Totéž jinde přísněji ještě di: „Kdo obětuje wola, jest mi jako

*) 3sai. 29, 13. **) Lamž 1, 8. ***) 3sai. 1, 11, 13—15.

†) 3f. 1, 16—18.

ten, kterýchž zabijí muže; kdo zabijí ho-
wado, jako ten, kterýchž mozek vybírá
psu; kdo obětuje obět suchou, jako, kte-
rýchžby krev wepřewou obětowal; kdo
wzpominá na kadidlo, jako kterýchžby do-
brořečil modle.“*) — Sazže? ó Pane! Proč
by se Ti tať hnusilo nyní a tať protiwilo to,
co jsi sám druhdy řáčil ustanowiti a přikázati? —
Na to ihned odpowidá sám, řka: „Tyto wsse-
cky věci zwolili na cestách swých a w ohaw-
nostech kochala se dusse jejich.“**)

Z toho patři, nábožný křestane, jak málo
u Boha platí zewnitřní skutkové bez základu
wnitřní, pravé spravedlnosti, laskawého, pořo-
ného, čistého srdce. O týchž skutcích zewnitřních
di ústy jiného proroka mluwě: „Menáwi-
dim a zawrhl jsem slawnosti wasse, a
nepřijmu wůně shromáždění wassich.
Pašli obětowati mi budete zápalné
oběti a dary wasse, nepřijmu; a na sliby
tučných věci wassich newzhlédnu. Odej-
mi ode mne hluk písní swých, a zpěwu
loutny twé nechci poslouchati.“***) Nej-
přísněji pak se o tom prohlásil ústy Malachia-
ssowými, řka: „Al, já wlydnu w obličej
wáš lejno slawnosti wassich.“†)

Čehož wice zapotřebi k úplnému dolíčení
a jasnému poznání toho, že nic neprospějí pouhé
zewnitřní, buďtež si sebe wznessenější a stkrvě-
lejší skutkové, nezačládaji-li se na perwném zá-

*) Zj. 66, 3. **) Samž. ***) Amos 5, 21—23. †) Mal. 2, 3.

kladu pravé spravedlnosti, záležejícím v bázni Boží a nenávisti hříchů?

Tážeš-li se mne, proč že Bůh tak velmi povrchuje takovou lichou, lživou službou, nazýváje oběti krvavé vraždami, zápalý kadidla modlářstvím, prozpěvování žalmů hlukem, a nádheru slavnosti lejnem, odpovídám že proto, poněvadž vsfeliká taková zevnitřní služba, mimo to že prajádnou zásluhu nezíská, působí u těch, kdož ji bez základu svrchu jmenovaného konají, pýchou a důvěrou samých v sebe a povrhování jinými, kdož tak nečiní, a tak svádí a ukonějšší člověka v klamnou possetilou jistotu, v kteréž se domnívá, že se s spasením svým nemine, a pať na polepsšení sebe a získání pravé ctnosti ani nepomyšlí. Viz na důkaz toho příklad pyšného farisea, an se modlí v chrámě: „Bože, děkuji tobě, že nejsem jako jiní lidé: dráči, nespravedliví, cizoložníci, jakož i tento publikán. Postím se dwaťrát do téhodne, desátky dávám ze vssech věcí kterýmiž vládnou.*) Pozoruj tuto troji svrchu udané úskali, o něž naráží, kdo na pouhé zevnitřní skutky spolehá, předně pýchou, ano dí: „Nejsem jako jiní lidé;“ druhé povrhování bližním, protože praví: „že nejsem jako tento publikán;“ a třetí lichá důvěra: neboť děkuje Bohu za ten svůj života způsob, jakoby mu ničehož nescházelo a byl spasením svým beze vsší pochýby jist.

*) Luk. 18, 11.

Protož i z toho poházi hrozné pokrytství a fice dvojího druhu. Jedno jest zjeroné a hrubé, těch totiž, kteří při svých zjeroných a známých nepravostech přec na ošo spravedlivými a zbožnými se býti stawějí, aby lid klamali a nějakého prospěchu si získali; druhé jest jemnější a tajnější, kterýmž člověk klame sám sebe. Takové bylo pokrytství onoho farisea, an jsa velmi zlý, přec nejen jiným, ale i sobě velmi spravedlivým a zbožným zdál se býti. O takovém pokrytství dí mudřec: „Jest cesta, kteráž se zdá spravedlivá člověku, ale konec její vede k smrti.“ *) A jinde čtvero zlých věcí i takto líčí: „Počkolení, které otci svému zlořečí a matce své nedobrořečí; počkolení, které zdá se sobě býti čisto, a wšak od nečistot svých není obmyto; počkolení, jehož wšoké jsou oči a wíčka jeho wzřhůru wzdwižená; počkolení, ježto místo zubů má meče a žwejká třenownimi zuby svými, aby sežralo nužné s země a čudé z lidí.“ **) — Čtvero počkolení lidí uwádí tuto Salomoun, z nichž jedno horšši a oħawnější jest, nežli druhé, mezi tím pař i to, o němž nám nyní řeč jest; pokrytství totiž lidí, kteří jsouce velmi nečisti a nezřizeni, přec sami sebe za spravedlivé a počestné, zbožné a swaté mají a takovými i u jiných jmíni býti žádají.

Takový staw jař velmi nebezpečný jest, toř každému patřno. Nebo méně nebezpečno jest,

*) Přisl. 14, 12. **) Přisl. 30, 11—14.

Když nespravedliv jsa, neminiš býti spravedli-
 wým, než když za spravedlivého se sám držiš
 a jiným za takého se vydáváš. Nebo byt byl
 člověk sebe wětším hříšníkem, poznání sebe sa-
 mého jest počátek a základ spasení jeho; když
 wšsat se za nemocna nepovažuješ, tuť zajisté na
 lék ani nepomniš, neřku-li, abys ho k uzdravení
 swému použil. Protož i Pán dí k farišeiim:
 „Publikáni a newěstky předejdou wás
 do králowství nebeského.“ *) Rečy se čte:
 „předcházeji“ což jesté zřejměji wysvětluje to,
 co říci chceme. Totéž znamená hrozné slowo
 Páně, kteréz zjewil ústy miláčka swého sw. Jana,
 řka: „Kéž bys studený byl anebo horčý!
 Ale že jsi wlažný a nejsi ani studený
 ani horčý, hodlám tě wytwrci z úst
 swých.“ **) — Což se tím medle mini? Že
 Bůh žádá, aby člověk byl raději studeným nežli
 wlažným, tím okazuje, že wlažný horšší jest stu-
 deného, ačkoliw wlažnost jest bližší horčnosti než
 studenost. Wyswětliti se pokusim rozum toho. Hor-
 čým se mini ten, který s wrouci láskou ostwojil
 si wesskeré ctnosti, i wnitřní i zewnitřní, jak prwé
 jest řečeno; studeným pak jest, kdo z neduřtátku
 wrouci lásky nemá žádných ctnosti, ani wnitřních
 ani zewnitřních; a wlažným jest, kdo sice má
 některé ctnosti zewnitřní, ale nic nedbá wnitřních,
 jsa prázděn i poslední jiskřičky lásky. Znamená
 tím tedy Pán, že ten, kdo wlažný jest, w nebez-
 peči se nachází daleko wětším, ne že by wice

*) Mat. 21, 31. **) 3jew. 3, 15—16.

bříchů na sobě měl, ale že mnohem obtížněji k napravení jest, poněvadž žádné potřebyosti léků nenahlíží, myslí, že nemá do sebe neduhu, jenž by uzdravení požadoval; z povrchní spravedlnosti, kterou ukazuje, domnívá se klamně, jakoby něčím byl, nejsa vlastně ničím. Totéž Pán dále značí, říká: „Je pravíš: Bohat jsem a mám hojnost a ničeho nepotřebuji: a nevíš, že jsi ty bídný, ubohý a chudý a slepý a nahý.“ *) Zdaž-li pak se to nesrovnává s příkladem svrchu položeným o fariseovi, říká: „Bože, děkuji tobě, že nejsem jako jiní lidé!“ **) Dnen též o sobě se domníval, že bohat jest a má hojnost pokladů duchovních, a za to díky vzdával Bohu; ale to skutku byl chudý, slepý a nahý, aniž pak byl znamenal nedůstatku svého.

Wyšvětlili jsme tedy dvojí druh spravedlnosti, pravé a živé; olázali jsme též, jak mnohem vznesenější, ba jediné toho jména hodna jest spravedlnost pravá; jak naproti tomu licha, vši zásluhy prázdna, u Boha opovrženlivá, a s největším nebezpečím spojena jest taž řečená spravedlnost živá, pouze na zevnitřních skutcích se zakládající. Nikdo neměj širší provedení toho za zbytečné, jakoby snad samo sebou se rozumělo. Neboť svaté ewangelium, nejčistší a nejvznesenější nauka křesťanského náboženství, ukazujíc nám jako v zrcadle, jak bychom pravý zbožný život vedli, na mnohém místě kárá živ-

*) Sjev. 3, 17. **) Luf. 18, 11.

wou onu spravedlnost, jakož to i sw. proroci čini. Byloť tedy newyhnutelně potřebi, zewrubně i na nepravost i na nebezpečnost toho poukázati. Neboť jako plawci wessřera skaliska, mnohdy pod hladinou mořskou klamně ukrývá, wyzkoumaji a na mapách zuamenaji, aby jiné od neshřesti a záhuby ochránili; tať též jest w náuce žiwota zbožného zwlášť zapotřebi poukázati na živé bludy, mnohdy jasnou hladinou prawdy zastřené a nalíčené, aby niřdo neopatrností i sa sweden jimi niřádné zřázy neutrpěl. Aniz pať řdo předstírej, že takoweho poučení owšem druhdy potřebi bylo, řdyž swět w té chybě pohřžen byl, domníwaje se, že uyni pokrystwi nepanuje. Neboť zjewno jest, že dokwad bude lidi na swětě rodících se w dědičném hřichu, zřidlu wšech jiných wřdy w něm budou se též nalézati wice méně těch chyb, řteré jindy býwaly.

¶ Poněwadž pať tentž jest hřichů dáwného swěta i nynějšiho půwod: zřazená totiž hřichem prvotným dusewni powaha nasse; newyhnutelně i učinowé titěž wřdy se okáži. Saťo totiž za starého zákona hrubý a tělesný lid israelský domníwal se zalibiti se Bohu zewnitřním obřadů zákoních zachowáwáním: oběťmi, posty, slawnostmi, dle písmene totiž, a nic dle ducha a prawdy; tať se to i děje uyni u mnohých řřestanů w zákoně nowém. Mnozi totiž řřestané nasseho wěku řáždou neděli a swáteř na mřsi swatou chodi, modlí se w určiteu dobu, řřazani poslouchaji, posti se a jiné jeshťe pobožnosti wykonáwaji; wšřať by si niřdo ani nepomyřlil, jať titěž nezřizcné a ne-

ztracené žádosti v srdci chovají, jať po počtách a pokladech baží, jať jsou hněviví, svárliví, mstiví! Nic nepamatují na povinnosti stavu svého, nic na spasení svých duší, nic na blaho těch, kteří jim svěčeni jsou. Za to pať jsou vášniví a prchli a svou čest tať urputně vyhledávají a hájí, že by se ani za celý svět nikomu nepokorili aniž komu ustoupili. Sini opět spěčují se a to mnohdy pro dost malou příčinu s bližním svým promluvíti; jiní bez svědomí buď co se vypůjčili neplatí, buď i mzdu dělníkům zadržují; jiní opět, ublížilo-li se jim dost málo, jaťých různic, jaťých rozepří nadělají! Mnozí, kteří rádi a mnoho se modlíwají, opominají dáwati almužny, pomoci bližnímu svému, byť i hned mohli; jiní by za celý svět nepožili v postní den nic masitého, co za tím bez ohledu jiným na cti utrhají a dobré jméno jiných vraždi. Pomněti by měli, že jedna z nejdůležitějších věcí, z které člověk bude muset počet vydati, jest čest a dobré jméno bližního.

Žádný zajisté nezapře, že tať se ve světě wůbec děje; pročez jsme nesměli opominouti, abychom toho nepravost a nebezpečnost obšírněji neukázali, tať aby se jať možná zlému tomu mezi lidem zobecnělému překazilo a ono se napravilo.

Aby pať nábožný křestan této nauky dobře použil, aniž pať místo léku neužíwal jedu, zkoumej bedlivě sám sebe, co by mu z toho nejlépe prospělo. Neboť jest mnohé naučení wšseobecné, sloužící wšsem a wždy, mnohé pať zvláštní, které

se jen některým jistě povahy duffim hodi, jiným pak snadně by i uffkoditi mohlo. Tak ponaučení o lásce, pokore, trpělivosti wffeobecné jest a wffsem plati. Zinať jest u mnohých tu př. welmi úzkostliwých, těm se má dodati myslí a swědomí jich ulehčiti; naopak těm, kteří lehkého jsou swědomí, potřebí jest přitížiti a přituziti; kdo malomyslu jest, tomu se předstawiž milosrdenství Boží, aby w zoufalství neupadl; kdo wffsať lehké jest důwěry a we wffsem se na milost Boží spolehá, tomu wylicme přísnou spravedlnost Božskou, a tať jinému jinať dle rady mudrcow, an di: „S mužem nenábožným jednej o swatosti, a s nespravedliwým o spravedlnosti, a s ženou o jiné, která s ni horlí, s bážliwým o wálce, s záwistiwým o děkowání, s bezbožným o pobožnosti, s nepoctiwým o počestnosti.*) a t. d.

Když tedy jest dvoji druh chybujujících, jedněch, kteří wice wnitřních ctností se drží a zewnitřních málo dbají, jiných pak, kteří jenom zewnitřních skutků pilní jsou a wnitřních opominají, proto oněm tyto a těmto ony wyswětlujmež a na srdce kladme, poněwadž nedostatek jedněch nebž druhých nedokonalou, téměř kusou čini spravedlnost. Hlavní pak péčí budiž nám, abychom hluboce w srdce swá zarazili a založili pravou bázeň Boží, tať abychom se i stimu hříchů lekali a strachowali. Kdo tu w srdci swém zachowá

*) Sir. 37, 12—13.

žívou, tať aby se při každém sebe menším poflesku, ano již i při pomnění na něj wzbudila a ožiwla, ten důwěrně na základu tomto chrám-dokonalého žiwota stawěti a naději miti smí, že k wrchu blaženosti šťastně dospěje; kdo wšak snadno k hřichu swěsti se dáwá a brzo, mnohdy sotwa se očistiw, ihned opět w něj padá, ten z toho wěz, že jest welmi bídný, slepý a nešťastný, protoze tať w stálém wěčné záhuby nebezpečí wězí, byť i wšelikým zewnějším nátereňi swatosti nalíčen a wystrojen byl.

Článek dwatenáctý.

o rozličných žiwota způsobech w církwi swaté.

Abý pať žádný žádného pro žádný žiwota způsob neodsuzowal, aniž pať kým si pohrdal, wěděti jest, že jakož jsou rozmanité w žiwotě křestanském ctnosti, tať též že se newynacházejí wšechť u wšech a wždychť a wšsudy, ale tu jeden ty, druhý ony si woli, w nichž se cwičí a jimiž dle daru a milosti od Boha propůjčené prospiwá; jedny náležejí k žiwotu rozjimawému, jiné k žiwotu učiněnému, napomáhajice blahu bližního, jiné opět wlastní člowěka zdokoualeni za cíl mají, což zwláště o žiwotě klástersním plati. A tať každý nějakou zwláště ctností milost Duchu swatého sobě získati a rozmnožiti hledí. Ten postem, zapíráním sebe a tuhým žiwotem; ten almužnami a skutky milosrdnými; ten modlitbou a rozjimáním. Při takowé rozmanitosti těžko určiti, co by wždý a

každému lépe bylo; v tom vssak se vssickni učitelé duchovního života stornávají, že takového cvičení se každý držeti má, z něhož poznává, že největší prospěch v životě duchovním získá. Tu vssak se varovati třeba, aby nikdo, kdýž by nějaké cvičení pro sebe prospěšným býti uznával, z toho nijak se neodvažoval souditi, že to i vssem prospěšné jest, anebo že ani nemůže býti jiného způsobu Bohu sloužiti a Semu se zalíbiti. Jsouť mnozi toho mínění, jakoby jediná cesta vedla do nebe. Tak kdo se zcela oddal modlitbě, myslí, že jedinou modlitbou dosaháme spasení; kdo si posty vyvolil, domnívají se, že není nad to prospěšnějšího cvičení; kdo se věnovali životu rozjímavému, soudí, že kdo jinak žije, u velikém svém nebezpečí vězí, ba někteří životem účinným jako neúčinným pohrdají. Naopak ti, kdo se věnují skutkům účinné lásky a nikdy nezkusili, jak libezně jedná Bůh s svými miláčky v hodinu rozjívání, často vssak tvůčivě a téměř mařavě znamenali prospěchy skutků lásky, život rozjímavý tak ztenčují, že ho nikdy a nijak neschvalují, leč by byl aspoň částečně s účinným sdružen a spojen, a na kwap soudí, že ho i každý jest schopen a k němu se hodí.

A tak dle obecného přísloví každý své zboží vychvaluje, aniž ví, že v tajné pýšce duchovní jenom sám sebe vynáší, velebě to, co sám činí, an v tom většihoho prospěchu nalézá. A tak se ctílostem totéž děje, co v umění, že jedenkaždý vychvaluje jenom své. Řečník nezná nic znamenitějšího nad řečnictví, hvězdář nic

wznesenějšího nad hvězdářství, mudrlec nad mudrcem, bohoslomec nad bohoslovem, a nikterému se nedostává důvodů k chvále, jimiž by dokázal, že není lepšího a prospěšnějšího i potřebnějšího umění nad jeho. A tak se děje též s ctuostmi. Kdo si nějakou zvolil, učinil to jednak k prospěchu svému, jednak že právě tak s jeho povahou se srovnává; radě pak totéž všem, zapominá, že tím činí tak, jakoby střevic sobě volný vnucoval jinému.

Z toho povstávají marná posuzování života bližních, z toho sváry a roztržky mezi bratřími, když jeden tak, druhý jinak žiti volí. V tom bludu byli Korintští, kteří obdrževše od Boha dary rozmanité, každý své wychwalovati a při tom nad jiného sebe wyvýšňovati usiloval. Neboť jedni pravili, že není sšlechtnější milosti nad dar řeči, jiní nad dar prorocství, zase jiní nad dar wykládání písma, jiní konečně nad dar zážraťů. Proti tomuto bludu není lepšího léku než jakého sw. apóstol Pawel w prvním svém listu k týmž Korintským použil, a w kterémž hlavně wškeré dary duchovní wyvádí z jednoho zřídla milosti, z Ducha swatého, a tak dokazuje, že vlastně všickni jedné milosti účastni jsou, ač u wýkonech rozličných. Jako údové jednoho těla, budetež i mezi sebou rozlični, z jedné krve se živi, tak též údové duchovního těla, kteréž jest církev, jako tomu týž sw. apóstol učí, řka: „Zajisté sšrže jednoho Ducha my všickni w jedno tělo pokřtěni

jsme.“ *) Pročež vsiichni na jedné důstojnosti a slávě účastenství bereme, poněvadž co údové od jedné hlavy závisíme. Tudiž i sv. apostol hned na to praví: „Di-li noha: Že nejsem ruka, nejsem z těla; — zdaliž proto není z těla? A di-li ucho: Že nejsem oko, nejsem z těla; zdaliž proto není z těla?“ **) Tak jsme sobě vsiichni rovní učiněni, aby mezi námi byla úplná jednota, upřímné bratrství při vsi rozdílnosti i povahy i zaměstnání, zakládající se dílem na přirozenosti, dílem i na milosti. Víme, že dílem i na přirozenosti; neboť ačkoliv milost vlastně jest jedna, předc jako voda v rozličných nádobách i rozličné podoby, barvy a t. d. na se běže, tak též i milost dle povahy a stavu každého jinak se ukazuje. Neboť mnozí jsou povahou skromní a tísí a proto k rozjímavému životu schopni; jiní jsou prudčí a horliví a proto více k životu účinnému se hodi; jiní jsou zdrátí a silní a méně o sebe pečující, a tak více k skutkům kajícím uzpůsobeni. V tom zvláště vystupá láska a dobrota Boží, který chtě se vssem sděliti, neráčil to jedním způsobem učiniti ale rozličným dle rozmanité každého povahy, aby ten, kdo jednoho druhu milosti schopen není, účasten jí byl v způsobě jiné.

Druhá příčina té rozmanitosti jest milost. Neboť Duch svatý, původ milosti, ráčil to tak zříditi, aby mezi obdařenci byla rozličnost, jak

*) I. Kor. 12, 13. **) Tamj 15—16.

k větší dočkalosti jednotlivců, tak k větší
 ozdobě církve. Neboť jakož dočkalost a krása
 těla žádá, aby údové a smyslové jeho byli
 rozliční, tak též k dočkalosti a kráse tajemného
 těla církve náleží, aby ctnosti a milosti se v ni
 jemily rozličné. Neboť kdyby všickni věřící
 jednoho stavu byli, jak by mohli tělem sloužit?
 „Sest-li všecko tělo oko, kde sluch?
 Pať-li všecko tělo sluch, kde čich?
 Když pak ustavil Bůh po těle údy,
 jeden každý z nich, jakož ráčil.“ *) Bůh
 to tak chtěl, aby byli údové mnozí a jedno tělo,
 aby byla rozličnost v jednotě a tak souměrnost
 a souhlas mnohých v jednom, vespolek se do-
 plňujících a k dočkalosti dospívajících. Podobného
 což jest v hudbě, kdežto rozmanitost jest hlasů
 mnohých, ale souhlas jeden a tím krása a při-
 jemnost. Ano u všech věcech v přírodě zřítí
 lze podivuhodnou rozmanitost, kterouž působil
 Onen velemoudrý tvůrce, uděliv příhodnou do-
 čkalost každému ze svých tvorů zvláště, tak že
 ač jeden nad druhý vyniká, přec mezi nimi
 není žádné závisti, poněvadž každý sám o sobě
 zvláště svou má, kteráž se u druhého nena-
 lézá. Tak se sice mnozí druhové ptactva stíží
 pestrosti péři, ale nemají libeznosti hlasu, co na-
 opať jiní v sprostém oděvu sladkým zpěvem
 nás potěšují. Kůň jest schopen k běhu, jízdě a
 válce; skot opět více k orbě, braw k požitku.
 Stromovi jednať jest plodné na ovoce chutné

 *) Samj 17—18.

a lahodné, jednať k hotovení nářadí a nábytků se hodi. Tak jest u všech věcech i jednota i rozmanitost a v nížádné věci se nenalézá všechno, aby se takto zachovala i rozmanitost i krása všehomíra a jedna věc druhé k potřebě a k zachování společnému sloužila.

Takový pořádek ráčil Bůh ustanoviti též u výkonech milosti, a tak to skrze Ducha svatého zřídil, aby se milost Jeho a ctnost tisícerym způsobem v církvi svaté jemila, a byl z toho pak všeho jeden libezný souhlas, jeden dokonalý duchovní svět, jedno krásné, rozličnými údy k rozličným účelům opatřené a krásně zdobené tělo. Proto se někteří v církvi životu rozjímavému vzdávají, jiní skutky účinné lásky vykonávají, někteří modlitbě se věnují, jiní skutky kajícnými se významávají. Ti chvalo zpěvy Boha velebí, ti učením k osvětlení a vzdělání věřících přispívají; ti nemocným slouží, ti chudinu almužnou podporují, a jiní jiným cvičením i sebe zdokonalují i bližním prospívají. To zvláště patřime v duchovních řádech, jimiž se církev, co královská ona dle žalmisty nevěsta pestrým rouchem stkví; ba i v jednotlivých duchovních společnostech na jednotlivých též společnostech osobách takovou rozmanitost pozorovati lze. Jako tedy v hudbě z rozličných hlasů ladný povstává souhlas, ba jako na jednotlivém nástroji ku př. loutně, houslích, varhanách rozličné struny a píšťaly souměrně k libému souzvuku se ladí; tak rozličné ctnosti dle rozličného povolání a povahy zvláštěních stavů a jednotlivců v krásném

a prospěšném ladu se spojují a podivuhodnou dočonalostí a krásu nebeské chotě, církve sv. působí. To se může přirovnati pestrému onomu štátu, jež praotec Šakob dal udělati milému synu svému Josefovi; *) to jsou ty čalouny, které na rozkaz Hospodinův udělati kázal Mojžiš k stánku Božimu, rozmanitých barev.**)

A tak při vši rozmanitosti má panovati jednota a sličnost v církvi Páně. Proč by se tedy jedni druhým protivili? Proč by sebe vespoleť soudili a zatrhovali, jen proto, že ustanouce ve víře a zákonu Páně, jeden tak, druhý jinak si počíná? Nebylo-li by pak to trhati krásné roucho Josefovo? Nebylo-li by pak to ruffiti souhlas v domě Božím? Chtít, aby vesškeré tělo bylo buď olem, buď rukou, buď nohou***) a j., to bylo by zajisté nepřirozené, obludné.

Z toho ješ patrnó, jaš velmi nepravé ješ, nenáviděti bližního a pohrdati jim proto, že ne-
 umí anebo nemůže to neb ono, nebo že se nehodí k nějakému stavu anebo není schopen nějakého úřadu. Šle by zajisté bylo tělu, řdyby oči potrhováli nohama, protože netvidí, anebo řdyby nohy jaly se reptati proti očim, že pokojně a čistě v hlavě nejvyšše sídlí, co zatím ony samy celou tíži těla udržují, v chůzi se unaví a mnohdy i pořáleji nebo urážejí. Zajisté službu o nic menšši prokazují oči pokojně v hlavě sedíce, než-li ješ ta, kterouž konají nohy z jednoho místa na druhé tělo přenášejíce. Ješ to jašo

*) I. Mojš. 37, 3. **) II. Mojš. 26. ***) I. Kor. 12.

s formidelníkem na lodi; ten sedě mnohem větší službu koná, řídě celou lodí, než veskeré mužstvo, ano na stěžních leze, ráhna otáčí, plachty napíná, lodi čistí. Nesmi se práce posuzovati dle obtíže a náhly, jehož vyžaduje, ale dle důležitosti a prospěšnosti své, kterouž ohledem celku má; sic bychom museli říci, že w říši veliké větší úřad vykonává nádeník anebo oráč, než-li muž, který rozumem a uměním svým celou zemi řídí a spravuje. Dle toho tedy važme si každý rozmanitého povolání a zaměstnání bližni svých k tomu hledice, abychom sami též byli prospěšnými údů veskerého tajemného těla církve. To jest, co mini apóstol vůbec, an napomíná: „Ten, kdož jí, nepohrdej tím, kdo nejí; a kdo nejí, neodsužuj toho, kdo jí.“ *) Neboť kdo jí, nemoža se postiti, whuiká snad w jiném dobrém skutku, jehož ty schopen nejsi; a kdo w rozjímání trvá, větší snad zásluhu si získá, než kdo w činném životě se namáhá. W ten smysl též napomíná přísně sv. Bernard své učeníky, aby nikdy vssetecně život lidí světských, zvláště pak soudců a představených nezkoumali, aniž jiných bližních jednání posuzovali, aniž život svůj s životem jiných srovnávali.

Článek dwadcátý.

Jaké opatrnosti má si křesťan w životě svém hleděti.

Když jsme byli posud zewrubně o rozličných ctnostech pojednali, které k životu dořonalému

*) Řim. 14, 3.

náležeji, rozum pať náš příliš obmezen jest, než aby wždy wsecky pojal; prospěšno tussim bude, wseobecnou nějakou ctnost udati, jižto kdýž si člověk bude hleděti, snadno i druhé si získá, i získané zachová. Ta jest pať ustawičná bedlivost a opatrnost, kteroužto člověk stále k tomu hledí, to zkoumá a rozjímá, co by činiti, mluwiti a jať se we wsem chowati měl. Dáto řečník u wznesené nějaké společnosti řeč maje pečlivě k tomu zří, co a jať, kterými slowy, w jakém pořádku, jakým hlasem, jakými pohyby těla mluwiti má, aby se s účelem swým neminul; tať má i prawý služebník Boží neustále na sebe pozor miti, co činiti a mluwiti, s kým a jať jednati sluffi; jať mu patří chowati se doma i weřejně, w chrámu Páně i w swětstých obchodech, při práci i při jídle; má téměř jako kručidlem swé kroky měřiti, aby nepoklesl w nižádném, ale weskterý život swůj dle prawého rozumu a dle zákona Božího zřídil; ba nesmi ani swé myšlenky, aniž hnutí srdce swého opominouti, wěda, že i ty prohlíží Bůh a že někdy na něm počet z nich žádati bude. Neboť jakkoliw mezi dobrým a zlým weliký jest rozdíl, Bůh předc duffi nassí zvláštнім swětlem oswěcuje, k rozeznání i toho i toho; tať že neni člověka, který by při dostatečném, bedlivém používání swého rozumu neseznal, zdali na dobré, či na zlé cestě jest, anebo aby w pochybnosti neuměl rozsouditi, co by mu wlastně činiti náleželo. Tuto prospěšnou u wsem jednání bedlivost a opatrnost znači sw. písmo napominajíc: „O stří-

hejte tedy pečlivě dušsi svých!“ *) Za jest ta třetí částka spravedlnosti křesťanské, kterouž mini Micheáš, prorok, říká: „aby pečlivě chodil s Bohem svým!“ **)

To vssak nezáleží w ničem jiném, leč aby neustále to na paměti měl, abyš Boha ničím neurazil, nic nečinil, coby bylo proti nejsvětější vůli Jeho. To se znamená množstvím očí, ježto se našly na tajemných zvířatech, o nichž prorok Ezechiel mluví; ***) značí totiž wssestranou a neustálou bedlivost, kterouž zbožný křesťan proti tolikterým nepřátelům spasení svého vždy prokazovati má. Tu značí ono „šedesátero udatných z nejsilnějších Israelských, obstupujících lůžko Salomounovo, wssiclní držice meče a nejctwičenejší w boji.“ †) Tim rozuměj ostrážitost a wezdy hotovou statnost odraziti hejna zhoubných nepřátel na spasení dušsi našich dotirajících.

Důvod této bedlivé ostrážitosti a neustálé péče zakládá se na tom, že dospění k dočonalosti w životě duchowním jest práce weledůležitá a útlá. Neboť žiti a obcowati hodně s Bohem jest držeti se čistým a neposkvrněným od světa tohoto, žiti w těle a s tělem bez zakusšení a projewení nějakého skutku nebo citu tělesného, slowem: obcowati „bez úrazů k dni Kristowu,“ jak sw. apostol dí. ††)

To tať těžké, ba nadpřirozené jest, že k tomu wssí pomoci i Boží milosti jest newyhnutelně za-

*) V. Mojš. 4, 15. **) Mich. 6, 8. ***) Ezech. 1.

†) Říš. Gal. 3, 7—8. ††) Filip. 1, 10.

potřebi. Pozoruj, jakou bedlivost vynakládá člověk, kdž nějaké důležité dílo vykonati má. Však což jest veliké dílo proti spasení věčnému? Také se tedy k tomu žádá pečlivosti! Pomni, s jakou pozorností nese člověk nějakou nádobu s drahou, vzácnou tekutinou, aby ničeho nerozlil! Pohled jak opatrně kráčí člověk chtě po úzké lávce přejiti přes proudící řeku! S takovou opatrností, s takovou bedlivostí máš i ty kráčet, zvláště na počátku svého se obrácení, abys ani slovem, ba ani myšlenkou od stezky ctnosti a bohabojnosti nezbloudil. Siž pohanský mudřec Seneka napomíná a radí, aby člověk ctnosti pečlivý vždy sobě představoval, jakoby u přítomnosti nějakého weledůstojného, welectěného muže dlel a potom, aby tak činil a mluvil, jako by onen muž ho widěl a slyšel.

Mimo to jest i každému prospěšno, aby pomněl, jakoby tento den jeho posledním byl, a w té myšlence aby wšedlo i konal i mluvil i myslil, jakoby se téhož dne, též noci k Bohu odebrati a z života svého počet wydati měl.

Nejmocnější pak a nejprospěšnější pohnutí, udržeti se w dobrém, jest držeti se co možná neustále a živě u přítomnosti Božské, t. pomysliti si, jakoby Bůh sám člověku widitelně přítomen byl, na wšedky jeho činy patřil a wšedky jeho řeči slyšel, jakož skutěčně newiditelně jest přítomen každému, wšedlo widí, co kdo čini, wšedlo slyší, co kdo mluví, wšedlo wi, co kdo myslí; za to pros každý, aby s pomoci Boží tak se za-

chowal, aby nebyl nehoden tak welebné, tak mocné přítomnosti.

Tak tedy měj wešterá bedlivost nasse dvoji cíl, jeden abychom w duchu swém wždy měli Boha přítomna, jakobychom před Jeho nejsvětějším olem stáli, a tak abychom se Semu klaněli, Jej welebili, Semu se poroučeli, za wšsedo díky vzdávali a wšsedo jako na oltáři srdce swého obětowali. Druhý cíl bedlivosti nassi buď, abychom pozor dávali na wšsedy skutky swé, na wšsedá slowa swá, na každou myšlenku, každé hnutí srdce swého, abychom w ničem ani s wlas neuchýlili se od stezky ctnosti. Tak jedním okem hledmež wždy k Bohu, druhým k životu swému; jednať snažme se na Bohu si wyprošiti sw. milosti a pomoci, jednať k tomu pracowati, abychom obdržené dobře použíwali. Tak tedy stůjme zraký obráceny majice dílem k Bohu, dílem k swé powinnosti. Což byt i nemohlo ustwíčně býti, alespoň častěji se staň; zwláště pať kdýž tělesných prací prosti jsme, seberme mysl a srdce swé a k Bohu se utíkejme, w pokušení pať w nejsvětějších ranách Krista Pána živě se uschowámejme.

Článek jedenmécitný.

O statnosti, kteréž zapotřebí jest těm, kdož k ctuosti dospěti chtějí.

§. 1.

Tak nevyhnutelně potřebná ta statnost jest.

Posud jsme se snažili otevřítí oči každému, kdo ctuosti pilen býti chce, aby viděl, co činiti má; nyní pak již bude potřebí opatřiti jej silou a statností, aby to, co za pravé uznává, i věrně konal. Saťož zajisté dvoji se nám naskýtá obtíž w konání ctuosti; jedna totiž abychom vždy náležitě poznávali dobré a zlé a jedno od druhého rozeznávali; druhá pak abychom wšsi silou a stále přemáhali zlé a w dobrém vždy dál a dále se utvrzovali a prospívali: tak jest k onomu bedlivé opatrnosti, k tomuto silné statnosti nevyhnutelně potřebí, sic bez té nebo té bude ctuost nasse nedokonalá, kusá. Schází-li totiž opatrnosti, bude mysl nasse jako oslnulá a mnohdy z newědomosti upadne w blud, že bude domníwajíc se konati dobře, pohřžena w zlé; a nebude-li statnosti, bude člověk jako ochrnulý, nahlížeje sice, co by činiti měl, ale nemoža to z nedostatku sily a wytrvalosti wyvésti, jsa jako bezruký neschopen k práci. Tato statnost jest jiná než-li udatnost, střední cestou mezi drzou odwážlivosťou a chabou bojácnoostí trácejíc, jest totiž wúbec jistá mocnost a síla ducha k pře-

konání vsselických obtíží, ctnosti se na odpor stavějících.

Pročez jest též v neustálém průvodu ctnosti, téměř mečem jim kleslic cestu na vssě strany, kamž krácti chtějí. Neboť jest ctnost, jak již světsstí mudrcové di, věc těžká a příkrá a protož má potřeby, aby vždy jí po bohu byla pomocnice, podporujíc jí u přemáhání vssech obtíží. Jako tedy kámenit, čím tvrdšší kámen spracovati má, tím tvrdššího železa potřebuje, nechce-li aby práce jeho marná byla; tak též kdo v ctnosti a duchovním životě pokročiti chceš, čím většší těžkosti se ti na odpor postaví, tím většší statnosti se ozbroj, abys ony obtíže překonal a šťastně cíle svého došel. Neboť pozoruj jen každou jednotlivou ctnost zvlášť. Kterou pať najdeš býti bez obtíže? Pozoruj ctnost pobožnosti, trpělivosti, střídmosti, poslušnosti, skromnost ducha, čistoty, pokory — ty vssedky i druhé ostatní spojeny jsou s obtížemi buď z lásky k samému sobě, buď z úkladů světa a ďábla, buď z pokusení tělesnosti pocházejícími. Opomineš-li tedy statnosti, jak bude moci každá sama o sobě v útocih na ni dotirajících obstáti? Budeš jí jako člověku na nohou i rukou spoutanému, jenž se ani hnouti, ani čehoš prospěšného činiti nemůže.

Pročez, milý bratře! chceš-li v ctnosti se utvrditi a prospívati, i hodného ovoce vydati, představ si, jakoby ti věčný vůdce a velitel ctnosti co druhdy Mojžíšowi přikázoval: „Vez mi hůl tuto v ruku svou, kterouž činiti

budeš znamení,*) — a lid můj wyvedeš z Egypta.“ **) Důvěřuj, nezoufej! Takož onou holi působil Mojžiš tať weliké zázraky a tať slawný a radostný skutek wywedl; tať i berlá statnosti bude tobě podporou na příkré a drsné cestě ctnosti, kterouž wesskery obtiže přemůžes, jichž ti mnoho buď wlastní k sobě samému láska, buď nepřátelé tvoji zemnějssi způsobi a šťastného, blaženého cíle dojdeš. Hleď tedy, abys ruku swou wždy berlou statnosti ozbrojil; bez ní nic znamenitého nedokážeš.

Tuto, soudim, napomenouti slussi zvláště nowáčky w duchowním žitwě, kteří nedáwno teprw počali Bohu sloužiti, na zvláštěni klam, kterhž se udává. Stouce totiž nebo slyšice o sladkostech útěchy Ducha swatého, jichž se lidem zbožným dostává, domníwaji se, že cesta k tomu wssemu jest rovná a přímá, bez práce, bez obtiže; proto se i dají na pouť k dosažení jich jako na nějakou cestu rozkošnou, místo co by se měli ozbrojiti, jako by šlo do wálky; oblekou se šatem lehkým a hebounkým, jako by bylo na swatbu. Nepomni, že zbožnost jest powahou swou libezná, ale cesta k ní užká a drsná. Neboť tu přede wšim o to jde, přemoci sebe samého; a to těžšší jest wsselikého jiného wítěžstwí. Dbé značí pro wot ewangelický, řka: „Otřes se z prachu, powstaň, posad se, Jerusaleme!“ ***) Posaditi se zajisté není pracno ani těžko; ale pracno a welmi obtižno jest strásti s sebe prach

tělesných a světských rozkosti, povstati z hřichu, w němž mnohdy po dlouhá léta a jako w tvrdém spánku pohřben anebo w hlubokém hrobě pohřben ležís. To wšak obé nemyhnutelně potřebno jest, než-li k pokojnému a klidnému usazení dospějeme. Pravdat ovšem, že Bůh neskonalých sladkosti uděluje těm, kteří wěrně pracují, jakož i těm, kteří opravdově od rozkosti tohoto světa povstali a je za rozkoste nebeské wyměniti chti; awšak nestane-li se tato změna úplně a nemyprosti-li se člověk do čista z pout tohoto světa, tuť se mu nikdy té útěchy nedostane, jako se nedostalo syům Izraelským manny nebeské, leč byli počrmů z Egypta s sebou wzatých opustili.

Kdo tedy není ozbrojen touto statností, hledej si odpočinku, kde chceš a jak dlouho chceš, nenalezneš ho, leč prvé mysl svou změníš. Wěť, že jen po práci přichází odpočinek, po boji wítězný wěnek, po slzách útěcha, po nenávisti sebe samého sladkost lásky Boží.

§. 2.

Čím lze této statnosti dosíci?

Tuť se kdośi otázje, čím lze takové statnosti dosíci, když není o nic méně obtížná než-li wšeliké jiné ctnosti? Takť sám Duch sw. ústy mudrcowými wyhlassuje statnost yade wšedky poklady zemské, řka o ženě statné: „Zenu statnou kdo nalezne? Jako z boží dalekého a z po-

sledních končin přivezeného jest cena její.“ *)

Šať medle dosáhneme věci tať drahé? Dosáhneme ji, jestliže nejprvé důležitost a wýtečnost její náležitě uzuáme; neboť wclice wážena musí býti ctnost ta, anať nám odewirá poklady wšech ctnosti. Neboť proč tať mnozí swětáci sstíti se ctnosti? Pro nic jiného než že jest obtížná, a oni nemají statnosti, aby zapřením sebe samých si ji získali. Zakowou choulostíwost, a at přímo dim, lenost kárá mudřec, řka: „Lenoch říká: Lew jest na cestě a lwice na cestách“ **) — na ulici pohlti mne. A jinde: „Blážen skládá ruce swé a ji maso swé, říkáje: Lepší jest hrstka s odpočinutím, než-li plné obědwe ruce s prací a trápením myšli.“ ***)

Poněwadž nám tedy nic wice nepřekáží w tom, abychom k chrámu ctnosti i dospěli, než-li nedostatek této potřebné statečnosti, dosáhneme skoro cíle swého, kdýž si ji získáme; s pomoci její dospějeme k ctnostem wšsem a za odměnu ctnosti dostane se nám blaženosti wěčné, tať že prawda jest, že kralowstwi nebeské „násilím se uchwacuje,“ †) t. statnou wtrwalostí získáno býwá. — Pomůžte pať statnost ta zwláště k podmanění lásky soběčé s celým hejnem nezřízených žádosti; kdýž wšsať tuto s srdce swého wymýtime, zawitá w ně láska Boží a s ni Bůh sám, neboť dle sw. Jana, „kdo zůstává w lásce, w Bohu zůstává a Bůh w něm.“ ††)

*) Přísl. 31, 10. **) Přísl. 26, 13. ***) Řaz. 4, 5.

†) Mat. 11, 12. ††) I. Jan 4, 16.

K dosažení potřebné statnosti dopomáhají též příkladové swatých, o nichž čteme, že byli chudí, nazi, bosí, lační, žízniwi, bdící na modlitbách, nužni we wšsem, co k životu náleží. Mnozí spěchali do poustín, w chudobu, hlad a nouzi nic jiná, než jako by šlo k nějakým slawnostním hodům. — Mnohem zřejměji se statnost jeví w životě a smrti sw. mučeničů, kteří sřze nejkrutější mučy wessli w králowstwi nebeské. Není ani jednoho dne w celém oběhu ročním, kdežby nám církev swatá nepředstawowala příklad nějakého sw. mučenika, ne jenom proto, abychom památku jejich oslawowali, ale abychom na jejich příkladě znamenali, jaké statnosti jest nám potřebi, a abychom jich w této ctnosti následowali. Kdož pať by s to byl, aby wypsál wesskeré mučy, kterěz ukrutnost, neřku lidská, ale dábelská wmyslila, jak by sw. mučeničy o život připravila? Země, woda, oheň, železo, horko, zima — nic nepostačilo zuřivosti katanů jich ukojiti, aniž pať bylo s to, aby statnou zmužilost swatých mučeničů přemohlo; tato jen s životem jejich za swé wzala, kdežto pať u wěčnou sláwu a blaženost přessla. Čti, milý křestane! čti jen pilně životy swatých a u wšech nalezneš, že statná wytrwalost, pohrdajíc netoliko wšselikou rozkoši swětskou, ale i wšselikými bolestmi, jest poslední ctnost života zbožného, že jest wrch a koruna ctnosti, po kterěz teprw sladká odměna následuje.

Wšsať zajisté těla jejich byla taťowá, jaká jsou nasse; tať slabá a křehká, tať citliwá a

choulostivá, jaková i my máme. Aniž pak měli jiné posily než my, totiž jediné Boha; aniž očekávali jiné odměny než my, — totiž království nebeského. Nuže tedy, jestliže oni ukrutnou smrti blaženosti věčné si vydobyli, proč bychom my zpěčovali se, aspoň své nezřízené žádosti tělesné zapírali i mrtviti? Když oni hladem mřeli, proč bychom my si aspoň nějaké přikázané ujmy v jídle a piti neučinili? Když oni swá těla dali bičowati, křížowati, rozdirati, topiti, páli, — zdaž bychom my neměli trpělivě snášeti strasti, kteráž milostivý a spravedlivý Bůh na nás dopouští, buď aby nás za hříchy nasse pokáral, anebo od horšího zlého uchoval? Když oni buď sami na pouště se utekli, anebo se v žalářích uzavřiti dali, — proč bychom my neměli aspoň po nějaký čas odloučiti se od hluku světského a sebrati mysl svou v samotu a dliti poněkud na modlitbách?

Komu by pak tyto příklady nepostačily, pozdvihni hlavu své k nejsvětějšímu dřevu kříže, a wiž, jaké přehrozné mučy na něm podstoupil, jakou krutou smrti na něm skončil Božský spasitel twůj, — a to jen z lásky k tobě, aby tě vykoupil. K tomu nás napomíná sw. apoštol, řka: „Nepomínejte se na toho, kteráž takové proti sobě odporování od hříšníků snášel, abyste neustávali, myslí svých pozbýwajíce.“ *) Na sw. kříži seznáš příklad každým způsobem nejvyšše dojímavý. Rozji-

*) Řid. 12, 3.

máš-li mučy, nelze si pomysliti wětšich; pozorujš-li toho, který trpí, nemůže býti wznesenějšího, než jest Syn Boží sám; uwážíš-li umysl, za kterým takové ukrutnosti se podwolil, nemůže býti sšlechtnějšího na světě; neboť netrpí z donucení za winu svou, ale dobrowolně podwolil se trpěti Pán a stwořitel wšech wěcí, z pouhé lásky k swému stwoření, aby totiž člověka hříšného wyloupil a jemu k spasení wěčnému dopomohl. Wlímto to jsou mučy spasitelowy tak kruté, že se jim bolesti wšech sw. mučeničů a wšech na světě lidí ani newhrownají. Nad umučením Jeho slunce se zatmělo, země se třásla, skály se pukaly — wškerá přiroda téměř smutek a žal swůj projewila; a člověk sám by směl býti tak tupý, aby nad takowou bolestnou smrti spasitelowou žádného soucitu nejewil? Člověk sám by směl býti tak newděčný, žeby zpěčowal se trpěti maličko pro spasitele swého, jenž byl tak mnoho pro člověka podstoupil, aby jej spasil a spolu mu příklad zůstawił, že i on utrpením dostati se má k blaženosti? „Tak musil trpěti Kristus *) a tak wjíti do sláwy swé.“ **) Neboť přijda aby dokázal, že skrze kříž dojde se sláwy, sám tou cestou jíti ráčil, aby následujícím Ho ukázal, že i oni utrpením sláwy dojdou, a aby je k němu powzbudil a jim síly dodal. Kdož by tedh byl tak nesmyslný a newděčný, aby se zpěčowal utrpení nějaké na se wzítí, wida, an Božský wůdce jeho a Pán se wšsemi přáteli a wěrnyimi swými utrpením sláwy a blaha došel?

*) Lut. 24, 46. **) Samž 26.

Když David král byl k sobě povolal Uriáše a poznal, že tento opomina jíti do domu svého a pohoviti sobě po cestě a po nesnázích polních, tázal se ho: „Pročež jsi nessel do domu svého?“ odpowěděl tento wěrný a hodný služebník krále svého, řka: „Archa Boží a Izrael i Juda byhli w staních a pán můj Soab i služebnici pána mého na poli zůstávají, a já bych měl wjíti do domu svého, abych jedl a pil a spal s manželkou svou?“ *) Tak smýšlel a tak jednal wěrný sluha, nechtě si dopřáti pohodlí nijádného, kdž archa Boží byla w poli. A ty, Křestane! wida Pána svého, an pni na twrdém, přebolestném kříži, nic Jeho nedbáš, nic se Ho nebojíš, w ničemž Ho nenásleduješ! — Kristus, archa Boží nezruffitelná, bolesti trpí přehrozné a w mukách newýslovných umirá, a ty se po pohodlí a rozkoffich honíš! Kristus, archa Boží, w níž byla manna nebeská, ten pokrm andělský, zákouffí žluči a octa z lásky k tobě, a ty si pochutnáváš na hodech stkwostných, krmích lahodných, nápojích wybraných! — Kristus, archa Boží, w níž bylo ono dvě desť zákona, t. j. wesskerý pohlad moudrosti a umění Božího, usměšky a pohanění trpí a ty jen po chwále a sláwě bázíš!

To-li wšedko nedostačí, připoj k tomu příklady tať mnohých služebníků Božích, kteří na zemi žijíce snášeli trpělivě wšelike práce a nesnáze, wšelike utrpení a nouzi, wšelike nátišky a pro-

*) II. Král. 11, 10—11.

následování a takto přeplouli nesmírnou wodo-
pustu tohoto světa, a dostali se šťastně w při-
stav blaženosti věčné. Protož i sw. apostol dí,
že swati „žlusili posmívání a bití, nad to
i wězení a žaláře: kamenování jsou,
rozsekání, pokoušeni, mečem usmrco-
vání; chodili w kožích owčích a kozelčích
trpice chudobu, jsouce sužování a trá-
pení, jichžto nebyl hoden svět, bloudíce
w pustinách, w horách a jeskyních i w dou-
patech země. A ti wšickni swědectwim
wiry schválení jsou,“ *) t. we wšech těchto
strastech prokázali se wěrnými býti Bohu.

Když tedy tak strastiplný byl život swatých
a swětic Božích, ba když i sám kníže swatých
Kristus utrpením wšel w sláwu svou, newím,
jakýmž by kdoš právem žádati a očekáwati směl,
aby rozkosseni a pohodlnostmi tohoto světa se
dostal tam, kdežto se oni s Kristem věčně ra-
dují. Pročež, milý křesťane, chceš-li též blaže-
nosti požíwati s nimi, hled i života jejich ná-
sledowati, uč se trpěti strasti tohoto světa, aby
blaženosti onoho s nimi dosáhl. Prospěšné bude
ti napomenutí toto a pohledění k příkladům tak
jasným, tak mocně powzbuzujícím w každém
okamženi, abys dosáhl potřebné statnosti w ži-
wota tohoto nesnázech a dospěl konečně k dofo-
nalosti takowé duše, o níž písmo sw. dí, že
„přepásala silou bedra swá, a posilnila
ramena swá.“ **)

*) 1. Kor. 4, 11—12. **) Mat. 24, 34.

Na závěreč tedy i tohoto článku i celé knihy, newim, jaké bych lepší slovo položil, než-li slovo Pravdy věčné, samého Spasitele nasseho, jimž nás každého povždy napomíná, říká: „Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám, a bék svůj kříž každého dne, a nasleduj mne!“ *) V těchto slovích vyjádřil Božský Spasitel náš sumou weskteré učení swého sw. ewangelia, kteréz směruje k tomu, aby učinilo člověka doknalým, jenž máje půwod wnitřního života s nebes, u zetwitrním kříže se drži a nalezaje sladkosti w něm, ochotně na se béké weskterou tíži jeho a tať „skrze kříž dospíwá k sláwě wěčné.“

A m e n.

Wšecko k wětší cti a sláwě Boží.

*) Luk. 9, 23.

O b s a h.

	Str.
Prátký nástin života velebného otce Rudowíka Granadského, spisowatele této knihy	III
Úvod velebného otce Rudowíka Granadského	XV
Knihá první, obsahující obšírné a důkladné povzbuzení k ctnosti a zachovávaní příkázání Božích	1
Díl první. Je jest powinností člověka ctnostným býti a Bohu sloužiti, dokazuje se z swrchovaných dokonalostí Božích	3
Článek I. Nejhlavnějším důvodem, abychom Bohu sloužili jest Jeho swrchovaná, samostatná bytost	3
Článek II. Druhý důvod k milování ctnosti a úplnému se oddání službě Boží jest dobrodini, že nás Bůh stvořiti ráčil. §. 1.	19
§. 2. Jiný důvod, proč Boha co Stvořitele svého milowati máme	27
Článek III. Třetí důvod, že Boha milowati máme, jest, že nás živi a řídí. §. 1.	31
§. 2. Jak veliká a trestu hodná nepravost jest nechtíti sloužiti Bohu	36
Článek IV. Čtvrtý důvod k ctnosti nás zavazující jest neocenitelný dar nasseho wyloupení. §. 1.	46
§. 2. Jak těžce se provinuje, kdo Spasitele svého uráží.	56
Článek V. Jak za dar nasseho ospravedlnění powinni jsme ctnosti pilni býti. §. 1.	63
§. 2. Co Duch sw. w duši ospravedlněného wůbec působí, zvlášt pak w nejsvětější swátosti oltární	75
Článek VI. Je i přemžácný dar Božího předřízemí člověka k ctnosti zavazuje	82

Článek VII. Sedmý důvod, kterýmž nás k ctnosti povzbuzuje, jest „smrt,“ z čtyř posledních věcí člověka první . . .	90
Článek VIII. Osmý důvod k ctnosti nás povzbuzující jest „poslední soud,“ z čtvera posledních věcí člověka druhá	108
Článek IX. Jak třetí z čtyř posledních věcí člověka, „království nebeské“ totiž, jest mocným důvodem k ctnosti	122
Článek X. Jak čtvrtá z posledních věcí člověka, „věčné t. tresty pekelné, pohnouti mají každým, aby ctnosti pilen byl. §. 1.	141
§. 2. O věčnosti trestů pekelných	159
Díl druhý. O časných odměnách duchovních, jichž se lidem ctnostným již v tomto životě dostává, a z nichž se tuto zvláště uvádí dvanáctero přednosti s ctnosti spojených	165
Článek XI. K ctnosti jsme zavázáni pro výhradní přednosti ji v odměnu zaslíbené	165
§. 2. Potvrzení toho slovy písma svatého	175
Článek XII. První přednost ctnosti záleží v tom, že Bůh sám zvláště svou prozřetelností spravedlivé ke všemu dobru vede, bezbožné pak přísně trestce	181
§. 2. Jaká zvláštní jména dává písmo sv. Bohu, ohledem k Jeho svaté prozřetelnosti	188
Článek XIII. Jak se jeví Božská prozřetelnost v trestání hříšníků	198
Článek XIV. Druhá přednost ctnosti jest Milost Duha svatého, již se dostává těm, kterých ctnosti pilní jsou . . .	204
Článek XV. Třetí přednost ctnosti jest nadpřirozené osvětlení rozumu ku poznávání věcí duchovních . . .	210
Článek XVI. Čtvrtá přednost, které se ctnostným již v tomto životě dostává, jsou rozmanité útechy Duha svatého	225
§. 2. Jak spravedliví na modlitbách svých této útechy zvláště účastni bývají	236
§. 3. Nebývají však bez útechy ani ti, kteří teprve Bohu sloužití počínají	241
Článek XVII. Pátá přednost, kteréž se spravedlivým dostává, jest pokojné svědomí, kdežto naopak hříšníci náramnými mukami svého zlého svědomí trýzněni bývají. §. 1.	249
§. 2. Jak utěšené radosti užívají zbožní v dobrém svém svědomí	257
Článek XVIII. Šestá přednost ctnosti jest blažá naděje v milosrdenství Boží, v které bohabojní pevně důvěří, co naopak bezbožníci jebe jen marným se spoleháním klamou	262

	Str.
§. 2. O marné důvěře bezbožníků	271
Článek XIX. Sedmá přebnost, jižto se spravedlivým za ctnost bostává, jest pravá swoboda duchovní, ano hříš- níci nevědouce w bídné porobě žijí	279
§. 1. O porobě hříšníků	281
§. 3. O duchovní swobodě ctnostných	296
§. 4. Z jakých příbel duchovní ta swoboda se průstí	299
Článek XX. Osmá zvláštní přebnost ctnosti jest blažený pokoj a wnitřní mír, z něžto se bohabojní radují, co naopak bezbožníci neblahým bojem a stálým nepoko- jem wnitřním zmitáni bývají	307
§. 1. Je tento pokoj swědomí jest troji	307
§. 2. O neustálém boji a wnitřním nepokoji hříšníků	308
§. 3. O wnitřním pokoji a poklidu lidí ctnostných	318
Článek XXI. Devátá přebnost ctnosti, záležejíc w tom, že Bůh wyslychá modlitby spravedlivých, prosby však bezbož- níků zavrhuje	324
Článek XXII. Desátá přebnost, již se spravedlivým ctnost obměňuje, jest přízeň o pomoc Boží w strastech, co bez- božníci netrpělivostí zmitáni a trýznění bývají	333
§. 2. Jak netrpělivě a hříšně si bezbožní w nehodách počínají	342
Článek XXIII. Jedenáctá přebnost ctnosti jest, že Bůh ctnostným uboluje někdy i z boží pozemské	346
§. 2. O nouzi a chudobě bezbožníků	353
Článek XXIV. Dvanáctá přebnost ctnosti jest, že lidé zbožní tichou a utěšenou smrtí z tohoto života na věč- nost se odebírají, co bezbožní bídnou, hroznou, strastli- vou smrtí bývají uchvaceni	360
§. 2. O blažené smrti spravedlivých	366
§. 3. Závěrek toho toho, co se posub w knize té uvažilo	371
↳ Dil třetí. Whvrácení námitel, činěných ob lidí, kteří nechtějí život svůj Bohu a ctnosti wěnowati	375
Článek XXV. Proti klamu těch, kteří s napravením života bo budoucnosti obkládají	375
Článek XXVI. Proti těm, kteří s pokáním až k poslední hobince smrti obkládají	395
§. 1. Něterá slova sw. otcůw o pokání w poslední hobince smrti	397
§. 2. Whroky některých spisowatelů církewních o témž	402
§. 3. Něteré whroky sw. písem w témž	408
§. 4. Whwracují se něteré námitky proti tomu činěné	411
§. 5. Závěrek celé úvahy této	416

	Str.
Článek XXVII. Proti těm, kteří v příslušném spolehání se na milosrdenství Boží v hříšcích trvají	419
§. 2. O skutcích spravedlnosti Božské již v tomto životě se jevících	427
§. 3. Závěrek tohoto článku	436
Článek XXVIII. Proti těm, jimž se bráha ctnosti brnou a obtížnou býti zdá	439
§. 1. Jak nám milost Kristem Pánem získaná bráhu ctnosti usnadňuje	440
§. 2. Wyracují se některé námítky	444
§. 3. Jak i láska cestu k nebesům snabvou a slabkou činí	449
§. 4. Co ještě mimo to usnadňuje bráhu ctnosti	453
§. 5. Dotvrzuje se příklady, že co posud řečeno, tak jest	457
Článek XXIX. Proti těm, kteří láskou k tomuto světu jsouce poutáni, ctnosti následovati se zpěčují	465
§. 1. Jak krátké a pomijejičné jest štěstí tohoto světa	467
§. 2. O veliké a rozličné bídě s štěstím vezdejšíim spojené	469
§. 3. O mnohých osblech a nebezpečích tohoto světa	473
§. 4. O zaslepenosti tohoto světa	475
§. 5. Jak svět tento pln jest hříchu	477
§. 6. Jak klamné jest štěstí světa tohoto	480
§. 7. Závěrek toho, co posud uvedeno	483
§. 8. Ze pravý poklib a odpočinek jedině w Bohu nalézáme	484
§. 9. Některé příklady na důkaz toho	487
§. 10. Závěrek celé knihy první	493
Knihá druhá. Zvláštní náwod k ctnosti, t. rozličná pravidla, dle nichž by člověk k wšeliké ctnosti dospěl	503
Úwod.	505
§. 1. Čeho jest nejvíce potřebí člověku, který Bohu sloužiti chce?	506
§. 2. Jakým srdcem se má člověk službě Boží oddati?	508
Díl první. Jak se máme warowati nepravosti	511
Článek I. O pewném předsewzeti warowati se wšeho, co jest těžkým hříchem	511
Článek II. Proti pýšse. §. 1. Jak se wůbec warowati máme pých	518
§. 2. Co mimo to i zvlášť proti pýšse prospěje	526
Článek III. Proti lakomství. §. 1. Jak se ho wůbec warowati máme	530

§. 2. Že nikdo nesmí podržeti, co není jeho, mimo vědomí a svolení vlastníkova	538
Článek IV. Proti smilstvu. §. 1. Žal se ho vůbec varovati máme	541
§. 2. Žalého ještě léku zvláště proti tomuto hříchu užívati lze	546
Článek V. Proti závisti	552
Článek VI. Proti obžerství	559
Článek VII. Proti hněvu, nenávisti a nepřátelství, které z nich se robí	564
Článek VIII. Proti lenosti	571
Článek IX. Proti jiným hříchům, jichž se pravý křestan varovati má	562
§. 1. Proti lehkovážnému klení a zapřísáhání se Bohem	568
§. 2. Proti reptání, pomluvám, na cti utrhaní a lehkovážnému popuzování bližního	570
§. 3. O nelastavém posuzování bližního	577
§. 4. O zachovávaní příkazů církve	578
Článek X. O hříšcích v sedních	580
Článek XI. Žal bychom: krátce a důvodně vsselikhů hříchům odporovati měli hned při prvním jejich hnutí	582
Díl druhý. Žal se máme cvičiti ve vsselikhých ctnostech	599
Článek XII. Že trojí druh ctnosti obsahuje se ve spravedlnosti křestanské	599
Článek XIII. O povinnostech člověka k sobě samému	600
§. 1. Žal člověk nejprvé tělo své zříditi a spořádati má	601
§. 2. O zdržetivosti	605
§. 3. Žal druhé smysly tělesné krotiti máme	613
§. 4. O zdržetivosti jazyka	614
§. 5. Žal máme žálosti srdce uctíviti	618
§. 6. Žal máme vůli svou náležitě zříditi	620
§. 7. O spořádání obráznosti	624
§. 8. Žal máme uspořádati rozum svůj a zachovati je ve všem opatrně	626
§. 9. Žal opatrnosti ve jeduání zvláště sšetřiti máme	632
§. 10. Čím ještě této ctnosti dosáhnouti lze	635
Článek XIV. O povinnostech k bližnímu	637
§. 1. Že láska k bližnímu jest druhá část spravedlnosti křestanské	637
§. 2. Ve čem že ta povinnost lásky záleží?	640
Článek XV. O povinnostech k Bohu. §. 1. vůbec	655
§. 2. O poslušnosti zvláště, a ve trojím též ctnosti stupni	667

§. 3. O trpělivosti v neštěstích	Str. 675
Článek XVI. O povinnostech zvláštních stavů	683
Článek XVII. O veliké důstojnosti a ceně ctností těchto, jimž jsme posud vyučovali	688
Článek XVIII. Čtvero uaučení vycházející z toho, co se pořád řešilo	696
§. 1. Že s vnitřními ctnostmi i zevnitřní se spojití mají	696
§. 2. Kterým ctností bedlivějšími křti máme?	698
§. 3. Kterým ctnostem u vykonávání se stýkajícím náležejí přednost?	699
§. 4. O dvojí spravedlnosti: pravé a lživé	701
Článek XIX. O rozličných života způsobech v církvi svaté	711
Článek XX. Zač opatrnosti má si křesťan v životě hleděti	718
Článek XXI. O statnosti potřebné těm, kteří k ctnosti dospěti chtějí	723
§. 1. Zač nevyhnutelně ta statnost jest potřebná	723
§. 2. Čím lze té statnosti dosíci	726

Zprávy o svatojanském Dědictví.

I. Přehled úduw w roce 1867.

Zakladatelů jest	5
Spoluzakladatelů	49
údu první třídy	25
údu druhé třídy	126
údu třetí třídy	23908

Úhrnem 24113

Mezi těmito jest:

údu státních a sice rodů	4981
" " škol, obcí, knihoven a bratrstew	1062
" duchovního stavu	3830

Údy kněžského stavu uctivě a snažně žádáme, aby, jak weškeré údstwo očekává, mezi oktáwem sw. Jana Nep. obět missé swaté za živé a za mrtvé údy našeho Dědictví každoročně konali. Ostatní údowé nekneži s tímtež nábožným úmyslem w naznačeném času přítomni buďtež missi swaté. U hrobu swatého Jana w Praze koná též redaktor swatojanského Dědictví w den po slawnosti swatojanské w 8 hodin slawné zpívané rekviem za wšech w Pánu obpočítavající údy, kteroužto pobožnost zavedl a nadal w Pánu obpočítavající kanovník kustos Wácslaw Bessina, rytíř z Čechorodu.

II. Poučení o přístupu

nowých údu a odbírání kněh.

1. Kdo k Swatojanskému Dědictví w Praze přistoupiti hodlá, nechť postou we vyplaceném psaní (franco) aneb jinak příležitostně s nápisem: „Děditelství sw. janského Dědictví w Praze“ své jméno a příjmení, pak swou osadu farní a biskupství (diecési), ku kterémuž

přináleží, ubá, zároveň i peníze vloží. Vklad za uba třetí třídě obnáší jednou a na výdaj 11 zlatých rak. čísla; za rod, školu, obec, knihovnu platí se jednou na výdaj 22 zl.

2. Každý nově přistouplý úd nechť si listek na odbírání knih dobře uschová a následujícího roku, jakož i nápotom v budoucích letech po Velikonoci si jej od svého veleb. duchovního pastýře podepsati dá. Pak může na tento listek, žije-li úd v Čechách, knihu v knihkupectví Bebricha Stýbla na sv. Václavském čili koňském náměstí č. d. 786—II. vyžádati, jenže musí připojiti 3 kr. r. č., kterýchžto peněz přísluší knihkupci za práci a obálku. Pro údy v Olomúckém arcibiskupství platí totéž, jenže knihy své vybírají v knihkupectví Eduarda Höglza (Helela) v Olomúci na horním náměstí v č. d. 285; údové pak z Brněnského biskupství nechť se o knihy své hlásí v knihkupectví Karla Winikra v Brně v řemenářské ulici. Ostatním údům v jiných diecésích se zdržujícím zasílají se knihy přímo odsud. Kdyby ale žádal, aby mu knihkupec knihu posťou zaslal, připoj mimo ony 3 krejcarů knihkupci přináležející, pro letosšek ještě 5 krejcarů na kolek listu povozného neb nákladného.

3. Přestěhuje-li se nějaký úd z Čech na Moravu, aneb odebere-li se z Brněnského biskupství do Olomúckého aneb naopak, nechť to Ředitelství ve vyplaceném listu (franco) oznamí, kterýchž mu nový listek na odbírání knih pošle, aby pak mu v příslušném knihkupectví vydaný byl.

4. Poněmadž odebírací či podělný listek může v ztrátu přijíti neb i ukraden býti, každý si číslo jeho pro takový případ na jistém místě ku př. v modlitební knížce své zaznamenej; a pakli skutečně ztráta se udála, Ředitelství o nový listek požádej s připojením 20 krejcarů, co poplatku za vydání listu nového. Připomínáme ale, že kdyby se nápotom pohřessený první listek měl zase náležti, tento více žádné platnosti nemá.

5. Když umřel úd, žádáme suazně pozůstalé přátele, aby, když si na tento listek knihu posledního roku (třebas

po smrti úda) vybrali, úmrtí toho úda na listek ten po-
znamovali a dohybnému kněhupectví vydali; aneb po-
profili svého pastýře duchovního, aby listek ten zdejší
nejdůstojnější konsistoři zaslal.

6. Rod se kéré, pokud jméno se netratí. Synů-li
není, odebírají knihy dcery zakladatele rodu, dokud žijí;
dítky pak jejich jiné již jméno nesoucí nemají práva
tohoto; rod vymřel.

7. Spojí-li se manžel s manželkou svou v jeden
toliko základ (11 zl.), vydávají se knihy jenom do úmrtí
prvního z nich. Taktéž, spojí-li se v jeden základ bratr
s bratrem neb sestra se sestrou aneb bratr se sestrou a
podobně, vydávají se knihy jen od úmrtí toho, jenž
první jest napsán na přijímací listině (diplomu).

Seznam

úduw swatojanského Dědictví w Praze,

kteří během roku 1867 aneb co dříve mrtví redakci
oznámeni byli.

1. W Pražské arcidiecési:

Wel. p. Hawránek Frantisek, farář w Uhosfti.

Jencik Josef w Sternowě.

Kopal Jan w Drahňowicích.

Wel. pán Karlas Karel, kněz řádu křižovníků w Praze.

Kubistowa Barbora w Dimissowě.

Málek Wáclaw w Přenku.

Wel. p. Melcher Frant., zpovědník u sw. Wita w Praze.

Marie Německowa z Sadských, w Praze.

Pokorná Anna w Třeboraticích.

Ridkossil Josef w Dimissowě.

Weledúst. p. Sigmund Wáclaw, kanovník na Wchsehradě.

Wel. p. Schön Jiří, farář na obpočinutí w Praze.

Wodka Antonín w Staré-Boleslawi.

Zimowa Kateřina w Pitohlawech.

Úhrnem 14.

2. W Titoměřické diecési:

Bouzek Josef w Rochpraticích.
Gärtner Florian w Buncalách.
Důst. p. Hnojek Antonín, děkan w Vibochovicích.
Wel. p. Širák Josef, farář w Nebzí.
Wel. p. Kles Antonín, farář w Markwarticích.
Maša Jan w Chrabřecí.
Maša Pavel w Početelicích.

Úhrnem 7.

3. W Kralohradecké diecési:

Bělecká Johanna w Čáslavě.
Diwissek Josef w Pěčině.
Francova Johanna w Sendraži.
Hawličkova Alžběta w Nížkové.
Hejl Eduard w Nēm. Rybně.
Jizířta Frantissek we Wrchowině.
Jobas Frantissek w Nowé wsi.
Junek Josef, učitel w Těchowině.
Kazdova Helena w Suché-Vhotě.
Wel. p. Šeprta Frant., farář w Čejk. Petrowicích.
Wel. p. Rhun Josef, farář w Borowé.
Knap Frant. w Jicině.
Kranda Jan w Rozlowě.
Luňákowa Anna w Vhotě-Brablecké.
Wel. p. Marisska Josef, farář w Libšstábtě.
Musilowa Anna w Slavětíně.
Nosek Josef w Nowé wsi.
Wel. p. Nowák Wáclaw, farář w Mladočowě.
Paulíčkowa Marie w Nēm. Brodě z. r.
Pekowa Anna we Wrchowině.
Pločkowa Anna w Rbšperkú z. r.
Wel. p. Pluhař Klim., z řádu pobož. ffol w Vitomšssli.
Poul Filip w Poděšíně.
Rous Karel w Rameničné.
W. p. Štěpánek Frant., kaplan w Klášterci.
Wesely Jan w Hor. Sloupnici.
Wrba Josef a Kateřina manželka w Rozlowě z. r.

Zachowa Teresie we Welké-Vosenici.
Zemánkova Anna w Methuji.
Zitmund Mikuláš w Nížkově.

Úhrnem 30.

4. W Budejowické diecési:

Bartuffka Josef, učitel w Dolní-Ceretvi ž. r.
Benisset Jan we Wolenici.
Brůžkova Rosalie w Tálíně.
Brych Frantisset w Hracholuskách.
Burič Josef w Černovicích.
Důst. p. Fischer Josef, děkan w Třeboni.
Fistung Wáclaw we Wodňanech.
Fraitowa Kateřina w Radimowě.
Hoban Karel w Mochtině.
Krch Wáclaw w Benďo-Zahorí.
Krišťůfkowa Marie we Wodňanech.
Mika Frantisset w Kalemici.
Němečkowa Marie w Hobossině.
Pachlerowa Marie w Těssenowě.
Payer Jan w Libějicích.
Peroutkowa Marie w Žiřowě.
Skalák Jan w Blatci ž. r.
Skoba Tomáš w Řitěticích.
Strabochowa Weronika w Protivíně.
Wondráček Jan we Wodňanech.

Úhrnem 20.

Na Morawě.

W Olomúcké arcidiecési:

Babica Antonín a manželka Frantiffka w Bedihossti ž. r.
Bajerowa Barbora w Stramberku.
Bajerowa Wiktorie w Sobistkách.
Bečicowa Marianna w Doloplazích ž. r.
Bednářikowa Anna w Císařowě.
Benčowa Kateřina w Holasowicích ž. r.
Bortlowa Upolonie w Kopřivnici.

Brach Jan w Přibazích.
Buček Antonín a Karolina manželka w Milostowicích ž. r.
Buchta Martin w Bolelouci ž. r.
Černowstá Teresie w Olšanech.
Černý Jan w Novém-Ptění.
Debeš Frant. a Anna manželka w Uhřicích ž. r.
Doležal Frantisek w Tečowicích.
Dostal Antonín w Císařowě.
Dostal Antonín w Loučanech ž. r.
Dostalowa Anna w Malé-Senici.
Drijáková Teresie we Wětrkowicích.
Dwořák Josef w Kostíně.
Dwořáková Anna w Tršicích.
Dwořáková Barbora w Hulíně.
Wel. p. Fekár Antonín, kaplan w Profenicích.
Fialowa Magdalena w Trusowicích.
Figarowa Frantiska w Přiboru ž. r.
Florikowa Teresie w Tršicích.
Fressetstá Marie w Přiboru ž. r.
Důst. p. Friedl Jan, děkan w Bánowě.
Gabrielowa Josefa w Olomúcích.
Gamasowa Anna w Kroměříži.
Gillig Frantisek we Wáworowicích.
Gillig Ulbrecht a Josefa manželka w Milostowicích ž. r.
Glácowa Rosalie w Nové vsi.
Gregárkowa Karolina w Troubkách.
Gresska Marie Anna w Rakobavech ž. r.
Großmann Bernard w Přiboru ž. r.
Haasowa Johanna w Loučkách.
Halamiček Vincenc w Rožnowě.
Hapl Jan w Lessanech.
Hajenbekowa Frantiska w Neplachowicích.
Hatoránek Josef w Krmelíně.
Hlawáč Fabian w Tiché.
Hlávká Viktorie w Troubkách.
Holáskowa Kateřina we Wázanech.
Horák Josef w Bohorelicích.
Horáková Zenowefa w Hrubčicích.

Hornessowa Marie w Dlomíciích.
Hořinek Jan w Hrubé-Vyštvici.
Houbrič Augustin w Bernarticích.
Hrazdilowa Frantiska w Přemyslovicích.
Hrazdilowa Marianna w Lessanech.
Chalupowa Teresie w Lipňanech z. r.
Janík Martin w Rožnově.
Juráskowa Anežka w Nové vsi.
Juřena Marianna w Příboru z. r.
Kainarowa Marianna w Dusti.
Kalabis Jan w Dětkovicích.
Kamarádkowa Kateřina w Zarkovicích z. r.
Kamená Anna w Zdětině.
Kamený Frantisek w Zdětině.
Kellnerowa Anna w Hrubém-Týnci.
Klem Wáclav w Sussicích z. r.
Klemessowa Juliana w Králicích z. r.
Klobouk Martin w Biskupicích.
Knanerowa Anna w Příboru.
Koboutkowa Marie w Loučanech.
Kolář Fabián w Brodku z. r.
Kolářowa Anna w Brodku z. r.
Kolba Martin w Biskupicích z. r.
Konečná Zenowesa w Mítkowicích.
Kostelecký Bartoloměj w Dubčanech.
Kotikowa Marianna w Rozwadowicích.
Keufal Frantisek w Nové vsi.
Koupil Frantisek w Rozwadowicích.
Kovářík Josef w Troublách.
Kovářík Mladěj w Hrdibořicích z. r.
Kováříkowa Josefa w Hrdibořicích z. r.
Krbcowa Johanna w Sobělicích.
Krejčířkowa Barbora w Králicích z. r.
Kubessa Karel w Zarkovicích z. r.
Krbít Josef w Kroměříži.
Kubissowa Tekla w Markwarticích.
Kupka Josef w Příboru z. r.
Kurowec Jan w Choryuské-Úhotě.

Rusál Michal w Nowé wsi.
Ryšelský Josef w Kojussanech ž. r.
Vičman Antonín w Bystřici.
Pokajičel Wáclav w Dětkovicích.
Posilkowa Anna w Malé-Senici.
Lömowa Kateřina w Kunowicích.
Ružná Anna w Huncowicích ž. r.
Maláškowa Josefa w Boňowicích.
Malý Tomáš w Lodenici.
Maličel Florián w Přaslawicích.
Márowa Marianna w Holici.
Masarič Jan w Kelci.
Mašlanowa Barbora w Koustu ž. r.
Matulowa Marie w Orholci ž. r.
Matušítkowa Kateřina w Kossině.
Mileš Jan w Malenowicích.
Mikšowa Barbora w Dreigibli.
Mlčochowa Frantiska we Witonicích ž. r.
Mračkowa Marie Anna w Renákonicích.
Wcl. p. Mrazel Jan, farář w Dolněmici.
Mrlíkowa Alžběta w Tečonicích.
Mrnka Jan w Starém-Pření.
Müller Josef w Hrabowě.
Nawrátíl Martin w Benčicích.
Nawrátílowa Anna w Bezmírowě.
Nawrátílowa Eleonora w Selesšowicích.
Nawrátílowa Teresie w Loučanech.
Neset Jan w Klopínách.
Nesetowa Barbora w Klopínách.
Nesetowa Teresie w Klopínách.
Owečkowa Frantiska w Ewábentcích.
Paitkowa Josefa w Karłowicích.
Palatowa Anna w Koustu.
Pallowa Antonie w Lvně.
Pelíšková Barbora w Dissanech.
Pijáčkowa Anna w Nowé wsi.
Pittner Jan w Sulíně.
Platowa Frantiska w Přiboru.
Píšková Marianna w Dětkowicích.

Blucháčková Teresie w Kessowě.
 Poblipná Frantiska w Lutách.
 Příkrýl Matouš w Králicích ž. r.
 Pročkarowa Anna w Uh. Hrabíšti ž. r.
 Pířta Ondřej w Samotířkách.
 Púřtkowa Magdalena we Wesce.
 Wel. p. Rářka Antonín, kaplan w Příboru.
 Rářka Jan w Příboru ž. r.
 Rářkowa Barbora w Příboru ž. r.
 Reichl Frantisek w Klopínách ž. r.
 Richter Frantisek w Púřlawicích.
 Rimel Ignác w Příboru ž. r.
 Rozehnalowa Frantiska w Kopřivnici.
 Rožňipal Filip a Kateřina manželka w Hrubé=Senici ž. r.
 Řimská Jenowefa w Certorii ž. r.
 Štácelowa Wiktorie w Sobělicích.
 Šklenowřká Frantiska w Příboru ž. r.
 Šklenowřř Walentin w Příboru ž. r.
 Šřřwa Helena we Weleboře.
 Šřřwa Rosalie we Weleboře.
 Šřřwánková Marie w Příboru.
 Souleníkowa Kateřina w Nivnici.
 Souřřek Jan w Řřenowicích.
 Souřřek Frantisek w Králicích.
 Spurná Frantiska w Dřřlicích.
 Šwožilowa Helena w Dřřlicích.
 Šřřkorowa M. Anna w Nowé wřři.
 Šebestowa Kateřina w Šwábenicích.
 Škobřřtalowa Teresie w Čholině.
 Šřřbal Martin w Dřřřowicích ž. r.
 Šřřoldasowa Kateřina w Hrubém=Čřřnci.
 Šřřeidrowa Tekla w Kroměřřži.
 Šřřarglowa Eleonora w Šwábenicích.
 Šřřornalowa Marie w Kamenici.
 Šřřeier Jakub w Holářřowicích ž. r.
 Šřřbowa Adolřřina w Příboru.
 Šřřwalbowa Kateřina w Malé=Senici.
 Šřřtawářřowa Rosalie w Lodenici.

Štralowa Lucie ve Wávrovicích.
 Štykal Frantissel w Brankách.
 Štywarowa Anna w Příboru.
 Tesař Antonin, učitel w Džrozimě.
 Tesařík Jakub w Bolelouci.
 Ticháctowa Josefa w Troubkách.
 Tichánkowa Kateřina w Příboru.
 Tlabec Frant. w Hrubém-Tžnci ž. r.
 Tlabcowa Cecilie w Hrubém-Tžnci.
 Tománek Josef w Žáhřebu.
 Tomášková Barbora w Směbořowě.
 Tomáškowa Teresie w Jedli.
 Trncál Fabián w Rosstíně.
 Tučinská Lucie w Biskupicích.
 Ulrichowa Marie w Stěpánowě.
 Urbanowa Rosalie w Pohorelicích.
 Uwíra Frant. a Klára manželka w Milostowicích ž. r.
 Wáca Jan w Přitazích ž. r.
 Waiglowa Barbora w Příboru.
 Wanáková Kateřina w Mýslechowicích.
 Waněk Benedikt w Pusté-Polomě.
 Wantuchowa Anua w Kločowě ž. r.
 Wassica Frantissel w Uh. Hradistti.
 Wáwrowa Barbora w Bolelouci ž. r.
 Wečerkowa Teresie w Bojanowicích.
 Wiederman Jan w Bruchotíně.
 Whoral Frantissel w Ondřechowicích.
 Zacha Páwel w Bukowanech.
 Zachowa Apolena w Bukowanech.
 Zajicek Matěj a Rosalie manželka w Nowé wsi.
 Zapletalowa Brigita w Kroměřiži.
 Zatloukalowa Anna w Křenowě.
 Zbrahalowa Barbora w Bojanowicích.
 Zbražilowa Tekla w Hrdibořicích.
 Zlámalowa Anna w Profenicích.
 Zampachowa Anna w Hrubé Ženici.
 Žourel Jakub w Kunowicích.
 Žůrkowa Barbora w Hulíně.

W Brněnské diecési:

- Ambrožova Marie w Hodějicích.
Báňa Jan w Kloboucích.
Bařinowa Kateřina w Ratiškovicích.
Beneš Martin w Studnici.
Benessowa Anežka w Studnici.
Bohdálkova Frantiska w Lovčickách z. r.
Buchta Tomáš w Krubu.
Buček Jan we Witovicích z. r.
Orbalowa Marie we Whšřkowě.
Duffowa Marie w Blazovicích.
Filipowšř Tomáš, učitel w Přispě.
Grulich Jan w Newojicích.
Hallowa M. Anna w Kunštátě.
Hanák Martin w Hodějicích.
Hassla Frantisek w Luči.
Hejtmánek Otto we Belké Mezeřici.
Holomek Wawřinec w Hodějicích.
Horký Jiří we Whšřkowě.
Hranáč Jan we Zwanovicích.
Hrůza Frantisek w Snowidkách.
Hwizdal Jan w Kozhoci.
Jelinkowa Marie w Pawlowicích.
Jungowa Johanna w Sokolnicích.
Kalabowa Klara w Heroticích.
Klewetowa Anna w Bozkovicích.
Wel. p. Konwička Antonín, farář w Topolanech.
Kolejka Matouš w Habrowanech z. r.
Kouba Wáclaw w Křižanovicích.
Koukalowa Ottilie w Nížkowicích.
Kroupowa Barbora w Drlowicích.
Křižek Wawřín w Krumlowě.
Kucera Jan w Archlebowě.
Kwasnička Tomáš w Sunicích.
Letowšř Tomáš w Ratiškovicích.
Matula Frantisek w Kassowicích.
Mathseř Josef w Sitbořicích.
Modlitba Jan w Luči.
Mužil Frant. a Josefa manželka w Blánsku z. r.

Nawrátil Josef w Sitbořicích.
 Nenutil Josef w Nemojanech.
 Olejníček Tomáš w Bilowicích.
 Puchlý Barnabáš w Dtnicích.
 Rychlíkova Marie w Studnici.
 Soukupova Frantíška w Krumlově.
 Swoboda Josef w Babicích.
 Wel. p. Swoboda Josef, farář w Drnowicích.
 Swobodowa Kateřina w Bilowicích.
 Šanca Jan w Brně.
 Šimáček Jiří w Nemojanech.
 Zomanova Kristina we Witowicích.
 Zrnka Šimon w Kienowicích z. r.
 Wackowa Anna Marie w Krtenicích.
 Wel. p. Waněl Jan, farář w Měříně.
 Wečera Jan w Medlanech.
 Wozdecký Jan w Sitbořicích.
 Wozdecký Frantíšek w Sitbořicích.
 Zmrzlý Antonín w Sokolnicích.

Úhrnem 58.

Wc Wídenské arcidiecési:

Auděl Jakub w Dolní-Postorně.
 Gaidassowa Magdalena w Dolní-Postorně.
 Kunes Jakub w Eberfurthu.

Úhrnem 3.

W uherských diecéřích:

Bilácičowa Magdalena w Bystřici.
 Buchta Jan w Stupawě.
 Čechowa Alžběta w Bystřici.
 Černá Alžběta w Uher.-Skalici.
 Whj. důst. p. Michael z Fekese, biskup a welkoprobost.
 Janoffowa M. w Bajstumu.
 Wel. p. Horwát Michal, farář w Petrowsi.
 Whj. důst. p. Kabuczky Michal kanovník w Sphěi.
 Wel. p. Polina Julius, kaplan w Petrowsi.

Úhrnem 9.

Tedy úhrnem w Pánu zesnulých údůw letos 338,
 kterážto modlitbám žiwoucích poroučeny buďtež.

IV. Snížená cena knih swatojanského Dědictví.

W Ředitelství swatojanského Dědictví, též w knihkupectví B. Stýbla w Praze, Ed. Hölzla w Olomouci a K. Winifera w Brně jest dostati následující knihy w snížené ceně:

Bibli Cestá čili písmo swaté starého i nového zákona. Welký oktáv. Stran 1433, dřívě za 2 zl., nyní za 1 zl. 5 kr.

Postilla aneb výklady a rozjímání na ewangelia nedělní a swáteční od Dr. Innocencia Frenela.

Díl I. dřívě za 1 zl. 84 kr., nyní za 60 kr.

Díl II. " " 2 " 44 " " " 1 zl.

Díl III. " " 1 " 50 " " " 1 zl.

Díl IV. obsahující výklady na epistoly celého roku, dřívě za 1 zl. 50 kr., nyní za 60 kr.

Život Pána a Spasitele našeho Ježíše Krista.

Od P. Pant. Neumauna 2 díly, dřívě za 3 zl., nyní oba za 1 zl.

Život, utrpení a skutky Swatých a Swětíc

Božích. Od P. Hug. Karlíka, 5 dílů, dřívě za 7 zl., nyní za 3 zl. 50 kr. Každý jednotlivý díl po 70 kr.

Liturgika vysvětlující swaté obřady neb ceremonie, jichž užívá swatá církev katolická při veřejných službách Božích. Od Jos. Šrůtka. Dřívě za 1 zl. 50 kr. nyní za 80 kr.

Duffenův zábawa. Sbírka powídek mravných k vzdělání lidu křesťanského, dřívě za 1 zl., nyní za 50 kr.

V. O knize na budoucí rok.

W tisku je nacházi kniha: **Obrazy z dějepisu církwe Páně, k poučení a vzdělání lidu katolického, sepsal Tomáš Nowák, kaplan w Lužci.**

Winc. Bradáč,

tanovník při chrámu sw. Wita, konsistorní rada, ředitel Dědictví.

Kněhkupectví B. STÝBLA v Praze

na sv. Václavském náměstí č. 786/788—II.,

odporoucí ze svého

nejhojnějšího a nejpřednějšího skladu

českých modlitebních kněh

následující mnohostranně schválené,

které dostati lze ve všech kněhkupectvích i u všech knihářů.

(Ceny knih nevázaných.)

Pro věk starší:

Sudicek duchovní, čili: Poklad duše křesťanské, v němž křesťané katolictví, dosáhnoussje jeho po probuzení svém z mrakot hříchův, naleznou klíč nebeský k zahradě věčného blahoslavenství. Od P. Josefa Sawúrka, katechety u sv. Michala v Praze. — Šesté vydání.

Stran 192 v 64°

—10 nfr.

Devět stupňů k spasení, čili: Putování za Pánem Sežijsem do nebe. Vydal Wojtěch Ruffer, probosjt starobylé kapitoly sv. Petra a Pavla na Vyšehradě. Čtvrté opravené vydání, ozdobené barvotiskovým titulem, 10 vyobrazeními a křížovou cestou dle Führiča.

Stran 480 ve velké 8°

zl. 1.20 nfr.

Domáci poklad bohabojné rodiny. Dr. Hauberowa úplná křesťansko-katolická modlitební kniha pro pohlaví ženské. K tisícileté památce uvedení křesťanstva do země moravsko-českých vydělal Jos. Němček, zám. kaplan v Sichrově.

Stran 880 ve velké 8° s 2 vcelorýtinami zl. 1.50 nfr.

Nebe-Klíč zlatý duše křesťanské, Boha milující. To jest: pobožné modlitby pro spasení duše: ranní, večerní, při službách Božích ranních i odpoledních, i při procesích, k sv. zpovědi a sv. přijímání, křížová cesta se 14 obrazy, rúženec s 15 obrazy, duchovní

Grubfian
přijímám

Tisk B. Stýbla v Praze.

stráž s 25 obrázky, modlitby na wšsecky swátky w roce, ke wšsem swatým a pro wšsecky potřeby, za nemocné, unírající a zemřelé, pak nejpotřebnější písně. Wydal P. V. J. Pelikowskiy.

Stran 516 s 54 obrázky, pěknější vydání 60 fr., obyčejné vydání 40 fr.

Swatyně Sionská čili: Úplná modlitební kniha k nábožnému wzdělání a poučení křesťanůw katolických. Dle S. B. Dewisovy německé knihy dwadcatého vydání sestawil S. M. J. Desolda, kněz řádu premonstratského atd. S powolením duchowní wrchnosti. Obsahuje hojnost modliteb, spásitelných naučení a wýkladů, čtverou pobožnost messui, pobožnosti na wšsecky dny w roce i na zvláštnější swátky, jmenowitě wšsecky w církwi sw. uvedené dewitníky, pobožnosti ke wšsem swatým a swěticím, weškeré obrady církewní s wýklady, kolikeré nešpory a litanie, hodinky i hojné písně.

Stran 670 we velké 24° s titulem a dwěma ocelorytinami za zl. 1.—

Trh dáblůw a Kristůw, a zač své zboží w obchodě života wezdejšího prodawají. We čtyrech obrázcích předstaweno. Děz od swatých otců poučení, žež nám velmi třeba w tomto životě pripraviti se pro život wěčný a w čem příprawa pro nebe záleží. Se wšsemi obwytkými pobožnostmi weřejnými i písněmi. Wydal Wojtěch Kuffer, probosst starobylé král. kapitoly na Wyšsehradě. Druhé vydání.

Stran 336 we velké 32° se 4 wětšími obrázky a 14 wyobrazeními Sührichowyy križowé cesty —.70 nfr.

Bůdce dusse do nebeské wlasti, čili: Poznání srdce clowěka, přebýwá-li w něm Bůh anebo ďábel; w třinácti obrázcích smyslně předstaweno, wydal Wojtěch Kuffer, probosst starobylé kapitoly Wyšsehradské. Dsmé vydání.

Stran 384 we velké 24° s 22 obrázky a titulem w eccliyntým —.70 nfr.

Pro věk mladší:

Bůh jediná touha má. Modlitební kniha pro obniti pehlaví. Vydal P. J. M. D o h o ř e l ý, farář w Nowé Bji.
Stran 316 w 32° —.24 nfr.

Bůh můj a mé všecko. Modlitební kniha pro katolické křestanky. Vydal P. Jos. Pelikovský, kněz řádu Františkánského. Druhé vydání.

Stran 352 ve velké 32° se 4 oceloryt. —.48 nkr.

Duchovní stráž před branou věčnosti. Jádno všech modliteb pro katolické křestany. Vydal P. Josef Němeček, zámecký kaplan v Sichrově. Se 24 obrazy Svatých strážců a obrázkovou křížovou cestou. Čtvrté vydání.

Stran 256 v 64° —.12 nkr.

Haubera, Dr. J. M., Úplná modlitební kniha pro osobu ženskou. Starý překlad J. Hýbla pro páté vydání znova upravil P. J. Herčík.

Stran 576 v 8° se 2 ocelorytinami r. č. zl. 1.—

Totež vydání se 6 ocelorytinami na velínském papíře zl. 1.40 nkr.

Ježíš, potěšení jediné srdce mého povždy. Modlitební a poučná kniha pro nábožnou křestanku. Od P. J. Rechziegla, faráře v Českém Jablonci. S povolením duchovní vrchnosti.

Stran 528 se 6 oceloryt. ve velké 32° —.84 nkr.

Koruna nebeská. Nejvyšší cíl naděje křestanské. Od P. Jana Nep. Stégera z tovaryšstva Ježíšova.

Stran 380 ve velké 8° s 4 ocelorytinami a 14 obrazy křížové cesty Führichovy zl. 1.6 nkr.

Následování Krista dle Tomáše Kempenského. Modlitební knížka obsahující všechny obyčejné modlitby. Upravil k tisku P. Josef Novotný.

Stran 320 v 32° s 10 obrazy —.20 nkr.

Nevěsta Pána našeho Ježíše Krista. Modlitební kniha pro katolické panny, jenž se rády s Bohem obírají. Se všemi pobožnostmi a hojnými písněmi vydal J. M. Pohořelý, farář v Nové Vsi. Páté vydání.

Stran 352 ve velké 32° se 4 oceloryt. —.64 nkr.

Ⓞ **Maria bez hříchu počatá, oroduj za nás!** K potřebě všem, kteří ve zvláštních jmázelech, nesnázích a tísních štrže přímluvu Marie Panny pomoc u Boha hledají. Sakož i příprava ku svátkům Matky Boží. Vzdělal P. Pavel Josef Pelikovský, kněz řádu Františkánského.

Na 352 stranách obsahuje: zprávu o původu zázračné medalie, devítidenní pobožnost ku cti neposkvrněného Početí Panny Marie s devíti sm. missemi, wešferé obvodlé pobožnosti veřejné, křížovou cestu, 19 písní Marianských, obecné písně meššní a litanie, 15 písní obecných. S ocelorytinou —.36 nkr.

Perla pravých křesťanů. Modlitební kniha pro katolické křesťany. Dle šestého vydání knihy Bernarda Galury, knížete biskupa Brixenského, přeložil a rozmnožil P. František Křenek, z rytířského řádu Malteského. Třetí vydání.

Stran 288 ve větší 32° s 2 obrazy —.40 nkr.

Pokoj v Bohu. Katolická modlitební kniha se všemi potřebnými pobožnostmi a písněmi, čtverou pobožností meššní, uctěním umučení Páně a nejsv. Svátosti olt., pobožností k Srdci Pána Ježíše a Panny Marie, přímluvami za živé, nemocné a zemřelé, nešporními žalmy atd. atd. Vzdělal P. Pavel J. Pelikovský

Stran 512 s ocelorytinou za —.60 nkr.

Potěšení jedině srdce mého povždy. Poučná a modlitební kniha pro nábožnou katolickou křesťanku. Seřadil P. J. Rechziegl, farář w Českém Sablonci. Věnovaná

Jeho milosti nejdůst. p. biskupovi Litoměřickému. Druhé vydání.

Stran 550 ve veliké 24° s 4 ocelorytinami zl. 1.—

Pravá oběť před Bohem, aneb: Modlitby katolické k nábožnému užívání jak ráno tak i večer, jak při mši svaté, tak i k svaté zpovědi a přijímání, a v jiných případech života. Podle Berlinského vydání sepsal Jan Alois Dremel, farář v Sloupnici. Třetí vydání.

Stran 480 v 32° s 90 rytinami —.28 nkr.

Ponaučení ku vnitřnímu životu od ctihodného otce P. Surina, kněze z tovaryšstva Ježíšova. Přeložil P. Jan Alois Dremel, farář ve Sloupnici. Dojrná rozjímání a poučení o pravdách náboženstvá a nejlepší potřebné modlitby. Příhodná kniha pro jm. **misie**.

Stran 500 ve veliké 32° —.40 nkr.

Srdce Pána Ježíše a Marie Panny. Uplná modlitební kniha k uctění nejsvětějšího Srdce Pána Ježíše a Marie Panny. Od P. B. Ruffera, probosita starobylého kolegiálního chrámu jm. Petra a Pavla na Vyšehradě atd.

Stran 448 ve 24° s 4 ocelorytinami —.84 nkr.

Úplný klíč nebeského ráje. Modlitební kniha pro nábožné křesťanky. Vydal P. Vojtěch Ruffer, probost starobylé král. kapitoly na Vyšehradě. (Druhé vydání latinkou tištěné.)

Stran 324 ve velké 24° s ocelorytinou —.60 nkr.

Důstojným pánům duchovním správcům buďtež zejména poručeny k dalšímu schválení jakožto knihy po výtce asketické, které mocně je podporovati mohou v pastýřských snahách jejich: „**Dvěť stupňů**“, „**Trh dáblům a šristům**“, „**Důdce dusse**“, „**Koruna nebeská**“, „**Ponaučení k vnitřnímu životu**.“

Pro mládež:

Anděl strážný. Průvodčí po cestách života. Modlitby a naučení ku vzdělání křesťanské mládeže. — Vydal Dr. I. A. Frencl, rektor u sv. Jiří. (Šesté vydání.)

Schválená ode všech nejdůstojnějších konsistoří.

Stran 256 ve větší 32° se 4 ocelorytinami a 80 písněmi —.32 nkr.

Haubera Dr. J. M. Modlitební kniha pro vzdělání katolických křesťanů. Dle čtrnáctého spisů Hauberových vydání volně sčestil a nábožnými písněmi opatřil P. Václav Frost, ředitel ústavu hluchoněmých. Čtvrté vydání.

Stran 256 v 32° s 1 ocelorytinou —.24 nkr.

Jednota svatého dětství Pána Ježíše a dítky pohanské. Co vánoční dárek dítkám křesťanským vůbec a spoluoudům svaté jednoty zvlášt' podává s povolením nejdůstojnějšího Biskupského Ordinariatu budějovického P. Josef Vačkář, kooperátor v Třeboni.

Stran 260 s 8 ocelorytinami v 32° —.40 nkr.

Ježíšek, útěcha mysli dětinské. Modlitební knížka pro útlou mládež katolickou obojího pohlaví. Sestavil Václav Filípek. Páté vydání.

Stran 128 v 64° s 19 obrázky o mši svaté a 6 obrazy svatých —.6 nkr.

Manna. Modlitební knížka. Dle J. Deharbe, kněze z tov. Ježíšova spořádal J. Nep. Fr. Desolda, kněz řádu Premonstratenského v Teplé. (Třetí vydání.)

Stran 256 v 32° s 2 ocelorytinami —.22 nkr.

Posvátná zahrada. Modlitební knížka pro katolickou mládež. (S 34 obrazy umučení Páně.) Šesté vydání.

Stran 286 ve velké 64° —.8 nkr.

Veškeré zde jmenované knihy modlitební jsou na skladě ve vazbě od 1 zl. až do 10 zl.

Knihy zábavné a poučné

pro věk dospělejší i pro mládež.

(Sešitě v obálkách.)

- Amalie**, aneb: Kdo pravdu hledá, také ji nalezá. Vypravuje volně dle německého od Alf. Ig. St. P. K. H. (S ocelorytinou.) —.30 nkr.
- Andulka Rosova**. Povídka pro mládež a přátele její. Vypravuje dle slečny G. Kennedyovy Fr. Šebek, c. k. prof. na gymnasiu v Písku. (S oceloryt.) —.24 nkr.
- Bůh mstitel zlého**. Povídka pro mládež od F. Hoffmanna. Přeložil Jan Ev. z Dolů. (S ocelorytinou.) —.24 nkr.
- Černá růže**. Tragedie v pěti jednáních od K. Sabiny. (Cenou poctěná.) —.32 nkr.
- Divčino srdce**. Dárek pro naši milou mládež. Z frančiny podává J. V. Kašpar. Závistivá sestra. — Žofie. — Valerie. — Emilie. — Nevinný klep. (S ocelorytinou.) —.24 nkr.
- Divka z českých hor**. Dle Werferových povídek vypravuje P. Josef Antonín Šrůtek. (S ocelorytinou.) —.40 nkr.
- Dřevěné hračky čili: Cesty prozřetelnosti Páně**. Povídka pro mládež i dospělý věk. Dle vypravování od G. Nýrice vzdělal Dr. Josef Pečírka. (S ocelorytinou.) —.24 nkr.
- Dvacet her milé mládeže česko-siovanské**. Sestavil Karel Bulíř. Kreslil Frant. G. Chalupa. S černými obrazy —.50 kr., s malovanými —.80 kr.
- Hořčice a křen**. Moravské koření pro každé bolení. Krajanům i nekrajanům podávají Kyselka Slanovodský a Chrúdoš Frenštátský. —.24 nkr.
- Husitové před městem Naumburkem**. Povídka pro mladý i dospělý věk. Dle vypravování od G. Nýrice vzdělal Dr. Josef Pečírka. (S ocelorytinou.) —.24 nkr.

- Hvězdičky.** Původní básničky pro mládež od L. Ungra. —.20 kr.
- Josefinka** aneb: Kdo se v Boha důvěřuje, na skále stavi blaho své. Pro naši mládež upravil a vzdělal Jan Černohouz, kaplan v Liboci. (S oceloryt.) —.24 kr.
- Kalich krve** aneb: Pomsta náleží Hospodinu. Historická povídka z časů krále Vladislava II. Jagellonce. Pro mládež dospělejší původně sepsal V. A. Crha. (S ocelorytinou.) —.30 nkr.
- Kamzikostřelci,** aneb: Císař Maxmilian na stráni Martinské. Povídka pro dospělejší mládež. Zčeštil P. Fr. Jos. Dobicer. Druhé, úplně opravené vydání. (S ocelorytinou.) —.24 kr.
- Kanárek,** nebo: Bůh vede všecko k dobrému. Povídka pro mládež a přátele její. Dle vypravování od G. Nýrice vzdělal Jos. Pečírka. (S oceloryt.) —.24 nkr.
- Knižka o hmyzech,** neboliž naučné vypravování o motýlcích, včelách, chroustech, komářích a jiných, s příklady paměti nejhodnějšími pro dívky česko-slovan-ské, od Karla Amerlinga, doktora v lékařství, ředitele cfs. kr. české vzorní hlavní školy. Díl I. (S ocelorytinou.) —.20 nkr.
- Králova životní stráž.** Povídka pro mladý i dospělý věk. Dle vypravování od G. Nýrice vzdělal Dr. Josef Pečírka. (S ocelorytinou.) —.24 nkr.
- Láska bratrská** aneb: Ukrotný král a citelný lékař. Povídka z doby patnáctého věku pro mládež a přátele její. Dle vypravování od G. Nýrice vzdělal Dr. Josef Pečírka. (S ocelorytinou.) —.24 nkr.
- Malý kejklíř.** Sepsal Štěpán Bačkora —.20 nkr.
- Mladá trpitelka.** Povídka od Fr. Pravdy. —.30 nkr.
- Mladý bubeník,** aneb: Zdárný syn. Povídka z našich dob pro milou mládež. Podle Gustava Nýrice od F. B. Tomsy. (S obrázkem.) —.24 nkr.

Nalezené dítě, aneb: Kde člověk nemůže, Pán Bůh pomůže. Povídka pro mládež a přátele její. Dle vypravování od G. Nýrice vzdělal Dr. Josef Pečírka. (S ocelorytinou.) —.24 nkr.

Neuvoď nás v pokušení, anebo: Proč je svět slzavým údolím? Povídka pro mládež a přátele její. Dle vypravování od G. Nýrice vzdělal Dr. Josef Pečírka. (S ocelorytinou.) —.24 nkr.

Obležení Kolobřehu. Povídka pro mládež od F. Hoffmanna. Zčeštil E. m. Koliha. (S oceloryt.) —.30 nkr.

Obležení Vídne od Turků roku 1683. Povídka dějepisná pro mládež a přátele její. Dle vypravování od G. Nýrice vzdělal Dr. Josef Pečírka. (S ocelorytinou.) —.24 nkr.

Obrázky z Ruska. Od Jana Blatenského. (S ocelorytinou.) —.24 nkr.

Pachole s opicí, aneb: Pán Bůh je živ, duše nezoufejl Hrobař. Dvě povídky pro dospěléjší mládež. Dle vypravování od G. Nýrice vzdělal Dr. Jos. Pečírka. (S ocelorytinou.) —.24 nkr.

Padesáte bájek. Pro naše milé maličké sebral V. S. Štulc, sídelní kanovník na Vyšehradě atd. (Třetí vydání.) zl. 1.—

Pasáček a jeho pes, aneb: Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme. Povídka pro mládež a přátele její. Dle vypravování od G. Nýrice vzdělal Dr. Josef Pečírka. (S ocelorytinou.) —.24 nkr.

Perla na jezeře zemrudovém. Povídka od Vil. Herchenbacha. Přeložil V. Förster. (S oceloryt.) —.28 nkr.

Písničkář. Dramatické přání k narozeninám otcovým. Složil P. J. J. (Divadla pro děti sv. III.) —.12 nkr.

Pohádka o slepičce a o kohoutkovi. Pro malé děti vydal Dr. Josef Pečírka. (V komisi.) —.20 nkr., v tuhé vazbě —.26 nkr.

- Po půlnoci.** Román od Václava Vlčka. 2 díly. zl. 2.—
- Povídky pro mládež česko-slovanskou.** Z polského přeložil Fr. Boh. Žilovický.
- Sv. I. obs.: Kněžna Lubomířská. — Děti Savojské. —.24 nkr.
- Sv. II. obs.: Tři Litvinky. — Dva bratří. —.20 nkr.
- Sv. III. obs.: Neznámý dobrodinec. — Svatvečer nového roku. — Bitva u Torgavy. —.12 nkr.
- Sv. IV. obsahuje: Údolí Amonino. — Dvě pověsti. —.24 nkr.
- Povídky a pověsti ze Šumavy.** Napsal P. J. Fišer. —.24 nkr.
- Pravdy v obrazech.** Sepsal Fr. Jan Černoňouz, děkan ve Všejanech. —.60 nkr.
- Příklad** aneb: Malíř mezi divými lidmi. Povídka pro mladý i dospělý věk. Dle vypravování od G. Nýrice vzdělal Dr. Jos. Pečírka. (S ocelorytinou.) —.24 nkr.
- Růže Římská** aneb: cti otce a matku. Povídka pro dospělejší mládež dle německého od J. Zimmermanna. (Druhé vydání.) (S obrázkem.) —.24 nkr.
- Sestra Cyrilla.** Povídka od Frant. Pravdy. (V komisi.) —.30 nkr.
- Sírotek,** aneb: „Nechte maličkých přijíti ke mně.“ Povídka pro mládež a přátele její. Dle vypravování od G. Nýrice vzdělal Dr. Jos. Pečírka. (S ocelorytinou.) —.24 nkr.
- Slepá pani.** Román od Bedřicha Mosera, redaktora humoristických časopisů Brevlů a Šotka. (Druhé vydání.) —.40 nkr.
- Sokol.** Společenský zpěvník česko-slovanský. Seřadil F. A. Urbánek. (Čtvrté, rozmnožené vydání.) 32 nkr., v tuhých deskách —.40 nkr.
- Syn hodlnářův,** aneb: Dobré vychování a zlé příklady. Poučná povídka pro dospělejší mládež. Dle německého

- třetího vydání zčeštil a upravil A. S. Vojtěchovský. (S ocelorytinou.) —.24 nkr.
- Šachy.** Veselohra ve třech jednáních od Václ. Vlčka. (V komisi.) —.30 nkr.
- Štědrý den.** Původní činohra pro děti ve třech jednáních od F. Pravdy. (Divadla pro děti II.) —.20 nkr.
- Tajné manželství.** Román. Přeložil Josef Dudych, farář v Pertholticích. —.60 nkr.
- Učitel ve francouzském zajetí.** Velká původní činohra pro děti ve čtveru jednání od Fr. Pravdy. (Divadla pro děti sv. I.) —.20 nkr.
- Vánoce ve Lhotě Zábabské.** Poučné a zábavné čtení pro mládež od Pavla Jehličky. (S ocelorytinou.) —.24 nkr.
- Velehradky.** Kytice z Moravy k tisíciletému jubileu Cyrillo-Methodějskému. Uvil J. Soukop. —.52 nkr.
- Věrná matka.** Co matka pro své dítě podstoupiti může! Povídka pro mladý i dospělý věk od F. Hoffmanna, přeložená od Dr. J. Pečírky. Druhé vydání. (S ocelorytinou.) —.24 nkr.
- V knihách byla jejich spása.** Obraz ze života českého lidu v 18. století od Pavla Jehličky. (S ocelorytinou.) —.30 nkr.
- Záhuba města Pompeji, čili: Bázeň Boží a důvěra v Boha.** Povídka z prvních dob křesťanství pro mládež a přátele její. Dle Nýriceva vypravování vzdělal Dr. Josef Pečírka. (S ocelorytinou.) —.24 nkr.
- Zanešené dítě, aneb: Staň se, Pane, vůle Tvá!** Povídka pro mládež a přátele její. Dle vypravování od G. Nýrice vzdělal Dr. Josef Pečírka. (S ocelorytinou.) —.24 nkr.
- Zbav nás zlého, čili: Nevystižitelné cesty Páně.** Povídka pro mládež a přátele její. Dle vypravování od G. Nýrice vzdělal Dr. J. Pečírka. (S oceloryt.) —.24 nkr.

Besední věnec.

Sbírka deklamací ku besedám a
jiným příležitostem.

Cena zl. 1.—

BLAHOŘEČENKY.

Původní český gratulant pro
mládež.

Cena —.34 nkr.

Bosko malý

ěil:

Dobré dvě kopy kouzelných kousků.

Druhé, obrazy ozdobené vydání.

Cena —.30 nkr.

Deklamátor.

73 básní v ryté obálce.

Cena —.34 nkr.

Knižka o zdraví lidském
k seznání, zachování a uzdravení
člověka.

Cena —.30 nkr.

ROBINSON.

Popsání osudů plavce, žijícího
dlouhý čas na pustém ostrově.
S devíti obrazy v tuhých deskách.
— .80 nkr.

Obrázkové knihy.

Cesta nepravosti. Povídka. Se 4 ocelorytinami	— .36 kr.
Divka hrdinská. Povídka. S 3 malovanými obrázky	— .24 kr.
Na severu. Povídka. Se 4 ocelorytinami	— .24 kr.
Obrázková čítanka. 16 malov. obr. V tuhé mal. obálce	— .30 kr.
Obrazy přírodopisné. 12 mal. obr. V tuhé mal. obálce	— .50 kr.
Obrazy z pouště. S osmi vyobrazeními	zl. 1.—
Otec a syn. Dějepisná povídka. S 3 malov. obrázky	— .24 kr.
Petr Veliký, ruský car. Dějepisná povídka. S 3 mal. obr.	— .24 kr.
Přítel dítek. S osmi malovanými obrazy	zl. 1.—
Přítel v nouzi. Se 4 ocelorytinami	— .24 kr.
Robinsonady. S osmi malovanými obrazy.	zl. 1.—
Rodina Whartonova. Povídka. S 3 malov. obrazy	— .24 kr.
Stříbrný peniz. Povídka. Se 4 ocelorytinami	— .24 kr.
Turci u Vidně r. 1683. Povídka. Se 4 ocelorytinami	— .24 kr.
Veselé dívky. (S 9 obrazy.)	— .60 kr.
Věrná krev. Povídka. Se 4 ocelorytinami	— .24 kr.
Vínek. Pohádky. S 8 malovanými obrázky	zl. 1.—
Zábavná knížka pro dívky. Se 6 barevnými obrazy	— .64 kr.
Zábavné pověsti cizokrajné. S 8 malov. obrázky	zl. 1.20 kr.
Za mořem. Povídka. Se 4 ocelorytinami	— .24 kr.

· Tato knížka ješt číslo 53. podílu Svatotojanského.

Tiskem Karla Bellmanna v Praze 1868.